Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 5 Μαρτίου 2023 • Έτος 15ο • Αρ. φύλλου 757* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Ο συρμός της οργής και το βαγόνι των ευθυνών

Οι αμφιλεγόμενες αποφάσεις που έφεραν το σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη και οι πρώτες εικόνες διασωστών και γιατρών

«Οι πρώτες ομάδες των πυροσβεστών προσέγγισαν το σημείο λίγο μετά τα μεσάνυχτα. Τα μπροστινά βαγόνια φλέγονταν ενώ υπήρχε ακόμη κόσμος παγιδευμένος πιο πίσω»... περιγράφει ο απεσταλμένος της «Κ» στα Τέμπη Γιάννης Παπαδόπουλος, ο οποίος συνάντησε διασώστες που έσπευσαν πρώτοι στο σημείο της φονικής σύγκρουσης και γιατρούς στα νοσοκομεία της Λάρισας. «Ήταν νέοι οι πιο πολλοί τραυματίες, 18 με 20 ετών. Οι πιο πολλοί σε σύγχυση» αφηγείται ο Αντώνης Παντελίδης, ειδικευόμενος γιατρός. Επιχειρηματικά συμφέροντα, συγκρούσεις και μια σειρά από αποφάσεις φαίνεται ότι βρίσκονται πίσω από τις αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στο έργο της σηματοδότησης του σιδηροδρομικού δικτύου της Ελλάδας. **Σελ. 4, 5**

✔ **«Ολα στο φως»**, το μήνυμα που εκπέμπει ο Κυριάκος Μητσοτάκης. Αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για ενίσχυση της ασφάλειας των σιδηροδρομικών μεταφορών. **Σελ. 21**

Κοιτώντας από απόσταση τον τόπο της συμφοράς στην κοιλάδα των Τεμπών. Ανάμεσα και γύρω από τις λαμαρίνες ακόμη και την τρίτη ημέρα μετά το δυστύχημα τα μέλη των σωστικών συνεργείων έβρισκαν ρούχα και προσωπικά αντικείμενα των επιβατών.

ΤΡΑΓΙΚΕΣ ΑΠΩΛΕΙΕΣ

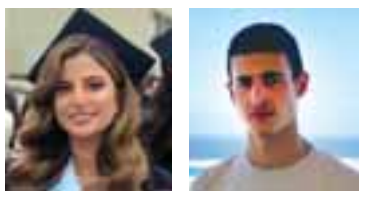

Ανείπωτη θλίψη και στην Κύπρο

Στο τραγικό σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη έχασαν τη ζωή τους η 24χρονη Αναστασία Αδαμίδου και ο 23χρονος Κυπριανός Παπαϊωάννου. Η Αναστασία και ο Κυπριανός θεωρούνταν αγνοούμενοι, μέχρι που οι οικογένειές τους ενημερώθηκαν ότι είναι νεκροί, αφότου οι σοροί τους ταυτοποιήθηκαν με τη μέθοδο του DNA. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κήρυξε τριήμερο πένθος μέχρι τη μέρα της κηδείας των νέων αυτών παιδιών. Αιωνία η μνήμη τους. **Σελ. 6**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΕΤΥΜΠΙΩΤΗΣ

Επαναφορά του καθημερινού briefing

Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος μιλάει στην «Κ» για το υπουργικό σχήμα και τα σχέδια της κυβέρνησης. **Σελ. 9**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Πρέπει να επιστρέψει στη βάση του ο ΔΗΣΥ

Ο υποψήφιος για την προεδρία του Συναγερμού αποκαλύπτει το πλάνο του για τον Δημοκρατικό Συναγερμό. **Σελ. 10**

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ

Δηλώνω παρών για την ηγεσία του ΔΗΣΥ

Ο απερχόμενος υπουργός Συγκοινωνιών ανοίγει τα χαρτιά του στην «Κ» για τα επόμενα βήματά του. **Σελ. 18**

Το 48ωρο που έπληξε τον Πρόεδρο

Το κομματικό πάρε δώσε στη διαμόρφωση του Υπουργικού και οι πρώτες αναιρέσεις

Ένα οργιώδες παρασκήνιο εκτυλίχθηκε το εικοσιτετράωρο προτού ανακοινωθούν τα ονόματα που θα βρίσκονται στο Υπουργικό Συμβούλιο. Υπήρξε κομματικό πάρε-δώσε, βέτο αρχηγών που απειλούσαν με απομάκρυνσή τους από την κυβέρνηση, αν δεν ικανοποιούνταν τα θέλω τους και οι πρώτες αθετήσεις των υποσχέσεων που έδωσε ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Ήδη, ηχηρά ονόματα που έμειναν εκτός προκάλεσαν απογοήτευση μερίδας της κοινωνίας και σε κάποιους εμπεδώθηκε πως ο νέος Πρόεδρος δεν μπορεί να αποφύγει την πεπατημένη των κομματικών διαμοιρασμών. **Σελ. 8**

Ιστορίες της διπλανής πόρτας

Θέατρο για την 3η ηλικία

Ο Πάρης Δημητριάδης για το νέο επεισόδιο της σειράς «Ιστορίες της διπλανής πόρτας» μίλησε με τη θεατρολόγο Ναταλία Παναγιώτου που πραγματοποιεί θεατρικά εργαστήρια αποκλειστικά για ηλικιωμένους, σε Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων. **Σελ. 20**

Εσωκομματικές εκλογές του 1997 και 2003

Μετά από είκοσι χρόνια ο ΔΗΣΥ μπαίνει σε εσωκομματικές εκλογικές διαδικασίες για ανάδειξη του προέδρου του κόμματος. Η «Κ» καταγράφει τις εσωκομματικές εκλογές του 1997 και 2003, μεταξύ Αναστασιάδη-Συλλούρη και Αναστασιάδη-Κασουλίδη. **Σελ. 16**

Το παζλ της ηγεσίας του Συναγερμού

Οι πρώτες κινήσεις

Τα βλέμματα όλων μπορεί να είναι στραμμένα στους διεκδικητές της Προεδρίας του ΔΗΣΥ, ωστόσο, άρχισαν να εκδηλώνονται οι πρώτες κινήσεις στελεχών για τις υπόλοιπες θέσεις της ηγετικής πυραμίδας. **Σελ. 11**

Μετεκλογική στροφή Αγκυρας προς την Ε.Ε.

Με ενισχυμένο πλαίσιο

Η νέα κυβέρνηση της Άγκυρας πιθανότατα θα στραφεί εξ ανάγκης προς την Ε.Ε., προσβλέποντας κατά κύριο λόγο σ' ένα «ενισχυμένο πλαίσιο συνεργασίας» στους τομείς της οικονομίας και του εμπορίου. **Σελ. 17**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Θρήνος και οργή

Πόσο κοστίζει μία ανθρώπινη ζωή; Ανεπίδεκτο απάντησης ερώτημα. Πόσο μπορούν να κοστολογηθούν συμβάσεις έργου και ιδιωτικοποιήσεις; Η απάντηση εύκολη, από μερικές χιλιάδες ευρώ, έως δισεκατομμύρια ευρώ. Χρήματα ζεστά, που διασφαλίζουν την «υγιή» πορεία ενός κολοσσού (είτε είναι κατασκευαστική εταιρία που χτίζει σπίτια σε σαθρά θεμέλια είτε πρόκειται για εταιρία έργων κοινής ωφελείας), και όταν κάτι πάει λάθος, το κόστος είναι ανθρώπινες ζωές. Έλληνες, Ε/κ, Τούρκοι και Τ/κ πρόσφατα έπεσαν θύματα τέτοιων συμπεριφορών, ας είναι η απώλειά τους Μάθημα για εκείνους που διοικούν.

Best life insurance Company

Διαχρονικά, έχεις τον άνθρωπό σου στην καλύτερη ασφαλιστική ζωής.

World Finance Insurance Awards 2022

eurolife

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Στα ίχνη της Nelly's

Πριν από λίγες ημέρες στο Μουσείο Μπενάκη / Πειραιώς 138 εγκαινιάστηκε η αναδρομική έκθεση με τίτλο «Nelly's». Στην «Κ» στις 30 Νοεμβρίου 1975 δημοσιεύθηκε το πρώτο από μία σειρά άρθρων, τα οποία «ήταν η αφορμή για να με ξαναθυμούνται οι Αθηναίοι», όπως έγραψε στην «Αυτοπροσωπογραφία» της η Nelly's. **Τέχνες, σελ. 1**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Από τις σελίδες στη μεγάλη οθόνη

Με αφορμή την πρώτη εκδήλωση του κύκλου «Αποτυπώματα» με τίτλο «ΚινηματοΓράφω: Η λογοτεχνία στον κινηματογράφο» από το Βιβλιοτρόπιο, συνομιλήσαμε με τον Σωτήρη Γκορίτσα, σκηνοθέτη/σεναριογράφο και τον συγγραφέα Χρίστο Κυθρεώτη, οι οποίοι θα συζητήσουν για τη λογοτεχνία και τον κινηματογράφο. **Τέχνες, σελ. 4**

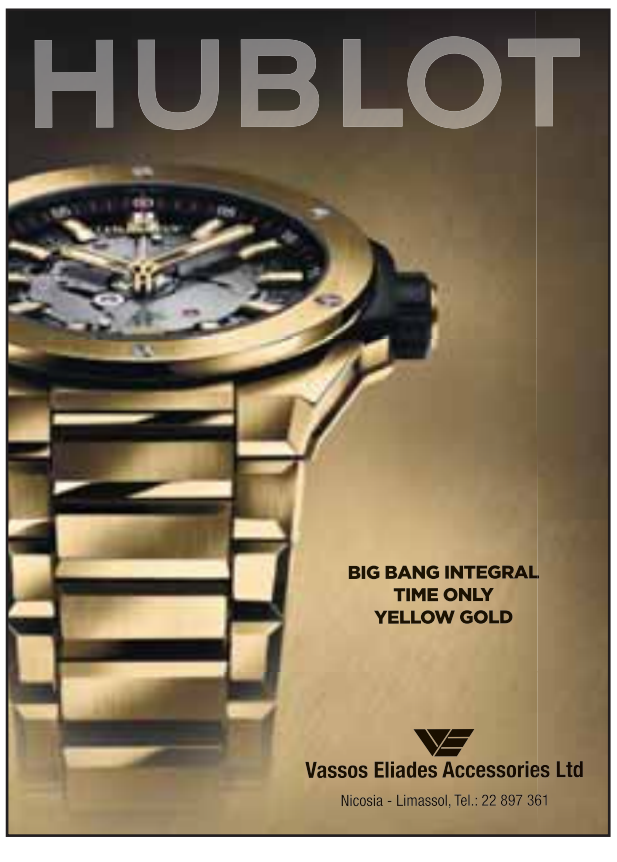

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / *Γράφει ο* **ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Το ραντεβού με την Ιστορία

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, η αλήθεια είναι πως στο διευρυμένο καρέ αλλιώς είχαν φανταστεί το ραντεβού της νέας διακυβέρνησης με την Ιστορία. Εξαιρώ τον εαυτό μου καθότι από πίτα που δεν τρως τι σε νοιάζει κι αν καεί. Εξαιρώ επίσης την αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, καθότι στη δική της περίπτωση η επανάσταση δεν άργησε μία μέρα αλλά μία δεκαετία τουλάχιστον. Οι υπόλοιπες όμως, ένα μούδιασμα (για να το θέσω όσο πιο κομψά γίνεται) το έπαθαν και δεν το έκρυβαν κιόλας.

Το ότι ο Μιχάλης Γιωργάλλας θα προκαλούσε τόσα πάθη, αγαπημένο μου ημερολόγιο, είναι ένα θέμα για το οποίο η πολιτική επιστήμη σηκώνει τα χέρια ψηλά. Ενοχλημένη η Ελένη Θεοχάρους κούνησε πρώτη το μαντήλι στον νέο Πρόεδρο με μια παραίτηση, η οποία γέννησε το υπαρξιακό ερώτημα: Από ποια εικονική κομματική πραγματικότητα παραιτήθηκε αλήθεια; «Η Αλληλεγγύη είναι ιδέα!» ξέσπασε η Φώφη Κούταλου, καθώς διατυμπάνιζε σε έξαλλη κατάσταση ότι αποσύρει την υποστήριξή της στη νέα κυβέρνηση. Κι όλα αυτά γιατί; Για ένα πουκάμισο αδειανό... Του Γιωργάλλα!

Παλιά είχαμε να λέμε για τα «ορφανά του ΔΗΚΟ». Τον Φωτίου, τον Κενεβέζο και τ' άλλα παιδιά... Το ότι θα φτάναμε στο σημείο να συζητούμε για το κομματικό DNA του Μιχάλη Γιωργάλλα ομολογώ πως με ξεπερνά, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Σύμφωνα με τη Λητώ Περιστέρη Μουσουπέττη, ακραιφνή οπαδό του κόμματος του γιατρού (sic), η ΕΔΕΚ εξαπατήθηκε. «Δικός σας είναι ο Γιωργάλλας! Η Αλληλεγγύη ουδεμία σχέση έχει με την κυβέρνηση» εξεμάνη η Κούταλου. «Δεν είναι δικός μας! Η ΕΔΕΚ δεν συμμετέχει στην κυβέρνηση» μουλάρωσε η γιαγιά η σοσιαλίστρια. «Ναι, αλλά τη θέση της Επιτρόπου Περιβάλλοντος μια χαρά την καπάρωσε η εξ απορρήτων του Σιζόπουλου» αντέδρασε η Μαργαρίτα Πεύκου Hazelwood αφού, όπως λέει και ο θυμόσοφος λαός, «ούλλοι λέσιν τζιαι πολέσιν, τζι οι Οικολόγοι τζει που πονούν».

Σαν να άργησε λίγο η Ιστορία στο ραντεβού της με τον πολιτικό εκσυγχρονισμό και μαράθηκαν τα γιούλια κι οι βιόλες. Τόσες προσδοκίες, τόσα μεγάλα λόγια...

«Εσείς δεν έχετε κάτι να σχολιάσετε, αγαπητή Ιουλία;» είπε η καθεστωτική Ρενέ Κυπαρίσσι και η ειρωνεία στη φωνή της δεν πέρασε βεβαίως απαρατήρητη. «Μα φυσικά και θα είχα πολλά να πω αγαπητή... Αν δεν ήμουνα τόσο αδιαπραγμάτευτα Κυρία, θα μπορούσα να θυμίσω τα παχιά προεκλογικά λόγια για την "πρώτη κορυφαία πολιτική πράξη" του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας. Όλες εκείνες τις εξαγγελίες που αποδείχτηκαν εντέλει έπεα πτερόεντα ή για να το πω λαϊκά -κι ας ρίξω το επίπεδο- ένα υπουργικό συμβούλιο όπου (νέο) ΔΗΚΟ κερνά, (παλιό) ΔΗΚΟ πίνει».

«Τουτέστιν;» ρώτησε ενοχλημένη η Ρενέ. «Τουτέστιν, το οργιώδες παρασκήνιο για το σχηματισμό μιας, ανεξάρτητης κατά τ' άλλα, κυβέρνησης με πρωταγωνιστές μικρού βελτιστικούς κομματάρχες, οι οποίοι αισθάνονται μεγαλύτεροι από τη σκιά τους. Το ραντεβού με την Ιστορία αποδείχτηκε τελικά blind date μάνα μου» απάντησα, αποφεύγοντας ωστόσο να αναφερθώ σε παραδείγματα πολιτικού ρεβανσισμού, όπως το φάγωμα της Αναστασίας Παπαδοπούλου από τον Μάριο Καρογιάν και του Τάσου Γιασεμίδη από τον Μαρίνο Σιζόπουλο. Εμένα εξάλλου άλλο είναι το θέμα που με βασανίζει. «Τουτέστιν;» αναρωτήθηκε, εκ νέου, η Ρενέ Κυπαρίσσι.

Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν περνούσε ούτε μια ημέρα που να μη μιλούσε για τον διάλογό του με την Κοινωνία. Την οποία Κοινωνία όχι μόνο συναντούσε καθημερινά, αλλά την «αφουγκραζόταν» κιόλας μετά συγχωρήσεως. Η δική μου η απορία, όλο αυτό τον καιρό, ήταν απλή: πού βρίσκεται αυτή η περιβόητη Κοινωνία, να πάμε να την αφουγκραστούμε κι εμείς; Και γιατί στον κύκλο μας δεν τη συναντήσαμε ποτέ; Ρωτήσαμε παντού, αγαπημένο μου ημερολόγιο, από την Μπέμπα και το Pralina, μέχρι το κομμωτήριο του Άγγελου και τη φρουταρία της Μυρούλας. Ως αστική Λευκωσία και ως άνθρωποι ειδικότερα παραμείναμε -φευ- στο σκοτάδι.

Είναι εντυπωσιακό ότι μετά από τόσες συναντήσεις και τόσο διάλογο, αυτό που αφουγκράστηκε ο νέος Πρόεδρος ήταν η υπουργοποίηση του Χατζηγιάννη! Ο οποίος βεβαίως αξίζει ένα «Chapeau» για την πικάντικη ιδέα -αν μη τι άλλο- κι ας σκόρπισε αφειδώλευτα τα εγκεφαλικά στην πολιτιστική κοινότητα. Ένα είναι βέβαιο πάντως, αγαπημένο μου ημερολόγιο: η βραχονησίδα δεν θα πάψει ποτέ να μας εκπλήσσει.

«Εμείς τον αγαπάμε τον Μιχάλη!» πετάχτηκε η συνταξιούχος θεολόγος Θεοπίστη Θεοδούλου. Ομολογώ ότι δεν της το είχα, αγαπημένο μου ημερολόγιο, καθώς το πάλαι ποτέ υπήρξε προστατευόμενη της δεσποινίδος Ουρανίας Κοκκίνου. «Όλες τον αγαπάμε τον Μιχάλη», την καθησύχασα, «αλλά δεν έχω χρόνο για άλλο πόνο». Και κάπως έτσι το ένα σουξέ έφερε το άλλο κι ενώσαμε τις φωνές μας στο καρέ τραγουδώντας «είναι επικίνδυνα εδώ, γι' αυτό καλύτερα που φεύγεις». «Αφιερωμένο!» ψέλλισε συγκινημένη η Καλαμαρού, κοιτώντας λυπημένα μια φωτογραφία του Νίκαρου.

Και μια υποσημείωση, για τον ιστορικό του μέλλοντος, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Όσοι αναρωτιούνται τι μπορεί να πήγε τόσο λάθος την τελευταία δεκαετία, ας διαβάσουν τον αποχαιρετισμό του Μάριου Πελεκάνου στα μεγαλεία της εξουσίας. Ο οποίος έγραψε κάτω από τη φωτογραφία της φρουράς του: «Όταν βλέπεις τα παιδιά σου λυπημένα γιατί δεν θα είναι πλέον στην καθημερινότητά μας αυτοί οι δυο τύποι τα όποια περαιτέρω δικά μου λόγια είναι απλά περιττά. Να είστε πάντα καλά μάγκες μου». Δεν γνωρίζω αν ο ευσυγκίνητος Μάριος αφουγκράστηκε το κράξιμο της Κοινωνίας, αλλά κάποιος ας τον ενημερώσει πως αυτό που τον κατάβρεχε δεν ήταν ψιλόβροχο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πρίν στην «Κ»

5.3.1933

ΑΠΑΡΧΗ: Οσον αφορά τας εκλογάς της 5ης Μαρτίου, παρ' όλην την απρόοπτον και δραματικήν τροπήν των γεγονότων, η κυβέρνησις είνε αποφασισμένη να προβή εις την διεξαγωγήν των, χωρίς καμμίαν αναβολήν. Ποία θα είνε τα αποτελέσματα των εκλογών αυτών, εις τας οποίας δεν είναι ουσιαστικώς δυνατή η συμμετοχή των κομμουνιστών και σοσιαλδημοκρατών, ημπορεί να προΐδη τις μετά βεβαιότητος. Ο εθνικιστικός συνασπισμός θα καταγάγη αναμφιβόλως εύκολην νίκην, ελλείψει σοβαρών αντιπάλων, μένει όμως να εξακριβωθή αν η νίκη αυτή αντα-

ποκρίνεται εις την πραγματικήν αύξησιν των εθνικιστικών δυνάμεων... Εκείνο πάντως το οποίον δύναται να λεχθή μετά βεβαιότητος είνε ότι αι εκλογαί αυταί της 5ης Μαρτίου μακράν του να αποδώσουν εις την Γερμανίαν την ησυχίαν της, μέλλουν μάλλον να σημειώσουν την απαρχήν έτι σοβαρωτέρων και κρισιμωτέρων δοκιμασιών, όχι μόνο εσωτερικώς, αλλά και εξωτερικώς.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ [των κομμάτων της αντιπολίτευσης στην Ελλάδα για τις εκλογές της ίδιας ημέρας]: Την υστάτην αυτήν στιγμήν, καθ' ην πρόκειται ν' αρχίση η ψηφοφορία, ολίγας μόνον ακόμη έχομεν να σας απευθύνωμεν λέξεις: Κανείς ας μην παραλείψη ν' ασκήση το ύψιστον κυριαρχικό δικαίωμά του ως πολίτου, συγχρόνως δε και υπέρτατον έναντι της χώρας καθήκον του. Ενώπιον των καλπών μη διστάσετε προκειμένου να εκλέξετε. Καταψηφίσατε το αμαρτωλόν κυβερνητικό συγκρότημα της ηθικής και οικονομικής χρεωκοπίας, εις τας τάξεις του οποίου προσετέθησαν πολιτικοί, οίτινες έναντι ευτελών ανταλλαγμάτων κατεπρόδωσαν την εμπιστοσύνην σας.

ΠΡΟΕΛΑΣΗ: Τα ιαπωνικά στρατεύματα εισήλθον χθες εις την πόλιν Γιεχόλ, κατέλαβον επίσης την πόλιν Τσεκ-Τε και εσταμάτησαν την προέλασίν των προ του μεγάλου Σινικού Τείχους. Επωφελούμενοι των εσωτερικών δυσχερειών της Σοβιετικής Ρωσσίας και της μεγάλης οικονομικής διαταραχής, η οποία διαρκώς αυξάνει εν Αμερική, οι Ιάπωνες εύρον την ευκαιρίαν να προελάσουν ακινδύνως εντός του ασιατικού εδάφους.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Και το τρένο πάει στον ουρανό

Μία από τις τελευταίες ταινίες της αλησμόνητης Ειρήνης Παππά είχε γυριστεί στην Κύπρο και ο τίτλος ήταν ασυνήθιστος: το τρένο πάει στον ουρανό. Αυτός ο τίτλος ήρθε στο μυαλό μου απ' την πρώτη στιγμή που είδα τις φωτογραφίες με τα συντρίμμια και τα γελαστά ανέμελα πρόσωπα -κυρίως νεαρών- που δεν βρίσκονται πια μαζί μας. Που έχουν γίνει αναρτήσεις στο Facebook για τυχόν πληροφορίες: τον έχετε δει κάπου;

Περιδιαβαίνω λίγο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης: ύβρεις και κατάρες προς κάθε κατεύθυνση. Να πάνε όλοι φυλακή, όλοι κρεμάλα. Το πλήθος θέλει αίμα για να ξεπλύνει το αίμα. Είμαι θυμωμένος κι εγώ, μα πιο πολύ είμαι λυπημένος, όχι μόνο για όσους χάθηκαν αλλά ακόμη και για τους Σταθμάρχες αυτού του κόσμου. Είναι άνθρωποι που φυσικά κάνουν λάθη, διότι, αν δεν έκαναν λάθη, δεν θα ήταν άνθρωποι.

Πιο πολύ ας τα βάλουμε με το Σύστημα που επιτρέπει σε ένα ανθρώπινο λάθος, σε μια τυχόν αφηρημάδα, να δημιουργεί μια τέτοια καταστροφή. Ας ζητήσουμε δικλίδες ασφάλειας και αν υπάρχουν ας απαιτήσουμε περισσότερες. Κατανοώ την οργή, αλλά όχι την τυφλή δίψα για τιμωρία και εκδίκηση: «καθένας στον πόνο του, καθένας στη μοναξιά του και στην οργισμένη εκδίκησή του» έγραψε η Αφροαμερικανίδα ποιήτρια Brooks.

Η αντιξοότητα δημιουργεί ανθρώπους και η ευμάρεια δημιουργεί τέρατα. *Βίκτωρ Ουγκώ*

Παλεύω με το πληκτρολόγιο μπροστά από μια οθόνη που με περιγελά.

Στη στήλη αυτή απολαμβάνω να σατιρίζω -εξ άλλου οι πολιτικοί μας προσφέρονται εξόχως για κάτι τέτοιο- πλην όμως νιώθω πως μια τέτοια μέρα δεν έχω τη διάθεση για πειράγματα. Ούτε και το δικαίωμα. Θα ήθελα να γράψω κάτι για τους άτυχους νεκρούς ή τους ακόμη πιο άτυχους ζωντανούς που τώρα θρηνούν δικούς τους ανθρώπους, αλλά θεωρώ πως δεν έχω ούτε το δικαίωμα ούτε το εκτόπισμα.

Στις μεγάλες συμφορές χρειαζόμαστε μεγάλες αγκαλιές, όχι κατάρες. Ναι, να απαιτήσουμε δικαιοσύνη και να απαιτήσουμε να γίνουν όσες βελτιώσεις απαιτούνται για να μην επαναληφθεί ποτέ ξανά μια τέτοια τραγωδία. Αλλά με προσοχή, ώστε να μην εξαντλήσουμε τον θυμό μας σε βιοπαλαιστές και ανθρωπάκια. Ας κυνηγήσουμε τους πραγματικούς φταίχτες, αυτούς που το όνομά τους σπάνια θα το ακούσουμε στα ΜΜΕ γιατί είναι τρανοί και δυνατοί και μπορούν να το σβήνουν όταν θέλουν.

«Η περασμένες μέρες πίσω μένουν, μια θλιβερή γραμμή κεριών σβυσμένων· τα πιο κοντά βγάζουν καπνόν ακόμη, κρύα κεριά, λυωμένα, και κυρτά».

Είμαι πολύ μικρός για να οργίζομαι, πολύ θνητός για να θυμώσω. Αποχαιρετώ το τρένο που πάει στον Ουρανό με εκκωφαντική σιωπή. Σκάζω και αναλογίζομαι τις δικές μου ευθύνες. Έχω μερίδιο ευθύνης σε κάθε λάθος που γίνεται σε αυτό τον κόσμο. Έτσι, αυτές τις μέρες κλαίω. Βουβά. Για μένα. Κλαίω και για τους Σταθμάρχες αυτού του κόσμου...

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθύντρια: Μαρινα Οικονομιδου • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νικόλαου Σαριπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

Θέλεις αυτοκίνητο;

ΜΠΟΡΕΙΣ

Ogilvy

Χρηματοδότηση Αυτοκινήτου
από την Ελληνική Τράπεζα.

Καινούργιο ή μεταχειρισμένο, τώρα μπορείς να αποκτήσεις το αυτοκίνητο που εσύ θέλεις με Ενοικιαγορά Αυτοκινήτου από την Ελληνική Τράπεζα. Και κάπως έτσι, το θέλω σου γίνεται μπορώ!

Ολοκληρωμένη λύση, με έκπτωση στην ασφάλεια αυτοκινήτου από την Παγκυπριακή Ασφαλιστική Λτδ και χαμηλότερο επιτόκιο εάν το αυτοκίνητό σου είναι «Green»!

Περισσότερα ή για διευθέτηση ραντεβού στο:
https://www.hellenicbank.com/car

Ισχύουν Όροι & Προϋποθέσεις

Το θέλω γίνεται μπορώ.

HELLENIC BANK

ΤΕΜΠΗ
Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΜΙΑΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

«Από ένα σημείο και μετά βγάζαμε μόνο πτώματα. Είχε νέο κόσμο μέσα στα βαγόνια και βρίσκαμε τα ρούχα τους, τα αντικείμενά τους. Είχα δει σε ένα σημείο κάποια καλλυντικά, το άρωμα μιας γυναίκας μύριζε ακόμη».

Διασώστης της Πυροσβεστικής

«Μια κοπέλα που χειρουργήσαμε είχε περιτραυματική αμνησία. Δεν θυμόταν καν το συμβάν. Σε καταστάσεις σοκ είναι σαν να έχει κλείσει ο εγκέφαλος».

Αντώνης Παντελίδης, ειδικευόμενος Ορθοπεδικής και Τραυματιολογίας στο Γενικό Νοσοκομείο Λάρισας

Εβγαιναν μέσα από τις λαμαρίνες

Οι διασώστες που έσπευσαν πρώτοι στο σημείο της σύγκρουσης περιγράφουν όσα αντίκρισαν

Του απεσταλμένου μας στα ΤΕΜΠΗ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Δεν ήταν μια βουβή διαδρομή. Τους χώριζαν περίπου 20 χιλιόμετρα από το σημείο της καταστροφής. Καθ' οδόν από τη Λάρισα οι πυροσβέστες που ανταποκρίθηκαν πρώτοι στο σήμα για τη μετωπική σύγκρουση δύο αμαξοστοιχιών το βράδυ της περασμένης Τρίτης λάμβαναν διαρκώς από το κέντρο νεότερες πληροφορίες για το τι θα αντικρίσουν. Ηδη κάποιοι από τους επιβάτες είχαν απεγκλωβιστεί μόνοι τους από τα βαγόνια κλωτσώντας παράθυρα και πόρτες ή πηδώντας από ανοίγματα στις λαμαρίνες που έχασκαν μετά την πρόσκρουση. Κατέφυγαν στο κοντινό χωράφι φωτίζοντας τη διαδρομή με τους φακούς των κινητών τηλεφώνων τους και καλούσαν σε βοήθεια, περιγράφοντας τη χαοτική σκηνή.

«Μας ήρθαν στο μυαλό εικόνες από το τροχαίο στα Τέμπη με τους 21 νεκρούς μαθητές το 2003. Τότε κάποιοι από εμάς ήμασταν πρώτη ανταπόκριση, πάλι στη βάρδιά μας είχε συμβεί», λέει στην «Κ» πυροσβέστης. «Μας ακολουθούσε εκείνο το συμβάν, ήταν το πιο τραγικό που είχαμε ζήσει τόσα χρόνια στην υπηρεσία. Στη διαδρομή μέχρι τα τρένα το συζητούσαμε πάλι. Λέγαμε πόσο δύσκολο ήταν τότε και τι περιμέναμε να δούμε τώρα».

Οι πρώτες ομάδες των πυροσβεστών προσέγγισαν το σημείο λίγο μετά τα μεσάνυχτα. Τα μπροστινά βαγόνια φλέγονταν, ενώ υπήρχε ακόμη κόσμος παγιδευμένος πιο πίσω σε εκείνα που δεν είχαν εκτροχιαστεί. Εστίασαν πρώτα στον απεγκλωβισμό των ζωντανών. Τους βοήθησαν και άλλοι επιβάτες στο έργο τους. «Δεν μας επιτρέπεται να λειτουργήσουμε με συναίσθημα γιατί θα πάρουμε άλλες αποφάσεις. Το έργο μας πρέπει να γίνεται όσο το δυνατόν πιο γρήγορα, με ψυχραιμία. Πρέπει να μην μπεις στην ψυχολογία του θύματος για να μπορέσεις να λειτουργήσεις ως διασώστης», λέει πυροσβέστης της Λάρισας που συμμετείχε στην επιχείρηση και μίλησε υπό τον όρο της ανωνυμίας.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΖΩΡΤΖΙΝΗΣ / THE NEW YORK TIMES

Ο,τι απέμεινε. Ακόμη και την Παρασκευή αυτές τις εικόνες αντίκριζαν τα σωστικά συνεργεία. Πολλά θύματα παραμένουν αταυτοποίητα.

Οι έρευνες

Τα ξημερώματα της Τετάρτης, όταν έφθασαν στην περιοχή ενισχύσεις της Πυροσβεστικής και από τη Θεσσαλονίκη και είχε σβήσει η φωτιά, ένας σκύλος έρευνας και διάσωσης της κυνοφιλικής ομάδας της ΕΜΑΚ πραγματοποίησε περιμετρικό έλεγχο για να διαπιστωθεί μήπως κάποιος άνθρωπος είχε εκσφενδονιστεί στα χωράφια. Δεν μπορούσε ακόμη να δουλέψει στα χαλάσματα. Σε ένα συμβάν όπως αυτό, με τόσο πολλά θύματα και τόσες μυρωδιές, θα ήταν εύκολο να αποπροσανατολιστεί και να μην οδηγήσει τα κλιμάκια στο σωστό σημείο. Χρειαζόταν άλλη προσέγγιση.

Γερανοφόρα οχήματα ανέλαβαν να ανασηκώσουν τροχούς, πόρτες και άλλα βαριά εξαρτήματα, να καθαρίσουν το πεδίο όσο ήταν εφικτό για να εισέλθουν μετά οι άνθρωποι, να ισορροπήσουν στα χαλάσματα και να ερευνήσουν με τα χέρια και ειδικά εργαλεία σπιθαμή προς σπιθαμή. Ολα, σίδερα και λαμαρίνες, ήταν καλυμμένα με λάδι, μύριζε καμένο πλαστικό. Μετά το δυστύχημα οι συγγενείς είχαν δηλώσει στην επίσημη λίστα των αγνοουμένων 56 ονόματα. Μέρα με τη μέρα ο αριθμός των σορών που εντοπίζονταν ανέβαινε φτάνοντας τις 57. Πυροσβέστες παρατηρούσαν ότι εάν το δυστύχημα είχε συμβεί λίγα μέτρα πιο νωρίς, μέσα στο τούνελ από το οποίο εξερχόταν η επιβατική αμαξοστοιχία, τα θύματα θα ήταν περισσότερα, από τις αναθυμιάσεις και τα παράγωγα της καύσης. Αξιωματικός της Πυροσβεστικής που μίλησε στην «Κ» από το σημείο ανέφερε πόσο σφοδρή ήταν η σύγκρουση και ότι οι αμαξοστοιχίες κινούνταν με 135 και 110 χιλιόμετρα την ώρα, αντιστοίχως. Οι ακριβείς ταχύτητες αναμένεται να επιβεβαιωθούν όταν προχωρήσει η διερεύνηση για τις συνθήκες του δυστυχήματος.

Κάποιοι από τους διασώστες της Πυροσβεστικής που συμμετείχαν στις έρευνες είχαν εμπειρία από μαζικές καταστροφές. Ορισμένοι εξ αυτών, τον Φεβρουάριο του 2022 είχαν διεισδύσει στα έγκατα του φλεγόμενου πλοίου «Euroferry Olympia» αναζητώντας αγνοουμένους. Αλλοι είχαν σπεύσει πρόσφατα στη σεισμόπληκτη Τουρκία όπου χρησιμοποίησαν κόφτες και διαστολείς βάρους 25 κιλών, παρόμοια εργαλεία με αυτά που τεμάχισαν τις λαμαρίνες του επιβατικού τρένου.

Είναι επαγγελματίες που έχουν εκτεθεί πολλές φορές στις πιο μακάβριες εικόνες. Οσο θωρακισμένοι κι αν είναι, όμως, υπήρξαν στιγμές στα Τέμπη που το φορτίο ήταν δυσβάσταχτο. Το μαρτυρούσαν τα πρόσωπά τους τη στιγμή της έρευνας, αλλά και μετά την ολοκλήρωση των αναζητήσεων η δυσκολία με την οποία μιλούσαν στην «Κ», οι παύσεις στον λόγο τους και οι κοφτές ατάκες. Κάποιοι είχαν συμπληρώσει στο πεδίο 16 συνεχείς ώρες και άλλοι 30, με μικρές παύσεις για ανάσες.

«Εχω δει πολλά, είμαι ένας άνθρωπος σκληρός. Είναι από τις λίγες φορές που σφίχτηκα τόσο πολύ», λέει στην «Κ» ένας από τους πυροσβέστες. «Κόβαμε κάποια σημεία των βαγονιών, άμορφες μάζες από σίδερα, και οι γερανοί τα σήκωναν για να προχωρήσουμε στα συντρίμμια. Οι επιζώντες είχαν βγει μέσα στην πρώτη ώρα. Από ένα σημείο και μετά βγάζαμε μόνο πτώματα. Οσο επιχειρούσα εκεί, τρεις δικοί μου φίλοι μού έστελναν φωτογραφίες αγνοουμένων, αλλά δεν μπορούσα να βοηθήσω. Είχε νέο κόσμο μέσα στα βαγόνια και βρίσκαμε τα ρούχα τους, τα αντικείμενά τους. Είχα δει σε ένα σημείο κάποια καλλυντικά, το άρωμα μιας γυναίκας μύριζε ακόμη».

Ο συγκεκριμένος πυροσβέστης που μιλάει στην «Κ» είχε ταξιδέψει πριν από λίγες εβδομάδες στο ίδιο δρομολόγιο, ενώ ο γιος του ως φοιτητής επιλέγει συχνά το τρένο από την Αθήνα για τις μετακινήσεις του. Τα αναλογιζόταν όλα αυτά, πώς θα μπορούσαν και εκείνοι να βρεθούν στην ίδια θέση. «Είναι η δουλειά μας, για αυτό είμαστε εκπαιδευμένοι, αλλά είμαστε και εμείς άνθρωποι και λυγίζουμε. Εφυγαν άνθρωποι χωρίς λόγο, σε ένα από τα θεωρούμενα ως πιο ασφαλή μέσα μεταφοράς. Γύρισα στο σπίτι μου και δεν μπορώ να συνέλθω», λέει. Η τραγωδία δεν τον ακολουθούσε μόνο στη σκέψη του, αλλά και στην τηλεόραση που μετέδιδε διαρκώς εικόνες από το συμβάν. Και να ήθελε να ξεφύγει μετά τη βάρδιά του, δεν ήταν εύκολο. «Ο καθένας το προσεγγίζει διαφορετικά», προσθέτει άλλος συνάδελφός του. «Συζητάμε μεταξύ μας για όλα, αλλά πρέπει να το διαχειριστούμε και μόνοι μας».

Στα νοσοκομεία

Τη βραδιά του δυστυχήματος εφημέρευε το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας. Εκεί κατέφθασαν οι πρώτοι τραυματίες και έπειτα μοιράστηκαν και στο Γενικό Νοσοκομείο της πόλης, το οποίο τέθηκε άμεσα σε επιφυλακή. Μέχρι λίγο μετά τα μεσάνυχτα, όλοι οι γιατροί πρώτης γραμμής βρίσκονταν στο πόστο τους για να υποδεχθούν τους διασωθέντες. Ο Αντώνης Παντελίδης και ο Κωνσταντίνος Μακρής είναι ειδικευόμενοι Ορθοπεδικής και Τραυματιολογίας στο Γενικό Νοσοκομείο. Ηλικιακά δεν τους χωρίζουν τόσο πολλά χρόνια από τους τραυματίες που κλήθηκαν να περιθάλψουν. «Επειδή όλα έγιναν πολύ γρήγορα, μόλις ενημερώθηκα άνοιξα την τηλεόραση και πρόλαβα να δω ότι είχε συγκρουστεί επιβατική αμαξοστοιχία. Τότε με έζωσαν τα φίδια, ότι θα έχουμε πολλά θύματα», λέει ο κ. Παντελίδης.

Ο μεγάλος όγκος των τραυματιών έφθασε μέσα σε ένα τρίωρο. Είχαν κυρίως κατάγματα και ανοιχτά τραύματα. Κάποιος είχε βγάλει τον ώμο του προσπαθώντας να σπάσει ένα παράθυρο για να διαφύγει μαζί με συνεπιβάτες του. Αλλος είχε ελαφρά εγκαύματα στα βλέφαρα τα οποία αναμένεται να επουλωθούν. Δεν είχαν περιπτώσεις εισπνευστικών εγκαυμάτων στο δικό τους νοσοκομείο, παρά μόνο στο Πανεπιστημιακό, όπου τρεις επιβάτες χρειάστηκε να διασωληνωθούν στη μονάδα εντατικής θεραπείας. Αλλη μια γυναίκα που χειρουργήθηκε με ρήξη ήπατος εισήχθη εκεί στη ΜΕΘ.

«Ηταν νέοι οι πιο πολλοί τραυματίες, 18 με 20 ετών. Οι πιο πολλοί σε σύγχυση. Μια κοπέλα που χειρουργήσαμε με κάταγμα πηχεοκαρπικής και νοσηλεύσαμε στην κλινική μας είχε περιτραυματική αμνησία. Δεν θυμόταν καν το συμβάν. Σε καταστάσεις σοκ είναι σαν να έχει κλείσει ο εγκέφαλος και να μην μπορείς να ανακαλέσεις τι έχει γίνει την ώρα του γεγονότος», λέει ο κ. Παντελίδης. Το επόμενο πρωί η τραυματίας κατάφερε να ανασύρει από τη μνήμη της εικόνες καταστροφής.

Η πρώτη πληροφορία που έφτασε τη νύχτα του δυστυχήματος στον διευθυντή της Ορθοπεδικής Κλινικής στο Γενικό Νοσοκομείο Λάρισας, Κώστα Μπαργιώτα, ήταν ότι «έφυγε ένα τρένο». Στον δρόμο για το τμήμα επειγόντων περιστατικών σκεφτόταν ότι εάν επρόκειτο μόνο για εκτροχιασμό, ίσως να μην είχαν να αντιμετωπίσουν μεγάλες βλάβες. Μόλις έφθασε στο νοσοκομείο, του είπαν ότι συγκρούστηκαν δύο αμαξοστοιχίες και με τις αφίξεις των πρώτων περιστατικών διαπίστωσε τι είχε συμβεί. Οι περισσότεροι ασθενείς ήταν σε διαχειρίσιμη κατάσταση. «Οσοι βρίσκονταν στα πρώτα βαγόνια φαίνεται ότι δεν είχαν περιθώριο να έρθουν εδώ έστω ως βαριά τραυματισμένοι. Κατέληξαν στο σημείο του δυστυχήματος», λέει στην «Κ» ο κ. Μπαργιώτας. Από τους 34 τραυματίες, οι 19 έκαναν εισαγωγή στο Γενικό Νοσοκομείο, δύο νοσηλεύτηκαν σε ΜΕΘ.

Το 2003 ο κ. Μπαργιώτας συμμετείχε εθελοντικά στο τμήμα επειγόντων περιστατικών τη βραδιά του τροχαίου δυστυχήματος με τους μαθητές στα Τέμπη. Θυμάται ότι είχε τύχει να συνδράμει στο παρελθόν σε διάσωση, όταν στη διαδρομή από την Αθήνα προς τη Θήβα βρέθηκε μπροστά σε ένα δυστύχημα έπειτα από σύγκρουση νταλίκας με λεωφορείο του ΟΣΕ. Αναλογίζεται τι συνέβη τώρα με το «τρένο των φοιτητών», όπου οι περισσότεροι επιβάτες ήταν νέοι και επέστρεφαν στην πόλη όπου σπούδαζαν. «Ξεκινάς από τη Λιβαδειά για να πας στη Θεσσαλονίκη και να βρεις τους φίλους σου και βρίσκεσαι με κατάγματα στο νοσοκομείο – δεν είναι εύκολο να το διαχειριστείς», λέει. Η ροή των τραυματιών σταμάτησε στο Γενικό Νοσοκομείο Λάρισας περίπου στις τέσσερις τα ξημερώματα. «Από εκεί και πέρα έφθαναν μόνο θανόντες», λέει ο ειδικευόμενος γιατρός Κωνσταντίνος Μακρής. «Πρέπει να ληφθούν μέτρα, δυστυχώς πλέον έστω και κατόπιν εορτής. Να μην ξαναζήσουμε αντίστοιχες στιγμές».

Η αναμονή

Τα δύο νοσοκομεία της Λάρισας έγιναν το επίκεντρο της τραγωδίας. Εξω από τις ΜΕΘ, συγγενείς των τραυματιών ανέμεναν σιωπηλοί το επόμενο ιατρικό ανακοινωθέν, ενώ στο αμφιθέατρο του Γενικού Νοσοκομείου δεκάδες οικείοι των αγνοουμένων είχαν δώσει δείγμα γενετικού υλικού και περίμεναν να ολοκληρωθούν οι αναλύσεις στην Αθήνα. Ψυχολόγοι και ψυχίατροι βρίσκονταν εκεί για να τους ακούσουν, εάν ήθελαν να μοιραστούν κάτι. Στο απέναντι πεζοδρόμιο, ομάδα φοιτητών είχε κρεμάσει πανό που έγραφε: «Καμία ανοχή στη συγκάλυψη για τους νεκρούς συμφοιτητές μας και τα υπόλοιπα θύματα». Ενας πατέρας βημάτιζε πλάι σε αυτή την επιγραφή για ώρες. Στο τρένο επέβαινε η κόρη του. Δεν ήταν μεταξύ των τραυματιών. Προσπαθούσε και εκείνος να συνειδητοποιήσει τι είχε συμβεί.

ΤΕΜΠΗ
Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΜΙΑΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

2014
Υπογράφεται σύμβαση για την επισκευή του συστήματος σηματοδότησης στη σιδηροδρομική γραμμή Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Προμαχώνας. Το έργο, ύψους 41 εκατ. ευρώ, έπρεπε να τελειώσει σε δύο χρόνια.

2016
Αρχίζουν οι παρατάσεις. Εσωτερικά προβλήματα της κοινοπραξίας εμποδίζουν την πρόοδο του έργου, ενώ η ΕΡΓΟΣΕ συζητάει το «ξήλωμα» του εξοπλισμού στο τμήμα Οινόη - Τιθορέα.

2018
Η παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οδηγεί στην ανάκτηση 2,4 εκατ. ευρώ. Οι ελληνικές αρχές παραπλανούν την Ε.Ε., υποστηρίζοντας ότι το έργο θα είναι έτοιμο σε δύο έτη.

2021
Υπογράφεται συμπληρωματική σύμβαση ύψους 13 εκατ. ευρώ για να αντικατασταθεί ο εξοπλισμός που έχει ήδη επισκευαστεί στο τμήμα Οινόη - Τιθορέα.

Πληρώστε, ξηλώστε και ξανά... πληρώστε

Η οδύσσεια του συστήματος τηλεδιοίκησης

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΑΛΙΟΥ**

A.P. PHOTO / VAGGELIS KOUSIORAS

Πυροσβέστες και διασώστες αναζητούν νεκρούς σε βομβαρδισμένο τοπίο. Η σύγκρουση των τρένων θα είχε αποτραπεί αν λειτουργούσε το σύστημα τηλεδιοίκησης.

Ένα πλέγμα επιχειρηματικών συμφερόντων και συγκρούσεων και μια σειρά από αμφιλεγόμενες κρατικές αποφάσεις φαίνεται ότι βρίσκονται πίσω από τις αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στο έργο της σηματοδότησης του σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας. Ένα έργο που ξεκίνησε ως μια τεχνικά απλή επισκευή σε ένα υφιστάμενο σύστημα και θα έπρεπε να είχε τελειώσει το 2016, κατέληξε να «σέρνεται» επί εννέα χρόνια, με την ΕΡΓΟΣΕ όχι μόνο να μη στρέφεται κατά της κοινοπραξίας που το ανέλαβε, αλλά να αποφασίζει το 2021 μέσω συμπληρωματικής σύμβασης να ξαναπληρώσει για το ίδιο αντικείμενο, αναθέτοντάς της να αντικαταστήσει μέρος του εξοπλισμού που η ίδια είχε τοποθετήσει.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 στο ελληνικό σιδηροδρομικό δίκτυο ξεκίνησε η εγκατάσταση ηλεκτρικής σηματοδότησης. Σύμφωνα με το υπουργείο Υποδομών, τα συστήματα σηματοδότησης είχαν τοποθετηθεί με 15 διαφορετικές συμβάσεις του ΟΣΕ και της ΕΡΓΟΣΕ, με συνολικό προϋπολογισμό περί τα 250 εκατ. ευρώ (οι περισσότερες από το 1995 έως το 2001). Τα συστήματα ανήκουν σε δύο εταιρείες: στην Bombardier και στην Alstom. Μέχρι μια περίοδο μάλιστα οι συμβάσεις ανετίθεντο απευθείας σε συγκεκριμένο κατασκευαστή (Bombardier) με το πρόσχημα της «μοναδικότητας κατασκευαστή», ενώ σταδιακά μπήκε στην ελληνική αγορά και η Alstom.

Από το 2008 ξεκίνησαν τα (σοβαρά) προβλήματα: από τη μια πλευρά οι δολιοφθορές (κλοπές καλωδίων, βανδαλισμοί μηχανολογικών ερμαρίων κ.ά.) και από την άλλη η απαξίωση (και) του σιδηροδρόμου, καθώς η Ελλάδα εισερχόταν στην οικονομική κρίση. Είναι γεγονός όμως ότι μέχρι το 2010 στο μεγαλύτερο μέρος του σιδηροδρομικού δικτύου (Κιάτο - Συγκοινωνιακό Κέντρο Αχαρνών - Θεσσαλονίκη - Ειδομένη/Προμαχώνας –πλην του τμήματος Τιθορέας - Δομοκού, που βρισκόταν υπό ανακατασκευή– και στον κλάδο Οινόης - Χαλκίδας) είχε εγκατασταθεί και λειτουργούσε σύστημα σηματοδότησης με τηλεδιοίκηση.

Η κατάρρευση του συστήματος έγινε πολύ γρήγορα. Ο ΟΣΕ και η ΕΡΓΟΣΕ ξεκίνησαν το 2011-2012 να μελετούν με ποιον τρόπο θα γίνει η επαναφορά του συστήματος και το 2013 προκήρυξαν διαγωνισμό, που κατακυρώθηκε το 2014. Το έργο «Ανάταξη και αναβάθμιση του συστήματος σηματοδότησης - τηλεδιοίκησης και αντικατάσταση 70 αλλαγών τροχιάς σε εντοπισμένα τμήματα του άξονα Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Προμαχώνας» κατακυρώθηκε στην κοινοπραξία «ΤΟΜΗ ΑΒΕΤΕ (θυγατρική της "Ελλάκτωρ") - Alstom» (σύμβαση 717/14).

Όπως αναφέρεται στη σύμβαση (που βρίσκεται στη διάθεση της «Κ»), στο τμήμα ΣΚΑ - Πλατύ (πλην του τμήματος Τιθορέας - Δομοκού, που ήταν εκτός σύμβασης επειδή ανακατασκευαζόταν με άλλο έργο που περιελάμβανε και τη σηματοδότηση) είχαν τοποθετηθεί συστήματα της εταιρείας ADtratz, μετέπειτα Bombardier, και στο τμήμα Πλατύ - Θεσσαλονίκη - Στρυμόνας - Προμαχώνας συστήματα της Sasib, νυν Alstom. Ο ανάδοχος κλήθηκε «να μελετήσει, τροποποιήσει, κατασκευάσει, εγκαταστήσει και θέσει σε λειτουργία όλον τον εξοπλισμό που είναι απαραίτητος για την πλήρη και κανονική λειτουργία της σηματοδότησης και της τηλεδιοίκησης», αναφέρεται στη σύμβαση (όρος 1.4). «Ο εξοπλισμός που θα απαιτηθεί να κατασκευαστεί από τον ανάδοχο θα είναι ίδιος ή ισοδύναμος με τον υφιστάμενο, προκειμένου να εξασφαλιστεί η απαραίτητη συμβατότητα με τον επαναχρησιμοποιούμενο αλλά και τον ήδη εγκατεστημένο εξοπλισμό και θα διαθέτουν πιστοποίηση χρήσης σε κύριο σιδηροδρομικό δίκτυο» (όρος 1.5 της σύμβασης). Μάλιστα η σύμβαση προέβλεπε ότι ο ανάδοχος δεν θα μπορεί να «εμφανίσει» εκ των υστέρων άλλα προβλήματα, ζητώντας επιπρόσθετη πληρωμή. «Επισημαίνεται ιδιαίτερα ότι «να μην επηρεάζουν το επίπεδο ασφαλείας του υφιστάμενου συστήματος» και να συντονίσει τις εργασίες του με τις απαιτήσεις της κυκλοφορίας των τρένων.

Το έργο θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί το 2016. Μόλις το 2021, έπειτα από παρατάσεις και παλινωδίες, η ΕΡΓΟΣΕ αποφάσισε να το αναθέσει εκ νέου, αντικαθιστώντας εξοπλισμό που η ίδια είχε τοποθετήσει.

τυχόν εξοπλισμός ή εργασίες που καθίστανται απαραίτητες για την πλήρη και κανονική λειτουργία της σηματοδότησης και της τηλεδιοίκησης και η αναγκαιότητα αυτών δεν περιγράφεται ρητώς στο παρόν τεύχος ή προκύπτει κατά την πορεία του έργου (μετά τη διαπίστωση του είδους ή/και της κατάστασης του υφιστάμενου ή διατιθέμενου εξοπλισμού) θα παρασχεθούν από τον ανάδοχο χωρίς επιπρόσθετη αμοιβή, ενώ το σχετικό τίμημα θεωρείται ανηγμένο στο συνολικό τίμημα του έργου», αναφέρεται (όρος 1.7 της σύμβασης). Επιπλέον, ο ανάδοχος θα έπρεπε να εκπαιδεύσει το προσωπικό της ΕΡΓΟΣΕ στη λειτουργία και συντήρηση του εξοπλισμού, έφερε την αποκλειστική ευθύνη για τη σωστή λειτουργία του για διάστημα 3 ετών (όρος 1.8 της σύμβασης), ενώ οι προμηθευτές που θα επιλέγονταν θα έπρεπε να είναι σε θέση να προμηθεύουν ανταλλακτικά για 15 έτη (όρος 15.1 της σύμβασης). Τέλος έπρεπε να λάβει μέριμνα ώστε οι εργασίες του

Η μοιρασιά

Αφού υπεγράφη η σύμβαση με την ΕΡΓΟΣΕ, οι δύο εταιρείες της κοινοπραξίας υπέγραψαν ένα «εσωτερικό» συμφωνητικό, στο οποίο χώρισαν το έργο στα δύο. Όπως αναφέρουν στην «Κ» άνθρωποι που συμμετείχαν τότε στα έργα, η ΤΟΜΗ ανέλαβε το νότιο τμήμα (ΣΚΑ - Πλατύ), στο οποίο υπήρχε ο εξοπλισμός της Bombardier, και η Alstom το βόρειο (το υπόλοιπο), στο οποίο προϋπήρχε δικός της εξοπλισμός. Με δεδομένο ότι η ΤΟΜΗ δεν ήταν εταιρεία εξειδικευμένη σε τέτοια συστήματα, χρησιμοποιούσε αυτό που στη «γλώσσα» των δημοσίων έργων ονομάζεται «δάνεια εμπειρία», δηλαδή τις μελέτες θα υπέγραφε η Alstom-Ferroviaria.

Το έργο ξεκίνησε, μαζί και τα προβλήματα. Σύμφωνα με στέλεχος της ΕΡΓΟΣΕ, οι μελέτες που εκπονούσε η ΤΟΜΗ απορρίπτονταν από την ΕΡΓΟΣΕ λόγω λαθών. Επιπλέον η Alstom-Ferroviaria, παρότι «συνεταίρος» της ΤΟΜΗ, αρνούνταν να πιστοποιήσει τα συστήματα του νότιου τμήματος. Μάλιστα πριν από το τέλος του 2014 η ΕΡΓΟΣΕ, συνεπικουρούμενη από την κοινοπραξία, πρότεινε την κατάργηση όλου του υφιστάμενου εξοπλισμού στο τμήμα Οινόη - Τιθορέα και Δομοκός - Πλατύ και την αντικατάστασή του. Το αίτημα απορρίφθηκε από το κλιμάκιο επίβλεψης του έργου (12.1.2015).

Τι ακριβώς είχε συμβεί; Οι απόψεις διίστανται. Στελέχη της ΤΟΜΗ εκείνης της περιόδου υποστηρίζουν ότι επρόκειτο για ένα επιχειρηματικό «παιχνίδι» της Alstom, ώστε να τοποθετήσει τον εξοπλισμό της σε όλο το δίκτυο (το ενδιαφέρον είναι ότι το 2020 η Alstom συγχωνεύτηκε με την Bombardier, με την έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Στελέχη της Alstom εκείνης της περιόδου υποστηρίζουν ότι η ΤΟΜΗ είχε προμηθευτεί μηχανήματα χαμηλής ποιότητας για τα οποία «κανείς δεν θα έβαζε την υπογραφή του», ενώ η ποιότητα των μελετών της ήταν κακή γιατί δεν υπήρχε ανάλογη εξειδίκευση. Η «Κ» απέστειλε ερωτήματα και στις δύο εταιρείες, οι οποίες δεν ανταποκρίθηκαν.

Ως αποτέλεσμα, το έργο προχωρούσε σημειωτόν. Στις 31.8.2016 το διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΓΟΣΕ αποφάσισε να δώσει την πρώτη παράταση του έργου. Η απόφαση παράτασης αλλά και οι έξι που ακολούθησαν δεν προσφέρουν επαρκή αιτιολόγηση. Εχουν όμως ένα (νομικά μοιραίο) λάθος: η ΕΡΓΟΣΕ παραδέχεται ότι φταίει και αυτή για την καθυστέρηση του έργου, κάτι που την καθιστά συνυπεύθυνη.

Το έργο, αρχικού προϋπολογισμού 41 εκατ. ευρώ, συγχρηματοδοτούνταν από το ΕΣΠΑ. Οπως ήταν επόμενο, κάποια στιγμή (το 2017, έπειτα από δύο παρατάσεις) παρενέβη η Ε.Ε. ζητώντας να μάθει γιατί δεν ολοκληρώνεται το έργο. Ακολούθησε το 2018 έρευνα από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ), η οποία διαπίστωσε σοβαρά προβλήματα στο τμήμα ΣΚΑ - Πλατύ και ζήτησε την ανάκτηση 2,42 εκατ. ευρώ από τον κύριο του έργου, την ΕΡΓΟΣΕ (βλ. «Κ», 3.3.2023). Στο υπουργείο Υποδομών υποστηρίζουν ότι η διενέργεια ελέγχων (που συνέπεσαν, μάλιστα, με τη γνωστή υπόθεση του «καρτέλ» των κατασκευαστών) ουσιαστικά «πάγωσε» το έργο από το 2017 έως το 2019. Και ενώ όλα αυτά βρίσκονταν σε εξέλιξη, το 2017 το υπουργείο Υποδομών υπέβαλε στις ευρωπαϊκές υπηρεσίες το «εθνικό σχέδιο εφαρμογής της διαλειτουργικότητας» στην Ελλάδα, παραπλανώντας τες για τα χρονοδιαγράμματα των έργων. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρει ότι το σύστημα σηματοδότησης «ξεκίνησε το 2014 και θα ολοκληρωθεί στις αρχές του 2019», υποστηρίζοντας ότι θα τεθεί σε λειτουργία μέσα στο 2020 (πλην τμήματος Τιθορέας - Δομοκού), κάτι που ήταν βέβαια αδύνατον.

Με τον κίνδυνο απένταξης του έργου (και επιστροφής της χρηματοδότησης) πλέον να είναι ορατός, η ΕΡΓΟΣΕ άρχισε (με καθυστέρηση ετών) να απειλεί με κυρώσεις την κοινοπραξία. Σύμφωνα με πηγές του υπουργείου Υποδομών, η πρόοδος του έργου το 2014-2017 έφθασε στο 32,69%, ενώ το 2017-2021 ήταν μηδενική.

«Οι μισές συσκευές δούλεψαν. Καμία δεν ήταν πιστοποιημένη»

Το 2021 έρχονται ανατροπές. Με νέο «εσωτερικό» συμφωνητικό, η ΤΟΜΗ παραχωρεί στην Alstom το δικό της κομμάτι του έργου (παραμένοντας ωστόσο στην κοινοπραξία). Τον Μάιο η ΕΡΓΟΣΕ υπογράφει συμπληρωματική σύμβαση ύψους 13,3 εκατ. ευρώ με προθεσμία ολοκλήρωσης 14 μηνών (έλαβε ήδη την πρώτη παράταση έως τον Μάρτιο του 2023). Στο τέλος του 2021 η Alstom παρέδωσε το σύστημα σηματοδότησης για το τμήμα Θεσσαλονίκη - Προμαχώνας και το σύστημα τηλεδιοίκησης για το τμήμα Πλατύ - Προμαχώνας (περίπου 190 χλμ.). Εν τω μεταξύ, τον Μάιο του 2022 παραδόθηκε η τηλεδιοίκηση του τμήματος Τιθορέα - Δομοκός, που κατασκευάστηκε με διαφορετική σύμβαση από διαφορετικό ανάδοχο.

Τι προβλέπει όμως η συμπληρωματική σύμβαση; Η ΕΡΓΟΣΕ ζήτησε μεταξύ άλλων να «ξηλωθεί» ο υφιστάμενος εξοπλισμός στο τμήμα Οινόη - Τιθορέα, ο οποίος είχε τοποθετηθεί με ευρωπαϊκούς πόρους, και να αντικατασταθεί. «Ανακαλύφθηκε ότι μόλις οι μισές συσκευές απ' όσες είχαν τοποθετηθεί από την ΤΟΜΗ δούλεψαν. Επιπλέον, καμία δεν ήταν πιστοποιημένη ούτε από την Alstom ούτε από την ΕΡΓΟΣΕ», λέει στην «Κ» υπό τον όρο ανωνυμίας στέλεχος του υπουργείου Υποδομών. Ετσι, το Δημόσιο πλήρωσε στην ίδια κοινοπραξία 13,3 εκατ. ευρώ για να ξαναφτιάξει το ίδιο κομμάτι, που μόλις είχε πληρώσει. Οι εξελίξεις γύρω από το έργο οδηγούν τον Απρίλιο του 2022 σε παραίτηση

Το Δημόσιο πλήρωσε στην ίδια κοινοπραξία 13,3 εκατ. ευρώ για να ξαναφτιάξει το ίδιο κομμάτι, που μόλις είχε πληρώσει.

του (τότε) πρόεδρο της επιτροπής ETCS (πρόκειται για το σύστημα που φρενάρει τα τρένα αυτόματα) της ΕΡΓΟΣΕ, Χρήστο Κατσιούλη. Επισημαίνοντας ότι το σύστημα ETCS δεν μπορεί να λειτουργήσει αν δεν υφίσταται σύστημα σηματοδότησης με τηλεδιοίκηση, ο κ. Κατσιούλης μιλάει για «αναίτια αποξήλωση των εν λειτουργία (χρηματοδοτούμενων με ευρωπαϊκά κονδύλια) υφιστάμενων συστημάτων αλληλεξάρτησης στους σιδηροδρομικούς σταθμούς Τανάγρας, Ελαιώνα, Θήβας, Αλιάρτου, Αλαλκομενών, Λιβαδειάς και Δαύλειας και την αντικατάστασή τους με άλλο σύστημα αλληλεξάρτησης», «κακοδιαχείριση της σύμβασης ανάταξης της σηματοδότησης στο τμήμα Δομοκός - Λάρισα», «μη τήρηση του συμβατικού αντικειμένου στο τμήμα Οινόη - Τιθορέα με την κατάργηση της συμβατικά προβλεπόμενης τμηματοποίησης της γραμμής και την αντικατάσταση των συμβατικά προβλεπόμενων κυκλωμάτων γραμμής με μετρητές αξόνων», υποστηρίζοντας ότι οι μετρητές γραμμής δεν εντοπίζουν τυχόν θραύση των σιδηροδρομικών γραμμών στις οποίες κινούνται τρένα με ταχύτητα 200 χλμ./ώρα. Τέλος αποκαλύπτει ότι η χώρα είχε δεσμευτεί έναντι της Ε.Ε. για την αποπεράτωση του ETCS τον Μάιο του 2022, κάτι που βέβαια δεν επρόκειτο να συμβεί.

Σύμφωνα με το υπουργείο Υποδομών, η πρόοδος του έργου σηματοδότησης με τηλεδιοίκηση της γραμμής Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Προμαχώνας βρίσκεται σήμερα στο 69,23% και η πρόοδος της συμπληρωματικής σύμβασης στο 16,9%. Μέσα στις επόμενες ημέρες θα δοθεί παράταση και στις δύο συμβάσεις έως τον Σεπτέμβριο του 2023. «Το σύστημα θα είναι έτοιμο τον Ιούλιο, με την προϋπόθεση ότι θα έχουμε τα ανταλλακτικά τα οποία εισάγουμε από το εξωτερικό, γιατί αυτή τη στιγμή έχουμε μεγάλες καθυστερήσεις», ανέφερε την Πέμπτη ο Παναγιώτης Τερεζάκης, σύμβουλος διοίκησης του ΟΣΕ («Αταίριαστοι», ΣΚΑΪ Τηλεόραση). «Η απάντηση στο "γιατί δεν ολοκληρώθηκε νωρίτερα το έργο;" κρύβεται σε κάποιες διαγωνιστικές διαδικασίες και σε κάποιους ελέγχους που γίνονταν περί της νομιμότητας των συμβάσεων, κάποια χρονοδιαγράμματα που μένουν πίσω εξαιτίας των υλικών. Το να εκτελέσεις ένα τέτοιο έργο είναι πολύπλοκο. Προστέθηκαν κάποια καινούργια συστήματα που δεν είχαν προβλεφθεί στην αρχική σύμβαση. Αυτό επιφέρει κάποιες αυξήσεις κόστους. Βλέπετε, η τεχνολογία τρέχει με μεγάλη ταχύτητα».

Εχασε στις ράγες δύο παιδιά η Κύπρος

Τον Κυπριανό και την Αναστασία θρηνεί ολόκληρη η χώρα, θύματα της σιδηροδρομικής τραγωδίας που σημειώθηκε στην Ελλάδα

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Στις ράγες σκορπίστηκαν τα όνειρα δεκάδων ανθρώπων που επέβαιναν στο τρένο που εκτελούσε αργά το βράδυ της 28ης Φεβρουαρίου τη γραμμή Αθήνα-Θεσσαλονίκη και συγκρούστηκε μετωπικά με εμπορική αμαξοστοιχία που είχε αντίθετη κατεύθυνση, στα Τέμπη, μία κοιλάδα της Ελλάδας που σχηματίζεται ανάμεσα στον Όλυμπο και την Όσσα.

Στον μακρύ κατάλογο των θυμάτων της σιδηροδρομικής αυτής τραγωδίας συγκαταλέγονται και δύο Κύπριοι συμπατριώτες μας, η 24χρονη Αναστασία Αδαμίδου και ο 23χρονος Κυπριανός Παπαϊωάννου, γεγονός που βύθισε σε βαθιά οδύνη ολόκληρη την Κύπρο. Οι δύο νεαροί, οι οποίοι επέστρεφαν στην Θεσσαλονίκη, θεωρούνταν από την πρώτη στιγμή αγνοούμενοι καθ' ότι δεν συμπεριλαμβάνονταν στη λίστα των θυμάτων ή των τραυματιών, ενώ τα πρόσωπά τους αναδημοσιεύονταν συνεχώς, μαζί με άλλους αγνοούμενους, στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, σε μια προσπάθεια εντοπισμού τους. Τελικώς, η οικογένεια του Κυπριανού ενημερώθηκε για τον θάνατό του το βράδυ της Πέμπτης, ενώ της Αναστασίας το πρωί της Παρασκευής, όταν οι σοροί τους ταυτοποιήθηκαν με τη μέθοδο του DNA. Κατά τη διάρκεια της αναζήτησής τους και των ωρών που μεσολάβησαν μέχρι την ταυτοποίησή τους, ήρθαν στην επιφάνεια διάφορες ιστορίες για τους δύο νεαρούς, όπως ο σκοπός του ταξιδιού τους, στοιχεία του χαρακτήρα τους αλλά και τα σχέδια που έκαναν για το μέλλον τους.

Όνειρό της Αναστασίας ήταν να περάσει στη Σχολή Οδοντιατρικής, κάτι το οποίο πέτυχε, ενώ μετά την αποφοίτησή της συνέχισε τις σπουδές της για μεταπτυχιακό.

Οι δύο νεαροί, οι οποίοι επέστρεφαν στην Θεσσαλονίκη, θεωρούνταν από την πρώτη στιγμή αγνοούμενοι καθ' ότι δεν συμπεριλαμβάνονταν στη λίστα των θυμάτων ή των τραυματιών.

Ο φιλήσυχος Κυπριανός

Ο 23χρονος Κυπριανός, με καταγωγή από το Αυγόρου, σπούδαζε Νομική στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Σύμφωνα με τον κοινοτάρχη του Αυγόρου, Παναγιώτη Μιχαηλά, ο Κυπριανός ήταν ένα πολύ καλό και φιλήσυχο παιδί, κοντά στην Εκκλησία. Ο πατέρας του είναι ο Πατήρ Χριστόδουλος, ιερέας της κοινότητας Αυγόρου, και είναι το τρίτο από τα έξι παιδιά της οικογένειας. Ο κ. Μιχαηλάς δήλωσε ότι συνάντησε τη μητέρα του Κυπριανού στην εκκλησία το πρωί της Παρασκευής η οποία του είπε: «Να προσεύχεστε για την ψυχή του γιου μου». Σημειώνεται ότι ο νεαρός ετοιμαζόταν να παντρευτεί και, σύμφωνα με τους κατοίκους της κοινότητας, είχε μεταβεί μαζί με την αρραβωνιαστικιά του σε μοναστήρι στην Άνδρο για να ευλογήσουν τα στέφανα του γάμου τους. Η αρραβωνιαστικιά του επέστρεψε αεροπορικώς στην Κύπρο, ενώ ο 23χρονος είχε πάρει το τρένο για τη Θεσσαλονίκη. Η είδηση του θανάτου του έχει σκορπίσει το πένθος στην κοινότητα Αυγόρου, η οποία έχει κηρύξει 40ήμερο πένθος, ενώ η εκτίμηση που του είχαν συμμαθητές και καθηγητές του στο Λυκείου Φώτη Πίττα στα Κοκκινοχώρια, όπου φοιτούσε, αποτυπώνεται και στην πράξη στην οποία προχώρησαν την Παρασκευή, καθώς σχημάτισαν με τα σακίδια τους το μήνυμα: «Ο Κυπριανός μας». Επίσης, ο νεαρός έτρεφε ιδιαίτερη αγάπη για τη μουσική, καθώς φοιτούσε στο Μουσικό Σχολείο Αμμοχώστου.

Τα όνειρα της Αναστασίας

Η 24χρονη Αναστασία, με καταγωγή από την Πάφο, βρισκόταν στη Βουλγαρία για την ορκωμοσία φίλης της και ακολούθως θα μετέβαινε από την Αθήνα στην Θεσσαλονίκη, όπου διέμενε, με καράβι. Ωστόσο, όπως δήλωσαν οικείοι της, τα σχέδιά της άλλαξαν την τελευταία στιγμή λόγω θαλασσοταραχής και πρόλαβε το φονικό τρένο μόλις δύο λεπτά προτού αναχωρήσει και επιβιβάστηκε στο τρίτο βαγόνι. Ο πατέρας του φίλου της βρέθηκε από την πρώτη στιγμή έξω από το Νοσοκομείο Λάρισας, κρατώντας φωτογραφίες και αναζητώντας την. Η 24χρονη χαρακτηριζόταν από τους καθηγητές της ως εξαιρετική μαθήτρια σε επίδοση και σε ήθος. Όνειρό της ήταν να περάσει στη Σχολή Οδοντιατρικής, κάτι το οποίο πέτυχε, ενώ μετά την αποφοίτησή της συνέχισε τις σπουδές της προκειμένου να εξασφαλίσει μεταπτυχιακό τίτλο.

Τριήμερο πένθος

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κήρυξε τριήμερο πένθος μέχρι τη μέρα της κηδείας, ενώ έδωσε οδηγίες όπως όλα τα μέλη της κυβέρνησης απόσχουν από οποιεσδήποτε δημόσιες εκδηλώσεις. Όπως ανακοινώθηκε από την Προεδρία, το κόστος μεταφοράς των σορών των δύο νεαρών φοιτητών αλλά και της επιστροφής των μελών των οικογενειών της στην Κύπρο θα καλυφθεί από το κράτος, ενώ και η κηδεία των δύο Κύπριων φοιτητών θα καλυφθεί δημοσία δαπάνη. Ο κ. Νίκος Χριστοδουλίδης επικοινώνησε με τις οικογένειες των δύο Κύπριων φοιτητών και τους μετέφερε τα ειλικρινή του συλλυπητήρια και τη συμπαράσταση της Πολιτείας. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Πρόεδρος δέχθηκε και τηλεφώνημα από τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Ερσίν Τατάρ, ο οποίος του εξέφρασε τα συλλυπητήριά του για τον χαμό των δύο φοιτητών.

Ο Κυπριανός ετοιμαζόταν να παντρευτεί και είχε μεταβεί μαζί με την αρραβωνιαστικιά του σε μοναστήρι στην Άνδρο για να ευλογήσουν τα στέφανα του γάμου τους.

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΓΙΩΤΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Ποτέ ξανά τέτοιος εφιάλτης!

Η τραγωδία στην Ελλάδα μούδιασε τις ψυχές μας, ο πόνος του εφιάλτη πλανάται πάνω από Κύπρο και Ελλάδα και «η είδηση» έγινε θέμα ακόμη και στα ξένα ΜΜΕ. Η γιαγιά μου έλεγε «το λαμπρόν τζει που πέφτει κρούζει», αλλά τούτο το λαμπρόν, δεν έκαψε μόνο τις οικογένειες των αδικοχαμένων, έκαψε κάθε φυσιολογικό άνθρωπο που διαθέτει έστω την ελάχιστη ανθρωπιά και ενσυναίσθηση. Πάνω, όμως, από τον πόνο του εφιάλτη αιωρούνται, σαν φαντάσματα που ουρλιάζουν, τα γιατί.

Γιατί, τα οποία πρέπει να απαντηθούν ως ελάχιστος φόρος τιμής σε όσους έχασαν τις ζωές τους, γιατί, που πρέπει να απαντηθούν για να μην επαναληφθεί ο εφιάλτης. Δυστυχώς, όσα βλέπουν το φως της δημοσιότητας δείχνουν πως η τραγωδία ήταν ένα έγκλημα για το οποίο κάποιοι είχαν προειδοποιήσει. Ήταν μια προαναγγελθείσα τραγωδία, όπως σωστά έχει λεχθεί, ουκ ολίγες φορές, τις τελευταίες μέρες. «Δεν λειτουργεί τίποτα. Γίνονται όλα με ανθρώπινο παράγοντα, χειροκίνητα. Είμαστε στο manual (χειροκίνητο). Όπως είμαστε σε όλη τη διαδρομή Αθήνα–Θεσσαλονίκη. Ούτε οι ενδείξεις λειτουργούν, ούτε τα φωτοσήματα, ούτε ο έλεγχος της κυκλοφορίας. Αν αυτά λειτουργούσαν, οι μηχανοδηγοί θα βλέπανε την κόκκινη ένδειξη και τα τρένα θα σταματούσαν σε απόσταση μεταξύ τους 500 μ.», είπε στην ΕΡΤ ο Κώστας Γενιδούνιας, πρόεδρος των μηχανοδηγών του ΟΣΕ, και τόνισε ότι ως φορέας έχουν κάνει έγγραφες διαμαρτυρίες γι' αυτό το θέμα. «Εμείς συνεχώς διαμαρτυρόμαστε γι' αυτά. Εμείς παίρνουμε συνέχεια εντολές και πάμε όπου μας λένε». Όταν κάποιοι φωνάζουμε ότι δεν γίνεται να μπαίνουν τα κέρδη πάνω από τις ανθρώπινες ζωές, όταν φωνάζουμε κατά των ιδιωτικοποιήσεων, κάποιοι τα μεταφράζουν ως ιδεολογικές αγκυλώσεις, αλλά η ιστορία έχει αποδείξει περίτρανα –δυστυχώς πολλές φορές– πως όταν τα κέρδη μπαίνουν πάνω από τον άνθρωπο το πληρώνουμε ακριβά και με αίμα, με ανθρώπινες ζωές που γίνονται θυσία στον βωμό των κερδών, κάποιων.

Στη Βρετανία η αιματοβαμμένη ιστορία των ιδιωτικοποιήσεων των τρένων (ατυχήματα 1997-1999-2000-2002) οδήγησαν στο να αποφασιστεί να περάσουν οι υποδομές στον έλεγχο του κράτους που έχει υπό τον έλεγχό του την εταιρεία Network Rail. Αν και η συζήτηση κατά πόσο οι ιδιωτικοποιήσεις τρένων είναι προς όφελος του δημόσιου καλού ήταν μια συζήτηση που ξεκίνησαν οι εργατικοί όταν ήταν στην εξουσία το 1997. Από την άλλη, οι έρευνες κοινής γνώμης (στη Βρετανία) έχουν δείξει ότι ένα σημαντικό μέρος των Βρετανών είναι υπέρ της πλήρους εθνικοποίησης των σιδηροδρόμων.

Στην Ελλάδα, μετά την ασύλληπτη τραγωδία της 1/3/23, από όλα όσα βγήκαν στο φως, φάνηκε ότι από το 2022 έρευνες ανέφεραν ότι τα ETR 470 τρένα που εκτελούσαν μέχρι την Τρίτη 28/02 το δρομολόγιο Αθήνα-Θεσσαλονίκη είχαν αποσυρθεί από την Ελβετία, αλλά στην Ελλάδα τα υποδέχτηκαν και τα διαφήμιζαν περήφανα! Τον Φεβρουάριο του 2022, οι Reporters United σε συνεργασία με το Investigate Europe με την ΕφΣυν, δημοσίευσαν μια έρευνα αναφορικά με την ευρωπαϊκή σιδηροδρομική πολιτική με τίτλο «Η πανευρωπαϊκή πρωτοτυπία της ιδιωτικοποίησης του τρένου στην Ελλάδα: Μυστικές συμβάσεις, σκανδαλώδεις εξαιρέσεις και επενδύσεις».

Η έρευνα, πριν από ένα χρόνο, στις 23 Φεβρουαρίου του 2022, έγραφε: «Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ευρώπης που πέρασε από ένα κρατικό σε ένα ιδιωτικό σιδηροδρομικό μονοπώλιο, μία ιδιωτικοποίηση που έγινε με επιμονή της Τρόικας και με μυστική σύμβαση. Η Ελλάδα επίσης είναι η μόνη χώρα της Ευρώπης στην οποία οι πολίτες δεν γνωρίζουν ποια δρομολόγια έχει δεσμευτεί να εκτελεί η εταιρεία που επιδοτείται για να τα εκτελεί. Αποτέλεσμα: τεράστιες περικοπές δρομολογίων, ακόμα και επιδοτούμενων, μηδέν συνέπειες. Ταυτόχρονα στον κρατικό ΟΣΕ, διαχειριστή του δικτύου, τεράστια υποχρηματοδότηση και επικίνδυνες ελλείψεις προσωπικού».

Στην Ελλάδα, μετά την ασύλληπτη τραγωδία της 1/3/23, από όλα όσα βγήκαν στο φως, φάνηκε ότι από το 2022 έρευνες ανέφεραν ότι τα ETR 470 τρένα που εκτελούσαν μέχρι την Τρίτη 28/02 το δρομολόγιο Αθήνα-Θεσσαλονίκη είχαν αποσυρθεί από την Ελβετία, αλλά στην Ελλάδα τα υποδέχτηκαν και τα διαφήμιζαν περήφανα!

Πιο κάτω η έρευνα συνεχίζει: «Μια γεύση της δυσλειτουργίας της εταιρείας πήραν οι επιβάτες της αμαξοστοιχίας 54 που έμειναν εγκλωβισμένοι επί ώρες στο σκοτάδι, σε θερμοκρασίες κοντά στο μηδέν, στη διάρκεια της πρόσφατης κακοκαιρίας, στο «φιλέτο» του ελληνικού σιδηροδρομικού δικτύου, τη διαδρομή Αθήνας-Θεσσαλονίκης». Όλα αυτά και άλλα πολλά στην έρευνα που έγινε πριν από ένα χρόνο! (www.reportersunited.gr/)

Κερασάκι στην τούρτα είναι το γεγονός ότι στις 15 Φεβρουαρίου, λίγες μόνο μέρες πριν από την εφιαλτική τραγωδία στα Τέμπη, η Κομισιόν έστειλε την Ελλάδα στο Ευρωδικαστήριο επειδή δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της οδηγίας για τη δημιουργία ενιαίου ευρωπαϊκού σιδηροδρομικού χώρου. «Η συγκεκριμένη οδηγία διευκρινίζει ότι τα κράτη-μέλη έπρεπε να εξασφαλίσουν τη σύναψη συμβατικής συμφωνίας μεταξύ της εθνικής αρμόδιας αρχής και του διαχειριστή σιδηροδρομικής υποδομής το αργότερο έως τις 16 Ιουνίου 2015 και τη δημοσίευσή της εντός ενός μηνός», επεσήμαινε στην ανακοίνωσή της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. «Η σύναψη και δημοσίευση της εν λόγω συμφωνίας είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη διαφάνεια των επικείμενων έργων στο δίκτυο σιδηροδρομικής υποδομής».

«Η συμφωνία αυτή θα έπρεπε να περιέχει ουσιαστικές διατάξεις, όπως αναφορικά με το ύψος των κονδυλίων που διατίθενται για τις υπηρεσίες υποδομής, καθώς και στόχους επιδόσεων προσανατολισμένους στους χρήστες (για παράδειγμα ταχύτητα γραμμής, ικανοποίηση πελατών ή προστασία του περιβάλλοντος)».

Τα στοιχεία είναι εκεί, δεν ήταν ατύχημα, δεν ήταν η κακιά η ώρα, ήταν ένα έγκλημα που κάποιοι μπορούσαν να σταματήσουν, ακόμη και αν ο σταθμάρχης έκανε λάθος ή πολλά λάθη, η τραγωδία μπορούσε να αποφευχθεί. «Το 2000 εγκατέστησαν τα μηχανήματα της τηλεδιοίκησης στον σταθμό Λάρισας. Μέχρι το 2007 τα είχαν σφραγιστά. Το 2007, ο τότε διευθυντής με πήρε για να με εκπαιδεύσουν, βρήκα προσωπικό από τους υπάρχοντες σταθμάρχες, τους εκπαίδευσα και αρχίσαμε να λειτουργούμε την τηλεδιοίκηση. Τι σημαίνει τηλεδιοίκηση; Ελέγχαμε και προσέχαμε τα τρένα από τον Δομοκό μέχρι το Πλατύ. Αν σήμερα λειτουργούσε η τηλεδιοίκηση, δεν θα είχε συμβεί τίποτα. Αν ήταν τέτοια η ασφάλεια, θα είχε αποφευχθεί η τραγωδία. Είναι αδιανόητο, δεν θα μπορούσε να συμβεί με τίποτα!».

«Από το 2012 σταμάτησαν να λειτουργούν τα φωτόσημα. Γιατί έδιωξαν το προσωπικό για θέματα οικονομίας, για να κερδίσει χρήματα ο ΟΣΕ και το κράτος. Για να πουληθεί ο ΟΣΕ, έπρεπε να τον απαξιώσουν». Αυτά είναι λόγια, αυτούσιες δηλώσεις, του πρώην σταθμάρχη του ΟΣΕ στη Λάρισα, Γιάννη Κολλάτου. Αλήθεια, εδώ στην Κύπρο, ποιοι απαξιώνουν δημόσιους φορείς για να τους ξεπουλήσουν στον ιδιωτικό τομέα; -Αυτό είναι θέμα για άλλο άρθρο.

Ως ελάχιστος φόρος τιμής στα παιδιά και σε όλους όσους έχασαν τόσο άδικα τις ζωές τους, στις οικογένειες που ντύθηκε η ψυχή τους στα μαύρα, στις μάνες που κατασπάραξαν την καρδιά τους, ως ελάχιστος φόρος τιμής, να απαντηθούν τα γιατί που ουρλιάζουν σαν φαντάσματα και να τιμωρηθούν οι αίτιοι. Ποτέ ξανά τέτοιος εφιάλτης! Ποτέ!

Υγ. Αιωνία η μνήμη όσων έχασαν τις ζωές τους, κουράγιο και δύναμη στις οικογένειές τους.

Η Γιώτα Δημητρίου είναι δημοσιογράφος, αρχισυντάκτρια SkalaTimes.

Wi-Fi onboard

Καλωσορίζουμε μια νεο εποχή.
Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νεο στόλο μας
και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα
αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi,
για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη
τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε
το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

Η ανατομία ενός σύνθετου υπουργικού

Πώς ο Νίκος Χριστοδουλίδης στην πρώτη του πολιτική πράξη έχασε τον έλεγχο και δεν τήρησε τις φιλόδοξες δεσμεύσεις του

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν κατά την τελετή διαβεβαίωσης ο Νίκος Χριστοδουλίδης ζητούσε από το υπουργικό του συμβούλιο «να βάλουν ψηλά τον πήχη» οι συνειρμοί αναπόφευκτα στράφηκαν στον πήχη προσδοκιών που ο ίδιος έκτισε για το υπουργικό του σχήμα. Και αυτό γιατί διαβεβαίωνε προεκλογικά πως το υπουργικό του συμβούλιο δεν θα θυμίζει σε τίποτα τη διαμόρφωση υπουργικών άλλων εποχών. Είχε, όπως έλεγε, ένα μαύρο μπλοκάκι που σημείωνε ονόματα και δεχόταν τετραψήφιο αριθμό βιογραφικών. Και δεν έμενε εκεί. Στην προσπάθειά του να πείσει πως το Υπουργικό του δεν θα αποτελεί «αχταρμά κομματικών συμφερόντων και συνδιαλλαγών», σημείωνε πως στο δικό του σχήμα θα υπάρχει 50% εκπροσώπηση γυναικών, νέα ηλικιακά και πολιτικά πρόσωπα που διαπρέπουν στο εξωτερικό. Θα αποκλείονταν, όπως έλεγε, κομματικά στελέχη της πρώτης γραμμής αλλά και πρώην υπουργοί. Σωρεία προϋποθέσεων και κριτηρίων που κατέδειξαν εκ του αποτελέσματος πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης όχι μόνο αυτοεγκλωβίστηκε στις δικές του υποσχέσεις, αλλά και πέρασε κάτω από τον πήχη, αναιρώντας τον εαυτό του στην πρώτη του πολιτική πράξη. Οι υπουργοί θα κριθούν στη συνέχεια από το έργο που θα επιτελέσουν, όμως σε όλο αυτό, ο λεκές που μένει για τον ίδιο τον Νίκο Χριστοδουλίδη είναι πως ανεξαρτήτως των διαβεβαιώσεων περί νέων πολιτικών ηθών έστειλε το μήνυμα στην πρώτη του πολυδιαφημιζόμενη πολιτική κίνηση πως εύκολα μπορεί να αθετήσει υποσχέσεις και προτάσεις για τις οποίες ο ίδιος δεσμεύτηκε, ότι δεν θα αποφύγει την πεπατημένη της ημετεροκρατίας, αλλά και ότι είναι δέσμιος εκβιασμών των κομμάτων που τον στήριξαν.

Η πρώτη συνάντηση του Ενδιάμεσου με τον Νίκο Χριστοδουλίδη έβγαλε στο προσκήνιο παιχνίδια εξουσίας και αδυναμία συνεννόησης.

Το υπουργικό σχήμα θα κριθεί από το έργο του, ωστόσο συγκεκριμένες επιλογές προσώπων σε συγκεκριμένα πόστα ενισχύσουν τις ανησυχίες κομματικών συνδιαλλαγών και απομακρύνουν τις προσδοκίες σοβαρών μεταρρυθμίσεων.

Το ιστορικό

Μέχρι και την Κυριακή το απόγευμα, οι αρχηγοί των κομμάτων που στηρίζαν κατά τη διάρκεια του προεκλογικού τον Νίκο Χριστοδουλίδη δεν γνώριζαν ποια θα είναι η τελική σύνθεση του υπουργικού σχήματος, ενώ μέχρι και την Παρασκευή ούτε οι πλείστοι υπουργοί είχαν ενημερωθεί αν θα συμμετείχαν τελικά στην διακυβέρνηση ή όχι. Αυτό, σε συνδυασμό με την προεκλογική συμπεριφορά του κ. Χριστοδουλίδη, όταν δηλαδή κρατούσε σε απόσταση ασφαλείας τα εν λόγω κόμματα, προκάλεσαν δυσφορία και στους αρχηγούς αλλά και σε πρωτοκλασάτα στελέχη των συνεργαζόμενων κομμάτων. Ένα ήταν να τους αγνοεί προεκλογικά, άλλο να τους αφήσει εντελώς εκτός της διαδικασίας σύνθεσης του υπουργικού σχήματος. Γι' αυτόν τον λόγο άλλωστε στη Γραμματεία του Δημοκρατικού Κόμματος υπήρξε η έντονη θέση ότι τα πρωτοκλασάτα στελέχη θα πρέπει να αξιοποιηθούν στο υπουργικό σχήμα, ενώ και στη ΔΗΠΑ προκάλεσε αντιδράσεις το κριτήριο αποκλεισμού των κομματικών στελεχών. Και τα τρία κόμματα έδωσαν μία λίστα ονομάτων στον Νίκο Χριστοδουλίδη για να την επεξεργαστεί, με την άτυπη συμφωνία ότι το ΔΗΚΟ θα λάμβανε δύο υπουργεία και ΔΗΠΑ-ΕΔΕΚ από ένα υφυπουργείο και ένα υπουργείο. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα διαμόρφωνε το υπουργικό σχήμα και θα ενημέρωνε στη συνέχεια τα συνεργαζόμενα κόμματα. Παρά το ότι η αρχική σκέψη ήταν να ανακοινώσει τις προθέσεις του στον καθένα ξεχωριστά, φέρεται πως η απόφασή του να συναντήσει και τους τρεις το απόγευμα της Κυριακής οδήγησε στις ανατροπές και στο μπες-βγες ονομάτων.

Παρασκήνιο ανατροπής

Το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα ανατροπής ήταν η περίπτωση της Αναστασίας Παπαδοπούλου, η οποία ενώ θεωρείτο πως κλείδωσε το υπουργείο Δικαιοσύνης, έμεινε τελικά εκτός την Κυριακή το βράδυ. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης είχε στείλει από νωρίς το μήνυμα στον Νικόλα Παπαδόπουλο πως θέλει να έχει στην ομάδα του την Αναστασία Παπαδοπούλου, και συγκεκριμένα στο υπουργείο Δικαιοσύνης. Η ίδια λόγω της επαγγελματικής της κατάρτισης και της ενεργούς δράσης της στον τομέα προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θεωρήθηκε από τον ίδιο η ιδανική λύση. Σύμφωνα με πληροφορίες, και η ίδια επιθυμούσε το εν λόγω χαρτοφυλάκιο και είχε ήδη έτοιμο πλάνο νομοσχεδίου για τον διαχωρισμό του νομικού σύμβουλου του κράτους από τον δημόσιο κατήγορο αλλά και τρόπο διαχείρισης του ακανθώδους θέματος των κεντρικών φυλακών. Η σκέψη υπουργοποίησής της -και κυρίως το χαρτοφυλάκιο που θα λάμβανε- προκάλεσε ωστόσο την αντίδραση του προέδρου της ΔΗΠΑ, Μάριου Καρογιάν, που είχε αρχικά προτείνει για το εν λόγω χαρτοφυλάκιο τον Μενέλαο Κυπριανού του δικηγορικού γραφείου «Μιχαλάκης Κυπριανού» και ο οποίος απορρίφθηκε λόγω εμπλοκής του γραφείου του με το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων. Ο κ. Καρογιάν υπογράμμισε ότι σε ένα τέτοιο χαρτοφυλάκιο δεν θα έπρεπε να μπει «κομματικό στέλεχος» και ιδιαίτερα «αδελφή αρχηγού κόμματος». Οι λόγοι ποικίλουν. Κάποιοι κύκλοι εκτιμούν πως ήταν στο πλαίσιο ενός παιχνιδιού δυνάμεων με το ΔΗΚΟ από πλευράς του Προέδρου της ΔΗΠΑ. Δεν ήθελε δηλαδή να αποκτήσει ένα τόσο σημαντικό –και με σημαντική επιρροή στο εκλογικό σώμα– υπουργείο το ΔΗΚΟ. Άλλοι εκτιμούν πως ήθελε να αποφύγει την αντίδραση δικών του στελεχών που ήθελαν να βρίσκονται στο υπουργικό σχήμα. Καθόλου τυχαίο και το ότι η εν λόγω υπουργοποίηση, όπως είπε ο Μάριος Καρογιάν, θα ήταν λόγος αποχώρησης από την κυβέρνηση την επόμενη μέρα.

Εκβιασμός αποχώρησης

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης ήθελε με κάθε τρόπο να αποφύγει τα δημοσιεύματα που θα ακολουθούσαν στο ενδεχόμενο αποχώρησης της ΔΗΠΑ πριν από την τελετή διαβεβαίωσης και ενέδωσε. Το ερώτημα είναι αν αυτό θα αποτελέσει προηγούμενο και θα καταστήσει τον νεοκλεγέντα πρόεδρο αντικείμενο εκβιασμού των συνεργαζόμενων κομμάτων. Ο ίδιος ο Πρόεδρος ζήτησε από την Αναστασία Παπαδοπούλου να σκεφτεί το ενδεχόμενο ενός άλλου υπουργείου (Εργασίας, Άμυνας, Συγκοινωνιών –κάποιες πηγές λένε και το Εξωτερικών) με την ίδια να αρνείται την υπουργοποίησή της, καθώς όπως του εξήγησε στόχος δεν είναι να υπουργοποιηθεί γενικά, αλλά να γνωρίζει το χαρτοφυλάκιο και να μπορεί να αφήσει έργο. Σε αυτό το παιχνίδι δυνάμεων, μπήκε σφήνα η Άννα Κουκκίδου Προκοπίου. Προσωπική επιλογή του Νίκου Χριστοδουλίδη, αλλά και εντός της λίστας του Νικόλα Παπαδόπουλου, διατηρώντας έτσι σχετική επιρροή στο εν λόγω χαρτοφυλάκιο το ΔΗΚΟ. Το μεγάλο ζήτημα βεβαίως είναι κατά πόσο η Άννα Κουκκίδου, ένα πολιτικό πρόσωπο χωρίς καμία γνώση στον τομέα της δικαιοσύνης, μπορεί να φέρει εις πέρας το δύσκολο κομμάτι των φυλακών, της μεταρρύθμισης της δικαιοσύνης και της πάταξης της διαπλοκής.

Η απομάκρυνση της Αναστασίας και γιατί έμεινε τελικά εκτός ο Βασίλης Πάλμας.

Ριγμένος ο Νικόλας;

Το ερώτημα βεβαίως που εγείρεται είναι αν ο Νικόλας Παπαδόπουλος θεωρείται ο ηττημένος σε όλο αυτό το οργιώδες παρασκήνιο, δεδομένου ότι τελικά πέρασε η θέση του Μάριου Καρογιάν. Πέρασαν οι κομματικές επιλογές του Νικόλα Παπαδόπουλου στο Ενέργειας με τον Γιώργο Παπαναστασίου, με την Αθηνά Μιχαηλίδου στο Παιδείας, καθ' υπόδειξη των βουλευτών Πανίκου Λεωνίδου και Χρύσανθου Σαββίδη και στο Υγείας με την επιλογή της Πόπης Κανάρη. Στη λίστα του Νικόλα υπήρξαν ως επιλογές κοινής συναίνεσης ο Μάκης Κεραυνός και η Άννα Κουκκίδου Προκοπίου. Πάντως, στελέχη του ΔΗΚΟ δεν θεωρούν πως το ΔΗΚΟ είναι ριγμένο από το πάρε-δώσε υπουργείων –δεδομένου του τι έλαβαν– έστω κι αν πέρασε το βέτο Καρογιάν για την Αναστασία Παπαδοπούλου.

Το οχυρό του Προεδρικού

Όσο όμως κι αν στη διαμόρφωση του υπουργικού σχήματος υπήρξε έντονο παρασκήνιο και παρεμβάσεις των συνεργαζόμενων κομμάτων, το ποιοι θα αναλάμβαναν ρόλο στο Προεδρικό αποτελούσε μία καθαρά προσωπική επιλογή του Νίκου Χριστοδουλίδη, διορίζοντας πρόσωπα του στενού του περιβάλλοντος και της πλήρους εμπιστοσύνης του. Σημειώνεται πως στο Προεδρικό, όπως λέγεται, θα μετακομίσει και θα διαμένει η οικογένεια του Προέδρου. Αυτά σε συνδυασμό με τη μαζική αποχώρηση προσωπικού από τον Λόφο που εργαζόταν εκεί για χρόνια, έστειλε σε κάποιους το μήνυμα ανασφάλειας από πλευράς Χριστοδουλίδη για διαρροές ή εκ των έσω υπόσκαψη. Στο καίριο πόστο του κυβερνητικού εκπροσώπου επέλεξε τον Κωνσταντίνο Λετυμπιώτη, ενώ την καλή του σχέση με τον Βίκτωρα Παπαδόπουλο επιβεβαίωσε με τον επαναδιορισμό του στη θέση του διευθυντή του Γραφείου Τύπου του Προέδρου. Στη θέση διεύθυνσης του διπλωματικού του γραφείου επέλεξε τη στενή του συνεργάτιδα και κουμπάρα Μαριλένα Ραουνά. Επιλογή που ήδη προκάλεσε την αντίδραση μέρος του προσωπικού του υπουργείου Εξωτερικών, καθώς δεν προέρχεται από το διπλωματικό σώμα, ενώ αίσθηση προκάλεσε και η επιλογή του Χαράλαμπου Χαραλάμπους επικεφαλής μεν της προεκλογικής του καμπάνιας, αλλά και νυμφευμένος με την αδερφή της Πρώτης Κυρίας. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα πρέπει να εξηγήσει πλέον με την ύπαρξη του στενού οικογενειακού του περίγυρου σε θέσεις-κλειδιά την ανακολουθία του, δεδομένου ότι ενώ υποσχόταν την πάταξη της οικογενειοκρατίας το αθέτησε στην πρώτη του πολιτική πράξη. Αίσθηση έκανε, παράλληλα, η απουσία του Βασίλη Πάλμα από το πλευρό του. Υπενθυμίζεται πως ο κ. Πάλμας ήταν ο πρώτος που παραιτήθηκε από το υπουργικό σχήμα για να στηρίξει τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Στις συζητήσεις τους, ο Βασίλης Πάλμας είχε εξηγήσει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας πως δεν θα ήθελε να αναλάβει απλώς μία θέση στη νέα διακυβέρνηση, στέλνοντας το μήνυμα βολέματος, αλλά θα επιθυμούσε να είναι σε θέση που να μπορεί να συμβάλει θετικά με τις μέχρι τώρα γνώσεις του και την εμπειρία του. Με αυτό ως δεδομένο, φαίνεται να αρνήθηκε τη θέση του Επιτρόπου Ανθρωπιστικών Θεμάτων, ενώ απορρίπτει και τη φημολογία διορισμού του στην ΕΔΥ. Το υπουργικό συμβούλιο του Νίκου Χριστοδουλίδη θα κριθεί από το έργο του εν ευθέτω χρόνω. Το σίγουρο όμως είναι πως τα όσα εκτυλίχθηκαν το κρίσιμο εκείνο 48ωρο πριν από την διαμόρφωσή του, αναίρεσαν εν πολλοίς προεκλογικές δεσμεύσεις και επιδιώξεις. Παρά το ότι ο κ. Χριστοδουλίδης φαίνεται να κέρδισε μία σημαντική μερίδα της κοινωνίας με το αφήγημα της ανεξάρτητης υποψηφιότητας που θα κυβερνήσει με τους καλύτερους, αναίρεσε τον εαυτό του από την πρώτη στιγμή, στέλνοντας το μήνυμα πως όχι μόνο το υπουργικό σχήμα ήταν αποτέλεσμα κομματικών διαμοιρασμών, αλλά και το ότι ο ίδιος ο Πρόεδρος αδυνατεί να επιβληθεί στα κόμματα που τον στηρίζουν.

Η τακτική Καρογιάν και ο Σιζόπουλος

Ο Πρόεδρος της ΔΗΠΑ, Μάριος Καρογιάν, «κέρδισε» το υπουργείο Γεωργίας καθώς αποτελούσε δική του επιλογή ο Πέτρος Ξενοφώντος, αλλά και για πολλούς το επικοινωνιακό παιχνίδι. Παρά τις αρχικές διαβεβαιώσεις περί ενός υφυπουργείου σε ΔΗΠΑ και ΕΔΕΚ, κάτι τέτοιο φαίνεται πως δεν κατέστη εφικτό, καθώς ο Νίκος Χριστοδουλίδης επέλεξε τελικά τους στενούς του συνεργάτες. Παρά το ότι ο Μαρίνος Σιζόπουλος διαψεύδει την αντίδρασή του να μπει στο υπουργείο Οικονομικών ο Τάσος Γιασεμίδης, πηγές της «Κ» εξηγούν πως ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ ήθελε να αποφευχθεί η επιλογή ενός προσώπου όπως ο κ. Γιασεμίδης, ο οποίος έχει στενή σχέση με τον Γιαννάκη Ομήρου και με τον Δημήτρη Παπαδάκη. Σε αυτό το πλαίσιο και με το επιχείρημά του «δεν παίζουμε με την οικονομία» που έθετε προεκλογικά ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο Μάριος Καρογιάν πρότεινε τον Μάκη Κεραυνό, που όπως είπε είναι του ΔΗΚΟ, για το χαρτοφυλάκιο του υπουργείου Οικονομικών λόγω και της πείρας του στο εν λόγω πόστο αλλά και με την παρουσία του στην Κεντρική Επιτροπή. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος δέχτηκε καθώς ήταν ούτως ή άλλως στη λίστα των επιλογών του ΔΗΚΟ κι έτσι παραμερίστηκε ο κ. Γιασεμίδης. Το πόσο ο Μάκης Κεραυνός θα ικανοποιήσει τις προσδοκίες είναι ένα άλλο ζήτημα, δεδομένης της αποχώρησής του από το υπουργείο και του άμεσου διορισμού του στην Ελληνική Τράπεζα, μιας και οι επικριτικές αναρτήσεις του στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης για την Ε.Ε. αλλά και η επικρότηση αναρτήσεων Κασιδιάρη, έχουν ήδη προκαλέσει ανησυχία, είναι ένα ζήτημα που θα διαφανεί. Ζήτημα για τον ίδιο αλλά κυρίως για τον Νίκο Χριστοδουλίδη είναι και το κατά πόσο είναι έτοιμος να χειριστεί τις νέες προκλήσεις της οικονομίας ή αν θα προχωρήσει με την πεπατημένη. Εκτός της ένστασης για το υπουργείο Οικονομικών, ο Μαρίνος Σιζόπουλος πρότεινε και τον Μιχάλη Γιωργάλλα στην θέση του υπουργού Άμυνας. Κίνηση που προκάλεσε ερωτήματα και σίγουρα τη δυσφορία της Ελένης Θεοχάρους, η οποία παραιτήθηκε, ως αντίδραση στην όλη διαδικασία, από την προεδρία της Αλληλεγγύης και η οποία ανέμενε πως θα υπουργοποιείτο. Σύμφωνα με πηγές, ο Μαρίνος Σιζόπουλος ήθελε στο υπουργείο Άμυνας την εκπρόσωπο Τύπου Μαρία Παναγιώτου -και γιατί η ΕΔΕΚ ανέκαθεν διεκδικούσε την άμυνα και γιατί το υπουργείο Άμυνας όπως και το Δικαιοσύνης θεωρείται δυνατό σε επιρροή. Η επιλογή Γιωργάλλα από τον Σιζόπουλο καταδεικνύει πως πλέον οι δύο πολιτικοί άνδρες θα έχουν στενή συνεργασία.

Παραμένω Συναγερμικός αλλά όχι ενεργά

Ο Κωνσταντίνος Λετυμπιώτης μιλάει για το Υπουργικό Συμβούλιο, τον ΔΗΣΥ και τις προτεραιότητες σε ζητήματα διαφάνειας

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Στην «Κ», στην πρώτη του συνέντευξη ως κυβερνητικός Εκπρόσωπος, ο Κωνσταντίνος Λετυμπιώτης ανοίγει τα χαρτιά του τόσο για τη συμμετοχή του στο κυβερνητικό σχήμα όσο και την κομματική του καταγωγή. Ο κ. Λετυμπιώτης αναφέρει τι οδηγίες πήρε το κυβερνητικό σχήμα κατά την πρώτη συνεδρία του, απαντά στα περί έντονου παρασκηνίου στη σύνθεση του Υπουργικού Συμβουλίου, καθώς και στο κατά πόσο ο ΔΗΣΥ μπορεί να έχει ρόλο στην κυβέρνηση. Ευθαρσώς δηλώνει ότι ήταν και παραμένει Συναγερμικός παρά την απόφασή του να παραιτηθεί από κομματικά πόστα ένεκα της υποστήριξης στον Νίκο Χριστοδουλίδη. Δίνει ξεκάθαρη απάντηση για το τι θα πράξει ο ίδιος εάν επιχειρηθεί επαναπατρισμός συναγερμικών που απομακρύνθηκαν από το κόμμα. Στα ζητήματα διαφάνειας θεωρεί πως η διαχείριση των τ/κ υπηρεσιών αποτελεί πληγή. Επίσης, με αφοπλιστική ειλικρίνεια αναφέρει πότε και κάτω από ποιες συνθήκες θα επιστρέψει στην Πάφο.

–Πριν και μετά την ανακοίνωσή του, έγινε πολύς λόγος πως η σύνθεση του Υπουργικού Συμβουλίου ήταν αποτέλεσμα έντονου παρασκηνίου. Η κυβέρνηση πώς απαντά;

–Δεν ήταν αποτέλεσμα παρασκηνιακών διεργασιών. Αν το δούμε νηφάλια, είναι ένα Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο δεν μπορεί εύκολα να χρωματιστεί, όπως συνέβαινε στο παρελθόν. Είναι άτομα, ο καθένας στον τομέα του, που έχουν κάτι συγκεκριμένο να προσφέρουν και έχουν επιλεγεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως προς την αποστολή που ο καθένας και η καθεμία θα κληθούν να φέρουν εις πέρας, σε σχέση με το πρόγραμμα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Δεν είναι ζήτημα παρασκηνίου, είναι ζήτημα πώς ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ιεράρχησε τις προτεραιότητές του. Όσο κλισέ και αν ακούγεται οι υπουργοί θα πρέπει να κριθούν στην πορεία, μέσα από το έργο που θα επιτελέσουν τους επόμενους μήνες.

–Η συνεργασία του Προέδρου της Δημοκρατίας με τα κόμματα που τον υποστήριξαν στη σύνθεση του Υπουργικού Συμβουλίου ποια ήταν;

–Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αντάλλαξε απόψεις, άκουσε και εισηγήσεις από τα κόμματα που τον υποστήριξαν αλλά και από κόμματα που δεν τον υποστήριξαν. Αλλά η τελική απόφαση λήφθηκε από τον ίδιο. Άλλωστε, οι όποιες επιλογές του, αν τελικά είναι αξιόλογες, θα έχουν αντίκτυπο θετικό στον ίδιο, όπως επίσης και το αντίθετο. Άκουσε εισηγήσεις, χωρίς αυτό να σημαίνει πως ήταν προσταγές.

–ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ βρίσκονται απέναντί σας. Αυτά τα κόμματα πώς θα αντιμετωπιστούν από την κυβέρνηση;

–Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει δώσει ένα σαφές στίγμα από την πρώτη στιγμή ότι θέλει να έχει μια στενότατη συνεργασία με τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Ήδη στην πρώτη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου, που κατά κανόνα είναι περισσότερο εθιμοτυπική, χάραξε τις γραμμές δράσεις και ζήτησε από τους υπουργούς, πέραν του πλάνου δράσης που θα πρέπει να ετοιμάσουν για τις άμεσες προτεραιότητες με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα, να είναι σε στενότατη συνεργασία με τις αρμόδιες κοινοβουλευτικές επιτροπές. Όταν υπάρχουν ζητήματα που άπτονται περισσότερα του ενός υπουργείου πρέπει να υπάρχει η απαραίτητη συνεργασία και με τη νομοθετική εξουσία. Όλα τα κοινοβουλευτικά κόμματα θα αντιμετωπιστούν με τον δέοντα σεβασμό.

> *Ιδιαίτερα για το θέμα των τ/κ περιουσιών η διαχείρισή τους είναι μια πληγή που πλήγωσε περισσότερο τους πρόσφυγές μας που νιώθουν και αδικημένοι.*

–Ο ΔΗΣΥ μπορεί να έχει εντονότερο ρόλο στην κυβέρνηση;

–Αυτό είναι κάτι που ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και προεκλογικά το είχε πει αλλά και μετά την εκλογή του συναντήθηκε με τον απερχόμενο πρόεδρο του Συναγερμού. Δεν σταματά η βούληση του Προέδρου της Δημοκρατίας για μια κυβέρνηση, όσο το δυνατόν, ευρύτερης κοινωνικής αποδοχής. Σε αυτή την κυβέρνηση όσες πολιτικές δυνάμεις ενστερνίζονται το όραμα και το πρόγραμμα διακυβέρνησης είναι ευπρόσδεκτες και με το καλό ο επόμενος ή η επόμενη πρόεδρος του ΔΗΣΥ, είμαι βέβαιος ότι θα πραγματοποιήσει συνάντηση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, και στο πλαίσιο αυτής της κοινής αντιμετώπισης ζητημάτων δεν θεωρώ πως θα το δει με αρνητική ματιά.

Σε θέματα ενημέρωσης ο κυβερνητικός Εκπρόσωπος Κωνσταντίνος Λετυμπιώτης αναφέρει στη συνέντευξή του στην «Κ» πως αντιμετωπίζει θετικά την επιστροφή της καθημερινής ενημέρωσης των δημοσιογράφων (briefing).

–Η νέα σελίδα που ετοιμάζεται να γυρίσει ο Συναγερμός μπορεί να επουλώσει και πληγές που άνοιξαν κατά την διάρκεια των προεδρικών εκλογών;

–Πάντα μια προεκλογική είναι περίοδος εντάσεων. Σε σχέση με άλλες προεκλογικές, ενδεχομένως η τελευταία να ήταν ηπιότερη. Και οι δύο υποψήφιοι πρόεδροι του ΔΗΣΥ αυτό νομίζω ότι προτάσσουν. Πέρασε ο Συναγερμός μέσα από μια πρωτόγνωρη, για την ιστορία του, διαδικασία και η ανανέωση στην ηγεσία ενδεχομένως να παίξει και αυτή τον δικό της ρόλο. Αν μελετήσουμε την ιστορία του κόμματος, έχει περάσει μεγαλύτερες κρίσεις, όμως ως ένα ιστορικό κόμμα του τόπου μας κατάφερε να παραμείνει μια υπεύθυνη πολιτική δύναμη, και ως μια υπεύθυνη πολιτική δύναμη, ισχυρή τη θέλουμε και εμείς ως κυβέρνηση και ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

–Προέρχεστε από τον Συναγερμό και παραιτηθήκατε, όταν υποστηρίξατε τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Θα έχετε θέση στο κόμμα, εάν υπάρξει προσπάθεια επιστροφής συναγερμικών που απομακρύνθηκαν το προηγούμενο διάστημα;

–Αυτή τη στιγμή θεωρώ πως οφείλω να επικεντρωθώ στο έργο που πρέπει να παραγάγω, στη μεγάλη πρόκληση του κυβερνητικού εκπροσώπου. Άρα σε αυτή την προσπάθεια θα επικεντρωθώ. Έχω και μια θεσμική υποχρέωση να παραμείνω ως αξιωματούχος του κράτους όσο το δυνατόν κοινός όλων των Κυπρίων, όπως ακριβώς μας ζήτησε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας στην πρώτη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου για να μπορέσουμε να πετύχουμε εκείνη τη συναίνεση που όχι μόνο θέλουμε, αλλά που η εποχή μας απαιτεί. Αυτό δεν σημαίνει ότι σταματώ να είμαι Συναγερμικός. Παραμένω Συναγερμικός, υπηρέτησα τον ΔΗΣΥ από τα φοιτητικά μου χρόνια, αυτό είναι το κόμμα μου, αλλά δεν θα συμμετέχω τόσο ενεργά όσο έχω αυτά τα καθήκοντα που μου εμπιστεύτηκε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

–Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έθεσε ψηλά τον πήχη σε ζητήματα διαφάνειας και λογοδοσίας. Τ/κ περιουσίες και Πολεοδομία έχουν παρελθόν. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τι προτίθεται να πράξει;

–Ιδιαίτερα για το θέμα των τ/κ περιουσιών η διαχείρισή τους είναι μια πληγή που πλήγωσε περισσότερο τους πρόσφυγές μας που νιώθουν και αδικημένοι. Η διαχείριση των τ/κ περιουσιών πρέπει επιτέλους να εξορθολογιστεί. Είναι ζητήματα τα οποία ο νέος υπουργός Εσωτερικών έχει οδηγίες από τον Πρόεδρο να θέσει σε άμεση προτεραιότητα. Όσον αφορά τις πολεοδομικές άδειες υπάρχει ένα τεράστιο ζήτημα που πρέπει να συζητήσουμε, γιατί συνδέεται και με τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Στο κομμάτι εσωτερικής διακυβέρνησης βρίσκεται μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της κυβέρνησης. Έχουμε μέχρι τον Ιούνιο του 2024 να υλοποιήσουμε μία από τις μεγαλύτερες μεταρρυθμίσεις.

–Ισχύει η τετριμμένη λογική των πρώτων 100 ημερών για την κυβέρνηση;

–Η πολυτέλεια των 100 ημερών δεν υπάρχει, γιατί τα προβλήματα δεν δικαιολογούν περίοδο χάριτος. Πέραν από τις ξεχωριστές συναντήσεις που θα έχει με τους νέους υπουργούς ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, το κυβερνητικό έργο θα είναι υπό την παρακολούθηση της υφυπουργού παρά τω Προέδρω για το κομμάτι υλοποίησης των αποφάσεων. Ο ίδιος μας είπε πως θυμάται σωστές αποφάσεις, προηγούμενων Υπουργικών Συμβουλίων, που δεν υλοποιήθηκαν ποτέ. Ενδεχομένως στην επόμενη συνεδρία του Υπουργικού οι υπουργοί θα παρουσιάσουν τις προτεραιότητές τους με χρονοδιαγράμματα.

–Η πρώτη επίσκεψη του Προέδρου της Δημοκρατίας στην Ελλάδα θα πραγματοποιηθεί εν μέσω μιας εθνικής τραγωδίας...

–Η επίσκεψη συμπίπτει με μια τραγωδία που ολόκληρος ο ελληνισμός είναι συγκλονισμένος. Πέραν του συμβολισμού και της συμπαράστασης της Κύπρου είναι και ουσιαστικού περιεχομένου. Ας μην ξεχνάμε πως το ύψιστο μας θέμα είναι το εθνικό ζήτημα. Μία από τις πρώτες κινήσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας θα είναι μια μεγάλη προσπάθεια για ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε. για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων. Σε αυτή τη διπλωματική προσπάθεια αρωγός μας είναι η ελληνική κυβέρνηση και είναι κάποια ζητήματα που πρέπει να συζητηθούν πρώτα με τον Έλληνα Πρωθυπουργό. Στο πνεύμα αυτό πρέπει να ξεκινήσουμε άμεσα, γιατί ο χρόνος δουλεύει εναντίον μας. Χρειάζεται προετοιμασία, και αν είμαστε έτοιμοι ακόμα και πριν από τις εκλογές στην Τουρκία αυτό θα είναι το ιδανικό.

–Ποιες είναι οι προσδοκίες σας αναλαμβάνοντας το πόστο του εκπροσώπου της κυβέρνησης;

–Ότι δεν είναι εύκολο το πόστο μου το γνωρίζω και το αντιμετωπίζω με υψηλό αίσθημα ευθύνης. Έχω πλήρη συναίσθηση της ευθύνης και της εμπιστοσύνης του Προέδρου της Δημοκρατίας, ιδιαίτερα εάν αναλογιστούμε ότι και ο ίδιος πέρασε από το συγκεκριμένο πόστο και γνωρίζει τις προκλήσεις, Από την άλλη αισθάνομαι ότι έχω την όρεξη. Στη εποχή της πληροφορίας, σε μια σύγχρονη κοινωνία ο πολίτης οφείλει να είναι ενημερωμένος. Και αυτό είναι ευθύνη δική μας. Πρέπει να εκμεταλλευτούμε όλα τα μέσα που έχουμε στη διάθεσή μας για να μπορέσουμε να έχουμε μια συχνή, έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση των πολιτών. Αυτό που στοχεύουμε είναι μια αμφίδρομη επικοινωνία. Όχι μόνο ανακοινώσεις από πλευράς της κυβέρνησης, αλλά να υπάρχει κι ένας δίαυλος επικοινωνίας με την κοινωνία για να λαμβάνουμε μηνύματα και ανησυχίες. Να ξέρει ο πολίτης πού βρίσκεται το έργο της κυβέρνησης.

Καθημερινό briefing

–Για πολλά χρόνια υπήρχε καθημερινή ενημέρωση του κυβερνητικού εκπροσώπου. Στην πορεία ατόνησε. Υπάρχει σκέψη για επαναφορά της;

–Η πρώτη μου αντίδραση είναι ότι το βλέπω θετικά. Την ερχόμενη εβδομάδα θα ξεκινήσω συναντήσεις με ανθρώπους των Μέσων. Θα ανταλλάξω απόψεις και θα δούμε πώς η ενημέρωση θα καθιερωθεί σε τακτική βάση. Δεν γνωρίζω αν θα είναι σε ημερήσια βάση, όμως είναι μια πρακτική που ακολουθείται και σε άλλες χώρες και θα ήταν καλό να την επαναφέρουμε.

–Άλλος ένας Παφίτης στη Λευκωσία. Μετακομίζετε ή θα μοιράζετε τον χρόνο σας μεταξύ Πάφου και πρωτεύουσας;

–Το τελευταίο διάστημα ήμουν με το ένα πόδι στην Πάφο και το άλλο στη Λευκωσία. Βεβαίως τώρα τα καθήκοντα και υποχρεώσεις είναι περισσότερα και απαιτητικά. Εκ των πραγμάτων θα πρέπει να εξετάσω το ενδεχόμενο να μετακομίσω στη Λευκωσία όσο διάστημα ασκώ τα καθήκοντά μου. Η Πάφος όμως με πρεμεί. Μπορεί να πάω το βράδυ και να επιστρέψω την επόμενη μέρα. Αν κάποιος μάθει δίπλα στη θάλασσα είναι δύσκολο να την αποχωριστεί. Όμως είναι μια πρόκληση για μένα η Λευκωσία.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Γιατί κρατώ μικρό καλάθι

Ομολογώ ότι δεν είχα στο μυαλό μου τον κ. Χατζηγιάννη, όταν σκεφτόμουν το πιθανό προφίλ ενός τεχνοκράτη υπουργού. Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης εκλαμβάνει το «τεχνο-» στη νεοελληνική του εκδοχή –ένας δημοφιλής αοιδός ασκεί «τέχνη», συνεπώς είναι κατάλληλος «τεχνο»κράτης για το υφυπουργείο Πολιτισμού.

Δεν θυμάμαι πότε διάβασα κάτι ενδιαφέρον από τον κ. Χατζηγιάννη για τον πολιτισμό ως αντικείμενο δημόσιας πολιτικής ή πότε διοίκησε πολιτιστικά ιδρύματα, αλλά εμπιστεύομαι το ένστικτο του νέου Προέδρου. Το δικό μου ένστικτο, ωστόσο, μου υποδεικνύει ότι ο κ. Χριστοδουλίδης ενέδωσε στην κουλτούρα του σελεμπρετισμού. Στη μιντιακή κοινωνία τα φώτα των προβολέων όχι μόνο προβάλλουν αλλά προσδίδουν αύρα στο φωτιζόμενο πρόσωπο. Δεν του εμφυτεύουν όμως όραμα και ικανότητες. Μα δεν έχει τεχνοκράτες η νέα κυβέρνηση; Φυσικά και έχει. Γιατί, όμως, αυτό είναι απαραίτητα καλό; Αν θέλουμε τεχνοκράτες υπουργούς, ένας εύκολος τρόπος να τους αποκτήσουμε είναι να διορίζονται υπουργοί οι γενικοί διευθυντές των υπουργείων. Ξέρουν το αντικείμενό τους όσο κανείς άλλος, και οι πλείστοι από αυτούς είναι ικανοί λειτουργοί. Θα μας αρκούσε αυτό; Όχι, βέβαια. Γιατί; Την απάντηση την έδωσε ο μεγάλος κοινωνιολόγος Μαξ Βέμπερ πριν από έναν αιώνα, σχολιάζοντας την ανάδειξη γραφειοκρατών (δηλαδή: εμπειρογνωμόνων υπαλλήλων που σταδιοδρομούν στο κράτος) σε πολιτικά αξιώματα στη Γερμανία.

Οι γραφειοκράτες, υποστήριξε ο Βέμπερ, είναι ακατάλληλοι για πολιτική ηγεσία διότι δεν έχουν τις απαραίτητες πολιτικές ικανότητες σε μια δημοκρατία: να διατυπώνουν ριζοσπαστικό όραμα για την περιοχή ευθύνης τους, να κινητοποιούν τον «δήμο» για τα σχέδιά τους, να διαπραγματεύονται αποτελεσματικά με την αντιπολίτευση, να ρισκάρουν το αξιωμά τους, σε περίπτωση αποτυχίας. Μόνον οι πολιτικοί, λέει ο Βέμπερ, διαθέτουν αφενός, τη λαϊκή νομιμοποίηση, αφετέρου, την οραματική-συνθετική ικανότητα να στρέφουν τη γραφειοκρατία σε νέα μονοπάτια, εκφράζοντας και συγχρόνως πλάθοντας τη λαϊκή βούληση. Με απλά λόγια: οι γραφειοκράτες έχουν μάθει να εκτελούν, να συντηρούν, να σκέφτονται μερικά και να διεκπεραιώνουν διαδικαστικά. Δεν έχουν μάθει να οραματίζονται κάτι διαφορετικό, να διακινδυνεύουν για κάτι που πιστεύουν και να παθιάζονται με τη μεταρρύθμιση και το συνολικό κοινό καλό. Το πρόβλημα με τους τεχνοκράτες, ιδιαίτερα αν προέρχονται από τα σπλάχνα του κράτους, είναι ότι δυσκολεύονται να πάρουν αποστάσεις από, και να συγκρουστούν με, τα οργανωμένα -συντεχνιακά και άλλα- συμφέροντα του χώρου τους, με τα οποία είναι χρονίως εξοικειωμένοι. Έχουν, δηλαδή, προσχωρήσει στη νοοτροπία των «εντός των τειχών», παραβλέποντας την οπτική γωνία των «εκτός». Το ένστικτο του τεχνοκράτη είναι η εκτέλεση (εξόχως σημαντικό, φυσικά), όχι η πολιτική μανούβρα, η διαδικασία, όχι ο σκοπός και ο στόχος, ο κατευνασμός, όχι η σύγκρουση. Ο κ. Χαμπιαούρης λ.χ. είχε συναφείς σπουδές και ήξερε εκ των ένδον τα θέματα της εκπαίδευσης. Η θητεία του, όμως, ως υπουργός Παιδείας, ήταν αδιάφορη. Δεν είχε το σθένος να διαχειριστεί συγκρούσεις, ούτε την έμπνευση να διατυπώσει και την επιμονή να υλοποιήσει εκπαιδευτικό όραμα και στόχους.

Η νέα υπουργός Παιδείας κ. Μιχαηλίδου, ως πρώην διευθύντρια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, γνωρίζει σε βάθος τα θέματα παιδείας. Διερωτώμαι, όμως: η τεχνοκρατική γνώση είναι που λείπει από τον/την υπουργό Παιδείας ή το όραμα, η επίμονη στόχευση, και η πολιτική τόλμη; Βεβαίως μιλά και αυτή την πολιτικώς ορθή γλώσσα «για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού μας συστήματος». Τι ακριβώς, εννοεί, όμως, και πώς θα το πετύχει;

Για να πάρω ένα μόνο παράδειγμα, γνωρίζουμε από τη διεθνή εμπειρία ότι ο τρόπος διοίκησης των σχολείων είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την ποιότητα της προσφερόμενης εκπαίδευσης. Η μέγιστη δυνατή αυτοδιοίκηση, με κίνητρα, κυρώσεις και διαρκή αξιολόγηση, διαρκή επιμόρφωση, και άξιους επικεφαλής με δυνατότητες για ευφάνταστες πρωτοβουλίες, δημιουργούν σχολική κουλτούρα υψηλών επιδόσεων. Αυτά όμως είναι ξένα στο δικό μας, δημοσιοϋπαλληλικής νοοτροπίας, εκπαιδευτικό περιβάλλον και συναντούν αντιδράσεις. Είναι αποφασισμένη να προωθήσει ριζικές αλλαγές η νέα υπουργός;

Στον χώρο της υγείας, είναι διατεθειμένη η νέα υπουργός κ. Κανάρη να συγκρουσθεί με οργανωμένα συμφέροντα; Η πολύχρονη ευδόκιμη θητεία της στην κρατική γραφειοκρατία δεν προμηνύει απαραίτητα κάτι τέτοιο. Ένα σημαντικό θέμα λ.χ. είναι η διαχρονική αδράνεια του υπουργείου Υγείας στην προώθηση πανεπιστημιακών κλινικών, υπό την πίεση συντεχνιακών συμφερόντων. Θα το πάρει στα σοβαρά η νέα υπουργός; Θα συγκρουσθεί, αν χρειαστεί; Δεν πρόκειται για θέμα τεχνοκρατικής επάρκειας αλλά πολιτικής βούλησης. Τη διαθέτει; Το τελευταίο ερώτημα παραπέμπει στη βούληση του νέου Προέδρου ως τον άνθρωπο που, ex officio, μεριμνά για το κοινό καλό . Τώρα που κέρδισε την εξουσία, τι θα την κάνει; Ο μέχρι τώρα πολιτικός λόγος του δεν είναι ευοίωνος. Γραφειοκράτης ο ίδιος του υπουργείου Εξωτερικών, έχει διαμορφώσει την προσωπικότητα του διπλωμάτη που στρογγυλεύει, αποφεύγοντας τις συγκρούσεις. Ο προεκλογικός του λόγος ήταν, κατά βάση, κοινότοπος και δημοσιοσχεσίτικος. Από το πρόγραμμά του απουσιάζει ένας κεντρικός ιδεολογικο-πολιτικός άξονας, γύρω από τον οποίο περιστρέφονται προτεραιοποιημένες και διαμορφωμένες επιμέρους πολιτικές. Ποιος θα διαφωνήσει λ.χ. με τον «ψηφιακό μετασχηματισμό» του κράτους, την «αναδιάρθρωση της Αστυνομίας» ή να καταστεί η Κύπρος «ελκυστικός εκπαιδευτικός προορισμός για ξένους φοιτητές»; Για τις πανεπιστημιακές κλινικές, όμως, δεν λέει κουβέντα. Για ένα νέο μοντέλο διοίκησης σχολείων, δεν υπάρχει αναφορά. Για ένα νέο τύπου δημόσιου πανεπιστημίου, που θα πρωτοστατήσει στη διεθνοποίηση των σπουδών, δεν γίνεται λόγος.

Τι θέλω να πω; Ο νεφελώδης προγραμματικός λόγος του νέου Προέδρου σημαίνει ότι οι υπουργοί του δεν διαθέτουν ισχυρή πολιτική πυξίδα. Στον βαθμό που αυτό ισχύει, οι υπουργοί, επί το πλείστον, θα τείνουν να είναι διεκπεραιωτές, όχι οραματικοί και ρηξικέλευθοι ηγέτες. Αμφιβάλλω αν θα δούμε μεταρρυθμιστικές τομές στη δημόσια πολιτική, αν και βελτιώσεις θα γίνουν. Το πιθανότερο είναι ότι η γραφειοκρατική αδράνεια του status quo, σε αναβαθμισμένη ίσως εκδοχή, θα κυριαρχήσει. Η χώρα χρειάζεται ριζική αναθέσμιση παντού. Θα πάρει, πιθανότατα, κάτι λίγο καλύτερο από τα ίδια.

Ο κ. Χαρίδημος Κ. Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.
www.htsoukas.com

Ο ΔΗΣΥ πρέπει να επιστρέψει στη βάση του

Η υποψηφιότητά μου ήταν εξαρχής χωρίς προαπαιτούμενα και εξαρτήσεις λέει ο Δημήτρης Δημητρίου

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Είναι διαφορετικό να είσαι βουλευτής και πρόεδρος του κόμματος από το να είσαι πρόεδρος της Βουλής και πρόεδρος του κόμματος. Η εμπειρία μάς έχει δείξει ότι ο πρόεδρος της Βουλής χρειάζεται συχνά να υπερβαίνει τις κομματικές γραμμές.

«Η διαδικασία αποτίμησης του εκλογικού αποτελέσματος και η αναδιοργάνωση του Δημοκρατικού Συναγερμού θα είναι από τις πρώτες κινήσεις σε περίπτωση εκλογής μου στην προεδρία του κόμματος» λέει σε συνέντευξη του στην «Κ» ο Δημήτρης Δημητρίου. Προσθέτει ότι στόχος του είναι ο ΔΗΣΥ να έχει αντανάκλαση στην κοινωνία, στις επερχόμενες ευρωεκλογές και τοπικές εκλογές, πέραν του 30%. Ο κ. Δημητρίου αναφέρει ότι «όσοι σήμερα θέτουν ζήτημα ενότητας χωρίς να κατανοούν ότι είναι δεδομένη, συντηρούν ένα αχρείαστο κλίμα». Παράλληλα σημειώνει ότι οι δημοσκοπήσεις είναι για να αλλάζουν και ειδικά στις εσωκομματικές εκλογές που δεν είναι ξεκάθαρο ποιοι και πόσοι θα ψηφίσουν.

–Ποια είναι τα ζητούμενα για τα οποία θα εργαστείτε σε περίπτωση εκλογής σας στην προεδρία του κόμματος;

–Ο Δημοκρατικός Συναγερμός πρέπει να έχει ως στόχο να πρωταγωνιστεί στην πολιτική σκηνή της χώρας. Για να γίνει αυτό χρειάζεται ένα νέο ξεκίνημα αλλά και

> *Ο Νίκος Αναστασιάδης ήταν θετικός στην προοπτική να διεκδικήσω την προεδρία του Δημοκρατικού Συναγερμού.*

> *Με τον Αβέρωφ Νεοφύτου μετά την ενημέρωση που διά ζώσης του έχω κάνει, δεν είχαμε επικοινωνία, αλλά είμαι βέβαιος ότι θα ξαναβρεθούμε.*

να διορθώσουμε λάθη των τελευταίων χρόνων. Έχω παρουσιάσει ήδη δέκα σημεία-προτάσεις για το πώς ο Δημοκρατικός Συναγερμός θα δυναμώσει και θα μεγαλώσει ξανά. Στο επίκεντρο είναι τα μέλη. Ο Συναγερμός πρέπει να επιστρέψει στη βάση του. Έχω πει πως οι πόρτες της Πινδάρου πρέπει να ανοίξουν πρωτίστως για να βγούμε εμείς από μέσα, και έχω κάνει συγκεκριμένες εισηγήσεις. Ο υποψήφιος Πρόεδρος της Δημοκρατίας να εκλέγεται από τη βάση. Ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού να έχει ισχυρή πλειοψηφία. Έχω ήδη μιλήσει για ηλεκτρονικά δημοψηφίσματα, έχω πει για ένα πολιτικό ετήσιο συνέδριο θέσεων όπου θα μπορούμε να εμπλουτίσουμε αλλά και να διαφοροποιήσουμε τις θέσεις μας. Να υπάρχουν τακτικές επισκέψεις της ηγεσίας στις τοπικές επιτροπές ανά δίμηνο. Έχω πει για την αναδιοργάνωση, για τον εμπλουτισμό των τοπικών επιτροπών, για το πώς ο ΔΗΣΥ θα συζητεί και θα ασχολείται με τα θέματα που απασχολούν τους πολίτες. Αυτό είναι το κόμμα που οραματίζομαι και έχω και συγκεκριμένους στόχους με ποιοτικές αλλαγές, με συγκεκριμένη πορεία και με χρονοδιάγραμμα υλοποίησης. Στόχος, ο ΔΗΣΥ να έχει αντανάκλαση στην κοινωνία, στις επερχόμενες ευρωεκλογές και τοπικές εκλογές, πέραν του 30%.

–Λέτε συχνά σε ομιλίες και συνεντεύξεις σας ότι θα είστε αφοσιωμένος στον Συναγερμό και μόνο. Δηλαδή δεν θα ασκείτε τα κοινοβουλευτικά σας καθήκοντα;

–Όχι μόνο θα τα ασκώ αλλά, αν εκλεγώ πρόεδρος, να περιμένετε και πολύ δυναμική παρουσία. Θέλω όμως να επισημάνω ότι είναι διαφορετικό να είσαι βουλευτής και πρόεδρος του κόμματος από το να είσαι πρόεδρος της Βουλής και πρόεδρος του κόμματος. Η εμπειρία μάς έχει δείξει ότι ο πρόεδρος της Βουλής χρειάζεται συχνά να υπερβαίνει τις κομματικές γραμμές. Να λειτουργεί πιο θεσμικά. Αν λοιπόν χρειαστεί να συγκρουστεί, τι θα αποφασίσει; Αν δεν το κάνει, θα είναι κακό για το κόμμα μας. Αν το κάνει, μπορεί να είναι κακό για την Κύπρο. Δεν υπάρχει λόγος να τραυματίσουμε ούτε τον Συναγερμό, ούτε τη χώρα.

–Εννοείτε ότι η κ. Αννίτα Δημητρίου θα πρέπει να παραιτηθεί από πρόεδρος της Βουλής, αν εκλεγεί πρόεδρος του ΔΗΣΥ;

–Δεν είναι η θέση μου να κάνω καμία υπόδειξη. Επισημαίνω όμως ένα δεδομένο. Και αυτό που λέω είναι πως χρειάζεται απόλυτη αφοσίωση στον ΔΗΣΥ για να γίνει ξανά μεγάλος και δυνατός.

–Υπήρξαν συγκεκριμένα κομματικά στελέχη με τα οποία συζητήσατε πριν λάβετε την τελική σας απόφαση;

–Υπήρξε ενθάρρυνση κυρίως από απλά μέλη αλλά -ναι- και από στελέχη της ηγεσίας, συναδέλφους βουλευτές. Παρόλα αυτά, έλαβα την απόφασή μου με πολύ καθαρό μυαλό και συγκεκριμένο στόχο. Είμαι δυνατός για να υλοποιήσω αυτό που έχω στο μυαλό μου. Δεν ήταν μια απόφαση που χρειαζόταν οποιοδήποτε προαπαιτούμενο, ούτε εξαρτήθηκε από τη στάση κανενός.

Η σχέση με Αβέρωφ Νεοφύτου και το παρασκήνιο με Χάρη Γεωργιάδη

–Ποια είναι πλέον η σχέση σας με τον Αβέρωφ Νεοφύτου, με τον οποίο συνεργαστήκατε τα τελευταία χρόνια τόσο από τη θέση εκπροσώπου Τύπου του κόμματος όσο και προεκλογικά;

–Τον Αβέρωφ Νεοφύτου τον σέβομαι και τον τιμώ. Του οφείλω αρκετά. Μου εμπιστεύτηκε το καίριο πόστο του εκπροσώπου Τύπου τα τελευταία πέντε χρόνια. Σήμερα όμως αυτή η μάχη, αυτή η εκλογική αναμέτρηση, είναι για τον Συναγερμό του αύριο. Μετά την ενημέρωση που διά ζώσης του έχω κάνει ότι παραιτούμαι από εκπρόσωπος Τύπου και θα τρέξω σε αυτή τη μάχη, δεν είχαμε κάποια επικοινωνία, αλλά είμαι βέβαιος ότι θα ξαναβρεθούμε πολλές φορές.

–Με τον κ. Χάρη Γεωργιάδη ποια είναι η σχέση σας;

–Κάναμε μια ανθρώπινη και πολύ φιλική κουβέντα πριν από μία βδομάδα, στην οποία συμφωνήσαμε για την ανάγκη αναδιοργάνωσης, εκσυγχρονισμού και προοπτικής του Δημοκρατικού Συναγερμού. Και θέλω με την ευκαιρία να πω ότι είναι ένας ικανότατος άνθρωπος που έχει προσφέρει πολλά στην Κύπρο. Είναι από αυτούς που την σήκωσαν και πάλι όρθια και πολλές φορές η κριτική που του έγινε ήταν άδικη.

–Μιλήσατε για το ενδεχόμενο συνεργασίας των δυο σας, ενόψει εσωκομματικών εκλογών;

–Είχαμε κάνει μια συζήτηση. Σας είπα όμως ότι η δική μου υποψηφιότητα ήταν υποψηφιότητα χωρίς προαπαιτούμενα και χωρίς εξαρτήσεις.

–Με τον Νίκο Αναστασιάδη έχετε μιλήσει, έχετε τη στήριξή του σε αυτή την προσπάθεια;

–Τον είχα ενημερώσει για την πρόθεσή μου να εξαγγείλω υποψηφιότητα. Ήταν θετικός στην προοπτική να διεκδικήσω την προεδρία του ΔΗΣΥ.

–Σε περίπτωση εκλογής σας στη προεδρία του κόμματος αφήνετε ανοιχτό το ενδεχόμενο για συνεργασία με τον Πρόεδρο Νίκο Χριστοδουλίδη ή ο ΔΗΣΥ θα είναι αντιπολίτευση;

–Ο Δημοκρατικός Συναγερμός θα είναι μια δημιουργική πολιτική δύναμη. Αν χρειαστεί να συνεργαστούμε με την κυβέρνηση της χώρας για να πετύχουμε κάτι καλό για τους πολίτες ή την Κύπρο, θα το κάνουμε.

> *Για μένα η ενότητα είναι δεδομένη και γι' αυτό δεν θα δείτε καμία διχαστική αναφορά. Οσοι σήμερα θέτουν ζήτημα ενότητας χωρίς να κατανοούν ότι είναι δεδομένη, συντηρούν ένα αχρείαστο κλίμα.*

Φάρος μας είναι το δημόσιο συμφέρον. Οι εκλογές όμως είναι νωπές και ο κόσμος μάς κατέταξε εκτός κυβέρνησης. Θα πρέπει να κάνουμε την αποτίμηση του εκλογικού αποτελέσματος μακριά από τη διακυβέρνηση της χώρας για να είναι και σωστή και αντικειμενική. Σε αυτό το στάδιο δεσμευόμαστε και από τις αποφάσεις του Πολιτικού Γραφείου. Αν με ρωτάτε για τη δυνατότητα η απόφαση να αναθεωρηθεί, σας λέω πως υπάρχει. Όχι άμεσα, αλλά υπάρχει.

–Και τα μέλη που επέλεξαν να στηρίξουν Νίκο Χριστοδουλίδη θα έχουν θέση εντός του κόμματος;

–Θέση στον ΔΗΣΥ έχουν όλοι όσοι νιώθουν συναγερμικοί, όλοι όσοι σέβονται το κόμμα σε μια διαδικασία ενότητας, συλλογικότητας, αλληλοσεβασμού και εσωτερικής δημοκρατίας. Δεν θα δεχτώ ποτέ όμως να έρθει οποιοσδήποτε με υπεροψία και προσεγγίσεις νικητή απέναντι σε οποιονδήποτε άλλον εντός του ΔΗΣΥ.

Οι δημοσκοπήσεις είναι για να αλλάζουν και ειδικά στις εσωκομματικές εκλογές που δεν είναι ξεκάθαρο ποιοι και πόσοι θα ψηφίσουν, οι έρευνες έχουν μεγαλύτερη επισφάλεια.

–Συνήθως κάθε πρόεδρος θέλει στο πλευρό του τη δική του ομάδα. Υπάρχουν στελέχη εντός του κόμματος που ξεχωρίζετε και θα θέλατε μαζί σας στην ηγετική πυραμίδα;

–Δεν θα αναφερθώ ονομαστικά, αλλά ναι, ο Δημοκρατικός Συναγερμός έχει πολλά ικανά στελέχη και, φυσικά, θα συνεργαστώ με όλους. Στελέχη με συγκρότηση και ικανότητες, και αρκετοί εξ αυτών και με σημαντικό κυβερνητικό έργο. Πέρα από τα στελέχη όμως, θεωρώ ότι η πραγματική δύναμη του ΔΗΣΥ είναι στα μέλη του κόμματος τα οποία ελεύθερα λαμβάνουν τις αποφάσεις τους. Και τους ζητώ το Σάββατο να ψηφίσουν αυτόν που θεωρούν ότι μπορεί να δώσει το καλύτερο αποτέλεσμα στον ΔΗΣΥ και να δυναμώσουν έτσι το νέο ξεκίνημα της παράταξής μας.

–Σε συνέντευξη της στην «Κ» την περασμένη Κυριακή η κ. Δημητρίου ανέφερε ότι κάποιοι επιχειρούν να συντηρήσουν και τώρα το διχαστικό κλίμα που δημιουργήθηκε προεκλογικά θεωρώντας ότι αυτό εξυπηρετεί προσωπικούς ή άλλους στόχους. Συμμερίζεστε αυτή την άποψη;

–Ενδεχομένως κάποιοι, για δικούς τους λόγους να επιθυμούν ένα διχαστικό κλίμα. Για μένα η ενότητα είναι δεδομένη και γι' αυτό δεν θα δείτε καμία διχαστική αναφορά από εμένα ή από ανθρώπους της ομάδας μου. Όσοι σήμερα θέτουν ζήτημα ενότητας χωρίς να κατανοούν ότι είναι δεδομένη, συντηρούν ένα αχρείαστο κλίμα.

–Πώς σχολιάζετε τη δημοσκόπηση που δημοσιεύτηκε και σας δείχνει δεύτερο και μάλιστα με μεγάλη διαφορά από την Αννίτα Δημητρίου;

–Οι δημοσκοπήσεις είναι για να αλλάζουν και ειδικά στις εσωκομματικές εκλογές που δεν είναι ξεκάθαρο ποιοι και πόσοι θα ψηφίσουν, οι έρευνες έχουν μεγαλύτερη επισφάλεια. Αλλά σε κάθε περίπτωση η δική μου δουλειά είναι να πείσω κάθε συναγερμικό ότι αυτό που χρειαζόμαστε είναι έναν πρόεδρο που μάχεται γι' αυτά που πιστεύει, θα φέρει μια καθαρή αλλαγή, θα δώσει δύναμη στα μέλη του κόμματος και θα αφοσιωθεί στον Συναγερμό και μόνο σε αυτόν. Και στο τέλος της ημέρας τα μέλη θα μας κρίνουν όλους.

–Σε περίπτωση εκλογής σας ποιες θα είναι οι πρώτες σας κινήσεις;

–Η διαδικασία αποτίμησης του εκλογικού αποτελέσματος, μία αποτίμηση που θα είναι δίκαιη και αντικειμενική. Θα είναι η αναδιοργάνωση του Δημοκρατικού Συναγερμού ούτως ώστε να λειτουργεί ως ένας σύγχρονος πολιτικός οργανισμός. Η δημιουργία του τμήματος ανθρώπινου δυναμικού, η διοργάνωση του πολιτικού σχεδίου και η υλοποίηση όλων των προτάσεων που έχω πει και έχω θέσει σε χρονοδιάγραμμα.

–Κάνοντας την αυτοκριτική σας, υπήρξαν λάθος χειρισμοί κατά την διάρκεια του προεκλογικού αγώνα των προεδρικών εκλογών; Τι είναι αυτό που πιθανόν να αλλάζατε;

–Προφανώς έγιναν λάθη. Η διάσπαση αυτονόητα μας κόστισε, οι σκιές σε ζητήματα διαφάνειας κόστισαν. Έγιναν λάθη και στη διαχείριση της προεκλογικής εκστρατείας. Αλλά η αποτίμηση θέλω να γίνει σωστά και αντικειμενικά. Αν ξεκινήσει ο καθένας από εμάς να λέει τι θεωρεί ο ίδιος ότι ήταν λάθος και τι μπορούσε να γίνει καλύτερα ή να δημοσιοποιεί περιεχόμενα προσωπικών συζητήσεων που είχε με την ηγεσία του κόμματος σίγουρα δεν θα ωφελήσει το κόμμα.

–Υπήρχαν στιγμές κατά τη διάρκεια της προεκλογικής που πληγωθήκατε;

–Όχι τόσο στην προεκλογική, όσο μετά. Αλλά στην πολιτική χρειάζεται να έχεις γερό στομάχι και αυτά να τα αφήνεις πίσω σου, να μένεις προσηλωμένος στον τελικό στόχο. Έδωσα τη μάχη με όλες μου τις δυνάμεις και συνομίλησα καθημερινά με εκατοντάδες συμπολίτες μας για να υποστηρίξω την υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου. Δεν δέχομαι από κανένα είτε να μειώσει είτε να αμφισβητήσει τα πιστεύω και την προσπάθειά μου.

–Ποια είναι η καλύτερη συμβουλή που έχετε ακούσει από τη στιγμή που υποβάλατε την υποψηφιότητά σας για πρόεδρος του ΔΗΣΥ;

–Να κλείσεις τα αφτιά, να κοιτάζεις μόνο τον στόχο σου και να κάνεις τον αγώνα σου με το ήθος, με την ειλικρίνεια και την αξιοπρέπειά σου.

–Σας προβληματίζει που τα στελέχη των ομάδων του Δημοκρατικού Συναγερμού δεν παίρνουν θέση σε αυτήν την εκλογική εσωτερική διαδικασία;

–Όχι. Ήταν και αναμενόμενο ίσως και ορθό να μείνουν αμέτοχοι. Άλλωστε στους απλούς, αγνούς συναγερμικούς είναι που απευθυνόμαστε. Πιστεύω πολύ στους ανθρώπους του Δημοκρατικού Συναγερμού που δίνουν την ψυχή τους για την παράταξη. Είναι ελεύθεροι άνθρωποι με κριτική σκέψη και το απέδειξαν πολλές φορές στην πρόσφατη πολιτική ιστορία. Σε αυτούς απευθύνομαι. Τη δική τους κρίση εμπιστεύομαι και από αυτούς αντλώ δύναμη.

Για μία θέση στην ηγεσία του ΔΗΣΥ

Η κατάθεση υποψηφιοτήτων και οι πιθανοί διεκδικητές

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Μπορεί το ενδιαφέρον στον ΔΗΣΥ να είναι στραμμένο στην εκλογική αναμέτρηση του ερχόμενου Σαββάτου για την ανάδειξη του προέδρου του κόμματος, την ίδια ώρα όμως βρίσκονται σε εξέλιξη οι διαδικασίες για τη συμπλήρωση της νέας ηγετικής πυραμίδας. Αρχές της εβδομάδας η εφορευτική επιτροπή αναμένεται να καταθέσει εισήγηση στα μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου, προτείνοντας ημερομηνία υποβολής των υποψηφιοτήτων. Εκλογές θα πραγματοποιηθούν για τις θέσεις του αναπληρωτή προέδρου, των τριών αντιπροέδρων, των εικοσιπέντε μελών του Πολιτικού Γραφείου και της προέδρου της ΓΟΔΗΣΥ που βάσει και των αλλαγών που έχουν γίνει στο καταστατικό για πρώτη φορά η ανάδειξή της θα γίνει με τις ψήφους μόνο των γυναικών μελών του κόμματος, στην εκλογική διαδικασία που έχει οριστεί για τον ερχόμενο Μάιο.

Πιθανότερες ημερομηνίες για υποβολή των υποψηφιοτήτων, αφού η διαδικασία χωρίζεται σε δύο μέρη, είναι η 4 και 5 Απρίλιου χωρίς να αποκλείεται μικρή απόκλιση. Πάντως, αν και το χρονικό περιθώριο είναι μικρότερο του ενός μήνα, τα περισσότερα μέλη επιλέγουν να μην τοποθετηθούν δημόσια για το αν θα διεκδικήσουν μία θέση, περιμένοντας την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάδειξης του νέου προέδρου στις 11 Μαρτίου.

Ξεκαθαρίζεται, ωστόσο, πως αυτό έχει να κάνει περισσότερο με τη διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη και όχι με το ποιος τελικά θα ηγηθεί του ΔΗΣΥ, μιας και η πρόκληση, ανεξαρτήτως προέδρου, παραμένει η ίδια, για μία νέα εποχή εντός του κόμματος. Υπάρχει και η άποψη πως χρειάζεται χρόνος να επουλωθεί το τραύμα της εκλογικής ήττας και την ίδια ώρα να επέλθει η σχετική ηρεμία, μιας και υπάρχουν αναφορές για τοξικό κλίμα που μπορεί να δημιουργήθηκε προεκλογικά όμως συντηρείται ακόμα από κάποιους και προκαλεί ένταση αλλά και κούραση μεταξύ των Συναγερμικών.

Διεκδικητές

Τη δεύτερη τη τάξει θέση στην ηγετική πυραμίδα, αυτήν του αναπληρωτή προέδρου, αναμένεται να διεκδικήσει ο Ευθύμιος Δίπλαρος που από το 2020 κατέχει μία εκ των τριών θέσεων αντιπροέδρων του κόμματος. Η παρουσία του στα βουλευτικά έδρανα από το 2011 αλλά και το γεγονός, όπως διαμηνύεται, πως έδωσε τη μάχη από την πρώτη γραμμή για τις προεδρικές εκλογές τον ωθούν να επιζητεί πλέον ουσιαστικότερο ρόλο εντός του κόμματος.

Τα επόμενα 24ωρα αναμένεται να αποφασίσει αν θα διεκδικήσει τη θέση του αναπληρωτή προέδρου ο Μιχάλης Σοφοκλέους. Μιλώντας στο LegalMatters Podcast και τον Χριστόφορο Χριστοφή είπε ότι μέχρι τη Δευτέρα θα ανακοινώσει τις προθέσεις του. Ο κ. Σοφοκλέους εξήγησε και τους λόγους για τους οποίους δεν διεκδίκησε τη θέση του προέδρου του κόμματος, λέγοντας χαρακτηριστικά πως θα ήταν δονκιχωτισμός εκ μέρους του.

Τη δεύτερη τη τάξει θέση στην ηγετική πυραμίδα αναμένεται να διεκδικήσει ο Ευθύμιος Δίπλαρος, τα επόμενα 24ωρα αποφασίζει ο Μιχάλης Σοφοκλέους, ενώ δεν αποκλείεται και η υποψηφιότητα Γιάννη Καρούσου.

Τα περισσότερα μέλη επιλέγουν να μην τοποθετηθούν δημόσια για το αν θα διεκδικήσουν μία θέση, περιμένοντας την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάδειξης του νέου προέδρου του κόμματος στις 11 Μαρτίου.

Για την ίδια θέση ενδιαφέρον αναμένεται να υπάρξει και από τον μέχρι πρότινος υπουργό Συγκοινωνιών Γιάννη Καρούσο. Αν και ο ίδιος σε συνέντευξή του στην «Κ» δεν ξεκαθαρίζει ποια θέση τον ενδιαφέρει ωστόσο εκφράζει την ετοιμότητά του να προσφέρει και επιφυλάσσεται για περαιτέρω ανακοινώσεις μετά τις 11 Μαρτίου. Η πληροφόρηση που υπάρχει πάντως είναι ότι αν θα εκδηλώσει ενδιαφέρον είναι μόνο για τη θέση του αναπληρωτή προέδρου.

Για τη συγκεκριμένη θέση συζητείται και το όνομα του πρώην υπουργού Εσωτερικών Νίκου Νουρή χωρίς ο ίδιος μέχρι αυτή την ώρα να τοποθετείται δημόσια.

Μεγάλο ενδιαφέρον φαίνεται να υπάρχει και για τις τρεις θέσεις των αντιπροέδρων του κόμματος. Βέβαιη θεωρείται η υποψηφιότητα της βουλεύτριας Σάββιας Ορφανίδου. Μία απόφαση που φαίνεται να λήφθηκε μετά από πολύχρονη παρουσία στις προκλήσεις που είχε ο ΔΗΣΥ και δικαιωματικά φαίνεται να πιστεύει πως μπορεί να διεκδικήσει μία θέση στην ηγεσία.

Σκέψεις για διεκδίκηση μίας εκ των τριών θέσεων των αντιπροέδρων φαίνεται να κάνει και το μέλος του Πολιτικού Γραφείου και βασικό στέλεχος του προεκλογικού επιτελείου του Αβέρωφ Νεοφύτου, Ξένια Κωνσταντίνου, ωστόσο την τελική της απόφαση αναμένεται να την λάβει αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία ανάδειξης προέδρου του ΔΗΣΥ, χωρίς αυτό να σημαίνει πως θα επηρεαστεί από το αποτέλεσμα.

Στο κάδρο των υποψηφιοτήτων μπαίνει και το όνομα της Τζώρτζιας Κωνσταντίνου-Παναγιώτου που υπήρξε εκπρόσωπος Τύπου του Επιτελείου του Αβέρωφ Νεοφύτου. Εκδήλωση ενδιαφέροντος δεν αποκλείεται να δούμε και από τη βουλεύτρια Λεμεσού Φωτεινή Τσιρίδου, αν κριθεί πως τυχόν υποψηφιότητά της θα βοηθήσει το κόμμα.

Στις υποψηφιότητες για μία από τις θέσεις των αντιπροέδρων συμπεριλαμβάνεται και το όνομα του μέχρι πρότινος κυβερνητικού εκπρόσωπου Μάριου Πελεκάνου. Ο ίδιος δεν αποκλείει ένα τέτοιο ενδεχόμενο, ωστόσο επιλέγει να περάσει χρόνο με την οικογένειά του για να ξεκουραστεί και να λάβει τις τελικές του αποφάσεις μετά την 11η Μαρτίου.

Πάντως, γνώστες των εκλογικών διαδικασιών εντός του ΔΗΣΥ σημειώνουν πως τις επόμενες ημέρες πιθανόν να εκφραστεί ενδιαφέρον από πολλά περισσότερα μέλη, φαινόμενο που παρατηρήθηκε και σε παλαιότερες εσωκομματικές εκλογικές αναμετρήσεις, ωστόσο, όσο πλησιάζει η ημερομηνία υποβολής των υποψηφιοτήτων το τοπίο θα διαφοροποιείται με το παζλ να ολοκληρώνεται το πρώτο δεκαήμερο του Απριλίου.

Υπουργικό Συμβούλιο χωρίς περίοδο χάριτος

Στην Κύπρο απουσιάζουν δύο στοιχεία ως προς την ανάθεση χαρτοφυλακίων, η έλλειψη διαφάνειας και η απουσία πραγματικής ανεξαρτησίας

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Οταν την επομένη της ανακοίνωσης του Υπουργικού Συμβουλίου από τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη, η κ. Ελένη Θεοχάρους υπέβαλε την παραίτησή της από την «Αλληλεγγύη», κάνοντας λόγο για απουσία του κόμματός της από το Υπουργικό, η πράξη της αποτελούσε μια υπενθύμιση για το πώς στην Κύπρο ο διορισμός ενός Υπουργικού Συμβουλίου αποτελεί, διαχρονικά, μια πράξη πολιτικής συναλλαγής μεταξύ του εκάστοτε εκλεγμένου Προέδρου και των κομμάτων που τον στηρίζουν.

Το γεγονός αυτό, αναπόφευκτα, επαναφέρει τη συζήτηση εκείνη –ιδίως σε περιόδους πολιτικής ανανέωσης με αλλαγή παραδείγματος στην εξουσία– περί πολιτικού εκσυγχρονισμού, ανανέωσης στη βάση προσώπων και ως προς τη μεγάλη εικόνα του κυνισμού της κουλτούρας που διέπει το πολιτικό σύστημα στην Κύπρο.

Η πορεία της Κύπρου προς τον πολιτικό εκσυγχρονισμό ως αντικείμενο εξέτασης επανέρχεται λόγω των αντιδράσεων και της κριτικής –τόσο μεταξύ κομμάτων όσο και στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης– για την εμφανή ανακολουθία του κ. Χριστοδουλίδη ως προς τον πήχη που έθεσε προεκλογικά για την «κορυφαία πολιτική πράξη», όπως κατ' επανάληψη δήλωνε, του διορισμού ενός Υπουργικού Συμβουλίου για το οποίο έθεσε συγκεκριμένα κριτήρια, τα οποία δεν πληρούνται από την πρώτη ανάγνωση της σύνθεσής του. Ποια είναι ωστόσο τα χαρακτηριστικά εκείνα που καθιστούν τη σύνθεση ενός Υπουργικού ως ανανεωτική και εκσυγχρονιστική ως προς τα επιμέρους ποιοτικά στοιχεία;

Κουλτούρα συναλλαγής

Στην Κύπρο, διαχρονικά, απουσιάζουν δύο βασικά στοιχεία ως προς την ανάθεση των χαρτοφυλακίων των υπουργείων κάθε φορά που εκλέγεται κάποιος στο κορυφαίο πολιτειακό αξίωμα τα οποία είναι:

• Η έλλειψη διαφάνειας μέσω μιας διαδικασίας ανακοίνωσης «σκιώδους υπουργικού» κατά τη διάρκεια των προεκλογικών εκστρατειών, όπως συμβαίνει σε πιο προηγμένα πολιτικά συστήματα. Η απουσία αυτής της πρακτικής αφαιρεί ουσιαστικά από το εκλογικό σώμα την ευκαιρία πλήρους εικόνας ως προς το ανθρώπινο προσωπικό που θα κληθεί να υλοποιήσει την πολιτική του εκάστοτε Προέδρου –και δη σε κρίσιμα υπουργεία.

• Η απουσία πραγματικής ανεξαρτησίας, σε σχέση με τα κόμματα, ως προς τη διαδικασία διορισμού του υπουργικού από τον εκάστοτε Πρόεδρο. Πέραν της κομματοκρατίας, η εν λόγω διάσταση αποτελεί, ουσιαστικά, μια διάσταση έλλειψης αξιοκρατίας, μιας και τα κόμματα που υποστηρίζουν τον εκάστοτε Πρόεδρο –ακόμη κι αν βαφτίζεται «ανεξάρτητος» ως προς την υποψηφιότητά του– ελέγχουν την επόμενη ημέρα, βάζουν προσκόμματα ή απειλούν ακόμη με «βέτο» ή απόσυρση της πολιτικής στήριξης.

ΚΥΠΕ

Το νέο Υπουργικό Συμβούλιο της κυβέρνησης Νίκου Χριστοδουλίδη προκάλεσε αντιδράσεις σε σχέση με τις προεκλογικές του δεσμεύσεις.

Τα τελευταία χρόνια η συζήτηση περί ανανέωσης και εκσυγχρονισμού, ιδίως στις προεκλογικές περιόδους, εστιάζει πολύ στο τρίπτυχο της ηλικίας, της διάστασης φύλου και του τεχνοκρατικού υποβάθρου.

Τα δύο αυτά ποιοτικά στοιχεία, όπως προκύπτει και από το ρεπορτάζ των ημερών, δείχνουν να ισχύουν στο ακέραιο ως προς τον διορισμό του υπουργικού από τον κ. Χριστοδουλίδη, ασχέτως της ανακολουθίας που θα μπορούσε κανείς, καλοπροαίρετα ή κακοπροαίρετα, να του χρεώσει σε επίπεδο πολιτικής κριτικής ως προς τον πήχη που έθεσε και πέρασε από κάτω.

Γυναίκες και τεχνοκράτες

Τα τελευταία χρόνια η συζήτηση περί ανανέωσης και εκσυγχρονισμού, ιδίως στις προεκλογικές περιόδους, εστιάζει πάρα πολύ στο τρίπτυχο της ηλικίας, της διάστασης φύλου και του τεχνοκρατικού υποβάθρου που αναζητεί στην Κύπρο υπουργούς που δεν είναι... νομικοί ή λογιστές. Το debate για το αν κάτι τέτοιο αποτελεί κλισέ ή όχι πρέπει κάποια στιγμή να συζητηθεί με πολιτικούς αλλά και όρους διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού. Ωστόσο, πέραν του τριπτύχου, η συζήτηση δεν προεκτείνεται βαθύτερα σε, σημαντικά, στοιχεία όπως:

• Τη διαφάνεια ως προς το πλέγμα συγκρουόμενων συμφερόντων, την αποδεδειγμένη τιμιότητα, τους βαθμούς εξαρτήσεων σε πολλαπλά επίπεδα, όπως σε ορισμένες χώρες της Ε.Ε., και της διενέργειας ψυχομετρικών εξετάσεων ως προς τα πρόσωπα που διορίζονται στο εκάστοτε υπουργικό συμβούλιο ώστε να λειτουργούν με πλήρη νηφαλιότητα σε συνθήκες κρίσης ή καθημερινού στρες.

• Τη θεσμική δέσμευση των προσώπων ως προς την πολιτική ευθύνη –και την ανάληψή της– δεδομένου ότι στη νομική παράδοση στην Κύπρο απουσιάζουν τόσο η ευθιξία ως συμπεριφορική κουλτούρα από το πολιτικό προσωπικό όσο και, πρακτικά στη νομοθεσία, ένα νομοθετικό πλαίσιο απόδοσης πολιτικών ευθυνών.

• Τη μικροκομματική διάσταση του «οφίτσιου» όπου στην Κύπρο στα πλαίσια προγραμματικών (ή κυνικότερων) συμφωνιών βλέπουμε μετακινήσεις υπουργών ή ανακύκλωση στη βάση μετέπειτα πολιτικού διορισμού ή καθόδου σε εκλογές (π.χ. βουλευτικές) ή και αντίστροφα (πλήρωση θέσης βουλευτή βάσει υπουργοποίησης).

Φυσικά, το τρίπτυχο ηλικίας-φύλου-τεχνοκρατικού υποβάθρου δεν υπάγεται πάντα σε έλεγχο αποτελεσματικότητας. Τόσο διεθνώς όσο και στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια είδαμε πολιτικό προσωπικό μεγαλύτερης ηλικίας με ανανεωτικές απόψεις και νεαρούς πολιτικούς με ξύλινο λόγο και οπισθοδρομικές ιδέες. Γυναίκες που απέτυχαν ως υπουργοί και φυσικά άτομα με πλούσιο βιογραφικό και εξειδικευμένη γνώση που στην καρέκλα δεν κατόρθωσαν να κάνουν deliver, σε αντίθεση με άτομα που, πιθανόν, δεν υπήρχε εγγύτητα μεταξύ της ιδιότητάς τους και του εξαιρετικού έργου που άφησαν ως παρακαταθήκη. Συνεπώς το τρίπτυχο που συχνά επαναλαμβάνεται ή το οποίο επικαλούνται, στην Κύπρο, σε πολιτικό επίπεδο δεν αποτελεί πανάκεια.

Τι να αναμένουμε

Το νέο υπουργικό υπό τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη δεν έχει σίγουρα καμιά περίοδο χάριτος. Και, οπωσδήποτε, θα κριθεί ως προς την αποτελεσματικότητά του τους επόμενους μήνες, αρχής γενομένης από τις πρώτες 100 ημέρες διακυβέρνησης. Κανείς δεν μπορεί να το απαξιώσει χωρίς να δει την εφαρμογή των πολιτικών, αλλά και κανείς δεν μπορεί να χαριστεί ως προς κάποιες ενδείξεις που απέχουν παρασάγγας από τον εκσυγχρονισμό και την ανανέωση ή τις προεκλογικές δεσμεύσεις ως προς τα κριτήρια υπουργοποίησης. Το πολιτικό ερώτημα, που σε κάθε περίπτωση τίθεται, είναι ως προς την πολιτική του επιβίωση στο βάθος πενταετίας –πεδίο που με μια έμπειρη πολιτική ματιά δείχνει εξαιρετικά δύσκολο όπως διαμορφώνονται οι δυναμικές στην Κύπρο.

Ευρωπαϊκή πορεία της Ουκρανίας

Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Ένα χρόνο μετά τη ρωσική επίθεση και τον πόλεμο στην Ουκρανία, ο πρόεδρος της χώρας περιόδευσε στην Ευρώπη, με ενδιάμεσο σταθμό στη Μεγάλη Βρετανία. Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν φαίνεται να βρίσκει εύκολα τα πόδια του, τρία χρόνια μετά το Brexit, αν αναλογιστεί κανείς την αλλαγή Πρωθυπουργών, τις φωνές για επιστροφή στην Ε.Ε. και την αύξηση των τιμών στη χώρα του Ρίσι Σούνακ. Τόσο το μέλλον της Βρετανίας, όσο και η ένταξη της Ουκρανίας στην Ε.Ε. συζητήθηκαν στην τελευταία σύνοδο κορυφής ευρωπαίων ηγετών στις Βρυξέλλες, υπό την απουσία της Βρετανίας αλλά υπό την θριαμβευτική επίσκεψη του Ζελένσκι στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην έκτακτη σύνοδο της ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις Βρυξέλλες ο πρόεδρος Ζελένσκι ζήτησε την στήριξη της Ε.Ε. στην ταχύτερη δυνατή διαδικασία ένταξης της δοκιμαζόμενης από τον πόλεμο χώρας του. Δεν δίστασε να κατηγορήσει τη Ρωσία ότι προσπαθεί να εξολοθρεύσει όχι μόνο την Ουκρανία αλλά και τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής και τις ευρωπαϊκές αξίες, τονίζοντας ότι η χώρα του αποτελεί αναπόσπαστο μέρος και προστάτη της Ευρώπης. Σίγουρα η ειρήνη και η ασφάλεια αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για διασφάλιση κοινού ευρωπαϊκού μέλλοντος για όλες τις χώρες-μέλη αλλά και υποψήφιες προς ένταξη στην Ε.Ε. χώρες. Η Ουκρανία υπέβαλε αίτηση για ένταξη στην Ε.Ε. τον Φεβρουάριο του 2022 και έλαβε καθεστώς υποψήφιας προς ένταξη χώρα τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου για πολιτικούς λόγους. Τόσο η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, όσο και ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ στηρίζουν την ένταξη της Ουκρανίας στην Ε.Ε.

Οι δύο Ευρωπαίοι ηγέτες αντιμετωπίζουν την Ουκρανία ως κανονικό μέλος της Ε.Ε., όμως αρκετοί Ευρωπαίοι αξιωματούχοι στις Βρυξέλλες έχουν διαφορετική άποψη, όπως αποκαλύπτει η γερμανική εφημερίδα Die Welt. Πιο συγκεκριμένα, η εφημερίδα αναφέρεται στις πεποιθήσεις του Ζελένσκι για έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων εντός του 2023, αγνοώντας τα οικονομικά και άλλα κριτήρια. Η διαφθορά, όπως επισημαίνει η γερμανική εφημερίδα, αποτελεί το μεγαλύτερο αγκάθι, αφού η Ουκρανία συγκαταλέγεται στις πιο διεφθαρμένες χώρες του κόσμου. Μαζί με την Αγκόλα, τη Ζάμπια και το Ελ Σαλβαδόρ βρίσκονται στην 116η θέση της λίστας των 180 διεφθαρμένων χωρών παγκοσμίως, όπως επικαλείται η Die Welt. Με βάση λοιπόν τα πιο πάνω στοιχεία η Ουκρανία δεν πληροί προς το παρόν στάδιο τα απαιτούμενα κριτήρια της Κοπεγχάγης για προσχώρηση στην Ε.Ε. Τα βασικότερα προβλήματα, πέραν της διαφθοράς, σύμφωνα με δηλώσεις Ευρωπαίων αξιωματούχων στη γερμανική εφημερίδα, εστιάζονται στις τέσσερις θεμελιώδεις ελευθερίες της εσωτερικής αγοράς όπως η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, ανθρώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

Οι φιλοδοξίες των ηγετών ευρωπαϊκών θεσμών που ασχολούνται με τη διεύρυνση της Ε.Ε. είναι μεγάλες και θα είναι πιο έντονες όσο πλησιάζουμε στις ευρωεκλογές του 2024. Κάποιοι ευρωπαίοι ηγέτες θα επιχειρήσουν να επαναδιεκδικήσουν την εκλογή τους στο ύπατο αξίωμα υποσχόμενοι σε υποψήφιες προς ένταξη χώρες, άμεση έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Η Ουκρανία φαίνεται να ευνοείται από τις σημερινές συγκυρίες έχοντας τη στήριξη της Ε.Ε., προσπερνώντας άλλες υποψήφιες προς ένταξη χώρες, όπως η Τουρκία και οι χώρες των Βαλκανίων.

Το παράδειγμα του Ηνωμένου Βασιλείου το οποίο βιώνει μετά το Brexit οικονομική ύφεση, η οικονομική κρίση, οι πανδημίες, το μεταναστευτικό, η κλιματική αλλαγή, η άνοδος της ακροδεξιάς αποτελούν τα βασικά ζητήματα που απασχολούν τους Ευρωπαίους ηγέτες με τη διεύρυνση να τοποθετείται προς το παρόν στον πάγο, με μοναδική εξαίρεση την Ουκρανία. Η ένταξη όμως μιας χώρας στην Ε.Ε., η οποία φαίνεται να αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά και άλλα κοινωνικά προβλήματα περνάει από το μικροσκόπιο Ευρωπαίων αξιωματούχων και τεχνοκρατών, οι οποίοι δεν επιθυμούν να συνυπάρχουν με «προβληματικές», γι' αυτούς, χώρες.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

EPA/YAHYA NEMAH

Ο τρούλος του τζαμιού του χωριού Maland στο Idlib της Συρίας, πάνω από τα συντρίμμια του τεμένους που κατέπεσε από τον σεισμό της 6ης Φεβρουαρίου.

Προοδευτικά επόμενα βήματα

Του **ΜΕΝΕΛΑΟΥ Α. ΜΕΝΕΛΑΟΥ**

Η τόλμη απαιτεί σχεδιασμό, δεν μπορεί να στηρίζεται στην παρόρμηση. Το λέω αυτό γιατί πολλές είναι οι αυθόρμητες και μη συζητήσεις, σε διαδικτυακούς καφενέδες αλλά και μικρές και μεγαλύτερες παρέες, που γίνονται για το μέλλον του πολιτικού μας σκηνικού. Από αριστερά μέχρι δεξιά. Πολλές από αυτές γίνονται από καθαρή, άδολη έγνοια για τον ιδεολογικό χώρο του καθενός/καθεμιάς. Άλλες βασισμένες σε μια απόλυτη και συχνά απολίτικη ισχυρογνωμοσύνη. Προσωπικά, με νοιάζει ο προοδευτικός χώρος, αυτός που στο παραδοσιακό πολιτικό φάσμα (αυτό)προσδιορίζεται αριστερά του κέντρου. Γι' αυτό, θα προσπαθήσω να εκφράσω αυτή την έγνοια, ως άποψη πλαίσιο, για τα επόμενα βήματά του. Για ό,τι αξίζει.

Καταρχάς, θεωρώ ότι η ζωή είναι ένα συνονθύλευμα από αντιφατικές αλήθειες. Ναι, μπορείς να είσαι ένας ρομαντικός πραγματιστής. Μπορείς να έχεις ένα όραμα που με σημερινές προδιαγραφές να μοιάζει άπιαστο. Αρκεί να σε κινητοποιεί προς τη σωστή κατεύθυνση. Την ίδια ώρα, μπορείς και πρέπει να ορίζεις ρεαλιστικούς στόχους, βήματα που χρειάζεται να κάνεις σήμερα. Λύσεις για προβλήματα σημερινά και αυριανά. Ορμώμενοι από το παρελθόν αλλά μιλώντας σήμερα, γι' αυτό που μπορεί να υπάρξει, όχι αυτό που υπήρξε. Συνεπώς, η αριστερά μπορεί να κτίσει πάνω στη παράδοση της δημοκρατικής πατριωτικής παράταξης, των αγώνων για τα δικαιώματα των εργαζομένων, το κοινωνικό κράτος. Να το κάνει όμως με νέα υλικά και αισθητική. Με ένα ρεαλισμό ηθικά μαχητικό, προσανατολισμένο στο δίκαιο και το ωφέλιμο για τους πολλούς. Με πολιτική συγκρότηση, σοβαρά και ρεαλιστικά επεξεργασμένα προγράμματα, με εστίαση και συνέπεια.

Η πολιτική και η δημοκρατία εμπεριέχουν εγγενώς τη σύγκρουση. Και η πρώτη σύγκρουση για έναν χώρο που ψάχνει ένα νέο αυτοπροσδιορισμό θα είναι εσωτερική. Δεν είναι εύκολο εγχείρημα. Πρέπει να δαμαστεί ο δαίμων της εσωστρέφειας και του κομματικού και προσωπικού εγωισμού, από τη δυναμική της ενδοσκόπησης και της ειλικρινούς αυτοαξιολόγησης και αυτοκριτικής, χωρίς τούτο να σημαίνει αυτομαστίγωση. Στη συνέχεια χρειάζεται προσωπική επαφή με τον νέο κόσμο, κοντά και μακριά από τα κομματικά μετερίζια. Αυτό το άνοιγμα δεν είναι επίσης εύκολο, επειδή διάγουμε εποχή αποξένωσης μεταξύ πολιτικής και πολιτών. Αποδοκιμασίας των θεσμών και κατάρρευση της εμπιστοσύνης προς τη θεσμικά οργανωμένη πολιτική αντιπαράθεση. Και αυτό καθιστά την απαραίτητη επαφή με την κοινωνία, πρόκληση. Ωστόσο, εάν η προοδευτική πολιτική θέλει να ανακτήσει τον πρωταγωνιστικό της ρόλο στην πολιτική σκηνή είναι αναγκασμένη να αναμετρηθεί με την κληρονομιά της, να αποδεχθεί και να οργανώσει τους πολλούς νέους αγώνες που εκτυλίσσονται, όχι ως κίνημα διαμαρτυρίας αλλά με μια νέα ιστορική αυτοπεποίθηση, γύρω από ιδέες που συγκινούν τους νεότερους ανθρώπους, σήμερα.

Πρέπει να δαμαστεί ο δαίμων της εσωστρέφειας και του κομματικού και προσωπικού εγωισμού, από τη δυναμική της ενδοσκόπησης και της ειλικρινούς αυτοαξιολόγησης και αυτοκριτικής, χωρίς τούτο να σημαίνει αυτομαστίγωση.

Τέτοιοι αγώνες είναι για παράδειγμα οι κοινωνικές ανισότητες, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οικολογία, η εκπροσώπηση των νέων εργαζομένων που η ζωή τους χαρακτηρίζεται από επισφάλεια σε μια νέου τύπου οικονομία, η ενδυνάμωση της δημόσιας υγείας, η ανανέωση της δημόσιας παιδείας, η επιδίωξη της ευτυχίας και όχι μόνο της επιτυχίας μέσα από μια νέα κουλτούρα, ο πολιτισμός κ.ά. Είναι πολλά τα πεδία πολώσεων και διαχωρισμών που αναζητούν πολιτική εκπροσώπηση. Η προοδευτική παράταξη μπορεί να το κάνει, μέσα σε ένα χώρο πολιτικής αντιπαράθεσης και σύγκρουσης, που αναγνωρίζει, χωρίς να καταργεί, τον πολιτικό αντίπαλο, μακριά από μόδες λαϊκισμού και αντιλαϊκισμού, φοβίες και ανασφάλειες.

Ο προοδευτισμός –εν αντιθέσει με τον συντηρητισμό– χαρακτηρίζεται από τον αγώνα ενάντια στη φυσική ανισότητα των πραγμάτων, που θα έλεγε και ο Νίτσε. Εξού και είναι ένας εξ ορισμού δύσκολος και άνισος αγώνας αλλά όχι μάταιος. Σε κάθε περίπτωση είναι ένας αγώνας που αξίζει να δώσουμε.

Ο κ. Μενέλαος Α. Μενελάου είναι προϊστάμενος Υπηρεσίας Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.
Οι απόψεις που εκφράζονται είναι προσωπικές.

Χριστοδουλίδης εναντίον Χριστοδουλίδη

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Τι κατάφερε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με την «πρώτη κορυφαία πολιτική πράξη» του, για να θυμηθούμε και τις προεκλογικές του διακηρύξεις; Να προκαλέσει ένα μούδιασμα στην κοινή γνώμη. Και σε εκείνους που τον ψήφισαν, οι οποίοι διαπίστωσαν ότι τα περί ανεξάρτητου κυβερνητικού σχήματος ήταν «too good to be true». Αλλά και σ' εκείνους που δεν τον ψήφισαν, οι οποίοι βαθιά μέσα τους ήλπιζαν ότι θα όρθωνε το ανάστημά του στα κόμματα που τον στήριξαν. Σε κάθε περίπτωση βεβαίως δεν έγινε κάποια μεγάλη ζημιά. Οι άνθρωποι ως γνωστόν ξεχνάμε. Ευτυχώς, δε, για τους πολιτικούς ξεχνάμε εύκολα. Όλα αυτά που την τελευταία εβδομάδα προκάλεσαν ένα τσουνάμι απαξίωσης στα social media, πολύ σύντομα θα μπουν στην άκρη. Όχι γιατί δεν είναι σημαντικά, αλλά επειδή η καθημερινότητα είναι αμείλικτη και ξεπερνά τις όποιες επιφυλάξεις για τον έναν ή τον άλλον υπουργό. Γι' αυτό επανέρχομαι στο αρχικό ερώτημα: Τι κατάφερε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με την πρώτη κορυφαία πολιτική του πράξη; Δυστυχώς γι' αυτόν, το χειρότερο ήταν ότι αυτοαναιρέθηκε κατά τον πλέον κραυγαλέο τρόπο.

Το παρασκήνιο πριν από την εξαγγελία του πρώτου υπουργικού χαρακτηρίστηκε κυρίως από το κομματικό αλισβερίσι. Την ίδια ώρα όμως ήταν και ένα debate ανάμεσα στον Νίκο Χριστοδουλίδη με τον πολιτικό του εαυτό. Αν κάποιος εκτέθηκε λοιπόν, δεν ήταν οι κομματάρχες με τα περιβόητα βέτο τους. Ο Καρογιάν, ο Παπαδόπουλος και ο Σιζόπουλος έκαναν αυτό που έμαθαν να κάνουν όσα χρόνια βρίσκονται στην πολιτική: να παζαρεύουν καρέκλες. Στο πλαίσιο αυτό υπήρξαν και οι παράπλευρες απώλειες. Όπως η Αναστασία Παπαδοπούλου επί παραδείγματι, αναμφίβολα ικανή, αλλά συνάμα και υποψιασμένη, υποθέτω, για το πώς παίζεται το παιχνίδι. Όταν οι κομματάρχες ενεργούν «καθηκόντως» όλοι αυτοί που τους περιστοιχίζουν δεν πρέπει να έχουν παράπονο. Γιατί όταν υπηρετείς πελατειακά κόμματα, με μοναδικό λόγο ύπαρξης τη νομή της εξουσίας, τότε πρέπει να είσαι έτοιμος και για τον ρόλο της Ιφιγένειας.

Ο Χριστοδουλίδης πάλι, που άλλα έλεγε προεκλογικά, με τις επιλογές που έκανε φάνηκε τελείως ανακόλουθος. Και για το 50% συμμετοχής γυναικών στο υπουργικό συμβούλιο και για τη μη συμμετοχή πρώην υπουργών ή κομματικών στελεχών. Δικές του δεσμεύσεις ήταν («ξεκάθαρα» πάντοτε) τις οποίες δεν τήρησε. Επιπλέον έκανε και το πλέον αδιανόητο: να διορίσει στη θέση του διευθυντή του Γραφείου του Προέδρου Δημοκρατίας συγγενικό του πρόσωπο. Μια πρωτοτυπία που δεν τόλμησε ούτε ο, σχετικά ευέλικτος στις δεσμεύσεις, πολιτικός του μέντορας.

Σε αυτή τη φάση δεν έχει νόημα να σχολιάσουμε τους υπουργούς. Όπως έχει λεχθεί άλλωστε κατά κόρον, θα κριθούν εκ του αποτελέσματος. Όχι κατ' ανάγκην στο τέλος της θητείας τους αλλά σε κάποιους μήνες, όταν καταθέσουν τα πρώτα δείγματα γραφής. Τότε θα καταλάβουμε αν η απόφαση του Προέδρου να βγάλει τον Μάκη Κεραυνό από τη ναφθαλίνη ήταν ορθή, αν η επαγγελματική δραστηριοποίηση του Γιώργου Παπαναστασίου στον τομέα της ενέργειας θα δημιουργήσει πρόβλημα ή αν η μη δραστηριοποίηση στον τομέα της τεχνολογίας του Φίλιππου Χατζηζαχαρία θα προκαλέσει πισωγύρισμα στον ψηφιακό μετασχηματισμό, για να περιοριστώ σε μερικά μόνο παραδείγματα. Για τον Μιχάλη Χατζηγιάννη τα πράγματα είναι ακόμα πιο δύσκολα καθώς παρέλαβε ένα βαρύ χαρτοφυλάκιο από τον Γιάννη Τουμαζή, ο οποίος κατάφερε ένα αληθινό θαύμα σε μερικούς μόνο μήνες. Μακάρι ο Χατζηγιάννης να διαψεύσει τις Κασσάνδρες, η ευθύνη όμως που ανέλαβε ξεπερνά τις όποιες καλές προθέσεις, αφού απαιτεί διοικητικές ικανότητες (σύντομα ενσωματώνεται στο υφυπουργείο και το Τμήμα Αρχαιοτήτων) αλλά και βαθιά γνώση της πολιτιστικής πραγματικότητας επί του κυπριακού εδάφους. Εδώ θα είμαστε όμως και χωρίς προκαταλήψεις θα παρακολουθήσουμε το έργο των νέων υπουργών. Όσο για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, το μόνο που μπορούμε να ευχηθούμε είναι η ψυχρολουσία του «βαπτίσματος» να του έγινε τουλάχιστον μάθημα. Ακολουθεί εξάλλου δεύτερο κύμα διορισμών (Ημικρατικοί Οργανισμοί και διάφορα άλλα «φιλέτα» που ορέγονται οι κομματάρχες). Το στοίχημα τώρα πια είναι στη δεύτερη αναμέτρηση «Χριστοδουλίδης εναντίον Χριστοδουλίδη», ώστε ο Πρόεδρος να μην περάσει κάτω από τον πήχη που ο ίδιος έθεσε.

stavros.christodoulou@gmail.com

Από το «Αν» του Βάρναλη στα «αν» του εκλογικού σκηνικού

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

«Αν» ο Κώστας Βάρναλης είχε υπόψη του τις κυπριακές προεδρικές εκλογές, όταν επιχειρούσε τη γνωστή «παρωδία», στο ποίημα «Αν» (If) του Βρετανού ποιητή Ράντγιαρντ Κίπλινγκ, τότε ίσως να ήταν ακόμη πιο καυστικός στην προβολή της αλλοτρίωσης των ηθικών αξιών. «Αν δεν πιστεύεις τίποτα κι άλλοι δε σε πιστεύουν· αν σχωρνάς όλα τα δικά σου, τίποτα των άλλων», είχε πει ο Βάρναλης σε έναν από τους στίχους της «παρωδίας» του ποιήματος «Αν» του Κίπλινγκ.

«Αν» και οι κυπριακές εκλογές και γενικότερα η κυπριακή πολιτική σκηνή διαθέτουν έμφυτο το στοιχείο της παρωδίας και συνεπώς δεν χρειάζονται τη βοήθεια κανενός, είναι πάντα ενδιαφέρουσα μια επιπλέον σκωπτική παραποίηση. Όχι βεβαίως του ποιήματος του Κίπλινγκ. Αλλά, απλώς του υποθετικού συνδέσμου «αν», στη λογική των ανατροπών που θα μπορούσαν να είχαν καταγραφεί στο εκλογικό μας σκηνικό. «Αν» κάποιοι βεβαίως λειτουργούσαν διαφορετικά. Ας την επιχειρήσουμε:

• **«Αν»** λοιπόν ο Αβέρωφ παραμέριζε τις προσωπικές του φιλοδοξίες και στήριζε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που δεν ήταν δέκτης αρνητικής ψήφου, ίσως τελικά ο υποψήφιος του ΔΗΣΥ να βρισκόταν στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών.

• **«Αν»** αυτός, ο οποιοσδήποτε άλλος υποψήφιος του ΔΗΣΥ, περνούσε στον δεύτερο γύρο, τότε πιθανότατα κανείς δεν θα αμφισβητούσε τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Ούτε ο Δημήτρης Δημητρίου που δείχνει να μη φοβάται αυτούς που τον ευεργέτησαν. Αλλά, ούτε και η Αννίτα Δημητρίου που επιστρατεύθηκε από τον Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος θεωρεί ότι μπορεί να ελέγξει το κόμμα διά αντιπροσώπου, προβαίνοντας σε μια ακόμη λανθασμένη εκτίμηση.

• **«Αν»** ο οποιοσδήποτε υποψήφιος του ΔΗΣΥ περνούσε στον δεύτερο γύρο, μαζί με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, τότε ο Ανδρέας Μαυρογιάννης θα έμενε εκτός. Και άρα ο Στέφανος Στεφάνου του ΑΚΕΛ, ίσως βρισκόταν στη θέση που βρίσκεται σήμερα ο Αβέρωφ Νεοφύτου.

• **«Αν»** οι Άριστος Δαμιανού και Γιώργος Λουκαΐδης βρίσκονταν στην αντίστοιχη θέση της Αννίτας Δημητρίου και του Δημήτρη Δημητρίου, διεκδικώντας την ηγεσία του ΑΚΕΛ, εκτιμώ ότι το κόμμα της Αριστεράς δεν θα αντιμετώπιζε τα ίδια δομικά προβλήματα με αυτά του ΔΗΣΥ. Διότι οι Άριστος Δαμιανού και Γιώργος Λουκαΐδης είναι περισσότερο πολιτικά όντα από τους δύο που σήμερα διεκδικούν την προεδρία του ΔΗΣΥ. Οι οποίοι εξαντλούνται σε μια επικοινωνιακή εικόνα.

• **«Αν»** αντίθετα, ο οποιοσδήποτε συναγερμικός υποψήφιος περνούσε στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών μαζί με τον Ανδρέα Μαυρογιάννη και ο Νίκος Χριστοδουλίδης έμενε εκτός, τότε τα πλείστα εκ των κομμάτων που τον στήριξαν, θα επέλεγαν πιθανότατα ένα από τα άλλα «δύο άλογα» του δεύτερου γύρου, προσβλέποντας και πάλι σε νομή της εξουσίας.

• **«Αν»** μάλιστα ο Μάριος Καρογιάν είχε τελικά απέναντί του έναν άλλο πρόεδρο – πλην του Νίκου Χριστοδουλίδη– ίσως δεν θα τον έπαιρνε να ασκήσει «βέτο» στον διορισμό, στο υπουργείο Δικαιοσύνης, της Αναστασίας Παπαδοπούλου, η οποία θεωρώ ότι θα ήταν ένα πολύ μεγάλο συν για τη νέα κυβέρνηση.

• **«Αν»** ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης εμφανίστηκε «ευαίσθητος» στα «θέλω» του Μάριου Καρογιάν, δημιουργώντας ένα «ενδιαφέρον προηγούμενο», ίσως θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι θα συνεχίσει να είναι επιρρεπής στην είσπραξη κομματικών παρεμβάσεων. Και συνεπώς και στην εξαργύρωσή τους.

• **«Αν»** μάλιστα αναλογιστούμε ότι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης διόρισε υπουργό Άμυνας τον Μιχάλη Γιωργάλλα της Αλληλεγγύης, όχι καθ' υπόδειξη του εν λόγω Κινήματος στο οποίο ανήκει, αλλά της ΕΔΕΚ (στην οποία δεν ανήκει, τουλάχιστον επί του παρόντος), τότε θα πρέπει να θεωρήσουμε ως δεδομένα τα πρώτα ρήγματα στην «κυβέρνηση ευρείας κοινωνικής αποδοχής». Και εξίσου δεδομένη τη διεύρυνση των κομματικών παρεμβάσεων, εν είδει «ενδιαφερόντων προηγούμενων» με αρνητικό πρόσημο.

Η νέα κυβέρνηση διαθέτει αξιόλογα στελέχη, θα κριθεί από το έργο της και συνεπώς δεν μηδενίζεται. Αναμφισβήτητα ο νέος πρόεδρος κατέβαλε μια προσπάθεια. Αλλά, η επιβολή των «θέλω» Καρογιάν και Σιζόπουλου στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, περιλαμβανομένου του βέτο του προέδρου της ΕΔΕΚ στην υπουργοποίηση Γιασεμίδη, (γιατί ήταν συνεργάτης του Ομήρου ή του Παπαδάκη), δεν είναι κάτι που μπορεί κάποιος να προσπεράσει. Όπως επίσης ο αυτοεγκλωβισμός Χριστοδουλίδη στη σύνθεση ενός ανέφικτου κυβερνητικού σχήματος. Καθώς και τα όσα λέγονται αναφορικά με τις οικογενειακές σχέσεις κάποιων στελεχών της κυβέρνησης με τον πρόεδρο. Όλα αυτά λοιπόν, σχηματίζουν μια αρνητική εικόνα ακόμη και σε καλόπιστους κριτές. Και δημιουργούν δεδομένα και «προηγούμενα» που απέχουν πολύ από το προφίλ που επιθυμεί να προσδώσει στην κυβέρνησή του, ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Χωρίς «αν» και σκωπτικές παραποιήσεις.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Γόρδιοι δεσμοί διαχρονικής ανεπάρκειας

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Την ευθύνη για κάθε συστημική αποτυχία-τραγωδία φέρουν όσοι διοικούν τον τόπο την ώρα που συμβαίνει. Χωρίς συζήτηση. Πίσω όμως από την τραγωδία στα Τέμπη κρύβονται αμέτρητες νεοελληνικές παθογένειες. Πρώτα απ' όλα, η διαχρονική ανεπάρκεια και φαυλότητα του πολιτικού συστήματος. Ο ΟΣΕ εξελίχθηκε σε μια τεράστια μαύρη τρύπα σπατάλης και κακοδιαχείρισης λόγω των πολιτικών και των κομμάτων που κυβέρνησαν τη χώρα για πάρα πολλά χρόνια. Διόριζαν χωρίς τέλος, ξόδευαν χωρίς αύριο και ποιος ξέρει τι άλλο... Η χώρα χρεοκόπησε λόγω και του ΟΣΕ. Ήλθε μετά η τρόικα, η οποία αποφάσισε ότι το ελληνικό πολιτικό προσωπικό δεν ενδιαφέρεται να τον εκσυγχρονίσει και επέβαλε σκληρές περικοπές σε προσωπικό και μισθούς. Από το ένα άκρο πήγαμε στο άλλο. Κατόπιν ήλθαν και οι Βρυξέλλες, οι οποίες αποφάσισαν να σπάσουν τον ελληνικό σιδηρόδρομο σε κομμάτια. Ενα σύστημα διαλυμένο έγινε ακόμη πιο μπερδεμένο με αλληλοεπικαλύψεις ευθυνών. Η ιδιωτικοποίηση δεν ήταν πανάκεια, γιατί η εταιρεία που αποφάσισε να επενδύσει στην ΤΡΑΙΝΟΣΕ αντιμετώπισε την Ελλάδα σαν μια τριτοκοσμική χώρα ευκαιρίας. Μας... φλόμωσε σε δελτία Τύπου για το «Βέλος» που ποτέ δεν έπιασε (ευτυχώς μάλλον) τη διαφημιζόμενη ταχύτητα, αλλά στην πράξη λειτούργησε χωρίς επαγγελματισμό.

Οπως κάθε νεοελληνική ακτινογραφία, και αυτή του ΟΣΕ περιέχει έντονα στοιχεία διαπλοκής και λαμογιάς, έλλειψη αξιοκρατίας και αξιολόγησης.

Οπως κάθε νεοελληνική ακτινογραφία, και αυτή εδώ περιέχει έντονα στοιχεία διαπλοκής και λαμογιάς. Διαγωνισμοί ακυρώνονται, μένουν μετέωροι, εταιρικά σχήματα διαλύονται εσκεμμένα, τα πάντα υπερτιμολογούνται, και στο τέλος κανείς δεν ελέγχει πού πήγαν τα χρήματα του ελληνικού λαού. Εχει βέβαια και ανεπαρκή Δικαιοσύνη, καθώς συμβάσεις και διενέξεις εκκρεμούν επί χρόνια στα δικαστήρια. Κανένας σχεδιασμός, όσο αποφασιστικός και αν είναι, δεν έχει νόημα αν πρέπει να περιμένει το ΣτΕ ή το Ελεγκτικό Συνέδριο να ξεμπλέξει διάφορες υποθέσεις.

Η ακτινογραφία θα δείξει ασφαλώς και τα υπόλοιπα κλασικά: έλλειψη αξιοκρατίας και αξιολόγησης, συνδικαλιστές που καταγγέλλουν αλλά εμποδίζουν την εμπέδωση πειθαρχίας και επαγγελματισμού, λίγα ρουσφέτια, άσχετους ανθρώπους σε θέσεις-κλειδιά. Εχει ακόμη και τη συστηματική κλοπή καλωδίων και κομματιών σιδηροδρομικών γραμμών χωρίς καμία συνέπεια. Δεν λείπει τίποτα από την ακτινογραφία. Το μέγα ζήτημα είναι τι κάνουμε, πώς ξεμπλέκουμε αυτά τα κουβάρια που κρατάνε τη χώρα πίσω σε πάμπολλους τομείς, πώς διασφαλίζουμε ότι κάποιο κομμάτι του ελληνικού κράτους δεν θα λιώσει την κρίσιμη στιγμή ή δεν θα επιτρέψει να συμβεί μία ακόμη τραγωδία; Γιατί η αλήθεια είναι ότι αυτήν τη στιγμή είμαστε γυμνοί και αθωράκιστοι, όχι μόνο στα τρένα. Ούτε η επανίδρυση του κράτους, ούτε η τρόικα, ούτε το επιτελικό κράτος, τίποτα δεν έχει καταφέρει να λύσει αυτούς τους γόρδιους δεσμούς που μας καθηλώνουν, και ενίοτε σκοτώνουν...

Θρύψαλα η εικόνα

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Είναι οι μέρες πένθους αβάσταχτου για τους γονείς, τους συγγενείς και φίλους των τραγικών θυμάτων της συγκρούσεως δύο τρένων, που έτρεχαν στα τυφλά –λίγο πριν από τα μεσάνυχτα της Τρίτης– για να σκορπίσουν τον θάνατο. Εσπευσαν οι πολιτικοί ηγέτες μας στον τόπο της καταστροφής. Και επανέλαβαν σχεδόν αυτολεξεί τα ίδια – όπως συμβαίνει πάντα εδώ και χρόνια. Κάποιοι επίσης υποσχέθηκαν οριστική θεραπεία του κακού.

Προεκλογική περίοδο διανύει η χώρα, με τον πρωθυπουργό να αναζητεί ακόμη την πρόσφορη ημερομηνία για να στηθούν οι κάλπες. Τα επιτελεία των κομμάτων είχαν, μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια, εξυφάνει στρατηγική εξοντώσεως των αντιπάλων. Τα πάντα ανατράπηκαν, ωστόσο, όταν άρχισαν να ανασύρονται από τα συντρίμμια τα πτώματα νεκρών παιδιών, που επέστρεφαν από το τριήμερο των διακοπών της Καθαράς Δευτέρας.

Οσο περνούσε η ώρα, η αγωνία των συγγενών και φίλων κορυφωνόταν. Και με τις μέρες μετατρεπόταν σε απόγνωση και τέλος σε οργή κατά πάντων. Ο οικτρός θάνατος δεκάδων νεαρών παιδιών εισήχθη στον αλγόριθμο των εκλογών. Και οι πολιτικοί ηγέτες μας άρχισαν να υπολογίζουν τα κατά και τα υπέρ, κατά περίπτωση, βεβαίως. Αυτή είναι η φύση των πολιτικών και ο τρόπος ενεργείας τους.

Αρχισε αμέσως ο αγώνας εντοπισμού του υπευθύνου. Επρεπε να εξορκιστεί αμέσως το κακό. Ετσι γινόταν πάντα. Και όχι μόνον στην Ελλάδα. «Ποιος είναι ο υπεύθυνος του σαραβαλιασμένου τρένου;» ήταν ο τίτλος ανώνυμου ποιήματος που δημοσιεύθηκε σε αγγλικό περιοδικό το 1890, έπειτα από ένα φρικτό σιδηροδρομικό δυστύχημα.

Οι ευθύνες αποδόθηκαν στον μηχανοδηγό, που έπειτα από πολύωρη εργασία, κατάκοπος, ανέπτυσσε διαρκώς ταχύτητα στα όρια της αντοχής του τρένου για να καλύψει μια καθυστέρηση λίγων λεπτών ώστε να φτάσει στον σταθμό στην ώρα του. Ετσι συνέβη το μοιραίο.

Ηταν οκτώ με εννέα χρόνων λέει ο Τσώρτσιλ όταν διάβασε το ποίημα. Αλλά το ανακάλεσε στη μνήμη του όταν έγραφε τον πρώτο τόμο των απομνημονευμάτων του για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου επέκρινε την κυβέρνηση της χώρας του, γιατί αγνόησε τις προειδοποιήσεις για τον εφιάλτη που θα ζούσε η ανθρωπότητα.

Σήμερα στην Ελλάδα του 2023, ως υπεύθυνος του φρικτού «συμβάντος» φέρεται ο σταθμάρχης της Λάρισας. Υπήρξαν βέβαια προειδοποιήσεις και εξώδικα που αναφέρονταν στην άκρως επικίνδυνη κατάσταση του σιδηροδρομικού δικτύου. Αλλά αυτά θα εξετασθούν ενδελεχώς βεβαίως και σε βάθος χρόνου, ώστε να εκριζωθεί οριστικώς η αιτία του κακού. Εως τότε θα αρκεστούμε στα προφανή και άμεσα.

Κάποιοι από τους ηγέτες μας μεριμνούν με επιμονή και ζήλο μόνον για τα μεγάλα. Οπως η απόλυτη προσαρμογή μας με τα ισχύοντα στην Ε.Ε. – το μυθικό κάστρο του Camelot της σήμερον.

Και παρακολουθούμε εμείς οι άλλοι «δι' εσόπτρου εν αινίγματι» τη φαντασμαγορική πορεία τους. Αλλά συμβαίνει κάποτε και θρυμματίζεται ο καθρέπτης από άκρου εις άκρον. Οπότε αποκαλύπτεται ποια είναι η πραγματική και όχι η εικονική κατάσταση της χώρας. Αυτό ακριβώς συνέβη, λίγο πριν από τα μεσάνυχτα της περασμένης Τρίτης.

Το «κατόρθωμα» στα Τέμπη

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Μετά το πλοίο, ο σιδηρόδρομος είναι το αγαπημένο μου μέσο μεταφοράς. Και στις δύο περιπτώσεις το ταξίδι διαρκεί. Συνειδητοποιείς ότι ο χρόνος μετράει για να αλλάξεις τόπο. Κάτι που δεν ισχύει για το αεροπλάνο. Φτάνεις στην άλλη άκρη της Γης και το αεροδρόμιο είναι το ίδιο. Δεν ισχύει το ίδιο με το πλοίο ή με τον σιδηρόδρομο. Οταν το πλοίο αράξει στο λιμάνι του αιγαιοπελαγίτικου νησιού, κουβαλάς μέσα σου την εικόνα της θάλασσας. Θυμάμαι πάντα τον Ζαν Πιερ Βερνάν. Ξαπλωμένος στο κατάστρωμα αναρωτιόταν αν η Σελήνη που βλέπει είναι η ίδια που έβλεπαν και οι ομηρικοί ήρωες. Λίγο πριν, ο Αρμστρονγκ είχε κάνει το μεγάλο βήμα για την ανθρωπότητα. Αν την άνοιξη εκείνη που δεν γίνονταν πτήσεις εξαιτίας της έκρηξης του ηφαιστείου στην Ισλανδία δεν είχα πάρει το τρένο για τη Θεσσαλονίκη, δεν θα είχα δει τον Μπράλο, ή και τον Παλαιοφάρσαλο, το τοπίο όπου ο Ιούλιος Καίσαρ νίκησε τον αντίπαλό του Πομπήιο. Για ορισμένους ιστορικούς η φυλή των Βλάχων κατάγεται από τις λεγεώνες του Πομπήιου που μετά την ήττα σκορπίστηκαν στα Βαλκάνια.

Τα πράγματα θα αλλάξουν μόνον όταν η ελληνική κοινωνία καταφέρει να αλλάξει τη στάση της απέναντι στο αίσθημα της ευθύνης. Οταν καταφέρει να προτάξει τις υποχρεώσεις της απέναντι στα δικαιώματά της.

Ο σιδηρόδρομος παρ' ημίν είναι ένα περιφρονημένο μέσο μεταφοράς. Μας το δείχνει ο ελληνικός κινηματογράφος του καιρού εκείνου. Ηταν το προνομιούχο μέσο της εσωτερικής μετανάστευσης. Οι χωρικοί έβγαιναν στον Σταθμό Λαρίσης πριν πάνε στην Ομόνοια. Κάτι ντιζελομηχανές που βογγούσαν στον ανήφορο, κατάφερναν όμως να φτάσουν στον προορισμό τους. Θυμάμαι ακόμη την εικόνα του σιδηροδρομικού υπαλλήλου. Πηλήκιο, στολή, αυστηρότητα, κοινώς αίσθημα ευθύνης, αίσθημα ότι επιτελεί έναν ρόλο απαραίτητο για το κοινωνικό σύνολο. Δεν είχαν τεχνολογικά μέσα για να υποστηρίξουν το έργο τους. Είχαν όμως το αίσθημα ευθύνης. Ανθρωποι φτωχοί, με μισθό που μόλις έφτανε για να συντηρήσουν την οικογένειά τους, όμως με το αίσθημα του καθήκοντος. Διάβασα μια συγκινητική ανάρτηση του φίλου και συναδέλφου Κώστα Ρεσβάνη στο fb. Ο πατέρας του ήταν σιδηροδρομικός κι ο ίδιος λέει σήμερα πόσο αγάπησε τον σιδηρόδρομο χάρη στον πατέρα του. Στην Ελλάδα της ψωροκώσταινας ο σιδηρόδρομος ήταν παράγων της κοινωνικής ζωής. Στην Ελλάδα της πλουτοκώσταινας, όπως την αποκαλεί ο φίλος Πέτρος Μάρκαρης, ο σιδηρόδρομος είναι απαξιωμένος στην κοινωνική συνείδηση. Και αντιμετωπίζεται από την πολιτεία ως υποχρέωση απέναντι στις επιταγές της προσαρμογής μας στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Φτιάξαμε αυτοκινητοδρόμους για να αντέξουν τα κυβικά μας. Παρ' όλ' αυτά παραμένουμε πρωταγωνιστές στα θανατηφόρα τροχαία.

Σήμερα διεκδικούμε ρόλο πρωταγωνιστή και στα θανατηφόρα σιδηροδρομικά. Πώς τα καταφέραμε; Il faut le faire, που λένε και οι Γάλλοι. Η τραγωδία που συνέβη στα Τέμπη μοιάζει με κατόρθωμα. Ξεκινώντας από τον σταθμάρχη και φτάνοντας ώς τους διοικητές του και την πολιτική ηγεσία. Ας μη γελιόμαστε: Χρειάστηκε μεγάλη κατανάλωση αμέλειας για να φτάσουμε ώς τον εφιάλτη. Πολλοί γύρισαν την πλάτη στις ευθύνες τους, πολλοί τις αγνόησαν. Ακόμη περισσότεροι γύρισαν τις πλάτες τους σε όσους τα αγνοούσαν.

Δεν είμαι αισιόδοξος. Πιστεύω ότι τα πράγματα θα αλλάξουν μόνον όταν η ελληνική κοινωνία καταφέρει να αλλάξει τη στάση της απέναντι στο αίσθημα της ευθύνης. Οταν καταφέρει να προτάξει τις υποχρεώσεις της απέναντι στα δικαιώματά της. Τιτάνιο έργο, θα μου πείτε. Οπως είχε πει και ο στρατηγός Ντε Γκωλ όταν, κατά την απελευθέρωση, κάποιος τον υποδέχθηκε με το πανό: «Θάνατος στους πλιθίους».

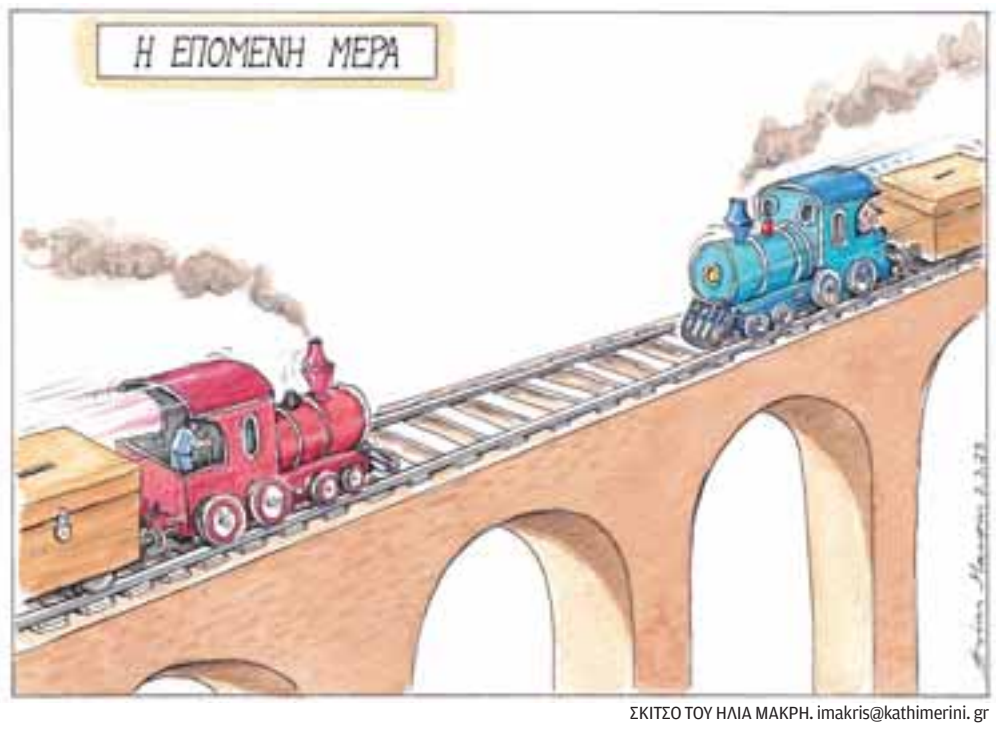

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Στερνή μου γνώση πρώτα;

Του **Θ. Π. ΤΑΣΙΟΥ**

Θα είχα μια πρόταση για ένα «υπερευπώλητο» βιβλίο: Να συγκεντρώσουμε σε έναν τόμο όλες τις κρίσεις αυτοσυνειδησίας που περνάμε μετά τις μεγάλες καταστροφές (φυσικές ή ανθρωπογενείς), και να καταστήσουμε υποχρεωτική την ανάγνωσή του σε ιδιώτες, κρατικούς υπαλλήλους και πολιτικούς. Εκεί θα ιδούμε συγκεντρωμένα όσα χρειάζεται να κάνουμε όλοι, για να μην ξαναζήσουμε τραγωδίες από πυρκαγιές, πλημμύρες, σεισμούς, επιδημίες και συγκρούσεις σιδηροδρόμων ή αυτοκινήτων. Ωστόσο, η ταχύτητα με την οποία ξεχνάμε, καθώς και η ευκολία με την οποία ξαναπέφτουμε στην αυτοκτονική ραστώνη «εδώ, εγώ και τώρα», φοβάμαι ότι είναι χαρακτηριστικές της πολιτικής μας υπανάπτυξης.

Σε έναν ακριβέστερο τόνο τώρα, φοβάμαι ότι είναι μάλλον οξεία η συναισθηματική μυωπία μας να μη διακρίνουμε το τεράστιο κόστος των «απομακρυσμένων» γεγονότων: Περιμέναμε λ.χ. την τραγωδία του τουρκικού σεισμού για να ξαναθυμηθούμε τη δαμόκλειο σπάθη των σεισμικώς ανεπαρκών κτιρίων συγκέντρωσης πλήθους (θεάματος, νοσοκομείων, εκκλησιών κ.ά.). Παρακαλώ να μην παρεξηγηθώ αν ρωτήσω πόσο κινδυνεύει η ιταλική κυβέρνηση αν το επόμενο καλοκαίρι καταρρεύσουν τρία ξενοδοχεία κάποια νύχτα, και σκοτωθούν χίλιοι Βορειοευρωπαίοι και Αμερικανοί περιηγητές...

Ωστόσο, σήμερα (που οφείλουμε να νιώθουμε συνεχώς το εθνικό πένθος από την εκατόμβη των Τεμπών) εύλογο είναι να εστιάζουμε στην ειδική περίπτωση της σιδηροδρομικής ασφάλειας. Πολύ δε περισσότερο που είμαστε τόσο ξετσίπωτοι στις πρωτιές από την ανάποδη, ώστε ίσως ούτε κι ο νέος δείκτης, που βγήκε τώρα στη φόρα, θα μας συνετίσει: Δεκαπλάσιοι θάνατοι ανά εκατομμύριο διανυομένων χιλιομέτρων σιδηροδρόμου απ' ό,τι στην Αυστρία. Τώρα, η μυωπία μας θα κάνει άλλη μία φορά το θαύμα της. Θα ξεσπάσουμε στον σταθμάρχη «που ομολόγησε», αντί να αναζητήσουμε τις ευρύτερες υπαρκτές νομικές, πολιτικές και ηθολογικές συνθήκες που εξέθρεψαν την τραγωδία. Παρακαλώ, δώστε λίγον από τον πολύτιμο χρόνο σας για μια πρόχειρη συγκεφαλαίωση της κατάστασης, ώστε να ξορκίσουμε «την κακιά στιγμή», αλλά να απαιτήσουμε και το ξερίζωμα «της κακιάς ρουτίνας», που λέει κι ο Α. Παπαχελάς.

Να αρχίσουμε από το ότι δεν διαθέταμε τηλεδιοίκηση; Εστω. Επί αιώνες όμως ο σιδηρόδρομος λειτουργεί χωρίς τηλεδιοίκηση. Και είχε αναπτύξει ένα σύστημα ασφαλείας για την κυκλοφορία των συρμών. Ασφαλείας πολλαπλής: Παλιά, ο σταθμάρχης (i) έστελνε τον κλειδούχο να «γυρίσει» (χειρακτικώς, βέβαια) την κατάλληλη αλλαγή, (ii) ο κλειδούχος μετά ταύτα στεκόταν εκεί στην αλλαγή και βεβαιωνόταν ότι ο συρμός πέρασε σωστά, (iii) ο μηχανοδηγός είχε άμεση εποπτείαν της ορθότητας της πορείας του, και (iv) ο σταθμάρχης έστελνε με σήματα μορς μήνυμα στον επόμενο σταθμό περί της αναχωρήσεως.

Σήμερα, επιπλέον (ακόμη και χωρίς τη γενική τηλεδιοίκηση), οι σταθμοί εικάζω ότι διαθέτουν: α) Τοπικόν πίνακα σηματοδότησης, μέσω του οποίου ο σταθμάρχης ή ο κλειδούχος κινεί ηλεκτρικώς τις αλλαγές, ενώ βλέπει και τη γραμμή σε μικρό διάστημα εκατέρωθεν έξω του σταθμού. β) Ραδιοτηλέφωνα, ανάμεσα στον σταθμάρχη αναχώρησης, στους μηχανοδηγούς και τον σταθμάρχη προορισμού του συρμού (όσων είναι σε ακτίνα 50 χιλιομέτρων). Επομένως είναι μεγαλύτερος ο κύκλος των παραγόντων ασφαλείας και, αντιστοίχως, πιθανών συνυπευθύνων.

Και ας προσθέσουμε ότι πριν από λίγα χρόνια δεν γινόσουν σταθμάρχης αν δεν υπηρετούσες τρία χρόνια ως βοηθός σταθμάρχη. Και σήμερα: Ποιοι έβαλαν σταθμάρχη στη Λάρισα έναν απαίδευτο 60χρονο;

Ας πάμε όμως τώρα και στο θέμα της απουσίας ενός σύγχρονου συστήματος τηλεδιοίκησης – όταν (όπως είπε και ο Γ. Αποστολέρης) «στο κινητό μας βλέπουμε πού βρίσκεται ο ντελιβεράς μας». Στο θέμα αυτό θα με συγχωρήσετε που δεν θα βρω πολλούς αθώους.

1. Ας αφήσουμε (προς το παρόν) το γιατί και τι δεν έγινε μέχρι το 2014. Τότε φαίνεται ότι υπογράφεται μια νέα σύμβαση. Και παρά τις παρατάσεις, μέχρι το 2017 λέγεται ότι είχε περατωθεί μόνο το ένα τρίτο του έργου – κι αυτό σκόρπια (όχι σε τελειωμένα αυτοτελή τμήματα, όπως είναι αναγκαίο για τον σιδηρόδρομο).

2. Κάπου τότε ανακύπτουν «σκάνδαλα» (πραγματικά ή φανταστικά δεν ξέρω· υποθέτω ότι τώρα θα το μάθουμε). Παρεμβαίνουν οι αρμόδιες ελεγκτικές αρχές – κι ύστερα από τρία (μόνον) χρόνια απραξίας, η σύμβαση διακόπτεται.

3. Συντάσσεται νέα σύμβαση – αλλά τούτη τη φορά αποστέλλεται σε ελεγκτική αρχή για... προ-έλεγχο· και φθάνουμε στο 2021!

Οσην ανακρίβεια κι αν μπορεί να περιέχουν οι πιο πάνω πληροφορίες, ένα είναι βέβαιο: Η σχεδόν δεκαετής αυτή καθυστέρηση αποκλείεται να οφείλεται σε αίτια τάχα σπουδαιότερα από:

- Τους θανάτους των αθώων παιδιών στα Τέμπη.
- Τη διεθνή δυσφήμηση της χώρας (και από την αδυναμία μας να συμμορφωθούμε με τις απαιτήσεις του ενιαίου ευρωπαϊκού σιδηροδρομικού δικτύου), καθώς και από
- Τη δυσυπολόγιστη απώλεια εθνικού πλούτου.

Οταν, όπως θέλω να ελπίζω, θα περιγραφούν λεπτομερώς τα περιστατικά αυτής της καθυστέρησης, θα φανεί νομίζω ξεκάθαρα το γαϊτανάκι από τα κυριότερα εθνικά μας προβλήματα, όπως: η κακοδιοίκηση, η ατελής επίβλεψη δημοσίων έργων, η ευθυνοφοβία, η πολιτική ατολμία (το κάθε κόμμα στην κυβέρνηση να ανατρέπει ό,τι άρχισε το προηγούμενο), ή και η σκανδαλολαγνεία του κάθε καλόπαιδου.

Να σας πω και τ' άλλο; Οταν για ένα διάστημα προ του 2010 λειτούργησε η τηλεδιοίκηση σε πολλά τμήματα του δικτύου, ανάμεσα στις αιτίες της κατάρρευσής της ήταν κι άλλα δύο εθνικά αθλήματα: Πρώτον, το αθρόο ξήλωμα των παρά την γραμμήν θαμμένων καλωδίων του συστήματος (καλέ, «ποιος άραγε τα έκλεπτεν και πού τα επωλούσεν;»), καθώς και η αδυναμία ενός δημόσιου οργανισμού να προμηθευθεί τα απαιτούμενα άκρως ειδικά ανταλλακτικά, εντός διαστήματος μικρότερου του ενός ή δύο ετών. Συμπέρασμα: «Μαζί τα φύγαμε», κυρίες και κύριοι.

Τέλος, όλ' αυτά τα χρόνια, γιατί τόση σιγή από τα αρμόδια υπουργεία (Οικονομικών και Μεταφορών), προσφάτως δε και από τη Ρυθμιστική Αρχή Σιδηροδρόμων;

Κι ύστερα μου λέτε «ο σταθμάρχης»...

Ο κ. Θ. Π. Τάσιος είναι συγγραφέας, ομότιμος καθηγητής στο ΕΜΠ.

Η κάθε νέα αρχή

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Κάθε Υπουργικό Συμβούλιο ενός νέου Προέδρου στην Κύπρο αποτελεί, όντως, μια κορυφαία πολιτική πράξη –όπως εξάλλου δήλωσε και ο ΠτΔ, κ. Χριστοδουλίδης. Είναι τα άτομα που θα επιφορτιστούν με την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής ενός προεκλογικού προγράμματος που δεσμεύει τον εκάστοτε υποψήφιο πριν λάβει το χρίσμα της εκλογής της δημοκρατικής διαδικασίας. Επιπλέον, είναι τα άτομα που θα αναλάβουν λόγω της τεχνοκρατικής τους κατάρτισης, της επαγγελματικής τους εμπειρίας, του πολιτικού τους αισθητηρίου και της ίδιας τους της προσωπικότητας να συνδράμουν τον Πρόεδρο ως προς τις σχεδιασμένες πολιτικές εμπλουτίζοντας τες, προσθέτοντας ή αφαιρώντας και συνεισφέροντας με ιδέες, λύσεις και διαχείριση καθημερινών προβλημάτων -ακόμη και σοβαρών κρίσεων. Η κάθε νέα αρχή κρίνεται ως προς τη συνέχεια σαν δυναμική διαδικασία. Η αποτελεσματικότητα, εξάλλου, ως προς τον σχεδιασμό μιας πολιτικής κρίνεται στην ίδια την πράξη. Ως προς το αποτέλεσμα σε μια διαδικασία που πάντα «κάνει ταμείο» στο τέλος. Το ΓεΣΥ, η εξωτερική κι αμυντική πολιτική μιας χώρας, η ανθεκτικότητα των δημόσιων οικονομικών, η ευημερία, το περιβάλλον ή το κράτος Δικαίου και οι εργασιακές σχέσεις είναι αντικείμενα που απασχολούν έντονα την ποιότητα ζωής του μέσου Κύπριου πολίτη –ασχέτως αν αυτό δεν γίνεται αντιληπτό. Και για όλα αυτά θα κριθεί, όπως όλα, και το υπουργικό συμβούλιο του κ. Χριστοδουλίδη. Όπως σε κάθε νέα αρχή κάθε φορά που ο τόπος αλλάζει παράδειγμα ως προς την εξουσία.

Ωστόσο, αυτό που διαφάνηκε ξεκάθαρα από το υπουργικό συμβούλιο του κ. Χριστοδουλίδη και που δεν πέρασε απαρατήρητο ούτε σε έμπειρους πολιτικούς αναλυτές αλλά ούτε και στην κυπριακή δημόσια σφαίρα –εντός κι εκτός ΜΚΔ– είναι πως ο ίδιος δεν κατόρθωσε να περάσει τον πήχη του ορισμού που ο ίδιος έθεσε ως προς τον διορισμό ενός υπουργικού ως κορυφαίας πολιτικής πράξης: Η αναλογία του νέου υπουργικού ως προς το φύλο δεν είναι 50-50 υπέρ των γυναικών. Στο Υπουργικό υπάρχουν πρόσωπα που απέχουν πολύ από το να χαρακτηριστούν «φρέσκα» έχοντας υπηρετήσει σε παλιότερες κυβερνήσεις. Επίσης, υπάρχουν πρόσωπα που ανήκουν στο στενό οικογενειακό περιβάλλον του ίδιου του κ. Χριστοδουλίδη. Πέραν της ανακολουθίας συνεπώς του κ. Χριστοδουλίδη μια πιο έμπειρη ματιά δείχνει προς την κατεύθυνση της συναλλαγής με τα κόμματα του ενδιάμεσου χώρου, που τον στήριξαν, και όχι προς την κατεύθυνση ενός ανεξάρτητου υπουργικού συμβουλίου που θα ταίριαζε με την ανεξαρτησία της υποψηφιότητάς του –που ο ίδιος τόνισε εξαρχής.

Φυσικά, όπως πολλές φορές τονίσαμε από αυτήν εδώ την στήλη, η κυπριακή πολιτική κουλτούρα απέχει παρασάγγας από το να δημιουργεί σκιώδη υπουργικά έτσι ώστε ο κυπριακός λαός να γνωρίζει εκ των προτέρων με ποιους θα κυβερνήσει ο εκάστοτε Πρόεδρος που ψηφίζει. Επιπλέον, στο υπουργικό σχήμα εκτός από άτομα που δεν γεμίζουν το μάτι, υπάρχουν και άτομα που φαίνονται υποσχόμενα ως προς τα χαρτοφυλάκια που τους έχουν ανατεθεί. Και φυσικά, χωρίς περίοδο χάριτος, όλοι θα κριθούν εκ του αποτελέσματος.

Μια δεύτερη, πιο έμπειρη ματιά, δείχνει επιπλέον και προς την κατεύθυνση ενός υπουργικού συμβουλίου που αναλόγως των πολιτικών εξελίξεων την επόμενη πενταετία δεν αναμένεται να επιβιώσει αυτούσιο –όπως πολύ συχνά συμβαίνει στην Κύπρο με τις συγκυβερνήσεις τις οποίες συμμετέχουν τα κεντρώα κόμματα. Υπό αυτό το πρίσμα οι υπουργοί καθίστανται, με πολιτικούς όρους, «αναλώσιμοι».

Η πολιτική ανανέωση στην Κύπρο αποτελεί ένα τεράστιο κεφάλαιο το οποίο δεν έχει τύχει ως αντικειμένου συζήτησης με πολιτικούς όρους. Παραμένει περισσότερο μια ολίγον αφαιρετική έννοια μεταξύ των προεκλογικών εκστρατειών και της, εκάστοτε, νέας αρχής. Και πέραν της έννοιας που αυτή εμπεριέχει καθίσταται πλέον σαφές πως αποτελεί και αδήριτη ανάγκη. Η πενταετία 2023-2028 θα κρίνει αν το πολιτικό μας σύστημα, σε επίπεδο κουλτούρας, μπορεί όντως να προχωρήσει ως προς το κεφάλαιο της ανανέωσης με γενναιότητα.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

ΕΠΑ/ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΠΕΛΤΕΣ

Νέοι και νέες κρατούν λευκά μπαλόνια με συνθήματα κατά τη διάρκεια πορείας διαμαρτυρίας στην Αθήνα, για το θανατηφόρο σιδηροδρομικό δυστύχημα κοντά στη Λάρισα.

Νέα κυβέρνηση, παλιές προκλήσεις!

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Μία ημερομηνία, 28 Φεβρουαρίου, δύο αποτυπώματα, ο νέος και ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Το πρώτο συνδέεται με τον σχηματισμό της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, το δεύτερο με το τελευταίο μήνυμα του τέως προέδρου Αναστασιάδη έξω από το Προεδρικό Μέγαρο. Η πολυήμερη αναμονή για τη σύνθεση του νέου Υπουργικού Συμβουλίου καλλιέργησε στα μάτια της κοινής γνώμης την εντύπωση ότι «κάτι» παραπάνω θα γινόταν από αυτό που τελικά ανακοινώθηκε. Οι προϋποθέσεις που έθεσε ο ίδιος ο πρόεδρος (όπως όχι ξανά στο παρελθόν υπουργοί, 50-50% στην αναλογία των φύλων, τεχνοκρατική κατάρτιση) δεν τηρήθηκαν. Τρία κόμματα στις ζυμώσεις, πολλές ισορροπίες, πάνω-κάτω αυτό θα γινόταν. Στην τελική σύνθεση οι εξής παρατηρήσεις:

1. Πυξίδα είναι το προεκλογικό πρόγραμμα Χριστοδουλίδη. Αλλά, άλλο οι γενικές διακηρύξεις και άλλο η καθημερινή πραγματικότητα. Το σχήμα αυτό έχει οργανικό δεσμό μεταξύ του; Θα το δούμε στην πράξη και κυρίως θα δούμε τι διαχειριστική ικανότητα περικλείει στις ειδικές προκλήσεις της συγκυρίας (λ.χ. λύση για την ΑΤΑ, υλοποίηση Μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης).

2. Παιδεία, Πολιτισμός, Αθλητισμός. Η νέα υπουργός Παιδείας, Αθ. Μιχαηλίδου, έχει γνώση του αντικειμένου με μακρά υπηρεσία στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Αλλά πώς συνδέεται αυτό με την επιλογή στο υφυπουργείο Πολιτισμού του σπουδαίου τραγουδιστή Μ. Χατζηγιάννη; Πολύ απλά, Αθ. Μιχαηλίδου – Μ. Χατζηγιάννης, σχέση ασύνδετη. Ο πολιτισμός απαιτεί διαφορετική ηγεσία με άλλες προδιαγραφές και υποδομές, γι' αυτό και ατυχής έμπνευση η επιλογή Χατζηγιάννη. Θα μπορούσε να παραμείνει στο υφυπουργείο Πολιτισμού ο Γ. Τουμαζής, που έδειξε δημιουργικότητα και ετύγχανε ευρείας αποδοχής.

3. Οικονομία. Άστοχη η επιλογή του αντιευρωπαϊστή Μ. Κεραυνού στο Υπ. Οικονομικών, ίσως ως αποτέλεσμα της πιεστικής πρακτικής του ΔΗΚΟ να περάσει ένα πρόσωπο μιας άλλης εποχής. Η δεύτερη, ίσως ακόμα περισσότερο άστοχη, η επιλογή Γιωργάλλα στο Υπ. Άμυνας, ένας από το τρίο της «Αλληλεγγύης» με Θεοχάρους και Συλλούρη. Με εκτός τόπου και χρόνου θέσεις στο Κυπριακό, αφαιρεί δυνατότητες από τις επερχόμενες συναντήσεις Χριστοδουλίδη με Ε.Ε./ΟΗΕ. Άλλωστε, ένας σοβαρός ΥΠΑΜ είναι μισός ΥΠΕΞ!

4. Στέκομαι στο σημείο του σχηματισμού κυβέρνησης που λέει «φεύγουν 100% οι πριν, έρχονται οι νέοι 100%». Ακόμα και οι ΗΠΑ στις εναλλαγές των κυβερνήσεων κρατούν έναν της απερχόμενης διοίκησης για να δείχνουν μια συνέχεια. Σήμερα στη νήσο, αυτό το σημείο κανένας πρόεδρος δεν το εκτιμά ιδιαίτερα. Στην περίπτωση Χριστοδουλίδη θα μπορούσε με την επιλογή να παραμείνει ένας (λ.χ. Τουμαζής), να δείξει ότι κάτι τέτοιο αξίζει να γίνεται –εκτός άλλων, και, γιατί είμαστε μικρή χώρα.

5. Το κλασικό είναι γνωστό –και σωστό: όλοι δικαιούνται χρόνο, δοκιμή, αξιολόγηση μέσα στον χρόνο. Αυτοί είναι οι κανόνες του παιχνιδιού. Ο Ν. Χριστοδουλίδης δημιούργησε υψηλές προσδοκίες στους υποστηρικτές του, για τον ανάποδο λόγο, και υψηλές αμφιβολίες στους επικριτές του. Άρα, η περίοδος χάριτος θα είναι σχετικά μικρή.

Το δεύτερο αποτύπωμα συνδέεται με τις τελευταίες δηλώσεις του τέως προέδρου Αναστασιάδη έξω από το Προεδρικό Μέγαρο. Σύμφωνα με ρεπορτάζ στο ΚΥΠΕ βγαίνοντας από το Προεδρικό, ρωτήθηκε από δημοσιογράφους γιατί διόρισε δύο από τους υπουργούς του στην Εισαγγελία και γιατί δεν ανέλαβε τις πολιτικές ευθύνες που του καταλόγιζε το πόρισμα Νικολάτου, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης απάντησε ότι ο λαός κρίνει.

«Δεν μπορεί να ευθύνομαι για όσα άλλοι έχουν την αρμοδιότητα να παρακολουθούν. Το τοξικό κλίμα, η υπερβολή στα θέματα διαφθοράς, με τον χρόνο θα διαφανεί ποιος είχε δίκιο ή ποιος άδικο, ποιοι υπέρβαλλαν χάριν σκοπιμοτήτων για να υποσκαφθεί το έργο που έχει επιτελεστεί τη δεκαετία».

Η ερώτηση ήταν σαφής και η απάντηση εξόχως ασαφής -άλλα λόγια για να αλλάξει ο σκοπός της ερώτησης. Παραταύτα, η ερώτηση ήταν απολύτως εύστοχη, καθώς η «μετάθεση» δύο εν ενεργεία υπουργών στη Γενική Εισαγγελία συνιστά κραυγαλέα παραβίαση των κανόνων που διέπουν τη διάκριση των εξουσιών. Το ότι οι ίδιοι δέχθηκαν ή το ότι η αντιπολίτευση κοιμόταν, δεν σημαίνει απολύτως τίποτα επί της ουσίας. Να τι είπε η γενική εισαγγελέας του Ισραήλ Γκαλί Μπαχαράβ-Μιάρα στις 2/2/23 σε σχέση με την προσπάθεια Νετανιάχου να περιορίσει την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας: «Το σχέδιο της κυβέρνησης για τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος θα βλάψει τους δημοκρατικούς μηχανισμούς ελέγχου και εξισορρόπησης των εξουσιών και τα θεσμικά αντίβαρα. Ο πρωθυπουργός Μπενιαμίν Νετανιάχου πρέπει να μην εμπλακεί στην προώθηση του σχεδίου αυτού λόγω σύγκρουσης συμφερόντων» (Πηγή: ΙΕ�FIMERIDA.GR). Αυτό είναι το θέμα, όπως το θέτει η Γκαλί Μπαχαράβ-Μιάρα: «Μηχανισμοί ελέγχου και εξισορρόπησης των εξουσιών. Τα θεσμικά αντίβαρα».

Ο τέως πρόεδρος σημείωσε ότι «δεν μπορεί να ευθύνομαι για όσα άλλοι έχουν την αρμοδιότητα να παρακολουθούν». Δηλαδή πήρε τους δύο υπουργούς του, τους έκανε εισαγγελείς και τώρα τούς λέει «εσείς ευθύνεστε που δεν παρακολουθείτε»! Βέβαια αυτά δεν έχουν καμιά αξία, ακριβέστερα είναι «έπεα πτερόντα», καθώς όλα έχουν ως μόνο στόχο τις εντυπώσεις της μιας στιγμής. Γιατί αυτή η «υπερβολή»;

Απαντά ο Ν. Αναστασιάδης πώς όλα γίνονται «για να υποσκαφθεί το έργο που έχει επιτελεστεί τη δεκαετία». Κατά συνέπεια πίσω από το Al Jazeera, πίσω από τις δύο διαδικασίες επί παραβάσει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, βρίσκεται η «υπόσκαψη», όχι αυτές καθαυτές «οι πολιτικές ευθύνες που τού καταλόγιζε το πόρισμα Νικολάτου», όπως εύστοχα σημείωσε η δημοσιογραφική ερώτηση!

www.larkoslarkou.org.cy

Είναι επικίνδυνα εδώ

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Γράφτηκαν πολλά για την επιλογή του νέου Προέδρου να διορίσει τον Μιχάλη Χατζηγιάννη στη θέση του υφυπουργού Πολιτισμού, και είναι δύσκολο να ξεχωρίσεις τις θεμιτές αντιρρήσεις από τον ελιτισμό, και την κριτική από το μουρμουρκό. Πρέπει να τα ξεχωρίσουμε λοιπόν. Ο διορισμός του κ. Χατζηγιάννη δεν είναι προβληματικός επειδή για κάποιους ενδεχομένως να μην τηρεί «έντεχνα» κριτήρια. Είναι προβληματικός μόνο και μόνο γιατί οι έξι μήνες από τη γέννηση ενός υφυπουργείου με περίπλοκα και ιδιαίτερα θέματα δεν είναι η στιγμή για πειραματισμούς. Ο κ. Χατζηγιάννης, ακόμα και με τις καλύτερες προθέσεις, ακόμα και να φέρει τις πιο παραγωγικές και δημιουργικές ιδέες θα πρέπει να μάθει πάρα πολλά, πάρα πολύ γρήγορα. Δεν αρκεί το ότι είναι καλλιτέχνης –εδώ δεν ελέγχεται η ποιότητα ή η δημιουργικότητα, δεν ελέγχεται καν η βιωματική εμπειρία του συγκεκριμένου ατόμου στο χώρο σε αντιπαραβολή με τους μουσικούς, εικαστικούς, λογοτέχνες, ανθρώπους του θεάτρου και του σινεμά που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο.

Γι' αυτό η όποια σύγκριση μεταξύ των βιογραφικών των Χατζηγιάννη και Τουμαζή δεν πρέπει να γίνεται, όπως έγινε από πολλούς, για να πούμε πως ο κ. Τούμαζης είναι αναντικατάστατος ή ο κ. Χατζηγιάννης η χειρότερη επιλογή. Αλλά για να τονιστεί η αυξημένη δυσκολία της θέσης τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, και πως δεν ισχύει αυτό που γράφτηκε πως «τουλάχιστον δεν του έδωσε το Οικονομικών ή το Ενέργειας», λες και ο πολιτισμός είναι «εύκολος». Επιλογές υπήρχαν, από καλλιτέχνες και δημιουργούς με χρόνια εμπλοκής σε ενώσεις καλλιτεχνών, τεχνοκράτες από τις πρώην Πολιτιστικές Υπηρεσίες ή το υφυπουργείο Πολιτισμού, οι οποίοι απλώς θα καλούνταν να συνεχίσουν τη δουλειά που ξεκίνησαν, ακόμα και παραγωγούς και σκηνοθέτες στην τηλεόραση που παράγουν δημοφιλές έργο παρά τους περιορισμούς του κυπριακού πλαισίου. Το πρόβλημα δεν είναι ο ίδιος ο κ. Χατζηγιάννης, ο οποίος δεν αποκλείεται να τα καταφέρει, αλλά το ότι φαίνεται να έγινε μια επιφανειακή επιλογή. Το φάουλ του νέου ΠτΔ καταγράφεται, αλλά πλέον δεν υπάρχει λόγος καλλιέργειας τοξικότητας. Τα αστεία των πρώτων ημερών με τους στίχους Χατζηγιάννη δεν έχουν κάτι άλλο να προσθέσουν. Ο Μιχάλης Χατζηγιάννης έμαθε από την αρχή πόσο δύσκολη είναι η πολιτική, πόσο πικραμένοι και καχύποπτοι μετά από χρόνια εγκατάλειψης από το κράτος είναι οι καλλιτέχνες, και τώρα μπορεί με ταπεινότητα και ανοιχτό μυαλό να προσεγγίσει το καθήκον του μαθαίνοντας, αφήνοντας τον μηχανισμό που στήθηκε να λειτουργήσει, και ζητώντας καθοδήγηση από ανθρώπους του πολιτισμού που εμπιστεύεται.

Λόγω όμως του ότι κυριάρχησε το θέμα Χατζηγιάννη στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ίσως ξεχάσαμε να κοιτάξουμε με προσοχή και αντίστοιχη ένταση τις άλλες επιλογές. Όπως αυτή του Μάκη Κεραυνού, του πρώην υπουργού που ανέλαβε θέση στην Ελληνική Τράπεζα αμέσως μετά τη θητεία του, που εκφράζει περίεργες απόψεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και που, σύμφωνα με ρεπορτάζ συναδέλφων που εμπιστεύομαι παραπάνω από τις διαψεύσεις του Μαρίνου Σιζόπουλου, επέστρεψε από το κρύο, όταν ο επικεφαλής όσης έμεινε από την ΕΔΕΚ αντέδρασε στην επιλογή του Τάσου Γιασεμίδη, ενός τεχνοκράτη του οποίου η επάρκεια αναγνωρίζεται από όλους.

Ή όπως την απόρριψη της Αναστασίας Παπαδοπούλου, μιας νομικού η αξία της οποίας αναγνωρίζεται και από τον πιο εμπαθή πολέμιο του ΔΗΚΟ, μετά από βέτο του Μάριου Καρογιάν. Τα φάουλ δεν πρέπει πάντως να γίνονται αφορμή για μηδενισμό των επιλογών αρκετών άλλων επιλογών που δεν έδωσαν μέχρι στιγμής λόγους καχυποψίας, αν και δεν αντικατοπτρίζουν πάντα τα ψηλά κριτήρια που είχε θέσει ο ΠτΔ προεκλογικά. Στους νέους υπουργούς δίνεται, ναι, πίστωση χρόνου, κατά το γνωστό κλισέ. Όμως για τον ίδιο τον Πρόεδρο, το τεστ έχει ξεκινήσει. Ένα από τα πρώτα σχόλια που άκουσα από πολιτικό ήταν πως ο κ. Χριστοδουλίδης δεν έπρεπε να σηκώσει τόσο ψηλά τον πήχη. Διαφωνώ. Ο Πρόεδρος καλά έκανε και σήκωσε ψηλά τον πήχη, γιατί αυτό θέλει ο κόσμος που τον ψήφισε και έκανε τη διαφορά, και αυτό χρειάζεται η χώρα. Κακώς όμως δεν πέρασε από πάνω. Ας ελπίσουμε πως θα μαθαίνει από τα λάθη του, τα οποία θα συνεχίσει να κάνει γιατί τα λάθη είναι ανθρώπινα. Άλλωστε, όπως έμαθε αιφνιδίως και ο κ. Χατζηγιάννης (και επιτρέψτε μου ένα τελευταίο παιχνίδι με τους στίχους) είναι επικίνδυνα εδώ.

ykakouris@gmail.com

Από την «Ήλιος» στην «Τραινοσέ»

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«Έτσι κελέ, έτσι ξουράφι θέλει»… τα ίδια εγκληματικά λάθη, οι ίδιες κουτοπονηριές, τα ίδια σκάνδαλα, οι ίδιοι άγνωστοι εγκληματίες οι οποίοι για λίγα ακόμη «ευρουλάκια» πατούν επί πτωμάτων για να κάνουν δήθεν τους ευυπόληπτους «τζέντλεμαν». Το 2005 το αεροσκάφος της ιδιωτικής εταιρείας «ΗΛΙΟΣ», της εταιρείας με γνωστούς-άγνωστους μετόχους και γνωστούς-άγνωστους διευθυντές, της εταιρίας η οποία θα αντικαθιστούσε τάχα τις προβληματικές Κυπριακές Αερογραμμές, κατέπεσε στο Γραμματικό, παρασύροντας στον θάνατο 121 άτομα και μαζί την πλάνη των «τέλειων» ιδιωτικών επιχειρήσεων. Οι ευθύνες τότε έπεσαν ουσιαστικά μόνο στους νεκρούς πιλότους και οι υπόλοιποι ξεχάστηκαν. Τα δικαστήρια επιδίκασαν αποζημιώσεις και η ιστορία τάχα έληξε, αφήνοντας όμως πίσω τις χιλιάδες άγνωστους νεκρούς και ψυχασθενείς, οι οποίοι δεν άντεξαν τον πόνο της απώλειας των αγαπημένων τους προσώπων. Οι καταγγελίες της εποχής, όπως καταγράφηκαν σε χιλιάδες ρεπορτάζ, μιλούσαν για προβληματικό αεροσκάφος, για προβληματικές επιλογές εργαζομένων, για προβληματική διοίκηση, για προβληματικές σχέσεις μεταξύ των εργαζομένων και για προβληματικές συνθήκες εργασίας. Τα χρόνια πέρασαν, κανείς δεν τιμωρήθηκε εκτός από τα θύματα, οι κυβερνήσεις άλλαξαν, αλλά η νοοτροπία της αρπαχτής, παραμένει νοοτροπία της αρπαχτής. Έμειναν μόνο οι υπομονετικοί να παρακολουθούν την τιμωρία, διά της θείας δίκης, των τότε πρωταγωνιστών.

Στην Ελλάδα βιώνουμε αυτές τις μέρες μια ανάλογη τραγωδία, με πρωταγωνιστές και πάλι ιδιωτικές εταιρίες, «ευνοούμενες» από το κράτος. Τα ρεπορτάζ αναφέρουν ότι το 2017 επί διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, πώλησαν αντί 45 εκατομμυρίων ευρώ την κρατική ΤΡΑΙΝΟΣΕ, στην εταιρία Ferrovie dello Stato Italiane Group, πριμοδοτώντας τη μάλιστα με 250 εκατ. ευρώ. Η σύμβαση επικυρώθηκε από την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας το 2022. Η ιταλική εταιρεία εξασφάλισε και 750 εκατομμύρια ευρώ για 15 χρόνια, για να εκτελεί τάχα την «άγονη γραμμή Αθήνας - Θεσσαλονίκης». Τα ρεπορτάζ των ημερών, από φοβισμένους υπαλλήλους, οι οποίοι άνοιξαν τα στόματά τους, μιλούν για άγρια εκμετάλλευση εργαζομένων, για ανάθεση υπεύθυνων θέσεων σε άπειρα και κακοπληρωμένα άτομα, για συστήματα ασφαλείας τα οποία δεν λειτουργούσαν και για ένα σωρό άλλες παρανομίες ή καλύτερα «τρέλες». Πίσω από όλα αυτά, υπάρχουν πάντα οι «εγκληματικές» σχέσεις μεταξύ του οικονομικού και πολιτικού κατεστημένου. Οι πρώτοι «λάδωναν» και οι δεύτεροι «τυφλώνονταν» κατά το κοινός λεγόμενο. Οι «στόχοι» επιτυγχάνονταν με ψηλά κέρδη και άνοδο των μετοχών και από εκεί και πέρα «γαία πυρί μιχθήτω».

Ευθύνες για την τραγωδία, έχουν και οι φοβισμένοι εργαζόμενοι, οι οποίοι για ένα κομμάτι ψωμί, σιωπούσαν για να περάσουν. Και εδώ υπάρχουν χίλιες δύο δικαιολογίες. Τεράστιες όμως είναι οι ευθύνες των συντεχνιακών, οι οποίοι γνώριζαν και φαίνεται ότι σιωπούσαν και αυτοί, είτε για να μην χαθούν θέσεις εργασίας, είτε για άλλους ταπεινούς λόγους. Είναι τραγικό, την μια μέρα να χάνονται τόσες ψυχές στα συντρίμμια των τραίνων και την επομένη να γίνονται τόσες πολλές καταγγελίες για εγκληματικές παραλήψεις. Το κακό βεβαίως ξεκινά, από την έλλειψη ξεκάθαρων κανόνων για τα προσόντα, τις ικανότητες, αλλά και τους μισθούς των εργαζομένων. Ο «φθηνός» υπάλληλος δεν σημαίνει ότι στο τέλος της ημέρας, είναι και ο πιο «φθηνός». Οι Βορειοευρωπαίοι –κυρίως– δεν είναι βλάκες όταν και για να βιδώσεις μια βίδα, θέλεις πιστοποιητικό και γνώση της γλώσσας της χώρας. Και βεβαίως πληρώνουν ανάλογα με τη δουλειά, στη βάση ξεκάθαρων κριτηρίων. Στις χώρες του νότου –συνήθως– οι καταστάσεις είναι πολύ πιο χαλαρές, με τις κυβερνήσεις να τα κάνουν «πλακάκια» με τους «μεγαλοκαρχαρίες», μέχρι να τους «καταπιούν» και αυτούς.

Οι εξουσίες σε όλο τον κόσμο έχουν βασικά δύο ευθύνες. Να παρέχουν ασφάλεια στους πολίτες, με τον στρατό και την Αστυνομία και να φροντίζουν για τον δίκαιο διαμερισμό του δημόσιου πλούτου. Αυτό γίνεται με ξεκάθαρες νομοθεσίες και με ξεκάθαρους τρόπους εφαρμογής τους. Κατά κανόνα η ανισορροπία και οι αδικίες στην κατανομή του πλούτου, οδηγούν σε ανατροπή της ασφάλειας ενός κράτους. Η γραφειοκρατία είναι η δύναμη κάθε εξουσίας, αλλά και η μεγαλύτερη παγίδα σε κάθε «πονηρό» πολιτευτή. Οι τραγωδίες, ξεκινούν και τελειώνουν, κατά κανόνα από την παραβίαση νομοθεσιών και την απεμπόληση των κανόνων της διοίκησης. Η ιστορία της ασύδοτης δράσης των επιχειρηματιών έχει ως κύριο παράδειγμα το κραχ του 1919 στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, το οποίο κόντεψε να διαλύσει τις Ηνωμένες Πολιτείες. Τότε εμφανίστηκαν και εφαρμόστηκαν οι θεωρίες του Κέινς, δηλαδή το κράτος παρεμβαίνει και ρυθμίζει την αγορά, με τρόπο απόλυτο. Στην αντίπερα όχθη ήταν η Σοβιετική Ένωση, με τον απόλυτο έλεγχο του κράτους στον χώρο της εργασίας, ο οποίος οδήγησε στο αντίθετο αποτέλεσμα. Πέραν όμως από τους νόμους υπάρχει και η θεία δίκη, η οποία ευτυχώς ποτέ δεν θα παύσει να απονέμει αληθινή δικαιοσύνη.

kaparispan@yahoo.gr

Ομοφοβική Επίθεση: σύμμαχοι ή «σύμμαχοι»;

Του **ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ**

Η ομοφοβική επίθεση που σημειώθηκε κατά τη διάρκεια κοινής εκδήλωσης της Accept Κύπρου και της Φοιτητικής Ένωσης του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΤΕΠΑΚ), μας υπενθυμίζει την ετεροποίηση και το στίγμα που βιώνουν οι ΛΟΑΤΚΙΑ+ κοινότητες καθημερινά καθώς επίσης και την απουσία διεργασιών, αρχών και φροντιστικών (υπο)δομών στη συζήτηση περί χωρικής δικαιοσύνης και ενδο/διακοινοτικής ασφάλειας. Στο άρθρο θα επιχειρήσω να εξηγήσω τους λόγους για τους οποίους θεωρώ επιτακτική την ανάγκη επανανοηματοδότησης της έννοιας του «συμμάχου» μέσα από τη μελέτη των δομικών διαστάσεων των συμμαχικών ταυτοτήτων και της αλληλεπίδρασής τους με τα καθεστώτα της αργής βίας και του μισαναπηρισμού.

Σε ανακοίνωση που εξέδωσε το Πανεπιστήμιο Κύπρου μία ημέρα μετά την επίθεση, έγινε αναφορά σε «περιστατικό που απειλεί το έργο των πανεπιστημίων για την καλλιέργεια συνειδήσεων αλληλεγγύης και συμπερίληψης». Η συμπερίληψη, ωστόσο, είναι μία έννοια η οποία έχει τεθεί υπό αμφισβήτηση από τη σύγχρονη ΛΟΑΤΚΙΑ+ βιβλιογραφία, καθώς «προκαθορίζει αποεμφυλοποιημένες πολιτικές ενσωμάτωσης, με τις φυλετικοποιημένες και μειονοτικοποιημένες κοινότητες να πρέπει να ενσωματωθούν στη νόρμα, όπως αυτή διαμορφώνεται και επιβάλλεται κουλτουραλικά από την Πολιτεία», όπως αναφέρει η κοινωνική επιστήμονας Δέσποινα Φιλιππάκη. Τι εννοούμε λοιπόν όταν μιλάμε για ΛΟΑΤΚΙΑ+ συμμάχους και πώς συμμετέχει η ΛΟΑΤΚΙΑ+ κοινότητα στον σχεδιασμό των πανεπιστημιακών ή άλλων προγραμμάτων; Ποιους μηχανισμούς αποκειμενοποίησης ενεργοποιούμε, όταν μιλάμε για ενσωμάτωση χωρίς την κατάλληλη πλαισίωση; Πώς νοηματοδοτείται η συμπερίληψη ως αντικείμενο ιδιοποίησης και φιλανθρωπίας και πώς ως ενσώματη εμπειρία και αναβάθμιση του ρόλου της κοινότητας; Ποιες πτυχές φωτίζονται μέσα από την κουλτουραλική αποδόμηση της διαχείρισης της επίθεσης; Πώς μπορούμε να επανεξετάσουμε την απλουστευτική μεθοδολογία που νοηματοδοτεί τις επιθέσεις αυτές ως «περιστατικά», ενώ πρόκειται για κανονικοποίηση και καθημερινή βία προς μια ομάδα πληθυσμού; Μπορούμε άραγε να μιλάμε για συμπερίληψη χωρίς τη συνεργασία με αυτόνομες κουίρ συλλογικότητες και κοινότητες φροντίδας;

Ο ακαδημαϊκός Patrick Grzanka περιγράφει την κατασκευή της συμμαχικής ταυτότητας με όρους «ταυτοτικής χορογραφίας», ως κίνηση ρευστής μυθοπλασίας η οποία ρυθμίζεται και ρυθμίζει τις θεσμικές πολιτικές του σώματος. Επιπλέον, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η πολιτική επιστήμονας Χρύσα Μουσουλιώτη, «πολλοί σύμμαχοι επιχειρούν ταυτίσεις με ΛΟΑΤΚΙΑ+ όψεις για να κατασκευάσουν ένα προσωπικό αφήγημα εναλλακτικής στρέιτ σεξουαλικότητας και για να βρίσκονται κοντά σε ΛΟΑΤΚΙΑ+ κόσμο ώστε να τους επικυρώνουν με την αποδοχή τους». Οι διαπιστώσεις αυτές φωτίζουν τις μετατοπίσεις στην κατασκευή της συμμαχικής ταυτότητας η οποία νοηματοδοτείται κυρίως με όρους ψυχαναλυτικής ερμηνείας και με έμφαση στις συμπεριφορές των συμμάχων (λιγότερος ομοαρνητισμός, θετικές προσεγγίσεις σε θέματα γάμου και τεκνοθεσίας), αγνοώντας τους δομικούς και ιστορικούς μηχανισμούς μέσα από τους οποίους τροποποιείται η συμμαχική ταυτότητα ως λειτουργική κατηγορία που βασίζεται στις υποκειμενικές ιστορίες ζωής των συμμάχων, στα συναισθήματα και στις πολιτικές τους δραστηριότητες.

Η παγκόσμια βιβλιογραφία φωτίζει περισσότερο το ζήτημα αυτό. Η έρευνα των Wilkinson και Sagarin πάνω στα θέματα κοινωνικοχωρικής διαλεκτικής και ΛΟΑΤΚΙΑ+ σχεδιασμών στη πόλη ανέδειξε ότι πολλοί σύμμαχοι ήταν δυσαρεστημένοι με τις ενστάσεις της κουίρ κοινότητας σχετικά με την παρουσία συμμάχων σε κουίρ χώρους (π.χ. μπάτσελορ πάρτι σε γκέι μπαρ) και ότι κατηγορούσαν την κοινότητα για αντίστροφη διάκριση εναντίον τους. Η έρευνα της κοινωνιολόγου Ellen Broido για την έννοια της ενσυναίσθησης εξετάζει τις τάσεις επικυριαρχίας και τους μηχανισμούς που βραχυκυκλώνουν τη χωροχρονική παρουσία του ΛΟΑΤΚΙΑ + σώματος. Το έργο της υπογραμμίζει την ανάγκη της ζώσας εμπειρίας, κάνοντας ανοίγματα στο πώς τα άτομα με μη ενσώματη εμπειρία που αυτοπροσδιορίζονται ως σύμμαχοι βάζουν εμπόδια στην έμφυλη και χωρική δικαιοσύνη. Γι' αυτούς τους λόγους, η ακαδημαϊκός Mia McKenzie προτείνει την αντικατάσταση του όρου «σύμμαχος» με τη φράση «σε αλληλεγγύη επί του παρόντος» ακριβώς για να εστιάσει στην ευθύνη της συμμαχικής ταυτότητας στο παρόν και όχι σε ένα φαντασιακό, κοινωνικό παρελθόν και μέλλον.

Κλείνοντας, θα σταθώ σε έναν παράλληλο άξονα διερεύνησης της ομοφοβικής επίθεσης, ο οποίος αφορά το πού τέμνονται τα κουίρ και τα αναπηρικά ζητήματα. «Ο άξονας, μέσα από το πρίσμα της Κοινωνιολογίας της Υγείας των Κοινοτήτων, μας βοηθά να εξετάσουμε πολύπτυχα ζητήματα αναπηροποίησης και νοσοεπιβάρυνσης της κοινοτικής-ανδρικής βίας καθώς και να συνδημιουργήσουμε (υπο)δομές τις φροντίδας. Τι θα είχε συμβεί στην περίπτωση που είχε αναπηροποιηθεί ο 21χρονος φοιτητής; Ποιες είναι οι εξωθεσμικές και θεσμικές λύσεις σε μία χώρα όπου τα ζητήματα αναπηρίας είναι αορατοποιημένα; Μετά από πόσα χρόνια και πόσες δικαστικές διαμάχες θα είχε δοθεί επίδομα αναπηρίας στον φοιτητή;» διερωτάται η κα Φιλιππάκη.

Η ομοφοβική επίθεση στο ΤΕΠΑΚ υπογραμμίζει την ανάγκη εναγκαλισμού της κουίρ επιστημολογίας μέσα από το πρίσμα πολιτικών και πολιτιστικών κοινοτικών πράξεων αναστοχασμού, κουλτουραλικού μετασχηματισμού και στ-οργής. Η κουίρ επιστημολογία ανοίγει ορίζοντες ενδο/διακοινοτικής πράξης βασισμένους στις κουλτουραλικές αλλαγές, τονίζοντας τον ρόλο των συστηματικών παρεμβάσεων στις σχέσεις εξουσίας που αναπαράγουν τη νομιμοποίηση της βίας.

Ο κ. Χαράλαμπος Σωφρονίου κατέχει διδακτορικό τίτλο στις Σπουδές Φύλου (Phd in Gender Studies) από το Πανεπιστήμιο του Νότινγκαμ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Μνήμη και εγγύτητα

Άραγε πόσο συνειδητά έχουμε διαβάσει τον Νίτσε; Στις σκέψεις του Γερμανού φιλοσόφου υπάρχει πάντα κάτι το επώδυνο, κάτι που μας ενοχλεί βαθιά και δεν μας αφήνει να αρκεστούμε στο αφήγημα που συνδέει παρελθόν, παρόν και μέλλον. Η ζωή των σύγχρονων εθνών-κρατών έχει δομηθεί πάνω στην έννοια της ιστορίας, της ιστορικής μνήμης και της διαρκούς βιωματικής αναπαράστασης του παρελθόντος.

Οι μοντέρνες κοινωνίες δημιουργούν αρχεία, υπερμνημονικά δίκτυα με σκοπό να καταγράψουν το παραμικρό συμβάν, όχι μόνο του παρόντος, αλλά κυρίως του παρελθόντος. Πιστεύουμε ακράδαντα, αν και άκριτα, ότι το παρελθόν είναι η «αιτία» του παρόντος και ότι αν κατανοήσουμε το παρελθόν, αν μπορέσουμε να τιθασεύσουμε την ιστορική «πραγματικότητα», θα μπορέσουμε να λύσουμε τα προβλήματα του παρόντος και του μέλλοντος.

Το πόσο εσφαλμένη είναι η σύγχυση ανάμεσα στις κατηγορίες της χρονικής αλληλουχίας και της αιτιότητας, είναι κάτι που αρκετοί φιλόσοφοι, όπως ο Bertrand Russel, έχουν καταδείξει. Το ότι η κατάσταση Β έπεται της κατάστασης Α δεν σημαίνει ότι η κατάσταση Α είναι η «αιτία» της κατάστασης Β ή ότι η κατάσταση Β «προέρχεται» από την κατάσταση Α. Αυτό είναι ιδιαίτερα αληθές σε ό,τι αφορά στην κοινωνική και πολιτική ζωή. Στην περίπτωση αυτή, δεν είναι τα γεγονότα του παρελθόντος που καθορίζουν το μέλλον μιας κοινωνίας, αλλά οι αποφάσεις του παρόντος.

Οι αποφάσεις αυτές, όμως, συχνά λαμβάνονται υπό το βάρος του παρελθόντος και του ιστορικού αφηγήματος για το μέλλον. Πόσο χρήσιμη και πόσο επιβλαβής συνάμα είναι όμως η ιστορία; Σε αυτό το ερώτημα απαντάει ο Νίτσε στον δεύτερο από τους «Ανεπίκαιρους στοχασμούς» (Unzeitgemaßen Betrachtungen, 1873-1876), ο οποίος και φέρει τον τίτλο «Σχετικά με τα οφέλη και τα μειονεκτήματα της ιστορίας για τη ζωή» (Vom Nutzen und Nachteil der Historie für das Leben, 1874).

Πρόκειται για κριτική της ιστορικής επιστήμης της εποχής του και της σχέσης που οι σύγχρονοί του είχαν οικοδομήσει με την ιστορία. Ο Νίτσε βέβαια υποστηρίζει ότι η ιστορική παρατήρηση θα μπορούσε να αποδειχθεί σωτήρια και επωφελής για το παρόν, αν και εφόσον η σχέση με το παρελθόν είναι υγιής. Αυτό συμβαίνει όταν ο ιστορικός είναι αποστασιοποιημένος και προσβλέπει στο ιστορικό αφήγημα για ορθές πολιτικές συμβουλές, όπως κάνει, για παράδειγμα, ο Μακιαβέλι στις αναγνώσεις του της «Ιστορίας της Ρώμης» του Τίτου Λίβιου ή όταν γράφει ο ίδιος τις «Φλωρεντινές ιστορίες».

Όταν το ιστορικό αφήγημα μετατρέπεται σε βιωματικό, όταν δηλαδή προσπαθούμε να βιώσουμε το παρόν μέσα από το παρελθόν, τότε κάνουμε ανεπανόρθωτο κακό στη ζωή του παρόντος. Ο Γερμανός στοχαστής μέμφεται την κολοσσιαία υπερεκτίμηση που είχε η εποχή του για κάθε τι το ιστορικό και για την ιστορική παιδεία γενικότερα. Το ζώο, θυμίζει ο Νίτσε, ζει απόλυτα ευτυχισμένο μόνο στο παρόν, μη ιστορικά. Ο άνθρωπος από την άλλη, έχει την ικανότητα να θυμάται, δεν ζει μόνο στην απλότητα του παρόντος, αλλά και ιστορικά.

Ωστόσο, οι ατομικές αναμνήσεις και οι συλλογικές αναπαραστάσεις αποτελούν βάρος, το οποίο γίνεται μερικές φορές τόσο μεγάλο, που μπορεί να εμποδίσει τη βιωσιμότητα ενός ατόμου, μιας ομάδας ή ενός λαού. Στα μάτια του Νίτσε η ιστορία είναι ταυτόχρονα αναγκαιότητα και κίνδυνος. Για να μπορέσει ο άνθρωπος να ξεπεράσει τον σκόπελο της ιστορικής του οντότητας, ο Νίτσε αναλύει τις τρεις λειτουργίες της ιστορίας.

Η μνημειακή ιστορία (monumentalische), με τα πλούσια παραδείγματα του μεγαλείου του παρελθόντος, καλεί τους συγκαιρινούς να κάνουν μεγάλα έργα και να μιμηθούν τις μεγάλες πράξεις αυτών που έχουν φύγει, ενώ η αρχαιολογική ιστορία (antiquarische) διατηρεί τη συλλογική ταυτότητα των ατόμων και των λαών. Ιδιαίτερη έμφαση όμως δίνεται στην τρίτη λειτουργία, την κριτική ιστορία (kritische). Είναι αυτή που εξαλείφει τις κακόβουλες μνήμες, όσες δηλαδή απειλούν το παρόν και το μέλλον ενός ατόμου, μιας οικογένειας ή ενός τόπου, στραγγαλίζοντας τη θέληση για ζωή.

Και οι τρεις λειτουργίες θα μπορούσαν να μετατραπούν σε παθολογικές, αν απεξαρτηθούν από τη ζωή και γιγαντωθούν, αναπαράγοντας έναν άγονο και επικίνδυνο παρελθοντισμό.

Γι' αυτό και η τρίτη λειτουργία είναι τόσο σημαντική, καθώς φιλτράρει τα άγονα και βλαβερά στοιχεία των άλλων δύο, επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα την απαραίτητη ισορροπία μεταξύ των τριών λειτουργιών της ιστορίας.

Οι κριτικές πολιτικές της μνήμης είναι ιδιαίτερα σημαντικές όταν η χωρική εγγύτητα επιβάλλει την προσέγγιση εθνών, εθνοτήτων, κοινοτήτων ή και ιδεολογικών παρατάξεων για το κοινό καλό όλων των μελλοντικών γενεών. Το χρέος να θυμόμαστε είναι το χρέος μας σε αυτούς που έφυγαν, είναι το χρέος μας προς τον θάνατο. Το χρέος να ξεχνάμε, που επικαλείται ο Νίτσε με την κριτική λειτουργία της ιστορίας, είναι προς αυτούς που έρχονται, είναι το χρέος μας απέναντι στα παιδιά μας και στην κοινή μας ζωή με τον άλλον στον ίδιο τόπο.

Όταν η μελέτη της ιστορίας σε καταδικάζει στο μίσος του άλλου, ενώ το συμφέρον των μελλοντικών γενεών σου βρίσκεται στην πολιτική φιλία με τον άλλο, τότε καθίσταται επιβλαβής για το μέλλον του κοινού τόπου. Όπως θυμίζει ο Αριστοτέλης, οι επιβάτες ενός πλοίου στο πέλαγος συνδέονται εξ ανάγκης με πολιτική φιλία, καθότι διατρέχουν τον ίδιο κίνδυνο και εργάζονται από κοινού για τη σωτηρία του πλοίου, το οποίο όλοι μοιράζονται. Όταν το πλοίο βυθιστεί, τότε θα πάψει να έχει οποιαδήποτε αξία για τους πνιγμένους επιβάτες του: θα έχει πλέον μόνο ιστορικό ενδιαφέρον.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής Πολιτικής και Κοινωνικής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Αναστασιάδης Vs Συλλούρης - Κασουλίδης

Οι εσωκομματικές εκλογές για την ηγεσία του ΔΗΣΥ, το 1997 και το 2003, ήταν μάχες του ποιος γεμίζει την καρέκλα καλύτερα

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Μετά από 20 χρόνια ο Δημοκρατικός Συναγερμός (ΔΗΣΥ) μπαίνει σε τροχιά εσωκομματικών εκλογών για την προεδρία του κόμματος, μετά από την εκλογική ήττα στις προεδρικές εκλογές. Τελευταία φορά που στον ΔΗΣΥ τα μέλη του κόμματος κλήθηκαν να επιλέξουν τον πρόεδρο του κόμματός τους ήταν τον Μάιο του 2003, όταν ο Νίκος Αναστασιάδης, πρόεδρος από το 1997 είχε ως ανθυποψήφιό του τον υπουργό Εξωτερικών της κυβέρνησης Κληρίδη Ιωάννη Κασουλίδη. Το 2003, ωστόσο, δεν απείχε πολύ από το 1997, όταν ο ΔΗΣΥ είχε μπει πάλι σε εσωκομματικές διαδικασίες για την ηγεσία του. Και αν μέσα σε έξι χρόνια τα μέλη του κόμματος κλήθηκαν να κάνουν τις επιλογές τους, τα τελευταία 20 χρόνια ο ΔΗΣΥ δεν είχε ανάλογη εκλογική εμπειρία, μιας και ο Νίκος Αναστασιάδης έμεινε στην κορυφή της κομματικής πυραμίδας για 20 χρόνια, και ο Αβέρωφ Νεοφύτου διετέλεσε πρόεδρος για 10 χρόνια... Σήμερα, εν έτει 2023 τα μέλη του ΔΗΣΥ καλούνται να επιλέξουν μεταξύ δύο εκπροσώπων της νέας γενιάς συναγερμικών, όπως και το 1997, αλλά και το 2003, όταν η παλαιότερη γενιά άφηνε χώρο για την επόμενη... Ο Γιαννάκης Μάτσης, πρόεδρος του ΔΗΣΥ από το 1993, μετά την παραίτηση του Γλαύκου Κληρίδη, ο οποίος εξελέγη πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, το 1997 ήταν 64 ετών, ενώ οι διεκδικητές Νίκος Αναστασιάδης και Δημήτρης Συλλούρης ήταν ο μεν πρώτος 51 ετών και ο δεύτερος 44. Εκείνη η πρώτη εκλογική αντιπαράθεση μεταξύ Αναστασιάδη και Συλλούρη είχε τα δικά της χαρακτηριστικά, που πόρρω απέχουν από τα σημερινά.

Στις εσωκομματικές εκλογές του 1997 ο Νίκος Αναστασιάδης επικράτησε του Δημήτρη Συλλούρη, με σχετική ευκολία, διατηρώντας την προεδρία του ΔΗΣΥ για 16 χρόνια.

Η μάχη για την προεδρία του ΔΗΣΥ μεταξύ Νίκου Αναστασιάδη και Ιωάννη Κασουλίδη ήταν μια μάχη δύο πολιτικών ανδρών που γέμιζαν την καρέκλα. Επικράτησε ο Νίκος Αναστασιάδης διατηρώντας την προεδρία για δέκα χρόνια.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ-ΣΥΛΛΟΥΡΗΣ, 1997

Μάχη για την ανανέωση

Στην εκλογική αναμέτρηση του Ιουνίου 1997, όπως ειπώθηκε στην «Κ» από δημοσιογράφο που έζησε τις εκλογές εκείνης της περιόδου ο Νίκος Αναστασιάδης είχε μεγαλύτερη άνεση στη βάση του κόμματος, αφού ήταν αυτός που πάλευε με το ΑΚΕΛ επί καθημερινής βάσεως, ήταν η εικόνα του Δημοκρατικού Συναγερμού, κάτι που δεν ήταν ο χαμηλών τόνων Γιαννάκης Μάτσης.

Ο κόσμος του ΔΗΣΥ εκείνη την περίοδο ήθελε τη συσπείρωση, μέσα από μία δυνατή φωνή, η οποία να έχει επιχειρήματα, «δεν ήταν η εικόνα η σημερινή των υποψηφίων του Συναγερμού, αυτή η χαλαρή τοποθέτηση ή η ευγένεια στο γυαλί...».

Ο Δημήτρης Συλλούρης (γενικός γραμματέας ΔΗΣΥ) ήταν του περιγύρου του Μάτση, είχε τη στήριξη επιφανών προσώπων και την υποψηφιότητά του την εξήγγειλε πέντε λεπτά αφότου ο Γιαννάκης Μάτσης, σε δική του συνέντευξη Τύπου είχε γνωστοποιήσει την αποχώρησή του από την προεδρία του ΔΗΣΥ: «Αμέσως μετά και δημιουργώντας την εικόνα μιας συνέχειας του Μάτση, έκανε και εκείνος, λίγα μέτρα από τα γραφεία του ΔΗΣΥ, μια συνέντευξη Τύπου, εξαγγέλλοντας την υποψηφιότητά του». Χαρακτηριστικό είναι ότι μεγάλο μέρος της ομάδας του Γιαννάκη Μάτση, λίγες ημέρες πριν είχε ταχθεί με το μέρος του Νίκου Αναστασιάδη (αναπληρωτής πρόεδρος του κόμματος). Όπως όλα έδειχναν η ήττα του Δημήτρη Συλλούρη ήταν προδιαγεγραμμένη και μάλλον ο κος Συλλούρης πίστευε ότι μπορεί να εδραιωθεί ως ο δεύτερος, «κάτι σαν αντιπολιτευτικό δέος απέναντι από τον Αναστασιάδη, μέσα στον ΔΗΣΥ». Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε στην «Κ» ο Νίκος Αναστασιάδης ήταν πολύ σίγουρος ότι θα κέρδιζε και γι' αυτό το μεσημέρι της ημέρας των εκλογών πήγε για ύπνο. Σημειώνουμε ότι σε δημοσκόπηση που έγινε εκείνη την περίοδο φαινόταν πως ο Δημήτρης Συλλούρης στηριζόταν από το 48,4% έναντι του 43,4% του Νίκου Αναστασιάδη. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι στις εσωκομματικές του Ιουνίου του 1997 οι δύο αντίπαλοι δεν είχαν ουσιαστικές πολιτικές διαφορές, ήταν μάλλον θέμα ικανοτήτων των δύο αντρών: «θέμα δημόσιας συμπεριφοράς και υπεράσπισης των ιδεών τους» και τονίστηκε: «Μην ξεχνάτε πως ήταν άλλα χρόνια, ήταν σχετικά νωπές οι μνήμες από την εισβολή, ακόμα μεγαλύτερη η προσπάθεια του Συναγερμού να εδραιωθεί. Ο ΔΗΣΥ δεν είναι αυτό το κεντροδεξιό κόμμα που εμφανίζεται να είναι σήμερα, ήταν πιο δεξιό τότε και πιο δεξιός ήταν και ο Αναστασιάδης τότε. Δεν θα έλεγα πως υπήρχαν άλλα ζητήματα πέραν του βασικού που ήταν το Κυπριακό. Όσο πιο πίσω πας στο 1974 τόσο θα βρίσκεις έναν πιο μαχητικό ΔΗΣΥ...».

Το ερώτημα ήταν ποιος θα ήταν ο καλύτερος τιμονιέρης. Ηταν και οι δύο δεξιοί, άρα δεν υπήρχαν σπουδαίες ιδεολογικές διαφορές.

Ο Αναστασιάδης στην οπτική του συναγερμικού ήταν ο άνθρωπος που όχι απλώς επέπλεε, αλλά είχε και έναν δυναμισμό, που δεν μπορούσε ο Συλλούρης να σταθεί μπροστά του. Ακόμα και αν ο ίδιος ο Γιαννάκης Μάτσης ήταν αντίπαλός του θα είχε χάσει, ειπώθηκε χαρακτηριστικά. Η μάχη του 1997 ήταν μάχη προσωπικοτήτων... το ερώτημα ήταν ποιος θα ήταν ο καλύτερος τιμονιέρης, ήταν και οι δύο δεξιοί, άρα δεν υπήρχαν σπουδαίες ιδεολογικές διαφορές μεταξύ των δύο.

Ο Νίκος Αναστασιάδης ήταν ο εκφραστής του δεξιότερου κομματιού του ΔΗΣΥ στη χειρότερη περίοδο του κόμματος και ο άνθρωπος που μπορούσε να ξελασπώνει το κόμμα, και αυτό ήταν κάτι που ο κόσμος του ΔΗΣΥ το αναγνώριζε. Ο Δημήτρης Συλλούρης από την άλλη ήταν ένας άνθρωπος σίγουρα πιο χαμηλών τόνων από τον Αναστασιάδη, και σίγουρα πιο εσωστρεφής του. Επίσης από τον κ. Συλλούρη έλειπαν και οι ουσιαστικά επικοινωνιακές δυνατότητες, σημείωσαν στην «Κ».

Ενδιαφέρον έχει επί τούτου και τίτλος ρεπορτάζ της εφημερίδας «Ο Φιλελεύθερος» της 1ης Ιουνίου 1997: «Εκλογές προσώπων και όχι θέσεων», και αυτό φαίνεται και από το βασικό διακύβευμα εκείνης της αναμέτρησης, που ήταν η ανασυγκρότηση, μιας και ο ΔΗΣΥ εξερχόταν από μία περίοδο κρίσης. Τελικά, ο Νίκος Αναστασιάδης κέρδισε τις εκλογές με 68,87 και 2.943 ψήφους, με τον Δημήτρη Συλλούρη με 31,13 και 1330 ψήφους.

Ενδιαφέρον έχει για την εσωκομματική εκλογική διαδικασία του 1997 το άρθρο του Ουράνιου Ιωαννίδη, βουλευτή και υποψήφιου για τη θέση του αντιπροέδρου: «[...] είναι ξεκάθαρο ότι δεν αποδέχεται [ο κόσμος της παράταξης] και δεν επιβραβεύει την ανταλλακτική ανέλιξη όπως, όμως, ανάλογα και αντίστοιχα απορρίπτει την άρνηση προσφοράς, αλλά πιο πολύ τη στεγανοποίηση της κορυφής και τη στέρηση του δικαιώματος ανέλιξης», («Σημερινή», 6 Ιουνίου 1997). Κοινό σημείο του 1997 και του 2023 ίσως είναι η ανασυγκρότηση του ΔΗΣΥ, αλλά με βασική διαφορά, όπως αναφέρθηκε χαρακτηριστικά: «Τότε υπήρχαν πρόσωπα που ο κόσμος μπορούσε να στραφεί, δεν ήταν ο ΔΗΣΥ της εικονούλας. Ακόμα και ο Δημήτρης Συλλούρης, ο οποίος ήταν μεταξύ της σημερινής εικόνας και της εικόνας του Αναστασιάδη... ο Συλλούρης ήθελε να εδραιωθεί πιο ψηλά στην ηγετική πυραμίδα του ΔΥΣΗ, αλλά είχε και πλάτες».

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ-ΚΑΣΟΥΛΙΔΗΣ, 2003

Σεισμός-σεισμός Συναγερμός

Μετά από την αναμέτρηση του Ιουνίου του 1997 ο Δημοκρατικός Συναγερμός συνέχισε την πορεία του καθησυχασμένος και μετά από έξι χρόνια, τον Μάιο του 2003 ο ΔΗΣΥ μπήκε ξανά σε εσωκομματικές διαδικασίες. Κύριοι διεκδικητές ο πρόεδρος του κόμματος και ο υπουργός Εξωτερικών της κυβέρνησης Κληρίδη Ιωάννης Κασουλίδης.

Η προϊστορία της εσωκομματικής αυτής αντιπαράθεσης φτάνουν έως την Κοπεγχάγη και το 16μηνο Κληρίδη, και τη διεκδίκηση ή όχι από τον Αλέκο Μαρκίδη. Ένα ενδιαφέρον στοιχείο που τονίστηκε είναι η μετάθεση των εκλογών για την προεδρία του ΔΗΣΥ από τον Μάρτιο, στο Ιούνιο του 2003. Για αυτό συμφώνησαν και οι δύο, και αυτό κατά την άποψη ενός εκ των συνομιλητών μας άλλαξε και το αποτέλεσμα, διότι κατευνάστηκε ο θυμός των συναργερμικών μετά την ήττα Κληρίδη στις προεδρικές του 2003, μάλιστα ο θυμός ήταν διττός για τον κόσμο του ΔΗΣΥ, όχι μόνο ηττήθηκε το κόμμα, αλλά έχασε και ο ιδρυτής του, Γλαύκος Κληρίδης, ο οποίος έβαλε τη χώρα στην Ευρώπη και μετά δεν κατάφερε να εκλεγεί στη χώρα του. Και σε εκείνη την περίοδο η μάχη δόθηκε μεταξύ προσωπικοτήτων, στα οποία η βάση της παράταξης μπορούσε να στραφεί. Ούτε το 2003 υπήρχαν ιδεολογικές και πολιτικές διαφορές και όπως είπαν στην «Κ» άνθρωποι που βρέθηκαν πολύ κοντά στους διεκδικητές αυτό που πρότειναν οι δύο διεκδικητές ήταν ένα διαφορετικό στυλ εξουσίας στον Συναγερμό, ο μεν Νίκος Αναστασιάδης έλεγε ότι εγώ μπορώ να κρατάω το κόμμα και να υπερασπίζομαι πιο αποτελεσματικά τον ΔΗΣΥ, ο δε Ιωάννης Κασουλίδης είχε ως κυρίαρχο επιχείρημα ότι εγώ μπορώ να έχω μεγαλύτερη απήχηση στην κοινωνία και στο ακροατήριο εκτός του στενού κομματικού πυρήνα. Ο Ιωάννης Κασουλίδης πρέσβευε μια ανανεωτική προσέγγιση σε ό,τι αφορά το κόμμα και μια πιο φιλελεύθερη προσέγγιση όσον αφορά τις πολικές του κόμματος και ο Νίκος Αναστασιάδης στεκόταν στο αρχηγικό προφίλ που είχε χτίσει στο κόμμα και μία πιο συντηρητική προσέγγιση στις πολιτικές. Ουσιαστικά αυτά που αντιπαρατέθηκαν το 2003 ήταν από τη μία να κουμαντάρεις το κόμμα και από την άλλη να το διευρύνεις. Δεν υπήρχαν αμφιβολίες για την ιδεολογική κατεύθυνση του Συναγερμού, ζούσε ακόμη ο Γλαύκος Κληρίδης, και έτσι δεν ετίθετο τέτοιο θέμα, οι θέσεις και οι γραμμές του ΔΗΣΥ ήταν ξεκάθαρες. Σχετικά με το τι έδωσε τη νίκη στον Νίκο Αναστασιάδη είπώθηκε πως όσο πιο πολύ έμπαινες μέσα στον κομματικό πυρήνα, τόσο πιο μεγάλη ήταν η δύναμη του Αναστασιάδη, όσο πιο πολύ έφευγες από τον κομματικό πυρήνα τόσο δυνάμωνε ο Κασουλίδης. «Ο Νίκος Αναστασιάδης είχε οργανωτική υπεροχή, με το επιχείρημα και μάλιστα για να πειστεί ο Ιωάννης Κασουλίδης να δεχθεί τη μετάθεση της ημερομηνίας των εκλογών ήταν ότι έτσι θα μπορέσει να οργανωθεί καλύτερα και εκείνος. Ο Αναστασιάδης είχε το κόμμα στην πλάτη του», όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε στην «Κ» και έτσι ο Νίκος Αναστασιάδης κέρδισε ως ο καλύτερος κομματάρχης. Η μεγάλη διαφορά από τότε μέχρι σήμερα ηταν ότι κανένας τότε, ανεξαρτήτως ποιον θα ψήφιζε, Αναστασιάδη ή Κασουλίδη, δεν αμφέβαλε για τη δυνατότητα του άλλου να γεμίσει την καρέκλα, κανένας δεν θεώρησε ότι ο ένας ή ο άλλος δεν μπορεί να κουμαντάρει την παράταξη. Η εκλογική διαδικασία του 2003, όπως ειπώθηκε χαρακτηριστικά έβγαλε τον ΔΗΣΥ πιο δυνατό: «Κάθε εκλογική διαδικασία στον Συναγερμό τον έκανε πιο δυνατό και κάθε εκλογική διαδικασία, την ώρα που γινόταν έδινε την αίσθηση της διάσπασης του ΔΗΣΥ. Αλλά αυτό ήταν και το μεγαλείο των ηττημένων. Το βράδυ των αποτελεσμάτων στο Συνεδριακό μετά τη νίκη του Νίκου Αναστασιάδη, αφού έκανε χειραψία με τον Ιωάννη Κασουλίδη, σήκωσαν τα χέρια ψηλά και φώναξαν το περίφημο "Σεισμός-Σεισμός Συναγερμός" και από εκείνη την ώρα τελείωσε κάθε αντιπαράθεση. Μάλιστα, σε μία εκλογική αντιπαράθεση που έγινε με πολύ έντονους πολιτικούς όρους, και που μάλιστα, υπήρξαν και πληροφορίες για νοθεία, που όμως όπως αναφέρθηκε δεν θα έκαναν διαφορά».

Ουσιαστικά αυτά που αντιπαρατέθηκαν το 2003 ήταν από τη μία να κουμαντάρεις το κόμμα και από την άλλη να το διευρύνεις.

Η μεγάλη διαφορά ήταν ότι τότε η αντιπαράθεση γινόταν με πολιτικούς όρους 100%, και ερχόταν η επόμενη, μεγάλη γενιά, να πάρει τα ηνία του κόμματος και γινόταν μια μεγάλη ανανέωση με ανθρώπους που απέδειξαν ότι αμφότεροι γεμίζουν την καρέκλα. Σήμερα υπάρχει μία ανανέωση που καλύπτει τις απαιτήσεις της εποχής, αλλά δεν υπάρχουν τα πρόσωπα εκείνα που υποστηρίζουν αναφανδόν έναν υποψήφιο. Σήμερα είναι θέμα συμπάθειας ή πώς λειτούργησε ο ένας ή ο άλλος στις προεδρικές του 2023... Αν για παράδειγμα ρωτούσες έναν συναγερμικό πριν από τρεις μήνες ποιον θα έβλεπε επόμενο πρόεδρο του κόμματος, δεν θα σου έλεγε ούτε τον κ. Δημητρίου ούτε την κα Δημητρίου, ενώ αν τον Οκτώβριο του 2002 έκανες την αντίστοιχη ερώτηση θα σου έλεγε είτε τον Κασουλίδη είτε τον Αναστασιάδη. Τελικά, ο κ. Αναστασιάδης επικράτησε του κ. Κασουλίδη με ποσοστό 55,05% (9.928 ψήφους), έναντι 44,95% (8.128 ψήφους). Ο Νίκος Αναστασιάδης διατήρησε την προεδρία του κόμματος μέχρι τον Μάρτιο του 2013, όταν παραιτήθηκε, έχοντας εκλεγεί Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, με μοναδικό διεκδικητή τον Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος έμεινε επικεφαλής του ΔΗΣΥ για δέκα χρόνια... και αυτή η δεκαετία είναι μια άλλη ιστορία.

Το Κυπριακό ξανά σε ευρωπαϊκή τροχιά

Στο προσκήνιο της προσπάθειας της κυβέρνησης βρίσκεται η διασύνδεση των όποιων προσδοκιών για πρόοδο στα ευρωτουρκικά

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Με ορίζοντα την Σύνοδο Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 23-24 Μαρτίου ξεκινούν στην πράξη τα επόμενα βήματα του Προέδρου Χριστοδουλίδη όσον αφορά το Κυπριακό. Την ερχόμενη εβδομάδα έχει προγραμματιστεί τηλεφωνική επικοινωνία του κ. Χριστοδουλίδη με τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, η οποία καταρχάς φαίνεται πως θα είναι ξεχωριστή από τις τακτικές προπαρασκευαστικές συζητήσεις του κ. Μισέλ με τους ηγέτες πριν από τις τακτικές συνόδους.

Στο προσκήνιο της προσπάθειας της κυβέρνησης βρίσκεται η διασύνδεση των όποιων προσδοκιών για πρόοδο στα ευρωτουρκικά (κάτι που θέλουν αρκετές πρωτεύουσες, ειδικά αν υπάρξει αλλαγή σκηνικού στην Άγκυρα μετά τις εκλογές) με την αποκλιμάκωση στα θέματα που άπτονται του Κυπριακού.

Τον δικό της ρόλο θα παίξει και η συζήτηση που θα επιδιώξει να έχει ο νέος Πρόεδρος, έστω στο περιθώριο των επαφών στις Βρυξέλλες, με τον γ.γ. του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες, αν και η ατζέντα της παρουσίας Γκουτέρες στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αφορά τρέχουσες και πιο επείγουσες κρίσεις με πρώτη την εισβολή στην Ουκρανία. Θέμα για το οποίο τόσο οι εταίροι όσο και οι θεσμοί αναμένουν δείγματα γραφής από τη νέα κυπριακή κυβέρνηση, έχοντας υπόψη τη σταθερή πλέον ταύτιση της Κύπρου με τις κυρώσεις μετά τη ρωσική εισβολή αλλά και τις παραφωνίες που είχαν προηγηθεί, όπως τις σχέσεις με ρωσικά συμφέροντα και τα όσα είχαν γίνει γύρω από τις κυρώσεις κατά της Λευκορωσίας.

Όπως ενημερώνεται η «Κ», παράλληλα έχουν ξεκινήσει και οι διεργασίες για επαφές του νέου υπουργού Εξωτερικών Κωνσταντίνου Κόμπου σε πρωτεύουσες της Ε.Ε., ενδεχομένως και στις Βρυξέλλες πριν από το πρώτο του Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων στις 20 Μαρτίου.

Προσδοκίες και σχεδιασμοί

Αν και το επόμενο παράθυρο για το Κυπριακό δεν έχει ανοίξει ακόμα, καθώς εκκρεμούν οι εκλογές σε Τουρκία και Ελλάδα, η ώρα της αλήθειας για τη νέα κυβέρνηση στο συγκεκριμένο θέμα πλησιάζει, με πρώτο «παραδοτέο» (αν και είναι εργαλείο, και όχι αποτέλεσμα) να είναι το περιβόητο έγγραφο με το οποίο θα παρουσιαστεί στους εταίρους η προσέγγιση για εμπλοκή της Ε.Ε. στο Κυπριακό.

> *Στο προσκήνιο της προσπάθειας της κυβέρνησης βρίσκεται η διασύνδεση των όποιων προσδοκιών για πρόοδο στα ευρωτουρκικά με την αποκλιμάκωση στα θέματα που άπτονται του Κυπριακού.*

Σε πρόσφατες δηλώσεις του ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανέφερε πως το έγγραφο είναι έτοιμο και συζητείται μεταξύ του ιδίου και των συνεργατών του, με την πρωτοβουλία να ξεκινά όπως αναμενόταν από το Προεδρικό και τους συμβούλους του ΠτΔ. Σύμφωνα πάντως με αυτά που ακούγονταν προεκλογικά και όπως αντιλαμβάνεται η «Κ», το έγγραφο αφορά ουσιαστικά τις παραμέτρους εκείνες που μπορούν να γίνουν εργαλείο για αποκλιμάκωση της κατάστασης, λαμβάνοντας υπόψη και τις ανάγκες σε ευρωπαϊκό επίπεδο για σταθερότητα στην περιοχή, τον ενεργειακό χάρτη αλλά και τις επιθυμίες των Βρυξελλών και της Άγκυρας για τα ευρωτουρκικά.

ΚΥΠΕ / ΚΑΤΙΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Οπως πληροφορείται η «Κ» έχουν ξεκινήσει διεργασίες για επαφές του νέου υπουργού Εξωτερικών Κωνσταντίνου Κόμπου σε πρωτεύουσες της Ε.Ε., ενδεχομένως και στις Βρυξέλλες πριν από το πρώτο του Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων στις 20 Μαρτίου.

Το στοίχημα του νέου Προέδρου, όμως, για το Κυπριακό δεν είναι μόνο το πώς θα κινηθεί προς την κατεύθυνση της Ε.Ε. ώστε οι Βρυξέλλες και κράτη μέλη να συμβάλουν στη δημιουργία συνθηκών επανέναρξης της διαδικασίας. Είναι μακροπρόθεσμα και αφορούν το πώς και αν θα προετοιμάσει τον δρόμο για όλα τα σενάρια, από τη διατήρηση του αδιεξόδου και την επιδείνωση της κατάστασης μέχρι και τον απομακρυσμένο αυτή τη στιγμή στόχο για άρση του αδιεξόδου.

Παράλληλα, ανοιχτό παραμένει πώς θα κινηθεί στην πράξη η κυβέρνηση στις πτυχές του Κυπριακού όπου η Ε.Ε. είναι ήδη ενεργή, δηλαδή τη στήριξη και την εποπτεία για την εφαρμογή του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, την τεχνοκρατική και χρηματοδοτική συνδρομή σε ζητήματα συνεργασίας των πλευρών (αποκατάσταση μνημείων, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαχείριση του φακέλου για το χαλλούμι). Και δεδομένου πως, αν υπάρξει διαδικασία διαπραγμάτευσης, έχει καθιερωθεί πως η Ε.Ε. θα έχει λόγο μέσω της αποστολής νομικού τεχνοκράτη στην ομάδα των Καλών Υπηρεσιών του ΟΗΕ.

Σύνδεση με ευρωτουρκικά

Η προσέγγιση που αναμένεται να προωθήσει η ε/κ πλευρά μέσω της Ε.Ε. περνά μέσω από τη διασύνδεση ενός πιθανού ξεπαγώματος των σχέσεων Ε.Ε. – Τουρκίας με την αποκλιμάκωση των εντάσεων σε σχέση με την Κύπρο (ΑΟΖ, Αμμόχωστος, πολιτική δύο κρατών), σε μια χρονική συγκυρία κατά την οποία οι Βρυξέλλες παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις στην Τουρκία και ελπίζουν σε νέες ευκαιρίες προσέγγισης μετά τις τουρκικές εκλογές, είτε με τον Ερντογάν είτε χωρίς. Η ιδέα αυτή συζητήθηκε ήδη με Έλληνες αξιωματούχους και με συνομιλητές από άλλα κράτη μέλη, ενώ παρουσιάστηκε και σε συζήτηση που είχε ο νέος Πρόεδρος προεκλογικά με τους πρέσβεις των κρατών-μελών της Ε.Ε. στη Λευκωσία. Οι πρέσβεις φέρονται να προσέγγισαν θετικά όσα άκουσαν, δεδομένου πως η στάση της Τουρκίας δεν επηρεάζει μόνο την Κύπρο και την Ελλάδα αλλά ευρύτερα την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ιδιαίτερο ρόλο σε αυτή την εξίσωση αναμένεται να παίξουν οι ενεργειακές πηγές της Ανατολικής Μεσογείου, καθώς γίνεται αντιληπτό πως το άλυτο Κυπριακό και η στάση της Τουρκίας αποτελούν παράγοντες που περιπλέκουν την εξασφάλιση περισσότερου φυσικού αερίου προς την Ευρώπη, προς αντικατάσταση των εισαγωγών από τη Ρωσία.

Επίτροπος Στάνο στην «Κ»

Στα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2020, και στη δέσμευση της Ε.Ε. να ορίσει εκπρόσωπό της στην αποστολή Καλών Υπηρεσιών του ΟΗΕ (όπως είναι η μέχρι σήμερα πρακτική), παρέπεμψε ο εκπρόσωπος της Κομισιόν για θέματα εξωτερικών υποθέσεων, Πίτερ Στάνο, απαντώντας γραπτώς σε ερώτηση της «Κ» σχετικά με το ενδεχόμενο διορισμού και πολιτικού απεσταλμένου της Ε.Ε. για το Κυπριακό.

Συγκεκριμένα, κληθείς να σχολιάσει πώς βλέπει η Κομισιόν το ενδεχόμενο διορισμού απεσταλμένου της Ε.Ε. για το Κυπριακό, επιπρόσθετα ως προς τον απεσταλμένο στις συνομιλίες, ο κ. Στάνο παρέπεμψε στην παράγραφο 33 των Συμπερασμάτων της 10ης και 11ης Δεκεμβρίου 2020, όπου αναφέρεται ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «στηρίζει την ταχεία επανέναρξη των διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και παραμένει πλήρως προσηλωμένο σε μια συνολική διευθέτηση του κυπριακού ζητήματος στο πλαίσιο του ΟΗΕ, και σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και τις αρχές στις οποίες έχει θεμελιωθεί η Ε.Ε. Αναμένει το ίδιο και από την Τουρκία. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφωνεί ότι αμέσως μετά την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα του γ.γ. του ΟΗΕ, η Ε.Ε. θα διορίσει εκπρόσωπο στην αποστολή καλών υπηρεσιών του ΟΗΕ».

Υπενθυμίζεται πως στην ίδια παράγραφο των συμπερασμάτων περιλαμβάνεται και καταδίκη των μονομερών ενεργειών της Τουρκίας στα Βαρώσια και κάλεσμα για τήρηση των σχετικών ψηφισμάτων του ΣΑ του ΟΗΕ. Απαντώντας σε ξεχωριστή ερώτηση, ο κ. Στάνο ανέφερε πως «δεν υπήρξε ακόμα επαφή μεταξύ των δύο Προέδρων, όμως η Πρόεδρος Φον ντερ Λάιεν προσβλέπει στο να συναντήσει τον Κύπριο ομόλογό της στο επόμενο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο». Απαντώντας σε ερώτηση για την αλληλογραφία που αντάλλαξαν ο ύπατος Εκπρόσωπος Ζοζέπ Μπορέλ και ο ΠτΔ σύμφωνα με ανακοίνωση της κυπριακής πλευράς, ο κ. Στάνο επεσήμανε πως: «η εντολή του κ. Μπορέλ περιλαμβάνει να βρίσκεται σε τακτική επαφή και διάδραση με τους πολιτικούς εκπροσώπους των κρατών-μελών και δεν μοιραζόμαστε πληροφορίες για τέτοιες επαφές εργασίας ή αλληλογραφία». «Μπορώ μόνο να προσθέσω πως ο ύπατος Εκπρόσωπος και ο νέος Κύπριος Πρόεδρος έχουν πολύ στενές σχέσεις που δημιουργήθηκαν κατά την περίοδο που ο Πρόεδρος ήταν υπουργός Εξωτερικών» σημείωσε.

«Ανοικτό παράθυρο» για το Κυπριακό

Ασκήσεις επί χάρτου σε Βερολίνο και Λονδίνο για «μετεκλογική στροφή» της Άγκυρας προς την Ε.Ε.

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

«Παράθυρο» στο Κυπριακό «ανοίγουν» εκτιμήσεις κύκλων στο Βερολίνο και στο Λονδίνο, εκλαμβάνοντας ως «πιθανή» μια «μετεκλογική στροφή» της Άγκυρας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι οι εν λόγω κύκλοι, θεωρούν ότι ανεξαρτήτως του προσώπου που θα ηγείται της Τουρκίας μετά τις επικείμενες προεδρικές εκλογές, η νέα κυβέρνηση της Άγκυρας, πιθανότατα θα στραφεί εξ ανάγκης προς την Ε.Ε., προσβλέποντας κατά κύριο λόγο, σε ένα «ενισχυμένο πλαίσιο συνεργασίας» στους τομείς της οικονομίας και του εμπορίου. Με βάση αυτό το σκεπτικό, οι εν λόγω κύκλοι που έχουν ανοικτό δίαυλο επικοινωνίας με την Τουρκία, τόσο με την κυβέρνηση Ερντογάν όσο και με την αντιπολίτευση, θεωρούν ότι «η Ε.Ε. θα ανακτήσει –αν μη τι άλλο– ένα σημαντικό μέρος της επιρροής που ασκούσε έναντι στην Άγκυρα». Κάτι που δημιουργεί ελπίδες για τη διευθέτηση σημαντικών προβλημάτων, είτε αυτά αφορούν εσωτερικά ζητήματα, όπως το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Τουρκία, είτε το Κυπριακό και τις παράνομες διεκδικήσεις της Άγκυρας στην Ανατολική Μεσόγειο, ως επίσης και στο Αιγαίο.

Με άλλα λόγια, οι εκτιμήσεις που γίνονται παραπέμπουν στην κυοφορία μιας νέας ελπίδας, για αναθέρμανση των ευρωτουρκικών σχέσεων και στο πλαίσιο αυτό, για μια μορφή συνεργασίας που θα είναι «επωφελής» για όλους (win-win situation). Τόσο για την Ε.Ε., στο σύνολό της, όσο και για την Τουρκία. Κάτι βεβαίως που προϋποθέτει ότι η Άγκυρα θα εξασφαλίσει ένα σημαντικό δέλεαρ, το οποίο «υπολογίζεται» ότι δεν θα κινείται στη λογική της πλήρους ένταξης της χώρας στην Ε.Ε. Αλλά, ότι θα εστιάζεται κατά κύριο λόγο στην αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της υποψήφιας χώρας, που αποτελεί ύψιστο στόχο της Άγκυρας. Καθώς και σε άλλες οικονομικές συμφωνίες, είτε αυτές αφορούν αμιγώς εμπορικά και οικονομικά θέματα, είτε αφορούν στην εξασφάλιση νέων πακέτων στήριξης για το μεταναστευτικό, που ενδέχεται να συζητηθεί, με φόντο τον επιδιωκόμενο εκσυγχρονισμό της Δήλωσης Ε.Ε.-Τουρκίας, της 18ης Μαρτίου 2016.

ΚΥΠΕ

Η νέα κυβέρνηση έχει πολλή δουλειά να κάνει για να εξασφαλίσει την επαναφορά του συμφωνημένου πλαισίου λύσης, σε μια ενδεχόμενη νέα διαδικασία για επίλυση του Κυπριακού. Στη φωτογραφία ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης κατά τη συνάντησή του με τον ειδικό αντιπρόσωπο γ.γ. του ΟΗΕ στην Κύπρο Κόλιν Στιούαρτ.

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι στην ενδεχόμενη περίπτωση που η νέα ηγεσία της Τουρκίας εμφανιστεί έτοιμη να συζητήσει και το Κυπριακό, στο πλαίσιο επαναπροσέγγισης με την Ε.Ε., τότε η Λευκωσία θα πρέπει να είναι εξίσου έτοιμη να διασφαλίσει την αξιοποίηση ενός νέου μομέντουμ. Επενδύοντας στη σχεδιαζόμενη αναθέρμανση των ευρωτουρκικών σχέσεων και διασφαλίζοντας ότι οι συζητήσεις γύρω από το Κυπριακό θα κινηθούν στις παραμέτρους του συμφωνημένου πλαισίου του ΟΗΕ. Και συνεπώς ότι η όλη προσπάθεια δεν θα «εμβολιαστεί» από τις γραπτές προτάσεις που έχει υποβάλει ο Ερσίν Τατάρ για λύση δύο χωριστών κρατών, φλερτάροντας στην πραγματικότητα με ένα συνομοσπονδιακό μόρφωμα που φαίνεται να αποτελεί τον «τελικό προορισμό» των τουρκικών επιδιώξεων.

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, έχοντας ετοιμάσει υπόμνημα για τις κυπριακές επιδιώξεις, θα συμμετάσχει στη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. στις Βρυξέλλες στις 23 Μαρτίου, προσβλέποντας να συναντήσει τους ηγέτες των τριών θεσμικών οργάνων, ενδεχομένως και τον γ.γ. ΟΗΕ (που έχει προσκληθεί στο δείπνο της Συνόδου).

Σε κάθε περίπτωση, η διασφάλιση της επαναφοράς του «συμφωνημένου πλαισίου» λύσης του Κυπριακού, δεν θα είναι εύκολη υπόθεση, για δύο κυρίως λόγους:

• **Αφενός,** γιατί ο ίδιος ο γ.γ. του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες και ο ειδικός του αντιπρόσωπος έχουν υπαναχωρήσει από τους όρους εντολής τους για λύση δικοινοτικής, διζωνικής ομοσπονδίας. Με αποτέλεσμα, να έχουν εξαφανίσει το συμφωνημένο πλαίσιο λύσης από τις εκθέσεις ανανέωσης της ΟΥΝΦΙΚΥΠ και η Λευκωσία να το αναζητεί και να το εντοπίζει –με ανακούφιση– στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Η άνεση με την οποία ο γ.γ. ΟΗΕ αποστασιοποιείται από τους όρους εντολής του και από αυτά καθαυτά τα ψηφίσματα του Σ.Α., αποτελεί σημαντικό κέρδος για την Άγκυρα.

• **Και αφετέρου,** γιατί οι εταίροι της Κύπρου στην Ε.Ε., που βρίσκονται σε επαφή με τη Γραμματεία του ΟΗΕ, ενδιαφέρονται μεν για λύση του Κυπριακού, αλλά αδιαφορούν για τις λεπτομέρειες που καθορίζουν το περιεχόμενο. Θέτοντας ως μοναδική ουσιαστική προϋπόθεση τη δυνατότητα της νήσου να τηρεί τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από την ιδιότητα του κράτους-μέλους. Αν και η Ε.Ε. και οι εταίροι της Κύπρου επαναλαμβάνουν την κλισέ θέση για λύση δικοινοτικής, διζωνικής ομοσπονδίας, εκτιμάται ότι ένα μόρφωμα συγκεκαλυμμένης συνομοσπονδίας –στα μέτρα της Τουρκίας– ίσως να μην τύγχανε αρνητικής υποδοχής από την Ε.Ε.

Κατά συνέπεια, η νέα κυβέρνηση, υπό τον Νίκο Χριστοδουλίδη, έχει πολλή δουλειά να κάνει για να εξασφαλίσει την επαναφορά του συμφωνημένου πλαισίου λύσης, σε μια ενδεχόμενη νέα διαδικασία για επίλυση του Κυπριακού. Χωρίς μάλιστα να υπάρχει εγγυημένο αποτέλεσμα. Ούτε στο πλαίσιο του ΟΗΕ, αλλά ούτε βεβαίως στο επίπεδο της στήριξης που επιδιώκει να εξασφαλίσει από την Ε.Ε.

Ανοίγματα εταίρων προς Τουρκία για οικονομική σχέση

Η αναθέρμανση των ευρωτουρκικών σχέσεων είναι κάτι που θεωρείται εν πολλοίς μια «πολύ πιθανή» πολιτική πράξη, μετά τις εκλογές στην Τουρκία και συνεπώς, όπως όλα δείχνουν, η Λευκωσία θα έχει την ευκαιρία να «παίξει μπάλα» σε ευρωπαϊκό τερέν, επαναφέροντας κυπρογενείς διεκδικήσεις, περιλαμβανομένου του Κυπριακού. Όχι απλώς γιατί θα επιδιωχθεί μια ιδιότυπη επαναπροσέγγιση για οικονομικούς και εμπορικούς λόγους, από οποιανδήποτε κυβέρνηση προκύψει στην Τουρκία, κάτι που όπως προαναφέραμε «βλέπουν» κύκλοι στο Βερολίνο και στο Λονδίνο. Αλλά, κυρίως, γιατί Ευρωπαίοι εταίροι, σε σημαντικές πρωτεύουσες, προσβλέπουν σε μια τέτοια εξέλιξη, για τους δικούς τους λόγους. Και θεωρούν ότι έχει έρθει η ώρα για μια επανεκκίνηση (restart) των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας. Όχι με τον τρόπο που τις γνωρίζαμε μέχρι τώρα, δηλαδή με τη διαδικασία ανοίγματος διαπραγματευτικών κεφαλαίων και υιοθέτησης του κεκτημένου, δηλαδή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, που έκαστο εξ αυτών περιλαμβάνει. Αλλά, μέσα από μια «ενισχυμένη» ή «ειδική» σχέση. Με άξονα την οικονομία και το εμπόριο και με αιχμή του δόρατος την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας. Δεν είναι προφανώς τυχαίο, ότι παρά τις ενστάσεις που υπήρξαν κατά καιρούς –όχι μόνο από την Κύπρο– η Κομισιόν διατήρησε εν ζωή την εν λόγω πρότασή της για εκμοντερνισμό της Τελωνειακής Ένωσης, θεωρώντας ότι σε αυτή θα στηριχθεί ένα νέο μοντέλο σχέσης με την Τουρκία. Τα χρήματα άλλωστε είναι πολλά, όχι μόνο για την Άγκυρα αλλά και για την ίδια την Ε.Ε., καθώς ο όγκος ευρωτουρκικών εμπορικών συναλλαγών εκτιμάται ότι θα εκτιναχθεί από 140 περίπου δισεκατομμύρια ευρώ, σε 320 δισεκατομμύρια ευρώ, ετησίως. Παράλληλα, η Ε.Ε. θέλει πάση θυσία να διατηρήσει την Άγκυρα σε ευρωπαϊκή τροχιά, για δύο κυρίως λόγους. Ο πρώτος λόγος, όπως είχαμε δημοσιεύσει την περασμένη Κυριακή, αφορά στην ανησυχία που υπάρχει σε κάποια κράτη-μέλη για το ενδεχόμενο νέων μεταναστευτικών πιέσεων, και συνεπεία των καταστροφικών σεισμών στην Τουρκία. Και ο δεύτερος λόγος, έχει να κάνει με την αποτροπή μιας μόνιμης στροφής της Άγκυρας προς τη Μόσχα, κάτι που προκαλεί έντονο προβληματισμό σε κοινοτικούς κύκλους, καθώς όπως επισημαίνουν, τόσο η Ρωσία όσο και η Κίνα, έχουν καταφέρει να διεισδύσουν οικονομικά σε κράτη των Δυτικών Βαλκανίων, αυξάνοντας την επιρροή τους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την αντίστοιχη επιρροή της Ε.Ε.

Θα είμαι παρών για την ηγεσία του ΔΗΣΥ

Ο Γιάννης Καρούσος ανοίγει τα χαρτιά του για τις κομματικές φιλοδοξίες του και το αύριο του Δημοκρατικού Συναγερμού

Συνέντευξη στον **ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ**

Στην κρίση του συναγερμικού κόσμου θα θέσει εαυτόν ο Γιάννης Καρούσος, διεκδικώντας μια θέση στην ηγετική πυραμίδα του κόμματος τον ερχόμενο Μάιο. Στη συνέντευξή του στην «Κ» ο κ. Καρούσος βάζει στο τραπέζι την ανάγκη για μεταρρύθμιση του Συναγερμού, καθώς και ενότητα όποιος από τους δύο υποψηφίους κι αν εκλεγεί πρόεδρος. Τοποθετείται για το κλίμα μετά τον πρώτο γύρο των Προεδρικών, ενώ αναφέρει τι έπραξε ο ίδιος.

–Ο Δημοκρατικός Συναγερμός βρίσκεται σε ένα μεταβατικό στάδιο. Εάν είχατε τη δυνατότητα θα κάνετε διαφορετικές επιλογές από αυτές που έγιναν για τις προεδρικές εκλογές;

–Η εκ των υστέρων ανάλυση είναι πάντα χρήσιμη αλλά και αναγκαία προκειμένου το κόμμα να επανακαθορίσει την πορεία του. Σε μια μακρά και έντονη προεκλογική διεργασία θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο πως λάθη και παραλείψεις θα υπάρξουν. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός έδωσε με πείσμα τη μάχη να υπερασπιστεί το πολύπλευρο έργο της διακυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη και Δημοκρατικού Συναγερμού. Κατάφερε να πείσει και να πάρει στις κάλπες περισσότερους αριθμητικά ψηφοφόρους από όσους πήρε στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές, αλλά έχασε. Η επόμενη μέρα δεν πρέπει να μας βρει να ψάχνουμε αποδιοπομπαίους τράγους, πολύ απλά γιατί δεν υπάρχουν. Για μένα το βασικό συμπέρασμα των εκλογών είναι ότι ο Δημοκρατικός Συναγερμός χρειάζεται μεταρρύθμιση. Χρειάζονται διαρθρωτικές αλλαγές από το καταστατικό, τον τρόπο λειτουργίας, την επικοινωνία με τη βάση. Γνωρίζουμε πολύ καλά σαν κόμμα πώς να προωθούμε και να υλοποιούμε μεταρρυθμίσεις για τη χώρα, ήρθε η ώρα να το κάνουμε και εσωτερικά για να μην επαναληφθούν οι πρόσφατες καταστάσεις.

–Αυτό το οποίο περιγράφετε συμπεριλαμβάνει πως ο Συναγερμός περνά στα χέρια της μεταπολεμικής γενιάς;

–Όποιος από τους δύο υποψηφίους εκλεγεί θα είναι της μεταπολεμικής γενιάς. Η τάση της κοινωνίας είναι προς το νέο. Νέο όχι μόνο στην ηλικία, αλλά και στις ιδέες. Είναι μια πρώτης τάξεως ευκαιρία να δημιουργήσουμε το πλέον σύγχρονο και δημοκρατικό καταστατικό πάνω στο οποίο θα κτίσουμε γερά θεμέλια για το μέλλον της παράταξης. Πρέπει να θεσπιστούν ανώτατα όρια θητειών σε όλο το φάσμα της ηγεσίας του κόμματος, από τη βάση μέχρι και τον πρόεδρο, πρέπει τα μέλη να μπορούν να αξιολογούν σε τακτικά χρονικά διαστήματα την ηγεσία και τους εκλεγμένους, και ένα κομμάτι της ηγεσίας πρέπει να μην έχει κοινοβουλευτική εμπλοκή. Δεν μπορεί για παράδειγμα, όλη η ηγεσία να είναι και βουλευτές και ευρωβουλευτές, ένα κομμάτι θα πρέπει να είναι εξωκοινοβουλευτικό για να τρέχει απερίσκεπτα τον Συναγερμό και τη βάση. Ακόμα και στο Πολιτικό Γραφείο, τα εκλεγμένα μέλη πρέπει να υπερτερούν από τα υπόλοιπα που συμμετέχουν, και φυσικά επιβάλλεται να υπάρχει και μια πιο αντιπροσωπευτική γεωγραφική εκπροσώπηση. Ουσιαστικά απαιτείται ηγεσία που να δύναται να λαμβάνει τα μηνύματα των καιρών, να εντοπίζει τις προκλήσεις και να τις μετατρέπει σε ευκαιρίες, που να είναι κοντά στη βάση, που να ακούει.

Μετά την εκλογή προέδρου του Δημοκρατικού Συναγερμού θα ανακοινώσει τη θέση που θα διεκδικήσει στο κόμμα ο Γιάννης Καρούσος.

«Με τις πράξεις και τις ενέργειές μας για την επόμενη μέρα θα πρέπει να επουλώσουμε αυτές τις πληγές και την επόμενη φορά να τους έχουμε όλους ενωμένους. Η νέα ηγεσία θα πρέπει να στείλει ένα μήνυμα στη βάση ότι δεν απαιτεί από αυτούς μόνο τις υποχρεώσεις αλλά ότι έχουν και δικαιώματα» λέει ο Γιάννης Καρούσος.

–Η θέση του προέδρου του κόμματος δεν σας ενδιέφερε;

–Κατηγορηματικά όχι.

–Υπάρχουν όμως και άλλες ηγετικές θέσεις στον Συναγερμό. Σας αφήνουν αδιάφορο;

–Ασφαλώς όχι. Ως μέλος του Πολιτικού Γραφείου και για περισσότερο από τρία χρόνια υπουργός λαμβάνω την εκτίμηση του κόσμου και πολλά μηνύματα ώστε να μπουν νέα πρόσωπα στην ηγεσία του Συναγερμού. Πρόσωπα που να μπορούν να υλοποιήσουν τις απαραίτητες αλλαγές και να βελτιώσουν την επαφή μας με τη βάση. Όπως πρόσφερα από τη θέση του υπουργού στην κοινωνία, σε ένα απαιτητικό υπουργείο υπό δύσκολες συνθήκες –και είμαι υπερήφανος γι' αυτό το έργο μας– το ίδιο θα ήθελα τώρα μέσα από τον Δημοκρατικό Συναγερμό. Είμαι έτοιμος να συνεχίσω να προσφέρω και δηλώνω παρών για την ηγεσία. Για το ποια θέση, αυτό θα ανακοινωθεί μετά τις 11 Μαρτίου, αφού τώρα προέχει η εκλογή προέδρου στο κόμμα. Αυτό που θέλω να πω, είναι πως αφουγκράζομαι τον κόσμο μας και αντιλαμβάνομαι την ανάγκη που προκύπτει για αλλαγή, έτσι θα δηλώσω παρών στις 7 Μαΐου.

–Ένα κομμάτι του Συναγερμού εμφανίζεται πληγωμένο από τις επιλογές που έγιναν. Αυτό το κομμάτι θα επιστρέψει στο κόμμα;

–Στο χέρι μας είναι με τις πράξεις και τις ενέργειές μας για την επόμενη μέρα να επουλώσουμε αυτές τις πληγές και την επόμενη φορά να τους έχουμε όλους ενωμένους. Η νέα ηγεσία θα πρέπει να στείλει ένα μήνυμα στη βάση ότι δεν απαιτεί από αυτούς μόνο τις υποχρεώσεις αλλά ότι έχουν και δικαιώματα. Πρέπει η επικοινωνία ηγεσίας και μελών να είναι αμφίδρομη και όλοι μαζί ως μια γροθιά να βρισκόμαστε μονιασμένοι για το καλό του Συναγερμού, για το καλό της Κύπρου.

Πειθάρχησα...

–Όποιος από τους δύο υποψήφιος εκλεγεί πρόεδρος μπορεί να γυρίσει σελίδα στον Συναγερμό;

–Έχουμε δύο νέους ανθρώπους, τους οποίους γνωρίζω πάρα πολύ καλά πριν να πολιτευθούν και είναι φίλοι μου. Το διάστημα μέχρι την 11η Μαρτίου πρέπει να γίνει ανταλλαγή ιδεών, εισηγήσεων, αλλαγών και οράματος, να ακούσουν τα μέλη και να ψηφίσουν αυτόν που νομίζουν πως είναι ο καλύτερος. Το πιο σημαντικό –και αυτό θέλω– όμως είναι τη νύχτα των εκλογών να τους δω και τους δύο χέρι-χέρι να συγχαίρουν ο ένας τον άλλον και να προχωρήσουν μπροστά ενωμένοι. Από αυτούς τους δύο εξαρτάται η ενότητα του ΔΗΣΥ.

–Μπορούν να σηκώσουν αυτό το βάρος;

–Φυσικά .Να μην υποτιμούμε τη νέα γενιά. Πρόκειται για δύο εκ των κορυφαίων στελεχών της παράταξης με πολλές ικανότητες και αρετές.

–Μετά τον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών εντός του ΔΗΣΥ επικράτησε ένα διχαστικό κλίμα. Πώς νιώσατε;

–Ο Συναγερμός είναι δημοκρατικό κόμμα. Ναι, στο Πολιτικό Γραφείο, ο καθένας τοποθετήθηκε και αποτελεί δικαίωμά του. Δεν πας στο Πολιτικό Γραφείο για να πεις ό,τι θέλουν οι άλλοι. Στο τέλος όμως, αυτό που ψηφίστηκε ήταν η πρόταση του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Αναστασιάδη και του προέδρου μας, Αβέρωφ Νεοφύτου την οποία ψήφισα και δεν έκανα καμία άλλη δημόσια τοποθέτηση. Ακολούθησα την απόφαση του κόμματος.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΓΑΠΙΟΥ**

Άλλα υποσχέθηκε, άλλα έκανε

Πρώτα απ' όλα να συγχαρούμε τον νέο Πρόεδρο που τήρησε την προεκλογική του υπόσχεση και διόρισε υπουργούς από όλες τις επαρχίες της Κύπρου! Το είπε, το έκανε και μπράβο του. Κάπου όμως εδώ τελειώνουν τα εύσημα και αρχίζουν τα... κλισέ. Είναι αυτονόητο ότι η νέα κυβέρνηση θα κριθεί από το έργο της και όχι από τα βιογραφικά των νεοδιορισμένων υπουργών και επιτρόπων. Ξεκάθαρο. Όπως ξεκάθαρο είναι ότι ο κ. Χριστοδουλίδης στην πρώτη κορυφαία πολιτική του πράξη αθέτησε εις τριπλούν τις υποσχέσεις που έδωσε. Άλλα είπε, άλλα έκανε και γι' αυτό ελέγχεται. Έβαλε ψηλά τον πήχη και σύρθηκε από κάτω.

Πρώτο, αβίαστα και χωρίς καμιά απαίτηση, ο ίδιος ο κ. Χριστοδουλίδης έθεσε συγκεκριμένα κριτήρια για τη σύνθεση του νέου Υπουργικού Συμβουλίου. Τήρησε μόνο τη γεωγραφική κατανομή. Δεν τήρησε την υπόσχεσή του για ίση εκπροσώπηση φύλων στο Υπουργικό (όσο και αν κάποιοι χρησιμοποιούν μαθηματικά... «Γιαννάκη» για να μας πείσουν περί το αντίθετο), δεν τήρησε την υπόσχεσή του για μη διορισμό ατόμων που υπηρέτησαν σε άλλες κυβερνήσεις, δεν τήρησε την υπόσχεσή του για μη διορισμό πρωτοκλασάτων κομματικών στελεχών και δεν τήρησε την υπόσχεσή του για διορισμό νέων ηλικιακά ατόμων. Είναι σημαντικά αυτά; Δεν θα ήταν, αν ο ίδιος δεν τα είχε υποσχεθεί με στόμφο. Τα είπε, δεν τα έκανε, πάμε παρακάτω. **Δεύτερο,** ο κ. Χριστοδουλίδης στο πρόγραμμά του δεσμεύτηκε για «τη μη πρόσληψη συγγενικών προσώπων ως Ειδικών Συμβούλων για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας/ Υπουργούς/ Υφυπουργούς» (βλ. «Πολιτική 1.8, Προώθηση Θεσμικών Μεταρρυθμίσεων»). Ο διορισμός του συγγενικού προσώπου της οικογένειάς του στη θέση του διευθυντή του Προεδρικού Γραφείου, όμως, παραβιάζει την κόκκινη γραμμή που ο ίδιος έθεσε. **Το τρίτο,** είναι ίσως και το πιο σημαντικό. Ο κ. Χριστοδουλίδης και τα κόμματα που τον στήριξαν μάς έλεγαν προεκλογικά ότι δεν υπήρξε καμιά συμφωνία για τον... παραδοσιακό διαμοιρασμό της εξουσίας. Τα γεγονότα τούς διαψεύδουν. Η σημειολογία της περιδιάβασης του κ. Χριστοδουλίδη με την επισημοποίηση των αποτελεσμάτων (και πριν από την ανακήρυξή του) στα γραφεία των κομμάτων ήταν άκρως χαρακτηριστική όσων θα ακολουθούσαν. Για να εγκριθεί το νέο Υπουργικό χρειάστηκαν πολύωρες συσκέψεις με τους τρεις κομματάρχες, και η απορία είναι απλή.

Αν δεν υπήρχε συμφωνία, τότε θα είχε δικαίωμα ένας κομματάρχης να θέτει «βέτο» σε διορισμούς (π.χ. σε υπ. Δικαιοσύνης και υπ. Οικονομικών); Αν δεν υπήρχε συμφωνία, θα παρέμενε και η κ. Θεοχάρους πρόεδρος της Αλληλεγγύης και δεν θα είχε παραιτηθεί επειδή στέλεχος του κόμματός της διορίστηκε υπουργός από... άλλο κόμμα; Τελικά, μας έλεγαν ψέματα. Όχι μόνο υπήρχε συμφωνία αλλά δόθηκαν και λίστες όπως επιβεβαίωσε ο κ. Σιζόπουλος στον Άστρα την Τρίτη (διαψεύδοντας όσα έλεγε ο ίδιος στις 15 του μηνός). Όπερ έδει δείξαι. Έτσι όμως θα συνεννοούνται και στη Βουλή, όταν θα κρίνονται σημαντικά νομοσχέδια; Με λίστες και βέτο; Όλα αυτά, βέβαια, μπορεί να αποδειχθούν υποσημειώσεις μιας καλής Προεδρίας που κανείς δεν θα θυμάται. Για την ώρα ο Πρόεδρος (όχι οι υπουργοί που διόρισε) ελέγχεται. Ξεκίνησε στραβά και το πρώτο δείγμα δεν είναι καλό.

Ο νέος Πρόεδρος παραβίασε εις τριπλούν τις κόκκινες γραμμές που ο ίδιος αβίαστα έθεσε.

Υστερόγραφο (1): Δεν έχω διαβάσει πουθενά, ότι ο νέος Πρόεδρος είχε οποιαδήποτε συνάντηση ή ενημέρωση με τα κόμματα πριν από την «κοινωνική» συνάντησή του με τον Τατάρ στις 23 Φεβρουαρίου. Τουλάχιστον, στελέχη της συμπολίτευσης δήλωναν δημόσια ότι δεν είχαν ενημερωθεί ούτε πριν, ούτε μετά για το περιεχόμενο της συνάντησης. Για τους διορισμούς όμως, είχαν πολύωρες συζητήσεις και έδιναν λίστες. Είναι θέμα προτεραιοτήτων.

Υστερόγραφο (2): Καλή τύχη και καλά ξεμπερδέματα.

Ο κ. Γιώργος Αγαπίου είναι δημοσιογράφος.
agapiou1974@gmail.com

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΠΑΝΙΚΟΥ ΛΕΩΝΙΔΟΥ**

Αναμένονται δεκάδες ξένοι βουλευτές στις εκδηλώσεις της ΔΣΟ τον Μάρτιο

Ο ορθόδοξος κόσμος, ως απότοκος της βυζαντινής κληρονομιάς απλώνεται από την Ευρώπη έως την Ασία και την Αφρική. Είναι αυτό που ο μεγάλος Ρουμάνος διανοούμενος και πρωθυπουργός Νικολάε Γιόργκα ονόμασε «Βυζάντιο μετά το Βυζάντιο». Και όλοι αυτοί οι λαοί έχουν πλήρη συνείδηση αυτής της επιρροής, ανεξάρτητα από τις διαφορές που μπορεί να εκδηλώνονται κατά καιρούς μεταξύ τους. Έτσι, την επαύριον της πτώσης των σοσιαλιστικών καθεστώτων, όταν η Ορθοδοξία εμφανίστηκε και πάλι ως μια σημαντική συνιστώσα του ενιαίου ευρωπαϊκού οικοδομήματος που υπήρχε η πρόθεση συγκροτηθεί, προέκυψε η ανάγκη κάποιου συντονισμού όλων των Ορθοδόξων σε πολιτικό επίπεδο. Οι εμπνευστές του σχεδίου έβλεπαν σε αυτήν τη συνεργασία, που επρόκειτο να πάρει μια μόνιμη, θεσμική διάσταση, το μέσο προώθησης κοινών στόχων και πρωτοβουλιών. Έτσι προέκυψε η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας (ΔΣΟ), η οποία «γεννήθηκε» στην Ορμύλια Χαλκιδικής, το 1993, χάρη και στην αφοσίωση που επέδειξε για την υλοποίηση αυτής της ιδέας ο πρώην υπουργός και διανοούμενος Στέλιος Παπαθεμελής.

Στις τρεις δεκαετίες του βίου της η ΔΣΟ πέτυχε να ενδυναμώσει το διεθνές κύρος της, κατορθώνοντας να συμπεριλάβει στους κόλπους της εκπροσώπους από 25 κοινοβούλια από τρεις ηπείρους. Η δράση της όλα αυτά τα χρόνια είναι πολυσχιδής και πολυεπίπεδη. Αναφέρω, ως παράδειγμα, τις σοβαρές παρεμβάσεις που έχει καταγράψει για τη διάσωση του χριστιανικού πληθυσμού στην Μέση Ανατολή, κυρίως στη Συρία και στο Ιράκ. Οι χριστιανοί της περιοχής, της τόσο κοντινής σε εμάς τους Κύπριους, βρίσκονται υπό διαρκή διωγμό. Τόσο από τους ισλαμιστές όσο και από τις τουρκικές αρχές κατοχής και τους συμμάχους της. Αυτές οι αντίξοες συνθήκες εξανάγκασαν εκατοντάδες χιλιάδες να προσφυγοποιηθούν, κι έτσι να κινδυνεύει με ολοκληρωτική εξαφάνιση το χριστιανικό στοιχείο σε μια περιοχή που αποτέλεσε το λίκνο του χριστιανισμού. Αυτό το δράμα η ΔΣΟ το αναδεικνύει σε κάθε ευκαιρία, τόσο σε συνεργασία με τα πρεσβυγενή πατριαρχεία της Μέσης Ανατολής, όσο και με εκπροσώπους άλλων θρησκειών και πολιτικούς παράγοντες, ακόμη και από τις ΗΠΑ.

Ένα ακόμη πεδίο δράσης της ΔΣΟ είναι η βεβήλωση, η σύληση ή η καταστροφή των χριστιανικών μνημείων. Αυτό αφορά, κυρίως, τα χριστιανικά μνημεία της Συρίας, του Κοσσυφοπεδίου, του Ναγκόρνο Καραμπάχ, αλλά και της κατεχόμενης Κύπρου. Μάλιστα, το Ημερολόγιο του 2023, το οποίο έχει εκδοθεί σε τέσσερεις γλώσσες (ελληνικά, ρωσικά, αγγλικά και αραβικά), είναι αφιερωμένο στις εκκλησιές μας που έχουν υποστεί την βαρβαρότητα της τουρκικής κατοχής. Ιδιαίτερο βάρος έχει δοθεί και στο απαράδεκτο γεγονός της μετατροπής της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη σε ισλαμικό τέμενος. Για τον σκοπό αυτό έχει εκδοθεί ειδικός τόμος με την παρουσίαση 37 εμβληματικών ναών της του Θεού Σοφίας από πολλές χώρες, μεταξύ αυτών και δύο από την Κύπρο. Με αφορμή την προβολή του τόμου διοργανώνονται εκδηλώσεις σε διάφορες χώρες, με σκοπό την ευαισθητοποίηση της διεθνούς κοινής γνώμης, ώστε να πιεστεί η τουρκική ηγεσία να ακυρώσει την απαράδεκτη αυτή απόφασή της.

Τέλος, εξαιρετικά σημαντική είναι και η προσπάθεια που καταβάλλει η ΔΣΟ να αναδειχθούν οι χριστιανικές αξίες στον ευρωπαϊκό πολιτισμό, μέσω του διαλόγου για το Μέλλον της Ευρώπης. Κι αυτό διότι, εκ μέρους κάποιων κύκλων, όπου κυριαρχούν ιδεοληπτικές εμμονές, εξοβελίζεται κάθε αναφορά στο κοινό χριστιανικό παρελθόν των ευρωπαϊκών λαών. Ως Κυπριακή Αντιπροσωπεία στη ΔΣΟ –εκτός από τον γράφοντα, συμμετέχουν ακόμη ο Ευθύμιος Δίπλαρος, ο Ηλίας Μυριάνθους και ο Μαρίνος Μουσιούττας– ως συμπαγής ομάδα όλα τα τελευταία χρόνια έχουμε μια έντονα ενεργητική παρουσία, αντιλαμβανόμενοι τη σημασία που έχει ο θεσμός, αλλά και οι δυνατότητες που δίνονται για να αναδείξουμε και τις δικές μας θέσεις.

Για τον λόγο αυτό αναλάβαμε να διοργανώσουμε, το διάστημα 16-19 Μαρτίου, στην Κύπρο τη Διεθνή Γραμματεία της ΔΣΟ, στην οποία αναμένεται να συμμετάσχουν βουλευτές από δεκάδες χώρες. Η συνεδρίαση αυτή θα έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς, μεταξύ άλλων, συνεχίζεται ο αιματηρός πόλεμος στην Ουκρανία, μεταξύ δύο ομόδοξων λαών, μετά τη ρωσική εισβολή.

Είναι εύλογο ότι θα είναι και αυτό ένα από τα ζητήματα που θα συζητηθούν. Παράλληλα, προγραμματίζεται μεγάλη ανοικτή παρουσίαση του τόμου: «ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ: Οι Ναοί της του Θεού Σοφίας ανά τον κόσμο», το Σάββατο 18 Μαρτίου, 10:30 π.μ. στον χώρο εκδηλώσεων της Μητροπόλεως Λεμεσού, με την ευγενική παραχώρηση του Μητροπολίτη Αθανασίου, στην οποία έχουν κληθεί να μιλήσουν εξειδικευμένοι επιστήμονες, ενώ θα γίνει ιδιαίτερη αναφορά στην κατάσταση των χριστιανικών μνημείων στα κατεχόμενα. Με επίγνωση της σημασίας των εκδηλώσεων αυτών για το διεθνές κύρος της Κύπρου, και με την αμέριστη συμπαράσταση της προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων κ. Αννίτας Δημητρίου, εργαζόμαστε εντατικά ώστε να στεφθούν με απόλυτη επιτυχία.

Ο κ. Πανίκος Λεωνίδου είναι κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΔΗΚΟ και επικεφαλής της Κυπριακής Αντιπροσωπείας στη Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας.

Σε συνεργασία με τις τηλε ώρες

Ο καλύτερος τηλεοπτικός οδηγός στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κάθε Κυριακή μαζί με την

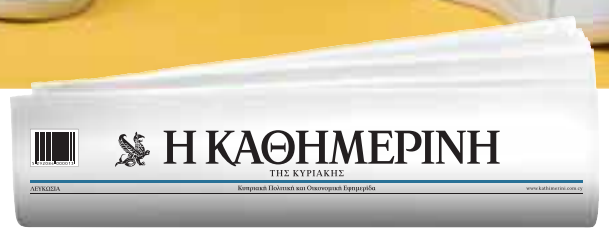

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΑΝΗΣ ΠΟΡΤΑΣ

Μία ηθοποιός, βράχος στην τρίτη ηλικία

Η θεατρολόγος Ναταλία Παναγιώτου πραγματοποιεί θεατρικά εργαστήρια αποκλειστικά για ηλικιωμένους

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Είναι Τετάρτη, αρχές του Φλεβάρη, στις 10 ακριβώς το πρωί και στο ηλιόλουστο, βόρειο δωμάτιο της «Θαλπωρής», μιας συνοικιακής Μονάδας Φροντίδας Ηλικιωμένων, στην περιοχή του Αρχάγγελου στη Λευκωσία, όλοι σχεδόν οι ένοικοι έχουν καθίσει σε παρέϊστικο κύκλο και περιμένουν τη Ναταλία. «Με το που μπεις στον χώρο, οφείλεις να αφήσεις στην άκρη τα όποια δικά σου προβλήματα. Εσύ είσαι εκεί για να ανεβάσεις διάθεση. Για να φέρεις έναν άλλο αέρα» μάς λέει, δύο μέρες μετά, σε κατ' ιδίαν συνάντησή μας μαζί της, η Ναταλία Παναγιώτου, ηθοποιός και θεατρολόγος, η οποία τα τελευταία, λίγα χρόνια, πραγματοποιεί ωφέλιμα θεατρικά εργαστήρια, που τα σχεδίασε μόνη της και που απευθύνονται αποκλειστικά σε άτομα τρίτης ηλικίας.

Με σπουδές και ανάλογη εργασιακή εμπειρία στη Lyon της Γαλλίας, με την επιστροφή της στην Κύπρο, η Ναταλία είχε εντοπίσει γρήγορα, όπως μας είπε, την απουσία εμψυχωτικών δραστηριοτήτων, όπως το θεατρικό παιχνίδι, στις Μονάδες Φροντίδας με τους ηλικιωμένους μας. Με δική της πρωτοβουλία, χτύπησε πόρτες, το πρότεινε και το έκανε. «Μια χαρά η μαγειρική και η αγγειοπλαστική, υπάρχουν όμως και άλλες δραστηριότητες που μπορούν να συμβάλουν στην ενεργή γήρανση» σημειώνει. «Δραστηριότητες όπως το θέατρο, η μουσική και η κινησιολογία μπορούν να κρατήσουν τα άτομα τρίτης ηλικίας ενεργά και δραστήρια, τόσο στο μυαλό όσο και στο σώμα και πρέπει να γίνονται» πιστεύει. Το μεγαλύτερο όμως όφελος, σύμφωνα με την ηθοποιό και εμψυχώτρια, είναι ότι μέσω του θεατρικού παιχνιδιού αλλάζει η διάθεση των ηλικιωμένων. «Προτεραιότητα για εμένα δεν είναι τόσο το να κινήσουν το χέρι προς τα πάνω όσο το να αισθανθούν ψυχολογικά καλύτερα. Αυτό κυρίως χρειάζονται». Στη μία, περίπου, ώρα, που διαρκεί η επίσκεψη της Ναταλίας στη Μονάδα Φροντίδας, οι γιαγιάδες και οι παππούδες ξυπνούν το ταλαιπωρημένο τους σώμα, με ήπιες ασκήσεις ζεστάματος και τεντώματος και ακονίζουν μυαλό, πνεύμα και μνήμη, με απόπειρες για λεκτικοποίηση γλωσσοδετών, υπόδυση ρόλων και αφήγηση ιστοριών.

«Λόγω του ότι τα περισσότερα άτομα δεν έχουν καλή κινητικότητα, πρέπει να μένουν συνέχεια καθιστοί», εξηγεί η ηθοποιός. «Κάθε φορά, λοιπόν, πάω με μια νέα θεματική, με μια ιστορία κατά προτίμηση απ' τα παλιά, για να τους κεντρίσω το ενδιαφέρον και για να μη βαριούνται. Πότε ήταν, για παράδειγμα, η πρώτη φορά που είδαν στη ζωή τους ραδιόφωνο και πότε τηλεόραση; Τι ίσως θυμούνται από εκείνη τη μέρα; Αυτή η διαδικασία στο μεταξύ τους φέρνει κοντά, αφού λόγω κοινής ηλικίας μοιράζονται και κοινά βιώματα. Για να μην πω για τα πόσα πράγματα και εγώ μαθαίνω! Σε κάθε περίπτωση βέβαια, βασικός μου στόχος είναι να τους βοηθήσω να νιώσουν ότι εξακολουθούν να είναι ενεργοί και ότι δεν έχουν μπει σε παύση ή ότι πρέπει να… πεθάνουν, απλώς επειδή μεγάλωσαν. Άμα πεθάνεις μέσα σου, τελείωσε! Προσπαθούμε να έχουμε μια καλή ζωή, όσο την έχουμε. Να έχουμε ενεργό γήρανση. Μεγαλώνω δεν σημαίνει πεθαίνω κιόλας».

«Προσπαθούμε να έχουμε καλή ζωή, όσο την έχουμε» λέει στην «Κ» η ηθοποιός και θεατρολόγος, Ναταλία Παναγιώτου, η οποία πραγματοποιεί θεατρικά εργαστήρια που απευθύνονται αποκλειστικά σε άτομα τρίτης ηλικίας.

Η υπόδυση ρόλων

Ξεχωριστή και ιδιαιτέρως φορτισμένη στιγμή, κατά τη διάρκεια της μίας ώρας που είμαστε εκεί μαζί τους, είναι όταν η Ναταλία δίνει στις συμμετέχουσες και στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να επιλέξουν ένα τραγούδι της αρεσκείας τους για να το «ερμηνεύσουν» ή απλούστερα για να τ' ακούσουν και να απολαύσουν. Κουρασμένα και θαμπωμένα, κατά τα άλλα, βλέμματα αρχίζουν να σπινθηρίζουν και πολυταξιδευμένα μέσα στα χρόνια ζευγάρια μάτια κλείνουν, όχι από κούραση ή από νύστα αλλά από μια καθηλωτικά ρομαντική διάθεση να τραγουδήσουν ψιθυριστά, κουνώντας, όσο πιο ρυθμικά μπορούν, τα δάχτυλα των χεριών τους.

Στη συνέχεια ακολουθεί η σπουδαία διαδικασία της υπόδυσης ρόλων, που, σύμφωνα με την εμψυχώτρια, μπορεί να ανεβάσει σημαντικά τη διάθεση και να προσθέσει αυτοπεποίθηση σε άτομα όλων των ηλικιών και καταγωγών και ανεξαρτήτως συνθήκης. Με τους ηλικιωμένους, όμως, η χαρά αποδεικνύεται μεγαλύτερη, πιστεύει. «Όταν, για παράδειγμα, ζητήσω από μια γιαγιά να υποδυθεί σε μια σκηνή τη δασκάλα, αν εκείνης της γιαγιάς το όνειρό της σε ολόκληρη τη ζωή της ήταν να γίνει δασκάλα και ποτέ δεν έγινε, μέσα από τη σκηνή που παίζει το βιώνει και της δίνεις πολλή χαρά».

Συζητώντας, εξάλλου, με τη Ναταλία Παναγιώτου για το θαυμάσιο λειτούργημα που επιτελεί –εκτός από τη «Θαλπωρή» συνεργάζεται με μία ακόμη Μονάδα Φροντίδας, του ιδίου ομίλου στα Λατσιά– αναπόφευκτα ο συνειρμός στη σκέψη οδηγείται στην κατάφωρη απουσία ικανοποιητικού κράτους πρόνοιας για τους ηλικιωμένους μας. Σε μια Κύπρο και σε μια Ευρώπη που ο πληθυσμός διαρκώς γερνάει όλο και περισσότερο, η ανάγκη για κρατική αρωγή και προτεραιοποίηση του ζητήματος είναι όλο και μεγαλύτερη. Όπως σημειώνει η ηθοποιός, «μπορεί ο θεσμός της οικογένειας στην Κύπρο να παραμένει ισχυρός και πολλά παιδιά να βρίσκονται δίπλα στους ηλικιωμένους γονείς τους, αυτό όμως δεν πρέπει να αποτελεί άλλοθι. Απεναντίας».

«Ξέρετε, τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο πιστέψαμε πως, όσο μεγαλύτερα κτίρια, τόσο καλύτερα και όσο περισσότερες επενδύσεις, τόσο ωραιότερα. Πρέπει όμως να νοιαστούμε και για τους ανθρώπους γύρω μας. Την τρίτη ηλικία δεν πρέπει να την παραμελούμε. Οι χρηματικές συντάξεις που λαμβάνει η πλειοψηφία των ηλικιωμένων μας είναι πολύ χαμηλές και τα παιδιά τους, εάν και εφόσον έχουν, πρέπει να μπορούν για να τους βοηθήσουν. Με όλους όσοι δεν έχουν παιδιά, τι γίνεται; Όσοι αδυνατούν να πληρώσουν, τι γίνεται με αυτά τα άτομα; Το κράτος πρέπει να βοηθήσει».

Η βιντεογραφημένη εκδοχή θα δημοσιευθεί στη διαδικτυακή εκδοχή της Καθημερινής.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΦΡΑΝΣΙΣ ΦΟΥΚΟΥΓΙΑΜΑ**

Κι όμως, μπορεί να σπάσει το ρωσικό μέτωπο

Η επέτειος ενός έτους από τη ρωσική εισβολή μάς δίδαξε να μην υποτιμάμε και να μη θεωρούμε δεδομένη την Ουκρανία. Η αντίσταση του Κιέβου διέψευσε όσους επιθυμούσαν συνθηκολόγηση και παραχώρηση εδαφών, έχοντας πεισθεί ότι η ρωσική ισχύς θα είχε καταλυτική σημασία. Η επιχειρησιακή ακινησία στα τέλη του καλοκαιριού, εξαιτίας της έλλειψης πυρομαχικών του ουκρανικού στρατού, οδήγησε πάλι σε δυτικές εκκλήσεις για λήξη του πολέμου με εδαφικές παραχωρήσεις. Η αμερικανική απόφαση για ενίσχυση της αμυντικής βοήθειας, με τα πυραυλικά συστήματα HIMARS, άλλαξε ριζικά τα δεδομένα στο πεδίο της μάχης. Ο ουκρανικός στρατός άρχισε να στοχεύει αποθήκες ρωσικών πυρομαχικών, κέντρα διοίκησης, στρατιωτικά αεροδρόμια σε ρωσικό έδαφος, ακόμη και την εμβληματική γέφυρα στα Στενά του Κερτς. Οι ουκρανικές επιτυχίες έκαναν τις δυτικές φωνές για ειρηνευτικές συνομιλίες να σιγήσουν.

Μετά τον Νοέμβριο ο πόλεμος εισήλθε πάλι σε περίοδο φαινομενικής στασιμότητας. Ύστερα από τη μεγάλη ουκρανική προέλαση του φθινοπώρου και οι δύο πλευρές χρειάσθηκε να ανεφοδιασθούν και να ανακτήσουν τις δυνάμεις τους. Στην περίπτωση της Ρωσίας, αυτό σήμανε την προώθηση μεγάλου αριθμού επίστρατων στην πρώτη γραμμή, παρά την ελλιπή τους εκπαίδευση και τον περιορισμένο οπλισμό τους. Η ρωσική προσπάθεια για ανακατάληψη του Μπαχμούτ προκάλεσε τεράστιες απώλειες και στις δύο πλευρές. Οι Ρώσοι χρησιμοποίησαν στη μάχη αυτή ποινικούς κρατουμένους, οι οποίοι έλαβαν διαταγές επίθεσης κατά μέτωπο εναντίον οχυρωμένων θέσεων. Οι λιποτάκτες καταδικάζονταν σε θάνατο στο πεδίο της μάχης και εκτελούνταν με σφυριές στο κεφάλι.

Για μία ακόμη φορά η φαινομενική στασιμότητα του μετώπου έφερε στο προσκήνιο τον φόβο για μακροχρόνιο πόλεμο και προκάλεσε νέες εκκλήσεις για κάποιου είδους ειρηνευτική συμφωνία. Ολα θα κριθούν τώρα από τη βοήθεια που θα εξασφαλίσει η κάθε πλευρά: η Ρωσία από τη βιομηχανική της βάση και τους νέους συμμάχους της (Κίνα και Ιράν) και η Ουκρανία από τη Δύση. Παρά τη σημαντική στήριξη των ΗΠΑ και της Δύσης προς το Κιέβο, η προώθηση του οπλισμού παραμένει οδυνηρά αργή. Η απόφαση για παροχή σύγχρονων γερμανικών και αμερικανικών αρμάτων μάχης, που ελήφθη τον Ιανουάριο στο Ραμστάιν, έπρεπε να είχε ληφθεί πριν από έξι μήνες. Την ίδια στιγμή, οι Ρεπουμπλικανοί στις ΗΠΑ αναμένεται να συσπειρωθούν γύρω από πολιτική πλατφόρμα άρνησης περαιτέρω αμυντικής βοήθειας προς την Ουκρανία, ενόψει των προεδρικών εκλογών του 2024.

Ολα θα κριθούν από τη βοήθεια που θα εξασφαλίσει η κάθε πλευρά: η Ρωσία από τη βιομηχανική της βάση και τους νέους συμμάχους της (Κίνα και Ιράν) και η Ουκρανία από τη Δύση.

Ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι κρατάει τη σημαία μονάδας του ουκρανικού στρατού, ενώ αξιωματικός γονατίζει και τη φιλάει σε τελετή για τον ένα χρόνο από το ξέσπασμα του πολέμου. Η αντίσταση του Κιέβου διέψευσε όσους προέβλεπαν ταχεία συνθηκολόγηση.

Η αεροπορία η ενεργειακή κρίση αποφεύχθηκε στην Ευρώπη, ενώ ο πόλεμος ευνόησε τον απογαλακτισμό των ευρωπαϊκών ενεργειακών αγορών από τη Ρωσία. Η τάση και στις δύο όχθες του Ατλαντικού είναι, όμως, σαφής. Η στήριξη προς την Ουκρανία θα συνεχίσει να φθίνει με το πέρας του χρόνου και θα εξαρτάται από τις εξελίξεις στο πεδίο της μάχης. Αν η Ουκρανία δώσει την αίσθηση ότι είναι ικανή να ανακτά εδάφη με τα νέα δυτικά όπλα, τότε η ξένη στήριξη θα συνεχιστεί.

Πολλοί Δυτικοί αναλυτές έχουν βυθιστεί σε αδικαιολόγητη απαισιοδοξία, που μόλις τώρα αρχίζει να αμφισβητείται από τα μέσα ενημέρωσης. Ας μην ξεχνάμε ότι τα ρωσικά οπλικά αποθέματα δεν είναι ανεξάντλητα, ενώ η πρόσφατη μαζική επιστράτευση δείχνει ότι τεράστιος αριθμός Ρώσων επίστρατων έχει σκοτωθεί στα πεδία των μαχών από τον Σεπτέμβριο μέχρι σήμερα, με τον συνολικό αριθμό Ρώσων νεκρών και τραυματιών να φθάνει τις 200.000 από την αρχή των επιχειρήσεων. Ο Βρετανός υπουργός Αμυνας σχολίασε πρόσφατα ότι ποσοστό 97% των ανδρών του ρωσικού στρατού βρίσκεται σήμερα στην Ουκρανία.

Το Κρεμλίνο δεν διαθέτει πια σημαντικές ενισχύσεις, ικανές να ανατρέψουν τα δεδομένα. Το ένα τρίτο των προπολεμικών αποθεμάτων ρωσικών αρμάτων μάχης πιθανολογείται ότι έχει καταστραφεί ή τεθεί εκτός μάχης, περιορίζοντας δραστικά την ευκινησία του ρωσικού στρατεύματος και την ικανότητά του να διεξάγει αποτελεσματικές επιθέσεις τεθωρακισμένων με αεροπορική στήριξη. Δημοσιογραφικές πληροφορίες θέλουν τη ρωσική βιομηχανική παραγωγή να έχει δεχθεί ισχυρό πλήγμα εξαιτίας της επιστράτευσης και τις ελλείψεις σε προσωπικό. Ο όμιλος Βάγκνερ ανακοίνωσε από τη μεριά του παύση της στρατολόγησης ποινικών κρατουμένων, λόγω περιορισμένης προσέλευσης εθελοντών, οι οποίοι σπανίζουν πλέον αφότου συνειδητοποίησαν ότι οι πιθανότητες επιβίωσής τους στο ουκρανικό μέτωπο δεν είναι μεγάλες.

Η απαισιοδοξία δεν δικαιολογείται και για έναν ακόμη λόγο: το πόσο λίγα έχει διδαχθεί ο ρωσικός στρατός από τον πόλεμο. Αντί να σχεδιάσει μεγάλη επίθεση, η ρωσική διοίκηση επιμένει σε μικρής κλίμακας επιχειρήσεις σε πολλαπλά μέτωπα. Δεν προκαλεί έτσι καμία εντύπωση ότι ελάχιστα εκπαιδευμένοι νεοσύλλεκτοι αδυνατούν να πραγματοποιήσουν περίπλοκες επιχειρήσεις. Η αδυναμία αυτή κατέστη πασιφανής στις πρόσφατες ρωσικές απόπειρες κατάληψης του Βουλεντάρ, νοτιοδυτικά του Μπαχμούτ. Δύο επίλεκτες μονάδες Ρώσων πεζοναυτών υπέστησαν καταστροφικές απώλειες στην επιχείρηση, με τους Ρώσους να χάνουν 30 άρματα μάχης και να έχουν 1.000 νεκρούς και τραυματίες σε λιγότερο από δύο ημέρες. Οι Ουκρανοί έχουν μπροστά τους δύσκολο, αλλά όχι ακατόρθωτο, έργο για την ανάκτηση των εδαφών τους. Η απελευθέρωση πρέπει να αρχίσει από τη Χερσώνα και τη Ζαπορίζια, εξασφαλίζοντας τις ακτές της Μαύρης Θάλασσας. Η κατάληψη της Μελιτούπολης θα διακόψει τον ανεφοδιασμό των Ρώσων στην Κριμαία, απειλώντας τη θέση της Ρωσίας στην προσαρτηθείσα χερσόνησο. Το σχέδιο αυτό θα έπρεπε να έχει υψηλότερη προτεραιότητα από την ανακατάληψη του Ντονμπάς. Παρά την προθυμία του Κρεμλίνου να επιτρέψει μεγάλες απώλειες, το μόνο που χρειάζεται είναι μία επίμονη και επιτυχημένη προέλαση για να καταρρεύσει το ρωσικό μέτωπο.

Ο κ. Φράνσις Φουκουγιάμα είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ και συγγραφέας του βιβλίου «Το τέλος της Ιστορίας».

ΤΕΜΠΗ
Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΜΙΑΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

9 Απριλίου
παραμένει η επικρατέστερη ημερομηνία για τη διεξαγωγή των εκλογών, χωρίς να θεωρείται όμως πλέον δεδομένη.

14 ή 21 Μαΐου
είναι οι δύο επικρατέστερες ημερομηνίες διεξαγωγής των εκλογών σε περίπτωση που αποφασιστεί μετάθεσή τους.

Το 2012
στήθηκαν κάλπες ταυτόχρονα με τη διεξαγωγή των Πανελλαδικών Εξετάσεων χωρίς να υπάρξουν προβλήματα.

11.40
το βράδυ της Τρίτης η κυβέρνηση είχε ενημερωθεί για το συμβάν, καθώς στο σημείο είχαν φθάσει ήδη 30 ασθενοφόρα και τα πρώτα οχήματα της Πυροσβεστικής.

Πόρισμα πριν από τις κάλπες

Στη γραμμή της ταχείας διαλεύκανσης θα κινηθεί η κυβέρνηση – Αντίρροπες εισηγήσεις για τον χρόνο των εκλογών

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Τη δύσκολη «επόμενη ημέρα» της εθνικής τραγωδίας στα Τέμπη επιχειρεί να σχεδιάσει η κυβέρνηση, με το Μέγαρο Μαξίμου να καλείται να λάβει άμεσα αποφάσεις για την ενίσχυση της ασφάλειας των σιδηροδρομικών μεταφορών, τον τρόπο διαχείρισης της επερχόμενης σφοδρής σύγκρουσης με τον ΣΥΡΙΖΑ με φόντο τον ΟΣΕ, αλλά και τον χρόνο των εκλογών, καθώς η ημερομηνία της 9ης Απριλίου παρότι παραμένει η επικρατέστερη δεν μπορεί να θεωρείται πλέον δεδομένη.

Το άμεσο στοίχημα για την κυβέρνηση είναι να καταδείξει ότι η γραμμή «όλα στο φως» που εκπέμπει ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης είναι ειλικρινής και θα υπηρετηθεί μέχρι τέλους, αλλά και ότι, έστω εκ των υστέρων, αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της ασφάλειας των σιδηροδρομικών μεταφορών.

Σε αυτή την κατεύθυνση ελήφθησαν οι αποφάσεις:

• Συγκρότησης υπερκομματικής επιτροπής εμπειρογνωμόνων που θα καταλήξει σε πόρισμα για τα συστημικά αίτια και τις διαχρονικές παραλείψεις που οδήγησαν στην τραγωδία στα Τέμπη. Οπως τονίζεται, το πόρισμα θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί «σε εβδομάδες και όχι μήνες», τοποθέτηση που «φωτογραφίζει» τη βούληση να δημοσιοποιηθεί πριν από τις επερχόμενες εκλογές.

• Επιτάχυνσης των έργων εκσυγχρονισμού των υποδομών με την αντιμετώπιση, για παράδειγμα, τυχόν προβλημάτων σε σχέση με υφιστάμενους διαγωνισμούς. Στόχος, το σύστημα τηλεδιοίκησης να έχει ολοκληρωθεί σε όλο το δίκτυο τον Σεπτέμβριο, όπως προβλεπόταν, ή και νωρίτερα.

• Ενίσχυσης –με τα υφιστάμενα μέσα– των κανόνων ασφαλείας για τα σιδηροδρομικά δρομολόγια, μέχρι να ολοκληρωθούν τα έργα τα οποία έχουν δρομολογηθεί. Σε αυτή την κατεύθυνση θα μπορούσε να αποφασιστεί, για παράδειγμα, η τοποθέτηση δύο σταθμαρχών σε όλους τους σταθμούς ελέγχου.

ANGELOS TZORTZINIS / THE NEW YORK TIMES

Ο πρωθυπουργός αποχωρεί από τα Τέμπη, τα οποία επισκέφθηκε λίγες ώρες μετά την τραγωδία. Το άμεσο στοίχημα για την κυβέρνηση είναι να καταδείξει ότι η γραμμή «όλα στο φως» που εκπέμπει ο Κυριάκος Μητσοτάκης είναι ειλικρινής και θα υπηρετηθεί μέχρι τέλους.

Το δίλημμα

Το δεύτερο ζητούμενο για την κυβέρνηση είναι η πολιτική διαχείριση της τραγωδίας στα Τέμπη, καθώς προεξοφλείται πως ο ΣΥΡΙΖΑ θα την αναδείξει σε κεντρικό πεδίο αντιπαράθεσης με την κυβέρνηση κατά την προεκλογική περίοδο, ανεξαρτήτως του χρόνου κατά τον οποίο θα στηθούν οι κάλπες. Η κυβέρνηση είναι δεδομένο ότι επωμίζεται κόστος από το πολύνεκρο δυστύχημα, καθώς δεν συνέβη κατά το πρώτο διάστημα της θητείας της, αλλά λίγο πριν από την ολοκλήρωση της τετραετίας. Το Μέγαρο Μαξίμου αναγνωρίζει την ανωτέρω πραγματικότητα, αλλά θεωρεί πως ακόμη και έτσι το μέτρο σύγκρισης με τον ΣΥΡΙΖΑ δεν θα αποβεί τελικά εις βάρος της κυβέρνησης. Οπως τονίζεται, «είναι σαφές πως επί διακυβέρνησης Ν.Δ. σε κάποιους τομείς προχώρησε ο εκσυγχρονισμός της χώρας και σε άλλους όχι. Στον ΟΣΕ προφανώς ισχύει το δεύτερο. Το ερώτημα είναι ποιος μπορεί να τον προχωρήσει το επόμενο διάστημα: Ο Μητσοτάκης ή ο Τσίπρας;».

> *Κάποιοι στην κυβέρνηση επισημαίνουν ότι το δυστύχημα θα κυριαρχήσει στην προεκλογική αντιπαράθεση, ακόμη κι αν οι κάλπες αναβληθούν.*

Παράλληλα, από κυβερνητικά στελέχη επισημαίνεται, σε σχέση με το Μάτι που από ορισμένους επιχειρείται να αναδειχθεί ως μέτρο σύγκρισης, πως στην τραγωδία στα Τέμπη εντοπίζονται οι χρόνιες παθογένειες του ελληνικού κράτους, αλλά καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισε και το ανθρώπινο λάθος. Επίσης δεν καταβλήθηκε καμία προσπάθεια συσκότισης ή μετάθεσης ευθυνών, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα ότι λίγες ώρες μετά το πολύνεκρο δυστύχημα ο υπουργός Μεταφορών Κώστας Καραμανλής υπέβαλε την παραίτησή του, η οποία έγινε άμεσα αποδεκτή από τον πρωθυπουργό. Τέλος τονίζεται πως και σε άλλες περιπτώσεις όπου κατά τη διάρκεια της θητείας του διαπιστώθηκαν σοβαρότατα προβλήματα, όπως οι καταστροφικές πυρκαγιές του 2021 και η κακοκαιρία «Μήδεια», ο κ. Μητσοτάκης πέραν της αυτοκριτικής στην οποία προχώρησε ανέλαβε πρωτοβουλίες, με αποτέλεσμα αντίστοιχα φαινόμενα να μην επαναληφθούν.

Ο χρόνος της κάλπης

Εντός της εβδομάδας ο πρωθυπουργός θα λάβει τις τελικές αποφάσεις του για την ημερομηνία των εκλογών. Εάν δηλαδή θα επιμείνει στον αρχικό σχεδιασμό του για προσφυγή στις κάλπες στις 9 Απριλίου ή εάν θα τις μεταθέσει για αργότερα – με επικρατέστερο σενάριο σε αυτή την περίπτωση τις 14 ή 21 Μαΐου. Ο κ. Μητσοτάκης «απαγόρευσε» κάθε συζήτηση για τον χρόνο των εκλογών στο Μέγαρο Μαξίμου τις προηγούμενες ημέρες ως ένδειξη σεβασμού στη μνήμη των νεκρών και προς τις οικογένειές τους, αλλά και εξαιτίας της κατάστασης θλίψης και οργής στην οποία έχει περιέλθει μετά την εθνική τραγωδία η ελληνική κοινωνία.

Οπως προαναφέρθηκε, ο κ. Μητσοτάκης αναμένεται να «κλειδώσει» πολύ σύντομα τον χρόνο των εκλογών, καθώς ειδικά στην περίπτωση που αυτές θα διεξαχθούν στις 9 Απριλίου, θα πρέπει να ρυθμιστούν εκκρεμότητες όπως η ψήφιση σειράς νομοσχεδίων και να προσδιοριστεί η ημερομηνία διάλυσης της Βουλής. Οσοι θεωρούν ότι οι εκλογές θα πρέπει να «καθυστερήσουν», προτάσσουν ως βασικό επιχείρημα ότι σταδιακά η τραγωδία στα Τέμπη θα περάσει σε δεύτερο πλάνο. Ορισμένοι επισημαίνουν ακόμη και πως πρακτικά τα μνημόσυνα των θυμάτων θα συμπέσουν με την ημέρα των εκλογών.

Στον αντίποδα, όσοι τάσσονται υπέρ της τήρησης του αρχικού χρονοδιαγράμματος του πρωθυπουργού σημειώνουν πως η σιδηροδρομική τραγωδία θα αποτελέσει κεντρικό θέμα της πολιτικής αντιπαράθεσης ανεξάρτητα από τον χρόνο των εκλογών. Παράλληλα τονίζουν πως όλος ο πολιτικός σχεδιασμός της Ν.Δ. κατέτεινε σε εκλογές στις 9 Απριλίου και δεν πρέπει να μεταβληθεί, ενώ δεν συνάδει με το προφίλ του κ. Μητσοτάκη να εμφανίζεται να λαμβάνει κρίσιμες αποφάσεις με βάση μικροκομματικά οφέλη. Τέλος υπάρχουν και κυβερνητικά στελέχη που κάνουν λόγο για μίνι μετάθεση των εκλογών, με τις κάλπες να στήνονται μία εβδομάδα μετά το Πάσχα, δηλαδή στις 23 Απριλίου. Η συγκεκριμένη ημερομηνία έχει το «μείον» ότι μπορεί να οδηγήσει σε δεύτερες κάλπες εν μέσω Πανελλαδικών Εξετάσεων. Πάντως, εκλογές παράλληλα με τις Πανελλαδικές είχαν διεξαχθεί και το 2012 χωρίς να υπάρξουν προβλήματα.

Η αντισυστημική ψήφος

Ολα τα κόμματα αναμένουν, προς τα μέσα της επόμενης εβδομάδας, και τον επερχόμενο νέο κύκλο των δημοσκοπήσεων που θα αποτυπώνει τον πολιτικό αντίκτυπο της τραγωδίας. Ενα ερώτημα που απασχολεί τα κομματικά επιτελεία είναι η τραγωδία να έχει πυροδοτήσει αντισυστημικά αντανακλαστικά σε μερίδα των ψηφοφόρων – κυρίως των νέων. Το συγκεκριμένο σενάριο ενισχύεται από το γεγονός ότι είναι δεδομένο και θα καθίσταται σταδιακά περισσότερο σαφές πως οι ευθύνες για την κατάσταση των σιδηροδρόμων είναι διαχρονικές και διαχέονται στα κόμματα εξουσίας.

Οι 48 ώρες του συναγερμού στο Μέγαρο Μαξίμου

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Μόλις λίγα λεπτά μετά τις 11.20 το βράδυ που συνέβη η μοιραία σύγκρουση στα Τέμπη μεταξύ των δύο τρένων, ο Κυριάκος Μητσοτάκης ενημερώθηκε για το συμβάν. Στα πολύ πρώτα εκείνα λεπτά οι πληροφορίες δεν ήταν σαφείς για το μέγεθος της τραγωδίας, ωστόσο πολύ σύντομα, περίπου 15 λεπτά μετά τη σύγκρουση, άρχισε να γίνεται αντιληπτό το μέγεθος, καθώς τα πρώτα οχήματα του ΕΚΑΒ που κατέφθασαν στο σημείο ενημέρωσαν πως πρόκειται για σοβαρή σύγκρουση και όχι εκτροχιασμό. Ηδη στις 11.40 στο σημείο είχαν φθάσει 30 ασθενοφόρα, 15 περιπολικά και συνολικά 32 άνδρες της Ελληνικής Αστυνομίας και τα πρώτα οχήματα της Πυροσβεστικής για την κατάσβεση της πυρκαγιάς. Με τη μετάβαση στο σημείο των πρώτων σωμάτων ασφαλείας έφθασε στην Αθήνα η πρώτη σαφής εικόνα πως επρόκειτο για ένα πολύ σοβαρό δυστύχημα.

Μετά την πρώτη κινητοποίηση των δυνάμεων ξεκίνησε και ο πρώτος υπουργός για να μεταβεί στο σημείο. Με δεδομένο πλέον πως υπήρχαν δεκάδες τραυματίες και νεκροί, ο Θάνος Πλεύρης ξεκίνησε περίπου στις 12 τα μεσάνυχτα για τη Λάρισα, ώστε να συντονιστεί η κατάσταση στα νοσοκομεία. Παράλληλα έγινε και η πρώτη «συγκέντρωση» των κυβερνητικών στελεχών στο συντονιστικό της Πολιτικής Προστασίας στην Κηφισιάς. Από τις δύο τα ξημερώματα ήταν εκεί, πλην του «οικοδεσπότη» Χρήστου Στυλιανίδη και του υφυπουργού Ευάγγελου Τουρνά, ο υπουργός Προστασίας του Πολίτη Τάκης Θεοδωρικάκος, ο διευθυντής του πρωθυπουργού Γιάννης Μπρατάκος, ο «κλαδάρχης» υποστράτηγος Γιώργος Μιχαλόπουλος, ο αρχηγός του Πυροσβεστικού Σώματος Γιώργος Πουρναράς, οι δύο εκπρόσωποι Τύπου Πυροσβεστικής και Αστυνομίας, ο γ.γ. της Πολιτικής Προστασίας Βασίλης Παπαγεωργίου, και ακόμη ο υπουργός Επικρατείας Ακης Σκέρτσος και ο αν. διευθυντής του γραφείου Τύπου, Γιώργος Ευθυμίου. Οσο περνούσε η ώρα οι πληροφορίες για νεκρούς αυξάνονταν, ενώ ο πρωθυπουργός ενημερωνόταν σε πραγματικό χρόνο από τον διευθυντή του, Γιάννη Μπρατάκο. Στη 1.20 η ενημέρωση που έφθασε στην Πολιτική Προστασία έλεγε για 7 νεκρούς. Στις 2.20 οι νεκροί επισήμως είχαν φθάσει τους 10. Η εκτίμηση της κατάστασης άρχισε να γίνεται πιο καθαρή, με αποτέλεσμα στις 3 τα ξημερώματα να γίνει η πρώτη δημόσια ενημέρωση από τους εκπροσώπους των σωμάτων ασφαλείας.

> *Οταν ο εκπρόσωπος της Hellenic Train ρωτήθηκε πόσοι ήταν οι επιβαίνοντες δεν είχε σαφή απάντηση, προκαλώντας την έκρηξη των κυβερνητικών στελεχών.*

Αργά τα ξημερώματα της Τετάρτης εμφανίστηκε και ένας εκπρόσωπος της εταιρείας Hellenic Train. Οταν ρωτήθηκε πόσοι ήταν οι επιβαίνοντες δεν είχε σαφή απάντηση, προκαλώντας την έκρηξη των κυβερνητικών στελεχών. «Δεν γίνεται να ρωτάς τον υπεύθυνο της εταιρείας κάτι τόσο απλό και να μην έχει απάντηση», λέει στην «Κ» κυβερνητικό στέλεχος που συμμετείχε στη σύσκεψη.

Το πρωινό της Τετάρτης στο Μαξίμου ήταν τελείως διαφορετικό. Το κλίμα ήταν πολύ βαρύ, με τον πρωθυπουργό να βρίσκεται στο Μέγαρο από τις 6 το πρωί και γύρω στις 6.30 να ξεκινάει ο «πρωινός καφές», δύο ώρες νωρίτερα απ' ό,τι συνήθως. «Το γενικό κλίμα που επικρατούσε εκείνες τις πρώτες ώρες ήταν πως πρέπει να κάνει ο κρατικός μηχανισμός τα πάντα για τις οικογένειες των θυμάτων και η διαδικασία της αναζήτησης των θυμάτων να ολοκληρωθεί όσο το δυνατόν πιο γρήγορα», λέει στην «Κ» κυβερνητικό στέλεχος. Ο πρωθυπουργός στη σύσκεψη ανακοίνωσε στους συνεργάτες του πως θα μεταβεί στον τόπο της τραγωδίας. Νωρίς το πρωί της Τετάρτης βρέθηκε στον τόπο του δυστυχήματος και ο υπουργός Κώστας Καραμανλής. Κατά πληροφορίες, ο υπουργός μόλις είδε από κοντά το μέγεθος της τραγωδίας εκμυστηρεύτηκε σε συνεργάτη του πως δεν μπορούσε πλέον να παραμείνει στο πόστο του. Λίγο μετά, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, ο Κώστας Καραμανλής είπε στον πρωθυπουργό πως έχει λάβει την απόφαση να παραιτηθεί. Ο κ. Μητσοτάκης τον ρώτησε αν είναι βέβαιος και έλαβε θετική απάντηση, λέγοντας πως δεν μπορεί να μην πάρει την πολιτική ευθύνη για όσα τραγικά συνέβησαν.

Ο πρωθυπουργός επέστρεψε στο Μαξίμου μετά την επίσκεψη στα Τέμπη, όπου παρέμεινε έως αργά το βράδυ της Τετάρτης. Το σκηνικό της πολύ πρωινής σύσκεψης επαναλήφθηκε και την Πέμπτη. Εκεί όλη την ημέρα βρίσκονταν οι συμμετέχοντες στον λεγόμενο «πρωινό καφέ» για τη διαρκή αποτίμηση της κατάστασης: ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιάννης Οικονόμου, ο Γιώργος Γεραπετρίτης, ο Ακης Σκέρτσος, ο Δημήτρης Τσιόδρας, ο Χρήστος Ζωγράφος, ο Γιώργος Ευθυμίου, η Κύρα Κάππη, ο Γιάννης Βλαστάρης, ο Ερικ Παρκς, ο Νίκος Ρωμανός, ο Γιώργος Μυλωνάκης, ο Μιχάλης Μπεκίρης, η Αριστοτελία Πελώνη και ο Θανάσης Νέζης.

Η συμφιλίωση των διαζευγμένων

Ακόμη κι αν ο Σούνακ περάσει τη συμφωνία για τη Β. Ιρλανδία, οι σχέσεις με την Ε.Ε. θα αναστατώνουν το Λονδίνο

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

«Ηταν κάτι ανάλογο με αυτό που συμβαίνει συχνά στα χωρισμένα ζευγάρια: ύστερα από μια πρώτη περίοδο γεμάτη πληγωμένα αισθήματα, αλληλοκατηγορίες και επιθέσεις, έρχεται η στιγμή που οι δύο πρώην σύντροφοι προσεγγίζουν ξανά ο ένας τον άλλον και βρίσκουν τρόπο να συνυπάρξουν». Με αυτά τα λόγια υποδέχθηκε η γερμανική εφημερίδα Handelsblatt τη συμφωνία που ανακοίνωσαν την περασμένη Δευτέρα στο Ουίδνσορ ο Βρετανός πρωθυπουργός Ρίσι Σούνακ και η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Με το «Πλαίσιο του Ουίδνσορ», όπως πολιτογραφήθηκε η συμφωνία, αίρεται η πιο ακανθώδης εκκρεμότητα στην υπόθεση του Brexit, δύο χρόνια μετά την έξοδο της Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ενωση: το εμπορικό και νομικό καθεστώς της Βόρειας Ιρλανδίας, της μόνης βρετανικής περιφέρειας που έχει χερσαία σύνορα με την Ε.Ε.

Η σημασία αυτής της εξέλιξης δύσκολα μπορεί να υποτιμηθεί. Πρώτα απ' όλα, αποτρέπει το ορατό, μέχρι χθες, ενδεχόμενο ανοιχτού εμπορικού πολέμου μεταξύ Λονδίνου και Βρυξελλών και δημιουργεί ατμόσφαιρα για μια ορισμένη επαναπροσέγγιση στη μετα-Brexit εποχή, κάτι που είχε ήδη διευκολυνθεί από τη συστράτευση των δύο πλευρών κατά της Ρωσίας στο Ουκρανικό. Επειτα, απομακρύνει τους φόβους για ανατίναξη της ειρηνευτικής συμφωνίας του 1998 σχετικά με τη Βόρεια Ιρλανδία και για υποτροπή των εθνοτικών συγκρούσεων στην περιοχή, απειλή που θα έμπαινε στην ημερήσια διάταξη αν, ελλείψει συμφωνίας με το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ε.Ε. υποχρεωνόταν να επαναφέρει το «σκληρό» σύνορο μεταξύ Βόρειας και ανεξάρτητης Ιρλανδίας. Τέλος, ενισχύει στο εσωτερικό της Βρετανίας και διεθνώς το πολιτικό κεφάλαιο του Ρίσι Σούνακ, ο οποίος, τέσσερις μήνες μετά την άνοδό του στην πρωθυπουργία, πιστώνεται ότι πέτυχε εκεί όπου απέτυχαν οι προκάτοχοί του, ο Μπόρις Τζόνσον και η Λιζ Τρας, στέλνει καθησυχαστικά μηνύματα στις αγορές και σταθεροποιεί την εύθραυστη, μέχρι πρότινος, κατάσταση της βρετανικής οικονομίας. Στην ιδανική περίπτωση, ο Σούνακ ελπίζει να εκταμιεύσει το αυξημένο πολιτικό του κεφάλαιο πείθοντας τον Τζο Μπάιντεν για μια συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ ΗΠΑ και Βρετανίας – βασικό στόχο όλων των οπαδών του Brexit. Βέβαια, ο Αμερικανός πρόεδρος δεν φαίνεται να επείγεται για παρόμοιες συμφωνίες, αντίθετα μάλλον ρέπει προς τον προστατευτισμό, αλλά η πιθανολογούμενη επίσκεψή του σε Λονδίνο και Μπέλφαστ τον επόμενο μήνα, με αφορμή τα 25 χρόνια από την ειρηνευτική συμφωνία της Μεγάλης Παρασκευής, θα μας κάνει σοφότερους.

DAN KITWOOD / POOL VIA REUTERS

Ρίσι Σούνακ και Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν απαντούν σε ερωτήσεις δημοσιογράφων για το «Πλαίσιο του Ουίδνσορ», τη συμφωνία που αίρει την πιο ακανθώδη εκκρεμότητα στην υπόθεση του Brexit. Ο Βρετανός πρωθυπουργός πέτυχε εκεί όπου απέτυχαν οι προκάτοχοί του, ο Μπόρις Τζόνσον και η Λιζ Τρας.

Αποτρέπει το ενδεχόμενο ανοιχτού εμπορικού πολέμου Ευρώπης - Βρετανίας και δημιουργεί ατμόσφαιρα για μια ορισμένη επαναπροσέγγιση.

Το ρήγμα

Αλλά πώς δημιουργήθηκε το επικίνδυνο ρήγμα που κατάφεραν να γεφυρώσουν οι Σούνακ και Φον ντερ Λάιεν; Την 31η Δεκεμβρίου 2020, όταν η Βρετανία έβγαινε και επίσημα από την Ε.Ε., μπορεί ο τότε πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον να πανηγύριζε ότι υλοποίησε το Brexit στην πιο σκληρή του εκδοχή, η αλήθεια είναι όμως ότι για να το πετύχει είχε κάνει έναν οδυνηρό συμβιβασμό με τις Βρυξέλλες: προκειμένου να μην επανέλθει το σκληρό σύνορο, με αυστηρούς τελωνειακούς ελέγχους, μεταξύ Βόρειας και ανεξάρτητης Ιρλανδίας, οι Ευρωπαίοι απαίτησαν και πέτυχαν να μεταφέρουν, ουσιαστικά, αυτό το σύνορο στη θάλασσα που χωρίζει τη Βόρεια Ιρλανδία από την υπόλοιπη Βρετανία.

Πέρα από τους τελωνειακούς ελέγχους, αυτό σήμαινε ότι η Βόρεια Ιρλανδία θα έπρεπε να εφαρμόζει νόμους της Ε.Ε. στην οποία δεν ανήκε πια και να υπόκειται στη δικαιοδοσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Οπως ήταν επόμενο, οι Ενωτικοί του Μπέλφαστ, που ορκίζονται στον βασιλιά του Ηνωμένου Βασιλείου, ένιωσαν προδομένοι, θεωρώντας πως το περίφημο «Βορειοϊρλανδικό Πρωτόκολλο» τους ωθούσε στην αγκαλιά του Δουβλίνου. Υπό τον κίνδυνο να θεωρηθεί εθνικός μειοδότης, ο Τζόνσον κατέθεσε νόμο για την αναίρεση του Πρωτοκόλλου, φέρνοντας επί θύραις τον κίνδυνο εμπορικού πολέμου με την Ε.Ε.

Σε αυτό το φόντο, ο συμβιβασμός που πέτυχε να εκμαιεύσει ο Σούνακ από τις Βρυξέλλες φαντάζει ιδιαίτερα ευνοϊκός. Το σύνορο της Ιρλανδικής Θάλασσας, αν και δεν καταργείται τελείως, γίνεται πολύ αχνό, καθώς η μεγάλη πλειονότητα των εμπορευμάτων που θα εισάγεται από το Ηνωμένο Βασίλειο στη Βόρεια Ιρλανδία θα οδεύει μέσω της «πράσινης γραμμής», δηλαδή δεν θα υφίσταται κανέναν τελωνειακό έλεγχο. Μια δεύτερη «κόκκινη γραμμή» θα αφορά τα προϊόντα που θα προορίζονται για την ανεξάρτητη Ιρλανδία, αλλά και εδώ οι έλεγχοι θα απλοποιηθούν. Επιπλέον, το Λονδίνο είναι εκείνο που θα αποφασίζει για το ύψος του ΦΠΑ και τις κρατικές επιδοτήσεις στη Βόρεια Ιρλανδία, η οποία ταυτόχρονα απαλλάσσεται από την υποχρέωση που είχε αναλάβει, βάσει του Πρωτοκόλλου, να εφαρμόζει γύρω στους 1.700 ευρωπαϊκούς νόμους. Σε περίπτωση διαφωνιών, αρμόδιο να κρίνει δεν θα είναι, σε πρώτο χρόνο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, αλλά μεικτή επιτροπή διαιτησίας, με δικαστές που θα ορίζονται από Βρυξέλλες και Λονδίνο. Τελευταίο στη σειρά, αλλά όχι σε σημασία, καθιερώνεται το λεγόμενο «Φρένο του Στόρμοντ», δηλαδή το δικαίωμα βέτο της τοπικής κυβέρνησης της Βόρειας Ιρλανδίας σε μελλοντικούς νόμους της Ε.Ε.

Οι δημοσκοπήσεις φέρουν το 54% των Βρετανών να θεωρεί λάθος την απόφαση του 2016 για το Brexit, έναντι μόλις 32% που τη θεωρεί σωστή.

Το ερώτημα που εύλογα τίθεται είναι γιατί οι Βρυξέλλες έδωσαν στον Σούνακ ό,τι δεν έδωσαν στον Τζόνσον; Το πραγματιστικό, businesslike, προφίλ του Σούνακ, σε αντιδιαστολή με έναν Τζόνσον που είχε μετατρέψει την αντιπαλότητα με τις Βρυξέλλες σε εργαλείο πολιτικής ηγεμονίας στο εσωτερικό, ασφαλώς έπαιξε τον ρόλο του. Εξίσου σημαντικό, αν όχι μεγαλύτερο, ρόλο πρέπει να έπαιξαν η κούραση των Ευρωπαίων με το ήδη επταετές ψυχόδραμα του Brexit, η διάθεση να τελειώνουν επιτέλους με αυτή την εκκρεμότητα, τη στιγμή που έχουν άλλα, κεφαλαιώδη ζητήματα να αντιμετωπίσουν (Ουκρανικό, ενεργειακό, πληθωριστική έκρηξη), αλλά και οι φόβοι για υποτροπή των ταραχών στη Βόρεια Ιρλανδία, τους οποίους ενίσχυσε η πρόσφατη απόπειρα δολοφονίας αστυνομικού από τους αδιάλλακτους του New IRA στο Ομαχ.

Θα ήταν ωστόσο νωρίς να θεωρήσουμε ότι μπήκε τελεία και παύλα στη χαώδη ιστορία του Brexit. Κατ' αρχάς, περιμένουμε ακόμη να μάθουμε τη θέση που θα κρατήσουν οι Ενωτικοί του DUP στο Μπέλφαστ και οι σκληροπυρηνικοί του Brexit στο Λονδίνο έναντι της συμφωνίας Σούνακ - Φον ντερ Λάιεν. Λύνοντας τη σιωπή του, την περασμένη Πέμπτη, ο Μπόρις Τζόνσον δήλωσε ότι «θα δυσκολευτεί πολύ» να ψηφίσει τη συμφωνία του διαδόχου του, αν και η κριτική του ήταν αρκετά μετριοπαθής για τα δικά του δεδομένα. Το πιο πιθανό, βέβαια, είναι ότι οι αντιδράσεις θα είναι περιορισμένες και ότι ο Σούνακ, με στήριξη και από τους Εργατικούς, θα την περάσει από τη Βουλή των Κοινοτήτων. Εάν συμβεί κάτι τέτοιο, η πίεση στον Σούνακ θα προέρχεται στο εξής από την απέναντι πλευρά του πολιτικού φάσματος, από τους οπαδούς του Remain. Μπορεί ο ηγέτης των Εργατικών Κιρ Στάρμερ να διαβεβαιώνει (για την ώρα) ότι δεν τίθεται ζήτημα αναίρεσης του Brexit με νέο δημοψήφισμα ούτε καν επιστροφής στην Ενιαία Αγορά, αλλά οι δημοσκοπήσεις που φέρουν το 54% των Βρετανών να θεωρεί λάθος την απόφαση του 2016 έναντι μόλις 32% που τη θεωρεί σωστή, δίνουν φτερά στα πόδια των ευρωπαϊστών – έστω κι αν οι δημοσκοπήσεις στη Βρετανία, ειδικά στο θέμα του Brexit, δεν συνοδεύονται από καλή φήμη.

Σε κάθε περίπτωση, το θέμα των σχέσεων Ηνωμένου Βασιλείου - Ευρώπης, που βρίσκεται στο κέντρο της βρετανικής πολιτικής ζωής εδώ και επτά δεκαετίες, θα συνεχίσει να απασχολεί έντονα τη χώρα, που φροντίζει διαρκώς να δικαιώνει τον γνωστό αφορισμό του πρώην υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Ντιν Ατσεσον: «Εχασαν μια αυτοκρατορία, αλλά δεν κατάφεραν να βρουν έναν ρόλο».

Ο «Τούρκος Γκάντι» διχάζει την αντιπολίτευση

Ενισχύεται ο Ταγίπ Ερντογάν από τη ρήξη στο κοινό μέτωπο των έξι κομμάτων – Αποχωρεί η Μεράλ Ακσενέρ

Τρίζει το μέτωπο της αντιπολίτευσης στην Τουρκία και αποδυναμώνεται έτσι η σοβαρότερη πρόκληση στην καθεστωτική διακυβέρνηση του Ταγίπ Ερντογάν εδώ και δύο δεκαετίες. Αν τα έξι κόμματα που αποτελούν τον συνασπισμό κατά του Τούρκου προέδρου δεν ξεπεράσουν τις διαφορές τους τις επόμενες ημέρες, η ενίσχυση του Ερντογάν θα είναι νομοτελειακή σε μια στιγμή που ο ίδιος είναι πιο ευάλωτος από ποτέ: αντιμέτωπος με έναν δυσθεώρητο πληθωρισμό πάνω από 55% και σφοδρές επικρίσεις για τη διαχείριση των καταστροφικών σεισμών, με δεκάδες χιλιάδες νεκρούς.

Ολα ξεκίνησαν το πρωί της Παρασκευής, όταν την επικείμενη αποχώρησή της από τον συνασπισμό της αντιπολίτευσης στην Τουρκία προανήγγειλε η ηγέτις του Καλού Κόμματος (Ιγί), Μεράλ Ακσενέρ. Η επονομαζόμενη Εθνική Συμμαχία επρόκειτο να ανακοινώσει αύριο τον κοινό υποψήφιό της για τις προεδρικές εκλογές. Η ρήξη στις τάξεις της αντιπολίτευσης οδήγησε το Ιγί να καταδικάσει τα μέλη του συνασπισμού για εξυπηρέτηση των προσωπικών φιλοδοξιών του Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου, επικεφαλής του κεμαλικού CHP. Φέροντας το παρατσούκλι «Τούρκος Γκάντι» λόγω της ασκητικής φυσιογνωμίας του και των γυαλιών, ο Κιλιτσντάρογλου πιστώνεται τις πρόσφατες εκλογικές επιτυχίες του κόμματός του στους δήμους της Αγκυρας και της Κωνσταντινούπολης. Οι αναλυτές όμως αμφισβητούν κατά πόσον ο 71χρονος πολιτικός έχει τη δυνατότητα να επικρατήσει του Ερντογάν και μόνο το 40% της κοινής γνώμης είναι ικανοποιημένο από τις επιδόσεις του ως ηγέτη της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Αντίθετα, ο δυναμικός 52χρονος δήμαρχος Κωνσταντινούπολης, Εκρέμ Ιμάμογλου, ο οποίος έβαλε τέλος στην 25ετή πρωτοκαθεδρία του κυβερνώντος κόμματος AKP στην Πόλη, θεωρείται πολύ καταλληλότερος. Ωστόσο, ο Ιμάμογλου καταδικάστηκε σε 31μηνη φυλάκιση τον περασμένο Δεκέμβριο επειδή προσέβαλε τα μέλη της εκλογικής επιτροπής. Εχει ασκήσει έφεση στην απόφαση, την οποία αποκηρύσσει ως ανέκδοτο, αλλά αν η υπόθεση τελεσιδικήσει πριν από τις εκλογές και αποδειχθεί ότι δεν μπορέσει να είναι υποψήφιος, θα αφήσει την αντιπολίτευση ακέφαλη.

Η ηγέτις του Καλού Κόμματος διαφωνεί με την απόφαση να αναμετρηθεί ο Κιλιτσντάρογλου με τον Ερντογάν στις εκλογές. Θεωρεί καταλληλότερους τον Ιμάμογλου ή τον Γιαβάς.

Οι ηγέτες των έξι κομμάτων του συνασπισμού συναντήθηκαν την Πέμπτη προκειμένου να δώσουν λύση στο αδιέξοδο. Οι έριδες αυτές εμπόδισαν τον συνασπισμό να συμφωνήσει σε κοινό υποψήφιο. Η Ακσενέρ ανέφερε ότι πρότεινε τον δήμαρχο της Κωνσταντινούπολης ή της Αγκυρας Μανσούρ Γιαβάς, για την προεδρική υποψηφιότητα της αντιπολίτευσης, για να αντιμετωπίσει την επίμονη άρνηση των εταίρων του συνασπισμού, οι οποίοι επέμεναν στην υποψηφιότητα Κιλιτσντάρογλου. Η κρίση στις τάξεις της αντιπολίτευσης προκάλεσε μεγάλη πτώση του δείκτη του τουρκικού χρηματιστηρίου, ο οποίος βυθίστηκε κατά 3,9% αμέσως μετά τις δηλώσεις Ακσενέρ στην τηλεόραση.

Από τη μεριά του, ο Τούρκος πρόεδρος κατηγόρησε τα κόμματα της αντιπολίτευσης για έλλειψη οργάνωσης, καλώντας το εκλογικό σώμα να συνειδητοποιήσει ότι τα κόμματα αυτά δεν είναι σε θέση να κυβερνήσουν τη χώρα. Μια ημέρα πριν από τη σύνοδο των ηγετών της αντιπολίτευσης, ο Ερντογάν απέρριψε κάθε σενάριο αναβολής των εκλογών λόγω του σεισμού, υπογραμμίζοντας ότι αυτές θα γίνουν κανονικά στις 14 Μαΐου.

Οι εκλογές αυτές αναμένεται να είναι οι δυσκολότερες στη μακρά πολιτική σταδιοδρομία του Τούρκου προέδρου, ο οποίος ανακοίνωσε αυτή την εβδομάδα την επιτάχυνση του προγράμματος ανοικοδόμησης μετά τον καταστροφικό σεισμό του περασμένου μήνα και ύστερα από τις επικρίσεις που αντιμετώπισε ο κρατικός μηχανισμός για αναποτελεσματικότητα.

Η αντιπολίτευση απέτυχε να μεταδώσει το μήνυμα και τις προγραμματικές της προτάσεις στα κρίσιμα θέματα της οικονομίας και της εξωτερικής πολιτικής, όπως εξήγησε στο Bloomberg ο Μπεκίρ Αγκιρντίρ, διευθυντής της εταιρείας δημοσκοπήσεων Konda. Αντί να αποκτήσει το πλεονέκτημα εξαιτίας των προβλημάτων στη διαχείριση της ανθρωπιστικής κρίσης που προκάλεσε ο σεισμός, η αντιπολίτευση στην Τουρκία παραμένει δημοσκοπικά στάσιμη. «Η συνεχιζόμενη εσωτερική διαμάχη στην αντιπολίτευση γύρω από το πρόσωπο του υποψήφιου προέδρου, σε συνδυασμό με την αποτυχία της να αποσαφηνίσει το όραμά της για κρίσιμα ζητήματα, πλήττουν επικίνδυνα τις πιθανότητές της», λέει ο Αγκιρντίρ, η εταιρεία του οποίου προέβλεψε σωστά τα ποσοστά στις δημοτικές εκλογές του 2019, όταν ο Εκρέμ Ιμάμογλου κατέκτησε τον Δήμο της Κωνσταντινούπολης. Οι δημοσκοπήσεις εμφανίζουν τα ποσοστά της αντιπολίτευσης να είναι στάσιμα ή ακόμη και να υποχωρούν. Στις αρχές του 2022 απολάμβανε σαφές προβάδισμα στην πρόθεση ψήφου, τους τελευταίους μήνες, όμως, το κοινό μοιάζει να στρέφεται πάλι υπέρ του Ερντογάν.

Αναλυτές εκτιμούν ότι για να επικρατήσει η αντιπολίτευση οφείλει να συσπειρωθεί γύρω από κοινό υποψήφιο, ικανό να προσελκύσει τις ψήφους του φιλοκουρδικού HDP. Το κόμμα έχει αναδειχθεί και κατά το παρελθόν σε ρυθμιστή του εκλογικού σκηνικού, παρότι αντιμετωπίζει τώρα ενδεχόμενη δικαστική απαγόρευση εξαιτίας των σχέσεων που φέρεται να διατηρεί με την εκτός νόμου αντάρτικη κουρδική οργάνωση PKK.

REUTERS, BLOOMBERG

Ο μοναδικός πυρηνικός αντιδραστήρας στην Ελλάδα βρίσκεται στον «Δημόκριτο». «Η λειτουργία του σταμάτησε στους Ολυμπιακούς Αγώνες για λόγους ασφαλείας και από τότε δεν επανήλθε», λέει ο κ. Χουσιάδας.

Χρήστος Χουσιάδας, *πρόεδρος της Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας*

Το Ακούγιου δεν είναι και τόσο κοντά

Οι πυρηνικές εγκαταστάσεις σε σεισμογενείς περιοχές και οι φόβοι ενός ατυχήματος που αναζωπύρωσε ο σεισμός στην Τουρκία

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ**

Ο πρόσφατος, καταστροφικός σεισμός στην Τουρκία πυροδότησε συζητήσεις για την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων σε σεισμογενείς περιοχές. Ο υπό κατασκευήν πυρηνικός σταθμός στο Ακούγιου της Τουρκίας, κοντά στις πληγείσες περιοχές, επανέφερε τις μνήμες του πυρηνικού δυστυχήματος στη Φουκουσίμα. Πόσο ασφαλείς είναι τελικά οι πυρηνικές εγκαταστάσεις στις σεισμογενείς περιοχές;

Η «Κ» επισκέφθηκε τις εγκαταστάσεις της Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας στον «Δημόκριτο» και συνομίλησε με τον πρόεδρο της ΕΕΑΕ Χρήστο Χουσιάδα για το ρυθμιστικό πλαίσιο των πυρηνικών εγκαταστάσεων, τις διεθνείς διατάξεις και προβλέψεις για την πυρηνική ασφάλεια, ενώ η συζήτηση επικεντρώθηκε και επί του εθνικού σχεδίου για την αντιμετώπιση ραδιολογικών ή πυρηνικών αναγκών και την ετοιμότητα της Ελλάδας για κάθε ενδεχόμενο. Η συνέντευξη συνοδεύθηκε με ξενάγηση στις εγκαταστάσεις του ανενεργού, πλέον, ελληνικού πυρηνικού αντιδραστήρα.

– Υπό το σύγχρονο ρυθμιστικό πλαίσιο, πόσο ασφαλής είναι η εγκατάσταση πυρηνικού αντιδραστήρα σε σεισμογενείς περιοχές;

– Το θέμα των σεισμών είναι πάρα πολύ σοβαρό σε ό,τι αφορά την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων και είναι ένα θέμα στο οποίο έχει δοθεί πολύ μεγάλη προσοχή από τους διεθνείς και τους ευρωπαϊκούς κανόνες.

Γενικά είναι ένα θέμα το οποίο θεωρείται αντιμετωπίσιμο. Οι πυρηνικοί αντιδραστήρες είναι εγκαταστάσεις οι οποίες οπωσδήποτε έχουν μια επικινδυνότητα, όμως η αντισεισμική τους θωράκιση είναι προηγμένη και η ανθεκτικότητά τους απέναντι στους σεισμούς είναι σχεδόν τεκμηριωμένη. Οπότε σε τεχνοκρατικό επίπεδο δεν είναι το μεγάλο πρόβλημα. Αλλωστε υπάρχουν και ιστορικά προηγούμενα. Δηλαδή οι αντιδραστήρες τόσο δυτικής κατασκευής και τεχνολογίας όσο και ανατολικής τεχνολογίας έχουν υποστεί τη δοκιμασία μεγάλων σεισμών.

Παραδείγματα τέτοια είναι οι σταθμοί της Καλιφόρνιας, που αντεπεξήλθαν στους πρόσφατους μεγάλους σεισμούς, αλλά και ο ανατολικής κατασκευής σταθμός της Αρμενίας, όπου έγινε ένας πάρα πολύ μεγάλος σεισμός και παρά την παλαιότητά του δεν δημιουργήθηκε κάποιο πρόβλημα.

– Σε περίπτωση ενός ατυχήματος, ποιες δικλίδες ασφαλείας λαμβάνονται σε τεχνικό επίπεδο για την αποφυγή διαρροής ραδιενέργειας;

– Τα πυρηνικά εργοστάσια σχεδιάζονται και κατασκευάζονται με βάση μια φιλοσοφία, η οποία στα αγγλικά λέγεται «Defence in depth» και στα ελληνικά ονομάζεται «Αμυνα σε βάθος». Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μια πυραμίδα εφεδρικών συστημάτων. Θα σας δώσω ένα παράδειγμα: Σε ένα πυρηνικό εργοστάσιο η ηλεκτροδότηση είναι απαραίτητη, γιατί αν χαθεί θα συμβεί μπλακ άουτ και θα προκληθεί πυρηνικό ατύχημα. Οπότε οι γραμμές που φέρνουν την εξωτερική ηλεκτροδότηση δεν είναι μία, είναι περισσότερες, μπορεί να είναι δύο, τρεις ή τέσσερις ανεξάρτητες. Αρα αν χαθεί η μία υπάρχει η δεύτερη· χάθηκε η δεύτερη, υπάρχει η τρίτη. Αν χαθούν και οι τέσσερις, τότε υπάρχουν ηλεκτροπαραγωγά ζεύγη, δηλαδή γεννήτριες.

Οπότε βλέπουμε μια πυραμίδα εφεδρικών επιπέδων ασφαλείας και αν χαθούν και οι ντιζελογεννήτριες, μπορεί, σαν έσχατη λύση, να λειτουργεί ο πυρηνικός σταθμός σαν μεμονωμένο νησί. Εγινε αυτό στη Ζαπορίζια, έκλεισε για ένα μικρό διάστημα. Στην περίπτωση αυτή δουλεύουν οι αντιδραστήρες για να δίνουν ενέργεια στους υπόλοιπους που την έχουν χάσει.

– Ομως αυτές οι δικλίδες δεν εμπόδισαν την καταστροφή στο Τσερνόμπιλ.

– Ακριβώς, είναι πολύ σωστή παρατήρηση. Οπότε, στην ερώτηση πού βασίζεται η φιλοσοφία της ασφάλειας στα πυρηνικά εργοστάσια, βασίζεται «στην άμυνα σε βάθος» και έχει αποδειχθεί πάρα πολύ αποτελεσματική αυτή η προσέγγιση, όχι όμως και 100% άτρωτη, γιατί ιστορικά έχουν συμβεί μεγάλα πυρηνικά ατυχήματα. Αρα λοιπόν, ναι, πράγματι μπορούν υπό κακές συγκυρίες και κακό συνδυασμό παραγόντων, καθώς και συνδυασμό ακραίων καταστάσεων, όλες οι γραμμές άμυνας να καταρρεύσουν.

– Πώς αντέδρασε η διεθνής επιστημονική κοινότητα στον πρόσφατο σεισμό στην Τουρκία δεδομένου του φόβου πιθανού, μελλοντικού πυρηνικού ατυχήματος στον υπό κατασκευή σταθμό της Τουρκίας;

– Φόβος πάντα υπάρχει, αλλά δεν είναι ένας φόβος ο οποίος θα πρέπει να δημιουργήσει δυσανάλογη ανησυχία. Στην περίπτωση του Ακούγιου βγήκαν από την πρώτη στιγμή στη διεθνή-ειδική βιβλιογραφία αναφορές. Οι αναλύσεις δεν ανέφεραν προβλήματα. Το Ακούγιου δεν βρίσκεται πολύ κοντά στο επίκεντρο, αλλά περίπου 400 χιλιόμετρα δυτικότερα από το επίκεντρο του σεισμού.

Δορυφορική φωτογραφία του υπό κατασκευήν πυρηνικού εργοστασίου του Ακούγιου στην Τουρκία.

Η φιλοσοφία της ασφάλειας στα πυρηνικά εργοστάσια βασίζεται «στην άμυνα σε βάθος» και έχει αποδειχθεί πάρα πολύ αποτελεσματική, όμως δεν είναι 100% άτρωτη, εξηγεί ο Χρήστος Χουσιάδας.

Ενα μεγάλο πυρηνικό ατύχημα μπορεί να οδηγήσει σε μη αμελητέες επιπτώσεις στον ελληνικό χώρο. Αυτές όμως δεν θα απαιτούν σκληρά μέτρα πολιτικής προστασίας.

– Ποια είναι η Αρχή που σε διεθνές επίπεδο ελέγχει τις εγκαταστάσεις και μπορεί να επιβάλλει πρόστιμα ή μετατροπές στις υφιστάμενες υποδομές;

– Δεν υπάρχει. Και έγινε πάρα πολύ μεγάλη συζήτηση γι' αυτό το ζήτημα μετά το δυστύχημα της Ιαπωνίας. Μάλιστα υπήρχε μια μεγάλη συζήτηση για κάποια χρόνια, για το αν θα πρέπει η πυρηνική ασφάλεια να θεωρηθεί οικουμενικό αγαθό και κατ' αυτή την έννοια να μπει σε ένα διεθνοποιημένο πλαίσιο. Στην αρχή φάνηκε ότι θα γίνουν βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, όμως γρήγορα παλινδρόμησαν και έτσι αυτή τη στιγμή η πυρηνική ασφάλεια των εγκαταστάσεων είναι αυστηρά εθνική υπόθεση.

–Εν ολίγοις, τα αυταρχικά καθεστώτα μπορούν να επιβάλλουν τις δικές τους διατάξεις και να μην υπάρχει σοβαρός έλεγχος;

–Υπάρχει σοβαρός, σοβαρότερος και λιγότερο σοβαρός έλεγχος, αλλά όλα υπόκεινται σε διαβάθμιση σε διεθνές πλαίσιο. Πάντως, η διεθνής νομοθεσία η οποία ισχύει δεν είναι «νομικά δεσμευτική», σε αντίθεση με το διεθνές πλαίσιο για τον έλεγχο των πυρηνικών υλικών, το οποίο είναι αυστηρό και είναι δεσμευτικό. Σε αυτό το πλαίσιο εμπίπτει και το Ιράν.

– Οπότε δεν υπάρχουν διεθνείς κανόνες, νομικά δεσμευτικοί.

– Υπάρχει νομοθεσία η οποία είναι ηθικά δεσμευτική. Υπάρχει η διεθνής σύμβαση. Αυτές είναι σημαντικές και έχει αυξηθεί και η διεθνής διαδικτύωση στο ζήτημα της ασφάλειας των εγκαταστάσεων, ωστόσο η συμμόρφωση με τη σύμβαση δεν υπόκειται σε διεθνή έλεγχο, με εξαίρεση βέβαια την Ευρωπαϊκή Ενωση όπου σε τακτά χρονικά διαστήματα τα πυρηνικά εργοστάσια αξιολογούνται από τα άλλα κράτη-μέλη. Η Ελλάδα συμμετέχει στους ελέγχους.

– Πριν από μερικούς μήνες είχατε δηλώσει πως σε περίπτωση πυρηνικού ατυχήματος δεν θα χρειαστούν σκληρά μέτρα πολιτικής προστασίας. Στο υποθετικό σενάριο ενός πυρηνικού ατυχήματος στην Τουρκία, δεν θα επηρεαστεί σοβαρά ο ελληνικός χώρος;

– Ο σταθμός του Ακούγιου βρίσκεται 300 χιλιόμετρα από το απώτερο ελληνικό ανατολικό άκρο, δηλαδή από το Καστελλόριζο, ούτε καν τη Ρόδο, ούτε καν την ηπειρωτική Ελλάδα. Είναι αρκετά μεγάλη αυτή η απόσταση για να θεωρηθεί ότι θα χρειαστούν μέτρα πολιτικής προστασίας υψηλού επιπέδου.

– Ομως θα μπορούσε να ειπωθεί πως το Τσερνόμπιλ, που βρισκόταν πιο μακριά από την Ελλάδα, επηρέασε τον ελληνικό χώρο.

– Αυτό μπορεί να συμβεί και τώρα. Δηλαδή, είτε μιλάμε για το Ακούγιου είτε για άλλους πιο μακρινούς σταθμούς, ένα μεγάλο πυρηνικό ατύχημα μπορεί να οδηγήσει σε μη αμελητέες επιπτώσεις στον ελληνικό χώρο. Αυτές όμως δεν θα είναι επιπτώσεις που να απαιτούν σκληρά μέτρα πολιτικής προστασίας. Θα απαιτούν όμως έλεγχο τροφίμων, ζωοτροφών και τέτοιου είδους μέτρα. Οχι όμως εκκενώσεις ή μετεγκαταστάσεις πληθυσμών ή ακόμα και προληπτική λήψη χαπιών ιωδίου. Τέτοιο ζήτημα για την Ελλάδα δεν τίθεται.

– Εχει η Ελλάδα σχέδιο αντιμετώπισης πυρηνικών ατυχημάτων;

– Τα σχέδια έκτακτης ανάγκης υπήρχαν από τότε που λεγόταν παράρτημα «Ρ» του σχεδίου «Ξενοκράτης». Αυτό το σχέδιο αντικαταστάθηκε από το καινούργιο που λέγεται ΕΣΑΡΠΕΑ, δηλαδή «Ειδικό Σχέδιο Απόκρισης σε Ραδιολογική ή Πυρηνική Εκτακτη Ανάγκη», και υπάρχει τυπικά από πέρυσι τον Μάιο.

– Μπορεί η Ελλάδα να δράσει σε διεθνές επίπεδο και να εμποδίσει την περαιτέρω δημιουργία ενός πυρηνικού αντιδραστήρα στην Τουρκία, έχοντας ως επιχείρημα την ασφάλεια;

– Μπορεί να το επικαλεστεί, μπορεί να το απαιτήσει, έχει δικαίωμα και αυτό κάνει η χώρα μας. Ομως δεν έχει τη δυνατότητα να προσδιορίσει τις εθνικές επιλογές όσον αφορά το ενεργειακό μείγμα μιας άλλης χώρας. Ούτε καν αν η άλλη χώρα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ενωσης, πολύ περισσότερο αν είναι τρίτη χώρα και μάλιστα αυτό έχει την ελληνική υπογραφή, όπως και την υπογραφή όλων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Γιατί η νομοθεσία της EURATOM όσον αφορά την πυρηνική ασφάλεια αναφέρει στο προοίμιό της πως η ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας αποτελεί ζήτημα εθνικής κυριαρχίας.

Ο ανενεργός αντιδραστήρας της Αθήνας και η απόφαση για αποχή

– Ποιες είναι οι δυνατότητες και οι χρήσεις του ελληνικού πυρηνικού αντιδραστήρα;

– Η Ελλάδα είναι αλήθεια ότι πάρα πολύ έγκαιρα και πάρα πολύ γρήγορα είχε δηλώσει με τον πιο επίσημο τρόπο φιλοδοξίες για την ανάμειξή της με την ατομική ενέργεια.

Στις αρχές του 1954 εμφανίστηκε στην Ελλάδα ο νόμος «Περί Ιδρύσεως Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενεργείας». Αρα, λοιπόν, η Ελλάδα πολύ έγκαιρα προέβαλε φιλοδοξίες τέτοιου είδους, τις οποίες τις υπηρέτησε για μεγάλο χρονικό διάστημα. Φτιάχτηκε αντιδραστήρας μέσα σε αυτό το πλαίσιο, λειτούργησε και για ένα διάστημα υπήρχε ζήτημα ανάπτυξης της πυρηνικής ενέργειας στην Ελλάδα.

Ομως τα πρώτα χρόνια της Μεταπολίτευσης, με επίσημη κυβερνητική απόφαση, η Ελλάδα μπήκε στο κλαμπ των μη πυρηνικών χωρών και από τότε μέχρι σήμερα αυτό ισχύει, και μάλιστα με πρακτικά πολιτική ομοφωνία.

Μετά το δυστύχημα στο Τσερνόμπιλ ελήφθη η οριστική απόφαση για μη χρήση πυρηνικής ενέργειας στο ενεργειακό μείγμα της χώρας. Παρ' όλα αυτά ο αντιδραστήρας συνέχισε να λειτουργεί, και ορθώς, αλλά σε άλλο πλαίσιο, πλέον ως ερευνητικό εργαλείο και όχι στο πλαίσιο της ανάπτυξης της πυρηνικής τεχνολογίας.

Η λειτουργία του σταμάτησε τελείως στους Ολυμπιακούς Αγώνες για ειδικούς λόγους ασφαλείας και στην ουσία από τότε δεν επανήλθε.

– Πολύ συχνά γίνεται η ερώτηση γιατί η Ελλάδα να μην έχει ένα πυρηνικό εργοστάσιο το οποίο θα προσφέρει φθηνή ενέργεια.

– Το αν θα συμπεριληφθεί η πυρηνική ενέργεια μέσα στο ενεργειακό μείγμα της χώρας είναι μια απόφαση η οποία δεν είναι επιστημονική ή τεχνοκρατική. Είναι στην ουσία πολιτική.

Παρ' όλα αυτά είμαστε μια πυρηνική χώρα, καθώς συμμετέχουμε ισότιμα στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι. Και επίσης είναι δίκαιο να πούμε ότι μεγάλα ποσά ηλεκτρικής ενέργειας που εισάγονται από τη Βουλγαρία είναι από πυρηνικά εργοστάσια. Το λέω αυτό γιατί κάποιες άλλες χώρες που είναι ενάντια στην πυρηνική ενέργεια, ίσως πιο γνήσια, έχουν νομοθεσίες οι οποίες απαγορεύουν εισαγωγές ρεύματος από πυρηνικά εργοστάσια. Δηλαδή εκτός από τη σημαία, την αντι-πυρηνική, καταβάλλουν και ένα κόστος.

Stoiximan

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΜΑΡΤΙΟΥ 2023

Stoiximan

Ο «χορευτής» με τις πατερίτσες

Για πρώτη φορά ακρωτηριασμένος ποδοσφαιριστής κερδίζει το βραβείο «Πούσκας»

Του **ΚΩΣΤΑ ΚΟΥΚΟΥΛΑ**

Το δικό του γκολ δεν το είδαν δισεκατομμύρια τηλεθεατές, όπως αυτό του Ριτσάρλισον με ανάποδο ψαλίδι στο πρόσφατο Μουντιάλ του Κατάρ στον αγώνα της Βραζιλίας με την Σερβία. Επίσης, δεν χάρισε μια νίκη σε ευρωπαϊκή διοργάνωση σαν το εκπληκτικό σουτ του Ντμίτρι Παγιέ στον αγώνα της Μαρσέιγ με τον ΠΑΟΚ για τα προημιτελικά του Conference League.

Αλλωστε ακόμα και το όνομα του έγινε ευρέως γνωστό όταν φόρεσε το καλό του κουστούμι και βρέθηκε πριν λίγα βράδια στην ίδια αίθουσα με τον Μέσι και τους μεγάλους αστέρες του παγκοσμίου ποδοσφαίρου στο γκαλά της FIFA για τους κορυφαίους του 2022.

Ο Πολωνός, Μαρσίν Ολέκσι, έχει κάθε λόγο να χαμογελά, κρατώντας το βραβείο για το καλύτερο γκολ της χρονιάς που πέρασε. Ένα τέρμα που θα το είχαν δει μόνο όσοι λίγοι βρέθηκαν τον περασμένο Νοέμβριο στην αναμέτρηση της Βάρτα Πόζναν απέναντι στην Σταλ Ζερσόφ για το πρωτάθλημα ακρωτηριασμένων στην Πολωνία. Ετυχε όμως κάποιος φίλαθλος να το καταγράψει με το κινητό του τηλέφωνο, να το ανεβάσει στα social media και από κει και πέρα, ο 35χρονος Πολωνός να γίνει viral και να φτάσει τελικά μέχρι την κατάκτηση του βραβείου «Πούσκας», για αυτό το γυριστό σουτ στηριζόμενος στη μια του πατερίτσα. Τότε, κάποιος φίλαθλος που είχε δει το βίντεο με το γκολ του Ολέσκι, είχε μεταξύ αστείου και σοβαρού σχολιάσει ότι θα έπρεπε να προταθεί για το συγκεκριμένο τρόπαιο. Λίγους μήνες μετά, η επικράτησή του και η ψήφος που πήρε από άλλους παίκτες και προπονητές, ανοίγει εν μέρει την πόρτα, ώστε να μπορούν να αναγνωριστούν στην παγκόσμια σκηνή όλες οι μορφές του ποδοσφαίρου.

Το γκολ της χρονιάς έτυχε να το καταγράψει κάποιος φίλαθλος με το κινητό του τηλέφωνο και να το ανεβάσει στα social media. Από κει και πέρα, ο 35χρονος Πολωνός έγινε viral και έφτασε τελικά μέχρι την κατάκτηση του βραβείου «Πούσκας», για αυτό το γυριστό σουτ στηριζόμενος στη μια του πατερίτσα.

Η επικράτησή του Μαρσίν Ολέκσι και η ψήφος που πήρε από άλλους παίκτες και προπονητές, ανοίγει εν μέρει την πόρτα, ώστε να μπορούν να αναγνωριστούν στην παγκόσμια σκηνή όλες οι μορφές του ποδοσφαίρου.

Η ιστορία του

Μέχρι να φτάσει σε αυτό το σημείο της καθολικής αναγνώρισης, ο Ολέκσι που έχει αγωνιστεί και με την εθνική ομάδα ακρωτηριασμένων της Πολωνίας, είχε γνωρίσει το σκληρό πρόσωπο της ζωής. Στα 23 του είχε την καθημερινή του δουλειά ως οικοδόμος και παράλληλα αγωνιζόταν ως τερματοφύλακας σε συλλόγους μικρών κατηγοριών της πατρίδας του. Ολα άλλαξαν μια μέρα του 2010, σε ένα κατά τα άλλα τυπικό Σάββατο στην εργασία του. Ενώ περίμενε ένα μηχάνημα να καλύψει μια τρύπα στο δρόμο, ο Ολέκσι άκουσε έναν δυνατό θόρυβο και πριν το καταλάβει, ήταν ξαπλωμένος στο έδαφος.

«Κοίταξα τριγύρω και είδα ένα αυτοκίνητο να με έχει παρασύρει και ο θείος μου να τρέχει τριγύρω πανικόβλητος», περιγράφει ο ίδιος. «Κοίταξα κάτω και είδα τα πόδια μου να έχουν καταπλακωθεί και κατά κάποιον τρόπο ήξερα τι είχε συμβεί. Το μόνο πράγμα που είχα στο μυαλό μου ήταν ότι έπρεπε να μείνω ζωντανός, ξέρεις. "Δεν μπορώ να πεθάνω". Μόνο αυτό σκεφτόμουν. Είχα ακόμη τις αισθήσεις μου όταν ήρθε το ασθενοφόρο. Έχασα τις αισθήσεις μου στο δρόμο για το νοσοκομείο. Ξύπνησα μετά το χειρουργείο και αμέσως κοίταξα προς τα πόδια μου και είδα ότι το αριστερό είχε ακρωτηριαστεί. Όμως το μόνο που μπορούσα να σκεφτώ εκείνη την στιγμή ήταν ότι είμαι τουλάχιστον ζωντανός».Λίγο μετά η σύντροφός του έφερε στον κόσμο το πρώτο τους παιδί, με τον Ολέκσι να έχει πλέον αποφασίσει ότι ο αθλητισμός οποιασδήποτε μορφής δεν έχει θέση στη ζωή του. Επρεπε να περάσουν εννέα χρόνια και η προσπάθεια να κλωτσήσει την μπάλα προς τον γιο του Τόμας, προκειμένου και επιστρέψει και πάλι η λαχτάρα για το ποδόσφαιρο. «Ηταν ένα όνειρο για μένα να μπορέσω να παίξω κάποια στιγμή του», εξομολογήθηκε λίγες ώρες πριν παραλάβει το βραβείο του και συνέχισε: «Αρχικά με τη βοήθεια προσθετικού μέλους έγινα προπονητής τερματοφυλάκων για μικρά παιδιά, ενώ στη συνέχεια ανακάλυψα το ποδόσφαιρο ατόμων με ακρωτηριασμό και έτσι πήγα στην Βάρτα Πόζναν. Από την πρώτη προπόνηση κατάλαβα ότι μια νέα ποδοσφαιρική ζωή ξεκινούσε για μένα».

«Πάντα ήθελα να κάνω κάτι ξεχωριστό»

Ο Μαρσίν Ολέκσι, μιλώντας στο ESPN, αποκάλυψε ότι ψήφισε ως καλύτερο γκολ αυτό του Ντμίτρι Παγιέ στον αγώνα της Μαρσέιγ με τον ΠΑΟΚ, γιατί όπως είπε «είναι η απόφαση που πήρε να σκοράρει από αυτή την περιοχή του γηπέδου, η δύναμη του σουτ και η τεχνική, πρέπει να είσαι πραγματικά καλός τεχνικά για να πετύχεις αυτό το γκολ με τόση ακρίβεια από εκείνη την περιοχή».

Βέβαια ανάλογα μπορεί κάποιος να αναφερθεί και για το δικό του γκολ στον αγώνα της ομάδας του, Βάρτα Πόζναν με την Σταλ Ζερσόφ, όταν μετά τη σέντρα του συμπαίκτη του, στηρίχθηκε στη μια του πατερίτσα και με γυριστό σουτ έστειλε την μπάλα στα δίχτυα. «Όταν είδα πως ερχόταν η μπάλα προς το μέρος μου, στο ύψος που ήταν, σκέφτηκα ότι αυτό θα μπορούσε να είναι κάτι όμορφο», λέει για το τέρμα που σημείωσε και τον έβαλε στην ίδια λίστα με τους Ρονάλντο, Νεϊμάρ και Σαλάχ που έχουν επίσης κερδίσει το τρόπαιο. «Κατά τη διάρκεια της προπόνησης, δεν προσπαθούμε συχνά να κάνουμε τέτοιου είδους σουτ. Αλλά όταν άρχισα να παίζω ποδόσφαιρο με ακρωτηριασμένους, πάντα ήθελα να κάνω κάτι ξεχωριστό», πρόσθεσε μιλώντας στο ESPN.

«Χαίρομαι που πλέον είναι πολλοί εκείνοι που βλέπουν ότι τα παιδιά που είναι με πατερίτσες παίζουν ποδόσφαιρο και κάνουν καταπληκτικά πράγματα».

Μέσα σε 24 ώρες το βίντεο με το γκολ του απέκτησε εκατοντάδες viewers, ενώ προβλήθηκε και από τα δελτία ειδήσεων στην Πολωνία. «Το έμαθα την επόμενη μέρα, γιατί άρχισαν να το δείχνουν οι τηλεοπτικοί σταθμοί. Φαντάστηκα τότε ότι θα ήταν κάτι μεγάλο στην Πολωνία, αλλά όχι σε ολόκληρο τον κόσμο», τονίζει ο Ολέκσι, ο οποίος βέβαια στην πορεία κατάφερε να πετύχει πολλά περισσότερα από ένα όμορφο τέρμα, καθώς έστρεψε το βλέμμα των φιλάθλων και στο ποδόσφαιρο ατόμων με ακρωτηριασμό και να τους κάνει να καταλάβουν ότι και αυτό μπορεί να προσφέρει στιγμές συγκίνησης και μεγάλης δεξιοτεχνίας.

«Χαίρομαι που πλέον είναι πολλοί εκείνοι που βλέπουν ότι τα παιδιά που είναι με πατερίτσες παίζουν ποδόσφαιρο και κάνουν καταπληκτικά πράγματα», λέει, γνωρίζοντας βέβαια ότι και ο ίδιος έχει βάλει ένα λιθαράκι για να συμβεί αυτό.

Και ενώ άρχισε να συνηθίζει τη δημοσιότητα στην Πολωνία, τον Ιανουάριο η FIFA έβαλε το γκολ του στη λίστα με τα 11 καλύτερα που σημειώθηκαν σε όλο τον κόσμο το 2022. «Ήταν ένα περίεργο συναίσθημα στην αρχή. Δεν το πίστευα καθόλου, ότι ήμουν εγώ που είχα προταθεί», παραδέχτηκε και πρόσθεσε: «Μετά άρχισα να επεξεργάζομαι τις πληροφορίες, το συνήθισα. Αυτή τη στιγμή, με κάνει χαρούμενο».

Ο Ολέκσι πέτυχε αυτό που σε πολλούς θα φαινόταν αδύνατο. Όχι μόνο μπόρεσε να επιστρέψει στο ποδόσφαιρο, παρά το γεγονός ότι είχε χάσει το αριστερό του πόδι, αλλά κατάφερε να κλέψει έστω και για μια βραδιά την λάμψη από τους μεγάλους αστέρες του αθλήματος. Ο Πολωνός ποδοσφαιριστής, παραδέχεται ότι αυτό το τέρμα είναι το καλύτερο που έχει σημειώσει ποτέ, αλλά είναι σίγουρος ότι δεν θα είναι το τελευταίο, καθώς υπόσχεται ότι «θα υπάρξει μια άλλη, πιο όμορφη στιγμή».

ΑΠΟΨΕΙΣ

Μείνε αιώνια προεδράρα

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Τι και αν κάποιοι φρόντισαν να συσχετίσουν το μέλλον του με αυτό του κουμπάρου του στον πολιτικό στίβο, τι και αν δημοσιεύματα τον έφεραν κουρασμένο και αποφασισμένο να αποχωρήσει, τα ευχάριστα μαντάτα μας ήρθαν μεσοβδόμαδα από τη Λεμεσό, όπου ο Γιώργος Κούμας δημοσιοποίησε την επιθυμία του να υποβάλει υποψηφιότητα στις επικείμενες εκλογές του καλοκαιριού.

Ο ίδιος, δε, αξιολογεί το έργο της διοίκησής του ως θετικό, συνεπώς ποιος ο λόγος να αποχωρήσει; Σαν ελβετικό ρολόι λειτουργεί η Ομοσπονδία, ψεγάδι δεν έχουν οι αθεόφοβοι. Σαν τα μάτια τους προσέχουν το ποδόσφαιρο… άλλη έννοια πέραν από την προστασία και την προώθησή του δεν έχουν.

Μήτε η εξουσία, μήτε το χρήμα τους νοιάζει, μήτε καμιά σκοπιμότητα υπάρχει πίσω από την δράση τους. Καμία. Υπηρέτες του αθλήματος, ταγμένοι στο καλό της κοινωνίας, ένα με τους φίλαθλους ανά την Κύπρο.

Τα ταλέντα στο νησί περισσεύουν, ο Κύπριος ποδοσφαιριστής βρήκε επιτέλους τη θέση που του αξίζει, τα γήπεδα τίγκα στην πολυτέλεια, υπερσύγχρονα, οι εθνικές ομάδες έχουν πάει σ' άλλο επίπεδο, οι διαιτητές ομοίως, ο κόσμος επέστρεψε στα γήπεδα, οι προπονητές μας δημιούργησαν σχολή σκέψης που επηρεάζει την Ευρώπη, η βία αποτελεί παρελθόν, η διαφθορά ήταν και έφυγε, το δικαστικό σώμα εντός του αθλήματος σφύζει από αξιοκρατία, τα πάρε-δώσε μεταξύ παραγόντων και Ομοσπονδίας έπαψαν, δανεικά και αγύριστα δεν υφίστανται, ο υπόκοσμος μια που μπήκε εξαφανίστηκε από το χώρο… μείνε για πάντα προεδράρα, να ζούμε πάντα τέτοια.

Κι άμα με ρωτάς, τροποποίησε τα καταστατικά περί της εκλογής του προέδρου, στο πι και φι κάνε μια «συνταγματική αναθεώρηση» και μιμήσου τον Πάπα εκεί στη Ρώμη ή και τον Αρχιεπίσκοπο που είναι και πιο κοντά μας. Μείνε δια βίου, πρόεδρε, και κράτα και τους συνεργάτες σου που και αυτοί αποτελούν έμπνευση για τον καθένα από μας, και ας μην ασχολούνται με το ποδόσφαιρο.

Τέτοια ανιδιοτέλεια, τέτοια θέληση για προσφορά, τέτοιες θυσίες ούτε σε ιστορίες της Παλαιάς Διαθήκης δεν διαβάζεις. Σύγχρονοι οσιομάρτυρες να έχουμε την ευχή τους.

Και τα σωματεία-εταιρείες χαιρέτα μας, πιστοί σου υπηρέτες, αφού στον προεκλογικό αγώνα που ήδη ξεκίνησες όλο και κάτι θα έχεις να τους πεις ή και να σου πουν. Ξέρεις εσύ… και ξέρουμε όλοι!

Κύριε Βρυωνίδη, λυπηθείτε μας…

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Πειθαρχικοί κανονισμοί ΚΟΠ 2022-2023. Άρθρο 10 –Άλλα Πειθαρχικά Παραπτώματα– παράγραφος (ιζ). «Σε περίπτωση που οποιαδήποτε μερίδα οπαδών, οποιασδήποτε ομάδας χειροδικήσει ή ασκήσει βία κατά διαιτητών εντός σταδίου και σαν αποτέλεσμα τραυματίσει διαιτητή, τότε το Σωματείο παραπέμπεται στην Δικαστική Επιτροπή, για τιμωρία. Η τιμωρία θα περιλαμβάνει υποχρεωτικά αφαίρεση τριών βαθμών την πρώτη φορά, πλέον πρόστιμο και οποιαδήποτε άλλη πρόσθετη των πιο πάνω τιμωρία…»

Στις 19 Φεβρουαρίου, μετά το τέλος του αγώνα Εθνικός – Π.Ο. Αχυρώνας-Ονήσιλος στο Δασάκι, δύο διαιτητές προβαίνουν σε καταγγελία στην Αστυνομία Βάσεων Δεκέλειας για ξυλοδαρμό τους από οπαδούς του Εθνικού. Στη δημοσιότητα δίνονται φωτογραφίες με εμφανή τα σημάδια από τα κτυπήματα στο σώμα και το κεφάλι των δύο διαιτητών, καθώς και από τα σκισμένα τους ρούχα. Στο φύλλο αγώνα, ο διαιτητής έκανε ξεκάθαρη αναφορά για επίθεση και ξυλοδαρμό από οπαδούς του Εθνικού στη φυσούνα. Και όμως, το κατηγορητήριο, όπως δημοσιοποιήθηκε από την ΚΟΠ, περιοριζόταν σε καταγγελία για σοβαρά επεισόδια που προκάλεσαν οπαδοί της ομάδας του Εθνικού που είχαν στόχο τους διαιτητές, χωρίς άλλες λεπτομέρειες. Λογικά κάτι θα ήξερε ο Εθνικός που εξέδωσε δύο ανακοινώσεις μετά τον αγώνα και στις οποίες γινόταν πολύς λόγος για διαιτητικά λάθη και προσχεδιασμένες καταστάσεις. Μέχρι και άρση τηλεφωνικού απορρήτου (των διαιτητών) ζητούσε η διοίκηση του Εθνικού και ούτε λόγος, ούτε ένα απλό καταδικάζουμε για τον ξυλοδαρμό!

Και αφού λοιπόν, με βάση τους Πειθαρχικούς Κανονισμούς, η τιμωρία για χειροδικία, άσκηση βίας και τραυματισμό διαιτητή περιλαμβάνει υποχρεωτικά αφαίρεση τριών βαθμών την πρώτη φορά, έρχεται ο Αθλητικός Δικαστής της ΚΟΠ Αριστοτέλης Βρυωνίδης και μία ακόμη φορά εκπλήσσει με μια απόφαση-εφεύρεση τιμωρώντας τον Εθνικό με πρόστιμο, ένα εντός έδρας αγώνα χωρίς φιλάθλους και απαγόρευση μετακίνησης φιλάθλων για δύο αγώνες! Πρόκειται ασφαλώς για μια εξοντωτική τιμωρία, η οποία σίγουρα θα λειτουργήσει αποτρεπτικά για την αποφυγή παρόμοιων γεγονότων στο μέλλον.

Λυπηθείτε μας κύριε Βρυωνίδη ή εξηγήστε μας, πώς εσείς αντιλαμβάνεστε και ερμηνεύετε τους Πειθαρχικούς Κανονισμούς. Λυπηθείτε μας, γιατί δεν είναι η πρώτη φορά -και λογικά ούτε η τελευταία- που άλλα λένε, άλλα προνοούν οι κανονισμοί και άλλα εσείς αποφασίζετε. Και μην ανησυχείτε, ο εργοδότης σας (ΚΟΠ) δεν πρόκειται ούτε αυτή τη φορά να… συγκινηθεί, μάλλον ευχαριστημένος θα είναι, μάλλον συμφωνεί και επαυξάνει…

EUROBANK
Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΜΑΡΤΙΟΥ 2023

EUROBANK
Cyprus

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
-4,81%	0,11%	1,45%	2,29%	1,56%	1,64%	0,04%	1,78%	0,25%

ΤΟ 2022
Συρρικνώθηκε κατά 10 τρισ. ο πλούτος των κροίσων
Σελ. 11

Το τρίπτυχο της ΕΚΤ για τον πληθωρισμό

Μείωση κατανάλωσης, επιβράβευση της αποταμίευσης και τερματισμός της οριζόντιας κρατικής στήριξης

Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), Κριστίν Λαγκάρντ, έστειλε σαφές μήνυμα στις τράπεζες ότι θα πρέπει να προχωρήσουν και σε αυξήσεις των καταθετικών επιτοκίων, με στόχο να δημιουργηθεί μία «κουλτούρα αποταμίευσης». Όσο δεν προχωρούν δηλαδή οι τράπεζες σε αποδόσεις στις καταθέσεις τόσο οι ενέργειες που κάνει η ΕΚΤ για αντιμετώπιση του πληθωρισμού ανεβάζοντας τα επιτόκια, δεν έχουν μεγάλο αποτέλεσμα. Για να μειωθεί ο πληθωρισμός πρέπει να μειωθεί η ζήτηση, και για να μειωθεί η ζήτηση πρέπει οι καταναλωτές να προτιμήσουν την αποταμίευση, έναντι της κατανάλωσης. Η Πρόεδρος της ΕΚΤ τονίζει την ανάγκη τα κράτη να σταματήσουν σταδιακά τα οριζόντια μέτρα για στήριξη των καταναλωτών και η όποια βοήθεια να δίδεται στους πολίτες που την έχουν πραγματικά ανάγκη. Η ΕΚΤ αναμένεται ότι εντός Μαρτίου θα προχωρήσει και σε νέα αύξηση των επιτοκίων της τάξης του 0,5%. Η κ. Λαγκάρντ δηλώνει πως θα κάνει ό,τι πρέπει όχι μόνο για να επιστρέψει ο πληθωρισμός στο 2%, αλλά και να διατηρηθεί εκεί με βιώσιμο τρόπο. **Σελ. 3**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΜΑΡΤΙ ΚΟΥΠΕΡ

Ενσωματωμένα στο αυτί τα κινητά της νέας γενιάς

Η επόμενη γενιά θα έχει τηλέφωνα ενσωματωμένα κάτω από το δέρμα των αυτιών της, προέβλεψε ο Μάρτι Κούπερ, ο «πατέρας του κινητού», καθώς εφηύρε το πρώτο κινητό τηλέφωνο το 1973. «Οι συσκευές δεν θα χρειάζονται φόρτιση, γιατί το σώμα μας είναι ο τέλειος φορτιστής», εξήγησε. **Σελ. 10**

ΛΙΓΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΑΝΕΛΙΞΗΣ

Δύσκολη η καριέρα για τις γυναίκες στην Ελλάδα

Η Ελλάδα δεν προβάλλει ως η ιδανική επιλογή για να εργαστεί μια γυναίκα. Οι ευκαιρίες που προσφέρει η εγχώρια αγορά είναι λίγες και η συμμετοχή σε υψηλόβαθμες διοικητικές και διευθυντικές θέσεις πολύ περιορισμένη. Η χώρα κατατάσσεται στην 20ή θέση μεταξύ 34 ευρωπαϊκών χωρών. **Σελ. 6**

ΕΛΛΑΔΑ

Στεγαστικά σε νέους από τα τέλη Μαρτίου

Δημόσια πρόσκληση προς τις τράπεζες θα απευθύνει η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης για να ανοίξει, στο τέλος Μαρτίου, ο δρόμος για χορήγηση τουλάχιστον 10.000 χαμηλότοκων στεγαστικών δανείων σε νέους ηλικίας 24 έως 39 ετών, με ατομικό εισόδημα από 10.000 ευρώ έως 16.000 ευρώ. **Σελ. 12**

ΗΠΑ: Επενδύσεις εκατοντάδων δισ. σε ηλεκτρικές μπαταρίες

Η κυβέρνηση Μπάιντεν προτίθεται να διοχετεύσει εκατοντάδες δισεκατομμύρια δολάρια για τη στήριξη εταιρειών που παράγουν ηλεκτρικές μπαταρίες και ηλεκτρικά οχήματα, προκειμένου οι ΗΠΑ να καταστούν υπερδύναμη στον κλάδο και να αποτελέσουν το αντίπαλο δέος της Κίνας. Σύμφωνα με δημοσίευμα του Bloomberg, τα ποσά των 370 δισ. δολ. για επενδύσεις στον κλάδο της καθαρής ενέργειας τα οποία συμπεριλαμβάνονται στο Inflation ReductionAct και τα επιπλέον δισεκατομμύρια του προγράμματος για τις υποδομές και την απασχόληση, Infrastructure Investment and Jobs Act, αναμένεται να αξιοποιηθούν για την αναπτυξιακή προοπτική των εταιρειών οι οποίες κατασκευάζουν τις μπαταρίες λιθίου. **Σελ. 9**

Οι προκλήσεις για τον νέο υφυπ. Τουρισμού

Τι προσδοκούν οι φορείς

Το φρεσκάρισμα αντιλήψεων και νοοτροπίας στην τουριστική βιομηχανία είναι το μεγάλο στοίχημα του νέου υφυπ. Τουρισμού Κώστα Κουμή. Στις προτεραιότητές του η εποχικότητα του τουρισμού, τα εργασιακά θέματα, η ανάπτυξη τουριστικής συνείδησης και η ενίσχυση των υποστηρικτικών υποδομών. Η έλλειψη εργατικού δυναμικού μείζον θέμα για τους επαγγελματίες του κλάδου. **Σελ. 4**

Αναχρηματοδοτεί φέτος το AT1 η Τράπεζα Κύπρου

Αντικατάσταση δανεισμού 2018

Μέχρι 19 Δεκεμβρίου 2023 θα πρέπει να προχωρήσει σε αναχρηματοδότηση του δανεισμού που είχε συνάψει το 2018 η Τράπεζα Κύπρου. Το ομόλογο του «τσουχτερού» 12,5% όπου ο τόκος του καταβάλλεται ανά εξάμηνο αναδρομικά και επανακαθορίζεται κάθε πενταετία, έχει προτεραιοποιηθεί από την Τράπεζα. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Των* **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** *και* **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Στρατηγικές προτεραιότητες για την κυπριακή οικονομία

Η κυπριακή οικονομία παρουσιάζει θετικά στοιχεία που αφορούν την ανάπτυξη, την απασχόληση και τα δημόσια οικονομικά. Ωστόσο, το αναπτυξιακό της μοντέλο χρήζει εκσυγχρονισμού.

Στη διάρκεια του προεκλογικού αγώνα κατατέθηκαν αξιόλογες εισηγήσεις που ενδείκνυται να αξιοποιηθούν από τη νέα κυβέρνηση. Το παρόν άρθρο παραθέτει ένα πλαίσιο στρατηγικών προτεραιοτήτων για τα επόμενα χρόνια, λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα μας.

Τη βάση του αναπτυξιακού προσανατολισμού συνίσταται να αποτελέσει το όραμα για αναβάθμιση της Κύπρου ως πρότυπο διεθνές επιχειρηματικό κέντρο μέχρι το 2035, ως η μελέτη του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας. Το ζητούμενο είναι η διατήρηση της προσαρμοστικότητας της οικονομίας, με μοχλό την ιδιωτική πρωτοβουλία και παράλληλη στοχευμένη κρατική στήριξη τομέων που διαθέτουν θετική προοπτική.

Τέτοιοι τομείς περιλαμβάνουν την ενέργεια, τις τηλεπικοινωνίες, τον αειφόρο τουρισμό, τις επαγγελματικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, την τριτοβάθμια παιδεία και την υγεία. Ο τομέας των κατασκευών δύναται να αποτελεί αναπτυξιακό μοχλό, με έμφαση, όμως, σε υψηλά πολεοδομικά και περιβαλλοντικά πρότυπα και στην αξιοποίηση υφιστάμενων, παρά στην ανέγερση νέων οικοδομών, οι οποίες είναι ιδιαίτερα επιβαρυντικές για το περιβάλλον.

Στις στρατηγικές προτεραιότητες προτείνεται να περιληφθούν:

(α) Η κάλυψη των διαφαινόμενων μακροχρόνιων ελλείψεων εργατικού δυναμικού. Στο πλαίσιο αυτό, είναι καίριας σημασίας ο εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης, με έμφαση στις δεξιότητες που απαιτεί η σύγχρονη αγορά εργασίας, και την προσέλκυση Κύπριων νέων που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό. Κλειδιά αποτελούν η υλοποίηση ισοζυγισμένης μεταναστευτικής πολιτικής, που να αντιμετωπίζει την εντεινόμενη δημογραφική πρόκληση και η δημιουργία ορθολογιστικής στεγαστικής πολιτικής για περιορισμό των κοινωνικοοικονομικών προεκτάσεων λόγω της προσέλκυσης ξένων εταιρειών και της πίεσης στις τιμές των ακινήτων.

(β) Η εξοικονόμηση ενέργειας και προώθηση των ΑΠΕ, με προεξάρχουσες ενέργειες την αναβάθμιση του δικτύου ηλεκτροδότησης και διασύνδεσης με γειτονικές χώρες. Η φθηνή ενέργεια αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την υλοποίηση του αναπτυξιακού μας οράματος.

(γ) Η ψηφιοποίηση της οικονομίας μέσω σχεδίου που να καλύπτει τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, στοχεύοντας στη μεταξύ τους σύνδεση/συνεργασία και στην απλοποίηση των διαδικασιών για καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη.

(δ) Η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού σχεδίου, με στόχους τη διασφάλιση επάρκειας και μακροχρόνιας βιωσιμότητας. Βασική προτεραιότητα αποτελεί η αναβάθμιση του πλαισίου επαγγελματικών συντάξεων για να καλύψουν όλο τον ιδιωτικό τομέα.

(ε) Η εισαγωγή αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου ποιότητας στο ΓεΣΥ με απώτερο στόχο να καταστεί διαχρονικά βιώσιμο.

(στ) Η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, με έμφαση σε θέματα αξιοκρατίας και κινητικότητας των δημόσιων υπαλλήλων, που να στοχεύει σε ένα επιτελικό κράτος το οποίο υποβοηθά την προσαρμοστικότητα. Επίσης, ο εκσυγχρονισμός της τοπικής αυτοδιοίκησης και των ημικρατικών οργανισμών.

(ζ) Η αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ταχύτητας απόδοσης της δικαιοσύνης, με έμφαση στην απλοποίηση των διαδικασιών.

Η διαχείριση των πιο πάνω προτεραιοτήτων απαιτεί ενεργοποίηση μηχανισμών ταχείας και αποτελεσματικής υλοποίησης των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων, στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Για επιτυχή κατάληξη, επιβάλλεται η υιοθέτηση κουλτούρας διαρκούς προσαρμογής και πλαισίου ανεξάρτητης τεχνοκρατικής αξιολόγησης της πορείας της οικονομίας και των κυβερνητικών πολιτικών, καθώς και η ανάλογη πολιτική βούληση.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών.
Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι Διευθύνων Σύμβουλος της Pricewaterhouse-Coopers Investment Services.

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**4,29%**	**0,08%**
Γερμανία	2,72%	0,20%
Γαλλία	3,22%	0,22%
Ιταλία	4,52%	0,07%
Ισπανία	3,69%	0,19%
Ιρλανδία	3,19%	0,24%
Ελλάδα	4,54%	0,15%
Ην. Βασίλειο	3,85%	0,25%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB-	Σταθερή
Moody's	Bal	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

pwc

12η Έρευνα της PwC για τους CEOs στην Κύπρο

Προκλήσεις του σήμερα και του αύριο

Η έρευνα είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα μας

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **ΣΑΛΟΜΟΝ ΦΙΝΤΛΕΡ***

Τα ακριβά τρόφιμα φέρνουν νέες αυξήσεις επιτοκίων

Στη Γερμανία ο πληθωρισμός φαίνεται να μειώνεται, βοηθούμενος από τις τιμές της ενέργειας (εμφανώς τον Μάρτιο) και των τροφίμων (πιο ομοιόμορφα κατανεμημένες κατά τη διάρκεια του έτους). Μέχρι στιγμής ο ρυθμός αύξησης στις τιμές των υπηρεσιών και των τροφίμων, όμως, αντισταθμίζει την όποια ανακούφιση από το στοιχείο της ενέργειας. Εάν τα δεδομένα για την Ευρωζώνη επιβεβαιώσουν σήμερα αυτό το μοτίβο, τότε είναι πολύ πιθανόν η ΕΚΤ να διατηρήσει την κατευθυντήρια γραμμή της για επιπλέον αυξήσεις στο κόστος δανεισμού κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023, εκτός από την υλοποίηση της προανακοινωθείσας κίνησης κατά 50 μονάδες βάσης στη συνεδρίαση

Οι συνεχιζόμενες ανατιμήσεις σε βασικά είδη είναι πιθανό να οδηγήσουν σε επιπλέον αυξήσεις στο κόστος δανεισμού το δεύτερο τρίμηνο του 2023.

της 16ης Μαρτίου. Τον Φεβρουάριο ο πληθωρισμός στη Γερμανία προσαρμοσμένος στα δεδομένα της Ε.Ε. ενισχύθηκε έως και 9,3% σε ετήσια βάση εν συγκρίσει με το 9,2% τον Ιανουάριο, ενώ ο πληθωρισμός, σύμφωνα με το εθνικό κριτήριο, παρέμεινε σταθερός στο 8,7% σε ετήσια βάση, όπως τον Ιανουάριο. Κατά την εκτίμηση των οικονομολόγων του Reuters, ο πληθωρισμός θα μειωνόταν σε 9% και 8,5% αντίστοιχα. Οι δε τιμές ενέργειας επιβραδύνθηκαν σε 19,1% σε ετήσια βάση το Φεβρουάριο από 23,1% τον Ιανουάριο βάσει του εθνικού κριτηρίου του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή. Λόγω ορισμένων διαφορετικών κρατικών παρεμβάσεων, που επηρεάζουν τις τιμές της ενέργειας, καθώς και τις στατιστικές δυσκολίες στη μέτρηση των αποτελεσμάτων τους, οι μεταβολές από μήνα σε μήνα στο στοιχείο των τιμών της ενέργειας είναι επί του παρόντος δύσκολο να ερμηνευθούν.

Εντούτοις, πέραν της μηνιαίας μεταβλητότητας, οι τιμές της ενέργειας είναι πλέον ο κύριος παράγοντας που οδηγεί καθοδικά την πορεία του πληθωρισμού. Οι τιμές των τροφίμων, αντίθετα, κινήθηκαν πιο δυναμικά, καθώς ανήλθαν 21,8% τον Φεβρουάριο έπειτα από το 20,2% τον Ιανουάριο. Τα στοιχεία του δομικού πληθωρισμού, επιπλέον, ενισχύθηκαν περαιτέρω. Οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να μετακυλίουν τις αυξήσεις του προηγηθέντος κόστους ειδών και υπηρεσιών στους πελάτες. Ως αποτέλεσμα, ο δομικός πληθωρισμός είναι πιθανό να παραμείνει πεισματικά υψηλός για λίγο περισσότερο από όσο ο βασικός δείκτης. Οι αυξήσεις των τιμών στο παραδοσιακά πολύ σταθερό στοιχείο των ενοικίων παρέμειναν στο 2% σε ετήσια βάση, όπως και τον Ιανουάριο. Ωστόσο, ακόμη και αυτός ο υποδείκτης καθ' όλη τη διάρκεια του 2022 συνεχώς κινείτο ανοδικά (το ετήσιο ποσοστό αύξησης ήταν πιο κοντά στο 1,5% πριν από τη χρονιά αυτή). Για την Ευρωζώνη ελλοχεύει ο κίνδυνος δυσάρεστης έκπληξης. Αναλυτές του Reuters προβλέπουν επιβράδυνση του πληθωρισμού σε 8,2% σε ετήσια βάση τον Φεβρουάριο από 8,6% τον Ιανουάριο.

* Ο κ. Σάλομον Φίντλερ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Ο ρυθμός αύξησης στις τιμές των υπηρεσιών και των τροφίμων αντισταθμίζει την όποια ανακούφιση από το στοιχείο της ενέργειας.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Η νέα κυβέρνηση καλείται να πείσει για την προσήλωσή της στους στόχους της πράσινης μετάβασης και της ψηφιακής μεταρρύθμισης. Οι πρώτες πράξεις δεν διευκολύνουν πάντως την προσπάθεια.

Σωστή προσέγγιση

Μετά από αρκετό διάστημα που οι κυβερνήσεις εφάρμοσαν οριζόντια επιδοματική πολιτική, καλούνται σήμερα να στοχεύσουν τα μέτρα έτσι ώστε να μην ρίχνουν λάδι στην φωτιά του πληθωρισμού. Η κατάσταση στο μέτωπο του πληθωρισμού δείχνει αδιαχείριστη και πλέον το ζητούμενο είναι η κάθε συνιστώσα της οικονομίας να λειτουργήσει προς την κατεύθυνση της αποκλιμάκωσης. Στην περίπτωση που αναφέρουμε, οι κυβερνήσεις έχουν σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στοχεύοντας την στήριξη και πετυχαίνοντας πιο αποτελεσματική και λιγότερο πληθωριστική παρέμβαση. Σημειώνουμε θετικά τις τοποθετήσεις του προέδρου του δημοσιονομικού συμβουλίου που σε σχετική ανάρτηση έθεσε το πλαίσιο για μια πιο σωστή προσέγγιση του ζητήματος.

Χωρίς σταματημό

Η μείωση του πληθωρισμού στην Ευρωζώνη προκάλεσε πρόσκαιρη αισιοδοξία στις αγορές, αν και από την πλευρά της ΕΚΤ οι προσδοκίες που καλλιεργούνται είναι προς την κατεύθυνση των περαιτέρω αυξήσεων στα επιτόκια. Πιο προσεκτική ανάγνωση της είδησης για τον πληθωρισμό αναδεικνύει το γεγονός ότι ο δομικός πληθωρισμός παρουσιάζει αύξηση κατά 0,3% γεγονός που θεωρείται άκρως ανησυχητικό για την συνέχεια όσον αφορά στις αποφάσεις νομισματικής πολιτικής. Κατά μέσο όρο ο πληθωρισμός τον Φεβρουάριο ήταν στο 8,6% από 10,6% που καταγράφηκε τον Οκτώβριο και θεωρείται η κορυφή. Υπενθυμίζουμε ότι στην ατζέντα της ΕΚΤ για τα μέσα Μαρτίου υπάρχει αύξηση 0,5% στα επιτόκια.

Ανάληψη δράσης

Οι τράπεζες στην Κύπρο εκτιμούν ότι οι αυξήσεις των επιτοκίων από την ΕΚΤ παράγουν σημαντική κερδοφορία στους ισολογισμούς τους λόγω υπερβάλλουσας ρευστότητας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να έχουν εγκαταλείψει τις προσπάθειες προσφοράς επιτοκίων για προσέλκυση καταθέσεων. Εν μέσω σημαντικής πληθωριστικής ανάφλεξης όμως, θα έπρεπε να επανεξετάσουν την πολιτική τους και να αναλάβουν πρωτοβουλίες που να επιβραβεύουν τις αποταμιεύσεις εις βάρος της κατανάλωσης. Έτσι θα μπορούν να ισχυρίζονται ότι στην κρίσιμη περίοδο ανέλαβαν το μερίδιο της ευθύνης που τους αναλογεί για έλεγχο του πληθωρισμού.

Προβλεπτική αποτυχία

Γίνεται συζήτηση αυτήν την περίοδο για τους λόγους που οι κεντρικές τράπεζες απέτυχαν να προβλέψουν τον πληθωρισμό. Μάλιστα, όταν πλέον είχε διαπιστωθεί το πρόβλημα γινόταν λόγος για μεταβατική κατάσταση. Είναι ξεκάθαρο ότι τα οικονομικά μοντέλα που χρησιμοποιούνται δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν καθώς τόσο η πανδημία όσο και ο πόλεμος στην Ουκρανία δεν θα μπορούσαν να αποτυπωθούν σε έναν οικονομικό κύκλο για να έχουν χρησιμότητα τα μοντέλα. Την ίδια στιγμή που γινόταν αυτό, οι κεντρικές τράπεζες συνέχιζαν τα προγράμματα αγοράς ομολόγων και ουσιαστικά στρέβλωναν τις προσδοκίες των αγορών ότι η εμφάνιση του πληθωρισμού δεν ήταν ένα ρεαλιστικό σενάριο.

Ανθρωπιστική κρίση

Ένα χρόνο μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και οι ανασκοπήσεις των επιπτώσεων αυτής της αναίτιας επίθεσης δίνουν και παίρνουν. Την προηγούμενη εβδομάδα είχαμε ασχοληθεί με την πορεία της Ρωσικής οικονομίας ως αποτέλεσμα των κυρώσεων. Σήμερα η προσοχή στρέφεται στην ανθρωπιστική κρίση που έχει προκληθεί. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, υπάρχουν σήμερα 8 εκατομμύρια πρόσφυγες που αναζητούν καταφύγιο στην Ευρώπη και είναι άνεργοι. Συνολικά έχει επηρεαστεί το 40% των Ουκρανών πολιτών ενώ 6 εκατομμύρια είναι εσωτερικοί πρόσφυγες. Η Ε.Ε. προκειμένου να διευκολύνει την απορρόφηση Ουκρανών στο έδαφός της έχει προχωρήσει με σχετικές διευκολύνεις στις οποίες έχουν απευθυνθεί μέχρι σήμερα 4,8 εκατομμύρια Ουκρανοί πολίτες.

Ενιαία αντιμετώπιση

Προς ενοποίηση των προσπαθειών για αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες προχωρεί η Ε.Ε. με την ίδρυση ανεξάρτητης πανευρωπαϊκής αρχής. Στα οφέλη από την νέα πρωτοβουλία προβάλλεται και η διευκόλυνση που θα προκύψει για τις εμπορικές τράπεζες στην προσέλκυση νέων πελατών έχοντας να ακολουθήσουν μια ομοιόμορφη και θεσμοθετημένη διαδικασία. Η προς εκκόλαψη αρχή αναμένεται πως θα διαδραματίσει διεθνή ρόλο ασκώντας την απαραίτητη επιρροή στις εξελίξεις προς όφελος των ευρωπαϊκών τραπεζών. Το επόμενο διάστημα, πέραν της στελέχωσής και της απόφασης για το πού θα εδρεύει η νέα αρχή, θα απαιτηθούν και πολλές νομοθεσίες που θα επιτρέπουν την πρόσβαση σε δεδομένα έτσι ώστε η εποπτεία που θα επιχειρηθεί να είναι ουσιαστική.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Φοροδιαφυγή

Φοροδιαφυγή καλείται η παράνομη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης/επιβάρυνσης ή η παράνομη εξαίρεση καταβολής φορολογίας. Η παράνομη αυτή πράξη/πρακτική ΔΕΝ προκύπτει σε καμία περίπτωση μέσα από νόμιμες διαδικασίες και κατάλληλο φορολογικό σχεδιασμό (βάσει προτύπων και νομοθεσίας), όπως συμβαίνει με τη νόμιμη πράξη/πρακτική της φοροαποφυγής.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Η παγκόσμια απειλή των αιώνιων χημικών

2.100 σημεία στην Ευρώπη χαρακτηρίζονται «θερμές ζώνες»

Απειλή για την υγεία των κατοίκων της Ευρώπης και όλου του πλανήτη αποτελεί η μεγάλη συγκέντρωση τοξικών οργανικών ενώσεων, γνωστών ως PFAS, που χρησιμοποιούνται ευρέως από τη δεκαετία του 1960 στην κατασκευή υλικών στεγανοποίησης, αντικολλητικών συσκευών, μονωτικών ταινιών, ακόμη και στο περιτύλιγμα τροφίμων ταχυφαγείων.

Οι ουσίες αυτές έχουν διεισδύσει στη διατροφική αλυσίδα και στο πόσιμο νερό, ενώ διακρίνονται για την αντοχή τους, αποκτώντας τον χαρακτηρισμό «αιώνια χημικά». Οι ενώσεις αυτές είναι επίσης ικανές να μετακινηθούν εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά από τον τόπο κατασκευής τους και να μολύνουν τον πληθυσμό ακόμη και αφού θαφτούν σε χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων.

Η έρευνα 17 ευρωπαϊκών δημοσιογραφικών οργανισμών εντόπισε τις ουσίες αυτές σε περισσότερες από 17.000 τοποθεσίες στην Ευρώπη, με 2.100 σημεία να χαρακτηρίζονται «θερμές ζώνες», με περιεκτικότητα PFAS επικίνδυνη για την ανθρώπινη υγεία.

Στην Ελλάδα εντοπίζονται κυρίως σε χωματερές – Οι ουσίες είναι ιδιαίτερα ανθεκτικές, ενώ έχουν διεισδύσει στη διατροφική αλυσίδα και στο πόσιμο νερό.

Στην Ελλάδα, η έρευνα εντόπισε μεγάλη συγκέντρωση τέτοιων ενώσεων στον Ασωπό, στην Ψυττάλεια, στη Βοιωτία και σε χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων σε Κιλκίς, Σέρες, Κοζάνη, Ορεστιάδα, Μυτιλήνη, Χίο και Ηράκλειο.

Έρευνα διακυβερνητικής ομάδας εργασίας σκανδιναβικών χωρών έδειξε ότι ακόμη και μικρή δόση PFAS έχει δεινές συνέπειες για την υγεία. Τα PFAS προκαλούν προβλήματα στα νεογνά, στη γονιμότητα ανδρών και γυναικών, μειώνουν την αποτελεσματικότητα εμβολίων, αυξάνουν τον κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου του μαστού, των νεφρών, του θυρεοειδούς και των όρχεων, προκαλούν κολίτιδα, αυξάνουν τη χοληστερίνη και την αρτηριακή πίεση και ευθύνονται για προεκλαμψία. Η ομάδα μελέτης κατέληξε ότι τα PFAS κοστίζουν κάθε χρόνο μεταξύ 52 και 84 δισ. ευρώ στα συστήματα υγείας της Ευρώπης.

Οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις PFAS στην ευρωπαϊκή ήπειρο εντοπίζονται στην περιοχή του Βένετο στη βόρεια Ιταλία. Εκεί, η εταιρεία Miteni συνθέτει γκάμα PFAS εδώ και πενήντα χρόνια. Η μόλυνση των υδάτων της περιοχής, που ανακαλύφθηκε μόλις το 2013, πλήττει 200 τετραγωνικά χιλιόμετρα επηρεάζοντας 350.000 κατοίκους της περιφέρειας του Βένετο.

Στη Γερμανία, οι εγκαταστάσεις στο Γκένθορφ της Βαυαρίας παράγουν υλικά στεγανοποίησης για λογαριασμό των κολοσσών 3M και W.L. Gore, δημιουργού του Gore-Tex. Παρά την απαγόρευση χρήσης PFAS το 2019, η χημική βιομηχανία αντικατέστησε την ουσία με αντίστοιχη, εξίσου βλαβερή για την υγεία, εξασφαλίζοντας νέα άδεια παραγωγής και χρήσης της. Καθώς οι ουσίες PFAS δεν αποσυντίθενται φυσικά, η αποκατάσταση του περιβάλλοντος στις μολυσμένες ζώνες θα απαιτήσει τεράστια δαπάνη. Η διαχείριση, για παράδειγμα, της μόλυνσης των υδάτων γύρω από το αεροδρόμιο του Ντίσελντορφ στη Γερμανία θα απαιτούσε 100 εκατ. ευρώ, με το υποθετικό κόστος απορρύπανσης από PFAS για όλα τα ευρωπαϊκά αεροδρόμια –μεγάλοι καταναλωτές των χημικών αυτών ουσιών– να ανέρχεται στα 18 δισ. ευρώ. Στην περιοχή του Ράστατ στη Γερμανία, τόνοι αγροτικού λιπάσματος «κομπόστ», εμποτισμένου με PFAS, μόλυναν 10.000 στρέμματα αγροτικών καλλιεργειών. Το λίπασμα είχε προέλθει από χαρτοποιία, η οποία είχε χρησιμοποιήσει μολυσμένο με PFAS νερό για να πολτοποιήσει το χαρτί.

Η συγκεκριμένη περιοχή βρίσκεται από το 2013 σε κατάσταση περιβαλλοντικής επαγρύπνησης, καθώς τα μολυσμένα ύδατα διαρρέουν αργά προς τον Ρήνο. Μελέτη του Πανεπιστημίου της Στοκχόλμης έδειξε ότι ουσίες PFAS έχουν εντοπισθεί στη βροχή σε όλα τα μέρη του κόσμου, ακόμη και σε γεωγραφικές ζώνες όπου δεν υπάρχουν βιομηχανίες πλαστικών.

REUTERS

Τα PFAS βρίσκονται ακόμη και στο περιτύλιγμα τροφίμων ταχυφαγείων. Οι ενώσεις αυτές έχουν αποκτήσει τον χαρακτηρισμό «αιώνια χημικά», καθώς διακρίνονται για την αντοχή τους και μπορούν να μολύνουν τον πληθυσμό ακόμη και αφού θαφτούν σε χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων.

Σήμα από την ΕΚΤ για καταθετικά επιτόκια

Μείωση κατανάλωσης, αποταμίευση και τερματισμός της οριζόντιας κρατικής στήριξης το τρίπτυχο κατά του πληθωρισμού

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Σαφές μήνυμα στις τράπεζες απέστειλε η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), Κριστίν Λαγκάρντ, σχετικά με τα καταθετικά επιτόκια. Μετά τις απανωτές αυξήσεις επιτοκίων από τις τράπεζες από τον Ιούλιο του 2022, η ισχυρά κυρία της ΕΚΤ πλέον δηλώνει σε συνεντεύξεις της πως οι τράπεζες θα πρέπει να «αντικατοπτρίσουν» τις αυξήσεις των επιτοκίων και στις αποδοχές των καταθέσεων τους, κάτι που μέχρι στιγμής για παράδειγμα οι κυπριακές τράπεζες δεν έχουν κάνει. Μεγάλη κριτική έχει ασκηθεί (και δικαιολογημένα) για την πρακτική που ακολουθούν οι κυπριακές τράπεζες να έχουν μεν αυξήσει τις δόσεις των δανείων των δανειοληπτών, ωστόσο να μην έχουν αυξήσει αντίστοιχα και τα καταθετικά επιτόκια. Εκπρόσωποι των κυπριακών τραπεζών δηλώνουν σε συνεντεύξεις Τύπου στο πλαίσιο παρουσίασης των οικονομικών τους αποτελεσμάτων πως είναι κάτι που θα το εξετάσουν στο επόμενο διάστημα, ωστόσο δεν έχουν λάβει αποφάσεις επί τούτου. Υπενθυμίζεται πως από τον Ιούλιο του 2022 έχουν γίνει δύο αυξήσεις επιτοκίων της τάξης του 0,5% και δύο του 0,75%. Σε σχετική της συνέντευξη η Λαγκάρντ στους Economic Times της Ινδίας επί της ουσίας επιβεβαιώνει πως θα προχωρήσει εντός Μαρτίου σε μία ακόμα αύξηση επιτοκίων η ΕΚΤ, αυτή τη φορά της τάξης του 0,5%. Στις 16 Μαρτίου, εξάλλου, έχει η ΕΚΤ «μίτινγκ» νομισματικής πολιτικής στην Φρανκφούρτη (Governing Council of the ECB: monetary policy meeting). Αυτό σημαίνει πως τα επιτόκια θα έχουν αυξηθεί από τον Ιούλιο του 2022 μέχρι και τα τέλη Μαρτίου κατά 3%, δίχως οι τράπεζες να έχουν λάβει αποφάσεις για τα αντίστοιχα καταθετικά επιτόκια. Μόνο αποφάσεις για τα δανειστικά. Αφού η Πρόεδρος της ΕΚΤ έχει αρχίσει να «επικοινωνεί» μέσω συνεντεύξεών της τι πρέπει να γίνει στο άμεσο μέλλον από τις τράπεζες στο πλαίσιο αντιμετώπισης του πληθωρισμού, θα πρέπει αναπόφευκτα να περιμένουμε κινήσεις για τα καταθετικά και από τις τράπεζες της Κύπρου.

Αναμένεται και άλλη αύξηση επιτοκίων εντός Μαρτίου από την ΕΚΤ, αυτή τη φορά της τάξης του 0,5%. Πιθανώς στις 16 Μαρτίου.

Για να μειωθεί ο πληθωρισμός πρέπει να μειωθεί η ζήτηση, και για να μειωθεί η ζήτηση πρέπει οι καταναλωτές να προτιμήσουν την αποταμίευση αντί την κατανάλωση.

Τα τραπεζικά κέρδη έχουν ανέβει κατακόρυφα λόγω της αύξησης των επιτοκίων, τάση που βλέπουμε και στις τράπεζες της Κύπρου. Η Τράπεζα Κύπρου ανακοίνωσε κέρδη εντός του 2022, αντίστοιχα και η Ελληνική Τράπεζα. Αντίστοιχα αποτελέσματα αναμένονται και από τις μικρότερες τράπεζες που δραστηριοποιούνται στο νησί. Η κ. Λαγκάρντ σε ερώτηση αναφορικά με τα καταθετικά επιτόκια στους Economic Times, ήταν σαφής: «Προκειμένου να καταπολεμήσουμε τον πληθωρισμό, θέλουμε οι αυξήσεις των επιτοκίων μας να μεταφερθούν στον χρηματοπιστωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των τραπεζών. Η ελπίδα μου είναι, επειδή θέλουμε η νομισματική μετάδοση να διοχετεύεται μέσω της οικονομίας, ότι οι τράπεζες θα αντικατοπτρίζουν επίσης αυτές τις αυξήσεις επιτοκίων στις αποδοχές των καταθέσεών τους. Γιατί αυτό πρέπει πραγματικά να γίνει».

Η «ουρά» των καταθετικών

Η κ. Λαγκάρντ δηλώνει πως θα κάνει ό,τι πρέπει για να επιστρέψει ο πληθωρισμός στο 2%. «Θα κάνουμε περισσότερες αυξήσεις εάν χρειαστεί για να επιστρέψουμε έγκαιρα στον στόχο του 2%. Και θέλουμε όχι μόνο να τον επιστρέψουμε στο 2%, αλλά και να τον διατηρήσουμε εκεί με βιώσιμο τρόπο», σημειώνει χαρακτηριστικά.

Θα πρέπει να γίνει σαφές πως οι παραπάνω ενέργειες που περιγράφει η Πρόεδρος της ΕΚΤ για τα καταθετικά επιτόκια έχουν αποκλειστικό στόχο την επιστροφή του πληθωρισμού κοντά στο 2%, με σκοπό να δημιουργηθεί μία «κουλτούρα αποταμίευσης». Με το να αρχίσουν οι τράπεζες να δίνουν επιτόκια πάνω στις καταθέσεις οι καταναλωτές θα επιλέξουν αντί της «κατανάλωσης», την «αποταμίευση». Όσο δεν προχωρούν δηλαδή οι τράπεζες σε αποδόσεις στις καταθέσεις, τότε οι ενέργειες που κάνει η ΕΚΤ για αντιμετώπιση του πληθωρισμού ανεβάζοντας τα επιτόκια, δεν έχουν μεγάλο αποτέλεσμα. Για να μειωθεί ο πληθωρισμός πρέπει να μειωθεί η ζήτηση, και για να μειωθεί η ζήτηση πρέπει οι καταναλωτές να προτιμήσουν την αποταμίευση, έναντι της κατανάλωσης.

Κατάργηση μέτρων

Τέλος, η Πρόεδρος της ΕΚΤ τονίζει την ανάγκη τα κράτη να σταματήσουν σταδιακά τα οριζόντια μέτρα για στήριξη των καταναλωτών σε σχέση με την ακρίβεια και η όποια βοήθεια να δίδεται στους πολίτες που την έχουν πραγματικά ανάγκη. Στην συνέντευξή της, αναφέρει πως πρέπει να γίνει επικέντρωση στην ποιότητα της δημοσιονομικής απάντησης των κρατών στην ακρίβεια. «Λέμε στις κυβερνήσεις ότι πρέπει να φροντίσουν ώστε η δημοσιονομική τους στήριξη να είναι προσωρινή. Για παράδειγμα, σε περίπτωση κατά την οποία μία κυβέρνηση υποστηρίζει τους πολίτες λόγω των υψηλών τιμών της ενέργειας, τότε εάν οι τιμές της ενέργειας μειωθούν, η στήριξη θα πρέπει να μειωθεί. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να στοχεύουν την υποστήριξή τους σε άτομα που τη χρειάζονται περισσότερο. Και θα πρέπει να γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε οι άνθρωποι να έχουν ακόμα ένα κίνητρο να μειώσουν την κατανάλωση ενέργειας. Έτσι, η στήριξη να είναι προσωρινή, στοχευμένη και προσαρμοσμένη».

Στο 6,7% ο πληθωρισμός

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή τον Φεβρουάριο 2023 αυξήθηκε κατά 0,87 μονάδες (περίπου κατά 0,1%) και έφτασε στις 112,88 μονάδες σε σύγκριση με 112,01 μονάδες τον Ιανουάριο 2023. Ο πληθωρισμός τον Φεβρουάριο 2023 αυξήθηκε δηλαδή με ρυθμό 6,7%. Για την περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2023, ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή σημείωσε αύξηση 6,9% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

Σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα, το επιτόκιο για καταθέσεις προθεσμίας έως ενός έτους από νοικοκυριά σημείωσε μείωση στο 0,24% τον Ιανουάριο του 2023, σε σύγκριση με 0,35% τον Δεκέμβρη του 2022. Το αντίστοιχο επιτόκιο για καταθέσεις από μη χρηματοδοτικές εταιρείες παρουσίασε αύξηση στο 0,7%, σε σύγκριση με 0,61% τον Δεκέμβριο.

Το επιτόκιο που αφορά καταναλωτικά δάνεια σημείωσε αύξηση στο 4,68% τον Ιανουάριο του 2023, σε σύγκριση με 4,21% τον Δεκέμβρη του 2022. Το επιτόκιο που αφορά δάνεια για αγορά κατοικίας μειώθηκε στο 3,11%, σε σύγκριση με 3,34% τον προηγούμενο μήνα. Το επιτόκιο που αφορά δάνεια προς μη χρηματοδοτικές εταιρείες για ποσά μέχρι 1 εκατ. παρουσίασε αύξηση στο 4,82%, σε σύγκριση με 4,71% τον Δεκέμβριο. Το επιτόκιο που αφορά δάνεια προς μη χρηματοδοτικές εταιρείες για ποσά άνω του 1 εκατ. κατέγραψε αύξηση στο 5,37%, σε σύγκριση με 3,52% τον Δεκέμβριο.

Στόχος μας ο πληθωρισμός να πέσει στο 2% δηλώνει η πρόεδρος της ΕΚΤ.

Μαζική στροφή των Ελλήνων δανειοληπτών στα σταθερά επιτόκια

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Στο 1,4 δισ. ευρώ έναντι 1,2 δισ. ευρώ που έκλεισε το 2022 ανεβάζουν οι εκτιμήσεις των τραπεζών τις νέες χορηγήσεις στεγαστικών δανείων το 2023, προβλέποντας άνοδο της αγοράς κατά 17% έναντι 30% που αυξήθηκε η στεγαστική πίστη την περίοδο 2021-2022. Ενισχυτικά, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των τραπεζών, στη ζήτηση θα λειτουργήσει το πρόγραμμα «Σπίτι μου», για το οποίο η πλατφόρμα επιδιώκεται να ανοίξει στα μέσα Μαρτίου. Βασικός ανασταλτικός παράγοντας που εμποδίζει μια πιο δυναμική ανάπτυξη της αγοράς είναι το υψηλό επίπεδο των επιτοκίων ενόψει και της νέας ανόδου που αναμένεται από την ΕΚΤ στην επόμενη συνεδρίασή της στις 16 Μαρτίου. Η Κεντρική Τράπεζα έχει προεξοφλήσει άνοδο του βασικού επιτοκίου κατά 50 μονάδες βάσης και ήδη το euribor 3μήνου έχει αναρριχηθεί σε υψηλό 15ετίας προσεγγίζοντας το 2,8%, ανεβάζοντας το μέσο κυμαινόμενο επιτόκιο πάνω από 5% – μαζί με το περιθώριο (spread) που εφαρμόζουν οι τράπεζες. Οι εκτιμήσεις πλέον ανεβάζουν την πορεία του euribor στο 4% έως τα τέλη του χρόνου και έναρξη της πορείας αποκλιμάκωσης –με αργό ρυθμό– από τα μέσα του 2024. Ενδεικτικό της ανησυχίας που διακατέχει τα νοικοκυριά είναι η μαζική στροφή στα σταθερά επιτόκια, που μονοπωλούν το ενδιαφέρον των νέων χορηγήσεων σε ποσοστό 95%, παρά τη μείωση στο περιθώριο για τα κυμαινόμενα επιτόκια που έχουν υιοθετήσει οι τράπεζες σε μια προσπάθεια να συγκρατήσουν το κόστος για νέα στεγαστικά δάνεια.

Διαμορφώνονται από 3,10% για δάνεια μικρής διάρκειας 3 ετών και φθάνουν έως και 4,90% για μεγάλης διάρκειας 30 ετών.

Οι τράπεζες εκτιμούν ότι θα χορηγήσουν φέτος στεγαστικά δάνεια 1,4 δισ. ευρώ έναντι 1,2 δισ. ευρώ το 2022.

Τα σταθερά επιτόκια που ισχύουν σήμερα –αν και αυξημένα κατά 0,50 σε σχέση με ένα χρόνο πριν– διαμορφώνονται από 3,10% για δάνεια μικρής διάρκειας 3 ετών και φθάνουν έως και 4,90% για μεγάλης διάρκειας 30 ετών. Συγκεκριμένα, το σταθερό επιτόκιο για 3 χρόνια της Eurobank διαμορφώνεται στο 3,10%, για 5 χρόνια στο 3,60%, για 10 χρόνια στο 4%, για 15 χρόνια στο 4,20%, για 20 χρόνια στο 4,40%, για 25 χρόνια στο 4,50% και για 30 χρόνια στο 4,70%. Το σταθερό επιτόκιο για 10 έτη της Εθνικής Τράπεζας διαμορφώνεται από 3,80% έως 4,20%, το σταθερό για 15 έτη διαμορφώνεται από 4,05% έως 4,45%, για 20 έτη από 4,30% έως 4,60%, για 25 έτη από 4,45% έως 4,75% και το σταθερό επιτόκιο για 30 έτη διαμορφώνεται από 4,60% έως 4,90%. Το σταθερό επιτόκιο της Alpha Bank για τα πρώτα 5 έτη διαμορφώνεται στο 3,60%, το σταθερό 10 ετών στο 4%, το σταθερό 15 ετών στο 4,20%, 20 ετών στο 4,60%. Τα επιτόκια της τράπεζας προσαυξάνονται κατά 0,30% σε περίπτωση χρηματοδότησης άνω του 60% της εκτιμώμενης αξίας του ακινήτου. Η Τράπεζα Πειραιώς εφαρμόζει επιτόκια σταθερά από 3,55% έως 5,05% για διάρκεια από 3 έως 30 έτη, ενώ το κυμαινόμενο επιτόκιο της τράπεζας διαμορφώνεται με βάση το euribor 1 μηνός πλέον περιθωρίου, που ξεκινάει από 2,45% και φθάνει έως 3,20%. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι για την υπόλοιπη διάρκεια του δανείου, μετά τη σταθερή περίοδο, εφαρμόζεται κυμαινόμενο επιτόκιο, το οποίο για τις υπόλοιπες τράπεζες βασίζεται στο euribor 3μήνου προσαυξημένο κατά 3,3% ή 3,75% για την Εθνική Τράπεζα, κατά 2% έως 2,50% (ανάλογα με το ύψος του δανείου) για την Alpha Bank και κατά 0,75% έως 2,5% για τη Eurobank. Να σημειωθεί ότι μετά τις σημαντικές πωλήσεις κόκκινων στεγαστικών δανείων στις οποίες έχουν προχωρήσει οι τράπεζες, τα υπόλοιπα της στεγαστικής πίστης έχουν υποχωρήσει στα επίπεδα του 2004 και συγκεκριμένα στα 29,5 δισ. ευρώ στο τέλος Ιανουαρίου και οι νέες χορηγήσεις δεν είναι ικανές να οδηγήσουν σε μια ουσιαστική πιστωτική επέκταση στον κλάδο, που συρρικνώνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια.

Στις προτεραιότητες του νέου υφυπουργού, είναι η μεγιστοποίηση των οφελών από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, η ενίσχυση των υποδομών, η στήριξη των περιοχών που είναι σε παρακμή, η βελτίωση της αεροπορικής συνδεσιμότητας της χώρας, η ενίσχυση υφιστάμενων και ανάπτυξη νέων αγορών.

Το στοίχημα για τον νέο υφυπ. Τουρισμού

Οι στόχοι, οι προτεραιότητες και οι προσδοκίες των επαγγελματιών του κλάδου από τον Κώστα Κουμή

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Το 2018, λίγο πριν την μετεξέλιξη του ΚΟΤ σε Υφυπουργείο, ο τότε αντιπρόεδρός του Κώστας Κουμής, είχε απαριθμήσει σε συνέντευξη του στην «Κ», τις ανάγκες και τις προκλήσεις του τουρισμού. Είχε κάνει λόγο για αναγκαίες αλλαγές σε σχέση με την εποχικότητα του τουρισμού, των εργασιακών θεμάτων, της ανάπτυξης τουριστικής συνείδησης αλλά και την ενίσχυση των υποστηρικτικών υποδομών. Είχε αναφέρει επίσης την ανάγκη για φρεσκάρισμα αντιλήψεων και νοοτροπιών στην βιομηχανία του τουρισμού. Πλέον, ο κ. Κουμής ως ο νέος υφυπουργός Τουρισμού, παίρνοντας την σκυτάλη από τον 1ο υφυπουργό Τουρισμού της Κύπρου Σάββα Περδίο, καλείται να εφαρμόσει τα πιο πάνω στην πράξη -να φέρει δηλαδή ένα φρεσκάρισμα νοοτροπίας στην τουριστική βιομηχανία.

Εξέφρασε την ετοιμότητα να εργαστεί συλλογικά με στόχο την εφαρμογή των προτάσεων Νίκου Χριστοδουλίδη για τον τουρισμό.

Το φρεσκάρισμα νοοτροπίας στην τουριστική βιομηχανία είχε εκφραστεί από τον νυν υφυπουργό Τουρισμού, κατά την διάρκεια της θητείας του ως αντιπρόεδρος του ΚΟΤ. Πλέον καλείται να το εφαρμόσει στην πράξη.

Η 4ετία του Περδίου

Φυσικά από τις δηλώσεις του κ. Κουμή το 2018, μέχρι το 2023, μεσολάβησαν πέντε χρόνια. Μέσα σε αυτό το διάστημα συντελέστηκαν σημαντικές αλλαγές στον τομέα -ίδρυση Υφυπουργείου, Εθνική Στρατηγική Τουρισμού, άνοιγμα σε νέες αγορές, νέα τουριστική ταυτότητα της Κύπρου, εμπλουτισμός τουρισμού ηλίου και θάλασσας με την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, σχέδια αναβάθμισης τουριστικών επιχειρήσεων και καταλυμάτων. Την ίδια περίοδο, σημειώθηκαν και γεγονότα που άφησαν ευάλωτο τον τουρισμό -πτωχεύσεις τουριστικών κολοσσών ανέτρεψαν τις ισορροπίες και τις προσδοκίες από τις παραδοσιακές αγορές όπως η Βρετανία, η πανδημία άλλαξε το τουριστικό γίγνεσθαι παγκοσμίως, και ο πόλεμος στην Ουκρανία που οδήγησε την ρωσική αγορά εκτός της εξίσωσης στους τουριστικούς υπολογισμούς. Κατ' επέκταση ο στόχος για άνοιγμα νέων αγορών και ενίσχυση υφιστάμενων, είχε καταστεί μονόδρομος και πέρασε από το σύνθημα στην πράξη. Στο σήμερα, οι ευρωπαϊκές αγορές βρίσκονται δυναμικά στο προσκήνιο, και καταλαμβάνουν μεγαλύτερα ποσοστά στην πίτα των τουριστικών αφίξεων σε σχέση με το 2019, την χρονιά ορόσημο για τον τουρισμό. Την εικόνα δίνουν επίσημα στατιστικά στοιχεία του Υφυπουργείου Τουρισμού σύμφωνα με τα οποία, οι συνολικές τουριστικές αφίξεις από την Ε.Ε. αυξήθηκαν από 1,05 εκ. το 2019, στα 1,3 εκ. το 2022, μια αύξηση της τάξης του 24,2%. Έτσι, το μερίδιο των χωρών της Ε.Ε. στις συνολικές αφίξεις έφτασαν στο 40.8% το 2022. Στα θετικά καταγράφεται η αύξηση της επιβατικής κίνησης τους χειμερινούς μήνες, με τον φετινό Φεβρουάριο να καταγράφει ρεκόρ 5% αύξηση στο αεροδρόμιο Λάρνακας και +26% στο αεροδρόμιο Πάφου σε σχέση με το 2019. Αποτελεί στοίχημα λοιπόν για τον νέο υφυπουργό Τουρισμού να διατηρήσει αυτά που έχουν επιτευχθεί και να συνεχίσει την υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής Τουρισμού.

Οι προθέσεις

Ένα δείγμα των προθέσεων του νέου υφυπουργού και το στίγμα του για την πολιτική της νέας κυβέρνησης στον τομέα του τουρισμού, μπορεί να θεωρηθεί ότι δόθηκε κατά την τελετή παράδοσης-παραλαβής του Υφυπουργείου ενώπιον εκπροσώπων της τουριστικής βιομηχανίας την περασμένη Τετάρτη. Ο κ. Κουμής στην πρώτη του τοποθέτηση κατά την ανάληψη των καθηκόντων του έκανε λόγο για ενότητα, ειλικρινή συνεννόηση και συνεργασία μεταξύ όλων των φορέων που απαρτίζουν το τουριστικό σύστημα, και τον κρατικό φορέα, με στόχο να δοθούν λύσεις στα χρόνια προβλήματα του κλάδου. Στις προτεραιότητές του, η μεγιστοποίηση των οφελών από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, η ενίσχυση των υποδομών, η στήριξη των περιοχών που είναι σε παρακμή, η βελτίωση της αεροπορικής συνδεσιμότητας της χώρας, η ενίσχυση υφιστάμενων και ανάπτυξη νέων αγορών -στόχοι που φαίνεται να ικανοποίησαν τους παρευρισκόμενους. Πάντως κατά την ομιλία του έγιναν και εκτενείς θετικές αναφορές στην περίοδο 2014-2018 και τον ΚΟΤ. Από την μια, θεωρήθηκε ότι ήταν μια προσπάθεια να υπενθυμίσει στο κοινό τη σχέση του με τον τουριστικό κλάδο, αφού διετέλεσε αντιπρόεδρος του ΚΟΤ. Την ίδια ώρα όμως, αυτές οι αναφορές ήταν νότες παρελθοντολογίας, που μάλλον δεν είχαν θέση σε ένα κατά τα άλλα φρέσκο Υφυπουργείο. Υπενθυμίζεται πάντως ότι θέση του νέου Υφυπουργού είναι ότι «αντιλήψεις και νοοτροπίες του παρελθόντος πρέπει να εκλείψουν στον τουρισμό», όπως ο ίδιος είχε αναφέρει σε παλαιότερη συνέντευξή του στην εφημερίδα μας.

Quick win για τον νέο υφυπουργό η δημιουργία και η καθιέρωση μιας κεντρικής βάσης δεδομένων για τουριστικά θέματα.

Επείγει η στελέχωση

Τις δικές του θέσεις όσον αφορά τα θέματα που πρέπει να τύχουν πρωτίστως διαχείρισης στον τουριστικό κλάδο, αναμένεται να θέσει ενώπιον του νέου υφυπουργού Τουρισμού, ο ΠΑΣΥΞΕ, σε συνάντησή τους η οποία αναμένεται να προγραμματιστεί για τις επόμενες ημέρες. Σε δηλώσεις του στην «Κ» ο γενικός Διευθυντής του ΠΑΣΥΞΕ, Φιλόκυπρος Ρουσσουνίδης, τόνισε ως μείζον θέμα την εξεύρεση λύσεων για τις ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό και τη στελέχωση της βιομηχανίας, προτάσσοντάς το ως το σημαντικότερο ζήτημα αυτή τη στιγμή, λίγο πριν την έναρξη της τουριστικής περιόδου. Στην ατζέντα του συνδέσμου, είναι επίσης ζητήματα όπως το άνοιγμα νέων αγορών, η ενίσχυση της αεροπορικής συνδεσιμότητας της χώρας, η αναβάθμιση των υποδομών με πολεοδομικά κίνητρα και μέσω της αξιοποίησης ευρωπαϊκών προγραμμάτων για ψηφιακή μετάβαση και πράσινη μετάβαση των επιχειρήσεων. Ο κ. Ρουσσουνίδης αναφέρθηκε επίσης στον θεματικό τουρισμό. «Η προμετωπίδα μας είναι ο ήλιος και η θάλασσα αλλά σίγουρα ο θεματικός τουρισμός διανθίζει όλο το τουριστικό μας προϊόν και δίνει και κάποιες εναλλακτικές επιλογές στους τουρίστες και μπορεί να βοηθήσει στον χειμερινό τουρισμό και τον στόχο μας να καταστήσουμε την Κύπρο ολόχρονο τουριστικό προορισμό». Ευχήθηκε παράλληλα καλή θητεία στον κ. Κουμή, διαβεβαιώνοντάς τον ότι ο ΠΑΣΥΞΕ θα είναι δίπλα του και εξέφρασε την ελπίδα ο νέος υφυπουργός να είναι το ίδιο ενεργητικός όπως και ο προκάτοχός του, και ότι οι θέσεις του Παγκύπριου Συνδέσμου Ξενοδόχων θα εισακούονται.

Εθνική Στρατηγική

Πάγια θέση του συνδέσμου είναι ότι ο τουρισμός πρέπει να είναι υπεράνω πολιτικών θέσεων κυβέρνησης και προσώπων. Είναι κοινός παρονομαστής για ολόκληρη την οικονομία της χώρας, ανέφερε ο εκπρόσωπος τύπου του συνδέσμου ταξιδιωτικών πρακτόρων Κύπρου ΑΣΤΑ, Χάρης Παπαχαραλάμπους. Καλωσορίζοντας τον νέο υφυπουργό, ο κ. Παπαχαραλάμπους ανέφερε ότι στους στόχους για τον τουρισμό παραμένουν η προσήλωση, η παρακολούθηση και η τυχόν αναθεώρηση στην Εθνική Στρατηγική Τουρισμού. Ανέφερε ότι το επόμενο διάστημα θα μιλήσουν και με τον ίδιο και θα ακούσουν τις σκέψεις του -μια πρώτη επαφή θα γίνει στην τουριστική έκθεση Βερολίνου την ερχόμενη εβδομάδα. Στα σημαντικότερα θέματα είναι η ανάπτυξη του τουρισμού, η αντιμετώπιση της εποχικότητας και η ενίσχυση του χειμερινού τουρισμού, της συνδεσιμότητας της Κύπρου, και η διαχείριση σε θέματα υπηρεσίας και προσωπικού.

Η γρήγορη νίκη

Πάγιο αίτημα επαγγελματιών του κλάδου είναι η δημιουργία βάσης δεδομένων διαθέσιμης στους επαγγελματίες του κλάδου. Μιλώντας στην «Κ» ο Μάριος Σωκράτους, CEO της Meeting Point Cyprus, τόνισε την ανάγκη για τουριστικά δεδομένα. Ανέφερε ότι η δημιουργία και η καθιέρωση μιας κεντρικής βάσης δεδομένων για τουριστικά θέματα, αφενός, θα πρόκειται για μια γρήγορη νίκη για τον νέο υφυπουργό και, αφετέρου, θα δώσει στους επαγγελματίες του κλάδου καλύτερη εικόνα των αγορών, των προτιμήσεων, των τάσεων στον τουρισμό και την δυνατότητα άμεσης αντίδρασης. Ανέφερε επίσης ότι ο προηγούμενος υφυπουργός Τουρισμού άφησε καλή παρακαταθήκη στον νέο υφυπουργό, επισημαίνοντας ότι θα ήταν κρίμα να χάσουμε χρόνο να σκεφτούμε καινούργια πράγματα αντί να επικεντρωθούμε σε αυτό που έχουμε ήδη μπροστά μας -την Εθνική Στρατηγική Τουρισμού.

Οι νέες προτεραιότητες

Ο νέος υφυπουργός έχει θέσει στις προτεραιότητές του την διαρκή επικοινωνία με τους φορείς του τουρισμού, πραγματοποιώντας πολλές επισκέψεις στις τουριστικές περιοχές. Τόνισε ότι στόχος του είναι να εργαστεί συλλογικά και υπεύθυνα με στόχο την εφαρμογή των προτάσεων Νίκου Χριστοδουλίδη για τον τουρισμό, να εφαρμόσει οριζόντιες πολιτικές και δράσεις με άλλους θεσμικούς φορείς. «Για μένα, η εφαρμογή οριζόντιων πολιτικών είναι κάτι πολύ σημαντικό, μεγάλο στοίχημα, και θα το δείτε να συμβαίνει από τις πρώτες μέρες». Στις προτεραιότητες του, η μεγιστοποίηση των οφελών από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, η ενίσχυση των υποδομών στις τουριστικές περιοχές, η επένδυση σε νέες περιοχές και η στήριξη αυτών που έχουν παρακμάσει, όπως ανέφερε. Ενίσχυση των θερινών θερέτρων και της ενδοχώρας, περαιτέρω βελτίωσης της αεροπορικής σύνδεσης της χώρας, άνοιγμα νέων αγορών και ενίσχυση υφιστάμενων, επένδυση στην ποιότητα, την αειφόρο ανάπτυξη και τον ανθρώπινο παράγοντα. Σημαντικές ήταν οι αναφορές για στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού στο ψηφιακό γίγνεσθαι, των ειδικών μορφών τουρισμού, ενίσχυση ανταγωνιστικότητας και συνδρομή στην δημιουργία μεγάλων έργων. Στους στόχους του νέου υφυπουργού Τουρισμού, είναι η Κύπρος να πρωταγωνιστήσει στο ευρωπαϊκό τουριστικό γίγνεσθαι συμμετέχοντας ενεργά στη διαμόρφωση της τουριστικής ατζέντας της Ευρώπης. «Θα είμαστε σε στενή επικοινωνία με τις Βρυξέλλες, θα παρακολουθούμε καθημερινά τις εξελίξεις και θα το καταφέρουμε, όπως το κατάφεραν άλλες μικρές χώρες», σημείωσε ο υφυπουργός Τουρισμού.

Θα αντικαταστήσει το ακριβό 12,5% του 2018 η ΒΟΟ

Μέχρι τις 19 Δεκεμβρίου θα πρέπει να προχωρήσει σε αναχρηματοδότηση του ομολόγου AT1

Το MREL παραμένει στα ραντάρ της Τράπεζας Κύπρου, αλλά έρχεται «δεύτερο» σε σειρά σε σχέση με το ομόλογο AT1 σύμφωνα με την κ. Λειβαδιώτου.

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Μέχρι το τέλος του 2023 η Τράπεζα Κύπρου θα πρέπει να αντικαταστήσει τον ακριβό δανεισμό που είχε συνάψει το καλοκαίρι του 2018, με επιτόκιο 12,5%. Έχει «προτεραιότητα» έναντι ενός ομολόγου MREL (Minimum Required Eligible Liabilities), αφού, όπως παρουσιάζει η τράπεζα, τα επίπεδα του MREL της είναι παραπάνω από τα προβλεπόμενα και έτσι έχει μέχρι τις 19 Δεκεμβρίου να προχωρήσει σε αναχρηματοδότησή του (refinancing). Στα τέλη του 2022, οι λοιποί συμμετοχικοί τίτλοι της Τράπεζας Κύπρου ανέρχονταν στα 220 εκατομμύρια ευρώ, σταθερά σε σχέση με 2021 και αφορούσαν τα Πρόσθετα Κεφάλαια Κατηγορίας 1 (AT1). Όπως εξηγεί στα αποτελέσματα του 2022 η Τράπεζα, τα Πρόσθετα Κεφάλαια Κατηγορίας 1 (AT1) αποτελούν μη εξασφαλισμένες και μειωμένης εξασφάλισης υποχρεώσεις για την Εταιρεία και φέρουν ετήσιο επιτόκιο ύψους 12,5%. Ο τόκος καταβάλλεται ανά εξάμηνο αναδρομικά και επανακαθορίζεται κάθε πενταετία, ενώ εξηγεί πως, τα Πρόσθετα Κεφάλαια Κατηγορίας 1 (AT1) δεν έχουν ημερομηνία λήξης και η Εταιρεία έχει το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησής τους την πέμπτη επέτειο από την ημερομηνία έκδοσής τους (δηλ. στις 19 Δεκεμβρίου 2023) και σε κάθε επόμενη πέμπτη επέτειο, υπό τη λήψη των απαραίτητων εποπτικών εγκρίσεων. Αξίζει να σημειωθεί πως, σε περίπτωση που τα Πρόσθετα Κεφάλαια Κατηγορίας 1 (AT1) δεν εξοφληθούν πρόωρα, το κουπόνι θα επανακαθοριστεί την πέμπτη επέτειο από την ημερομηνία έκδοσής του (δηλ. στις 19 Δεκεμβρίου 2023).

Ο δείκτης MREL ratio της Τράπεζας στις 31 Δεκεμβρίου 2022, ανήλθε στο 21,42% των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων (RWA).

Σύμφωνα με δηλώσεις της εκτελεστικής Διευθύντριας Διεύθυνσης Οικονομικής Διαχείρισης και Δραστηριοτήτων Απομόχλευσης, Ελίζας Λειβαδιώτου, στο περιθώριο της παρουσίασης των οικονομικών αποτελεσμάτων της Τράπεζας Κύπρου, είναι προτεραιότητα να αντικατασταθεί το ομόλογο AT1, μίας έκδοσης ενός ομολόγου που, όπως χαρακτήρισε η ίδια, «ήταν σε άλλη εποχή». Απαντώντας σε ερώτηση της «Κ» αναφορικά με το αν θα προχωρήσει και σε έκδοση ομολόγου τύπου MREL η Τράπεζα, η κ. Λειβαδιώτου είπε ότι, «θα δούμε πως εξελίσσεται η χρονιά, αλλά σίγουρα η προτεραιότητα είναι αυτή που αναφέρθηκε». Συγκεκριμένα για το MREL, συμπλήρωσε τα εξής: «Το MREL παραμένει στο ραντάρ μας, αλλά νομίζω έρχεται δεύτερο σε σειρά σε σχέση με το ομόλογο AT1. Όπως αντιλαμβάνεστε, το AT1 έχει ημερομηνία που πρέπει να το εκδώσουμε. Επίσης, για το MREL, η Τράπεζα Κύπρου είναι πάνω από τους ελάχιστους εποπτικούς δείκτες, άρα και έχουμε χρόνο για να εκδώσουμε. Γι' αυτό λέμε κιόλας ότι έχει προτεραιότητα το πιο ακριβό και πιο άμεσο ομόλογο του AT1, αυτό του 12,5%».

Η Τράπεζα Κύπρου είχε ανακοινώσει τον Αύγουστο του 2022 την τιμολόγηση έκδοσης Χρεογράφων Πρόσθετου Κεφαλαίου Κατηγορίας 1, ύψους 220 εκατομμυρίων μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε μικρό αριθμό θεσμικών επενδυτών. Τα χρεόγραφα αυτά ήταν μειωμένης εξασφάλισης και αορίστου διάρκειας, με σταθερό επανακαθοριζόμενο επιτόκιο. Εάν ο δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών Κατηγορίας 1 (CET1) της ΒΟΟΗ έπεφτε κάτω από 5,125%, οι όροι των Χρεογράφων Κεφαλαίου προέβλεπαν προσωρινή μείωση του συνολικού ποσού της ονομαστικής αξίας των Χρεογράφων Κεφαλαίου.

Αργότερα προς MREL

Τον Φεβρουάριο του 2023, η Τράπεζα Κύπρου έλαβε ειδοποίηση από το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (ΕΣΕ) για την τελική απόφαση για την υποβολή δεσμευτικής υποχρέωσης για τήρηση ελάχιστης απαίτησης για ίδια κεφάλαια και επιλέξιμες υποχρεώσεις (MREL) για την Τράπεζα, η οποία καθορίστηκε ως το προτιμητέο σημείο εφαρμογής της εξυγίανσης. Σύμφωνα με την απόφαση, η τελική ελάχιστη απαίτηση για ίδια κεφάλαια και επιλέξιμες υποχρεώσεις (MREL) αντιστοιχεί στο 24,35% των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων και στο 5,91% του δείκτη μόχλευσης μέτρου συνολικού ανοίγματος (Leverage Ratio Exposure, LRE) -όπως καθορίζεται στον Κανονισμό Κεφαλαιακών Απαιτήσεων (CRR)- και η συμμόρφωση πρέπει να επιτευχθεί μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2025. Επιπρόσθετα, η δεσμευτική ενδιάμεση απαίτηση για την 1 Ιανουαρίου 2022 που αντιστοιχεί στο 14,94% των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων και 5,91% του δείκτη μόχλευσης μέτρου συνολικού ανοίγματος (leverage ratio exposure, LRE) εξακολουθεί να είναι σε ισχύ. Τα ίδια κεφάλαια που χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα για συμμόρφωση με το Αποθεματικό Διατήρησης Ασφαλείας, δεν είναι επιλέξιμα για συμμόρφωση για την ελάχιστη απαίτηση για ίδια κεφάλαια και επιλέξιμες υποχρεώσεις (MREL) ως ποσοστό των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων. Σημειώνεται πως, η Τράπεζα πρέπει να συμμορφώνεται με την ελάχιστη απαίτηση για ίδια κεφάλαια και επιλέξιμες υποχρεώσεις (MREL) σε ενοποιημένο επίπεδο, το οποίο αποτελείται από την Τράπεζα και τις θυγατρικές της.

Ο δείκτης Ελάχιστης Απαίτησης Ιδίων Κεφαλαίων και Επιλέξιμων Υποχρεώσεων (MREL ratio) της Τράπεζας στις 31 Δεκεμβρίου 2022, υπολογιζόμενος σύμφωνα με τα ισχύοντα κριτήρια επιλεξιμότητας του ΕΣΕ, και βασισμένος σε εσωτερικές εκτιμήσεις της Τράπεζας, ανήλθε στο 21,42% των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων (RWA) και στο 10,13% του δείκτη μόχλευσης μέτρου συνολικού ανοίγματος (LRE). Ο δείκτης Ελάχιστης Απαίτησης Ιδίων Κεφαλαίων και Επιλέξιμων Υποχρεώσεων (MREL ratio) ως ποσοστό των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων δεν περιλαμβάνει κεφάλαια που χρησιμοποιούνται για συμμόρφωση με το Αποθεματικό Διατήρησης Ασφαλείας, το οποίο ανέρχεται σε 3,77% από την 1 Ιανουαρίου 2022 και αναμένεται να αυξηθεί σε 4,02% την 1 Ιανουαρίου 2023. Στην ανακοίνωση αυτή, οι δείκτες Ελάχιστης Απαίτησης Ιδίων Κεφαλαίων και Επιλέξιμων Υποχρεώσεων (MREL ratios) στις 31 Δεκεμβρίου 2022, περιλαμβάνουν μη ελεγμένα/προκαταρκτικά κέρδη για το έτος 2022.

Πληρωμές στην Ευρώπη

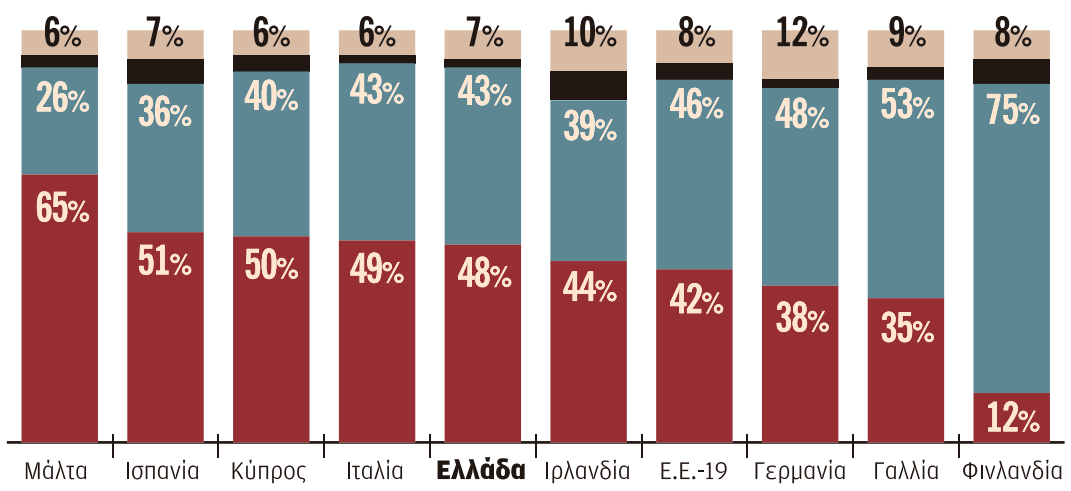

ΠΗΓΗ: ΕΚΤ, Study on the Payment Attitudes of Consumers in the Euro Area

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Παγώνει» η μείωση του ορίου χρήσης μετρητών από τα 500 στα 200 ευρώ

Σε αναστολή έχουν μπει τα σχέδια για μείωση του ορίου χρήσης μετρητών στις συναλλαγές στα 200 ευρώ από τα 500 που ισχύει σήμερα, καθώς προεξοφλείται ότι οι αντιδράσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας θα είναι αρνητικές.

Η ιδέα είχε συζητηθεί πρόσφατα, καθώς διαπιστώθηκε ότι η ευρεία χρήση των ηλεκτρονικών συναλλαγών μετά τον κορωνοϊό βοήθησε στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και –με τη βοήθεια και του πληθωρισμού– συνέβαλε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων. Ωστόσο, το όριο των 200 ευρώ είναι πολύ χαμηλό και θεωρείται βέβαιο ότι η γνώμη των ευρωπαϊκών οργάνων δεν θα είναι σύμφωνη. Η λογική, σύμφωνα με τραπεζικές πηγές, είναι ότι τα τραπεζογραμμάτια του ευρώ αποτελούν νόμιμο μέσο συναλλαγής και στηρίζουν μέρος της οικονομίας που δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί με διαφορετικούς τρόπους.

Στην περίπτωση της μείωσης στα 200 ευρώ, εξάλλου, θα αποκλειόταν από τις συναλλαγές εντελώς το τραπεζογραμμάτιο των 500 ευρώ, σημειώνει χαρακτηριστικά κυβερνητική πηγή. Κάτι που δεν είναι δυνατόν να συμβεί.

Αλλωστε, λιγότερο από έναν χρόνο πριν η ΕΚΤ εξέδωσε αρνητική γνώμη για αντίστοιχη νομοθετική ρύθμιση της Ισπανίας, με δική της μάλιστα πρωτοβουλία, κάτι που δείχνει πόσο σημαντικό θεωρεί το θέμα.

Σημειώνεται ότι η Ισπανία ήθελε να περιορίσει το όριο στα 1.000 ευρώ στις επαγγελματικές και επιχειρηματικές συναλλαγές. Η ΕΚΤ σημείωνε στη γνώμη της ότι κάτι τέτοιο θα είχε μια αρνητική και ανεπιθύμητη επίπτωση στο καθεστώς των χαρτονομισμάτων του ευρώ ως νόμιμου μέσου συναλλαγής. Επικαλείτο μάλιστα το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, το οποίο αναγνωρίζει μεν στα κράτη-μέλη τη δυνατότητα να επιβάλουν περιορισμούς για λόγους δημοσίου συμφέροντος, αλλά χωρίς να ξεπερνούν κάποια όρια.

Οι απόψεις αυτές είναι βέβαιο ότι δεν έχουν αλλάξει, ενώ αντίστοιχη άποψη εκτιμά αρμόδια τραπεζική πηγή ότι έχει και η Κομισιόν. «Η δυνατότητα πληρωμής με μετρητά παραμένει εξαιρετικά σημαντική για συγκεκριμένες ομάδες της κοινωνίας, οι οποίες για διάφορους νόμιμους λόγους τα προτιμούν από άλλα μέσα πληρωμής», ανέφερε η γνώμη της ΕΚΤ.

Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της ΕΚΤ, στην Ελλάδα οι συναλλαγές με μετρητά στα σημεία πώλησης αντιπροσωπεύουν το 48% της αξίας των συναλλαγών, έναντι μέσου όρου 42% στην Ευρωζώνη, ωστόσο το μερίδιό τους μειώθηκε σημαντικά κατά 12% σε σύγκριση με το 2019.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Συνεχίζονται οι υψηλές επιδόσεις για το αεροδρόμιο «Ελ. Βενιζέλος»

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Καλύτερα και από το 2019 είναι τα στοιχεία της επιβατικής κίνησης και του αριθμού πτήσεων του Φεβρουαρίου στο αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος». Ειδικότερα, τον περασμένο μήνα, σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2019, ο συνολικός αριθμός των διακινηθέντων επιβατών ήταν αυξημένος κατά 2,3% και ανήλθε σε 1,36 εκατ. άτομα. Σε ετήσια βάση σύγκρισης, τον Φεβρουάριο η επιβατική κίνηση υπήρξε ακόμη μεγαλύτερη, σε ποσοστό της τάξεως του 62,4%.

Συνολικά κατά τους δύο πρώτους μήνες του έτους, η επιβατική κίνηση του αεροδρομίου διαμορφώθηκε σε 2,8 εκατ. και υπήρξε αυξημένη κατά 74,3% και κατά 3,1% έναντι του αντίστοιχου διαστήματος του 2022 και του 2019. Ανά επιμέρους κατηγορίες, τον Φεβρουάριο η εγχώρια και η διεθνής κίνηση ξεπέρασαν κατά 37,3% και 78,1%, αντιστοίχως, τα επίπεδα του 2022. Ωστόσο, συγκριτικά με το 2019, οι επιβάτες εσωτερικού υποχώρησαν οριακά κατά 0,5%, ενώ οι ξένοι ταξιδιώτες ενισχύθηκαν κατά 3,6%.

Σε επίπεδο διμήνου, η εγχώρια και η διεθνής επιβατική κίνηση ξεπέρασαν τα επίπεδα του 2022 κατά 47,9% και 90,4% αντιστοίχως, ενώ παρουσίασαν άνοδο και σε σύγκριση με το 2019, κατά 0,7% και 4,3% αντιστοίχως.

Υψηλότερες επιδόσεις έναντι των επιπέδων πριν από την πανδημία καταγράφει και ο αριθμός των πτήσεων στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών. Κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων μηνών του 2023 καταγράφηκαν 26.303 πτήσεις, εμφανίζοντας αύξηση της τάξεως του 24,8% και 1,7%, έναντι του 2022 και του 2019 αντιστοίχως.

Συνολικά κατά τους δύο πρώτους μήνες του έτους, η επιβατική κίνηση του αεροδρομίου διαμορφώθηκε σε 2,8 εκατ. άτομα και υπήρξε αυξημένη κατά 74,3% και κατά 3,1% έναντι του αντίστοιχου διαστήματος του 2022 και του 2019.

Η επιβατική κίνηση ενισχύθηκε κατά 2,3%, σε 1,36 εκατ. άτομα, έναντι του Φεβρουαρίου του 2019.

Τόσο οι πτήσεις εσωτερικού όσο και οι διεθνείς πτήσεις ενισχύθηκαν κατά 15,2% και 33,2% αντιστοίχως σε σχέση με το 2022 και κατά 3,3% και 0,6% σε σύγκριση με το 2019.

Νέες συνδέσεις

Τα στοιχεία αυτά για το μεγαλύτερο αεροδρόμιο της χώρας στηρίζουν τις εκτιμήσεις για επιδόσεις κατά τη φετινή τουριστική περίοδο πολύ μεγαλύτερες συγκριτικά με αυτές του 2019. Προς την κατεύθυνση αυτή συμβάλλει και η αύξηση των νέων συνδέσεων μεταξύ της Αθήνας και διεθνών προορισμών.

Ενδεικτικά, ξεκίνησαν οι πτήσεις μεταξύ Αθήνας και Βεγγάζης που υλοποιούν οι αεροπορικές Air Mediterranean και Marathon Airlines.

Το πρώτο δεκαήμερο του Μαρτίου η EasyJet ξεκινάει να διασυνδέει έναν μεγάλο αριθμό ελληνικών προορισμών με το Λονδίνο, ενώ στις 11 του μηνός θα ξεκινήσει η πρώτη απευθείας πτήση (της Delta Airlines) από την Αθήνα στη Νέα Υόρκη. Αλλά και η Aegean έχει αυξήσει τα δρομολόγιά της από και προς τη Γαλλία και το Ισραήλ, καθώς και τη Μέση Ανατολή.

Κάτω από τη βάση στις συνθήκες εργασίας για τη γυναίκα η Ελλάδα

Η χώρα μας καταλαμβάνει την 20ή θέση μεταξύ 34 χωρών στην Ευρώπη

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Λίγες ευκαιρίες, ακόμη λιγότερη συμμετοχή σε υψηλόβαθμες διοικητικές - διευθυντικές θέσεις και περιορισμένη διάρκεια άδειας μητρότητας –ειδικά μάλιστα εάν δεν προβλέπονται άλλες υποδομές και διευκολύνσεις, όπως παιδικοί σταθμοί στον χώρο εργασίας– καθιστούν την Ελλάδα μια χώρα της Ευρώπης καθόλου ιδανική για τις εργαζόμενες γυναίκες. Συχνά μάλιστα ο τρίτος παράγοντας, αυτός της μικρής άδειας μητρότητας στον ιδιωτικό τομέα και της απουσίας υποδομών για τη φροντίδα των παιδιών, ευθύνεται για τους άλλους δύο, δηλαδή τις λιγότερες ευκαιρίες και κυρίως την ανέλιξη της γυναίκας στην κορυφή μιας επιχείρησης. Σε αυτά, βεβαίως, θα πρέπει να προστεθεί και η ανισότητα στους μισθούς, φαινόμενο όχι μόνο ελληνικό, αλλά διεθνές.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε η βρετανική εταιρεία Reboot Online με αφορμή την Ημέρα της Γυναίκας στις 8 Μαρτίου, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 20ή θέση μεταξύ 34 χωρών στην Ευρώπη σε ό,τι αφορά τις συνθήκες εργασίας για μια γυναίκα, συγκεντρώνοντας μάλιστα συνολική βαθμολογία 120,7 σε μια κλίμακα από το 1 έως το 300, βαθμολογία δηλαδή κάτω από τη βάση. Η καλύτερη χώρα για να εργάζεται μια γυναίκα στην Ευρώπη είναι η Σουηδία, η οποία συγκέντρωσε 241,40 βαθμούς, ενώ σε υψηλές θέσεις βρίσκονται και οι γειτονικές χώρες, και δη η Νορβηγία και η Φινλανδία. Από την άλλη, η χειρότερη χώρα για να εργάζεται μια γυναίκα είναι η Τουρκία, ενώ την προτελευταία θέση καταλαμβάνει η Κύπρος. Διευκρινίζεται ότι η Τουρκία καταλαμβάνει την 30ή θέση, αν και μελετώνται 34 χώρες, καθώς σε κάποιες θέσεις υπάρχουν περιπτώσεις ισοβαθμίας δύο χωρών.

ΠΗΓΕΣ: Reboot Online, Intrum * Ισοβαθμεί με τη Βουλγαρία ** Ισοβαθμεί με την Ελλάδα
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Αδεια μητρότητας μικρής διάρκειας, λίγες ευκαιρίες ανέλιξης σε υψηλόβαθμες θέσεις και ανισότητα στους μισθούς.

Στο πλαίσιο της έρευνας και της κατάταξης των χωρών εξετάζονται τρία κριτήρια: η οικονομική ευκαιρία (που αφορά τη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό, στην ανώτατη εκπαίδευση, στις επιχειρήσεις κ.α.), η συμμετοχή στην ηγεσία και η άδεια μητρότητας με βάση τις εβδομάδες κατά τις οποίες η μητέρα λαμβάνει πλήρεις αποδοχές. Σε ό,τι αφορά το κριτήριο της οικονομικής συμμετοχής, η Ελλάδα λαμβάνει 13,8 με άριστα το 100, βαθμολογία, πάντως, που δεν είναι η χαμηλότερη στην επιμέρους κατάταξη. Σημειώνεται ότι για την αξιολόγηση αυτού του κριτηρίου έχουν ληφθεί υπόψη τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ετήσια έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ για την ανισότητα των φύλων «Global Gender Gap Report 2022», στην οποία η Ελλάδα κατετάγη 100ή σε σύνολο 146 χωρών.

Οσον αφορά το κριτήριο της συμμετοχής των γυναικών στην ηγεσία, το κατά πόσον οι γυναίκες συμμετέχουν σε διοικητικά συμβούλια εταιρειών, έχουν εκτελεστικές εξουσίες και επίσης κατέχουν διευθυντική θέση, η Ελλάδα βαθμολογείται με 62,80 με άριστα το 100, ενώ σε ό,τι αφορά την άδεια μητρότητας συγκεντρώνει βαθμολογία 44,80, επίσης με άριστα το 100. Υπενθυμίζεται ότι η άδεια μητρότητας στην Ελλάδα στον ιδιωτικό τομέα ήταν μέχρι πέρυσι 6 μήνες και επεκτάθηκε στους 9 μήνες. Το βασικό πρόβλημα, ωστόσο, στην Ελλάδα είναι η απουσία υποδομών, ακόμη και σε μεγάλες επιχειρήσεις, όπως η ύπαρξη βρεφονηπιακών σταθμών εντός αυτών για τα παιδιά των εργαζομένων. Η Ρουμανία αποτελεί τη χώρα με τη μεγαλύτερη άδεια μητρότητας (περίπου 93 εβδομάδες).

Η Σουηδία, η οποία βρίσκεται στην κορυφή της κατάταξης, πήρε «άριστα» σε ό,τι αφορά την οικονομική ευκαιρία (100/100 δηλαδή), 93,1 σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή των γυναικών στην ηγεσία και 48,3 σε ό,τι αφορά την άδεια μητρότητας. Στον αντίποδα η Τουρκία συγκεντρώνει μηδέν βαθμούς σε ό,τι αφορά την οικονομική ευκαιρία, 27,6 για τη συμμετοχή στην ηγεσία και 3,4 για την άδεια μητρότητας.

Πλήττονται περισσότερο από τον πληθωρισμό

Μεγαλύτερα θύματα της πληθωριστικής κρίσης είναι οι γυναίκες σε σύγκριση με τους άνδρες, κάτι που σχετίζεται με τις χαμηλότερες αποταμιεύσεις που συνήθως έχουν, είτε διότι αισθάνονται περισσότερο ανασφαλείς ως προς τη διαχείριση των οικονομικών θεμάτων, ακόμη και όταν έχουν την απαιτούμενη γνώση κι εμπειρία. Η ανασφάλεια αυτή προκύπτει, βεβαίως, και από το γεγονός ότι σε αρκετές περιπτώσεις οι γυναίκες υποαμείβονται, ενώ αποτελούν πιο συχνά τα θύματα περικοπών προσωπικού. Σύμφωνα με τα ευρήματα της Πανευρωπαϊκής Καταναλωτικής Έρευνας Πληρωμών 2022, της γνωστής εταιρείας διαχείρισης απαιτήσεων Intrum, το 32% των γυναικών δηλώνει ότι διαθέτει αποταμιεύσεις που αντιστοιχούν σε ποσό λιγότερο ενός μηνιαίου μισθού για να αντιμετωπίσει μια απρόβλεπτη δαπάνη. Το αντίστοιχο ποσοστό στους άνδρες είναι 24%. Αν και η πληθωριστική κρίση έχει επηρεάσει την ευημερία όλων, ανεξαρτήτως φύλου, οι «φουσκωμένοι» λογαριασμοί φαίνεται να αποτελούν μεγαλύτερη απειλή για τις γυναίκες. Το 62% των γυναικών δήλωσε ότι οι αυξημένοι λογαριασμοί είχαν εξαιρετικά αρνητική επίπτωση στην ποιότητα ζωής τους το 2022, έναντι 47,6% το 2021. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες το 2022 ήταν 54%, έναντι 41,5% το 2021. Αλλωστε, πάνω από το 50% των γυναικών δήλωσε ότι δεν πλήρωσε λογαριασμούς διότι δεν είχε χρήματα, με το αντίστοιχο ποσοστό στους άνδρες να είναι 40%. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2021 τα ποσοστά ήταν 40% και 35% αντιστοίχως για τις γυναίκες και τους άνδρες.

Αν και βρίσκονται σε δυσχερή θέση, μόλις το 26% των γυναικών εμφανίζεται αποφασισμένο να ζητήσει αύξηση μισθού, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στους άνδρες είναι 35%. Η έρευνα δείχνει, τέλος, ανισότητα και στις οικονομικές γνώσεις. Ετσι, αν και καταγράφηκαν ίσα ποσοστά σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των προσωπικών οικονομικών, παρατηρείται χάσμα σε οικονομικές γνώσεις. Το 51% των ανδρών απάντησε σωστά σε ερώτηση για τις επιπτώσεις του πληθωρισμού, έναντι 40% των γυναικών. Αυτό, ωστόσο, που παρατηρήθηκε είναι ότι συχνά οι γυναίκες επιλέγουν την απάντηση «Δεν γνωρίζω», λόγω ανασφάλειας, καθώς όταν δεν δίνεται αυτή η επιλογή συχνά απαντούν σωστά σε ερωτήσεις σχετικά με οικονομικά θέματα.

Σε χαμηλό 12 ετών υποχώρησε η ανεργία τον Ιανουάριο

Νέο χαμηλό 12ετίας παρουσίασε το ποσοστό ανεργίας τον Ιανουάριο σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), καταγράφοντας σημαντική μείωση στο 10,8%. Η υποχώρηση θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική τόσο σε σχέση με ένα χρόνο πριν, όταν το ποσοστό ανεργίας ήταν 13,7%, όσο και σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2022, όταν η εκτίμηση της ΕΛΣΤΑΤ ήταν 12,4%. Ετσι, οι άνεργοι περιορίστηκαν σε 501.948 άτομα, σημειώνοντας μείωση κατά 134.764 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2022 (-21,2%) και κατά 87.686 άτομα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2022 (-14,9%). Μικρότερη, αλλά σημαντική ήταν η αύξηση των απασχολουμένων, οι οποίοι ανήλθαν σε 4.145.529, σημειώνοντας αύξηση μεν, κατά 118.588 άτομα, σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2022 (+2,9%), μείωση δε, κατά 26.314 άτομα, σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2022 (-0,6%). Και αυτό γιατί όπως δείχνουν τα στοιχεία, ένας σημαντικός αριθμός ανέργων μετακινήθηκε στα «άτομα εκτός εργατικού δυναμικού». Ετσι, τα άτομα κάτω των 75 ετών που δεν περιλαμβάνονται στο εργατικό δυναμικό, δηλαδή τα άτομα που δεν εργάζονται, ούτε αναζητούν εργασία, ανήλθαν σε 3.165.855, σημειώνοντας μείωση κατά 16.493 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2022 (-0,5%) και αύξηση κατά 110.145 άτομα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2022 (+3,6%).

Παράλληλα, τα στοιχεία δείχνουν πως η ανεργία κινείται σε μονοψήφια ποσοστά (8,3%) όσον αφορά τους άνδρες, παραμένει αμετάβλητη σε σχέση με τον αμέσως προηγούμενο μήνα, όμως διατηρείται σαφώς σε υψηλότερα επίπεδα, στο 13,9%, όσον αφορά τις γυναίκες, αν και αισθητά μειωμένη από το 15,6% του Δεκεμβρίου. Επίσης, για πρώτη φορά καταγράφηκε μονοψήφιο ποσοστό ανεργίας (9,8%) στις ηλικίες 25-74 ετών, από 10,7% που ήταν ένα μήνα νωρίτερα. Βέβαια, την ίδια στιγμή η ανεργία των νέων 15-24 ετών έφθασε στο 28,1%, δηλαδή είναι τριπλάσια, παρά το γεγονός ότι υποχώρησε συγκριτικά με το 28,7% που είχε καταγραφεί τον Δεκέμβριο του 2022.

Να σημειωθεί ότι τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ έρχονται σε αντίθεση με αυτά του συστήματος «Εργάνη» για το ισοζύγιο προσλήψεων - απολύσεων κατά τον Ιανουάριο, που έδειξαν ότι κατά τον πρώτο μήνα του νέου έτους χάθηκαν 27.611 θέσεις εργασίας. Σύμφωνα με αυτά, οι απολύσεις αυξήθηκαν τον φετινό Ιανουάριο κατά 50.137 φθάνοντας στις 213.924, από 163.787 που ήταν πέρυσι, με αποτέλεσμα να καταγράφεται η δεύτερη χειρότερη επίδοση της τελευταίας δεκαετίας. Η πρώτη κατεγράφη το 2017 με 28.995 χαμένες θέσεις, ενώ η τρίτη χειρότερη πέρυσι (-25.804 θέσεις). Οσο για τα ποιοτικά στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος «Εργάνη», έδειξαν ότι οι νέες συμβάσεις εργασίας αφορούσαν ευέλικτες μορφές απασχόλησης κατά περίπου 48% και οι απολύσεις υπερίσχυσαν τόσο στους άνδρες (-13.905 θέσεις) όσο και στις γυναίκες (-13.706 θέσεις), με τις μεγαλύτερες απώλειες να καταγράφονται στις ηλικίες 30-44 ετών (-10.440) και 45-64 ετών (-6.453).

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Το ποσοστό διαμορφώθηκε στο 10,8%, όταν πριν από ένα χρόνο βρισκόταν στο 13,7%.

A.P.

Οι άνεργοι περιορίστηκαν σε 501.948 άτομα, σημειώνοντας μείωση κατά 134.764 σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2022 (-21,2%) και κατά 87.686 σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2022 (-14,9%).

Θετικές οι προοπτικές του ελληνικού τουρισμού για το 2023

Ατμομηχανή του ελληνικού τουρισμού παραμένουν τα ελληνικά νησιά, καθώς το τρίμηνο Σεπτεμβρίου, Οκτωβρίου, Νοεμβρίου πέτυχαν αύξηση πωλήσεων σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019 –δηλαδή το τελευταίο προ της πανδημίας έτος– και μάλιστα σε σταθερές τιμές, ενώ η εικόνα από τις προκρατήσεις για την τρέχουσα σεζόν είναι λίαν ενθαρρυντική. Οι επιδόσεις αυτές συνέβαλαν μάλιστα στην αύξηση του ελληνικού μεριδίου στη μεσογειακή τουριστική αγορά κατά μία ποσοστιαία μονάδα. Σύμφωνα με μελέτη της Διεύθυνσης Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας, κατά το διάστημα Σεπτεμβρίου - Νοεμβρίου οι διεθνείς αφίξεις επιταχύνθηκαν με αποτέλεσμα οι τουριστικές εισπράξεις να υπερβαίνουν κατά 1,2% την επίδοση του 2019 (αναπλήρωση της τάξης του 90% σε αποπληθωρισμένους όρους) για την ίδια περίοδο.

Αύξηση μεριδίων στη Μεσόγειο και μείωση εποχικότητας διαπιστώνει η Εθνική Τράπεζα.

Θετικές κρίνονται οι προοπτικές και για το 2023 βάσει των πρόδρομων δεικτών. Σύμφωνα με την Εθνική Τράπεζα, καταγράφεται σταδιακή βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης και αυξημένη διάθεση για ταξίδια διεθνώς, παρά τη συσταλτική επίδραση του πληθωρισμού στο διαθέσιμο εισόδημα. Σε αυτό το περιβάλλον η Ελλάδα κατακτάει υψηλές θέσεις στην προσέλκυση του τουριστικού ενδιαφέροντος, με τις πρώιμες κρατήσεις (early bookings) να εμφανίζονται υψηλότερες κατά 70% σε σχέση με το 2022, ενώ 11% υψηλότερα κινούνται οι προγραμματισμένες αεροπορικές θέσεις για τις πρώτες εβδομάδες Μαρτίου, αποτελώντας σηματωρό επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου. «Με την επιφύλαξη της αβεβαιότητας που δημιουργεί η γεωπολιτική κατάσταση και η επιβάρυνση των ελληνικών ξενοδοχείων από υψηλό ενεργειακό κόστος και ελλείψεις εργατικού δυναμικού, η φετινή τουριστική περίοδος ξεκινάει νωρίς και φαίνεται να έχει τα εχέγγυα να ξεπεράσει το 2022, εκτιμούν οι οικονομολόγοι αναλυτές της Εθνικής Τράπεζας.

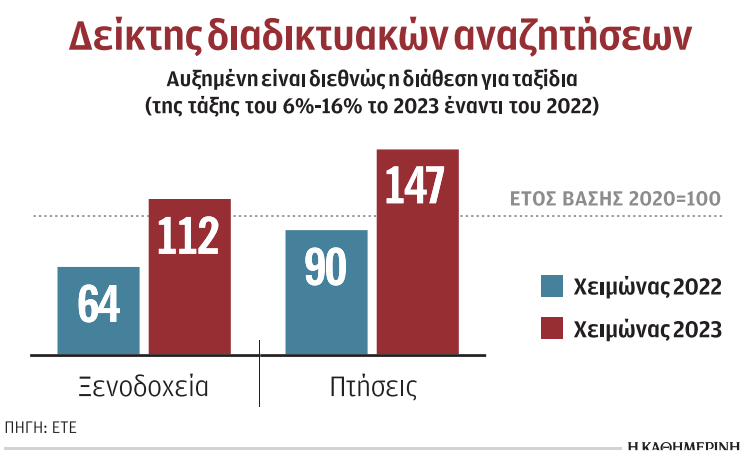

ΠΗΓΗ: ΕΤΕ
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Εξάλλου η μελέτη, αξιολογώντας το συνολικό αποτύπωμα του τουρισμού για το 2022, σημειώνει πως εμφανίζεται οριακά μόνον χαμηλότερο του 2019 (αναπλήρωση της τάξης του 90% σε αφίξεις και αποπληθωρισμένες εισπράξεις), ενώ μέσα στη χρονιά η πορεία αναπλήρωσης σημείωνε συνεχή βελτίωση, από 67% κατά μέσο όρο τους χειμερινούς μήνες σε 89% την άνοιξη και το καλοκαίρι και σε 92% το φθινόπωρο. Ετσι, αν και το καλοκαίρι συνεχίζει να αντιστοιχεί στο 53% των αφίξεων (όπως και το 2019), το ενισχυμένο φθινόπωρο και κυρίως ο Οκτώβριος (έφθασε το 60% του Σεπτεμβρίου 2022, από 54% του 2019) δημιουργούν προσδοκίες για μείωση εποχικότητας στο μέλλον.

Οσον αφορά τον πρωταγωνιστικό ρόλο των ελληνικών νησιών για τον τουρισμό, σημειώνεται ότι κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου - Νοεμβρίου του 2022 πέτυχαν αύξηση των ξενοδοχειακών τους πωλήσεων κατά 13% έναντι του 2019 (σε σταθερές τιμές). Οι επιδόσεις αυτές αποδείχθηκαν αρκετά ισχυρές, ώστε η Ελλάδα να βελτιώσει τη θέση της έναντι λοιπών μεσογειακών προορισμών και ειδικότερα Ιταλίας, Ισπανίας, Πορτογαλίας, Κροατίας και Κύπρου. Συγκεκριμένα, τα ελληνικά ξενοδοχεία απορρόφησαν το 18,5% των διανυκτερεύσεων εξωτερικού σε μεσογειακές χώρες (έναντι 17,5% το φθινόπωρο του 2019), συνεχίζοντας τη δυναμική της καλοκαιρινής περιόδου. Συνεπώς, καταλήγει η μελέτη, σε όλη τη διάρκεια του 2022 η Ελλάδα διατηρεί την πρώτη θέση στη Μεσόγειο όσον αφορά την επαναφορά μετά την πανδημία: οι τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα για το σύνολο του έτους έφθασαν το 89% του 2019, έναντι 82% στη Μεσόγειο και οι πωλήσεις ανά διανυκτέρευση στην Ελλάδα είναι 25% υψηλότερες του 2019, έναντι 18% στη Μεσόγειο.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

Στις καταθέσεις για «φθηνή» ρευστότητα στρέφονται τράπεζες

Αποπληρώνουν σταδιακά τα 50,4 δισ. ευρώ που άντλησαν από την ΕΚΤ

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Το μεγαλύτερο μέρος της ρευστότητας που έχουν αντλήσει από την ΕΚΤ επιστρέφουν σταδιακά οι ελληνικές τράπεζες, οι οποίες στρέφονται στους καταθέτες τους για την άντληση φθηνού χρήματος. Η προσφυγή στις καταθέσεις αποτελεί ασφαλή επιλογή ακόμη και μετά την άνοδο των επιτοκίων, καθώς τα αυξημένα επιτόκια που μεσοσταθμικά διαμορφώνονται έως και 1,5% αφορούν τμήμα των συνολικών καταθέσεων και ειδικότερα τους προθεσμιακούς λογαριασμούς με δέσμευση των χρημάτων για διάρκειες από 1 έως και 2 χρόνια.

Εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης, εκτός από τις καταθέσεις εσωτερικού, αποτελεί η ρευστότητα μέσω ομολόγων κυρίως υψηλής εξασφάλισης (senior preferred), το κόστος άντλησης των οποίων ωστόσο διαμορφώνεται κοντά στο 7%, ενώ το επιτόκιο πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης (MRO), βάσει του οποίου οι τράπεζες δανείζονται σήμερα από την ΕΚΤ, είναι 3%.

Οι καταθέσεις στη χώρα μας με βάση τα στοιχεία που δημοσίευσε η ΤτΕ για τον Ιανουάριο ανέρχονται σε 184,1 δισ. ευρώ (περιλαμβάνονται και οι καταθέσεις των μη συστημικών τραπεζών), από τα οποία οι προθεσμιακές είναι μόλις 25,2 δισ. ευρώ. Ετσι το επίπεδο των καταθέσεων, που βασίζεται στο μεγαλύτερο μέρος του στο «φθηνό» ταμιευτήριο, εξασφαλίζει μετά και τη σημαντική απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών επαρκή ρευστότητα για νέες χορηγήσεις, ακόμη και μετά το τέλος του προγράμματος μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης (TLTRO) που επέτρεψε στις τράπεζες να αντλήσουν ρευστότητα με αρνητικά επιτόκια από την ΕΚΤ. Οι τέσσερις συστημικές τράπεζες άντλησαν τα προηγούμενα δύο χρόνια από το ευρωσύστημα 50,4 δισ. ευρώ και αυτό το ποσό θα πρέπει να «επιστραφεί» έως και το 2024 με σταδιακές αποπληρωμές – ανάλογα με τις λήξεις.

Οι καταθέσεις στη χώρα μας με βάση τα στοιχεία της ΤτΕ για τον Ιανουάριο ανέρχονται σε 184,1 δισ. ευρώ.

Τις μεγαλύτερες αποπληρωμές από το πρόγραμμα TLTRO με βάση τα μέχρι σήμερα διαθέσιμα στοιχεία έχει κάνει η Τράπεζα Πειραιώς, επιστρέφοντας στα τέλη του περασμένου Δεκεμβρίου στην ΕΚΤ 9 δισ. ευρώ από το σύνολο των 14,5 δισ. ευρώ που έχει λάβει μέσω από το πρόγραμμα μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης. Οι καταθέσεις της τράπεζας ανήλθαν στα τέλη Δεκεμβρίου στα 58,4 και το μερίδιο των προθεσμιακών καταθέσεων διαμορφώνεται στο 19%. Το ισχυρό προφίλ ρευστότητας του ομίλου, όπως σημειώνει η τράπεζα στην ανακοίνωση των ετήσιων αποτελεσμάτων του 2022, αντικατοπτρίζεται στον δείκτη δανείων (μετά από προβλέψεις) προς καταθέσεις, που διαμορφώθηκε στο τέλος Δεκεμβρίου στο 62%.

Η Alpha Bank με καταθέσεις 50,1 δισ. ευρώ και δείκτη δάνεια προς καταθέσεις 78% (με βάση τα στοιχεία του γ΄ τριμήνου 2022) προγραμματίζει την πρώτη αποπληρωμή τον Ιούνιο του 2023, επιστρέφοντας 8 δισ. ευρώ από το σύνολο των 13 δισ. ευρώ που έχει αντλήσει μέσω TLTRO από την ΕΚΤ. Υψηλές αποπληρωμές ύψους 5,5 δισ. ευρώ έχει πραγματοποιήσει μέχρι σήμερα και η Εθνική Τράπεζα, που είχε αντλήσει από το ευρωσύστημα 11,6 δισ. ευρώ.

Το ύψος των καταθέσεων που διαθέτει η τράπεζα ανέρχεται σε 55,7 δισ. ευρώ (με βάση τα στοιχεία του γ΄ τριμήνου 2022) –ο δείκτης δάνεια προς καταθέσεις διαμορφώνεται στο 62%– και σύμφωνα με πηγές της «η πλεονάζουσα ρευστότητα (excess liquidity) φθάνει τα 7 δισ. ευρώ ακόμη και μετά την αφαίρεση του TLTRO».

Στα 11,6 δισ. ευρώ είχε ανέλθει η ρευστότητα που είχε αντλήσει από την ΕΚΤ η Eurobank και οι αποπληρωμές με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία ανέρχονται στο 20% (κοντά στα 2,5 δισ. ευρώ). Η τράπεζα δρομολογεί την αποπληρωμή του 50% του υπολοίπου των 9 δισ. ευρώ εντός του 2023 και την πλήρη εξόφληση το 2024. Οι καταθέσεις της Eurobank (με βάση τα στοιχεία του γ΄ τριμήνου 2022) ανέρχονται σε 55,7 δισ. ευρώ και ο δείκτης δάνεια προς καταθέσεις διαμορφώνεται στο 74%.

Η βιομηχανία άντεξε την ακριβή ενέργεια και την αβεβαιότητα

Αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα επέδειξε η βιομηχανία το 2022, υποστηρίζει η Alpha Bank στο Εβδομαδιαίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων, προσθέτοντας όμως ότι παραμένει αντιμέτωπη με μια σειρά προκλήσεων το τρέχον έτος. Οπως υποστηρίζουν οι αναλυτές της τράπεζας (επικεφαλής οικονομολόγος Παναγιώτης Καπόπουλος), παρά το δυσμενές διεθνές περιβάλλον, όπως αυτό διαμορφώθηκε από το υψηλό ενεργειακό κόστος και το κόστος των πρώτων υλών, τις διαταράξεις των εφοδιαστικών αλυσίδων και τη γεωπολιτική αβεβαιότητα, η βιομηχανία συνέχισε την ανοδική πορεία της. Αυτό διαπιστώνεται από τους εξής δείκτες:

- Ο γενικός δείκτης βιομηχανικής παραγωγής, ο οποίος εκφράζει τον όγκο παραγωγής (προστιθέμενη αξία του κόστους των συντελεστών παραγωγής σε σταθερές τιμές), αυξήθηκε κατά 2,3% το 2022 (2021: 10,1%).
- Ο γενικός δείκτης κύκλου εργασιών στη βιομηχανία, στόχος του οποίου είναι η μέτρηση της δραστηριότητας της βιομηχανίας σε όρους αξίας (πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών), αυξήθηκε κατά 33,1% (2021: 25,6%).
- Οι απασχολούμενοι στη βιομηχανία ξεπέρασαν το μισό εκατομμύριο το τρίτο τρίμηνο του 2022, για πρώτη φορά από τα τέλη του 2010, ενώ αυξήθηκαν κατά 5% σε ετήσια βάση.
- Οι βιομηχανικές εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 14,1 δισ. ευρώ το 2022 (ή 39,7%), αντιπροσωπεύοντας το 96% της αύξησης των συνολικών εξαγωγών της χώρας μας, οι οποίες διαμορφώθηκαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα.

Η δημοσιονομική στήριξη και η συνετή προσαρμογή του μισθολογικού κόστους συνέβαλαν στις θετικές αυτές επιδόσεις, σύμφωνα με το δελτίο. Για το 2023 επισημαίνεται ότι παραμένει η αβεβαιότητα, λόγω των γεωπολιτικών εξελίξεων, ενώ το ενεργειακό κόστος εξακολουθεί να βρίσκεται σε σχετικά υψηλά επίπεδα. Ως εκ τούτου, σημειώνεται, η διατήρηση της δημοσιονομικής στήριξης της κάθε χώρας προς τις βιομηχανικές επιχειρήσεις εξακολουθεί να είναι σημαντικός παράγοντας για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ενεργειακής κρίσης και τη διασφάλιση της ανταγωνιστικότητάς τους στο διεθνές περιβάλλον. Επιπλέον, ο ρυθμός μεγέθυνσης της ελληνικής και της ευρωπαϊκής οικονομίας αναμένεται να επιβραδυνθεί το 2023. Το δελτίο κάνει αναφορά και στον νόμο για τη μείωση του πληθωρισμού (IRA) των ΗΠΑ, ο οποίος προβλέπει μέτρα 369 δισ. ευρώ, καθώς και στην αναμενόμενη αντίδραση της Ε.Ε., με χαλάρωση των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων και πιθανώς με χρηματοδότηση. Προς τον σκοπό αυτό παρουσιάστηκε στις αρχές Φεβρουαρίου το Green Deal Industrial Plan.

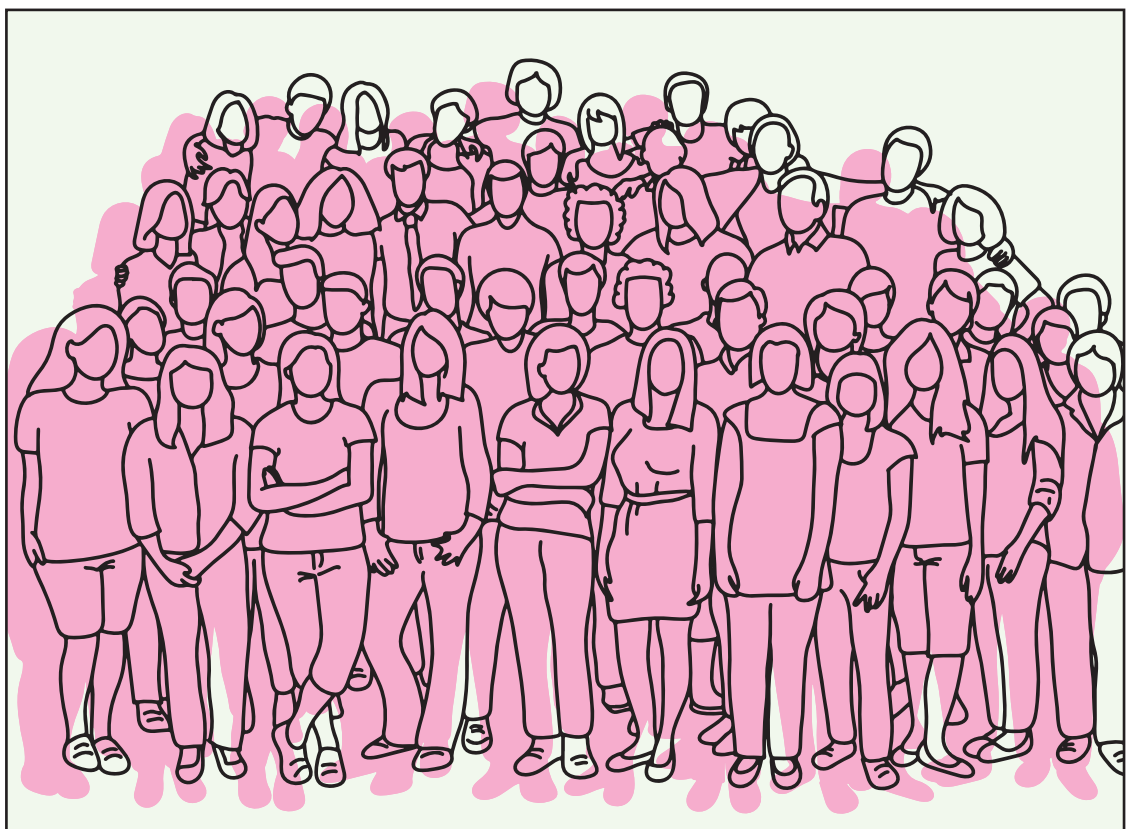

Ιστορικής σημασίας νομοθεσία για την εκπροσώπηση των φύλων στα διοικητικά συμβούλια.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο λειτουργεί στην υπηρεσία των πολιτών, τους οποίους εκπροσωπεί μέσω των εκλεγμένων μελών του.
Παράγει νομοθεσία, προς ώφελος των πολιτών, αντιμετωπίζοντας από κοινού μεγάλα προβλήματα που κανένα κράτος μέλος δεν θα μπορούσε να επιλύσει μόνο του.
Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε την οδηγία για τις γυναίκες στα διοικητικά συμβούλια και όλες οι μεγάλες, εισηγμένες στα χρηματιστήρια εταιρείες της ΕΕ θα πρέπει να λάβουν μέτρα για να αυξηθεί η παρουσία των γυναικών στα ανώτατα κλιμάκιά τους. Στόχος της οδηγίας είναι να καθιερωθούν διαφανείς διαδικασίες πρόσληψης στις εταιρείες, έτσι ώστε τουλάχιστον το 40% των θέσεων μη εκτελεστικών διοικητικών στελεχών ή το 33% του συνόλου των θέσεων διοικητικών στελεχών να καλύπτονται από τις γυναίκες έως τα τέλη Ιουνίου του 2026.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Γραφείο στην Κύπρο

ΤΜΗΜΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
TAX DEPARTMENT
TFA

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Το Τμήμα Φορολογίας ενημερώνει για την έναρξη της εφαρμογής του 1ου σταδίου του νέου συστήματος **TAX FOR ALL (TFA) στις 27 Μαρτίου 2023.**

Από την εφαρμογή του 1ου σταδίου επηρεάζονται ΜΟΝΟ τα εγγεγραμμένα στο Μητρώο Φ.Π.Α. πρόσωπα.

Οι Δηλώσεις Φ.Π.Α. Κανονικό καθεστώς και Ειδικό καθεστώς Ταξί, Αίτηση για επιστροφή Φ.Π.Α. και αναλυτική κατάσταση στοιχείων Ειδικού καθεστώτος Αγροτών και ο ανακεφαλαιωτικός πίνακας VIES, θα υποβάλλονται ΜΟΝΟ μέσω του Tax For All.

Για τη μετάβαση στο σύστημα **Tax For All, απαιτείται έγκυρη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email).**

Ελέγξετε και επικαιροποιείστε ΑΜΕΣΑ την ηλεκτρονική σας διεύθυνση, μέσω του συστήματος Taxisnet Φ.Π.Α.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Τμήματος Φορολογίας **www.mof.gov.cy/tax**

Αυξήσεις - φωτιά στα τρόφιμα μέσα σε ένα χρόνο

Οι τιμές βασικών ειδών διατροφής εκτινάχθηκαν έως και 45% από τον περασμένο Ιανουάριο, ενώ έρχεται νέος γύρος ανατιμήσεων

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Ακόμη και κατά 45% ακριβότερα, με βάση τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), πληρώνουμε βασικά είδη διατροφής σε σύγκριση με έναν χρόνο πριν, καθώς οι εκτιμήσεις περί πρόσκαιρων ανατιμήσεων, που ξεκίνησαν πριν από τον πόλεμο στην Ουκρανία και εντάθηκαν μετά την εκδήλωσή του, αποδείχθηκαν φρούδες ελπίδες. Μάλιστα, αν και τελικά δεν υπήρχαν ελλείψεις σε τρόφιμα και τα πλαφόν αγοράς που επιβλήθηκαν σε κάποια προϊόντα τις πρώτες εβδομάδες μετά την εισβολή του ρωσικού στρατού στην Ουκρανία, όπως σε αλεύρι, ηλιέλαιο, ζάχαρη και κοτόπουλα, δεν χρειάστηκε να διαρκέσουν για μεγάλο διάστημα, οι αυξήσεις στις τιμές όχι μόνο δεν περιορίστηκαν, αλλά συνεχίζονται και το 2023.

Για ένα «καλάθι» με 25 προϊόντα πληρώναμε τον Μάρτιο 76,26 ευρώ. Σήμερα τα ίδια ακριβώς προϊόντα κοστίζουν 91 ευρώ.

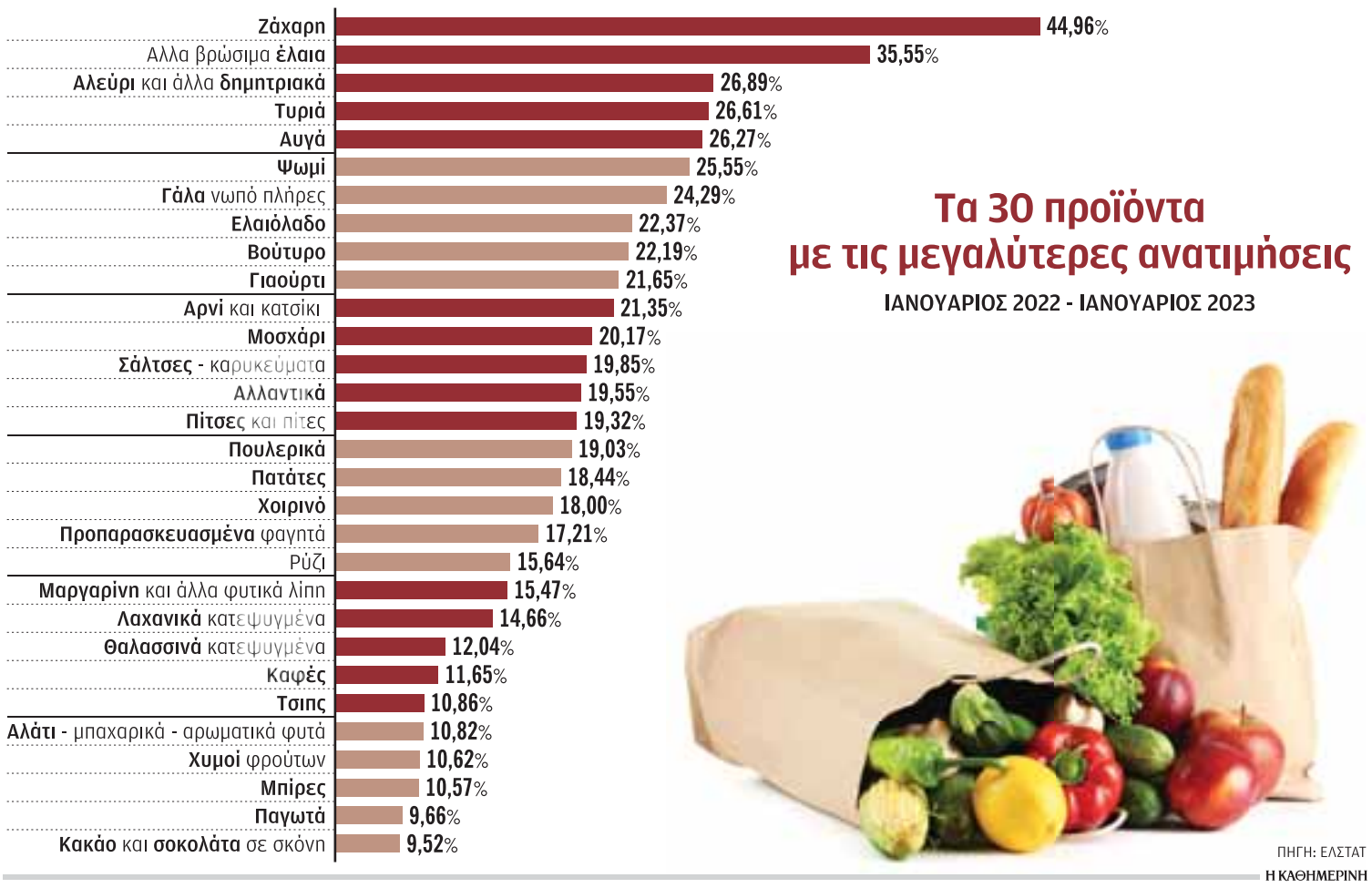

Το «ηλεκτροσόκ»

Σε υψηλά επίπεδα, παρά τη σημαντική αποκλιμάκωση τους τελευταίους μήνες, παραμένουν και οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου, τιμές οι οποίες τη χρονιά που πέρασαν έφτασαν να είναι ακόμη και τετραπλάσιες σε σύγκριση με το 2021, ακόμη και μετά τις κρατικές επιδοτήσεις στους λογαριασμούς των οικιακών καταναλωτών. Αξίζει να σημειωθεί ότι η μέση Τιμή Εκκαθάρισης της Αγοράς (ΤΕΑ) στο ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στα 279,39 ευρώ/MWh το προηγούμενο έτος, αυξημένη κατά 141% σε σύγκριση με το 2021. Επιπλέον, η μεσοσταθμική τιμή εισαγωγής φυσικού αερίου το 2022 διαμορφώθηκε στα 116,3 ευρώ/MWh, καταγράφοντας σημαντική άνοδο κατά 148% σε σχέση με τα 46,9 ευρώ/MWh του 2021, ενώ σχεδόν πενταπλασιάστηκε σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2018. Οι αυξημένες δαπάνες για την αγορά τροφίμων και άλλων βασικών ειδών για το νοικοκυριό, καθώς και οι «φουσκωμένοι», παρά τις επιδοτήσεις, λογαριασμοί ενέργειας είχαν ως αποτέλεσμα πάνω από τα μισά νοικοκυριά να δηλώνουν ότι το μηνιαίο εισόδημά τους επαρκεί μέχρι τη 18η ημέρα του μήνα.

Στα ύψη η ζάχαρη

Από τη σύγκριση, λοιπόν, του επιπέδου τιμών τον Ιανουάριο του 2023 σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2022, πριν δηλαδή ξεσπάσει ο πόλεμος, αλλά ενώ ήδη είχαν εκδηλωθεί πληθωριστικές πιέσεις, προκύπτει ότι σε σύνολο 62 ειδών διατροφής μόνο σε μία περίπτωση υπάρχει μείωση τιμής και μάλιστα απειροελάχιστη (0,02% στα νωπά ψάρια), ενώ σε όλα τα άλλα προϊόντα οι τιμές είναι αυξημένες από 0,29% (νωπά φρούτα) έως 44,96% (ζάχαρη). Μάλιστα, η αύξηση είναι πάνω από 20% σε 14 είδη διατροφής, στα οποία συγκαταλέγονται τα πλέον βασικά, όπως το γάλα (24,29% το φρέσκο με ακόμη μεγαλύτερες ανατιμήσεις στα άλλα είδη γάλακτος), το ψωμί (25,55%), το αλεύρι (26,89%), τα αυγά (26,27%), τα τυριά (26,61), το γιαούρτι (21,65%), το ελαιόλαδο (22,37%), το μοσχάρι (20,15%), το αρνί και το κατσίκι (21,35%).

Για να αντιληφθεί κάποιος ίσως καλύτερα τη διαφορά που υπάρχει σε μια επίσκεψή μας στο σούπερ μάρκετ μέσα σε ένα χρόνο, αρκεί να πούμε ότι για ένα «καλάθι» με 25 βασικά προϊόντα –τρόφιμα και είδη νοικοκυριού–, την 1η Μαρτίου 2022 πληρώναμε 76,26 ευρώ, ενώ τώρα θα πληρώσουμε για τα ίδια ακριβώς προϊόντα (ίδια μάρκα και κωδικός) 91 ευρώ, δηλαδή 19,33% περισσότερα χρήματα. Σε ορισμένες, μάλιστα, περιπτώσεις οι αυξήσεις φτάνουν ακόμη και το 60%, όπως είναι στα επώνυμα χαρτιά υγείας ή σε απορρυπαντικά και αφρόλουτρα, όπου καταγράφονται ανατιμήσεις πάνω από 50%. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι ειδικά για αυτά τα προϊόντα οι καταναλωτές κυνηγούν τις προσφορές, οι οποίες είναι αρκετά εκτεταμένες (κυρίως 1+1 δώρο) ή στρέφονται σε προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας, όπως συμβαίνει κυρίως στην κατηγορία των χαρτικών.

Το πρόβλημα, βεβαίως, είναι ότι οι ανατιμήσεις που βλέπουν τώρα οι καταναλωτές δεν είναι οι τελευταίες. Για μια σειρά λόγων στα τρόφιμα και τα είδη άμεσης καταναλώσης νοικοκυριού αναμένεται νέος γύρος αυξήσεων στις τιμές. Πρώτον, διότι υπάρχουν ακόμη αποθέματα πρώτων υλών που έχουν αγοραστεί από τη βιομηχανία σε υψηλές τιμές, δεύτερον, για λόγους διατήρησης μεριδίων αρκετές εταιρείες δεν μετακύλισαν όλο το αυξημένο κόστος στις τιμές καταναλωτή, αλλά θα το πράξουν τώρα προκειμένου να μη συρρικνωθούν περαιτέρω τα κέρδη τους και τρίτον, διότι οι αυξήσεις στις τιμές των πρώτων και δεύτερων υλών έγιναν με χρονική υστέρηση σε σχέση με τις αυξήσεις στις τιμές των ενεργειακών προϊόντων.

Και οι υπηρεσίες

Από τις μεγάλες ανατιμήσεις, τέλος, δεν ξέφυγε δυστυχώς ούτε μια σειρά υπηρεσιών, όπως τα ξενοδοχεία, η εστίαση και βεβαίως οι μεταφορές, καθιστώντας τη διασκέδαση, ακόμη και την έξοδο για σινεμά ή φαγητό, πολυτέλεια.

Αυξήθηκαν το 2022 οι ηλεκτρονικές αγορές

Επτά στους δέκα χρήστες Internet στην Ελλάδα έκαναν αγορές από ηλεκτρονικά καταστήματα ή εφαρμογές το 2022, στοιχείο που έρχεται να επιβεβαιώσει ότι το ηλεκτρονικό εμπόριο έχει μπει για τα καλά στη ζωή μας με τα σχετικά ποσοστά μάλιστα να αυξάνονται, παρά το γεγονός ότι τα φυσικά καταστήματα λειτουργούν χωρίς περιοριστικά μέτρα για την πανδημία. Οι καταναλωτές στην Ελλάδα χρησιμοποιούν πλέον ευρέως τα ηλεκτρονικά καταστήματα τόσο για την αγορά αγαθών, όπως είναι τα ρούχα, όσο και υπηρεσιών, από έτοιμα γεύματα έως ενοικίαση καταλύματος, αλλά και κλήση ταξί, στοιχείο που σχετίζεται με την εξοικονόμηση χρόνου, αλλά και με την ολοένα και μεγαλύτερη εξοικείωση πλέον τόσο με τις εφαρμογές στα κινητά τηλέφωνα όσο και με τις ηλεκτρονικές πληρωμές. Καθοριστικό ρόλο επίσης στη διατήρηση του ηλεκτρονικού εμπορίου σε ανοδική τροχιά διαδραματίζει η ευκολότερη σύγκριση τιμών και προϊόντων, ειδικά σε περίοδο πληθωριστικών πιέσεων, καθώς και η ύπαρξη αξιολογήσεων από άλλους χρήστες - αγοραστές που συνοδεύουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Eurostat, το 69,84% των χρηστών Internet στην Ελλάδα έκανε αγορές από το Διαδίκτυο το 2022, έναντι 68,52% το 2021 και 58,93% το 2020. Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι το 2019 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν κάτω από 50%, ενώ δέκα χρόνια πριν, το 2012 το ποσοστό των χρηστών Internet που έκαναν αγορές από το ηλεκτρονικό εμπόριο ήταν μόλις 36,13%. Μια σημαντική αύξηση καταγράφηκε για πρώτη φορά το 2015 (46,62%), εξέλιξη που σχετίζεται με την επιβολή των capital controls, ενώ στη συνέχεια υπήρξε σχετική αποκλιμάκωση των αγορών από το ηλεκτρονικό εμπόριο. Από το 2018 καταγράφηκε εκ νέου αύξηση για να υπάρξει η «έκρηξη» με αφορμή την πανδημία το 2020, που επί πολλούς μήνες κατέστησαν τα ηλεκτρονικά καταστήματα τη μοναδική επιλογή για αγορές.

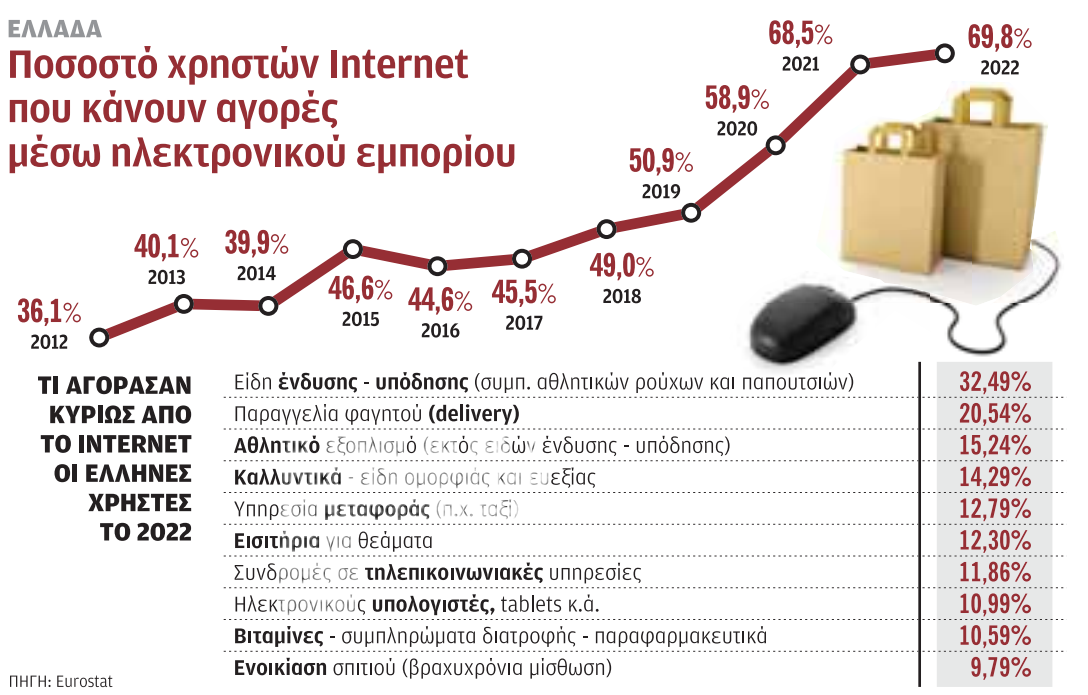

Το 70% των Ελλήνων χρηστών Internet πραγματοποίησε πέρυσι αγορά από ηλεκτρονικό κατάστημα ή εφαρμογή.

Τα είδη ένδυσης και υπόδησης, συμπεριλαμβανομένων βεβαίως της αθλητικής ένδυσης και υπόδησης, κατέχουν τα πρωτεία στις ηλεκτρονικές αγορές, με το 32,49% να έχει προβεί σε σχετικές παραγγελίες, ενώ ένας στους πέντε παραγγέλνει φαγητό μέσω των ηλεκτρονικών καταστημάτων και εφαρμογών. Ο αθλητικός εξοπλισμός (15,24%) είναι ψηλά στις προτιμήσεις των αγοραστών, όπως επίσης και η αγορά καλλυντικών και ειδών ομορφιάς και ευεξίας (14,29%). Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι σημαντικό για τα δεδομένα της ελληνικής αγοράς είναι το ποσοστό της αγοράς υπηρεσιών μεταφοράς (π.χ. ταξί) μέσω Διαδικτύου (12,79%).

Ενα άλλο στοιχείο που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι η μεγάλη ανάπτυξη των πλατφορμών της λεγόμενης συνεργατικής οικονομίας, κάτι που παρατηρείται τόσο στην Ελλάδα όσο και συνολικά στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Το 2022 το 12,56% των χρηστών Internet στην Ελλάδα αγόρασε κάποιο αγαθό από ιδιώτη μέσω κάποιας τέτοιας πλατφόρμας, ενώ το 15,53% έκανε χρήση αυτών των πλατφορμών για αγορά αγαθών και υπηρεσιών. Τέτοιες πλατφόρμες είναι για παράδειγμα το eBay, αλλά επίσης το Airbnb, το Uber, ακόμη και το Douleutaras.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ενωσης το 21% των χρηστών Internet χρησιμοποίησε πλατφόρμες συνεργατικής οικονομίας για να αγοράσει αγαθά από άλλους ιδιώτες, ενώ ένα 6% το έπραξε για να νοικιάσει σπίτι, 1% για να αγοράσει υπηρεσία μεταφοράς, ενώ κάτω από 1% είναι το ποσοστό αυτών που αγόρασαν υπηρεσίες που σχετίζονται με το νοικοκυριό (καθαρισμός, επισκευές κ.ά.).

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Ερχεται και το «καλάθι των νονών» με παιχνίδια ενόψει του Πάσχα

Από τις 29 Μαρτίου έως τις 15 Απριλίου 2023 θα εφαρμοσθεί το περίφημο «καλάθι των νονών», ακόμη ένα «έκτακτο καλάθι» που θεσμοθετεί το υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων ενόψει της πασχαλινής περιόδου και το οποίο θυμίζει το «καλάθι του Αη Βασίλη» που εφαρμόσθηκε την περίοδο των Χριστουγέννων.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το άρθρο 50 του νομοσχεδίου του υπουργείου Υποδομών, το οποίο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση στις 26 Φεβρουαρίου, με τη σχετική διαδικασία να ολοκληρώνεται σήμερα και να επίκειται στη συνέχεια η άμεση κατάθεσή του στη Βουλή, υποχρεωμένες να συμμετάσχουν στο «καλάθι των νονών» είναι οι επιχειρήσεις που εξειδικεύονται στη διάθεση προς πώληση παιδικών παιχνιδιών και ο τζίρος τους υπερβαίνει το 1 εκατ. ευρώ. Βεβαίως στη δράση μπορούν να συμμετάσχουν και επιχειρήσεις που δεν εντάσσονται στους παραπάνω υπόχρεους. Ωστόσο, από τη στιγμή που θα ενταχθούν σε αυτή την πρωτοβουλία θα πρέπει να την εφαρμόσουν μέχρι τη λήξη της, δηλαδή μέχρι και το Μεγάλο Σάββατο. Οι κατηγορίες των προϊόντων που θα περιλαμβάνει το «καλάθι των νονών» θα καθορισθούν αργότερα με σχετική υπουργική απόφαση, αλλά αυτά που θεωρούνται βέβαιο ότι θα περιληφθούν είναι παιχνίδια και λαμπάδες.

Οι επιχειρήσεις που θα συμμετάσχουν υποχρεούνται να τοποθετούν ευκρινές ειδικό σήμα στον χώρο πώλησης (ράφι) των προϊόντων που συμμετέχουν στο «καλάθι των νονών», καθώς και ευκρινή κατάλογο των προϊόντων που συνθέτουν το «καλάθι» σε εμφανές σημείο στην είσοδο του καταστήματος, που συμπεριλαμβάνει τις τιμές στις οποίες προσφέρονται τα προϊόντα. Επιπροσθέτως διασφαλίζουν ότι τα προϊόντα που συμμετέχουν στο «καλάθι» βρίσκονται στα καταστήματά τους σε επάρκεια και διατίθενται απρόσκοπτα στο καταναλωτικό κοινό. Για κάθε παράβαση επιβάλλεται πρόστιμο ύψους 1.000 έως 10.000 ευρώ. Για τις τιμές των προϊόντων που συνθέτουν το «καλάθι» που προτείνεται από κάθε επιχείρηση εφαρμόζεται αναλόγως το άρθρο 58 του ν. 4818/2021 περί αθέμιτης κερδοφορίας, όπου το περιθώριο μεικτού κέρδους ανά μονάδα προϊόντος δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το αντίστοιχο περιθώριο μεικτού κέρδους ανά μονάδα προϊόντος προ της 1ης Δεκεμβρίου 2021. Τα προϊόντα του καταλόγου μπορούν να διαφοροποιούνται κάθε φορά που αποστέλλεται από τους υπόχρεους νέος κατάλογος προς το υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Θα εφαρμοσθεί από τις 29 Μαρτίου μέχρι και το Μεγάλο Σάββατο 15 Απριλίου 2023.

Παράταση

Τέλος, με το άρθρο 49 του ίδιου νομοσχεδίου παρατείνεται η ισχύς του «καλαθιού του νοικοκυριού», της δράσης που αφορά τα προϊόντα σούπερ μάρκετ και η οποία ξεκίνησε τον περασμένο Νοέμβριο, μέχρι τις 30 Ιουνίου 2023, ενώ κανονικά έληγε στις 31 Μαρτίου 2023.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η βαριά κληρονομιά Ερντογάν στην οικονομία

Του **ΟΥΓΚΟ ΝΤΙΞΟΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Οι επενδυτές απέφευγαν την Τουρκία τα τελευταία χρόνια, διότι ο πρόεδρός της Ταγίπ Ερντογάν άφησε τον πληθωρισμό ανεξέλεγκτο. Οι σχέσεις της χώρας με τη Δύση έχουν επιδεινωθεί, διότι ήλθε σε συνεννόηση με τον Βλαντιμίρ Πούτιν. Εχει επίσης κάνει πολύ λίγα για να περιορίσει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Μια νίκη της αντιπολίτευσης στις επερχόμενες εκλογές, η οποία είναι πιο πιθανή μετά τον πρόσφατο φονικό σεισμό, θα μπορούσε να τα αλλάξει όλα αυτά. Ο Ερντογάν, βέβαια, ίσως και να διατηρήσει την εξουσία του. Ωστόσο, ο σεισμός που έπληξε τη νοτιοανατολική Τουρκία, σκοτώνοντας σχεδόν 44.000 ανθρώπους, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, τον έχει βλάψει. Ο συνασπισμός των έξι κομμάτων, που αμφισβητεί το κυβερνών κόμμα, σχεδιάζει να εξαλείψει τον πληθωρισμό, τον οποίο τα επίσημα στοιχεία φέρουν στο

Μια νέα κυβέρνηση μπορεί να ανακαλύψει άλλους «σκελετούς στην ντουλάπα».

58%. Δεσμεύεται για την αποκατάσταση των δημοκρατικών κανόνων και του κράτους δικαίου, το οποίο έχει υπονομεύσει η 20ετής διακυβέρνηση Ερντογάν. Επίσης, θα επιδίωκε να καταστήσει σαφές ότι η Τουρκία είναι πιστό μέλος της συμμαχίας του ΝΑΤΟ. Η απόφαση του σημερινού προέδρου να εμποδίσει την ένταξη της Σουηδίας και της Φινλανδίας στο διατλαντικό αμυντικό σύμφωνο, το έχει θέσει υπό αμφισβήτηση.

Τέτοιες πολιτικές θα οδηγούσαν σε εισροή δυτικών επενδύσεων και θα μπορούσαν να ανοίξουν τον δρόμο για μια νέα εμπορική και κλιματική συμφωνία μεταξύ της Τουρκίας και της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Οι προτεινόμενες οικονομικές μεταρρυθμίσεις της αντιπολίτευσης θα είναι επώδυνες σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, αν και οι ανορθόδοξες πολιτικές του Ερντογάν εγκυμονούν μια πολύ χειρότερη οικονομική κρίση. Την περασμένη εβδομάδα η Κεντρική Τράπεζα της Τουρκίας, η οποία τελεί υπό τον έλεγχο του προέδρου της χώρας, προέβη σε μείωση επιτοκίων στο 8,5%, πράγμα που σημαίνει ότι το πραγματικό κόστος δανεισμού είναι μαζικά αρνητικό. Η τράπεζα, επιπλέον, πωλεί συνάλλαγμα για να στηρίξει τη λίρα, παρόλο που έχει λίγα διεθνή αποθέματα. Παρά τη δέσμευση της αντιπολίτευσης να αποκαταστήσει την ανεξαρτησία της τράπεζας, θα είναι δύσκολο να συντριβεί ο πληθωρισμός. Αλλωστε, εάν η λίρα υποχωρήσει, ο πληθωρισμός αρχικά θα αυξηθεί. Επιπλέον, η Τουρκία μπορεί να χρειαστεί εντυπωσιακά υψηλά επιτόκια για να ελέγξει τις τιμές. Αυτό θα μπορούσε να προκαλέσει ύφεση, υπονομεύοντας τη δημοτικότητα μιας νέας κυβέρνησης. Οι διεθνείς επενδυτές μπορεί να παραμείνουν σε κατάσταση αναμονής, έως τη στιγμή που θα βεβαιωθούν πως μπορεί η νέα κυβέρνηση να διαχειριστεί τις επιπτώσεις της δύσκολης θεραπείας.

Ο Ερντογάν δημιούργησε και τραπεζικό χάος. Η κυβέρνησή του ανάγκασε τα πιστωτικά ιδρύματα να αγοράσουν κρατικά ομόλογα χαμηλής απόδοσης. Καθώς τα επιτόκια αυξάνονται, τα ιδρύματα αυτά θα κληθούν να επωμιστούν μεγάλες απώλειες. Η κυβέρνηση υποσχέθηκε επίσης να προστατεύσει τις καταθέσεις της λίρας σε περίπτωση υποτίμησης. Ετσι, μια νέα κυβέρνηση ίσως χρειαστεί να ανακεφαλαιοποιήσει τις τράπεζες της χώρας και να διοχετεύσει μετρητά στους καταθέτες. Ωστόσο, με το ακαθάριστο δημόσιο χρέος μόνο στο 38% του εθνικού εισοδήματος, η Τουρκία θα μπορούσε να αντέξει οικονομικά ένα πλήγμα αυτού του είδους. Μια νέα κυβέρνηση μπορεί επίσης να ανακαλύψει άλλους «σκελετούς στην ντουλάπα», λέει ο Τιμ Ας, υπεύθυνος στρατηγικής της BlueBay Asset Management, όπως το ότι λίγα είναι γνωστά σχετικά με τις συμφωνίες του Ερντογάν με τον Πούτιν. Τούτου λεχθέντος, εάν η Τουρκία αντιμετωπίσει οικονομική κρίση, θα μπορούσε να απευθυνθεί στο ΔΝΤ για δάνειο σε σκληρό νόμισμα. Ο πολυκομματικός συνασπισμός θα πρέπει πιθανώς να το κάνει προληπτικά για να αποκτήσει επιπλέον οικονομική αξιοπιστία, αν και φαίνεται απίθανο να το τολμήσει.

Μεγάλες επενδύσεις στη νέα γενιά ηλεκτρικών μπαταριών από ΗΠΑ

Με ενισχύσεις πολλών δισ. επιδιώκουν να καταστούν υπερδύναμη στον κλάδο

Την ώρα που κολοσσοί στον κλάδο της τεχνολογίας προχωρούν σε χιλιάδες απολύσεις στις ΗΠΑ, η κυβέρνηση Μπάιντεν φαίνεται έτοιμη να προωθήσει την πράσινη ενέργεια ως τεράστια επιχειρηματική και βιομηχανική ευκαιρία. Ετσι, προχωρά στη διοχέτευση μεγάλου όγκου κεφαλαίων για τη στήριξη εταιρειών που παράγουν ηλεκτρικές μπαταρίες και ηλεκτρικά οχήματα, προκειμένου οι ΗΠΑ να καταστούν υπερδύναμη και να αποτελέσουν το αντίπαλο δέος της Κίνας. Σύμφωνα με δημοσίευμα του Bloomberg, τα ποσά των 370 δισ. δολ. για επενδύσεις στον κλάδο της καθαρής ενέργειας τα οποία συμπεριλαμβάνονται στο Inflation Reduction Act και τα επιπλέον δισεκατομμύρια του προγράμματος για τις υποδομές και την απασχόληση, Infrastructure Investment and Jobs Act, αναμένεται να αξιοποιηθούν για την αναπτυξιακή προοπτική των εταιρειών οι οποίες κατασκευάζουν τις μπαταρίες λιθίου. Παράλληλα, τα κεφάλαια θα κατευθυνθούν και σε νέας γενιάς επιχειρήσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να φέρουν επανάσταση στη συγκεκριμένη αγορά.

Μία από αυτές τις εταιρείες είναι η Lyten, η οποία δραστηριοποιείται ως startup στη Silicon Valley εδώ και 8 χρόνια. Το βασικότερο και πιο επαναστατικό προϊόν της εταιρείας είναι ένα υποπροϊόν γραφενίου το οποίο θα βελτιώσει την ενεργειακή αποδοτικότητα και ασφάλεια των μπαταριών λιθίου-θείου και θα υπερτερεί των τεχνολογιών που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στην αγορά. Το θείο είναι ευρέως διαθέσιμο και φθηνό. «Είναι κυριολεκτικά φθηνότερο και από το χώμα», λέει στο Bloomberg ο Τζορτζ Λιντλ, διευθυντής κυβερνητικών προγραμμάτων της Lyten, κατά τη διάρκεια περιήγησης στις εγκαταστάσεις έκτασης άνω των 5 στρεμμάτων στο Σαν Χοσέ στην Καλιφόρνια. «Η χρήση του θα βοηθήσει στη μείωση της εξάρτησης από μέταλλα, όπως κοβάλτιο, νικέλιο και μαγγάνιο» επισημαίνει. Η Lyten έχει συγκεντρώσει πάνω από 200 εκατ. δολ. σε επενδύσεις, ενώ απασχολεί 230 εργαζομένους, σύμφωνα με τον συνιδρυτή και CEO της εταιρείας Νταν Κουκ. Η προσπάθεια δημιουργίας μπαταριών λιθίου-θείου

Τις μπαταρίες solid-state μελετούν η Quantumscape και η Solid Power, εταιρείες που έχουν αντλήσει κεφάλαια 1,2 δισ. δολ. και 382 εκατ. δολ. αντίστοιχα. Σύμφωνα με το Bloomberg, οι κατασκευαστές αυτοκινήτων Nissan, BMW και Volkswagen έχουν δεσμευθεί πως θα κατασκευάσουν νέα οχήματα με solid-state μπαταρίες μέχρι τα τέλη της τρέχουσας δεκαετίας.

AP

Εταιρεία στη Silicon Valley προωθεί λύσεις με τη χρήση θείου, που θεωρείται φθηνότερο και από το χώμα.

έχει, όμως, αρκετά εμπόδια τα οποία πρέπει να ξεπεραστούν. Δεδομένων των χημικών αντιδράσεων, οι κυψέλες των μπαταριών έχουν περιορισμένη διάρκεια ζωής, την οποία η Lyten εκτιμά πως μπορεί να επεκτείνει μέσω της χρήσης γραφενίου. Η εταιρεία έχει κατοχυρώσει πατέντες για τη χρήση, τον σχεδιασμό και την κατασκευή του τρισδιάστατου γραφενίου.

Οι ανταγωνιστές της τεχνολογίας της Lyten σε ό,τι αφορά τη νέα γενιά ηλεκτρικών μπαταριών περιλαμβάνουν τις μπαταρίες solid-state τις οποίες μελετούν η Quantumscape και η Solid Power, εταιρείες που έχουν αντλήσει κεφάλαια 1,2 δισ. δολ. και 382 εκατ. δολ. αντίστοιχα. Σύμφωνα με το Bloomberg, οι κατασκευαστές αυτοκινήτων Nissan, BMW και Volkswagen έχουν δεσμευτεί πως θα κατασκευάσουν νέα οχήματα με solid-state μπαταρίες μέχρι τα τέλη της τρέχουσας δεκαετίας.

Στο μεταξύ, οι μπαταρίες ιόντων νατρίου έχουν επίσης κινήσει το ενδιαφέρον δύο εκ των μεγαλύτερων κατασκευαστών μπαταριών του κόσμου. Η CATL ανακοίνωσε τη μαζική κατασκευή τους φέτος, ενώ η BYD θα συμπεριλάβει τις μπαταρίες στα οχήματά της. «Η κατασκευή μπαταριών έχει την πολυπλοκότητα των ημιαγωγών, τα περιθώρια κερδοφορίας των αυτοκινητοβιομηχανιών και την παραγωγική ικανότητα των βιομηχανιών παραγωγής χαρτιού», τόνισε ο σχεδιαστής κυψελών μπαταριών της εταιρείας, Τζέφρι Μπελ. Εκτός από την επίλυση των επιστημονικών προβλημάτων, νεοφυείς επιχειρήσεις όπως η Lyten προσπαθούν να βρουν τοποθεσίες στις οποίες θα μπορέσουν να παράγουν τις νέες τους μπαταρίες, ενώ καλούνται να αγοράσουν ειδικά μηχανήματα αλλά και πολλές πρώτες ύλες, προσλαμβάνοντας παράλληλα νέους εργαζομένους.

Η αμερικανική κυβέρνηση από την πλευρά της είναι πρόθυμη να χορηγήσει πολλά δισ. δολάρια προκειμένου οι εταιρείες να αντιμετωπίσουν αυτές τις δυσκολίες. Οι ΗΠΑ ενέκριναν επιχορηγήσεις 2,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων τον Οκτώβριο, που συνδέονται με τον διακομματικό νόμο για τις υποδομές, ενώ θα ακολουθήσουν κι άλλες.

Μεγαλώνει το χάσμα επενδύσεων στην καινοτομία μεταξύ ΗΠΑ και Ε.Ε.

Η ανάγκη ενίσχυσης των επενδύσεων στην Ευρώπη, ειδικά για την πράσινη μετάβαση, η συνεχιζόμενη στήριξη στην Ουκρανία και το διογκούμενο διεθνές οικονομικό αποτύπωμα της Ε.Ε. ήταν μεταξύ των κεντρικών θεματικών του πρώτου φόρουμ του ομίλου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας, που έγινε στο Μεγάλο Δουκάτο.

Στην εναρκτήρια ομιλία του στο φόρουμ, ο πρόεδρος της ΕΤΕπ Βέρνερ Χόγιερ, η θητεία του οποίου λήγει στο τέλος του 2023, δήλωσε ότι η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων είναι διατεθειμένη να αυξήσει την επιπλέον χρηματοδότηση που παρέχει για την ενεργειακή μετάβαση στο πλαίσιο του προγράμματος RePowerEU από 30 σε 45 δισεκατομμύρια ευρώ.

Ο κ. Χόγιερ ανέφερε μάλιστα ότι υπάρχει η βούληση για ακόμη μεγαλύτερη χρηματοδότηση, αν τα κράτη-μέλη υποστηρίξουν το εγχείρημα με τα σωστά μέτρα. Υπενθυμίζεται ότι η τράπεζα έχει αποφασίσει από το 2019 να διακόψει τη χρηματοδότηση έργων που συνδέονται με ορυκτά καύσιμα.

Το 52,7% των αμερικανικών επιχειρήσεων επενδύει στην καινοτομία, έναντι μόλις 34% στην Ε.Ε.

Ο πρόεδρος της ΕΤΕπ είπε ότι «συνεχίζουμε να εξερευνούμε όλες τις πιθανότητες για να στηρίξουμε την Ουκρανία το 2023, συνδυάζοντας τους δικούς μας πόρους με τις εγγυήσεις της Ε.Ε. και των κρατών-μελών. Μόλις πριν από δύο εβδομάδες οι μέτοχοί μας (σ.σ.: τα κράτη-μέλη) μας εξουσιοδότησαν να ξεκινήσουμε τη συγκέντρωση πόρων για ένα νέο καταπίστευμα» υπέρ της χώρας.

Συχνή ήταν η αναφορά στο γεγονός ότι η Ευρώπη χάνει τις πιο καινοτόμες εταιρείες της λόγω έλλειψης επενδυτικών εργαλείων για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξής τους (scaling up).

Στις 13 Φεβρουαρίου η ΕΤΕπ, μαζί με πέντε κράτη-μέλη (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Βέλγιο), λάνσαρε το European Tech Champions, το νέο fund of funds για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης εταιρειών τεχνολογίας, με αρχικό προϋπολογισμό 3,75 δισ. ευρώ.

Σύμφωνα με την ετήσια επενδυτική έκθεση της ΕΤΕπ, από το ξέσπασμα της ευρωκρίσης έχει δημιουργηθεί ένα επίμονο χάσμα στις επενδύσεις μεταξύ ΗΠΑ και Ε.Ε., της τάξης του 2% του ΑΕΠ ετησίως.

Σύμφωνα με την ετήσια επενδυτική έκθεση της τράπεζας, την οποία παρουσίασε χθες η επικεφαλής οικονομολόγος Ντέμπορα Ρεβολτέλα, από το ξέσπασμα της ευρωκρίσης έχει δημιουργηθεί ένα επίμονο χάσμα στις επενδύσεις μεταξύ ΗΠΑ και Ε.Ε., της τάξης του 2% του ΑΕΠ ετησίως. Επιπλέον, ανοίγει η ψαλίδα και στις ιδιωτικές επενδύσεις στην καινοτομία: το 52,7% των αμερικανικών επιχειρήσεων επενδύει στην καινοτομία, έναντι μόλις 34% στην Ε.Ε., σύμφωνα με στοιχεία της έκθεσης για το 2022. Η κ. Ρεβολτέλα ανέφερε τρεις βασικούς ανασταλτικούς παράγοντες για την επενδυτική δραστηριότητα στην Ε.Ε.: την αβεβαιότητα, το κόστος ενέργειας και το έλλειμμα δεξιοτήτων.

Τέλος, εξαιρετικό ενδιαφέρον είχε το πάνελ με θέμα το ευρύτερο οικονομικό πλαίσιο πέρα από την Ε.Ε. – και ειδικά στην Αφρική. Ο πρωθυπουργός του Λουξεμβούργου Ζαβιέ Μπετέλ μίλησε για υποσχέσεις που δεν τηρήθηκαν προς την Αφρική και για την ανάγκη να υποστηριχθούν δημοκρατικές δυνάμεις στην ήπειρο, διαφορετικά θα εξαπλωθεί η επιρροή της Ρωσίας και της Κίνας. Αναφερόμενος στην τραγωδία με τους τουλάχιστον 63 νεκρούς μετανάστες ανοιχτά της Καλαβρίας, ο κ. Μπετέλ ήταν σαφής: «Οταν χτίζουμε φράχτες, η μόνη οδός άφιξης είναι η θάλασσα».

Στο ίδιο πάνελ έκλεψε την παράσταση η υπουργός Οικονομίας της Σενεγάλης Ουλιμάτα Σάρα. Η κ. Σάρα ανέδειξε τις προσπάθειες της κυβέρνησής της για την επίτευξη «επισιτιστικής κυριαρχίας», σε μια χώρα με πολύ υψηλό βαθμό εξάρτησης για τρόφιμα και λιπάσματα από τη Ρωσία και την Ουκρανία. Χαρακτήρισε επίσης την Αφρική «φυσική αγορά» της Ευρώπης, καλώντας τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να επενδύσουν στις αφρικανικές οικονομίες.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Τα επόμενα κινητά θα είναι ενσωματωμένα στο αυτί μας

Δεν θα χρειάζονται φόρτιση, προέβλεψε ο «πατέρας» των κινητών τηλεφώνων

Η επόμενη γενιά θα έχει τηλέφωνα ενσωματωμένα κάτω από το δέρμα των αυτιών της, προέβλεψε ο Μάρτι Κούπερ, ο οποίος ονομάζεται και «πατέρας του κινητού», καθώς εφηύρε το πρώτο κινητό τηλέφωνο εν έτει 1973. «Αυτές οι συσκευές δεν θα χρειάζονται φόρτιση, γιατί «το σώμα μας είναι ο τέλειος φορτιστής», όπως εξήγησε ο Κούπερ, μιλώντας στο αμερικανικό ενημερωτικό δίκτυο του CNBC από το Παγκόσμιο Συνέδριο Κινητής Τηλεφωνίας της Βαρκελώνης. «Οταν τρώμε, το σώμα μας δημιουργεί ενέργεια, σωστά;», υπενθύμισε, προβλέποντας ότι αυτές οι μικροσκοπικές ενσωματωμένες συσκευές θα καταναλώνουν ελάχιστη ενέργεια για να λειτουργήσουν. Σημειώνεται, άλλωστε, ότι μια σειρά από νεοφυείς εταιρείες, όπως λ.χ. η Neuralink του Ελον Μασκ, αναπτύσσουν αυτή τη στιγμή τεχνολογίες που στοχεύουν να συνδέσουν τον ανθρώπινο εγκέφαλο με τους υπολογιστές. Ο Κούπερ είναι ο άνθρωπος που, ως μηχανικός της Motorola τη δεκαετία του 1970, κατασκεύασε την πρώτη συσκευή κινητού τηλεφώνου. Ηταν μια ογκώδης συσκευή σε σχήμα μπότας, τόσο βαριά ώστε έμεινε γνωστή ως «το τούβλο».

Σήμερα ο βετεράνος μηχανικός λέει ότι τα έξυπνα κινητά τηλέφωνα έχουν γίνει υπερβολικά περίπλοκα, καθώς έχουν πάρα πολλές εφαρμογές αλλά και σχήμα που δεν ταιριάζει στις καμπύλες του ανθρώπινου προσώπου. «Κάθε φορά που κάνω ένα τηλεφώνημα και δεν έχω ασύρματο ακουστικό, πρέπει να βάλω αυτό το ίσιο υλικό πάνω στο στρογγυλό κεφάλι μου και να κρατάω το χέρι μου σε μια άβολη θέση», εξήγησε. Η αλήθεια είναι ότι η αγορά των έξυπνων κινητών τηλεφώνων παρουσιάζει στασιμότητα τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα να υπάρχει η αίσθηση ότι οι εταιρείες του κλάδου πασχίζουν

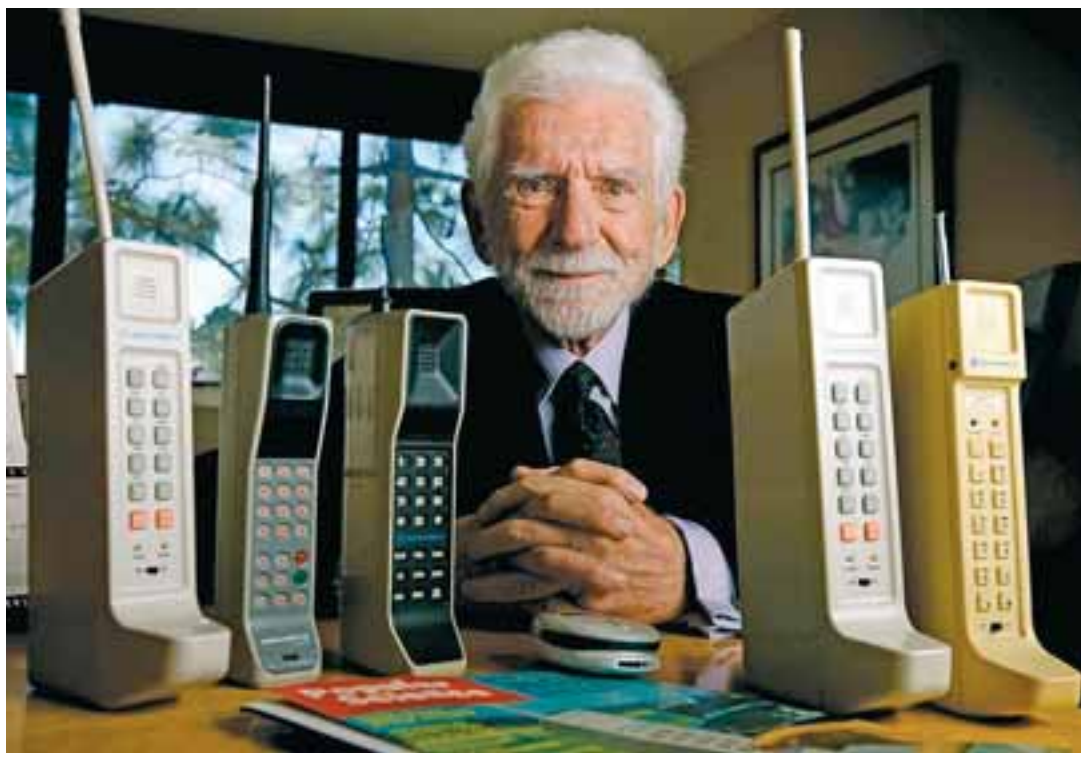

Ο Μάρτι Κούπερ έλαβε αυτές τις ημέρες στη Βαρκελώνη βραβείο για τη συμπλήρωση 50 χρόνων από την ημέρα που εφηύρε το πρώτο κινητό τηλέφωνο.

Η αγορά των κινητών τηλεφώνων παρουσιάζει στασιμότητα τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα να υπάρχει η αίσθηση ότι οι εταιρείες πασχίζουν να βρουν νέα, καινοτόμα σχέδια.

να βρουν νέα, καινοτόμα σχέδια. Και την ίδια στιγμή, η τεράστια εξάπλωση των κινητών σήμερα συνοδεύεται από μια σειρά προβλημάτων, που ποικίλλουν από τον εθισμό στα κοινωνικά δίκτυα έως τα ζητήματα ιδιωτικότητας. Ο Κούπερ αναγνωρίζει τα προβλήματα που έφερε το δημιούργημά του, όμως είναι αισιόδοξος για το μέλλον, εκτιμώντας ότι η τεχνολογία θα πυροδοτήσει πολλές θετικές εξελίξεις σε τομείς όπως η εκπαίδευση και η υγεία. «Εχω μια σταθερή πίστη στην ανθρωπότητα. Κοιτάζω την Ιστορία και βλέπω την πρόοδο που έχουμε κάνει με την τεχνολογία, και με κάποιον τρόπο οι άνθρωποι βρίσκουν τον δρόμο. Ο κόσμος είναι καλύτερος τώρα», είπε ο μηχανικός. Ο Κούπερ έλαβε αυτές τις ημέρες στη Βαρκελώνη βραβείο για τη συμπλήρωση των 50 χρόνων από την ημέρα που έκανε το πρώτο τηλεφώνημα με κινητό, καθώς περπατούσε στην 6η Λεωφόρο της Νέας Υόρκης. Χρησιμοποιώντας το Motorola DynaTAC 8000X, το τηλέφωνο που εμφανίστηκε στη δημοφιλή ταινία «Γουόλ Στριτ», κάλεσε τότε τον βασικό ανταγωνιστή του στην AT&T, Τζόελ Ενγκελ.

Ομως ο μηχανικός παραδέχεται πως ποτέ του δεν φαντάστηκε ότι τα κινητά θα γίνονταν φορητοί υπολογιστές, όπως είναι σήμερα. «Πριν από 50 χρόνια ήταν μια πραγματικά πρωτόγονη εποχή. Δεν υπήρχε Ιντερνετ, δεν υπήρχαν μεγάλης κλίμακας ενοποιημένα δίκτυα, δεν υπήρχαν ψηφιακές κάμερες», είπε ο Κούπερ. Και ομολόγησε πως η ιδέα ότι τα κινητά θα γίνονταν κάποια μέρα μια φωτογραφική μηχανή και μια εγκυκλοπαίδεια δεν του πέρασε ποτέ από το μυαλό. «Γνωρίζαμε ότι η σύνδεση είναι σημαντική. Και λέγαμε ένα αστείο: ότι μια μέρα τη στιγμή που γεννιέσαι θα παίρνεις έναν αριθμό τηλεφώνου. Και εάν δεν απαντούσες στο τηλέφωνο, θα ήσουν νεκρός. Επομένως γνωρίζαμε ότι μια μέρα όλοι θα είχαν ένα κινητό τηλέφωνο. Και αυτό έχει σχεδόν συμβεί», είπε.

Ποιος είναι ο δημιουργός της εφαρμογής ChatGPT

Η τεχνητή νοημοσύνη είναι ο τρόπος επικοινωνίας και εργασίας του μέλλοντος. Πρωτοπόρος η εταιρεία OpenAI με επικεφαλής τον Σαμ Αλτμαν. Με τον όρο AI (Artificial Intelligence – τεχνητή νοημοσύνη) εννοούμε τη δυνατότητα ενός υπολογιστικού συστήματος να μιμείται τις ανθρώπινες γνωστικές λειτουργίες, δηλαδή να μαθαίνει και να επιλύει προβλήματα – κάτι το οποίο μπορεί να προκαλεί θαυμασμό, δέος, μεγάλη ανησυχία και φόβο, αλλά καλό θα ήταν να μη δημιουργήσει εφησυχασμό. Και μία από τις εταιρείες που έχει τρελάνει τον κόσμο το τελευταίο διάστημα είναι η OpenAI, η οποία κυκλοφόρησε μια εφαρμογή τον Νοέμβριο του 2022, το ChatGPT (Generative Pretrained Transformer – παραγωγικός προεκπαιδευμένος μετασχηματιστής). Η συγκεκριμένη εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης επιτρέπει τον διάλογο, δίνει απαντήσεις και γράφει κείμενα σχετικά γρήγορα, ενώ έχει δοκιμαστεί στο να συντάσσει ακόμα και... ποιήματα. Επικεφαλής της OpenAI είναι ο 37χρονος Σαμ Αλτμαν. Η εταιρεία του προχώρησε πρόσφατα σε συνεργασία με τη Microsoft, που επενδύει εκατομμύρια στην τεχνητή νοημοσύνη, ενώ από τους τελευταίους ανταγωνιστές που προσέρχονται στον στίβο είναι το YouTube – είχε προηγηθεί η Google.

Οταν πριν από δύο εβδομάδες δημοσιοποίησε τη συνεργασία με τη Microsoft, ίσως να ήταν και η πιο σημαντική είδηση που ανακοίνωνε στην

REUTERS

Προβλήματα που επαναλαμβάνονται θα επιλύει η τεχνητή νοημοσύνη και εν μέρει θα είναι δημιουργική. Θα αλλάξουν πολλά, επισημαίνει ο Αλτμαν.

Ο Σαμ Αλτμαν άρχισε να ασχολείται με τους υπολογιστές σε ηλικία 8 ετών, δεν τελείωσε το Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ και το 2015 ίδρυσε την OpenAI.

καριέρα του: «Η OpenAI και η Microsoft συνεργάζονται περισσότερο από τρία χρόνια. Με τον εταίρο μας δημιουργήσαμε μια τεχνητή νοημοσύνη που είναι ασφαλής και θα έχει θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία», είχε πει. Η μηχανή αναζήτησης Bing της Microsoft πρόκειται να υποστηρίζεται από τεχνητή νοημοσύνη στο μέλλον, η οποία αποτελεί επίσης τη βάση του chatbot ChatGPT. Ποιος είναι όμως ο Σαμ Αλτμαν; Κατάγεται από το Σεντ Λούις του Μιζούρι. Αρχισε να προγραμματίζει και να αποσυναρμολογεί υπολογιστές σε ηλικία μόλις 8 ετών. Στα 16 του παραδέχθηκε ότι είναι ομοφυλόφιλος, κάτι που δεν ήταν εύκολο και γι' αυτό συχνά κατέφευγε σε εικονικά δωμάτια συνομιλιών. Σπούδασε ηλεκτρονικούς υπολογιστές στο διάσημο Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ, αλλά τα παράτησε. Το 2014 ο Σαμ Αλτμαν έγινε πρόεδρος της Y-Combinator, μιας σχεδόν θρυλικής εταιρείας στη Σίλικον Βάλεϊ. Το 2015 ίδρυσε μαζί με τον Ελον Μασκ την OpenAI, μια επιχείρηση που λέει πως θέλει να ερευνήσει και να αναπτύξει την τεχνητή νοημοσύνη ως μη κερδοσκοπική εταιρεία. Επίσης δηλώνει πως θέλει να προστατέψει το κοινό από κινδύνους που μπορεί να προέρχονται από την τεχνητή νοημοσύνη στο μέλλον και να διασφαλίσει την πρόσβαση όσο το δυνατόν περισσότερων ανθρώπων σε αυτήν.

«Κάθε τεχνολογική επανάσταση καταργεί θέσεις εργασίας και δημιουργεί νέες. Σε δέκα χρόνια πιστεύω ότι θα έχουμε chatbots, που θα δουλεύουν για έναν ειδικό σε όποιον τομέα θέλετε. Για παράδειγμα θα μπορώ να φτιάξω μια ταινία κινουμένων σχεδίων. Η τεχνητή νοημοσύνη θα επιλύει προβλήματα που επαναλαμβάνονται και εν μέρει θα είναι δημιουργική. Θα αλλάξουν πολλά!», όπως επισημαίνει ο Αλτμαν. Το ότι θα αλλάξουν πολλά είναι το μόνο σίγουρο. Το θέμα είναι προς ποια κατεύθυνση.

Επιδόσεις-ρεκόρ για τον γαλλικό τουρισμό το καλοκαίρι του 2022

Σε μια εποχή εσωτερικού μαρασμού και παραπόνων για τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, αλλά και σοβαρών γεωπολιτικών εντάσεων, τα υψηλά νούμερα της τουριστικής επισκεψιμότητας ήταν μία ακτίδα φωτός και αισιοδοξίας για τη γαλλική κοινωνία. Ναι, η Γαλλία και το Παρίσι παραμένουν σημαντικοί πόλοι έλξης για τους τουρίστες, με ζωηρή, μάλιστα, δυναμική από πέρυσι. Από τον Απρίλιο έως τον Σεπτέμβριο του 2022, ξενοδοχεία, κάμπινγκ και άλλα καταλύματα, κατέγραψαν 10 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις, ένας άνευ προηγουμένου αριθμός προσέλευσης, σύμφωνα με σχετικό δημοσίευμα της Deutsche Welle. Η αύξηση, σε σύγκριση με το 2019, που θεωρείται χρονιά αναφοράς πριν από την υγειονομική κρίση του κορωνοϊού, είναι 4%. Η προσέλευση σε ξενοδοχεία και κάμπινγκ από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο του 2022 ήταν 3% πάνω από το επίπεδο πριν από την κρίση.

Το δε καινούργιο για τη χώρα είναι η δυναμική που παρουσίασε ο εσωτερικός τουρισμός. Τρεις στις τέσσερις διανυκτερεύσεις στη γαλλική επαρχία ήταν πέρυσι από Γάλλους τουρίστες. Ο εσωτερικός τουρισμός κάλυψε έτσι τα κενά που ακόμη παρουσιάζει ο διεθνής, όπως η μειωμένη προσέλευση τουριστών από τη Μεγάλη Βρετανία ή ακόμα από Ασία, Ρωσία και Κίνα. Το Παρίσι, με 33 εκατομμύρια επισκέπτες το 2022, πλησιάζει το ρεκόρ των 38 εκατομμυρίων του 2019. Εξ αυτών 4,5 εκατομμύρια τουρίστες επισκέφθηκαν τα 14 μουσεία της πόλης και περίπου 2 εκατομμύρια την Αψίδα του Θριάμβου. Δικαιολογημένα η Γαλλία μπορεί να θριαμβολογεί λέγοντας πως «οι τουρίστες επέστρεψαν». Αξίζει να επισημανθεί πως το πλήγμα

Η προσέλευση σε ξενοδοχεία και κάμπινγκ από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο ήταν 3% πάνω από τα επίπεδα του 2019.

που είχε υποστεί ο κλάδος του τουρισμού στη Γαλλία ήταν πολύ μεγάλο εξαιτίας της πανδημίας, η οποία το 2020 είχε στερήσει το Παρίσι, έναν ιδιαίτερα δημοφιλή προορισμό, από έσοδα της τάξεως των 15,5 δισ. ευρώ. Οι ξένοι τουρίστες είχαν συρρικνωθεί δραστικά και η γαλλική πρωτεύουσα είχε δεχθεί 33,1 εκατομμύρια λιγότερους επισκέπτες σε σύγκριση με το 2019 – και προφανώς ανάλογο πλήγμα είχαν υποστεί λόγω της υγειονομικής κρίσης και άλλοι προορισμοί στη Γαλλία και στην Ευρώπη συνολικότερα.

Απροσδόκητο άλμα των τιμών στη Γαλλία και στην Ισπανία

Αναπάντεχη αύξηση εμφάνισε ο πληθωρισμός στη Γαλλία και στην Ισπανία, δημιουργώντας σύγχυση, ενώ το τελευταίο διάστημα τα στοιχεία σε όλη την Ευρωζώνη έδειχναν μια τάση αποκλιμάκωσης των τιμών. Επειτα από την ανακοίνωση των δεικτών τιμών καταναλωτή στη δεύτερη και στην τέταρτη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρωζώνης, οι συναλλασσόμενοι στις διεθνείς κεφαλαιαγορές στοιχηματίζουν τώρα ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα χρειαστεί να αυξήσει περισσότερο τα επιτόκια για να θέσει υπό έλεγχο τις τιμές, εκτιμώντας μάλιστα ότι το κόστος χρήματος στην Ευρωζώνη θα μπορούσε να αυξηθεί στο 4%, για πρώτη φορά στην ιστορία του ευρώ. Ειδικότερα, ο πληθωρισμός στη Γαλλία ενισχύθηκε στα επίπεδα ρεκόρ του 7,2% τον Φεβρουάριο, διότι οι τιμές των τροφίμων και των υπηρεσιών αυξήθηκαν. Στην Ισπανία διαμορφώθηκε στο 6,1% τον ίδιο μήνα. Οι προβλέψεις των αναλυτών ήθελαν τον πληθωρισμό να παραμένει αμετάβλητος στο 7% στη Γαλλία τον Φεβρουάριο και να επιβραδύνεται στην Ισπανία, όπως αναφέρουν το moneyreview.gr και το Bloomberg.

Τα υψηλότερα των προβλέψεων στοιχεία για τις τιμές κάνουν βέβαιη την αύξηση στα επιτόκια κατά 50 μονάδες, που θεωρείται πως θα κάνει η ΕΚΤ στη συνεδρίασή της εντός Μαρτίου, και ενισχύουν τις φωνές όσων ζητούν ακόμη περισσότερες κινήσεις ώστε να τεθούν οι τιμές υπό έλεγχο. Οι χρηματιστές έχουν αρχίσει να ποντάρουν ότι το επιτόκιο της ΕΚΤ θα διαμορφωθεί τελικά σε υψηλότερα επίπεδα από το 3,5% που προέβλεπαν στις αρχές του έτους. Το επιτόκιο καταθέσεων της ΕΚΤ διαμορφώνεται αυτή τη στιγμή στο 2,5% και δεν έχει ανέλθει ποτέ στο 4%. Ομως, πέραν της ΕΚΤ, ο αναπάντεχα υψηλός πληθωρισμός αποτελεί πονοκέφαλο και για τους πολιτικούς, έστω και αν τα στοιχεία σε Γαλλία και Ισπανία είναι ανάμεσα στα χαμηλότερα της Ευρωζώνης.

Στη Γαλλία η υψηλότερη αύξηση στις τιμές καταναλωτή που

Τα υψηλότερα των προβλέψεων στοιχεία για τον πληθωρισμό στις δύο χώρες ενισχύουν τις φωνές όσων ζητούν ακόμη περισσότερες κινήσεις από την ΕΚΤ ώστε να τεθούν οι τιμές υπό έλεγχο.

Ο πληθωρισμός στη Γαλλία ενισχύθηκε στα επίπεδα ρεκόρ του 7,2% τον Φεβρουάριο.

έχει καταγραφεί εδώ και μία ολόκληρη γενιά εξελίσσεται σε όλο και μεγαλύτερη πρόκληση για τον πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος ήδη αντιμετωπίζει μεγάλες αντιδράσεις για το σχέδιό του σχετικά με το συνταξιοδοτικό. Η γαλλική κυβέρνηση ξόδεψε πέρυσι τεράστια ποσά για να περιορίσει το αρχικό ενεργειακό σοκ, όμως οι πιέσεις στα δημόσια οικονομικά την ανάγκασαν να πάρει πίσω κάποια από τα μέτρα στήριξης. Και την ίδια στιγμή, ο πληθωρισμός εξαπλώνεται σε προϊόντα και υπηρεσίες όπου το κράτος έχει μικρότερα περιθώρια παρέμβασης. Στην Ισπανία, τέλος, η κυβέρνηση του πρωθυπουργού Πέδρο Σάντσεθ πιέζεται να κρατήσει τις τιμές υπό έλεγχο σε μια χρονιά εκλογικής αναμέτρησης.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Καθυστερήσεις στις νέες χρηματοδοτήσεις του ΔΝΤ

Της **ΤΖΟΡΤΖΕΛΙΝΑΣ ΝΤΟ ΡΟΖΑΡΙΟ / REUTERS**

Χώρες που έχουν προβλήματα χρέους, όπως η Ζάμπια και η Σρι Λάνκα, που απευθύνονται στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) για οικονομική βοήθεια, αντιμετωπίζουν άνευ προηγουμένου καθυστερήσεις για να εξασφαλίσουν προγράμματα διάσωσης, διότι η Κίνα και οι δυτικές οικονομίες συγκρούονται για το πώς να προσφέρουν ελάφρυνση χρέους.

Η χρηματοδότηση του ΔΝΤ είναι συχνά η μόνη οικονομική σωτηρία που διατίθεται σε χώρες οι οποίες τελούν σε συνθήκη κρίσης χρέους, και αποτελεί το κλειδί για να αποδεσμευθούν άλλες πηγές χρηματοδότησης.

Οι όποιες καθυστερήσεις ασκούν πιέσεις στα δημόσια οικονομικά, στις εταιρείες και στους πληθυσμούς.

Στην περίπτωση της Ζάμπιας χρειάστηκαν 271 ημέρες μεταξύ της επίτευξης συμφωνίας ύψους 1,3 δισ. δολαρίων

Η Κίνα και οι δυτικές οικονομίες συγκρούονται για το πώς να προσφέρουν ελάφρυνση χρέους.

με το προσωπικό του ΔΝΤ – μια προκαταρκτική συμφωνία χρηματοδότησης, που συνήθως συνομολογείται κατά τη διάρκεια επίσκεψης στη χώρα– και την υπογραφή του εκτελεστικού συμβουλίου του Ταμείου, προϋπόθεση για τις πραγματικές εκταμιεύσεις.

Ήταν η πρώτη αφρικανική χώρα που χρεοκόπησε στην εποχή της πανδημίας το 2020, ενώ οι συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις για την ελάφρυνση του χρέους της με τη συμμετοχή της Κίνας παρακολουθήθηκαν στενά από άλλες χώρες ως υπόδειγμα για τη διαδικασία δανεισμού από το ΔΝΤ προς αναδυόμενες αγορές.

Αν και οι συμφωνίες σε επίπεδο προσωπικού μπορούν να επιτευχθούν χωρίς διαβεβαιώσεις χρηματοδότησης, το διοικητικό συμβούλιο του ΔΝΤ τις χρειάζεται για να εγκρίνει το πρόγραμμα.

Αυτές είναι εγγυήσεις ότι οι κυβερνήσεις που δανείζουν και οι πιστώτριες τράπεζες με τη σειρά τους θα διαπραγματευθούν μια αναδιάρθρωση, σύμφωνα με την ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους του ΔΝΤ, παρέχοντας ανακούφιση και χρηματοδότηση, όταν χρειαστεί.

Η Σρι Λάνκα περίμενε 182 ημέρες για να οριστικοποιήσει το πρόγραμμα διάσωσης μετά μια συμφωνία 2,9 δισ. δολαρίων σε επίπεδο προσωπικού τον Σεπτέμβριο, ενώ η Γκάνα, έχοντας αθετήσει το εξωτερικό της χρέος τον Δεκέμβριο, μετά μία προκαταρκτική συμφωνία με το ΔΝΤ, δεν έχει λάβει ακόμη την έγκριση του διοικητικού συμβουλίου 80 ημέρες αργότερα.

Αυτό συγκρίνεται με έναν μέσο όρο 55 ημερών, που χρειάστηκαν οι χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος την τελευταία δεκαετία για να μεταβούν από την προκαταρκτική συμφωνία στην υπογραφή, σύμφωνα με δημόσια στοιχεία από περισσότερες από 80 περιπτώσεις, που συγκέντρωσε το ειδησεογραφικό πρακτορείο Ρόιτερς.

Αυτές οι καθυστερήσεις έχουν προκληθεί από διάφορους λόγους, αλλά οι ειδικοί αναλυτές του χρέους επισημαίνουν ως κύριο παράγοντα το γεγονός πως η Κίνα εξακολουθεί να είναι απρόθυμη να προσφέρει ελάφρυνση χρέους σε συγκρίσιμους όρους με άλλους εξωτερικούς πιστωτές.

«Είναι μέρος του λόγου για τον οποίο αυτές οι διαπραγματεύσεις είναι τόσο οδυνηρά αργές», δήλωσε ο Κέβιν Γκάλαχερ, διευθυντής του Κέντρου Πολιτικής Παγκόσμιας Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου της Βοστώνης. «Δεν είναι πια μόνο η Λέσχη των Παρισίων και μερικές τράπεζες της Νέας Υόρκης, οι οποίες εμπλέκονται στη διαδικασία».

Ο Κινέζος πρωθυπουργός Λι Κετσιάνγκ δήλωσε την Τετάρτη ότι η χώρα του είναι πρόθυμη να συμμετάσχει «εποικοδομητικά» στην επίλυση των προβλημάτων χρέους των αντίστοιχων χωρών σε ένα πολυμερές πλαίσιο.

Ωστόσο, το Πεκίνο ανέκαθεν υπογράμμιζε ότι όλοι οι πιστωτές πρέπει να ακολουθούν την αρχή της «κοινής δράσης, δίκαιης επιβάρυνσης» στη ρύθμιση του χρέους.

Μειώθηκε κατά 10 τρισ. δολάρια η περιουσία των πλουσίων το 2022

Πρόκειται για τη μεγαλύτερη ετήσια συρρίκνωση του πλούτου τους από το 2010

Το ένα δέκατο της συνολικής τους περιουσίας είδαν να εξανεμίζεται κατά τη διάρκεια του 2022 οι πλουσιότεροι άνθρωποι στον κόσμο ως –αναμενόμενο– αποτέλεσμα της τεράστιας αναστάτωσης που επικράτησε στις διεθνείς αγορές μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Ειδικότερα, ο πλούτος 218.000 ανθρώπων με περιουσιακά στοιχεία αξίας άνω των 30 εκατ. δολαρίων, διολίσθησε από τα 101,5 τρισ. δολάρια το 2021 στα 91,4 τρισ. δολάρια το 2022, σύμφωνα με σχετική ανάλυση της Knight Frank. Στον απόηχο της αύξησης του κόστους διαβίωσης, των αλλεπάλληλων αυξήσεων επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο και των μαζικών ρευστοποιήσεων, που σημειώθηκαν στα διεθνή χρηματιστήρια, πρόκειται για τη μεγαλύτερη ετήσια συρρίκνωση των περιουσιών των πλουσίων από την απαρχή της έρευνας το 2010.

Παρότι τέσσερις στους δέκα βαθύπλουτους της συγκεκριμένης κατηγορίας είδαν αύξηση στην περιουσία τους πέρυσι, το βαθύ πλήγμα των υπολοίπων έφερε τον μέσο όρο σε αρνητικό πρόσημο, με την Ευρώπη να παρουσιάζει τις μεγαλύτερες απώλειες. Σύμφωνα πάντοτε με την ανάλυση της Knight Frank, που αναφέρει σε δημοσίευμά του το moneyreview.gr, οι Ευρωπαίοι, οι οποίοι συγκαταλέγονται στον κατάλογο με τους πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο είχαν μία μείωση της τάξεως του 17% στην περιουσία τους κατά το παρελθόν έτος. Στη συνέχεια, τη Γηραιά Ηπειρο ακολουθεί η ευρύτερη περιοχή Αυστραλίας και Ασίας με μείωση 11%, η Αμερική με πτώση 10%, ύστερα η Ασία και η Μέση Ανατολή αμφότερες με μείωση 7% και, τέλος, η Αφρική με συρρίκνωση του πλούτου των εύπορων κατά 5%.

Σύμφωνα μάλιστα με τον δείκτη δισεκατομμυριούχων του Bloomberg, μόνο τέσσερις δισεκατομμυριούχοι –ο διευθύνων σύμβουλος της Tesla, Ελον Μασκ, ο ιδρυτής της Amazon, Τζεφ Μπέζος, ο διευθύνων σύμβουλος του ανταλλακτηρίου κρυπτογραφημένων νομισμάτων Binacne, Τσανγκπένγκ Ζάο και ο συνιδρυτής της πλατφόρμας Meta, Μαρκ Ζούκερμπεργκ– έχασαν συνολικά 392 δισ. δολάρια κατά τη διάρκεια του 2022. «Η συρρίκνωση του πλούτου δεν προκαλεί έκπληξη, δεδομένης της δραματικής μεταβολής στη νομισματική πολιτική, η οποία οδήγησε το παραδοσιακό διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο στη χειρότερη απόδοση από τη δεκαετία του 1930 και εντεύθεν», δήλωσε χαρακτηριστικά ο προϊστάμενος ερευνών της Knight Frank, Λιαμ Μπέιλι. Σύμφωνα με την έκθεση, κατά τη διάρκεια του 2022 καταγράφηκε σημαντική διάβρωση στην αξία των κατοικιών, στο σταθερό εισόδημα και στις λεγόμενες «επενδύσεις πάθους», όπως για παράδειγμα σε έργα τέχνης, σπάνιες ποικιλίες κρασιού και ουίσκι. Η έκθεση καταδεικνύει πως ούτε οι βαθύπλουτοι βρίσκονται στο απυρόβλητο έναντι των αποφάσεων των κεντρικών τραπεζών για τη νομισματική πολιτική – και πρόκειται για τις αποφάσεις εκείνες, οι οποίες ελήφθησαν κατά το παρελθόν έτος από τις μεγάλες κεντρικές τράπεζες, αποσκοπώντας στη χαλιναγώγηση ενός υψηλού και επίμονου πληθωρισμού. Η δε πορεία σύσφιγξης δεν έχει διακοπεί και το 2023.

Τις μεγαλύτερες απώλειες, της τάξης του 17%, κατά την περυσινή χρονιά καταγράφουν οι Ευρωπαίοι κροίσοι.

Βέβαια, στο σημείο αυτό αξίζει να υπογραμμιστεί πως, ανεξαρτήτως του γεγονότος της μεγάλης αναταραχής στις διεθνείς κεφαλαιαγορές, οι πλούσιοι του πλανήτη συνέχισαν να επενδύουν αδρά σε νέες πολυτελείς κατοικίες. Είναι χαρακτηριστικό πως στο Λονδίνο και στη Νέα Υόρκη συνολικά 43 κατοικίες άλλαξαν χέρια έναντι τουλάχιστον 25 εκατ. δολαρίων μέσα στο 2022. Πρόκειται για μία αύξηση της τάξεως του 26% στις πωλήσεις πανάκριβων κατοικιών στο Λονδίνο, αλλά στην περίπτωση της Νέας Υόρκης παρατηρήθηκε αντίστοιχα μία πτώση 35%, ενώ στην τρίτη θέση ακολουθεί ακόμα μία αμερικανική μεγαλούπολη. Εκεί βρίσκουμε το Λος Αντζελες, όπου το 2022 πουλήθηκαν 39 τέτοιου είδους επαύλεις, ενώ έπονται το Χονγκ Κονγκ με 28 συναλλαγές, καθώς και το Μαϊάμι με 23 κινήσεις για απόκτηση πολυτελούς ενδιαιτήματος.

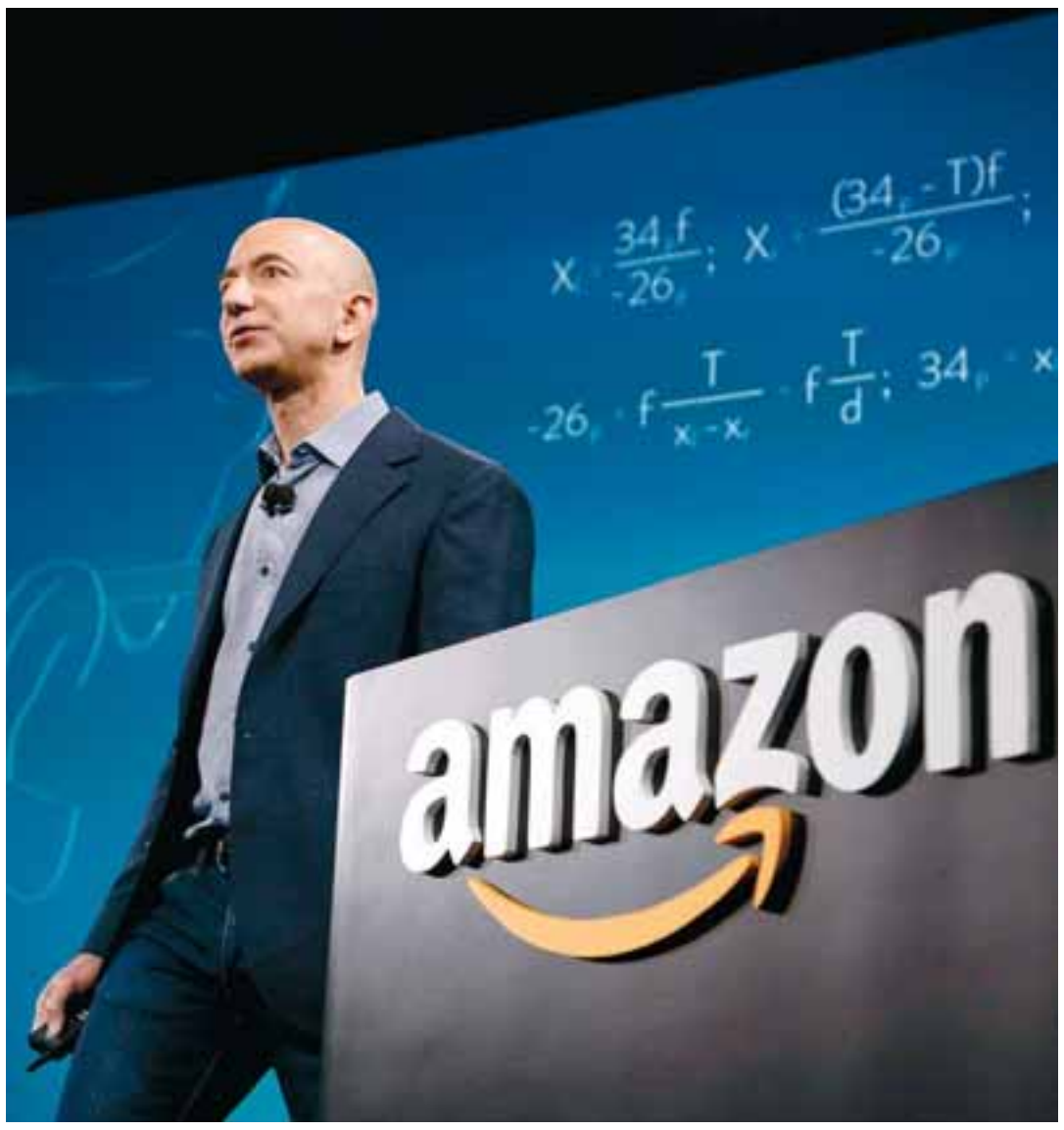

REUTERS

Μόνο τέσσερις δισεκατομμυριούχοι –ο διευθύνων σύμβουλος της Tesla, Ελον Μασκ, ο ιδρυτής της Amazon, Τζεφ Μπέζος, ο διευθύνων σύμβουλος του ανταλλακτηρίου κρυπτογραφημένων νομισμάτων Binacne, Τσανγκπένγκ Ζάο και ο συνιδρυτής της πλατφόρμας Meta, Μαρκ Ζούκερμπεργκ– έχασαν συνολικά 392 δισ. δολάρια κατά τη διάρκεια του 2022.

Η ζήτηση από Κίνα θα ενισχύσει τις τιμές αερίου

Πρωτοφανής είναι η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας στην Ευρώπη, γεγονός που έχει οδηγήσει σε περαιτέρω πτώση των τιμών του φυσικού αερίου σε σχέση με την κορύφωση του περασμένου καλοκαιριού. Οι τιμές έχουν υποχωρήσει έως και 40% από την αρχή του έτους. Η Διεθνής Υπηρεσία Ενέργειας (IEA) προειδοποίησε, ωστόσο, ότι η κατανάλωση στην Ευρώπη ενδέχεται να αλλάξει τους επόμενους μήνες, καθώς η ευρωπαϊκή αγορά θα μπορούσε να επιβαρυνθεί από την αύξηση της ζήτησης στην Κίνα.

Ειδικότερα, εν μέσω των ήπιων –για τα δεδομένα του χειμώνα– καιρικών συνθηκών, τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις της Ευρώπης κατάφεραν να μειώσουν την κατανάλωσή τους κατά 13% συνολικά το 2022. Σύμφωνα με τα στοιχεία της IEA, πρόκειται για τη μεγαλύτερη συρρίκνωση στη ζήτηση που έχει καταγραφεί στην Ιστορία. Ως αποτέλεσμα, με τις τιμές να υποχωρούν για τρεις συναπτούς μήνες στο μεγαλύτερο πτωτικό σερί από τον Μάιο του 2020, τα προθεσμιακά συμβόλαια του Απριλίου στο χρηματιστήριο ενέργειας του Αμστερνταμ –αποτελούν «βαρόμετρο» για το φυσικό αέριο στη Γηραιά Ηπειρο– υποχωρούν κατά τουλάχιστον 15% από την αρχή του μήνα. «Οι τιμές επιστρέφουν σε διαχειρίσιμα επίπεδα, ιδίως στην Ευρώπη, όπου ο ήπιος χειμώνας

Η άρση των περιορισμών της πανδημίας μπορεί να ενισχύσει τις κινεζικές εισαγωγές LNG έως και 35% φέτος.

και η μείωση της ζήτησης έχουν βοηθήσει στην αποκλιμάκωση των πιέσεων στην αγορά», δήλωσε χαρακτηριστικά ο Κεϊσούκε Σανταμόρι, διευθυντής ενεργειακών αγορών και ασφάλειας στην IEA.

Ωστόσο, όπως προειδοποίησε η IEA στην τελευταία τριμηνιαία της έκθεση, η ζήτηση ενδέχεται να αλλάξει το 2023. Ειδικότερα, η ζήτηση για υγροποιημένο φυσικό αέριο (LNG) πρόκειται να αυξηθεί στην Ασία και ιδίως στην Κίνα, ενισχύοντας και τον ανταγωνισμό για τη μεταφορά φορτίων. Οι αυστηροί υγειονομικοί περιορισμοί, οι οποίοι εφαρμόζονταν στην Κίνα για την πανδημία μέχρι την αρχή του έτους, είχαν οδηγήσει το 2022 σε σημαντική μείωση της ζήτησης για ενέργεια στη χώρα.

Τώρα, όμως, η ζήτηση από την Κίνα αποτελεί άγνωστο παράγοντα στην αγορά φυσικού αερίου. Κατά το χείριστο σενάριο οι εισαγωγές LNG στην Κίνα εκτιμάται ότι θα αυξηθούν έως και κατά 35% το 2023, εφόσον οι τιμές διολισθήσουν περαιτέρω και η οικονομία αναπτυχθεί με ταχύ ρυθμό.

«Αυτό θα πυροδοτούσε έντονο ανταγωνισμό στις διεθνείς αγορές και ενδέχεται να οδηγήσει σε επιστροφή των τιμών στα μη βιώσιμα επίπεδα του περασμένου καλοκαιριού, αυξάνοντας τις ανησυχίες για τους Ευρωπαίους αγοραστές κατά κύριο λόγο», αναφέρει η IEA, σύμφωνα με το Bloomberg.

Η ζήτηση για υγροποιημένο φυσικό αέριο (LNG) πρόκειται να αυξηθεί σε Ασία και Κίνα, ενισχύοντας τον ανταγωνισμό για τη μεταφορά φορτίων.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΜΑΡΤΙΟΥ 2023

10.000 χαμηλότοκα στεγαστικά δάνεια

Τέλη Μαρτίου ξεκινάει το πρόγραμμα για νέους ηλικίας 24 έως 39 ετών – Οι προϋποθέσεις και η διαδικασία αίτησης

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Δημόσια πρόσκληση προς τις τράπεζες αναμένεται να απευθύνει άμεσα η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) προκειμένου να ανοίξει, προς το τέλος Μαρτίου, ο δρόμος για τη χορήγηση τουλάχιστον 10.000 χαμηλότοκων στεγαστικών δανείων σε νέους ηλικίας 24 έως 39 ετών.

Δικαίωμα συμμετοχής στο στεγαστικό πρόγραμμα έχουν όσοι νέοι διαθέτουν ατομικό εισόδημα από 10.000 ευρώ έως 16.000 ευρώ ή οικογενειακό έως 24.000 ευρώ, προσαυξανόμενα κατά 3.000 ευρώ για κάθε τέκνο. Σύμφωνα δε με την κοινή υπουργική απόφαση που δημοσιεύθηκε σε ΦΕΚ, το δάνειο χρηματοδοτείται κατά 75% από τη ΔΥΠΑ και για το ποσοστό αυτού του δανείου δεν οφείλεται τόκος, ενώ το υπόλοιπο 25% χορηγείται από τις τράπεζες. Αυτό σημαίνει ότι τα 3/4 του δανείου χορηγούνται άτοκα, με αποτέλεσμα το τελικό επιτόκιο που πληρώνει ο δανειολήπτης για το σύνολο του ποσού να διαμορφώνεται στο ένα τέταρτο του κόστους που θα είχε ένα κανονικό στεγαστικό δάνειο.

Ετσι, στην πράξη, για τη λήψη ενός δανείου ύψους 150.000 ευρώ (που είναι και το ανώτατο επιτρεπτό όριο) προκειμένου να αγοραστεί ακίνητο αξίας 200.000 ευρώ, αντί για επιτόκιο 4,7% για 30 χρόνια, ο ωφελούμενος του προγράμματος θα πληρώσει επιτόκιο 1,17%.

Αν πάλι πρόκειται για ζευγάρι τρίτεκνων με τουλάχιστον τον έναν από τους δύο ενηλίκους ηλικίας έως 39 ετών, το επιτόκιο θα είναι μηδενικό, καθώς το δάνειο καλύπτεται εξ ολοκλήρου από τη ΔΥΠΑ.

Τα σπίτια για τα οποία θα μπορούν να δανειοδοτηθούν οι νέοι θα πρέπει να είναι άνω των 15 ετών, με άδεια κατασκευής έως το 2007, και να μην υπερβαίνουν τα 150 τετραγωνικά μέτρα.

Προσοχή, όμως: Η ΚΥΑ ξεκαθαρίζει ότι σε περίπτωση καθυστέρησης καταβολής της δόσης δανείου πάνω από 30 ημέρες, η τράπεζα χαρακτηρίζει τον δανειολήπτη μη συνεργάσιμο κι εφόσον δεν καταβάλει τη δόση έπειτα κι από 90 ημέρες συνεχούς υπερημερίας, καταγγέλλει τη σύμβαση.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το επιτόκιο διαμορφώνεται στο ένα τέταρτο του κόστους που θα είχε ένα κανονικό στεγαστικό.

Τα πέντε βήματα

Αναλυτικά, σύμφωνα με την ΚΥΑ, ο υποψήφιος δανειολήπτης:

• Υποβάλλει αίτηση, για να κριθεί η κατ' αρχήν επιλεξιμότητά του, σε κάποια από τις τράπεζες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

• Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από σειρά δικαιολογητικών για το καθένα από τα κριτήρια επιλεξιμότητας. Οι τράπεζες ελέγχουν την πλήρωση των προϋποθέσεων (ηλικιακό όριο, εισόδημα, έλλειψη ακινήτου κατάλληλου προς κατοικία) για κάθε αιτούντα. Εάν αυτές πληρούνται, τότε αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα του ενδιαφερομένου με βάση τους εσωτερικούς κανονισμούς τους και αποφασίζουν για την προέγκριση ή όχι δανείου και τα κριτήρια πιστοδότησης εντός 60 ημερών από την υποβολή της αίτησης. Η προέγκριση ισχύει για 60 ημέρες από τη γνωστοποίησή της στον αιτούντα.

• Η τράπεζα ενημερώνει τον αιτούντα για την προέγκριση και αυτός εντός της προθεσμίας των 60 ημερών οφείλει να γνωστοποιήσει στην τράπεζα το αιτούμενο ποσό δανείου (που δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 150.000 ευρώ), το ακίνητο που προτίθεται να αγοράσει και την τιμή του (που δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 200.000 ευρώ σύμφωνα με το συμβόλαιο αγοράς) και να προσκομίσει τα έγγραφα που απαιτούνται ώστε η τράπεζα να κάνει τον απαραίτητο έλεγχο.

Αν η προθεσμία παρέλθει άπρακτη, η οικονομική προέγκριση παύει να ισχύει. Εάν προσκομιστούν εμπρόθεσμα όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά, τότε σε συνέχεια επικοινωνίας της τράπεζας με την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα (ΕΑΤ), η ΕΑΤ δεσμεύει το ποσό του αιτούμενου δανείου μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία τελικής έγκρισης ή εν μέρει έγκρισης ή απόρριψης του δανείου από την τράπεζα και εντάσσει τη συγκεκριμένη αίτηση στο πρόγραμμα.

• Στη συνέχεια η τράπεζα διενεργεί νομικό και τεχνικό έλεγχο επί του ακινήτου και γνωστοποιεί τα αποτελέσματα στην ΕΑΤ. Εάν από τον έλεγχο προκύψει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις ως προς το ακίνητο για τη λήψη δανείου, υποβάλλει στην ΕΑΤ τη σχετική δανειακή σύμβαση. Η ΕΑΤ ελέγχει τα στοιχεία που υποβλήθηκαν και εγκρίνει τη σύμβαση, εκτός και αν: α) ο υποψήφιος δανειολήπτης έχει αιτηθεί δάνειο ή έχει καταρτίσει σύμβαση με άλλη τράπεζα στο πλαίσιο του προγράμματος ή β) το ποσό που αναγράφεται στη σύμβαση υπερβαίνει το ποσό που είχε δεσμευθεί ή το 90% του συμβολαίου αγοράς ή γ) τα καταχωρισμένα στοιχεία είναι λανθασμένα.

• Η υπογραφή σύμβασης με τον τελικό αποδέκτη, η εγγραφή υποθήκης ή προσημείωσης υποθήκης επί του ακινήτου που θα διασφαλίζει το δάνειο και η εκταμίευση του συνολικού ποσού της σύμβασης πραγματοποιείται εντός 6 μηνών από την έγκριση της ΕΑΤ. Η παραπάνω προθεσμία παρατείνεται κατά 2 μήνες αν η αίτηση για εγγραφή υποθήκης ή προσημείωσης έχει υποβληθεί εντός του εξαμήνου. Εάν οι προθεσμίες αυτές δεν τηρηθούν με υπαιτιότητα του αιτούντος, η αίτηση απορρίπτεται.

Εφόσον το δάνειο εγκριθεί, και πριν από την εκταμίευσή του, η τράπεζα υποχρεούται να ενημερώσει την ΕΑΤ και τη ΔΥΠΑ για τον έλεγχο που διενήργησε σε σχέση με την επιλεξιμότητα του δικαιούχου και του προς απόκτηση ακινήτου.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι Κτηματικές Επιδόσεις του Φεβρουαρίου

Όπως είχαμε διαπιστώσει πριν ένα μήνα, ο Ιανουάριος του 2023 μπήκε δυναμικά για την αγορά ακινήτων, με όλες τις παραλιακές επαρχίες να παρουσιάζουν αξιοσημείωτη άνοδο. Εξαίρεση αποτέλεσε η Λευκωσία η οποία είχε εισέλθει σε μια περίοδο εσωστρέφειας με σταθεροποιητικές τάσεις στην καλύτερη περίπτωση.

Ο Φεβρουάριος ήταν ο μήνας που κορύφωσε το προεκλογικό κλίμα, που μονοπώλησε το ενδιαφέρον και που συνάμα εξέτρεψε την προσοχή μακριά από τις επενδύσεις των εγχώριων επενδυτών. Φυσικά, όπως θα διαπιστώσουμε πιο κάτω, τα τελικά αποτελέσματα δεν ήταν καθόλου άσχημα –αν αναλογιστούμε το κλίμα που επικράτησε.

Η γενική εικόνα είναι πως ο Φεβρουάριος κινήθηκε καλύτερα από τον Ιανουάριο, αλλά όχι τόσο καλά όσο ο περσινός Φεβρουάριος. Και οι συγκρίσεις είναι καλύτερα να γίνονται με αντίστοιχους μήνες παρά με διαδοχικούς, επειδή η εποχικότητα είναι κάτι που χαρακτηρίζει τις επενδύσεις σε ακίνητη ιδιοκτησία.

Τώρα έχουμε νέα κυβέρνηση και πλέον αναμένουμε να δούμε πώς το κάθε υπουργικό χαρτοφυλάκιο θα τύχει διαχείρισης μέσα στο μεταβαλλόμενο κλίμα που συνεχώς διαμορφώνεται.

Έχοντας κάνει την πιο πάνω εισαγωγή, πάμε να αναλύσουμε τα τελευταία στοιχεία. Τον Φεβρουάριο του 2023 σημειώθηκαν συνολικά 1.346 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Συγκρινόμενες, αφενός, με τον Ιανουάριο του 2023 είναι κατά 13,3% αυξημένες, ενώ συγκρινόμενες, αφετέρου, με τον Φεβρουάριο του 2022 είναι μειωμένες κατά 11,7% αφού πέρσι τον ίδιο μήνα καταγράφηκαν 1.524 πωλήσεις.

Η Παγκύπρια εικόνα για τον Φεβρουάριο είναι ανεβασμένη κατά 8% σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2022, αφού κατατέθηκαν συνολικά 1.131 πωλητήρια έγγραφα, σε αντίθεση με 1.052 πέρσι.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις συναλλαγών που έγιναν), η Παγκύπρια εικόνα για τον Φεβρουάριο είναι ανεβασμένη κατά 8% σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2022, αφού κατατέθηκαν συνολικά 1.131 πωλητήρια έγγραφα σε αντίθεση με 1.052 πέρσι. Υπενθυμίζουμε ότι αντιστοίχως ο Ιανουάριος ήταν κατά 28% αυξημένος σε σχέση με τον Ιανουάριο πέρσι.

Οι συνολικές αξίες συναλλαγών τον Φεβρουάριο φέτος κυμάνθηκαν πέριξ των €272,6 εκ. –ποσό που είναι σχεδόν το ίδιο με αυτό του Ιανουαρίου, αλλά κατά 11,7% μειωμένο συγκρινόμενο με τον περσινό Φεβρουάριο όπου οι αξίες ήταν πέριξ των €308,8 εκ.

Πως διανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 378 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών πέριξ των €54 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Φεβρουαρίου 28,1% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 19,8% επί της αξίας συναλλαγών. Αν και είναι σαφώς βελτιωμένη σε σχέση με τον Ιανουάριο φέτος, τον Φεβρουάριο πέρσι είχε καταγράψει 463 συναλλαγές συνολικής αξίας πέριξ των €91,7 εκ. Άρα η Λευκωσία κατέγραψε αισθητή πτώση σε σχέση με πέρσι. Επιπλέον, η Λευκωσία κατέγραψε και 190 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 18% μειωμένα σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2022. Βλέποντας την εξελικτική πορεία της Λευκωσίας τους τελευταίους μήνες, καταγράφουμε πως μπήκε σε μια περίοδο περισυλλογής και συγκρατημένης δραστηριότητας.

Οι συνολικές αξίες συναλλαγών τον Φεβρουάριο φέτος κυμάνθηκαν πέριξ των €272,6 εκ. –ποσό που είναι σχεδόν το ίδιο με αυτό του Ιανουαρίου, αλλά κατά 11,7% μειωμένο συγκρινόμενο με τον περσινό Φεβρουάριο.

Η Λεμεσός κατέγραψε 388 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών πέριξ των €102,3 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Φεβρουαρίου 28,8% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 37,5% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Φεβρουάριο πέρσι είχε καταγράψει 469 συναλλαγές συνολικής αξίας πέριξ των €112,7 εκ. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 398 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 6% αυξημένα σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2022. Ενώ η Λεμεσός μπήκε με το δεξί στη νέα χρονιά βλέπουμε να διατηρεί θετική πορεία μεν, αλλά πιο συγκρατημένη, δε, ενώ συγκρινόμενη με πέρσι σίγουρα αρχίζουμε να βλέπουμε κι εδώ την απαρχή μιας εσωστρέφειας.

Η Λάρνακα κατέγραψε 241 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών πέριξ των €49,2 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Φεβρουαρίου 17,9% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 18,1% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Φεβρουάριο πέρσι είχε καταγράψει 253 συναλλαγές συνολικής αξίας πέριξ των €38,8 εκ. Επιπλέον, η Λάρνακα κατέγραψε και 203 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 18% αυξημένα σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2022. Η Λάρνακα εξελίσσεται, όπως άλλωστε προβλέψαμε, σε υπολογίσιμη επενδυτική επιλογή.

Η Πάφος κατέγραψε 247 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών πέριξ των €46 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Φεβρουαρίου 18,4% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 16,9% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Φεβρουάριο πέρσι είχε καταγράψει 267 συναλλαγές συνολικής αξίας πέριξ των €54,6 εκ. Επιπλέον, η Πάφος κατέγραψε και 266 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 21% αυξημένα σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2022. Η Πάφος συνολικά προς το παρόν πιστώνεται με θετικό πρόσημο.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 92 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών πέριξ των €21,1 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Φεβρουαρίου 6,8% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 7,7% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Φεβρουάριο πέρσι είχε καταγράψει 72 συναλλαγές συνολικής αξίας πέριξ των €11 εκ. Επιπλέον, η Αμμόχωστος κατέγραψε και 74 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 45% αυξημένα σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2022. Η επαρχία Αμμοχώστου παρουσιάζει εξαιρετικές αποδόσεις φέτος μετά από πάρα πολλά χρόνια και άρχισε να μπαίνει πιο έντονα στο ραντάρ παρακολούθησής μας.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΈΧΝΕΣ & γράμματα
ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΜΑΡΤΙΟΥ 2023

«Ηταν μικρόσωμη και χαμογελαστή, με φροντισμένη εμφάνιση. Με υποδέχθηκε όρθια, στο βάθος του καθιστικού», λέει για τη συνάντησή της με τη Nelly's στη Νέα Σμύρνη (φωτογραφία από τη δεκαετία του 1990) η Μαρία Καραβία.

Αναζητώντας τα ίχνη της Nelly's

Πώς ένα σημείωμα της «Κ» πριν από σχεδόν 50 χρόνια έγινε αφορμή για να αναδειχθεί ξανά το έργο της

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Η δεύτερη ζωή της Ελλης Σουγιουλτζόγλου-Σεραϊδάρη, της Nelly's, ξεκίνησε με ένα σημείωμα στον «Τήλεφο» της «Κ» πριν από σχεδόν 50 χρόνια. Είχε τίτλο «Μικρές Παραγγελίες» και αναζητούσε «τα ίχνη της παλαιάς γνωστής φωτογράφου κ. Νέλλης». Το σημείωμα έγραψε η Ρένα Αγγουρίδου, μία από τις τρεις συντάκτριες της στήλης «Σημειωματάριο», που καθημερινά συνέτασσαν οι δημοσιογράφοι Ρένα Αγγουρίδου, Μαρία Καραβία, Ελένη Μπίστικα και ήλεγχε προσωπικά η Ελένη Βλάχου.

«Τηλεφώνησε στην εφημερίδα αμέσως κι έτυχε να απαντήσω εγώ», θυμάται η Μαρία Καραβία στην κουβέντα μας. «Είχε μια σιγανή, κάπως παιδική φωνούλα, και είπε "Είμαι η Νέλλη"». Ηταν χειμώνας του 1975. Η τολμηρή φωτογράφος της Αθήνας του Μεσοπολέμου, με καταγωγή από το Αϊδίνι και καλές σπουδές στη Δρέσδη, που με τη δυναμική παρουσία της όρισε τα φωτογραφικά δρώμενα της πόλης, ζούσε στο οικογενειακό της σπίτι στη Νέα Σμύρνη με τον σύζυγό της Αγγελο Σεραϊδάρη. «Ενα τρυφερό, αγαπημένο ζευγάρι», λέει η κ. Καραβία. Η Nelly's ήταν πλέον 76 ετών, και ήδη από το 1966, όταν επέστρεψαν από τη Νέα Υόρκη για να εγκατασταθούν μόνιμα στην Ελλάδα, είχε σταματήσει να φωτογραφίζει. Ισως κανείς δεν τη θυμόταν πια, εκτός από τη διευθύντρια της «Κ», που με μια ξαφνική έμπνευση ρώτησε τις τρεις συντάκτριες: «Εκείνη η φωτογράφος η Nelly's, έχει ακούσει κανείς τι έγινε;». Καμία δεν είχε ακούσει τίποτε. «Ας γράψουμε δυο λόγια, κάτι σαν αναζήτηση», ζήτησε.

«Η Ελένη Βλάχου είχε πάντα σε ετοιμότητα την παλιά της Leica, στο πρώτο συρτάρι του γραφείου της», γράφει η Μαρία Καραβία στο εισαγωγικό της σημείωμα στην έκδοση «Nelly's» του Μουσείου Μπενάκη, η οποία συνοδεύει την ομώνυμη αναδρομική έκθεση για το έργο της Μικρασιάτισσας δημιουργού. Δεινή φωτογράφος η ίδια, είχε λάβει μέρος στη Διεθνή Εκθεση της Νέας Υόρκης το 1939, με μια επιβλητική άποψη του Παρθενώνα, η οποία μάλιστα διακρίθηκε. Για αυτή την έκθεση που είχε τον αισιόδοξο τίτλο «Ο κόσμος του αύριο», η Nelly's με τον σύζυγό της ταξίδεψαν στην Αμερική έχοντας εξασφαλίσει άδεια παραμονής 23 ημερών. Το ελληνικό περίπτερο ήταν έργο της μαθήτριας του Δημήτρη Πικιώνη, Αλεξάνδρας Μωρέτη, και η Nelly's φιλοτέχνησε μαζί με τον ζωγράφο Γεράσιμο Στέρη μέρος της διακόσμησης. Συμμετείχαν Ελληνες καλλιτέχνες – εικαστικοί σαν τον Παρθένη, τον Εγγονόπουλο, τον Ζογγολόπουλο και φωτογράφοι, ανάμεσά τους και η Βούλα Παπαϊωάννου. Η Nelly's πήρε μέρος με πέντε έργα από τη ασπρόμαυρη σειρά κολάζ «Παραλληλισμοί» και τιμήθηκε με ένα από τα πρώτα βραβεία για τη σύνθεση με θέμα τη Σαντορίνη.

Με τα χρήματα αγόρασε καινούργιο φωτογραφικό εξοπλισμό. Η εξαιρετικά επιτυχημένη έκθεση τελείωσε, αλλά η φωτογράφος, με την υποστήριξη και της ελληνικής παροικίας, διοργάνωσε μια σειρά από παρουσιάσεις του έργου της και διαλέξεις μέσα στον ίδιο χρόνο. Φεύγοντας από την Αθήνα, είχε αφήσει προσωρινά τη λειτουργία του ατελιέ της, στην οδό Ερμού 18, στον αδελφό της. Σύντομα κηρύχθηκε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Η παραμονή στις Ηνωμένες Πολιτείες παρατάθηκε. Εντέλει η απουσία από την Ελλάδα κράτησε 27 χρόνια. Στη Νέα Υόρκη έφτιαξε καινούργιο ατελιέ, προσπάθησαν να ριζώσει, αγωνίστηκε για να βιοποριστεί με τον σύζυγό της, αντιμετώπισαν οικονομικές δυσκολίες, αλλά πάντα ανήσυχη δοκίμασε την έγχρωμη φωτογραφία και διδάχθηκε τις νέες φωτογραφικές τάσεις. Οταν επέστρεψε στην πατρίδα το 1966, ήταν πλέον άγνωστη στο ελληνικό κοινό. Αλλά, όπως έγραψε και η ίδια στην «Αυτοπροσωπογραφία» της, «κι εγώ δεν έδινα σημεία ζωής». Μέχρι που η Μαρία Καραβία χτύπησε το κουδούνι του σπιτιού της.

«Μιλούσε απλά, χωρίς εξάρσεις και χωρίς νοσταλγία για την προηγούμενη ζωή της», λέει η δημοσιογράφος Μαρία Καραβία για την πρώτη τους συνάντηση.

ΤΕΧΝΕΣ

"Αν μιλούσαν οί φωτογραφίες...

ΜΕΛΗ ΤΕΡΑΓΔΑΡΗ

Η πρώτη Ελληνίδα επαγγελματίας φωτογράφος

LIFE

Στις 30 Νοεμβρίου 1975 δημοσιεύθηκε το πρώτο από μια σειρά άρθρων στην «Κ». Οι δημοσιεύσεις αυτές ήταν η αφορμή για «να με αναφέρουν πάλι οι εφημερίδες και τα περιοδικά και να με ξαναθυμούνται οι Αθηναίοι», έγραψε η Nelly's στην «Αυτοπροσωπογραφία» της.

Ελλη Σουγιουλτζόγλου-Σεραϊδάρη (Nelly's), «Οι Καρυάτιδες του Ερεχθείου», 1932-39. Μουσείο Μπενάκη / Φωτογραφικά Αρχεία.

Οπως έμαθε αργότερα η κ. Καραβία, τα χρόνια του πολέμου, η Κατοχή και ο Εμφύλιος έγιναν αιτία να καταστραφούν πολλά δείγματα της λαμπρής επαγγελματικής πορείας της Nelly's. Μετά τον πόλεμο, ένα κιβώτιο με φωτογραφίες της από διάφορα μέρη της Ελλάδας φορτώθηκε σε ένα πλοίο για την Αμερική. Το πλοίο σταμάτησε στον Καναδά, το κιβώτιο ανοίχθηκε και μέρος του περιεχομένου του χάθηκε. «Σαν να μην έφτανε αυτό, σε μια νεροποντή που έπληξε την Αττική καταστράφηκε και τμήμα του αρχείου από το φωτογραφείο της Ερμού. Πηνελόπης Δέλτα. Αρνήθηκε. «Θα πρέπει ο άνδρας μου να ανέβει στο πατάρι», είπε, αλλά ακόμη κι εκεί υπήρχαν λίγα πράγματα, σχολίασε.

«Δεν έχω βρει το κουράγιο έως σήμερα να ξεκαθαρίσω ό,τι απέμεινε από κείνο το αρχείο», είχε πει η Nelly's για το κατεστραμμένο αρχείο του ατελιέ στην Ερμού.

Οπως έμαθε αργότερα η κ. Καραβία, τα χρόνια του πολέμου, η Κατοχή και ο Εμφύλιος έγιναν αιτία να καταστραφούν πολλά δείγματα της λαμπρής επαγγελματικής πορείας της Nelly's. Μετά τον πόλεμο, ένα κιβώτιο με φωτογραφίες της από διάφορα μέρη της Ελλάδας φορτώθηκε σε ένα πλοίο για την Αμερική. Το πλοίο σταμάτησε στον Καναδά, το κιβώτιο ανοίχθηκε και μέρος του περιεχομένου του χάθηκε. «Σαν να μην έφτανε αυτό, σε μια νεροποντή που έπληξε την Αττική καταστράφηκε και τμήμα του αρχείου από το φωτογραφείο της Ερμού. Μπήκαν νερά, τα αρνητικά βράχηκαν, αλλοιώθηκαν», διηγήθηκε η Nelly's στη δημοσιογράφο. «Δεν έχω βρει το κουράγιο έως σήμερα να ξεκαθαρίσω ό,τι απέμεινε από κείνο το αρχείο», συμπλήρωσε. «Αλλά κατέληγε πάντα στο αισιόδοξο "Υπολογίζω πως έχω ακόμη χιλιάδες αρνητικά στο πατάρι"», θυμάται η κ. Καραβία.

Το άρθρο, το πρώτο από μια σειρά που ακολούθησαν, καθώς οι δυο τους έγιναν φίλες, δημοσιεύθηκε στην «Κ» στις 30 Νοεμβρίου 1975. Είχε τίτλο: «Αν μιλούσαν οι φωτογραφίες». Ενα επόμενο, με τίτλο «Σκάνδαλο στον Παρθενώνα πριν από 48 χρόνια», μιλούσε για τη σειρά φωτογραφιών γυμνού και χορού με φόντο την Ακρόπολη που παρουσιάστηκαν στην Αθήνα μεταξύ 1925 και 1930. «Με αυτή την αφορμή άρχισαν να με αναφέρουν πάλι οι εφημερίδες και τα περιοδικά και να με ξαναθυμούνται οι Αθηναίοι», έγραψε η Nelly's στην «Αυτοπροσωπογραφία» της.

Ετσι ξεκίνησαν μια σειρά δημοσιευμάτων στον Τύπο, τηλεοπτικά αφιερώματα, παρουσιάσεις της δουλειάς της στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, φωτογραφικές εκδόσεις. Το ελληνικό κοινό της Μεταπολίτευσης ανακάλυψε πάλι το έργο της και το αγκάλιασε, ενώ η πολιτεία την τίμησε για την προσφορά της στην καλλιτεχνική ζωή του τόπου. Μέχρι τον θάνατό της το 1998, συζητήθηκε και αγαπήθηκε πολύ, ενώ η προβολή της δουλειάς της συνέβαλε στη δημιουργία γενικότερου ενδιαφέροντος γύρω από την ιστορία της ελληνικής φωτογραφίας. Το 1984 δώρισε το σύνολο του έργου της στα Φωτογραφικά Αρχεία του Μουσείου Μπενάκη.

Πριν από λίγες ημέρες, στο Μουσείο Μπενάκη / Πειραιώς 138, εγκαινιάστηκε η αναδρομική έκθεση με τίτλο «Nelly's». Πληρέστατη, καλαίσθητη και τεκμηριωμένη, σε επιμέλεια της Αλίκης Τσίργιαλου, υπεύθυνης του Φωτογραφικού Αρχείου του μουσείου, αποτελεί τον καλύτερο τρόπο για να επανασυνδεθεί η δημιουργός με το σύγχρονο κοινό, και συμπίπτει με τα πενήντα χρόνια λειτουργίας του Φωτογραφικού Αρχείου. Η έκθεση «Nelly's» και η ομώνυμη έκδοση είναι αφιερωμένες στην Αιμιλία Γερουλάνου και στον αείμνηστο Αγγελο Δεληβορριά. Διάρκεια έως τις 23/7.

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

5.3-11.3.23

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΘΕΣΗ

«Pink Mink»

Η The O gallery παρουσιάζει την ενότητα έργων της Μαρίας Τριλλίδου με τίτλο «Pink Mink» που περιλαμβάνει σχέδια φυτοειδή οργανισμών σε χαρτί. Οι ζωγραφικοί κόσμοι της Μαρίας Τριλλίδου συμπεριλαμβάνουν σαρκοφάγα φυτά, χθόνια όντα και πλάσματα με μπλεγμένα πλοκάμια. Η περίτεχνη τεχνική της αποδίδει απροσδόκητες υλικότητες και υφές, όπως τη γούνινη επικάλυψη των ροζ λουλουδιών mink και τα σχεδόν διάφανα αγκάθια των κάκτων. Τα εγκαίνια θα πραγματοποιηθούν το Σάββατο 11 Μαρτίου στις 7:00 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης έως 1η Απριλίου. The O Gallery, Ιωάννου Γλάδστωνος 11, Νικολαΐδης ΟΝΕ, Κατάστημα 3, Λάρνακα, Κύπρος. **www.the-ogallery.com, τηλ. 99659202.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Η Φόνισσα» από την ΕΘΑΛ

Συνεχίζονται οι παραστάσεις από την ΕΘΑΛ της παράστασης «Η Φόνισσα» Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη. Μια ομάδα επτά αξιόλογων γυναικών ηθοποιών έχει αναλάβει να δώσει σάρκα και οστά στην ιστορία της Φραγκογιαννούς, με το σώμα και τη φωνή υπό την σκηνοθετική καθοδήγηση της Μαρίνας Βρόντη και την πρωτότυπη μουσική του γνωστού συνθέτη Γιώργου Ανδρέου. Η «Φόνισσα», αν και γραμμένη περισσότερο από ένα αιώνα πριν θεωρείται δικαίως ένα από τα σημαντικότερα διηγήματα της ελληνικής λογοτεχνίας, αφού υπέδειξε την καταπίεση του γυναικείου φύλου σε μία εποχή κατά την οποία οι γυναίκες στερούνταν πολλές, θεμελιώδεις ελευθερίες. Επί σκηνής: Σαββίνα Γεωργίου, Νίκη Δραγούμη, Μυρτώ Κουγιάλη, Χριστίνα Κυριάκου, Κωνσταντίνα Ξενοφώντος, Παναγιώτα Παπαγεωργίου, Μαρίλια Χαριδήμου. Παραστάσεις: Λεμεσός: Θέατρο ΕΘΑΛ, 5 και 6 Μαρτίου, ώρα 6:30 μ.μ. Λευκωσία: Θέατρο Δέντρο 9, 10 και 11 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. και Κυριακή 12 Μαρτίου, 6:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 25877827.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Εκθεση του Βασίλη Σελιμά

Η γκαλερί Stand in Line φιλοξενεί ατομική έκθεση του Έλληνα εικαστικού Βασίλη Σελιμά. Ο Βασίλης Σελιμάς γεννήθηκε το 1983. Σπούδασε στη Σχολή Καλών Τεχνών της Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ) με κατεύθυνση τη ζωγραφική. Έχει πραγματοποιήσει τρεις ατομικές εκθέσεις και έχει συμμετάσχει σε πολλές ομαδικές σε Ελλάδα και εξωτερικό. Έργα του ανήκουν σε ιδιωτικές συλλογές. Στη ζωγραφική του περιγράφει την προσωπική του ιστορία με ρεαλιστικά και συμβολικά στοιχεία. Έχει εργαστεί στο θέατρο ως σκηνογράφος καθώς επίσης και ως animator. Παράλληλα συνεργάζεται με εκδοτικούς οίκους και άλλους ανεξάρτητους φορείς ως εικονογράφος (Πατάκης, Ίκαρος, Παπαδόπουλος, Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, κτλ). Το 2017 διακρίθηκε με έπαινο στα βραβεία ΕΒΓΕ για το βιβλίο του «Νιω, μια μικρή ιστορία», το 2021 ήταν υποψήφιος στα Κρατικά Βραβεία Παιδικού Βιβλίου. Το 2022 απέσπασε στα βραβεία IBBY το βραβείο εικονογράφησης. Γκαλερί STAND IN LINE, 26Α Μετοχίου, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. Εγκαίνια: Πέμπτη, 2 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης: 25 Φεβρουαρίου μέχρι 16 Μαρτίου 2023. **Περισσότερες πληροφορίες www.standinlineartspace.com, τηλ. 99412000.**

ΘΕΑΤΡΟ ΑΠΟΘΗΚΕΣ

Ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον

Η δεύτερη εφηβική παράσταση των δράσεων «Νέ@ σε έρημο νησί» σήκωσε αυλαία την Κυριακή 26 Φεβρουαρίου 2023 στις 19:00 στο Θέατρο Αποθήκες. Η παραγωγή του Θεάτρου Βαλίτσα παρουσιάζεται σε σκηνοθεσία Στέλιου Ανδρονίκου και εμπνέεται από την ποιητική και γεμάτη ευαισθησία νουβέλα του Ρίτσαρντ Μπαχ, Ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον, μεταφέροντας μηνύματα για την αγάπη, τη συγγνώμη, την αναζήτηση, την πίστη στα όνειρα, την καλοσύνη που κρύβεται σε κάθε ανθρώπινη ψυχή και πολλά άλλα. Παράλληλα, η παραγωγή έχει προγραμματίσει επιπλέον τακτικές παραστάσεις για το κοινό. Παίζουν: Ανδρέας Μακρής, Πέννυ Φοινίρη. Παραστάσεις: Λευκωσία, Θέατρο Αποθήκες, κάθε Κυριακή στις 5:00 μ.μ. (1η παράσταση) και στις 7:00 μ.μ. (2η παράσταση). **Πληροφορίες, εισιτήρια ηλεκτρονικά στη σελίδα www.thoc.org.cy. Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 77772717 (Τρίτη-Κυριακή 10:00-13:30 & 16:00-18:00).**

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ

Starlight 4 – Μεγάλοι Ερμηνευτές

Στη σειρά Starlight 4, η ορχήστρα υπό τη διεύθυνση του καλλιτεχνικού της διευθυντή Günter Neuhold, παρουσιάζει αριστουργήματα του ώριμου ρομαντισμού των Sibelius και Brahms. Ο διεθνούς φήμης βιολιστής Liviu Prunaru δυστυχώς δεν είναι σε θέση να συμπράξει μαζί μας στις συναυλίες. Είμαστε ευτυχείς να ανακοινώσουμε ότι τον αντικαθιστά ο πολυβραβευμένος βιολιστής Stephen Waarts - ένα ταχύτατα ανερχόμενο αστέρι στον κόσμο του βιολιού. Η έμφυτη ποιητική μουσικότητα του Stephen Waarts τον έχει εδραιώσει ως ένα σταθερά αγαπητό στο κοινό καλλιτέχνη. Ο Waarts θα ερμηνεύσει το εξαιρετικά δεξιοτεχνικό Κοντσέρτο για βιολί του Jean Sibelius. Λευκωσία: Πέμπτη 9 Μαρτίου - Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας. Λεμεσός: Παρασκευή 10 Μαρτίου - Θέατρο Ριάλτο, ώρα έναρξης 8:30 μ.μ. Π**ληροφορίες: www.cyso.org.cy, τηλ. 22463144**.

ΘΕΑΤΡΟ

«Αφιέρωμα στην Κύπρο»

Το θέατρο Αντίλογος παρουσιάζει το «Αφιέρωμα στην Κύπρο», προτείνοντας στο κυπριακό κοινό μια τριλογία παραγωγών με «άρωμα» Κύπρου. Έργα βαθιά ανθρώπινα, τολμηρά που έγιναν σημείο αναφοράς, επιστρέφουν στο θέατρο Μασκαρίνι στα Λατσιά από τις 4 Μαρτίου. Συγκεκριμένα θα ανεβούν οι παραστάσεις «Περιμένοντας τον Γκοντό» του Σ. Μπέκετ, «1958» και «1964» του Μιχάλη Παπαδόπουλου. «Περιμένοντας τον Γκοντό», σε σκηνοθεσία Κώστα Σιλβέστρου, επί σκηνής Γιώργος Κυριάκου και Izel Seylani. Παραστάσεις Σάββατο 11 Μαρτίου στις 8:00 μ.μ. και Κυριακή 5 και Κυριακή 12 Μαρτίου στις 7:00 μ.μ. «1958», σε σκηνοθεσία Νεοκλή Νεοκλέους. Επί σκηνής: Χριστίνα Χριστόφια, Νεοκλής Νεοκλέους.

Παραστάσεις Σάββατο 18 Μαρτίου στις 8:00 και Κυριακή 19 Μαρτίου στις 7:00 μ.μ. «1964», σε σκηνοθεσία Αλεξίας Παπαλαζάρου. Επί σκηνής: Γιάννα Λευκάτη, Izel Seylani, Μυρσίνη Χριστοδούλου, Χριστίνα Χριστόφια. Παραστάσεις Τρίτη 21 Μαρτίου στις 8:00 μ.μ. Θέατρο Μασκαρίνι, Αθαλάσσης 4, Λατσιά. Όλες οι παραστάσεις παρουσιάζονται με υπέρτιτλους σε ελληνικά και τούρκικα. **Πληροφορίες και κρατήσεις, τηλ. 99251331.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Η βρεφοκτονία ενός θεσμού

«**Το Πρόγραμμα** Διακυβέρνησης που διαμορφώσαμε μαζί με την κοινωνία περιλαμβάνει συγκεκριμένες προτάσεις που αφορούν την καθημερινότητα, τις οποίες είμαστε πανέτοιμοι να εφαρμόσουμε και να υλοποιήσουμε, […] για την προαγωγή του πολιτισμού, των τεχνών και των γραμμάτων». Τέσσερις λέξεις για τον πολιτισμό ο νέος πρόεδρος της Δημοκρατίας στον λόγο που εκφώνησε στην τελετή εγκατάστασής του ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων την περασμένη Τρίτη. Και αυτό μόνο φτάνει για να καταλάβουμε γιατί υπήρξε ως επιλογή για νέο υφυπουργό Πολιτισμού ο κ. Μιχάλης Χατζηγιάννης, ένας καταξιωμένος, όπως είπε ο κ. Χριστοδουλίδης, και προέτρεψε τους δημοσιογράφους να είναι αυστηροί μαζί του, μετά από ερώτηση συναδέλφου, όπως και με το υπόλοιπο Υπουργικό Συμβούλιο. Και από εδώ να ευχαριστήσω προσωπικά τον κ. Πρόεδρο για τη συμβουλή του και την προτροπή του...

Πάμε τώρα στον διορισμό του κ. Χατζηγιάννη, ο οποίος ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων στον καλλιτεχνικό –και όχι μόνο κόσμο– της Κύπρου, που έγιναν viral. Προσωπικά θεωρώ τον διορισμό του κ. Χατζηγιάννη, άστοχο και σχεδόν εξαργύρωση μιας κάποιας υποχρέωσης. Δεν με ενδιαφέρει αν η μουσική που εκπροσωπεί ή εκπροσωπούσε ο κ. Χατζηγιάννης είναι πολιτισμός ή δεν είναι, δεν είναι του γούστου μου αυτή η μουσική, ποτέ δεν ήταν στα ακούσματά μου, άρα με αφήνει αδιάφορο να το σχολιάσω, όσο για το πνευματικό υπόβαθρό του αυτό δεν το γνωρίζω, αλλά ξέρω ότι δεν έχει εκφράσει ποτέ άποψη για τα πνευματικά ή καλλιτεχνικά πράγματα στην Κύπρο, δεν τον έχω δει να έχει ασχοληθεί με τα καλλιτεχνικά τεκταινόμενα στο νησί, ακόμα και όταν ερχόταν για συναυλίες στο νησί. Άρα πώς μπορώ να δεχθώ ότι μπορεί να βοηθήσει τον πολιτισμό της χώρας, χωρίς να έχω δείγματα το πώς τον αντικρίζει; Επειδή είναι καταξιωμένος στον χώρο του; Συγγνώμη, αλλά δεν πάει έτσι. Το καταξιωμένος/η δεν λέει τίποτε, αν δεν συνοδεύεται από μίνιμουμ προσόντα που πρέπει να έχει κάποιος που θέλει να καταλάβει θέσεις ευθύνης και να είναι χρήσιμος. Και το μίνιμουμ είναι να ξέρει πού έχει έρθει και ποιο πολιτιστικό όραμα θέλει να υπηρετήσει.

Θεωρώ τον διορισμό του κ. Χατζηγιάννη διορισμό αλεξίπτωτο, διότι δεν είναι δυνατόν έναν νεογέννητο θεσμό, που καλά-καλά δεν έχει περπατήσει, να το αφήνεις στα χέρια ενός άπειρου, ενός ανθρώπου που θα χρειαστεί ώρες πολλές και στρατό συμβούλων –και αυτό δεν είναι καλό– για να καταλάβει ποιο είναι το πεδίο δραστηριότητάς του. Πώς για παράδειγμα θα αντιμετωπίσει πολλά και δυσεπίλυτα προβλήματα, τα οποία χρονίζουν και πολλά από αυτά έχουν γίνει σχεδόν γάγγραινα. Αναρωτιέμαι, πώς θα διαχειριστεί ζητήματα όπως την κυπριακή συμμετοχή στην Μπιενάλε της Βενετίας (ακόμα και αν θέλει να κάνει την Κύπρο μια συνεχή μπιενάλε), πώς θα κινηθεί στο ζήτημα των θεατρικών σχημάτων και του Σχεδίου Θυμέλη, πώς θα διαχειριστεί το φλέγον θέμα της κατοχύρωσης του επαγγέλματος του καλλιτέχνη;

Ακόμη πιο δύσκολη εξίσωση είναι το ζήτημα της μεταφοράς του Τμήματος Αρχαιοτήτων, το οποίο καίει όποιον/α το ακουμπήσει. Έχει τα εφόδια ο κ. Χατζηγιάννης να κάνει εκείνες τις χειρουργικές επεμβάσεις που χρειάζονται, για να μην παλινδρομήσει το θέμα; Διότι, αυτό που έλεγαν στο Τμήμα Αρχαιοτήτων για υποβάθμισή του πιθανόν να επανέλθει, πιο δυναμικά.

Και επανερχόμαστε στο θέμα του ποιος/α θα συμβουλεύει τον κ. Χατζηγιάννη, και πώς εκείνος θα φιλτράρει τις συμβουλές που θα του δίνονται ως εντελώς άσχετος με τα πολιτιστικά πράγματα της Κύπρου; Δεν υπάρχει χρόνος για πειραματισμούς στον πολιτιστικό χάρτη της χώρας, δεν υπάρχει λόγος για βρεφοκτονία, διότι αυτό στην ουσία επιχειρείται με τον διορισμό του κ. Χατζηγιάννη. Και οι εργαζόμενοι στο υφυπουργείο δεν έχουν χρόνο για μαθήματα δημόσιας διοίκησης και εις βάθος κατατόπισης στον πολιτικό τους προϊστάμενο.

Δεν έχει σημασία αν ο κ. Χατζηγιάννης είναι τραγουδιστής, άρα δεν είναι κατάλληλος για υφυπουργός Πολιτισμού, σημασία έχει ότι δεν έχει εκφράσει πολιτιστικό λόγο που να δικαιολογεί την επιλογή του από τον κ. Χριστοδουλίδη. Δεν είναι άνθρωπος του πολιτισμού, με την έννοια ότι δεν έχει αποτύπωμα πολιτιστικό, και δεν είναι ούτε η δημοφιλία, ούτε τα charts απόδειξη πολιτιστικού αποτυπώματος.

Δέχθηκε, φαντάζομαι, όχι επειδή δεν έχει κάτι άλλο να κάνει, αλλά γιατί σκέφτηκε ότι εγώ, θα έρθω από την Ελλάδα, και θα σας καταθέσω σκέψεις, τρόπους, ιδέες, που τις έχω επεξεργαστεί, έχοντας κάνει βασικές επαφές. Και αφού, όπως είπε έχει τον τρόπο, θα πρέπει πολύ σύντομα να μας τον δείξει. Ελπίζω να μην πήρε ελαφρά τη καρδία την απόφαση να αποδεχθεί μια θέση ευθύνης. Σαφώς και θα κριθεί από τα έργα του, αλλά επαναλαμβάνω, είπε πως έχει τον τρόπο, άρα και η περίοδος χάριτός του θα είναι ανάλογη της βεβαιότητάς του ότι μπορεί να προσφέρει.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

«Τα πάντα όλα» σε παράλληλα σύμπαντα

Το «πολυσύμπαν» ή «μετασύμπαν» φαντάζει η ιδανική υπεκφυγή σε μια πραγματικότητα αφόρητα ασφυκτική, σε γεγονότα τα οποία σε πολιορκούν χωρίς δυνατότητα διαφυγής, στον ρεαλισμό καταστροφών και τραγωδιών με εικόνες που φέρνουν αναφιλητά ακόμη και στους πιο ψύχραιμους και «ανέγγιχτους».

Την επόμενη Κυριακή 12 Μαρτίου (ξημερώματα Δευτέρας για τη χώρα μας) θα ξέρουμε αν η ταινία των Ντάνιελς (όπως είναι γνωστοί οι Νταν Κουάν και Ντάνιελ Σάινερτ), «Τα πάντα όλα», υποψήφια για 11 Οσκαρ, θα έχει ανακηρυχθεί η καλύτερη παραγωγή της χρονιάς. Αυτό το «"Matrix" για τη μεσαία τάξη», όπως έχει χαρακτηριστεί, σπάει όλα τα ρεκόρ, κερδίζοντας βραβεία, το ένα μετά το άλλο, στις περισσότερες τελετές απονομής – πρόσφατα του Σωματείου Αμερικανών Ηθοποιών Screen Actors Guild Awards (SAGs), είχαν προηγηθεί των Αμερικανών Παραγωγών κ.ο.κ. «Τα πάντα όλα» («Everything Everywhere All at Once»), εξελίσσεται σε φαινόμενο αν στην αλυσίδα των βραβεύσεων προστεθούν και τα εισιτήρια που έκοψε εκτός Ελλάδος.

Στην έναρξη της ταινίας δεν αντιλαμβανόμαστε ούτε κατά διάνοια ό,τι ακολουθεί. Η Εβελιν (διαπρέπει η Μισέλ Γεό) είναι μια Κινεζοαμερικανίδα ιδιοκτήτρια παρηκμασμένης επιχείρησης με πλυντήρια, παντρεμένη με έναν μάλλον αμέτοχο και αδιάφορο σύζυγο, με γκέι κόρη στην εφηβεία. Οργανώνει τα λογιστικά της, ενώ εκκρεμεί η συνάντηση με την έφορο που της προκαλεί μεγάλο στρες. Επιπροσθέτως, περιμένει και την επίσκεψη του αναξιοπαθούντος (μετακινείται με αμαξίδιο) πατέρα, παραδοσιακού Κινέζου που αντιπροσωπεύει έναν άλλο κόσμο πειθαρχίας και εργασίας. Η κρίσιμη διαπραγμάτευση με την έφορο, όπου θα εμφανιστεί με πατέρα και σύζυγο, είναι και η αρχή της έκρηξης της ταινίας, για την ακρίβεια της εκτόξευσής της σε παράλληλα σύμπαντα. Μεταμορφώνονται –εν ολίγοις– τόσο ο σύζυγός της όσο και η ίδια σε υπερήρωες, που κρατούν στα χέρια τους την τύχη όχι μόνο του δικού μας κόσμου αλλά και άλλων, παράλληλων, οι οποίοι απειλούνται από τον σατανικό Τζόμπου Τουπάκι! Περίπου. Γιατί είναι δύσκολο –ίσως και άνευ σημασίας– να περιγράψει κανείς τι ακριβώς συμβαίνει. Ο θεατής που μπαίνει στην ατμόσφαιρα της ταινίας νιώθει σα να έχει κάνει χρήση αμφεταμινών. Βιώνει ένα ανεξέλεγκτο και άναρχο πηγαινέλα σε παράλληλα σύμπαντα και εναλλακτικές ζωές. Οι κινηματογραφικές αναφορές, πολλές· αλλά από όσα διάβασα και άκουσα, η πιο συγγενής είναι το multiverse σύμπαν της Marvel με υπερήρωες – κόμικς και βιντεοπαιχνίδια εθιστικά. Οι ψηφιακές μεταμορφώσεις στο ετερόκλητο πάνθεον των Ντάνιελς συνθέτουν έναν «μετα-κινηματογράφο». Βρίσκεται κανείς αντιμέτωπος με μια διαφορετική, μάλλον ακατάτακτη, φιλμική γλώσσα, που όσο κι αν αντιλαμβάνεται τα συστατικά της (υπερηρωική περιπέτεια, πολεμικές τέχνες, σάτιρα, ψυχοτρόπος φαντασία, αποδόμηση του αμερικανικού ονείρου στο οποίο χρεώνονται νευρώσεις και ματαιώσεις σωρηδόν) παραμένει ενεός και προβληματισμένος. Εμβρόντητος.

Μπορεί «η ιδέα του πολυσύμπαντος να ήταν ένα αίνιγμα για τη σύγχρονη επιστήμη της Φυσικής και μια καταστροφή για τη σύγχρονη λαϊκή κουλτούρα», όπως έγραψαν οι NY Times, όμως η ταινία κατορθώνει να αρθεί πάνω από τα αναμενόμενα και να αιφνιδιάσει. Τα παραληρηματικά μέρη διαδέχονται αφελείς και συχνά συντηρητικές θέσεις πάνω στις οικογενειακές σχέσεις και στην πολυπλοκότητα της ανθρώπινης συνθήκης. Ομως δεν πρόκειται για υπαρξιακό δράμα, έστω κι αν εστιάζει στις επιθυμίες, στα αδιέξοδα, στη διάσταση ανάμεσα στα «πρέπει» και στα «θέλω». Αφήνει κανείς πίσω του ό,τι γνωρίζει και καλείται να επεξεργαστεί μια διαφορετική πρόταση τέχνης και τεχνικής. Η 95η τελετή απονομής των Οσκαρ, την επόμενη Κυριακή, θα βάλει τον δικό της «βαθμό» στο κινηματογραφικό παρόν. Εν τω μεταξύ, η ταινία προσφέρει μια θεραπευτική ψευδαίσθηση. Μια ρωγμή στο σύμπαν που ζούμε και το οποίο καμιά φορά φλερτάρει με το αδιανόητο. Δεν είναι διέξοδος. Πάντα επιστρέφουμε στο οικείο, γιατί, εντέλει, όπως κι αν έχει, είναι η μόνη μας επιλογή. Κάθε «επιστροφή» όμως είναι διαφορετική. Οι συντεταγμένες έχουν αλλάξει, το ίδιο κι εμείς.

Οταν γεννήθηκαν τα ελληνικά περιοδικά

Μια έξοχη καταγραφή των εντύπων του 19ου αιώνα

ΜΑΡΘΑ ΚΑΡΠΟΖΗΛΟΥ
Τα ελληνικά περιοδικά του 19ου αιώνα
εκδ. Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

Της **ΛΙΝΑΣ ΛΟΥΒΗ**

Περιοδικό ή εφημερίδα; Οσο και αν η απάντηση φαίνεται απλή στις μέρες μας, οι κατηγορίες του γραπτού Τύπου τον 19ο αιώνα δεν είναι εύκολο να προσδιοριστούν· ακόμα και τα ίδια τα έντυπα δυσκολεύονταν τότε να υιοθετήσουν τη μία ή την άλλη ταυτότητα. Η Μάρθα Καρπόζηλου στην εμπεριστατωμένη αυτή μελέτη απαντά στο ερώτημα με τη σαφήνεια που επιτρέπουν η καταγραφή και η εξέταση 589 περιοδικών του μακρού 19ου αιώνα, τα οποία εντάχθηκαν στον τελικό κατάλογο με βάση κριτήρια που προέκυψαν από έρευνα χιλιάδων εφημερίδων, δελτίων, επιθεωρήσεων, συγγραμμάτων, περιοδικών κ.ά.

Με αφετηρία τη συλλογή περιοδικών του νεοσύστατου ΕΛΙΑ και τη γενναιοδωρία του Μάνου Χαριτάτου, που όσοι τον γνώρισαν μπορούν να καταλάβουν πόσο σημαντικός σύμμαχος και εμψυχωτής ήταν για κάθε ερευνητή, η μελέτη ολοκληρώθηκε με την αναζήτηση άγνωστων τίτλων σε όλες τις Βιβλιοθήκες της επικράτειας.

Σε ποιους όμως απευθύνονταν τα πολυάριθμα περιοδικά που κυκλοφορούσαν στο ελληνικό βασίλειο; Τα περιοδικά, ως φθηνότερο, ελκυστικότερο και ευκολότερο ανάγνωσμα απ' ό,τι το βιβλίο, δημιούργησαν και στην Ελλάδα νέα αναγνωστική πελατεία που συμμετείχε στις συζητήσεις γύρω από την επιστήμη, τον πολιτισμό, τη θρησκεία, την κοινωνία, το έθνος. Ως φορέας προόδου, αλλά και συντήρησης, στοχεύοντας στη μόρφωση του λαού, στην επιμόρφωση των κοινωνικά κατώτερων και στην ψυχαγωγία τους, συνέβαλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση ενός κοινού που αναζητούσε την κοινωνική ανέλιξη, την ενημέρωση, τη διασκέδαση, ενώ παράλληλα δρούσαν καταλυτικά στη δημιουργία εθνικής, τοπικής, θρησκευτικής, έμφυλης ταυτότητας. Οι εκδότες τους με πλήρη συνείδηση του σημαντικού ρόλου που διαδραμάτιζαν τα έντυπά τους στη μετασχηματιζόμενη ελληνική κοινωνία που ακροβατούσε ανάμεσα στην Ανατολή και στη Δύση, προσπαθούσαν να ανταποκριθούν στο κοινό ζητούμενο για εκσυγχρονισμό, αλλά και να διατηρήσουν την «εθνική καθαρότητα» των εντύπων τους.

Ο πρώτος τόμος του έργου «Τα ελληνικά περιοδικά του 19ου αιώνα» είναι μία άρτια μορφολογική ανάλυση των εντύπων και ο δεύτερος περιλαμβάνει τη λεπτομερέστατη καταγραφή τους.

Τα πρώτα ελληνικά περιοδικά, όπως ο εμβληματικός «Ερμής ο Λόγιος», η «Καλλιόπη», η «Μέλισσα» κ.ά., κυκλοφόρησαν στις αρχές του 19ου αιώνα στη Βιέννη και στο Παρίσι. Μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους η Αθήνα θα συγκεντρώσει το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής εντύπων, ακολουθούμενη από άλλες πόλεις της ελληνικής επικράτειας και από σημαντικά κέντρα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, όπως η Κωνσταντινούπολη και η Σμύρνη. Αρκετά περιοδικά, κατά κύριο λόγο της Αθήνας, εκδίδονταν από επιστημονικές εταιρείες και συλλόγους που είχαν δημιουργηθεί από νωρίς στο νεοσύστατο κράτος. Τα φιλολογικά-οικογενειακά, ως δημοφιλέστερα, καλύπτουν όλον σχεδόν τον 19ο αιώνα, ενώ παράλληλα κυκλοφορούσαν περιοδικά που πραγματεύονταν νομικά, ιατρικά, στρατιωτικά, θρησκευτικά, εκκλησιαστικά, γυναικεία, παιδικά, πολιτικά θέματα. Το μεγαλύτερο τιράζ είχαν τα παιδικά και τα γυναικεία περιοδικά, φτάνοντας ακόμη και τα 6.000 αντίτυπα και ακολουθούνταν από τα φιλολογικά-οικογενειακά, εμπορικά, ιατρικά κ.ο.κ.

Στο πλαίσιο της μελέτης, 589 περιοδικά του μακρού 19ου αιώνα εντάχθηκαν στον τελικό κατάλογο με βάση κριτήρια που προέκυψαν από έρευνα χιλιάδων εντύπων.

Η επιβίωσή τους ήταν άμεσα συνυφασμένη με τις πωλήσεις, που ήταν η κύρια πηγή εσόδων τους, γι' αυτό και το «ναυάγιο» των εκδοτικών εγχειρημάτων ήταν συνηθέστατο, ιδίως μετά τον πρώτο χρόνο κυκλοφορίας του περιοδικού. Βασική αιτία οι κακοπληρωτές συνδρομητές, εφόσον οι συνδρομές, ακόμη και μετά τη δημιουργία πρακτορείου διανομής, ήταν ουσιαστικά ο πιο διαδεδομένος τρόπος διάθεσης του εντύπου. Αντιθέτως τα περιοδικά που είχαν ερείσματα σε θεσμούς και σε επώνυμους χορηγούς, όπως σχολείων, επιστημονικών εταιρειών, επαγγελματικών σωματείων, εθνικών ευεργετών κ.λπ., είχαν το προνόμιο της οικονομικής ευρωστίας.

Οι τίτλοι τους, συχνά μονολεκτικοί, ήταν αντιπροσωπευτικοί του περιεχομένου τους: «Εσπερος», «Φιλίστωρ», «Πανδώρα», «Ασκληπιός», «Θέμις», «Εστία», «Κλειώ», αλλά και: «Παρισινοί Συρμοί», «Εθνική Αγωγή», «Εφημερίς των Κυριών», «Μύρια Οσα». Οι δε υπότιτλοι κατά κανόνα ανέφεραν την περιοδικότητα της έκδοσης και/ή το περιεχόμενο του εντύπου: «δις του μηνός εκδιδόμενον», «κατά Κυριακήν εκδιδόμενον», «Διδασκαλία - Τέρψις», «Φιλολογία-Καλλιτεχνία-Ποικίλα» κ.λπ.

Οι εκδότες, έντονα ταυτισμένοι τις περισσότερες φορές με τα έντυπά τους, ήταν συνήθως γνωστές προσωπικότητες των Γραμμάτων, όπως ο Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος, ο Γεώργιος Δροσίνης, ο Νικόλαος Δραγούμης, ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής, αλλά και πολλά άσημα και ξεχασμένα σήμερα πρόσωπα.

Το δίτομο έργο «Τα ελληνικά περιοδικά του 19ου αιώνα» εκδόθηκε από τη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων. Ο πρώτος τόμος είναι μία άρτια μορφολογική ανάλυση των εντύπων και ο δεύτερος περιλαμβάνει τη λεπτομερέστατη καταγραφή τους. Οι ευάριθμες έως τώρα μελέτες που έχουν καταγραφεί στην ελληνική βιβλιογραφία με το ίδιο αντικείμενο, εστιάζουν είτε σε θεματικά πεδία, γεωγραφικές περιοχές, χρονικές περιόδους είτε σε παρουσίαση ενός μόνο σημαντικού περιοδικού. Η «αχανής ενδοχώρα» λοιπόν του περιοδικού Τύπου παρέμενε αχαρτογράφητη. Η πανοραμική θέασή του που μας προσφέρει αυτό το έργο ζωής της Μάρθας Καρπόζηλου, καλύπτει ένα μεγάλο κενό της ελληνικής βιβλιογραφίας και, αναμφίβολα, θα γίνει έργο αναφοράς για τους ερευνητές που θα ασχοληθούν με τη νεότερη κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική ιστορία της Ελλάδας.

Η κ. Λίνα Λούβη είναι καθηγήτρια Νεώτερης Ιστορίας, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

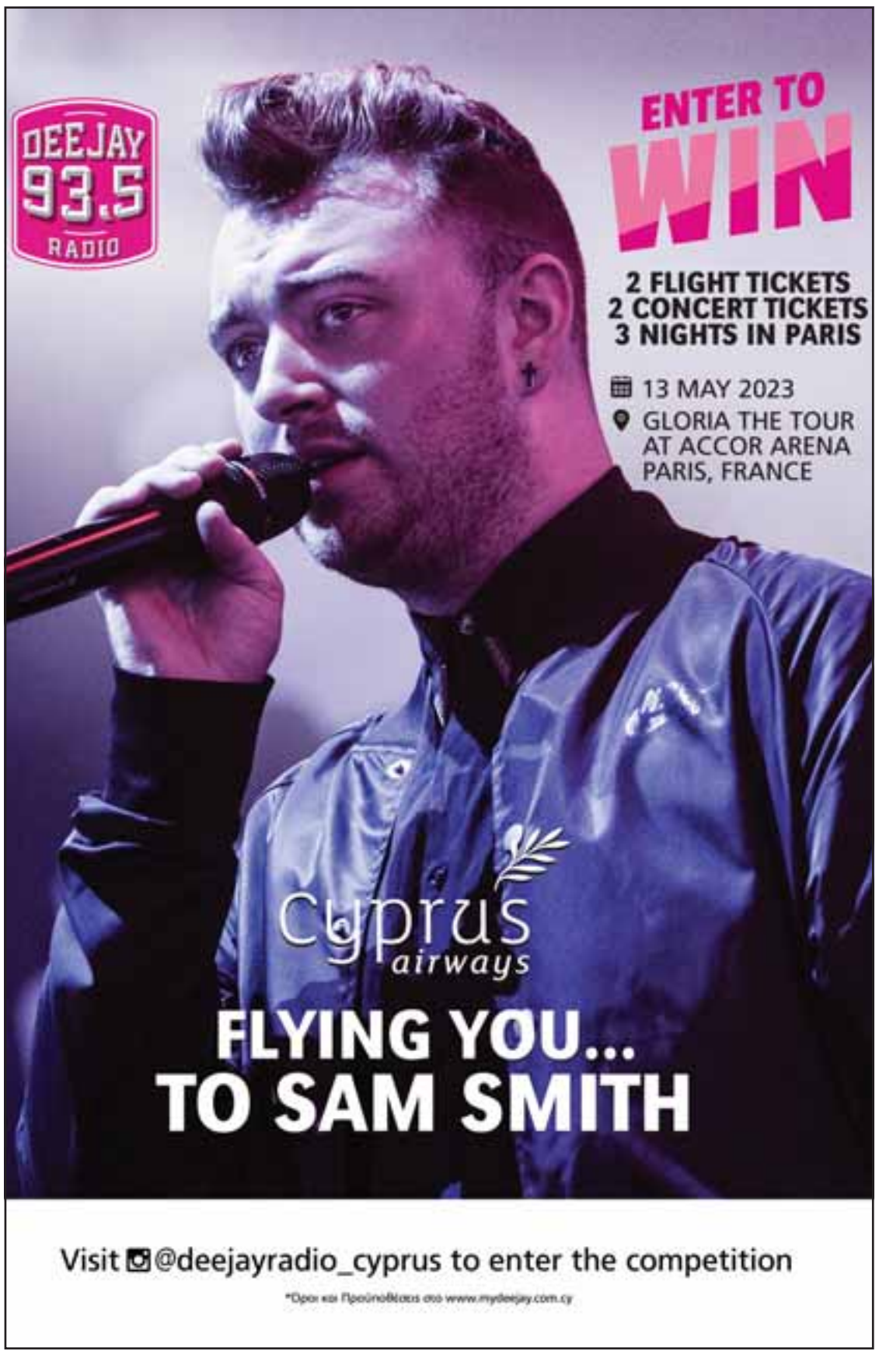

Σχέσεις λογοτεχνίας και μεγάλη οθόνης

Ο σκηνοθέτης Σωτήρης Γκορίτσας και ο συγγραφέας Χρήστος Κυθρεώτης μιλούν στην «Κ» για το βιβλίο και το σινεμά

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με αφορμή την πρώτη εκδήλωση του κύκλου «Αποτυπώματα» με τίτλο «ΚινηματοΓράφω Η λογοτεχνία στον κινηματογράφο» από το Βιβλιοτρόπιο που θα γίνει την Τρίτη 7 Μαρτίου στις στο Ξυδάδικο στη Λεμεσό, συνομιλήσαμε με τον Σωτήρη Γκορίτσα, σκηνοθέτη/σεναριογράφο και τον συγγραφέα Χρίστο Κυθρεώτη, οι οποίοι θα συζητήσουν για τη λογοτεχνία και τον κινηματογράφο. Ο Σωτήρης Γκορίτσας πρόσφατα μετέφερε το βραβευμένο βιβλίο του Χρίστου Κυθρεώτη «Εκεί που ζούμε» στον κινηματογράφο. Τη συζήτηση θα συντονίσει ο Γιώργος Τριλλίδης.

Πληροφορίες: «ΚινηματοΓράφω Η λογοτεχνία στον κινηματογράφο», με τους Σωτήρη Γκορίτσα, σκηνοθέτη, και τον συγγραφέα Χρίστο Κυθρεώτη. Τη συζήτηση συντονίζει ο Γιώργος Τριλλίδης. Τρίτη 7 Μαρτίου, ώρα 7:30 μ.μ. Ξυδάδικο, Λεμεσός.

Ο Σωτήρης Γκορίτσας λέει πως βιβλίο και ταινία μπορούν να εφάπτονται μόνο σε ένα αρχικό στάδιο, το σημαντικότερο όμως, αυτό του σεναρίου. «Από εκεί και πέρα, η είσοδος στη διαδικασία ηθοποιών, κάμερας, ήχου, μουσικής, μοντάζ και άλλων εργαλείων που δεν υπάρχουν στη λογοτεχνία, οδηγούν αναγκαστικά στην αυτονόμηση της ταινίας». Ο Χρίστος Κυθρεώτης αναφέρει πως Είναι δύσκολο να φανταστούμε έναν συγγραφέα –ή και οποιονδήποτε άνθρωπο– χωριστά από την κοινωνία μέσα στην οποία βρίσκεται. «Ακόμα κι αν θέλεις να μιλήσεις για κάτι που υπερβαίνει την κοινωνία σου, και πάλι το πιθανότερο είναι ότι θα το κάνεις διά μέσου της».

ΣΩΤΗΡΗΣ ΓΚΟΡΙΤΣΑΣ

Στόχος η ταινία να καταφέρει να διατηρήσει άθικτη την ψυχή του λογοτεχνικού έργου

–Ποιο ήταν το έναυσμα για τη μεταφορά του βιβλίου του Χρίστου Κυθρεώτη «Εκεί που ζούμε» στον κινηματογράφο; Ποιες αρετές του βιβλίου σας ώθησαν να το κάνετε ταινία;

–Το χιούμορ και η έξυπνη ματιά του πάνω στην καθημερινότητα ενός σύγχρονου 35-40άρη. Μιας γενιάς που αν και είναι αυτή που έρχεται στα πράγματα δεν της δίνεται συχνά ο λόγος. Η ανέκαθεν συντηρητική κοινωνία μας οδήγησε τη δική μου γενιά να μην μπορέσει να αρθρώσει εκείνα που ζούσαμε. Ταλαιπωρηθήκαμε από το παρελθόν με «χαμένες πατρίδες», «εμφύλιο», «δικτατορία», «πρωική αριστερά» κ.λπ. αδιαφορώντας για το δικό μας παρόν που ελάχιστη σχέση είχε με αυτά. Κρίμα δεν είναι να κάνουμε στα παιδιά μας ό,τι πάθαμε από τις γενιές των γονιών μας;

–Μπορεί ένα λογοτεχνικό έργο να «ξαναγραφτεί» μέσα από μία ταινία;

–Το λογοτεχνικό έργο έχει (ή δεν έχει) τη δική του πληρότητα, τα δικά του εργαλεία. Ο κινηματογράφος έχει διαφορετικά. Βιβλίο και ταινία μπορούν να εφάπτονται μόνο σε ένα αρχικό στάδιο, το σημαντικότερο όμως, αυτό του σεναρίου. Από εκεί και πέρα, η είσοδος στη διαδικασία ηθοποιών, κάμερας, ήχου, μουσικής, μοντάζ και άλλων εργαλείων που δεν υπάρχουν στη λογοτεχνία, οδηγούν αναγκαστικά στην αυτονόμηση της ταινίας. Είναι μια νέα δημιουργία που αφετηρία της είναι το βιβλίο. Ο τελικός στόχος όμως παραμένει η ταινία να καταφέρει να διατηρήσει άθικτη την ψυχή του λογοτεχνικού έργου από την οποία όλα ξεκίνησαν.

«Το βλέπουμε τελευταία όλο και περισσότερο στο πόσο συμβάλλει η λογοτεχνία στην άνοδο του επιπέδου των τηλεοπτικών σειρών τους στις ξένες πλατφόρμες».

«Όπως κάθε γάμος έτσι και η λογοτεχνία με τον κινηματογράφο έχει τις δυσκολίες του. Αξίζει όμως το ρίσκο. Προσωπικά πάντως πλήττω εξίσου τόσο με τις υποταγμένες στο λόγο όσο και με τις υποταγμένες στην εικόνα ταινίες» λέει ο σκηνοθέτης και σεναριογράφος Σωτήρης Γκορίτσας.

–Πόσο στενή μπορεί να είναι η σχέση κινηματογράφου και λογοτεχνίας;

–Εξαρτάται από το είδος κινηματογράφου. Υπάρχουν είδη ταινιών που αποφεύγουν όπως ο διάολος το λιβάνι την κλασική αφήγηση. Προσπαθούν, άλλοτε επιτυχώς αλλά πιο συχνά όχι, να την ανατρέψουν ή να κινηθούν πιο κοντά σε μια «ποίηση της εικόνας». Είναι οι ταινίες που βλέπουμε συνήθως στα φεστιβάλ. Και υπάρχει και το είδος κινηματογράφου, που αυτό κυρίως ενδιαφέρει εμένα, το οποίο αναζητεί την ποίηση μέσα σε αυτό που ονομάζουμε «κλασική αφήγηση», στην ιστορία με αρχή-μέση-τέλος. Και ας την υποτιμούν συχνά πολλοί. Σας βεβαιώνω ότι τη βρίσκει σε αυτές τις ταινίες που πολλές έχουν βασιστεί στη λογοτεχνία. Το βλέπουμε τελευταία όλο και περισσότερο στο πόσο συμβάλλει η λογοτεχνία στην άνοδο του επιπέδου των τηλεοπτικών σειρών τους στις ξένες πλατφόρμες.

–Βασικό συστατικό της λογοτεχνίας είναι η γλώσσα και του κινηματογράφου η εικόνα. Είναι εύκολο, πιστεύετε, να συνυπάρξουν αρμονικά, όταν μιλάμε για μεταφορά ενός βιβλίου στη μεγάλη οθόνη;

–Ναι, με την προϋπόθεση ότι έχουν το θάρρος να παραχωρούν προτεραιότητα η μία στην άλλη. Ή πιο σωστά η μία να διαδέχεται την άλλη συμπληρώνοντάς την. Π.χ. ένας εκκωφαντικός διάλογος βασισμένος στο λογοτεχνικό έργο να συμπληρώνεται από μια εξίσου εκκωφαντική εικόνα σιωπής. Όπως κάθε γάμος έτσι και η λογοτεχνία με τον κινηματογράφο έχει τις δυσκολίες του. Αξίζει όμως το ρίσκο. Προσωπικά πάντως πλήττω εξίσου τόσο με τις υποταγμένες στον λόγο όσο και με τις υποταγμένες στην εικόνα ταινίες.

–Υπάρχουν παγίδες στις οποίες μπορεί να πέσει ο δημιουργός μιας κινηματογραφικής ταινίας, μεταφέροντας ένα λογοτεχνικό έργο;

–Να σεβαστεί υπερβολικά το ίδιο το λογοτεχνικό έργο και όχι την ψυχή του έργου. Στάθηκα τυχερός καθώς ο πρώτος συγγραφέας που ταινία μου βασίστηκε σε βιβλίο του μου είπε «εγώ έχω τελειώσει μαζί του και είμαι απόλυτα ικανοποιημένος. Παρ' το τώρα εσύ, άλλαξέ του τα φώτα και κάνε το δικό σου». Ήταν αρχές του '90, ο τίτλος του ήταν «Δέσποινα», συγγραφέας του ήταν ο Διονύσης Χαριτόπουλος, καταξιωμένος τότε συγγραφέας, ενώ εμένα ήταν η πρώτη μου ταινία. Εκ των υστέρων σε αυτό αποδίδω ότι δίστασα να του «αλλάξω τα φώτα».

–Είναι ζητούμενο η πιστότητα του λογοτεχνικού έργου κατά τη μεταφορά του στον κινηματογράφο;

–Αυτό που είναι ζητούμενο είναι να μην αποτελέσει το έργο απλά άλλοθι, το όχημα για να αυτοσχεδιάσει πάνω του κάποιος «δημιουργός με άποψη». Το βλέπουμε συχνά στο δήθεν μοντέρνο θέατρο, όπου συγγραφείς ογκόλιθοι καταντούν πόζα και σαχλαμάρα στα χέρια ανυποψίαστων δημιουργών που έτσι θεωρούν ότι καινοτομούν. Τους οποίους μετά εξυμνούν εξίσου ανυποψίαστοι κριτικοί κοκ.

–Ποια είναι η μεγαλύτερη δυσκολία που πρέπει ένας σκηνοθέτης να υπερπηδήσει μεταφέροντας σε εικόνα ένα λογοτεχνικό έργο;

–Κρίνοντας εξ ιδίων, ο πειρασμός να κρεμάσεις στα κλαδιά τόσο πολλά δικά σου στολίδια που στο τέλος να μη φαίνεται ο κορμός. Και κάποιες φορές ούτε καν ότι πρόκειται για δέντρο. Με άλλα λόγια, να μην παρασυρθείς από τον εγγενή ναρκισσισμό σου.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΥΘΡΕΩΤΗΣ

Τα κείμενα που μένουν ανολοκλήρωτα αφήνουν μια ωφέλιμη μαγιά που αξιοποιώ

–Χρίστο, τι μπορεί να συμβεί σε ένα 24ωρο, που είναι ο χρόνος του βιβλίου σου «Εκεί που ζούμε»;

–Πάρα πολλά. Αν μάλιστα συνυπολογίσουμε στα «συμβάντα» και τις σκέψεις μας, τα συναισθήματα κ.λπ., τότε η δεξαμενή από την οποία έχει να αντλήσει ένας συγγραφέας μεγαλώνει πολύ. Διατρέχεις τους συνήθεις κινδύνους της φλυαρίας, της απεραντολογίας, της κατάλυσης κάθε συνοχής. Είτε γράφεις για εκατό χρόνια είτε γράφεις για μία μέρα, νομίζω πως το βασικό πρόβλημα παραμένει το ίδιο: όχι πώς θα απλωθείς, αλλά πώς θα περιοριστείς.

–Είναι το «Εκεί που ζούμε» μία ανατομία του κόσμου σου;

–Στις προθέσεις μου ήταν περάσει το κλίμα της εποχής (εκείνης της εποχής) στο βιβλίο. Πρόκειται για ένα μυθιστόρημα που δεν βασίζεται στην πλοκή αλλά στους χαρακτήρες και στο περιβάλλον το οποίο κινούνται, οπότε σίγουρα η καταγραφή αυτού του περιβάλλοντος, με λογοτεχνικούς όρους, ήταν και επιθυμητή και απαραίτητη.

«Δεν νομίζω ότι σκοπός της λογοτεχνίας είναι να μας μάθει κάτι, αν και συχνά μας βοηθάει να καταλάβουμε καλύτερα κάτι που ξέρουμε ή που νομίζουμε πως ξέρουμε».

«Είναι δύσκολο να φανταστούμε έναν συγγραφέα χωριστά από την κοινωνία μέσα στην οποία βρίσκεται. Ακόμα κι αν θέλεις να μιλήσεις για κάτι που υπερβαίνει την κοινωνία σου, και πάλι το πιθανότερο είναι ότι θα το κάνεις διά μέσου της» λέει ο συγγραφέας Χρίστος Κυθρεώτης.

–Σκέφτηκες καθόλου τον ήρωα του «Εκεί που ζούμε» σαν ένα μικρό Οδυσσέα;

–Ο Αντώνης Σπετσιώτης περιπλανάται, αλλά δεν τον έλκει ένας τόσο δυνατός προορισμός όσο τον Οδυσσέα, οπότε όχι, δεν θα το έλεγα. Αν μιλάμε για τον «Οδυσσέα» του Τζόυς, σίγουρα δεν είναι συνετό να επιχειρήσει να γράψει κανείς ένα μυθιστόρημα της μιας μέρας, χωρίς να έχει στο μυαλό του τα σπουδαία έργα που καθόρισαν αυτή την παράδοση. Όμως η λογοτεχνική μου συνομιλία νομίζω πως γίνεται περισσότερο με άλλα έργα της συγκεκριμένης παράδοσης.

–Ο ήρωάς σου άλλαξε, όταν έγινε κινηματογραφικός χαρακτήρας;

–Η λογοτεχνική σκιαγράφηση ενός ήρωα, όσο πλήρης και αν είναι, αφήνει ορισμένα πράγματα στη φαντασία του αναγνώστη, κυρίως σε ό,τι αφορά τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του χαρακτήρα, την εμφάνισή του, τη φωνή κ.λπ. Οπότε ήταν για μένα μια παράξενη εμπειρία να βλέπω τα χαρακτηριστικά αυτά να γίνονται τόσο συγκεκριμένα και «οριστικά» στην κινηματογραφική εκδοχή του Σπετσιώτη. Ωστόσο, στο μυαλό μου οι δύο ήρωες, ο λογοτεχνικός και ο κινηματογραφικός –τον οποίο ενσάρκωσε εξαιρετικά ο Προμηθέας Αλειφερόπουλος–, δεν ταυτίζονται ακριβώς. Έτσι δεν είναι και εύκολο να τους συγκρίνω.

–Υπάρχει κάτι που σε κάνει να θες να σταματήσεις να γράφεις μια ιστορία; Σκοτώνεις πριν την ώρα του έναν χαρακτήρα;

–Παρατάω διαρκώς πράγματα που γράφω, άρα νομίζω πως η αντίθετη ερώτηση θα είχε περισσότερο νόημα εν προκειμένω, για μένα. Τι είναι αυτό που με κάνει να συνεχίσω να γράφω μια ιστορία ή έναν χαρακτήρα; Ομολογώ πως δεν έχω απάντηση: ίσως είναι η αίσθηση πως μια ιστορία ή ένας χαρακτήρας χρειάζεται πράγματι να ολοκληρωθεί μέσα σε ένα ολοκληρωμένο έργο – πως δεν έχει πει ήδη όσα είχε να πει πολύ πριν τελειώσει το κείμενο. Ωστόσο, τα κείμενα που μένουν ανολοκλήρωτα συχνά αφήνουν μια πολύ ωφέλιμη μαγιά που αξιοποιώ σε επόμενα εγχειρήματα. Υποθέτω λοιπόν πως δεν πάνε εντελώς χαμένα.

–Είναι η κοινωνία της εποχής μας ιδανική πρώτη ύλη για έναν συγγραφέα;

–Μάλλον είναι κάτι ακόμα σημαντικότερο. Είναι δύσκολο να φανταστούμε έναν συγγραφέα –ή και οποιονδήποτε άνθρωπο– χωριστά από την κοινωνία μέσα στην οποία βρίσκεται. Ακόμα κι αν θέλεις να μιλήσεις για κάτι που υπερβαίνει την κοινωνία σου, και πάλι το πιθανότερο είναι ότι θα το κάνεις διά μέσου της.

–Τελειώνει ποτέ η νεότητα, Χρίστο;

–Βιολογικά, ναι. Κοινωνικά, ναι. Πνευματικά, μπορείς να το καθυστερήσεις όσο μπορείς νομίζω, αν εξακολουθήσουν να σε ενδιαφέρουν τα πράγματα.

–Σε παλαιότερη συνέντευξή μας μου είχε πει «το θέμα είναι τι μαθαίνεις, όχι πόσα μαθαίνεις» και είχες βάλει στο παιχνίδι τη λογοτεχνία. Μαθαίνει τελικά κανείς από τη λογοτεχνία;

–Δύσκολη ερώτηση. Δεν νομίζω ότι σκοπός της λογοτεχνίας είναι να μας μάθει κάτι, αν και συχνά μας βοηθάει να καταλάβουμε καλύτερα κάτι που ξέρουμε ή που νομίζουμε πως ξέρουμε.

–Σε προκαλούν δημιουργικά χαρακτηρισμοί όπως «βασικός εκπρόσωπος της γενιάς του», ή σε αγχώνουν;

–Δεν με αγχώνουν, γιατί δεν τους παίρνω και πολύ στα σοβαρά. Ίσως είναι ένα ωραίο περιτύλιγμα για να μιλήσεις για ένα βιβλίο ή για έναν συγγραφέα, για να τα «πουλήσεις» –και δεν το λέω με την αγοραία έννοια. Κι εγώ έχω μιλήσει κατά καιρούς με αυτούς του όρους. Κι εγώ –όπως και οι περισσότεροι συγγραφείς πιθανόν– μπαίνω συχνά στη διαδικασία να σκεφτώ πως «εκπροσωπώ» κάτι ή κάποιον, όταν γράφω, ωστόσο μια συζήτηση με αυτούς που νομίζεις ότι εκπροσωπείς ίσως και να αρκεί για να σε προσγειώσει. Σίγουρα το βιβλίο δεν είναι μόνο του συγγραφέα και ένας λογοτεχνικός ήρωας δεν αφορά μόνο τον εαυτό του. Από εκεί κι έπειτα όμως, οι ταυτίσεις και οι συνάφειες που προκύπτουν είναι κάτι που δεν μπορείς εύκολα να ελέγξεις, ούτε χρειάζεται.

Σχέσεις λογοτεχνίας και μεγάλη οθόνης

Ο σκηνοθέτης Σωτήρης Γκορίτσας και ο συγγραφέας Χρήστος Κυθρεώτης μιλούν στην «Κ» για το βιβλίο και το σινεμά

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με αφορμή την πρώτη εκδήλωση του κύκλου «Αποτυπώματα» με τίτλο «ΚινηματοΓράφω Η λογοτεχνία στον κινηματογράφο» από το Βιβλιοτρόπιο που θα γίνει την Τρίτη 7 Μαρτίου στις στο Ξυδάδικο στη Λεμεσό, συνομιλήσαμε με τον Σωτήρη Γκορίτσα, σκηνοθέτη/σεναριογράφο και τον συγγραφέα Χρίστο Κυθρεώτη, οι οποίοι θα συζητήσουν για τη λογοτεχνία και τον κινηματογράφο. Ο Σωτήρης Γκορίτσας πρόσφατα μετέφερε το βραβευμένο βιβλίο του Χρίστου Κυθρεώτη «Εκεί που ζούμε» στον κινηματογράφο. Τη συζήτηση θα συντονίσει ο Γιώργος Τριλλίδης.

Πληροφορίες: «ΚινηματοΓράφω Η λογοτεχνία στον κινηματογράφο», με τους Σωτήρη Γκορίτσα, σκηνοθέτη, και τον συγγραφέα Χρίστο Κυθρεώτη. Τη συζήτηση συντονίζει ο Γιώργος Τριλλίδης. Τρίτη 7 Μαρτίου, ώρα 7:30 μ.μ. Ξυδάδικο, Λεμεσός.

Ο Σωτήρης Γκορίτσας λέει πως βιβλίο και ταινία μπορούν να εφάπτονται μόνο σε ένα αρχικό στάδιο, το σημαντικότερο όμως, αυτό του σεναρίου. «Από εκεί και πέρα, η είσοδος στη διαδικασία ηθοποιών, κάμερας, ήχου, μουσικής, μοντάζ και άλλων εργαλείων που δεν υπάρχουν στη λογοτεχνία, οδηγούν αναγκαστικά στην αυτονόμηση της ταινίας». Ο Χρίστος Κυθρεώτης αναφέρει πως Είναι δύσκολο να φανταστούμε έναν συγγραφέα –ή και οποιονδήποτε άνθρωπο– χωριστά από την κοινωνία μέσα στην οποία βρίσκεται. «Ακόμα κι αν θέλεις να μιλήσεις για κάτι που υπερβαίνει την κοινωνία σου, και πάλι το πιθανότερο είναι ότι θα το κάνεις διά μέσου της».

ΣΩΤΗΡΗΣ ΓΚΟΡΙΤΣΑΣ

Στόχος η ταινία να καταφέρει να διατηρήσει άθικτη την ψυχή του λογοτεχνικού έργου

–Ποιο ήταν το έναυσμα για τη μεταφορά του βιβλίου του Χρίστου Κυθρεώτη «Εκεί που ζούμε» στον κινηματογράφο; Ποιες αρετές του βιβλίου σας ώθησαν να το κάνετε ταινία;

–Το χιούμορ και η έξυπνη ματιά του πάνω στην καθημερινότητα ενός σύγχρονου 35-40άρη. Μιας γενιάς που αν και είναι αυτή που έρχεται στα πράγματα δεν της δίνεται συχνά ο λόγος. Η ανέκαθεν συντηρητική κοινωνία μας οδήγησε τη δική μου γενιά να μην μπορέσει να αρθρώσει εκείνα που ζούσαμε. Ταλαιπωρηθήκαμε από το παρελθόν με «χαμένες πατρίδες», «εμφύλιο», «δικτατορία», «πρωική αριστερά» κ.λπ. αδιαφορώντας για το δικό μας παρόν που ελάχιστη σχέση είχε με αυτά. Κρίμα δεν είναι να κάνουμε στα παιδιά μας ό,τι πάθαμε από τις γενιές των γονιών μας;

–Μπορεί ένα λογοτεχνικό έργο να «ξαναγραφτεί» μέσα από μία ταινία;

–Το λογοτεχνικό έργο έχει (ή δεν έχει) τη δική του πληρότητα, τα δικά του εργαλεία. Ο κινηματογράφος έχει διαφορετικά. Βιβλίο και ταινία μπορούν να εφάπτονται μόνο σε ένα αρχικό στάδιο, το σημαντικότερο όμως, αυτό του σεναρίου. Από εκεί και πέρα, η είσοδος στη διαδικασία ηθοποιών, κάμερας, ήχου, μουσικής, μοντάζ και άλλων εργαλείων που δεν υπάρχουν στη λογοτεχνία, οδηγούν αναγκαστικά στην αυτονόμηση της ταινίας. Είναι μια νέα δημιουργία που αφετηρία της είναι το βιβλίο. Ο τελικός στόχος όμως παραμένει η ταινία να καταφέρει να διατηρήσει άθικτη την ψυχή του λογοτεχνικού έργου από την οποία όλα ξεκίνησαν.

«Το βλέπουμε τελευταία όλο και περισσότερο στο πόσο συμβάλλει η λογοτεχνία στην άνοδο του επιπέδου των τηλεοπτικών σειρών τους στις ξένες πλατφόρμες».

«Όπως κάθε γάμος έτσι και η λογοτεχνία με τον κινηματογράφο έχει τις δυσκολίες του. Αξίζει όμως το ρίσκο. Προσωπικά πάντως πλήττω εξίσου τόσο με τις υποταγμένες στο λόγο όσο και με τις υποταγμένες στην εικόνα ταινίες» λέει ο σκηνοθέτης και σεναριογράφος Σωτήρης Γκορίτσας.

–Πόσο στενή μπορεί να είναι η σχέση κινηματογράφου και λογοτεχνίας;

–Εξαρτάται από το είδος κινηματογράφου. Υπάρχουν είδη ταινιών που αποφεύγουν όπως ο διάολος το λιβάνι την κλασική αφήγηση. Προσπαθούν, άλλοτε επιτυχώς αλλά πιο συχνά όχι, να την ανατρέψουν ή να κινηθούν πιο κοντά σε μια «ποίηση της εικόνας». Είναι οι ταινίες που βλέπουμε συνήθως στα φεστιβάλ. Και υπάρχει και το είδος κινηματογράφου, που αυτό κυρίως ενδιαφέρει εμένα, το οποίο αναζητεί την ποίηση μέσα σε αυτό που ονομάζουμε «κλασική αφήγηση», στην ιστορία με αρχή-μέση-τέλος. Και ας την υποτιμούν συχνά πολλοί. Σας βεβαιώνω ότι τη βρίσκει σε αυτές τις ταινίες που πολλές έχουν βασιστεί στη λογοτεχνία. Το βλέπουμε τελευταία όλο και περισσότερο στο πόσο συμβάλλει η λογοτεχνία στην άνοδο του επιπέδου των τηλεοπτικών σειρών τους στις ξένες πλατφόρμες.

–Βασικό συστατικό της λογοτεχνίας είναι η γλώσσα και του κινηματογράφου η εικόνα. Είναι εύκολο, πιστεύετε, να συνυπάρξουν αρμονικά, όταν μιλάμε για μεταφορά ενός βιβλίου στη μεγάλη οθόνη;

–Ναι, με την προϋπόθεση ότι έχουν το θάρρος να παραχωρούν προτεραιότητα η μία στην άλλη. Ή πιο σωστά η μία να διαδέχεται την άλλη συμπληρώνοντάς την. Π.χ. ένας εκκωφαντικός διάλογος βασισμένος στο λογοτεχνικό έργο να συμπληρώνεται από μια εξίσου εκκωφαντική εικόνα σιωπής. Όπως κάθε γάμος έτσι και η λογοτεχνία με τον κινηματογράφο έχει τις δυσκολίες του. Αξίζει όμως το ρίσκο. Προσωπικά πάντως πλήττω εξίσου τόσο με τις υποταγμένες στον λόγο όσο και με τις υποταγμένες στην εικόνα ταινίες.

–Υπάρχουν παγίδες στις οποίες μπορεί να πέσει ο δημιουργός μιας κινηματογραφικής ταινίας, μεταφέροντας ένα λογοτεχνικό έργο;

–Να σεβαστεί υπερβολικά το ίδιο το λογοτεχνικό έργο και όχι την ψυχή του έργου. Στάθηκα τυχερός καθώς ο πρώτος συγγραφέας που ταινία μου βασίστηκε σε βιβλίο του μου είπε «εγώ έχω τελειώσει μαζί του και είμαι απόλυτα ικανοποιημένος. Παρ' το τώρα εσύ, άλλαξέ του τα φώτα και κάνε το δικό σου». Ήταν αρχές του '90, ο τίτλος του ήταν «Δέσποινα», συγγραφέας του ήταν ο Διονύσης Χαριτόπουλος, καταξιωμένος τότε συγγραφέας, ενώ εμένα ήταν η πρώτη μου ταινία. Εκ των υστέρων σε αυτό αποδίδω ότι δίστασα να του «αλλάξω τα φώτα».

–Είναι ζητούμενο η πιστότητα του λογοτεχνικού έργου κατά τη μεταφορά του στον κινηματογράφο;

–Αυτό που είναι ζητούμενο είναι να μην αποτελέσει το έργο απλά άλλοθι, το όχημα για να αυτοσχεδιάσει πάνω του κάποιος «δημιουργός με άποψη». Το βλέπουμε συχνά στο δήθεν μοντέρνο θέατρο, όπου συγγραφείς ογκόλιθοι καταντούν πόζα και σαχλαμάρα στα χέρια ανυποψίαστων δημιουργών που έτσι θεωρούν ότι καινοτομούν. Τους οποίους μετά εξυμνούν εξίσου ανυποψίαστοι κριτικοί κοκ.

–Ποια είναι η μεγαλύτερη δυσκολία που πρέπει ένας σκηνοθέτης να υπερπηδήσει μεταφέροντας σε εικόνα ένα λογοτεχνικό έργο;

–Κρίνοντας εξ ιδίων, ο πειρασμός να κρεμάσεις στα κλαδιά τόσο πολλά δικά σου στολίδια που στο τέλος να μη φαίνεται ο κορμός. Και κάποιες φορές ούτε καν ότι πρόκειται για δέντρο. Με άλλα λόγια, να μην παρασυρθείς από τον εγγενή ναρκισσισμό σου.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΥΘΡΕΩΤΗΣ

Τα κείμενα που μένουν ανολοκλήρωτα αφήνουν μια ωφέλιμη μαγιά που αξιοποιώ

–Χρίστο, τι μπορεί να συμβεί σε ένα 24ωρο, που είναι ο χρόνος του βιβλίου σου «Εκεί που ζούμε»;

–Πάρα πολλά. Αν μάλιστα συνυπολογίσουμε στα «συμβάντα» και τις σκέψεις μας, τα συναισθήματα κ.λπ., τότε η δεξαμενή από την οποία έχει να αντλήσει ένας συγγραφέας μεγαλώνει πολύ. Διατρέχεις τους συνήθεις κινδύνους της φλυαρίας, της απεραντολογίας, της κατάλυσης κάθε συνοχής. Είτε γράφεις για εκατό χρόνια είτε γράφεις για μία μέρα, νομίζω πως το βασικό πρόβλημα παραμένει το ίδιο: όχι πώς θα απλωθείς, αλλά πώς θα περιοριστείς.

–Είναι το «Εκεί που ζούμε» μία ανατομία του κόσμου σου;

–Στις προθέσεις μου ήταν περάσει το κλίμα της εποχής (εκείνης της εποχής) στο βιβλίο. Πρόκειται για ένα μυθιστόρημα που δεν βασίζεται στην πλοκή αλλά στους χαρακτήρες και στο περιβάλλον το οποίο κινούνται, οπότε σίγουρα η καταγραφή αυτού του περιβάλλοντος, με λογοτεχνικούς όρους, ήταν και επιθυμητή και απαραίτητη.

«Δεν νομίζω ότι σκοπός της λογοτεχνίας είναι να μας μάθει κάτι, αν και συχνά μας βοηθάει να καταλάβουμε καλύτερα κάτι που ξέρουμε ή που νομίζουμε πως ξέρουμε».

«Είναι δύσκολο να φανταστούμε έναν συγγραφέα χωριστά από την κοινωνία μέσα στην οποία βρίσκεται. Ακόμα κι αν θέλεις να μιλήσεις για κάτι που υπερβαίνει την κοινωνία σου, και πάλι το πιθανότερο είναι ότι θα το κάνεις διά μέσου της» λέει ο συγγραφέας Χρίστος Κυθρεώτης.

–Σκέφτηκες καθόλου τον ήρωα του «Εκεί που ζούμε» σαν ένα μικρό Οδυσσέα;

–Ο Αντώνης Σπετσιώτης περιπλανάται, αλλά δεν τον έλκει ένας τόσο δυνατός προορισμός όσο τον Οδυσσέα, οπότε όχι, δεν θα το έλεγα. Αν μιλάμε για τον «Οδυσσέα» του Τζόυς, σίγουρα δεν είναι συνετό να επιχειρήσει να γράψει κανείς ένα μυθιστόρημα της μιας μέρας, χωρίς να έχει στο μυαλό του τα σπουδαία έργα που καθόρισαν αυτή την παράδοση. Όμως η λογοτεχνική μου συνομιλία νομίζω πως γίνεται περισσότερο με άλλα έργα της συγκεκριμένης παράδοσης.

–Ο ήρωάς σου άλλαξε, όταν έγινε κινηματογραφικός χαρακτήρας;

–Η λογοτεχνική σκιαγράφηση ενός ήρωα, όσο πλήρης και αν είναι, αφήνει ορισμένα πράγματα στη φαντασία του αναγνώστη, κυρίως σε ό,τι αφορά τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του χαρακτήρα, την εμφάνισή του, τη φωνή κ.λπ. Οπότε ήταν για μένα μια παράξενη εμπειρία να βλέπω τα χαρακτηριστικά αυτά να γίνονται τόσο συγκεκριμένα και «οριστικά» στην κινηματογραφική εκδοχή του Σπετσιώτη. Ωστόσο, στο μυαλό μου οι δύο ήρωες, ο λογοτεχνικός και ο κινηματογραφικός –τον οποίο ενσάρκωσε εξαιρετικά ο Προμηθέας Αλειφερόπουλος–, δεν ταυτίζονται ακριβώς. Έτσι δεν είναι και εύκολο να τους συγκρίνω.

–Υπάρχει κάτι που σε κάνει να θες να σταματήσεις να γράφεις μια ιστορία; Σκοτώνεις πριν την ώρα του έναν χαρακτήρα;

–Παρατάω διαρκώς πράγματα που γράφω, άρα νομίζω πως η αντίθετη ερώτηση θα είχε περισσότερο νόημα εν προκειμένω, για μένα. Τι είναι αυτό που με κάνει να συνεχίσω να γράφω μια ιστορία ή έναν χαρακτήρα; Ομολογώ πως δεν έχω απάντηση: ίσως είναι η αίσθηση πως μια ιστορία ή ένας χαρακτήρας χρειάζεται πράγματι να ολοκληρωθεί μέσα σε ένα ολοκληρωμένο έργο – πως δεν έχει πει ήδη όσα είχε να πει πολύ πριν τελειώσει το κείμενο. Ωστόσο, τα κείμενα που μένουν ανολοκλήρωτα συχνά αφήνουν μια πολύ ωφέλιμη μαγιά που αξιοποιώ σε επόμενα εγχειρήματα. Υποθέτω λοιπόν πως δεν πάνε εντελώς χαμένα.

–Είναι η κοινωνία της εποχής μας ιδανική πρώτη ύλη για έναν συγγραφέα;

–Μάλλον είναι κάτι ακόμα σημαντικότερο. Είναι δύσκολο να φανταστούμε έναν συγγραφέα –ή και οποιονδήποτε άνθρωπο– χωριστά από την κοινωνία μέσα στην οποία βρίσκεται. Ακόμα κι αν θέλεις να μιλήσεις για κάτι που υπερβαίνει την κοινωνία σου, και πάλι το πιθανότερο είναι ότι θα το κάνεις διά μέσου της.

–Τελειώνει ποτέ η νεότητα, Χρίστο;

–Βιολογικά, ναι. Κοινωνικά, ναι. Πνευματικά, μπορείς να το καθυστερήσεις όσο μπορείς νομίζω, αν εξακολουθήσουν να σε ενδιαφέρουν τα πράγματα.

–Σε παλαιότερη συνέντευξή μας μου είχε πει «το θέμα είναι τι μαθαίνεις, όχι πόσα μαθαίνεις» και είχες βάλει στο παιχνίδι τη λογοτεχνία. Μαθαίνει τελικά κανείς από τη λογοτεχνία;

–Δύσκολη ερώτηση. Δεν νομίζω ότι σκοπός της λογοτεχνίας είναι να μας μάθει κάτι, αν και συχνά μας βοηθάει να καταλάβουμε καλύτερα κάτι που ξέρουμε ή που νομίζουμε πως ξέρουμε.

–Σε προκαλούν δημιουργικά χαρακτηρισμοί όπως «βασικός εκπρόσωπος της γενιάς του», ή σε αγχώνουν;

–Δεν με αγχώνουν, γιατί δεν τους παίρνω και πολύ στα σοβαρά. Ίσως είναι ένα ωραίο περιτύλιγμα για να μιλήσεις για ένα βιβλίο ή για έναν συγγραφέα, για να τα «πουλήσεις» –και δεν το λέω με την αγοραία έννοια. Κι εγώ έχω μιλήσει κατά καιρούς με αυτούς του όρους. Κι εγώ –όπως και οι περισσότεροι συγγραφείς πιθανόν– μπαίνω συχνά στη διαδικασία να σκεφτώ πως «εκπροσωπώ» κάτι ή κάποιον, όταν γράφω, ωστόσο μια συζήτηση με αυτούς που νομίζεις ότι εκπροσωπείς ίσως και να αρκεί για να σε προσγειώσει. Σίγουρα το βιβλίο δεν είναι μόνο του συγγραφέα και ένας λογοτεχνικός ήρωας δεν αφορά μόνο τον εαυτό του. Από εκεί κι έπειτα όμως, οι ταυτίσεις και οι συνάφειες που προκύπτουν είναι κάτι που δεν μπορείς εύκολα να ελέγξεις, ούτε χρειάζεται.

ΑΠΩΛΕΙΑ

Μικρό ρέκβιεμ για την Πίτσα Γαλάζη

Πάντοτε η λογοτέχνιδα συλλάμβανε την ποίηση ως «τόπο της μνήμης» στον οποίο ξετυλίγεται ολόκληρη η ιστορία του

Της **ΓΑΒΡΙΕΛΛΑΣ ΠΑΝΑΓΗ**

Η Πίτσα Γαλάζη (Καλλιόπη Μόρτη), με την πρόσφατη εκδημία της (Τρίτη 14 Φεβρουαρίου 2023), αφήνει ένα δυσαναπλήρωτο κενό στα κυπριακά γράμματα. Αποτελεί μία από τις σπουδαιότερες Κύπριες λογοτέχνιδες, ίσως η κατ' εξοχήν γυναικεία φωνή, η οποία ύμνησε τα οράματα μιας ολόκληρης γενιάς.

Η Πίτσα Γαλάζη, σύμφωνα με τους γραμματολόγους της κυπριακής λογοτεχνίας, ανήκει στη λογοτεχνική Γενιά του '60 ή «Γενιά της Ανεξαρτησίας» ή «Μετεπαναστατική Γενιά», όπως η ίδια προτιμούσε να ονομάζει. Αποτελεί μία από τις αντιπροσωπευτικότερες ποιητικές φωνές της γενιάς της, που μεγαλώνει στα χρόνια της ύστερης Αγγλοκρατίας και συμμετέχει στον απελευθερωτικό αγώνα. Η γενιά στην οποία ανήκει η Γαλάζη είναι αυτή που αναμετρήθηκε με την ιστορία του τόπου και πέρασε από τον αγώνα για το ιδανικό της Ανεξαρτησίας στην απομυθοποίησή του με τις διακοινοτικές ταραχές και την εισβολή.

Στο επίκεντρο του έργου της βρίσκεται πάντα ο τόπος. Η ποίησή της εκτείνεται σε όλο το φάσμα της κυπριακής και ελληνικής ιστορίας, αξιοποιώντας ιστορικά πρόσωπα και λογοτεχνικά προσωπεία με στόχο να εκφράσει πολιτικές και ποιητικές απόψεις. Η Γαλάζη συλλαμβάνει την ποίηση ως «τόπο της μνήμης» στον οποίο ξετυλίγεται ολόκληρη η ιστορία του, ενώνοντας το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον. Η ενότητα αυτή αποτελεί αντιστάθμισμα στον πόνο των ανθρώπων ενός μοιρασμένου τόπου, όπως την Κύπρο. Η ποίησή της περνάει από το προσωπικό στο συλλογικό, από το εθνικό στο πανανθρώπινο. Έτσι, ο λόγος της μετουσιώνεται στη φωνή που θρηνεί για την προσφυγιά όλου του κόσμου. Είναι μια κατάθεση για όσα έζησε ο τόπος της «γιατί το ποίημα απέμεινε / η μόνη δίοδος / για να περνά η ιστορία δίχως μάσκα».

Η ποίησή της είναι η τελευταία διέξοδος ελευθερίας καθώς ο κόσμος των οραμάτων έχει κλονιστεί. Αποτυπώνεται η νοσταλγία ενός ηρωικού παρελθόντος, αλλά και η διάψευση του μέλλοντος σε συνάρτηση με τα πολιτικά και άλλα προβλήματα που άρχισαν να γίνονται εμφανή στη νεοσύστατη Κυπριακή Δημοκρατία. Όλα αυτά επέδρασαν και στη γενικότερη στάση ζωής της. Παρόλο που αγωνίστηκε να φέρει τα χελιδόνια «σε τόπο που τα χελιδόνια πενθοφορώντας αποδημούν», νιώθει ότι η ποιητική της φωνή μένει ανεπίδοτη «τυφλά χτυπάμε και φωνάζεις και ακούς», γεγονός που την ανάγκασε να αναζητήσει έναν άλλο κόσμο.

Στο επίκεντρο του έργου της Πίτσας Γαλάζη βρίσκεται πάντα ο τόπος. Η ποίησή της εκτείνεται σε όλο το φάσμα της κυπριακής και ελληνικής ιστορίας, αξιοποιώντας ιστορικά πρόσωπα και λογοτεχνικά προσωπεία με στόχο να εκφράσει πολιτικές και ποιητικές απόψεις.

Ένας ποιητής, σύμφωνα με την ίδια, δεν είναι τίποτα περισσότερο και τίποτα λιγότερο από μια φωνή, τη φωνή του τόπου. Η πλούσια πνευματική παρακαταθήκη της Γαλάζη θα αποτελεί πάντα τη φωνή που θα αφυπνίζει τον κυπριακό λαό για να συνεχίσει τους αγώνες:

Κι ο απελπισμένος πιάνει
απ' τα μαλλιά τις λέξεις
και το ποίημα φτιάχνοντας
αφήνει μέσα στα στρογγυλά
των ψηφίων
τα αιχμηρά των κορυφών
και στα φυλλώματα
της νοσταλγίας
χώρο για την παλιννόστηση
χελιδονιών
με το Ελληνικό και
το παράλογο
που λέγεται όνειρο
και τύφλα της αγάπης

(Σηματωροί, IV, 1984)

Η λογοτέχνις Γαλάζη

Γεννήθηκε το 1940, στη Λεμεσό, όπου αποφοίτησε από το Αθηναϊδειο Γυμνασίο. Το 1963, όντας φοιτήτρια του τμήματος Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών της Παντείου Σχολής στην Αθήνα, εξέδωσε την πρώτη της ποιητική συλλογή, με τίτλο Στιγμές Εφηβείας, εμπνευσμένη από τον Απελευθερωτικό Αγώνα της ΕΟΚΑ (1955-1959), στον οποίο συμμετείχε. Στα ποιήματα της συλλογής αυτής θεματοποιούνται τόσο ο ενθουσιασμός για απελευθέρωση και ένωση με την Ελλάδα όσο και οι μετέπειτα διαψεύσεις της γενιάς των νέων που είχαν γοητευτεί από τα ιδανικά του.

> *«Η πλούσια πνευματική παρακαταθήκη της Πίτσας Γαλάζη θα αποτελεί πάντα τη φωνή που θα αφυπνίζει τον κυπριακό λαό για να συνεχίσει τους αγώνες».*

Αφού ολοκλήρωσε τις σπουδές της, η Πίτσα Γαλάζη εργάστηκε για τρία χρόνια (1966-1969) στο Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου, αρχικά έχοντας την ευθύνη διαφόρων πολιτιστικών προγραμμάτων και έπειτα ως δημοσιογράφος. Μεταξύ των ετών αυτών εξέδωσε τρεις ποιητικές συλλογές: Στα περιθώρια των καιρών, Άσπρη Πολιτεία, Δέντρα και Θάλασσα, για την οποία της απονεμήθηκε, για πρώτη φορά, το Κρατικό Βραβείο Ποίησης. Από το 1971 μέχρι το 1973 διετέλεσε μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής Γραμμάτων της Μορφωτικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Παιδείας. Από το 1973 και εξής εξέδωσε άλλες οχτώ ποιητικές συλλογές. Το 1984, για λόγους αρχής, αρνείται να δεχτεί το Κρατικό Βραβείο Ποίησης για τη συλλογή της Σηματωροί. Το 1997 εκδίδει «Τα πουλιά του Ευστόλιου» και ο «Έγκλειστος», για το οποίο θα της απονεμηθεί το Βραβείο Λάμπρου Πορφύρα της Ακαδημίας Αθηνών. Το 2006, ένα εγκεφαλικό επεισόδιο θα αφήσει παράλυτο το αριστερό πόδι και χέρι της, όχι όμως το πνεύμα της. Καθηλωμένη, συνέχισε να δημιουργεί και να καταγράφει στιγμές από ιστορικά γεγονότα της Κύπρου αλλά και της ζωής της. Η τελευταία της ποιητική συλλογή, Η Φωνή, εκδόθηκε το 2017 και της απονεμήθηκε για τρίτη φορά το Κρατικό Βραβείο Ποίησης.

Υπήρξε μέλος της Εθνικής Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών Κύπρου, καθώς και αντιστοίχων οργανώσεων της Ελλάδας. Η Γαλάζη ανήκει στην ομάδα Κυπρίων λογοτεχνών, οι οποίοι το 1970 ίδρυσαν το περιοδικό «Επιθεώρηση Λόγου και Τέχνης». Το περιοδικό αυτό απέβλεπε στο να υπηρετεί το «ελληνικό πνεύμα» στο πλαίσιο των εσωτερικών συγκρούσεων που εντείνονταν εκείνη την περίοδο. Ταυτόχρονα, έργα της δημοσιεύτηκαν σε κυπριακά και ελλαδικά λογοτεχνικά περιοδικά και περιλήφθηκαν σε ποιητικές ανθολογίες. Η ποίησή της μεταφράστηκε σε ξένες γλώσσες. Έχει γράψει, επίσης, δοκίμια, μελέτες και κριτικές.

Η κα Γαβριέλλα Παναγή είναι υποψήφια διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

VINCENT VAN GOGH FOUNDATION

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
Οικογένεια Βαν Γκογκ
Το Μουσείο Βαν Γκογκ στο Αμστερνταμ συμπληρώνει φέτος 50 χρόνια λειτουργίας και για να τιμήσει την επέτειο οργανώνει τιμητικό αφιέρωμα στην οικογένεια Βαν Γκογκ. Χωρίς την υποστήριξη των μελών της οικογενείας, το μουσείο δεν θα μπορούσε να είχε ιδρυθεί. Η έκθεση-αφιέρωμα σε αυτήν την οικογένεια είναι μια ιστορία θριάμβων και αμφιταλαντεύσεων αλλά και η αρχή μιας συλλογής που αποτέλεσε τη βάση για το Μουσείο Βαν Γκογκ.

ZAHA HADID ARCHITECTS

ΒΙΛΝΙΟΥΣ
Ζάχα Χαντίντ
Η πρωτεύουσα της Λιθουανίας αποκτά ένα κέντρο πολλαπλών λειτουργιών με γραφεία και καταστήματα καθώς και άφθονο δημόσιο χώρο, με την υπογραφή του αρχιτεκτονικού γραφείου της Ζάχα Χαντίντ. Το Vilnius Business Stadium, στην καρδιά της πόλης, αποτελείται από δύο χαμηλούς πύργους συνδεόμενους με γέφυρα στον πέμπτο όροφο. Το νέο αρχιτεκτόνημα σφραγίζεται αισθητικά από τις αναγνωρίσιμες καμπύλες που κληροδότησε η Ζάχα Χαντίντ.

MUSÉE HECTOR-BERLIOZ

ΙΖΕΡ
Εκτόρ Μπερλιόζ
Η εμπειρία από την επίσκεψη στο Μουσείο Μπερλιόζ στο Ιζέρ της νοτιοδυτικής Γαλλίας είναι ένα σύνθετο βίωμα. Αυτή η ρομαντική έπαυλις του 19ου αιώνα διαφυλάσσει την ατμόσφαιρα της εποχής σε συνδυασμό με τον κήπο αλλά και την αίθουσα συναυλιών όπου συχνά δίνονται κονσέρτα μουσικής δωματίου ως συμπλήρωμα στην αίσθηση που αποκομίζει το κοινό από την επίσκεψη. Βρίσκεται στη γενέτειρά του, La Côte-Saint-André.

MICHAEL BIONDO

ΚΟΝΕΚΤΙΚΑΤ
Αναγέννηση ενός μουσείου
Το Μουσείο Μπρους, στο Γκρίνουιτς του Κονέκτικατ, είναι τα τελευταία 100 χρόνια ένα μουσείο που υπηρετεί την τέχνη και τις επιστήμες. Στις 2 Απριλίου θα εγκαινιαστεί το αναγεννημένο Μουσείο Μπρους με διπλάσια έκταση, προϋπολογισμού 67 εκατ. δολαρίων. Έργο του αρχιτεκτονικού γραφείου EskewDumezRipple, συνδέεται με το παρακείμενο πάρκο και η όψη του με πέτρα και γυαλί παραπέμπει στο φυσικό τοπίο της περιοχής.

RMN – GRAND PALAIS

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Κλοντ Ζιγιό
Η δυναμική καλλιτεχνική σκηνή στο Παρίσι γύρω στο 1700 ανέδειξε προσωπικότητες σαν τον Κλοντ Ζιγιό (1673-1722), που έδρασε έξω από τα όρια της Βασιλικής Ακαδημίας. Η ιδιαίτερη παραγωγή του με θεματογραφία που αντλούσε από τα κοστούμια της Οπερας ώς τις πυκνές συνθέσεις των ταπισερί και από τους πλανόδιους θιάσους ώς την Κομέντια ντελ' Αρτε, ξετυλίγεται σε μια έκθεση στη Νέα Υόρκη, στο Μουσείο και στη Βιβλιοθήκη Μόργκαν έως τις 28 Μαΐου.

© THE TRUSTEES OF THE WALLACE COLLECTION

Ρόζα Μπονέρ (1822-1899), «Μπριζό», 1864.

Τα πορτρέτα των σκύλων, ένα πανόραμα φιλίας

Η έκθεση που αναμένεται στην Πινακοθήκη Γουάλας στο Λονδίνο αναδεικνύει μια δημοφιλή ενότητα στην ιστορία της τέχνης: τις προσωπογραφίες των σκύλων στη διάρκεια των τελευταίων αιώνων. Η έκθεση, με τίτλο «Πορτρέτα σκύλων: από τον Γκέινσμπρο στον Χόκνεϊ», εγκαινιάζεται στις 29 Μαρτίου και θα διαρκέσει έως τις 15 Οκτωβρίου 2023. Πάνω από 50 προσωπογραφίες με διάφορα εκφραστικά μέσα (ζωγραφική, σχέδιο, γλυπτική) αφηγούνται τη βαθιά σχέση ανάμεσα στους ανθρώπους και τους σκύλους. Ειδική κατηγορία στην ιστορία της τέχνης αποτελεί η ενασχόληση με τα ζώα και η απεικόνισή τους, είτε πρόκειται για οικόσιτα είτε για άγρια ζώα. Ξεχωριστή ενότητα αποτελούν μερικά από τα πιο αγαπητά ζώα όπως είναι οι σκύλοι, τα άλογα και οι αγελάδες (όπως και τα πρόβατα, οι χοίροι και οι γάτες) και θα μπορούσε να προσθέσει κανείς και τα πτηνά για να έχει μια εικόνα από την οικεία στον άνθρωπο πανίδα στη διάρκεια των αιώνων. Οι σκύλοι, όμως, περισσότερο από κάθε άλλο ζώο συνδέονται με τον άνθρωπο με δεσμούς ανιδιοτελούς αφοσίωσης και συμβίωσης με έναν τρόπο ίσως μοναδικό. Στη Βρετανία, το ενδιαφέρον των ζωγράφων για τους σκύλους πηγαίνει πίσω στον 17ο αιώνα και συνδέεται όχι μόνο με την αριστοκρατία αλλά και με τη σταδιακή εδραίωση του αστικού τρόπου ζωής. Και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, όπως και στη Βόρειο Αμερική, έχουμε άνθηση του είδους, αλλά η Βρετανία ήταν πρωτοπόρος και είχε πολλούς εύπορους αστούς που είτε παράγγελναν πορτρέτα σκύλων (ή συνθέσεις με ανθρώπους και σκύλους) είτε συνέλεγαν έργα ζωγραφικής ή γλυπτικής με θέμα τους σκύλους. Σταδιακά, αναδύθηκε μια ολόκληρη θεματική κατηγορία που έως σήμερα είναι ιδιαίτερα αγαπητή. Η έκθεση διαφημίζεται ως η πρώτη μεγάλη έκθεση που αναδεικνύει αυτό το θέμα ως διακριτή ενότητα και μάλιστα σε ένα μουσείο ονομαστό σε όλον τον κόσμο για τις συλλογές του και την υποβλητική αισθητική του. Ο κατάλογος της έκθεσης αθροίζεται επίσης στην εκτενή βιβλιογραφία για τη σχέση ανθρώπου και σκύλου και εμπλουτίζει τη γνώση μας για τους κορυφαίους καλλιτέχνες ανά τους αιώνες που συγκινήθηκαν από το θέμα αυτό.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να ανατρέξετε στην ιστοσελίδα της Συλλογής Γουάλας: https://www.wallacecollection.org/.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Πώς ήταν το ChatGPT τον δωδέκατο αιώνα;

Ο κύριος Γκρι παρακολουθεί τη συζήτηση περί τεχνητής νοημοσύνης και το ChatGPT (δείτε σημερινό ένθετο σελ. 4-5) και μου υπενθυμίζει ότι το 1495 ο Λεονάρντο ντα Βίντσι είχε σχεδιάσει έναν ιππότη ρομπότ, που μπορούσε να ανακάθεται, να κουνά τα χέρια του και να μετακινεί το κεφάλι και το σαγόνι του. Το πρώτο πρωτόγονο αλλά λειτουργικό ρομπότ κατασκευάστηκε το 1738 από τον Ζαν ντε Βοκανσόν, ο οποίος δημιούργησε ένα ανδροειδές που έπαιζε φλάουτο, καθώς και μια μηχανική πάπια.

Ο ίδιος ο όρος «ρομπότ» εισήχθη το 1920 μέσα από ένα φουτουριστικό θεατρικό έργο του Τσέχου Κάρελ Κάπεκ. «Ρομπότ» στα τσεχικά σημαίνει «αγγαρεία».

Ο κύριος Γκρι μου μιλάει και για έναν Γάλλο μοναχό, τον Ζερμπέρ του Οριγιάκ, ο οποίος έζησε από το 946 έως το 1003. Λέγεται πως ο Ζερμπέρ ήταν ανώτερος στην αστρολογία (που τότε εννοούσαν την αστρονομία) και από τον Πτολεμαίο. Ήταν επίσης, κατά τον Ουίλιαμ του Μάλμσμπερι, Αγγλο χρονικογράφο και μοναχό του δωδέκατου αιώνα, δεινός νεκρομάντης. Ο Ουίλιαμ αναφέρει πως ο Ζερμπέρ είχε προχωρήσει στην κατασκευή κεφαλής αγάλματος το οποίο υποτίθεται ότι απαντούσε σε όποια ερώτηση του έθετες («περίπου όπως κάνουμε εμείς σήμερα με το ChatGPT»). Ο Αγγλος Ρόμπερτ Γκροσετέστ (1175-1253), επίσκοπος του Λίνκολν, καθηγητής φιλοσοφίας στην Οξφόρδη και πρώτος σχολιαστής του Αριστοτέλη στα λατινικά, διέπρεψε στη θεολογία, την αστρολογία, τη μουσική και την αλχημεία. Λέγεται πως είχε στην κατοχή του ένα άγαλμα που μπορούσε να κινείται και να λέει «χαίρετε» (salve λατινιστί) αλλά δίχως να απαντά σε τυχόν ερωτήσεις.

Ο Ζερμπέρ είχε κατασκευάσει κεφαλή αγάλματος που απαντούσε σε όποια ερώτηση του έθετες.

SHUTTERSTOCK

Τα υλικά του αλχημιστή. Πολυμαθείς σοφοί του Μεσαίωνα που εξασκούσαν την αλχημεία λέγεται πως είχαν ομιλούσες κεφαλές αγαλμάτων...

Πιο καλά φαίνεται πως τα πήγε ο –πιθανώς μαθητής του Ρόμπερτ– Αγγλος Φραγκισκανός Ρότζερ Μπέικον (1214-1292), ο οποίος προσπάθησε, πριν τον Λεονάρντο, να κατασκευάσει μια μηχανή που πετάει, κυρίως όμως είχε, υποτίθεται, και αυτός ένα μπρούτζινο κεφάλι αγάλματος το οποίο απαντούσε σε όποια ερώτηση του έθετε. Η συνήθεια του να θέτουμε ερωτήματα σε μηχανές (από το απλό κομπιουτεράκι που στην ουσία το ρωτούσαμε πόσο κάνει 1+1 και μας έδινε πάντοτε τη σωστή απάντηση έως τη μηχανή αναζήτησης της Google και τώρα το ChatGPT) είναι όντως παλιά.

Κάποιοι επιστήμονες προτείνουν να ακολουθήσουμε το παράδειγμα της φύσης: να αφήσουμε τη νοημοσύνη να εξελιχθεί, όπως συνέβη με την ανθρώπινη. Ετσι, οι μηχανές θα διδάξουν τους εαυτούς τους. Ο καθηγητής Λάρι Γιέγκερ, σύμβουλος στην ταινία «Εξολοθρευτής 2», δημιούργησε πριν από χρόνια το ηλεκτρονικό πρόγραμμα με τον τίτλο «Πολυκόσμος», γεμάτο ψηφιακά όντα, τα οποία προσπαθεί να δει αν η νοημοσύνη τους εξελιχθεί. Ακόμα περιμένει.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Ορθοστάδην μέλποντες

Από την προχθεσινή Παρασκευή άρχισαν να ψάλλονται στις εκκλησίες μας οι Χαιρετισμοί. Μέσα στην κατανυκτική περίοδο του Τριωδίου, κάθε Παρασκευή, για πέντε βδομάδες, στις εκκλησίες όλης της χώρας αντηχούν χαρμόσυνα άσματα στην Παναγία. Τους περίμενα από μικρό παιδί με λαχτάρα και τους περιμένω ακόμη και τώρα. Οι γλυκές βραδιές της άνοιξης γίνονται γλυκύτερες τις Παρασκευές των Χαιρετισμών, κατά τους αθάνατους στίχους του Σικελιανού: «Καμπάνα των Χαιρετισμών, που προβοδάς, το δείλι, / τόσο γλυκά τις ταπεινές καρδιές προς τον Απρίλη» («Μήτηρ Θεού», III, 33-34). Η τελευταία βδομάδα της Σαρακοστής, πριν από τη Μεγάλη, στη λαϊκή θρησκευτική ορολογία ονομάζεται «κουφή» (και σπανιότερα «βουβή»), επειδή ακριβώς δεν έχουμε Χαιρετισμούς. Το κέντρο της ακολουθίας των Χαιρετισμών αποτελεί το κοντάκιο του Ακαθίστου, καθότι ψαλλόταν ορθοστάδην, το οποίο είναι και το μόνο κοντάκιο σε λειτουργική χρήση (τα ονομαζόμενα κοντάκια στα λειτουργικά βιβλία είναι απλώς προοίμια κοντακίων). Συνδεδεμένος αρχικά με την εορτή του Ευαγγελισμού, όπως με σαφήνεια φαίνεται από το περιεχόμενό του, ο Ακάθιστος μετατέθηκε πολύ νωρίς, ήδη από τον 10ο αι., στον όρθρο του Σαββάτου (το εσπέρας της Παρασκευής) της ε΄ εβδομάδος των νηστειών. Για χίλια χρόνια το ποίημα αυτό μας συνάζει στις εκκλησίες! Η συναξαριακή παράδοση το συνέδεσε, ως γνωστόν, με την υπεράσπιση και τη σωτηρία της Πόλης από την Παναγία, την άμαχο στρατηγό, όταν κινδύνευε από τους Αβάρους και άλλους εχθρούς. Η τμηματική του απόδοση, σε τέσσερα μέρη, τις τέσσερις πρώτες Παρασκευές της Σαρακοστής είναι μεταγενέστερη. Σήμερα, μαζί με τον κανόνα του Ακαθίστου (ειρμός α΄ ωδής: «Ανοίξω το στόμα μου»), έργο του Ιωσήφ του Υμνογράφου (περ. 816-883), έχει ενσωματωθεί στο απόδειπνο.

Την αφορμή για τούτο το σημείωμα, εκτός από τους Χαιρετισμούς που ξαναρχίσανε, μου τη δίνει και ο πρόσφατος θάνατος του καθηγητή της βυζαντινής φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης Θεοχάρη Δετοράκη (1936-2023), το τελευταίο έργο του οποίου ήταν η κριτική έκδοση του Ακαθίστου ύμνου (Ιερά Μητρόπολη Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου, Αύγουστος 2021, κατά τον κολοφώνα). Στην Ελλάδα εκδίδονται σημαντικά βιβλία από μοναστήρια, μητροπόλεις και πολλά άλλα ιδρύματα, τα οποία δεν βρίσκουν τον δρόμο προς τα βιβλιοπωλεία και μένουν στην αφάνεια. Η έκδοση του Δετοράκη έρχεται να προστεθεί στη μακρά σειρά κριτικών εκδόσεων του Ακαθίστου (καρδινάλιος Pitra, Christ-Paranikas, Ευστρατιάδης, Wellesz, Trypanis, Toniolo) και είναι ασφαλώς η πληρέστερη στα ελληνικά. Ο Δετοράκης δεν στηρίχτηκε για την έκδοσή του αποκλειστικά στα κοντακάρια αλλά –πολύ ορθά– και σε λειτουργικά χειρόγραφα (επέλεξε δεκατρία από τα παλαιότερα χειρόγραφα Τριώδια και Μηναία του Μαρτίου). Είναι πολύ κρίμα που μια τέτοια έκδοση έχει τόσο πολλά τυπογραφικά λάθη. Το ερώτημα του ποιητή του Ακαθίστου έχει απασχολήσει, όπως είναι φυσικό, όλους τους μελετητές του, και έχουν διατυπωθεί όλες οι δυνατές υποθέσεις. Ο Δετοράκης υποθέτει από παλιά και επαναλαμβάνει και τώρα, χωρίς πειστικά, κατά τη γνώμη μου, επιχειρήματα, ότι ο Ακάθιστος γράφτηκε μάλλον από δύο ποιητές, τον Ιωάννη Δαμασκηνό και τον θετό αδελφό του Κοσμά Μαϊουμά. Το ερώτημα του ποιητή του Ακαθίστου δεν θα λυθεί ποτέ, όπως και ο ίδιος ο Δετοράκης παραδέχεται προλογικά (σ. 9). Οσο για το άλλο ερώτημα, τη χρονολόγησή του, άλυτο και αυτό μέχρι σήμερα, ίσως κάποτε λάβει στέρεη απάντηση.

ΑΠΕ-ΜΠΕ / ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΟΥΓΙΩΤΗΣ

Μέσα στην περίοδο του Τριωδίου, κάθε Παρασκευή, για πέντε εβδομάδες, στις εκκλησίες αντηχούν χαρμόσυνα άσματα στην Παναγία.

Τα λαμπρά έργα του παρελθόντος υπάρχουν για να μας μαθαίνουν μέτρα και σταθμά, όχι για να μας παίρνουν τη φωνή.

Αλλα πάντως ερωτήματα έχουν για μένα πιο ουσιαστικό ενδιαφέρον, εκείνα που αφορούν την ποιητική του Ακαθίστου, τη θεολογία του, και εντέλει την αξία του. Οσο βέβαια βρίσκομαι μέσα στην εκκλησία και ακούω, μαζί με την κοινότητα των πιστών, τους Χαιρετισμούς, δεν σκέφτομαι τίποτε από όλα αυτά, όταν όμως διαβάζω το ποίημα κατά μόνας επανέρχονται. Ο Ακάθιστος, ως κοντάκιο ακριβώς που είναι, ανήκει σε μια ποίηση αυστηρών τεχνικών κανόνων: ακροστιχίδα (αλφαβητική), προοίμιο (εν προκειμένω τουλάχιστον δύο), εναλλαγή σύντομων και εκτενών οίκων, με διαφορετικό εφύμνιο οι μεν από τους δε, απόλυτη ισοσυλλαβία, αυστηρή (αλλά όχι απόλυτη) ομοτονία, και άλλα τέτοιας λογής. Επιπλέον, όπως και σε όλη τη βυζαντινή λογοτεχνία, η παρουσία της ρητορικής είναι και εδώ κυριαρχική (παρηχήσεις, ομοιοτέλευτα, επαναλήψεις, οξύμωρα, και κυρίως συνεχείς αντιθέσεις). Η σύγχρονη ποιητική ευαισθησία σκαλώνει σε όλα αυτά (ιδίως στη ρητορική). Ωστόσο μόνο αν τα αποδεχτείς και διαβάσεις το ποίημα με τους δικούς του όρους μπορείς να ανακαλύψεις σιγά σιγά την ποίηση που υπάρχει, όση υπάρχει, μέσα σε αυτό (και στα άλλα του είδους). Ο λόγιος Ελληνας αναγνώστης έχει και έναν πρόσθετο πειρασμό, όταν διαβάζει βυζαντινή ποίηση: τη συγκρίνει διαρκώς με την αρχαία ελληνική, που αποτελούσε άλλωστε πρότυπο για πολλούς βυζαντινούς συγγραφείς (όχι για όλους). Θα δεχτώ ότι το πρότυπο είναι αξεπέραστο. Τι σημαίνει αυτό; Ποια είναι η λειτουργία και ο ρόλος των μεγάλων και αξεπέραστων έργων του παρελθόντος; Την καλύτερη απάντηση την έχει δώσει ο λόγιος αυτοκράτωρ Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγος (1350-1425), σε επιστολή του «τω Θεσσαλονίκης κυρώ Γαβριήλ»: «Ου μην αλλ' ει τις τούτο νομοθετήσει, λέγω το διά τους μείζους σιγάν τους ήττους, ουδ' αν εις, οίμαι, των νεωτέρων, διά το τους πάλαι πολλώ προέχειν διάραι στόμα τολμήσειεν· αλλά τούτο κάκιστον» («Lettres de l' emprereur Manuel Paléologue», έκδοση Émile Legrand, Παρίσι 1893, σ. 78-79). Αν τυχόν, μας λέει, νομοθετήσει κάποιος να σωπαίνουν οι μικρότεροι συγγραφείς, επειδή υπάρχουν οι μεγαλύτεροι, τότε κανείς από τους νεότερους δεν θα τολμούσε να ανοίξει το στόμα του, γιατί οι παλιοί υπερέχουν κατά πολύ. Αν όμως συνέβαινε αυτό, θα ήταν κάκιστο. Τα λαμπρά έργα του παρελθόντος, τα αξεπέραστα, υπάρχουν εκεί για να μας μαθαίνουν μέτρα και σταθμά, όχι για να μας παίρνουν τη φωνή. Μεγάλο μάθημα για συγγραφείς και αναγνώστες κάθε εποχής, ο έστι μεθερμηνευόμενον ότι πρέπει να διαβάζουμε τον Ακάθιστο και όλα τα κοντάκια για αυτό που είναι, προσπαθώντας να ακούσουμε τη δική τους ξεχωριστή φωνή, και όχι συγκρίνοντάς τα με την Ιλιάδα ή τον Αισχύλο.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ**

Σε τεντωμένο σκοινί χωρίς προστατευτικό δίχτυ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
Το αθώο
εκδ. Πόλις, **σελ.** 367

Ο καλλιτέχνης ακροβατεί πάνω σε τεντωμένο σκοινί· κάθε του βήμα είναι ένα στοίχημα· ακουμπάει το δεξί του πόδι στο νήμα, απλώνει τα χέρια του, δοκιμάζει το βάρος του, ταλαντεύεται πολλά μέτρα πάνω απ' τη γη χωρίς προστατευτικό δίχτυ· θα προχωρήσει, θα πέσει; Ετσι γράφουν οι μυθιστοριογράφοι τα κείμενά τους. Δημιουργούν απ' το μηδέν το σκοινί πάνω στο οποίο ακουμπούν τις ιστορίες που πλάθουν· για οδηγό τους έχουν το ένστικτο, μια νοητή αντένα που λέει κινήσου προς τα εδώ, πάτησε τώρα προς τα εκεί· μια στραβοτιμονιά, ένα λάθος και το σύνολό τους γκρεμίζεται. Η σκηνοθέτις Βασιλική Ηλιοπούλου εμφανίστηκε στην πεζογραφία μετά τα πενήντα της χρόνια κι έδωσε, ανάμεσα σε άλλα, την ωραιότατη συλλογή διηγημάτων «Η καρδιά του λαγού» (2009) και το αξέχαστο μυθιστόρημα «Σμιθ» (2010). Το νέο της έργο «Το αθώο» αρχίζει με μια συγκλονιστική σκηνή: η Εύα βλέπει στην τηλεόραση μια αρκούδα δεμένη από άγρια φυλή να οδεύει νικημένη προς το δάσος και τον βέβαιο θάνατο. Με τον ίδιο τρόπο η ηρωίδα είδε πριν από χρόνια τη μικρή καθυστερημένη αδελφή της να βαδίζει ολίγον χαμένη ανάμεσα στα άλλα παιδιά, που για πρώτη και τελευταία φορά δέχτηκαν να την πάρουν μαζί τους. Ενήλικη πια η Εύα επιστρέφει στο νησί ζητώντας να μάθει τι πραγματικά συνέβη στη μικρή εξαφανισμένη Ειρήνη. Η Ηλιοπούλου είναι δεξιοτέχνης. Οπως στην «Καρδιά του λαγού», με πλήρη εκφραστική σαφήνεια και απόλυτα ελεγχόμενο ρυθμό συνθέτει ένα περιβάλλον με ανθρώπους και αντικείμενα των οποίων τα περιγράμματα είναι ευκρινή. Οπως στο «Σμιθ», με ανεπανάληπτο τρόπο κατορθώνει να πλάσει το αργόσυρτο επαρχιακό κλίμα, όπου τα πάντα κινούνται διαρκώς παραμένοντας ταυτόχρονα εκκρεμή, ασαφή και αβέβαια. Και όπως και στα προηγούμενα έργα, η ηρωίδα της αντικρίζει τον κόσμο με βλέμμα καθαρό και γνήσια απορία για τις κρυμμένες σκέψεις πίσω από τις σιωπηλές φιγούρες ή τα αμφίσημα λόγια των άλλων ανθρώπων. Ολοι οι χαρακτήρες της Ηλιοπούλου μοιάζει να υπνοβατούν και μαζί με αυτούς και η Εύα – μόνο που η δική της εμμονή συνίσταται στο να ανακαλύψει ποια υπήρξε η αλήθεια.

Διαταραγμένες σχέσεις, προσωπικά συμφέροντα, κρυμμένα μυστικά και ένοχη σιωπή θα συναντήσει η Εύα στον γενέθλιο τόπο. Γι' αυτό και το σασπένς κορυφώνεται, καθώς μαζί με την ηρωίδα αναζητούμε τους δράστες για το δραματικό συμβάν που έγινε πριν από χρόνια. Βρισκόμαστε ανάμεσα στους χωριανούς που μιλούν τοπικό ιδίωμα, στον αυταρχικό δήμαρχο, στον υποτακτικό γιο, στην ιδιόρρυθμη εκδικητική κόρη, στον δουλικό νάνο, στα πολιτικά πρόσωπα που επισκέπτονται το αναπτυσσόμενο νησί και σε ένα μέντιουμ (άλλο ωραίο εύρημα), που από μακριά συμβουλεύει την Εύα. Οταν ωστόσο η αφήγηση αρχίζει να οδεύει προς τη λύση της, δημιουργείται η εντύπωση πως η συγγραφέας έχασε τον βηματισμό της. Διότι τίποτε, νομίζω, δεν μας προετοίμαζε για την τροπή που παίρνει η υπόθεση – ούτε για τον ένοχο ούτε για τα κίνητρά του, αλλά ούτε και για την τελική στάση της Εύας. Πάντοτε θαυμάζω τους πεζογράφους που ακροβατούν πάνω στο τεντωμένο σκοινί της ζωής, απ' την οποία πρέπει να επιλέξουν όσα στοιχεία θα στερεώσουν την ιστορία τους. Στο μυθιστόρημα της Ηλιοπούλου υπάρχει φόνος, μόνο που στο δικό της έργο η αποκάλυψη του ενόχου δεν προκύπτει, όπως σε πολλά αστυνομικά, από την επινόηση μιας έξυπνης λύσης (το οποίο στους αστυνομικούς συγγραφείς συνιστά το προστατευτικό δίχτυ που έχουν συνήθως στη διάθεσή τους). Στο έργο της Ηλιοπούλου η ισορροπία εξαρτάται από κάτι απείρως δυσκολότερο – από το ότι η λύση οφείλει να απορρέει και να ταιριάζει με τον χαρακτήρα και τη βαθύτερη ψυχολογική διάθεση όλων των μυθοπλαστικών της προσώπων. Η Βασιλική Ηλιοπούλου, όμως, φαίνεται πως στο τέλος έχασε την καθοδηγητική της αντένα.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ

Η Μαριλένα Παπαχριστοφόρου γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Ελκει την καταγωγή της από Ελληνες της Αιγύπτου. Διδάσκει Κοινωνική Ανθρωπολογία και Λαογραφία στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Τελευταίο της βιβλίο «Ο εαυτός ως εργαλείο έρευνας - Εθνογραφία και επιτέλεση» (εκδ. Παπαζήση).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Αυτά που δεν προλαβαίνω να διαβάσω μέσα στη μέρα...

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Η Λάλλα, ηρωίδα του Λε Κλεζιό στην «Ερημο», μια Τουαρέγκ έφηβη, χωρίς οικογένεια, μόνο με την ταυτότητα της νομαδικής καταγωγής της ουσιαστικά, που το σκάει από το πεπρωμένο της και ενηλικιώνεται.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Η απάντηση είναι μεταβλητή στον χρόνο. Στα 23 μου θα καλούσα τον Λε Κλεζιό χωρίς δεύτερη σκέψη – ταυτιζόμουν με τη γραφή του συνολικότερα. Στα 30 μου τον Βιμ Βέντερς – και οι κινηματογραφιστές αφηγούνται. Σήμερα θα καλούσα τη Μιμίκα Κρανάκη και θα της έλεγα να φέρει και τους φίλους της από το «Ματαρόα», τον Καστοριάδη και τον Ξενάκη ίσως – θα μου άρεσε πολύ να τους ακούω να κουβεντιάζουν μεταξύ τους.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Να γελώ με συγκλονιστικά ιστορικά γεγονότα, όπως αυτά που πλαισιώνουν την ελαφρά πλοκή του «Εκατοντάχρονου που πήδηξε από το παράθυρο και εξαφανίστηκε»...

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα πρώτη φορά;
Διαβάζω συγγραφείς, όχι βιβλία. Αλλωστε το «κλασικό» μπορεί να βρίσκεται εντελώς έξω από το οπτικό μας πεδίο τη μια στιγμή και την άλλη όχι. Είναι ζήτημα ορισμού: κάθε εποχή εντοπίζει τις δικές της διαχρονικές νοηματοδοτήσεις στο έργο των προηγουμένων.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Επιστρέφω σε πολλά κείμενα προκειμένου να ανατροφοδοτήσω τις παραδόσεις μου – με όρους ψυχαγωγικούς, μόνο ποίηση: αγαπώ πολύ τον Καβάφη, τον Ρίτσο στους μονολόγους του, τον Σεφέρη, τον Γιώργο Γώτη.

«Η εθνογραφική έρευνα πεδίου είναι μια βαθιά ανθρώπινη εμπειρία», γράφετε. Πώς το εννοείτε;
Είναι η στιγμή που έρχεσαι στη θέση του «άλλου» προκειμένου να τον κατανοήσεις και μαζί με τον κόσμο του ανακαλύπτεις και όψεις του εαυτού σου. Η εθνογραφική έρευνα πεδίου μπορεί να είναι μια περιοχή σύγκλισης πολλών διαφορετικών –και φαινομενικά αταίριαστων συχνά– επιστημολογικών οπτικών και πρακτικών: ωφελείται από την παρατήρηση και τον αυτοσχεδιασμό στην πράξη, από την απόσταση και τον αναστοχασμό στην ανάλυση των γεγονότων.

Εχετε σκεφθεί να γράψετε λογοτεχνία;
Προς το παρόν όχι. Ενδιαφέρομαι σταθερά για πιθανές απαντήσεις στις πολλές απορίες μου και όχι τόσο να εκφράσω τα συναισθήματα ή το φαντασιακό μου μέσα από το γράψιμο. Αλλωστε, ως γραφή, η εθνογραφία είναι ήδη πεδίο έκφρασης.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΨΗΦΙΑΚΗ **ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**

από τη Read LIBRARY

Εβδομάδα «Διάβασε ένα ebook» 2023

Η εβδομάδα «Διάβασε ένα ebook» διοργανώθηκε για πρώτη φορά το 2004 με πρωτοβουλία της Καναδής συγγραφέως Rita Y. Toews. Από τότε κάθε Μάρτη, από την πρώτη Κυριακή του μήνα και για μία εβδομάδα, διοργανώνονται εκδηλώσεις με σκοπό την προώθηση του ηλεκτρονικού βιβλίου και την ενημέρωση του αναγνωστικού κοινού. Μόλις το 2012 γίνεται η πρώτη προσπάθεια για διοργάνωση εβδομάδας ebook και στην Ελλάδα από τη Βιβλιοθήκη του Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του ΑΠΘ (ΤΗΜΜΥ), που ανέβασε σχετικό υλικό στο blog της. Τις επόμενες δύο χρονιές διοργανώθηκε με πρωτοβουλία του eAnagnostis.gr. Στην Κύπρο διοργανώνεται για πρώτη φορά φέτος από τη Read Library.

Ποιοι είναι οι στόχοι της εβδομάδας«Διάβασε ένα ebook»:
- να ενημερώσει τους αναγνώστες για τα ebooks
- να ενθαρρύνει την ανάγνωση των ebooks
- να ενθαρρύνει τους επαγγελματίες του βιβλίου και προμηθευτές κινητών συσκευών και τάμπλετ να προσφέρουν για αυτές τις μέρες δωρεάν ή με μεγάλη έκπτωση ebooks και συσκευές.

Η Read Library:
- Διαθέτει συλλογή με περισσότερα από 1.000 ελεύθερα ελληνικά και ξένα e-books που συνεχώς εμπλουτίζεται.
- Στην κατηγορία Βιβλιοπωλείο διαθέτει ηλεκτρονικά βιβλία κυπρίων συγγραφέων προς πώληση. Κάποια από αυτά διατίθενται αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή και μόνο από τη Read.
- Στον ιστότοπο Read-Library.com υπάρχουν πληροφορίες για την εφαρμογή, προτάσεις και παρουσιάσεις βιβλίων.

Η Read Library είναι εφαρμογή κι αυτό σημαίνει:
- Προστατεύονται αυστηρά τα πνευματικά δικαιώματα των συντελεστών του κάθε βιβλίου.
- Μπορούν να διαβαστούν αρχεία σε τεχνολογία epub3 χωρίς να χρειάζεται κάποιο e-reader πρόγραμμα.
- Η ενεργοποίηση της εφαρμογής γίνεται με απλή εγγραφή, αφού την κατεβάσετε στο κινητό ή στο τάμπλετ σας μέσω Apple App Store ή Google Play.
- Η εγγραφή μπορεί να ολοκληρωθεί καταχωρώντας διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) ή μέσω σύνδεσης με λογαριασμό facebook.
- Η χρήση της εφαρμογής αποθηκεύεται για τον κάθε χρήστη έτσι ώστε να είναι δυνατή η μεταφορά βιβλίων και σημειώσεων του κάθε χρήστη σε διαφορετικές συσκευές

Πώς μπορώ να συμμετάσχω:
- Διαβάστε ένα ebook!
- Κοινοποιήστε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αυτό το άρθρο.
- Ενημερώστε τους βιβλιόφιλους φίλους και γνωστούς σας για την εμπειρία της μέγιστης αναγνωστικής απόλαυσης που μπορούν να εισπράξουν διαβάζοντας ένα ebook στην τεχνολογική μορφή epub3.
- Προσκαλέστε τους φίλους σας στην αγαπημένη σας ψηφιακή βιβλιοθήκη όπου μπορούν να έχουν εύκολη, άμεση και δωρεάν πρόσβαση.
- Προτείνετε ένα ebook που διαβάσατε.
- Σχολιάστε την εμπειρία ανάγνωσης που είχατε χρησιμοποιώντας την εφαρμογή στα social media με τα hashtags #ebookcy #ebookweek23 #read_library

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

WOLFGANG ENNENBACH / FOCUS FEATURES

Ο σκηνοθέτης της ταινίας είναι επίσης Ελληνας και μάλιστα πρωτοεμφανιζόμενος, ο Βασίλης Κατσούπης (στη φωτογραφία από τα γυρίσματα καθιστός στο πλευρό του Γουίλεμ Νταφόε).

Ο Νταφόε... ναυαγός στην Τάιμς Σκουέρ

Ο Γιώργος Καρναβάς, Ελληνας παραγωγός της ταινίας «Inside» η οποία έκανε αίσθηση στο Φεστιβάλ Βερολίνου, μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον **ΑΙΜΙΛΙΟ ΧΑΡΜΠΗ**

Λέμε και γράφουμε συχνά για το πόσο δύσκολο είναι να ξεκινήσει κανείς το κινηματογραφικό του ταξίδι στην Ελλάδα· όχι μόνο ως σκηνοθέτης-δημιουργός, που πρέπει κατά κανόνα να περιμένει έως και μια δεκαετία για να δει το όραμά του –συχνά πετσοκομμένο– να υλοποιείται, αλλά και ως παραγωγός, δίχως μεγάλα κεφάλαια και σταθερή ροή χρήματος να υποστηρίζουν τη δράση του. Υπό αυτή την έννοια είναι μεγάλη η επιτυχία του Γιώργου Καρναβά και της Heretic, οι οποίοι την περασμένη εβδομάδα παρουσίασαν στο Φεστιβάλ Βερολίνου το «Inside», την πρώτη ταινία του Βασίλη Κατσούπη, σε αγγλόφωνη παραγωγή και με τον σπουδαίο Γουίλεμ Νταφόε στον πρωταγωνιστικό ρόλο.

Ο Αμερικανός ηθοποιός υποδύεται έναν κλέφτη έργων τέχνης, ο οποίος μπαίνει σε ένα υπερπολυτελές, υψηλής τεχνολογίας νεοϋορκέζικο διαμέρισμα, προκειμένου να το ξαλαφρώσει από τους πανάκριβους πίνακές του. Ενας λάθος υπολογισμός ωστόσο θα τον αφήσει εγκλωβισμένο για μήνες μέσα στο πελώριο λοφτ, βάζοντας σε δοκιμασία τόσο τις σωματικές όσο και τις ψυχικές αντοχές του. Πώς φτάσαμε όμως να στηθεί ο Νταφόε μπροστά από την κάμερα του πρωτάρη Κατσούπη; «Με τον Βασίλη είμαστε πολλά χρόνια φίλοι. Με το πρότζεκτ ξεκινήσαμε να ασχολούμαστε πιο σοβαρά το 2015, περίοδο όπου κι εγώ είχα αρχίσει να ενδιαφέρομαι έντονα για το αγγλόφωνο κομμάτι, να καταλάβω πώς λειτουργεί τόσο σε δημιουργικό όσο και σε χρηματοδοτικό επίπεδο. Αρχικά είχαμε αυτή τη φανταστική ιδέα του Βασίλη, η οποία παίρνει επί της ουσίας τον "Ναυαγό" και τον τοποθετεί στην Τάιμς Σκουέρ. Την συστήσαμε στο Φεστιβάλ Ελληνικού Κινηματογράφου του Λος Ατζελες και η ανταπόκριση ήταν εξαιρετική», μας λέει ο Γιώργος Καρναβάς.

Εν συνεχεία στο παιχνίδι μπήκε ο διακεκριμένος σεναριογράφος Μπεν Χόπκινς, ο οποίος έγραψε και το σενάριο που έφτασε στα χέρια του Νταφόε το 2018. «Με το που το διάβασε αντέδρασε πολύ θετικά. Νομίζω πως είδε ξεκάθαρα μπροστά του την πρόκληση να παίξει αυτόν τον χαρακτήρα. Αν τον γνωρίσεις και επαγγελματικά καταλαβαίνεις πως οτιδήποτε έχει να κάνει με το σωματικό παίξιμο τον ενδιαφέρει πολύ. Είχαμε συστηθεί ήδη από την προηγούμενη χρονιά στο φεστιβάλ της Tribeca, όταν ήταν πρόεδρος της κριτικής επιτροπής που έδωσε το βραβείο στον "Γιο της Σοφίας" (σ.σ. της Ελίνας Ψύκου και επίσης της Heretic). Τελικά συναντηθήκαμε στο Λονδίνο, μαζί με τον Βασίλη και τον Μπεν, συζητήσαμε για δύο ώρες, γούσταρε, και έβαλε την υπογραφή του, η οποία ήταν καθοριστική για να ακολουθήσουν και οι υπόλοιποι. Κι εμείς από την πλευρά μας κάναμε ό,τι του υποσχεθήκαμε· το χρονοδιάγραμμα, η χρηματοδότηση, τα επί μέρους ζητήματα της παραγωγής έγιναν όλα όπως είχαμε συμφωνήσει. Αυτό είναι για εμάς μεγάλο κεφάλαιο και για το μέλλον».

«Χτίσαμε ένα πελώριο σκηνικό-διαμέρισμα 800 τετραγωνικών», λέει ο Γιώργος Καρναβάς της Heretic.

Είναι θέμα στρατηγικής, όχι μόνο χρηματοδότησης. Εχετε δει στη χώρα μας να δημιουργείται μια συγκεκριμένη «κουλτούρα» ή κάποιο σοβαρό εξαγώγιμο προϊόν;

Βέβαια, ακόμα και με τη συνδρομή του πολύπειρου Νταφόε, η πορεία προς την υλοποίηση της παραγωγής μόνο εύκολη δεν ήταν. «Μιλάμε για πρωτοεμφανιζόμενο σκηνοθέτη, πρωτάρη (σε κατεξοχήν στούντιο πρότζεκτ) παραγωγό και πρωτάρη σχεδιαστή παραγωγής στο κομμάτι της εικονικής πραγματικότητας που χρησιμοποιείται εδώ. Παρ' όλα αυτά πετύχαμε καλό κόσμο στη διαδρομή που μας βοήθησε πολύ. Επιπλέον, ένα από τα πράγματα που έκανε άψογα ο Βασίλης ήταν να προετοιμάσει τον εαυτό του αλλά και όσα έπρεπε να γνωρίζουν οι εμπλεκόμενοι μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια. Επί τρία χρόνια έκανε έρευνα, "έσκαβε", ρώταγε για να μαζέψει πληροφορίες. Φυσικά, στο τέλος, πολλές αποφάσεις τις πήραμε ενστικτωδώς. Η πιο σημαντική ίσως από αυτές ήταν να χτίσουμε όλο εκείνο το πελώριο σκηνικό-διαμέρισμα των 800 τετραγωνικών. Αυτό κινηματογραφικά μας βοήθησε πάρα πολύ, είχαμε τη δυνατότητα να αλλάζουμε σετ μέσα σε λίγα λεπτά και να προχωράμε το γύρισμα. Στην πραγματικότητα θα μπορούσαμε να είχαμε τελειώσει ακόμα και 2-3 μέρες νωρίτερα από τον αρχικό προγραμματισμό».

WOLFGANG ENNENBACH / FOCUS FEATURES

Ο Αμερικανός ηθοποιός υποδύεται έναν κλέφτη έργων τέχνης, ο οποίος μπαίνει σε ένα υπερπολυτελές, υψηλής τεχνολογίας νεοϋορκέζικο διαμέρισμα για να «σηκώσει» τους πανάκριβους πίνακές του. Εγκλωβίζεται, όμως, για μήνες.

Μια άλλη μεγάλη πρόκληση της παραγωγής ήταν αυτή που είχε να κάνει με τα έργα τέχνης, τα οποία εμφανίζονται στην ταινία και αποτελούν επί της ουσίας τον «συμπρωταγωνιστή» του Γουίλεμ Νταφόε. Σύμφωνα μάλιστα με όσα είπε πρόσφατα στην «Κ» ο Βασίλης Κατσούπης, για εκείνον τα έργα τέχνης συμβολίζουν την παρουσία του ίδιου του ιδιοκτήτη του σπιτιού. «Ουσιαστικά έγινε κάτι που δεν έχει ξαναγίνει στο σινεμά, από όσο γνωρίζω: να χτιστεί μια συλλογή για την ταινία, η οποία είναι ταυτόχρονα και "χαρακτήρας". Εννοιολογικά αυτό σου προσφέρει πολλά διαφορετικά επίπεδα. Κάθε φορά που ένα έργο μπαίνει στο πλάνο "συνομιλεί" με την ψυχική κατάσταση του πρωταγωνιστή», σημειώνει από την πλευρά του ο Καρναβάς και συνεχίζει: «Στην αρχή επιχειρήσαμε να προσεγγίσουμε γνωστούς συλλέκτες προκειμένου να μας δώσουν ρέπλικες της συλλογής τους, όμως πέφταμε συνεχώς πάνω σε τοίχους. Κι εδώ έπαιξαν μεγάλο ρόλο οι γνωριμίες και η διεθνής δικτύωση που έχουμε επιδιώξει μέσα στα χρόνια. Χάρη σε αυτές ήρθαμε σε επαφή με τον Λεονάρντο Ντι Γκάζι, διακεκριμένο επιμελητή τέχνης, με διαπραγματευτικές δυνατότητες στον διεθνή καλλιτεχνικό χώρο. Διαβάζοντας το σενάριο, εκείνος βρήκε σταδιακά τα έργα που θα μπορούσαν να ταιριάξουν και ταυτόχρονα όλο αυτό να μοιάζει με αληθινή συλλογή».

Η καταστροφή των έργων

Αυτό ωστόσο ήταν μόνο το πρώτο βήμα, αφού η εξασφάλιση, κινηματογραφική προβολή αλλά και η αλλοίωση (όπως απαιτεί το σενάριο) σύγχρονων έργων τέχνης, είναι αρκετά περίπλοκη διαδικασία. «Το πιο μεγάλο και στρυφνό είναι το ζήτημα των δικαιωμάτων, πνευματικών, ηθικών και άλλων, ιδιαίτερα από τη στιγμή που όλοι γνωρίζουν εξαρχής ότι τα έργα σε κάποιο σημείο θα καταστραφούν ή θα μετατραπούν σε χρηστικά αντικείμενα από τον πρωταγωνιστή. Αυτό το τελευταίο το φοβόμουν πολύ ωστόσο μάλλον ήταν το μεγάλο μας ατού τελικά. Ο τάδε καλλιτέχνης δηλαδή άκουγε: "θέλουμε πολύ ο πίνακάς σου να τοποθετηθεί σε εκείνο το σημείο και να συμβολίζει τα εξής, όμως το πρόβλημα είναι ότι θα πρέπει να τον διαλύσει ο Γουίλεμ Νταφόε". Και η απάντηση συνήθως ήταν: "εννοείται, το θέλω πάρα πολύ!". Μάλιστα τρία από τα συνολικά 27 έργα του λοφτ δημιουργήθηκαν επί τούτω για την ταινία. Εκεί υπάρχουν ακόμα πίνακες του Βέλγου Λικ Τιμάν, από τους σπουδαιότερους εν ζωή ζωγράφους στον κόσμο, αλλά και του Μαουρίτσιο Κατελάν. Ολα αποτελούν ακριβή αντίγραφα, δημιουργημένα από τα στούντιο των καλλιτεχνών».

Πρέπει επειγόντως να στηθούν ελληνικά πρότζεκτ, να κάνουμε θρίλερ, να κάνουμε καλό sci-fi, πράγματα που δεν τα ξέρουμε – όλο δράματα φτιάχνουμε.

Τα τελευταία χρόνια η Heretic των Γιώργου Καρναβά και Κωνσταντίνου Κοντοβράκη μετράει επιτυχίες, από τον «Γιο της Σοφίας» που αναφέραμε παραπάνω μέχρι το βραβευμένο με Χρυσό Φοίνικα και υποψήφιο για Οσκαρ «Τρίγωνο της θλίψης» του Ρούμπεν Εστλουντ, στο οποίο ήταν συμπαραγωγός. Ποιο είναι το μυστικό της; «Το βασικό για εμάς είναι η εξωστρέφεια. Ταξιδέψαμε πάρα πολύ, δουλέψαμε και δουλεύουμε πάρα πολύ, προσπαθώντας να κάνουμε μόνο τις ταινίες που μας αρέσουν ανεξαρτήτως είδους. Εγώ π.χ. ήμουν την ίδια στιγμή εμπλεκόμενος στα «Μαγνητικά Πεδία» και στο «Inside», δύο ελληνικά ντεμπούτα εντελώς διαφορετικά μεταξύ τους, το ένα με ελάχιστα χρήματα και το άλλο με εκατομμύρια και τον Γουίλεμ Νταφόε. Για εμένα αυτή είναι η ευτυχία του παραγωγού. Επίσης θέλαμε να φτιάξουμε ένα brand, να μην είμαστε μόνο ο Καρναβάς ή ο Κοντοβράκης, αλλά η Heretic με τη δική της ταυτότητα αναγνωρίσιμη στα πρότζεκτ που αναλαμβάνουμε».

Ως μέλος του εγχώριου κινηματογραφικού οικοσυστήματος, ρωτάμε τέλος τον Ελληνα παραγωγό κατά πόσο αυτό έχει βοηθηθεί τα τελευταία χρόνια με τη λειτουργία του Εθνικού Κέντρου Οπτικοακουστικών Μέσων και Επικοινωνίας (ΕΚΟΜΕ) και των χρηματοδοτικών του κινήτρων. «Ξεκάθαρα όχι όσο θα μπορούσε. Είναι θέμα στρατηγικής, όχι μόνο χρηματοδότησης. Εχει υπολογιστεί πως η ελληνική ιδιωτική τηλεόραση, από ιδρύσεώς της, έχει ξοδέψει κοντά στο ένα δισ. ευρώ για την παραγωγή ταινιών και σειρών. Εχετε δει να δημιουργείται μια συγκεκριμένη "κουλτούρα" ή κάποιο σοβαρό εξαγώγιμο προϊόν; Να κάνουμε π.χ. δέκα σειρές που να πουληθούν στο εξωτερικό. Αυτό που φαίνεται και από το "Inside" είναι ότι με μια καλή ιδέα και ένα σωστό πρότζεκτ φέρνεις αποτελέσματα. Ελπίζουμε ότι θα κινητοποιήσει κόσμο κι εμείς έχουμε κάθε διάθεση να μοιραστούμε ανοιχτά την εμπειρία μας. Χρειαζόμαστε επειγόντως να στηθούν ελληνικά πρότζεκτ, είτε στην ελληνική είτε σε άλλη γλώσσα, που να κοιτούν προς το κοινό, να είναι φιλόδοξα και ταυτόχρονα να μας κινητοποιούν. Να κάνουμε θρίλερ, να κάνουμε καλό sci-fi, πράγματα που δεν τα ξέρουμε – όλο δράματα φτιάχνουμε. Κι εμείς σαν παραγωγοί να μεγαλώσουμε. Για εμένα το σπουδαιότερο επίτευγμά μου με το "Inside" είναι ότι έκανα μια ταινία που μόλις το 7% της ήρθε από την Ελλάδα και όλο το υπόλοιπο απέξω».

Το «Inside» κυκλοφορεί στις ελληνικές αίθουσες την προσεχή Πέμπτη 9 Μαρτίου.

Ενα έπος βίας αφηνιασμένων ανθρώπων

Μια εμπρηστική νουβέλα με την οποία η Μελτσόρ ήταν υποψήφια για Booker

ΦΕΡΝΑΝΤΑ ΜΕΛΤΣΟΡ
Πάραντταϊς
μτφρ. Αγγελική Βασιλάκου
εκδ. Δώμα, 2023, **σελ.** 136

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

SHUTTERSTOCK

Το «Πάραντταϊς» είναι ένα συγκρότημα πολυτελών κατοικιών στο Μεξικό. Εκεί μένει ο Φράνκο, αλκοολικός, εθισμένος στην πορνογραφία, ανήθικος και κτηνώδης, που έχει βάλει στόχο να βιάσει μια ένοικο, μητέρα δύο παιδιών.

Αιχμαλωτισμένος στις δίνες αυτής της εμπρηστικής νουβέλας, ο αναγνώστης θα σταματήσει πολλές φορές για να αναρωτηθεί σχεδόν φωναχτά: «Τι διαβάζω τώρα; Τι είναι αυτό;». Με μια πρόζα που θα έκανε τον Κόρμακ Μακάρθι να νιώθει σαν στο σπίτι του και έναν στυλίστα της αστικής βίας σαν τον Τζακ Κέτσαμ να κοκκινίζει –αν όχι να μοιάζει ξαφνικά με ιεραπόστολο–, η Φερνάντα Μελτσόρ μάς παίρνει από το χέρι και μας πετάει σε ένα βρώμικο μεξικάνικο ποτάμι που η ίδια ξέρει τόσο καλά – ένα ποτάμι όπου επιπλέουν τα πτώματα χιλίων σπαταλημένων ζωών. Οι ήρωές της είναι τα κατακάθια μιας απελπισμένης γωνιάς του κόσμου και οι φωνές τους στοιχειώνουν τον αέρα, τον δηλητηριάζουν, σαν καπνός από ελαστικά που καίγονται. Δεν υπάρχει σωτηρία ή λύτρωση εδώ. Δεν υπάρχει καμία δυνατότητα ταύτισης επίσης: δεν θα δεθούμε συναισθηματικά με κάποιον από τους ήρωες, δεν γίνεται να συμπονέσουμε κανέναν τους, όπως και οι ίδιοι δεν συμπονούν κανέναν – γίνεται μονάχα να αφεθούμε στη διαδρομή με σφιγμένο στόμα.

Η Μελτσόρ είναι σπουδαία συγγραφέας και μόνο συμπτωματικό δεν είναι που δύο στα δύο βιβλία της, το «Πάραντταϊς» και το προηγούμενό της, «Η εποχή των τυφώνων» (επίσης από τις εκδόσεις Δώμα και την Αγγελική Βασιλάκου), ήταν υποψήφια για το διεθνές βραβείο Booker. Είναι τόσο καλή. Γεννημένη το 1982 στη Βερακρούς του Μεξικού, έχει ασκηθεί στο να αφουγκράζεται με προσοχή εντομολόγου την παράφορη γλώσσα της πατρίδας της, συνθέτοντας από αυτήν ένα έπος εν προόδω: ένα έπος βίας, αίματος, σωματικών υγρών, αφηνιασμένων ανθρώπων και διαψεύσεων, τέτοιας έντασης και δυναμικής που δεν θα συναντήσει κανείς εύκολα αλλού.

Τα βιβλία της είναι μυθιστορηματικά δοκίμια πάνω στον χαμό –έχουμε μια καθαρή λογοτεχνία του χαμού εδώ πέρα–, μια (επιτυχής) προσπάθεια όχι απλώς να κατανοήσει τη βία, αλλά να συνομιλήσει επί ίσοις όροις μαζί της, να προχωρήσει στην ανατομία μιας κοινωνίας εγγενώς πατριαρχικής, βουτηγμένης στη δυσπραγία, στην πνευματική ανέχεια, στην απάθεια και στο μίσος. Η Μελτσόρ δεν κάνει κάποιου είδους καταγγελία στα βιβλία της, είναι πολύ μοντέρνα για κάτι τέτοιο. Γίνεται η φωνή της απελπισίας και εκρήγνυται εκεί μέσα. Και γίνεται επίσης ο ήρωάς της με έναν τρόπο που σε τρομάζει: πώς τα κατάφερε αυτή, μια εκλεπτυσμένη νεαρή Μεξικανή συγγραφέας, βραβευμένη, πολυμεταφρασμένη, με πολλές διεθνείς συνεργασίες, να υποδυθεί με τέτοιον πόνο έναν μισογύνη αλκοολικό έφηβο που κοιμάται στο πάτωμα, σε ένα παλιόσπιτο όπου η τηλεόραση παίζει όλη μέρα, με μια μάνα-τέρας, με μια δουλειά εξοντωτική, μεγαλωμένο σε ένα κτηνώδες περιβάλλον τρόμου, ζόφου, συμμοριών, γυναικείας κακοποίησης και βίας; Και μάλιστα να τα κάνει αυτά με μια πρόζα ακριβείας, λεπταισθητη, στοχαστική και λαμπερή σαν να την έχεις πασπαλίσει με χρυσόσκονη;

> *Δεν υπάρχει σωτηρία ή λύτρωση εδώ. Δεν θα δεθούμε συναισθηματικά με κάποιον από τους ήρωες, δεν γίνεται να συμπονέσουμε κανέναν τους.*

Το «Πάραντταϊς» του τίτλου είναι ένα συγκρότημα πολυτελών κατοικιών. Εκεί δουλεύει σαν κηπουρός ο Πόλο, ο ήρωας του βιβλίου, και εκεί κατοικεί η Μαριάν, η σέξι σύζυγος ενός τηλεοπτικού αστέρα με τα δύο παιδιά τους. Εκεί μένει και ο Φράνκο, συνομήλικος του Πόλο, πλουσιόπαιδο αυτός, επίσης αλκοολικός, εθισμένος στην πορνογραφία, ανήθικος μέχρι το μεδούλι, αποκρουστικός και κτηνώδης – και εμμονικός: θέλει να βιάσει τη Μαριάν, όλη του η ύπαρξη επικεντρώνεται σε αυτό. Ονειρεύεται να κοιμηθεί μαζί της, είτε το θέλει κι εκείνη είτε όχι. Θα παρασύρει εύκολα τον Πόλο στη φρίκη που έχει σχηματιστεί στο μυαλό του και οι δυο τους μαζί θα κατρακυλήσουν ίσια μέσα στην καρδιά του σκοταδιού. Αν και βέβαια ποτέ δεν είχαν βγει από αυτό, γιατί είχαν γεννηθεί, είχαν πλαστεί και ζυμωθεί μέσα του: είναι και οι δύο γόνοι του σκότους.

Το βιβλίο είναι αυστηρώς ακατάλληλον, και όχι μόνο για την απολύτως ελευθεριάζουσα γλώσσα του, που έχει αποτυπωθεί αριστοτεχνικά στα ελληνικά.

Το βιβλίο είναι αυστηρώς ακατάλληλον, και όχι μόνο για την απολύτως ελευθεριάζουσα γλώσσα του, που έχει αποτυπωθεί αριστοτεχνικά στα ελληνικά. Επίσης, μολονότι δεν υπάρχουν κρυμμένα νοήματα εδώ –καθώς η Μελτσόρ μιλάει για την υπό εξέταση μεξικάνικη κοινωνία ευθέως, με σαφήνεια και χωρίς να κρύβει το παραμικρό–, είναι καλό ο αναγνώστης να διαβάσει το βιβλίο σαν αυτό που όντως είναι: πέρα από την «κριτική» σε μια κοινωνία που ομνύει στη βία, έχουμε εδώ το εκπληκτικό ψυχολογικό πορτρέτο ενός εφήβου σε κατάσταση μόνιμου εκρηκτικού σοκ και ένα αριστοτεχνικά δομημένο θρίλερ. Προτείνουμε να διαβαστεί ακριβώς σαν τέτοιο.

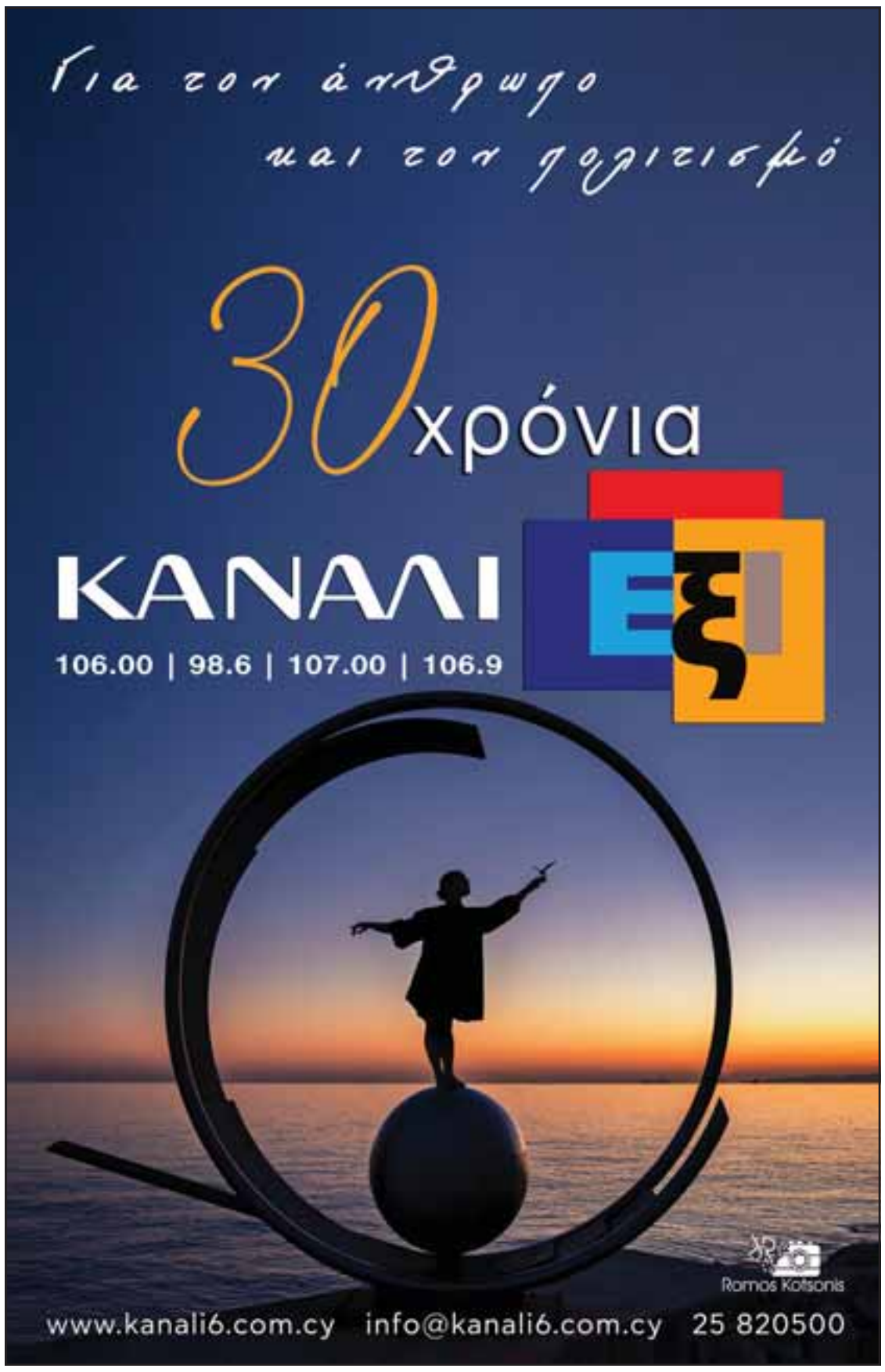

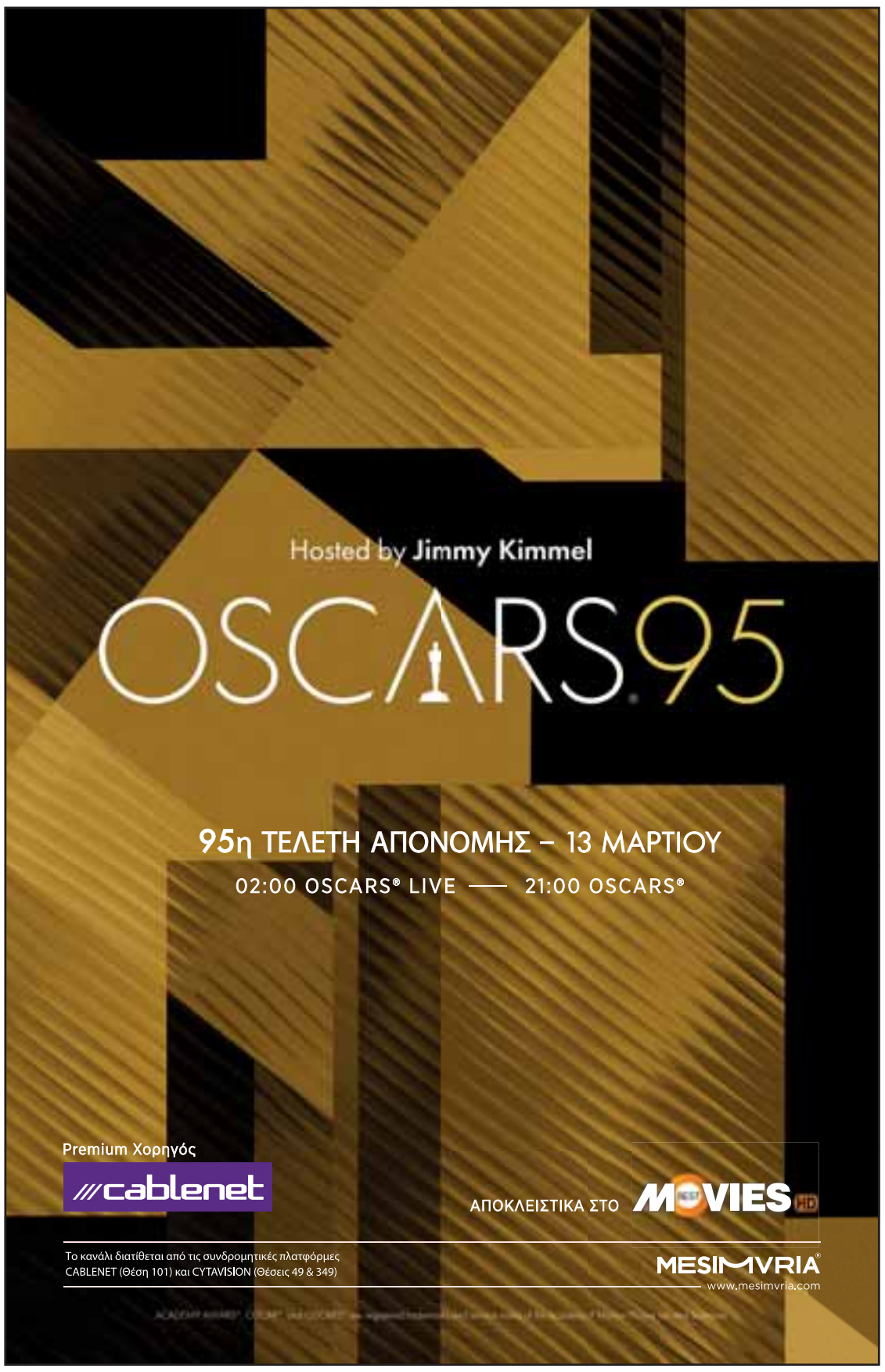

Ο Αμερικανός που μισούσε τον ρατσισμό

Με τη νέα του ταινία ο Ντάνι Γου συστήνει ξανά τον Ορσον Γουέλς στο κοινό του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Το 1941 όταν κυκλοφόρησε ο «Πολίτης Κέιν», ο Ορσον Γουέλς ήταν 25 χρόνων. Σε ηλικία που άλλοι δημιουργούν τα συχνά ατσούμπαλα πρωτόλεια έργα τους, εκείνος παρέδωσε στο ντεμπούτο του μία από τις τέσσερις-πέντε κορυφαίες ταινίες της κινηματογραφικής ιστορίας. Η ιδιοφυΐα του Αμερικανού σκηνοθέτη –και σεναριογράφου, ηθοποιού, παραγωγού– έχει αναλυθεί εξαντλητικά, εκείνο ωστόσο που αναφέρεται λιγότερο συχνά είναι το πόσο «ανεπιθύμητος» υπήρξε για κάποια χρόνια στην ίδια του την πατρίδα, με αποτέλεσμα την αυτοεξορία του από τα τέλη του 1947 έως το 1956 στην Ευρώπη. Οσα συνέβησαν μέχρι να φτάσει σε αυτή την απόφαση τα βλέπουμε στο ντοκιμαντέρ «Αμερικανός: μια Οδύσσεια έως το 1947» του Ντάνι Γου, το οποίο κάνει πρεμιέρα σήμερα στο εν εξελίξει Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης.

Ολα πάντως ξεκινούν με τον «Πολίτη Κέιν» ή τον «Αμερικανό», όπως ήταν ο πρώτος τίτλος του θρυλικού φιλμ. Ο Γουέλς είχε βάλει από νωρίς στο μάτι τον επιχειρηματία και βαρώνο των αμερικανικών μίντια, Γουίλιαμ Ράντολφ Χερστ, ο οποίος δεν έκρυβε τον θαυμασμό του προς τον Χίτλερ, ενώ προωθούσε τη βαθιά συντηρητική - ρατσιστική ατζέντα πριν από το ξέσπασμα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Οταν το 1940 μπήκε στο παιχνίδι ο σεναριογράφος Χέρμαν Μάνκιεβιτς, η φιγούρα του Τσαρλς Φόστερ Κέιν, βασισμένη σε εκείνη του Χερστ, πήρε σάρκα και οστά. Η ταινία ήταν πια έτοιμη, όμως αυτό δεν σήμαινε ότι θα κυκλοφορούσε και απρόσκοπτα στις αίθουσες. Ηδη πριν από την πρεμιέρα άλλες εταιρείες, μεταξύ των οποίων και η MGM, ήταν διατεθειμένες να αγοράσουν τον «Πολίτη Κέιν» από την παραγωγό RKO, προκειμένου να τον... κάψουν. Ακόμη και όταν τελικά κυκλοφόρησε σε περιορισμένο κύκλωμα αιθουσών (λόγω των υπόγειων πιέσεων), οι επιδόσεις στα ταμεία ήταν μέτριες, παρόλο που αρκετοί από όσους την είδαν τη χαρακτήρισαν αριστούργημα.

Αυτή όμως ήταν μόνο η αρχή των εχθροπραξιών. Στο ντοκιμαντέρ του Γου παρακολουθούμε πώς σταδιακά ο Ορσον Γουέλς μετατρέπεται από παιδί-θαύμα της αμερικανικής καλλιτεχνικής σκηνής και προσωπικό φίλο του Φράνκλιν Ρούσβελτ, σε ύποπτο «κομμουνιστικών διασυνδέσεων», κάτω από το μικροσκόπιο του ΤΖ. Εντγκαρ Χούβερ. Μεσολαβεί, εν μέσω του πολέμου, μια λιγότερο γνωστή αποστολή του σκηνοθέτη στη Βραζιλία, φαινομενικά προκειμένου να γυρίσει ένα φιλμ γύρω από το καρναβάλι του Ριο, στην πραγματικότητα όμως με στόχο να ενισχύσει τη φιλοαμερικανική τάση της πολυπληθούς χώρας της Λατινικής Αμερικής. Ο Γουέλς από την πλευρά του μετέτρεψε την ταινία σε ουμανιστικό - αντιρατσιστικό μήνυμα, κινηματογραφώντας δίχως στερεοτυπική ματιά μαύρους και λευκούς κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων. Στον αμερικανικό Νότο των νόμων του Τζιμ Κρόου, η ταινία απαγορεύτηκε.

Γενικώς το δεύτερο κομμάτι του ντοκιμαντέρ, ενισχυμένο και από καλοφτιαγμένο 3D animation που καλύπτει τα εικονογραφικά κενά, έχει να κάνει με τον ρατσισμό, τον οποίο ο Ορσον Γουέλς πολέμησε σθεναρά καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1940. «Πολύ συχνά στα ιστορικά ντοκιμαντέρ η προσοχή πέφτει στον σπουδαίο λευκό ήρωα, ενώ η υπόλοιπη κοινωνία μένει στο περιθώριο. Η δική μου ταινία ήθελα, όχι μόνο να καθρεφτίζει την καριέρα του Γουέλς, αλλά να φωτίζει το κοινωνικό υπόβαθρο της εποχής και με έναν τρόπο να το συνδέει με την έμπνευση πίσω από τα δικά του πρότζεκτ», σημειώνει ο Ντάνι Γου. Με την έρευνά του, ο τελευταίος ανακάλυψε ότι ένας από τους βασικούς λόγους που ο Γουέλς στοχοποιήθηκε από το FBI και αναγκάστηκε τελικά να εγκαταλείψει την Αμερική, ήταν η αταλάντευτη στήριξη, κυρίως μέσω των ραδιοφωνικών εκπομπών του, στην υπόθεση του Αϊζακ Γούνταρντ, Αφροαμερικανού βετεράνου, ο οποίος ξυλοκοπήθηκε άγρια και τυφλώθηκε από αστυνομικούς στη Νότια Καρολίνα το 1946.

Η ιστορία του Γούνταρντ παρουσιάζεται εδώ αναλυτικά μέσα από τις αφηγήσεις του ανιψιού και της ανιψιάς του, οι οποίοι δίνουν συγκινητικές συνεντεύξεις. Οι προκαταλήψεις ωστόσο στις ΗΠΑ της δεκαετίας του 1940 δεν στρέφονταν μόνο ενάντια στους μαύρους. Υστερα από την καταστροφή του Περλ Χάρμπορ και την είσοδο της χώρας στον πόλεμο, οι Ασιάτες της Αμερικής, είτε Ιάπωνες είτε όχι, βρέθηκαν σε πολλές περιπτώσεις στο στόχαστρο. Ανθρωποι χτυπήθηκαν, καταστήματα καταστράφηκαν, ρατσιστικά συνθήματα γράφτηκαν στους τοίχους. Η εχθρότητα ανάγκασε τους γονείς του μικρού τότε Χάουαρντ Κακίτα –τρίτη γενιά μεταναστών– να στείλει εκείνον και την αδελφή του πίσω στην Ιαπωνία. Το σπίτι της γιαγιάς τους στη Χιροσίμα ήταν μέσα στον δακτύλιο δράσης της ατομικής βόμβας που έπεσε το 1945· ο ίδιος σώθηκε από θαύμα. Εβδομήντα πέντε χρόνια αργότερα αφηγείται στην κάμερα του Γου όσα έζησε, καθώς και την επιστροφή του στην Αμερική το 1947, χρονιά κατά την οποία ο Ορσον Γουέλς την εγκατέλειπε.

«Καθώς ο Ορσον Γουέλς φεύγει για το αεροδρόμιο, μπορώ να φανταστώ την αποξένωση που νιώθει, αναγκασμένος να αφήσει την Αμερική, τη χώρα που αγαπά. Είναι το ίδιο συναίσθημα που έχει ο Χάουαρντ Κακίτα, ο οποίος πρέπει να επιστρέψει στην Αμερική λίγο έπειτα από τον βομβαρδισμό του σπιτιού του στην Ιαπωνία. Αυτό που νιώθει και ο Αϊζακ Γούνταρντ ζώντας στη χώρα, όπου το δικαστήριο έκρινε τον άνθρωπο που τον τύφλωσε αθώο», καταλήγει ο Ντάνι Γου.

Στον «Πολίτη Κέιν» -ή «Αμερικανό», όπως ήταν ο πρώτος τίτλος του φιλμ- ο Γουέλς έβαλε στο μάτι τον βαρώνο των μίντια και θαυμαστή του Χίτλερ, Γουίλιαμ Ράντολφ Χερστ. Πριν από την πρεμιέρα, εταιρείες όπως η MGM ήθελαν να αγοράσουν την ταινία από την παραγωγό RKO, προκειμένου να την... κάψουν.

«Η ταινία μου ήθελα όχι μόνο να καθρεφτίζει την καριέρα του Γουέλς, αλλά να φωτίζει το κοινωνικό υπόβαθρο της εποχής και με έναν τρόπο να το συνδέει με την έμπνευση πίσω από τα δικά του πρότζεκτ».

Στο ντοκιμαντέρ «Αμερικανός: μια Οδύσσεια έως το 1947» του Ντάνι Γου (δεξιά), παρακολουθούμε όσα συνέβησαν έως ότου ο Ορσον Γουέλς αποφάσισε να αυτοεξοριστεί στην Ευρώπη από τα τέλη του 1947 έως το 1956.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Γκαλά όπερας για τα 100 χρόνια από τη γέννηση της Κάλλας

Αφιερωμένη στα εκατό χρόνια από τη γέννηση της Μαρίας Κάλλας ήταν η βραδιά που πραγματοποιήθηκε στο Θέατρο Ολύμπια στις 9 Φεβρουαρίου. Αριες και ντουέτα από το ευρύτατο ρεπερτόριο της Ελληνίδας ντίβας ερμήνευσαν δύο υψίφωνοι, η Ουγγαρέζα Κλάρα Κόλονιτς και η Ελληνίδα Μαριτίνα Ταμπακοπούλου, μαζί με τη Γαλλίδα μεσόφωνο Καρίν Ντεέ (Karine Deshayes). Τη Συμφωνική Ορχήστρα και τη Χορωδία του Δήμου Αθηναίων διηύθυνε ο Ιταλός αρχιμουσικός Σεμπαστιάνο Ρόλι.

Θα χρειαζόταν ακόμη μία φωνή εάν ήθελε κανείς να περιλάβει την ξεχωριστών φωνητικών απαιτήσεων πριγκίπισσα Τουραντό του Πουτσίνι και τους βαρείς δραματικούς ρόλους από το γερμανικό ρεπερτόριο που ερμήνευσε η Κάλλας στην αρχή της σταδιοδρομίας της, όπως η Λεονόρε από τον «Φιντέλιο» του Μπετόβεν, η Μάρτα από τον «Κάμπο» του Ντ' Αλμπέρ και κυρίως οι ηρωίδες από όπερες του Βάγκνερ, η Ιζόλδη («Τριστάνος και Ιζόλδη»), η Βουνχίλδη («Η Βαλκυρία») και η Κούντρι («Πάρσιφαλ»). Τέσσερις διαφορετικές φωνές για όσα μπορούσε να ερμηνεύσει μία και μάλιστα παράλληλα, όχι σε διαδοχικές φάσεις της σταδιοδρομίας της, όπως συμβαίνει σε ορισμένες περιπτώσεις: Μπελίνι και Βάγκνερ εναλλάξ. Ως εάν η Καρίν Ντεέ, που ερμήνευσε θαυμάσια ένα απόσπασμα από τη «Μήδεια» του Κερουμπίνι στο γαλλικό πρωτότυπο, να απέδιδε στη συνέχεια τη «σκηνή της τρέλας» από τη «Λουτσία» του Ντονιτσέτι, που ερμήνευσε με τέχνη στο απομεσήμερο της σταδιοδρομίας της η έξοχη Κλάρα Κόλονιτς. Κι αυτή με τη σειρά της να ερμήνευε τη δραματική άρια της Σαντούτσας με το κολοσσιαίο μέγεθος φωνής και το πάθος που το έκανε η Μαριτίνα Ταμπακοπούλου. Κλασικισμός, ρομαντισμός, βερισμός: τρεις εποχές, τρία στυλ. Και, επιπλέον, Βάγκνερ. Η ικανότητα για κάτι τέτοιο εμφανίστηκε μία και μοναδική φορά στην ιστορία της όπερας και, το πιο ουσιαστικό, εξακολουθεί να αποτελεί μέτρο σύγκρισης όχι λόγω της μοναδικότητας του φαινομένου, αλλά λόγω της ποιότητας των ερμηνειών. Γι' αυτό υπήρξε σημαντική και γι' αυτό τη γιορτάζουμε.

Τρεις λυρικές τραγουδίστριες ερμήνευσαν άριες από το ευρύτατο ρεπερτόριο της Ελληνίδας ντίβας.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΚΟΜΙΝΗΣ

Η Μαριτίνα Ταμπακοπούλου, η Κλάρα Κόλονιτς και η Καρίν Ντεέ, σε διαφορετικές στιγμές της σταδιοδρομίας τους, τίμησαν τη Μαρία Κάλλας στο «Ολύμπια».

Ανατρέχοντας στις ηχογραφήσεις παραστάσεων της Κάλλας, πραγματοποιημένες πριν από επτά δεκαετίες, ακόμη σήμερα είναι δύσκολο να βρει κανείς Λουτσία με τόσο διάφανο ήχο, η οποία να μεταδίδει με παρόμοιο τρόπο τη ζητούμενη ατμόσφαιρα τρόμου, την οποία θέλησε να αποδώσει ο συνθέτης με τον απόκοσμο ήχο που παράγει το γυαλί όταν το χαϊδεύει το χέρι (glass harmonica). Ή, πάλι, Μήδεια με τέτοιο σπαραγμό στην ικεσία της προς τον Ιάσονα, στην ύστατη προσπάθεια να τον κρατήσει κοντά της.

Τούτων λεχθέντων και επειδή η ζωή συνεχίζεται, οι τρεις κυρίες της αφιερωματικής βραδιάς, ευρισκόμενες σε διαφορετικές στιγμές της σταδιοδρομίας τους, απέδωσαν πολύ καλά τα αποσπάσματα που επέλεξαν να παρουσιάσουν. Επιβλητική η Ντεέ, εκτός από Μήδεια, επίσης ως Αλκηστη του Γκλουκ και ως Αρμίντα του Ροσίνι, πειστική η Κόλονιτς ως Βιολέτα (Τραβιάτα) και Νόρμα. Το πληθωρικό ταλέντο της Ταμπακοπούλου είναι αναμφίβολα εντυπωσιακό, αλλά αντέχει ακόμη εκλεπτύνσεις και σίγουρα χρειάζεται προσοχή στις επιλογές των ρόλων, ώστε να αντέξει στον χρόνο. Μικρότερος υπήρξε ο ενθουσιασμός για την ορχήστρα και τα έγχορδά της.

«Μετά τον θάνατο του Παπανικολάου, ένας Αμερικανός γιατρός έφερε στις ΗΠΑ ένα κλωνάρι από τον πλάτανο που υπάρχει ακόμα στην Κω, κάτω από τον οποίο δίδασκε ο Ιπποκράτης».

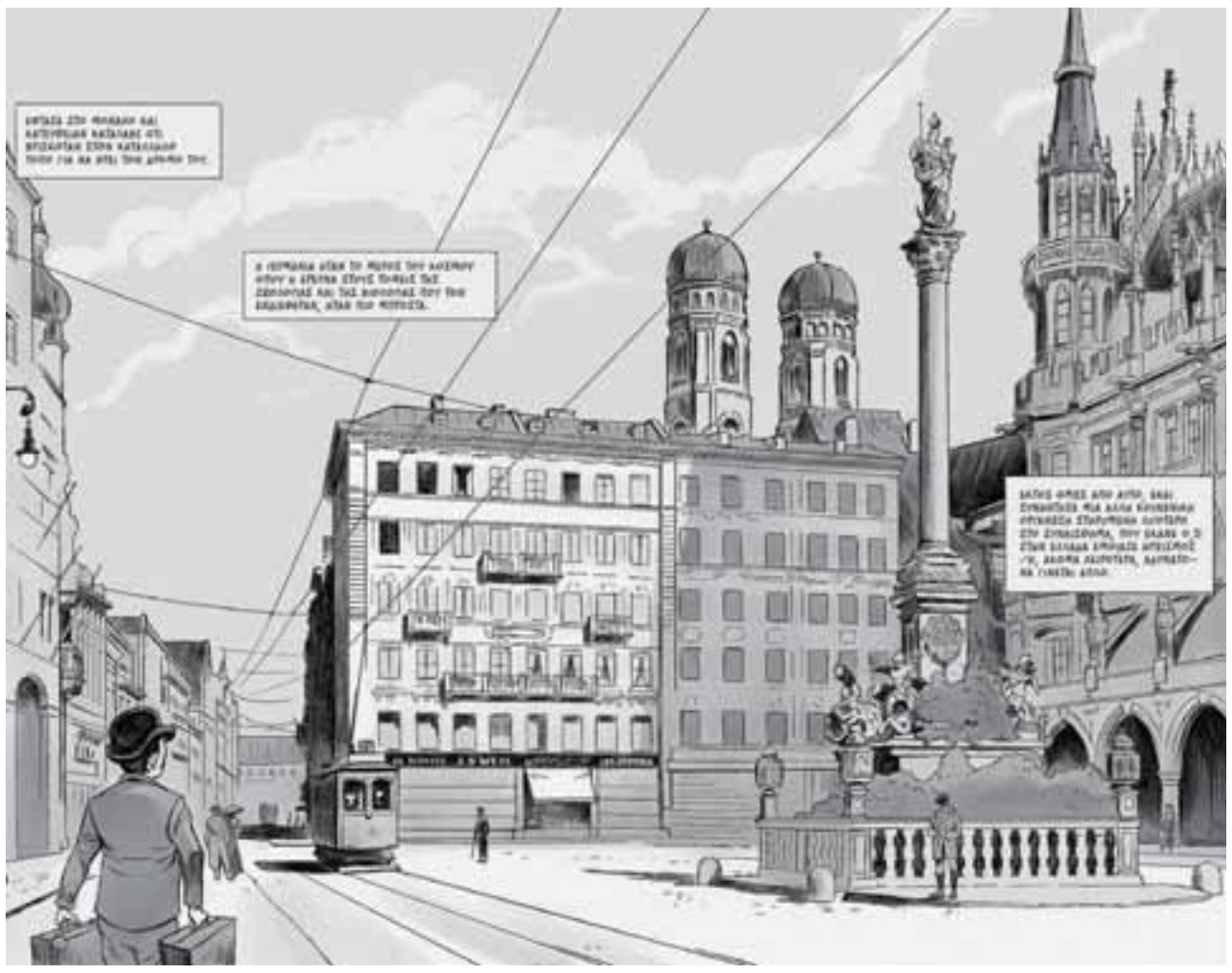

«Η κάθε σκηνή χρειαζόταν τη δική της έρευνα και συχνά αυτή η διαδικασία με οδηγούσε σε μικρές αποκαλύψεις που φώτιζαν συναρπαστικές λεπτομέρειες που βρίσκονταν στο περιθώριο της κεντρικής ιστορίας».

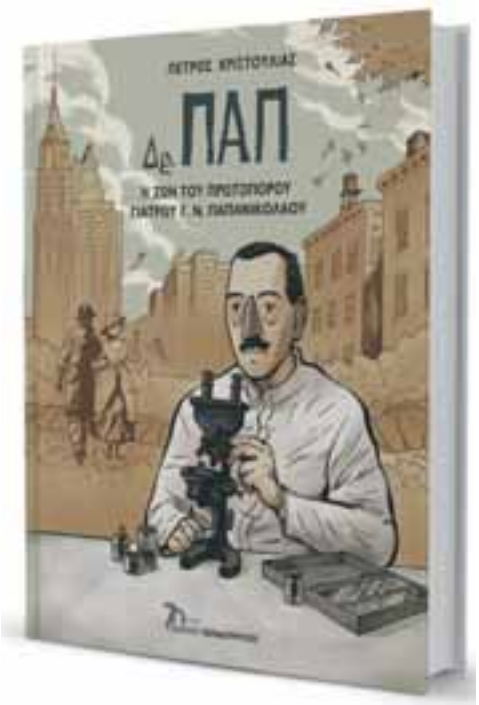

Το γκράφικ νόβελ «Δρ. ΠΑΠ - Η ζωή του πρωτοπόρου γιατρού Γ. Ν. Παπανικολάου» (80 σελίδες) του Πέτρου Χριστούλια κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος.

Εχω ανάγκη να δημιουργώ κόσμους

Ο Πέτρος Χριστούλιας μιλάει με αφορμή τη νέα του δουλειά, το γκράφικ νόβελ για τη ζωή του γιατρού Γεωργίου Παπανικολάου

Συνέντευξη στον
ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟ

Κουρέντι, Χαλκίδα. Δίπλα στα «τρελά νερά» του Ευρίπου, πάνω σε ένα σχεδιαστήριο, ένα πενάκι σχηματίζει ακούραστα με τα μελάνια του εικόνες και ιστορίες. Ανήκει στον Πέτρο Χριστούλια, γέννημα-θρέμμα της Ευβοιωτικής πρωτεύουσας και έναν από τους πιο παραγωγικούς εικονογράφους της ολοένα και ζωηρότερης εγχώριας σκηνής των κόμικς. Με στυλ που παραπέμπει στη γαλλοβελγική σχολή των «μπαντ-ντεσινέ» του ’80 και του ’90, βαθιά και περιπαθή μελέτη στους χαρακτήρες και στα τοπία που σχεδιάζει και μια σοφή αρμονία δράματος και κωμωδίας, ο 43χρονος Χαλκιδαίος δημιουργός εργάζεται επαγγελματικά από το 1997 και έκτοτε έχει συνεργαστεί με φανζίν, περιοδικά και εφημερίδες και έχει σχεδιάσει σειρές όπως οι «Intramuros» και «Χαρακώματα», ενώ έχει δημιουργήσει εξ ολοκλήρου άλλες, όπως η «Μυστική Ταυτότητα» και η «Τριλογία του Νυχτερίδα», που έχουν γίνει ήδη κλασικές. Η τελευταία του δουλειά, ένα γκράφικ νόβελ-βιογραφία ενός σπουδαίου, διεθνούς Έλληνα, του ερευνητή ιατρού Γεωργίου Ν. Παπανικολάου, μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος και αποτελεί την αφορμή για να κάνουμε μια συζήτηση μαζί του.

– Οι αντιήρωες και τα τοπία είναι πρωταγωνιστές στις ιστορίες σου. Ισως μέσα και στα δύο αυτά στοιχεία βλέπεις τον ίδιο σου τον εαυτό;

– Είναι αλήθεια ότι οι πρωταγωνιστές στις ιστορίες μου δεν είναι κάποιοι υπεράνθρωποι, αλλά αντιθέτως νιώθουν διαφορετικοί και παράταιροι με το περιβάλλον τους και πασχίζουν να γίνουν αποδεκτοί. Μάλιστα το σκηνικό των ιστοριών αυτών είναι εκεί για να τονίζει αυτό το στοιχείο, είτε πρόκειται για μια χαοτική ελληνική πόλη του παρόντος είτε για τη νοσταλγική εκδοχή της πόλης μιας άλλης εποχής ή ακόμα και κάποιο εξωτικό τοπίο. Πολλές φορές, άλλωστε, ο τόπος παίζει σημαντικό ρόλο στην πλοκή. Ακόμα και στο τελευταίο βιβλίο μου, που αποτελεί βιογραφία μιας τόσο γνωστής προσωπικότητας, μπορεί κανείς να δει, από τόπο σε τόπο, την περιπέτεια ενός ανθρώπου που νιώθει ιδιαίτερος. Και, ναι, έχω σιγουρευτεί πια πως όλα αυτά δεν είναι τυχαία και πως δείχνουν κάτι και για τον δικό μου χαρακτήρα, τις δικές μου ανασφάλειες και εμμονές.

– Ο χαρακτήρας του «Δρ. ΠΑΠ», με την τριγωνική μύτη και τις τελείες για μάτια, έχει κάτι αφαιρετικό σε ένα πλαίσιο που είναι, κατά τα άλλα, αρκετά ρεαλιστικό. Είναι αυτή μια προσπάθειά σου για ισορροπία ανάμεσα στο αστείο και το σοβαρό;

– Μου αρέσει η απλότητα και γι’ αυτό προσπαθώ να επικοινωνήσω την ιδέα πίσω από την εικόνα με τη λιγότερη δυνατή φλυαρία. Θέλοντας να κρατήσω μόνο αυτά τα χαρακτηριστικά του Πα-

Οι πρωταγωνιστές στις ιστορίες μου δεν είναι κάποιοι υπεράνθρωποι, αλλά αντιθέτως νιώθουν διαφορετικοί και παράταιροι με το περιβάλλον τους και πασχίζουν να γίνουν αποδεκτοί.

πανικολάου που θα μου ήταν απαραίτητα για να διατηρήσει την εκφραστικότητά του, οδηγήθηκα σε μια απλοποίηση της φόρμας τους. Αυτήν την απόφαση θέλησα να την τονίσω με την τριγωνική μύτη γιατί πιστεύω ότι ενδυναμώνει τελικά το σχέδιο και ίσως συνολικά η «καρτουνίστικη» αντιμετώπιση να δίνει μια αναγκαία ελαφρότητα, η οποία κιόλας ταιριάζει και στο γενικότερο ύφος μου.

– Η πατρίδα και τόπος κατοικίας σου, η Χαλκίδα, φαίνεται πως υπάρχει κάπου πάντα μέσα στη δουλειά σου, στον νου και στην καρδιά σου. Είναι άραγε, τα νερά του Ευρίπου, που γοητεύουν και εμπνέουν;

– Η Χαλκίδα είναι η πόλη στην οποία μεγάλωσα, και όταν έφυγα από αυτήν, ήταν φορτισμένη στη συνείδησή μου –όπως ήταν φυσικό– και με θετικό και αρνητικό τρόπο. Οταν πριν από κάποια χρόνια επέστρεψα σε αυτήν μόνιμα, προσπάθησα να την δω με φρέσκια ματιά και να την ξαναγνωρίσω. Ζώντας εδώ, κάθε τόσο μια μυρωδιά ή μια εικόνα

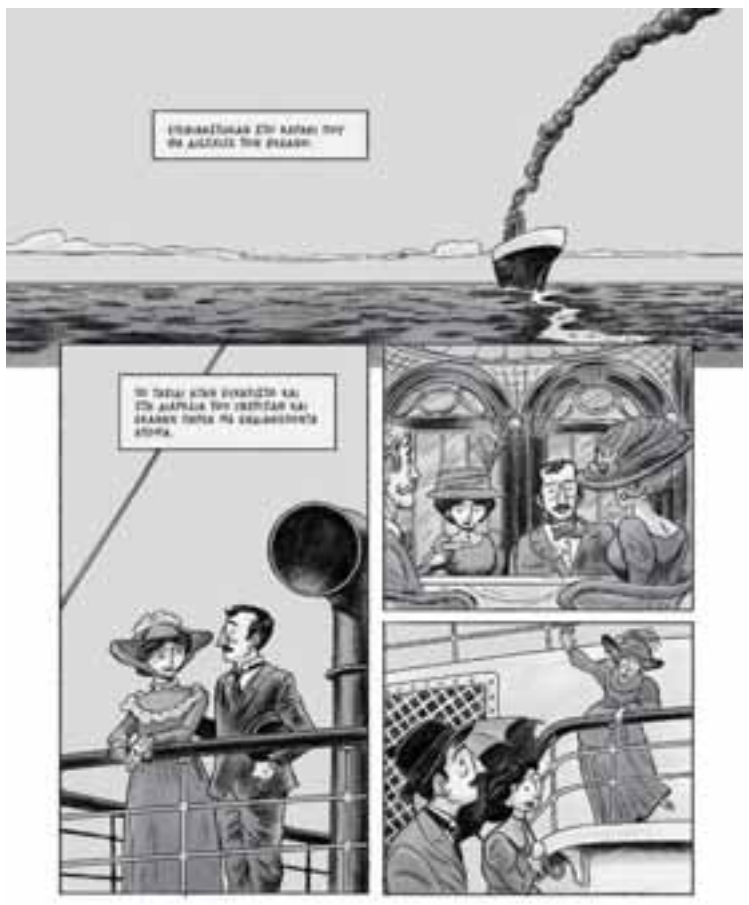

«Στην απόπειρα της βιογραφίας ενός τόσο σπουδαίου Έλληνα, αισθανόμουν βαριά την ευθύνη. Προσπάθησα να μην πέσω στην παγίδα υποκειμενικών κρίσεων, καθώς και να μη δημιουργήσω μια χλιαρή αγιογραφία, και πιστεύω ότι ο ίδιος ο Δρ. ΠΑΠ, με τις πολύ ανθρώπινες πλευρές του, με βοήθησε να αποφύγω κάτι τέτοιο».

με στέλνει πίσω σε μικρά ταξίδια στον χρόνο, κάτι που με βοηθάει να κρατάω μια επαφή με τον νεότερο εαυτό μου και να μην ξεχνώ τα δημιουργικά μου κίνητρα.

– Εκανες σπουδές ζωγραφικής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών αλλά αποφάσισες να μπεις στον επαγγελματικό στίβο των κόμικς. Πώς ήρθε αυτή η απόφαση;

– Η φοίτηση στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ) ήταν ένα πολύτιμο στάδιο στην εκπαίδευση και την αισθητική μου καλλιέργεια, όμως αυτό που με συγκινούσε και πριν και κατά τη διάρκεια των σπουδών μου –και προφανώς μετά– ήταν τα κόμικς και η εικονογράφηση. Και αυτό μάλλον έχει να κάνει με τις αναφορές που είχα μεγαλώνοντας, όπως π.χ. όλοι αυτοί οι φοβεροί Ευρωπαίοι κομίστες που έμαθα από το περιοδικό «Βαβέλ» αλλά και με το ότι με αυτά τα αφηγηματικά μέσα έκφρασης μπορούσα να φτιάχνω ιστορίες χαρακτήρων, κάτι που πάντα ήθελα. Επίσης, σε αυτόν τον χώρο βρήκα μια κοινότητα ανθρώπων που μου αρέσει πολύ και που αισθάνομαι ότι μοιραζόμαστε μαζί κάτι κοινό, παρόλο που είμαστε τόσο διαφορετικοί σε στυλ και χαρακτήρα ο ένας από τον άλλο.

– Τι συνιστά τη διαδικασία της δημιουργίας ενός γκράφικ νόβελ;

– Είναι δύσκολο να αναλύσεις τη δημιουργία ενός τόσο σύνθετου μέσου, αλλά μπορώ σίγουρα να πω ότι σε σχέση με μια κινηματογραφική ταινία, που είναι προϊόν ομαδικής δουλειάς, ένα γκράφικ νόβελ μπορεί να δημιουργηθεί ακόμα και από έναν μόνο άνθρωπο. Και, παρότι αυτό ακούγεται μοναχικό, έχει και καλές πλευρές, όπως π.χ. η συγκρότηση και η δημιουργική πρεμία που μπορεί να έχει κανείς όταν δουλεύει πάνω σε κάτι μόνος του.

– Ενώ είσαι επαγγελματίας εικονογράφος, τελευταία σε συναντάμε και στον ρόλο του συγγραφέα. Μπορείς να μας μιλήσεις για αυτό;

– Πάντα έγραφα τις δικές μου ιστορίες κι αυτό έχει να κάνει με την ανάγκη μου να αφηγούμαι και να δημιουργώ κόσμους. Εχω όμως συνεργαστεί και με πολλούς καλούς συγγραφείς παιδικών βιβλίων και κόμικς, και κάθε φορά ήταν μια πολύ ενδιαφέρουσα εμπειρία, που με μάθαινε πολλά.

– Ποια ιδιαίτερη θέση έχει στην έως στιγμής καριέρα σου ο «Δρ. ΠΑΠ» και τι πιστεύεις ότι κάνει αυτή την έκδοση ξεχωριστή;

– Το ίδιο το θέμα του βιβλίου έκανε αυτό το πρότζεκτ σημαντικό για μένα, εφόσον πρόκειται για τη βιογραφία μιας πολύ σημαντικής προσωπικότητας που ξεπερνάει τα σύνορα της χώρας μας. Η προσφορά του Παπανικολάου στην ανθρωπότητα είναι αδιαμφισβήτητη. Επιπλέον, ήταν για μένα και μια ευκαιρία να αφηγηθώ ένα είδος ιστορίας που δεν είχα δοκιμάσει στο παρελθόν.

– Τι προκλήσεις και δυσκολίες συνάντησες δουλεύοντας για αυτή την έκδοση και τι μαθήματα πήρες;

– Δεν ήταν η πρώτη φορά που, στο πλαίσιο της δουλειάς μου, έκανα έρευνα με ιστορικό περιεχόμενο, αλλά στην περίπτωση αυτή, στην απόπειρα της βιογραφίας ενός τόσο σπουδαίου Ελληνα, αισθανόμουν βαριά την ευθύνη. Προσπάθησα να μην πέσω στην παγίδα υποκειμενικών κρίσεων καθώς και να μη δημιουργήσω μια χλιαρή αγιογραφία, και πιστεύω ότι ο ίδιος ο Δρ. ΠΑΠ, με τις πολύ ανθρώπινες πλευρές του, με βοήθησε να αποφύγω κάτι τέτοιο. Οταν ήρθε η ώρα της δημιουργίας του σεναρίου, μετά την αρχική έρευνα, ήρθα αντιμέτωπος με την ιδιαιτερότητα του ίδιου του μέσου, που απαιτεί τεκμηρίωση και στο επίπεδο της εικόνας. Η κάθε σκηνή χρειαζόταν τη δική της έρευνα και συχνά αυτή η διαδικασία με οδηγούσε σε μικρές αποκαλύψεις που φώτιζαν συναρπαστικές λεπτομέρειες που βρίσκονταν στο περιθώριο της κεντρικής ιστορίας.

– Μπορείς να μοιραστείς με εμάς ένα περιστατικό από τη δημιουργία του «Δρ. ΠΑΠ»;

– Κάπου στην αρχή της έρευνάς μου έπεσα πάνω σε ένα γεγονός που ήθελα να το χρησιμοποιήσω ως αφηγηματικό εργαλείο. Μετά τον θάνατο του Παπανικολάου, ένας Αμερικανός γιατρός έφερε πίσω στη χώρα του ένα κλωνάρι από τον πλάτανο που υπάρχει ακόμα στην Κω, κάτω από τον οποίο δίδασκε ο Ιπποκράτης.

Το φύτεψε στο προαύλιο της κλινικής του Πανεπιστημίου του Κορνέλ και το αφιέρωσε στον Ελληνα ερευνητή, ο οποίος εργαζόταν εκεί. Ψάχνοντας πληροφορίες πάνω σε αυτό, δεν μπορούσα να εξακριβώσω πού βρίσκεται το δέντρο ή αν ζει ακόμα. Σε μια τελευταία προσπάθεια, έστειλα ένα email στην υπηρεσία των αρχείων του Κορνέλ. Θυμάμαι ακόμα τον χαζό, παιδικό ενθουσιασμό μου, όταν πήρα την απάντηση με τις απαραίτητες πληροφορίες γι’ αυτόν τον ακόμα ζωντανό πλάτανο στο Μανχάταν.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΛΩΖΑΝΝΗΣ

& ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Άγγελος Συρίγος · Αντώνης Κλάψης

Τι προηγήθηκε, η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων, τι συμφωνήθηκε.
Το εδαφικό καθεστώς, η αποστρατιωτικοποίηση, η ανταλλαγή των πληθυσμών.

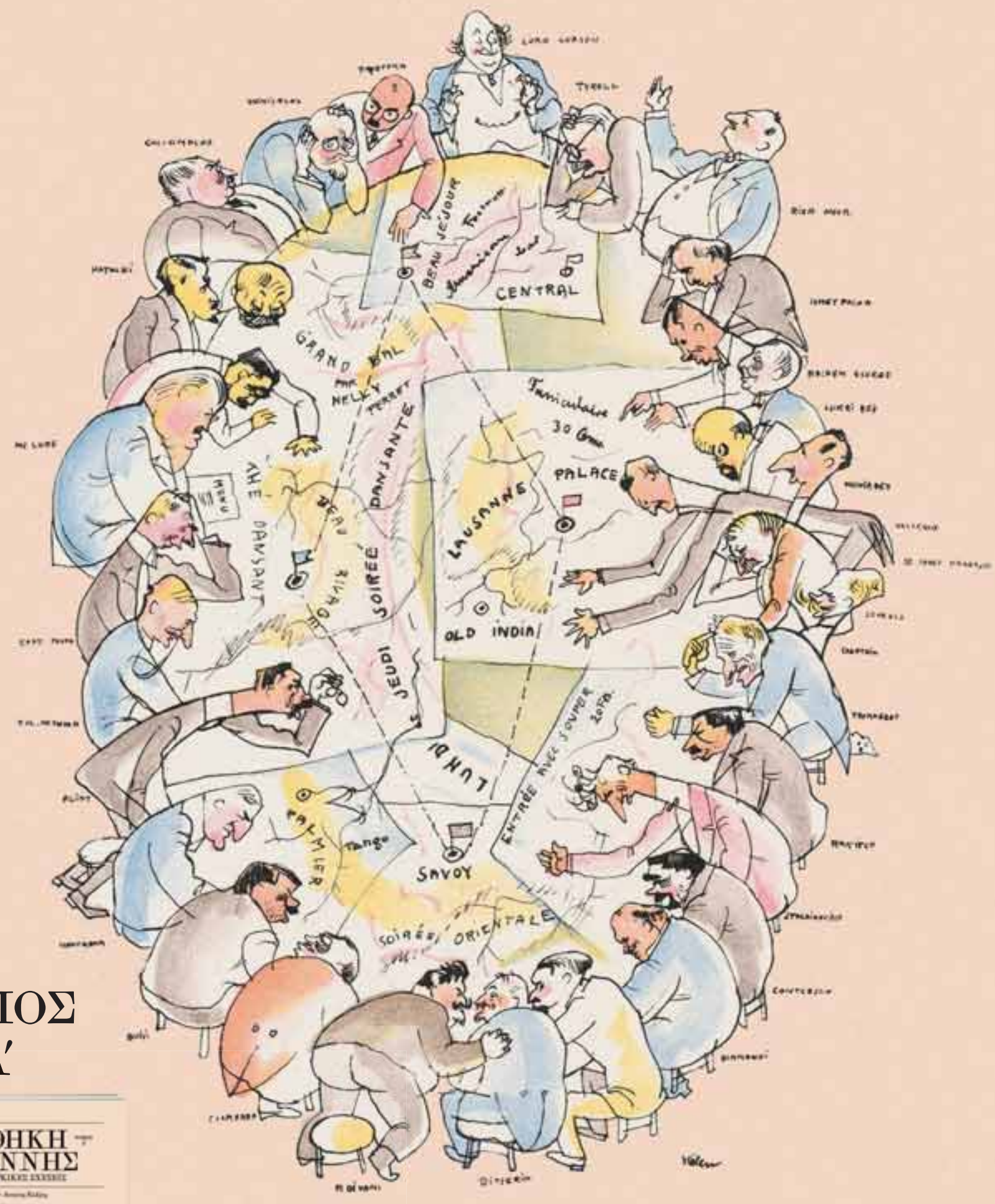

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΚΥΡΙΑΚΗ

12/3